

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

นางเทพี ภูคะมา

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
อำเภอหนองกุงศรี วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ตำแหน่งเลขที่ 390

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ

- ชื่อเรื่อง** : การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21
สังกัดศูนย์การศึกษาณอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์
- ผู้วิจัย** : เทพี ภูคมา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และวิธีเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาณอกระบบและการศึกษาณอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ 3) พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาณอกระบบและการศึกษาณอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ 4) ศึกษาผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ โดยการวิจัยนี้เป็น การวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology) แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 ศึกษา องค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพ ปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และวิธีการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาณอกระบบและการศึกษาณอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหาร ครู กศน. จำนวน 30 คน ระยะที่ 3 พัฒนาโปรแกรม เสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาณอกระบบและ การศึกษาณอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ และประเมิน โปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ระยะที่ 4 ศึกษาผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการ จัดการเรียนรู้ ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาณอกระบบและการศึกษาณอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ไปใช้ โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ครู กศน. สังกัด ศูนย์การศึกษาณอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและ ตัวชี้วัด แบบสอบถามสภาพที่ปรากฏ สภาพที่พึงประสงค์ วิธีการพัฒนาสมรรถนะ แบบประเมินความ เหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของครู ก่อนและหลังการพัฒนา (Pre test) แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู แบบประเมินความ

พึงพอใจต่อโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ค่าสถิติทดสอบที (t-test Dependent)

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. องค์กรประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 5 องค์กรประกอบ 27 ตัวชี้วัด คือ 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร จำนวน 7 ตัวชี้วัด 2) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ จำนวน 5 ตัวชี้วัด 3) การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 5 ตัวชี้วัด 4) การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 ตัวชี้วัด และ 5) การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง จำนวน 5 ตัวชี้วัด

2. สภาพที่ปรากฏสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์กรประกอบ พบว่าทุกองค์กรประกอบอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์กรประกอบ พบว่าทุกองค์กรประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด และวิธีการที่ใช้ในการพัฒนาสมรรถนะ 6 ลำดับแรก ได้แก่ การฝึกอบรม/ประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-learning) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Site visit) การสอนงาน (Coaching) กระบวนการพี่เลี้ยง (Mentoring) และการนิเทศ (Supervision)

3. โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีการปฏิบัติ 4) กิจกรรมและเนื้อหาของโปรแกรม ซึ่งประกอบไปด้วย 5 Module คือ Module ที่ 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร Module ที่ 2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ Module ที่ 3 การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ Module ที่ 4 การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ Module ที่ 5 การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง และมีขั้นตอนการประยุกต์ใช้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา โดยใช้ระยะเวลาในการพัฒนารวมทั้งสิ้น 120 ชั่วโมง

4) ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัยาศัยอำเภอหนองสูงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

5) ผลการนำโปรแกรมเสริมสร้าง สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ พบว่า

5.1 ผลคะแนนการทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.มี ค่าเฉลี่ยหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.2 ผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 ก่อนการพัฒนา เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง หลังการพัฒนา เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

5.3 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการ เรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัยาศัยอำเภอหนองสูงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาโปรแกรม สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ครู กศน. ศตวรรษที่ 21

Title : Development of program to promote teachers' competency in learning management in the 21st century of non-formal and informal education centre, Nong Kung Si District, Kalasin province

Abstract

The objectives of this research were to 1) study competency and indicators regarding learning management competency of NFE teachers in the 21st century; 2) study the current condition, desirable conditions and methods to promote teachers' competency in learning management in the 21st century in for Non-formal and Informal Education centre, Nong Kung Si District, Kalasin Province, 3) develop a program to enhance teachers' competency in learning management in the 21st century in Non-formal and Informal Education centre in Nong Kung Si District, Kalasin Province, and 4) study the results of implementing the program to strengthen the teachers' performance in learning management in the 21st century. This research was conducted by implementing Mixed Methodology, and divided into 4 stages as follows. Stage 1 was studying components and indicators of learning management competency of NNF teachers in the 21st century. Stage 2 was studying the present condition, desirable conditions and methods for developing learning management competency of NFE teachers in the 21st century in for Non-formal and Informal Education centre, Nong Kung Si District, Kalasin Province. The samples were 30 staff who were teachers and administrators in the 21st century in non-formal and informal education centre, Nong Kung Si District, Kalasin Province. Stage 3 was developing the program to promote teachers' competency in learning management in the 21st century in non-formal and informal education centre, Nong Kung Si district, Kalasin province, and having the program evaluated by 5 experts. Stage 4 was studying the results of the implementation of the program to enhance learning management competency of NFE teachers in the 21st century in Non-formal and Informal Education centre in Nong Kung Si district, Kalasin Province.

The group of informants included teachers in Non-formal and Informal Education centre in Nong Kung Si District, Kalasin Province, totalling 30 informants.

The tools used for data collection were the assessment form to examine the appropriateness of the components and indicators, questionnaires regarding appearance, desirable conditions, suggestions for performance improvement, assessment form to assess appropriateness and possibility of the program, pretest and posttest to examine teachers' learning management competency, and evaluation form to investigate teachers' satisfaction toward the program to promote competency of teachers in the 21st century. The statistics used in data analysis were percentage, mean, standard deviation, and priority need index, and t-test Dependent.

The results of the research were as follows.

1. Components of the teachers' competency in learning management in the 21st century in Non-formal and Informal Education Centre, Nong Kung Si District, Kalasin Province consisted of 5 components, 27 indicators: 1) curriculum creation and development, 7 indicators, 2) learning activities design for adult learners, 5 indicators, 3) promotion of learners to learn, 5 indicators, implementation and development of learning management technology media, 5 indicators, and 5) actual assessment and evaluation measure, 5 indicators.

2. The appearance of the teacher's competency in learning management in the 21st century in Non-Formal and Informal Education centre, Nong Kung Si District, Kalasin Province was at a moderate level. When considering each component, it was found that all components were at a moderate level. Non-formal education in the 21st century in Non-Formal and Informal Education centre, Nong Kung Si District, Kalasin Province was at the highest level. When considering individual elements, it was found that all elements were at the highest level, and the methods used to develop the top 6 competencies were training/workshops, self-learning, site visits, coaching, mentoring, and supervision.

The program to promote teachers' competency in learning management in the 21st century in Non-formal and Informal Education centre, Nong Kung Si District, Kalasin Province comprised 1) Principles, 2) Objectives, 3) Practices, 4) Activities, and Program Content. The content of the program was consisted of 5 Modules: Module 1: Curriculum Creation and Development, Module 2: Design of Learning Activities for Adult Learners, Module 3: Self-learning promotion to enhance

teaching and learning focusing on learner-centred approach, Module 4: implementation and development of learning management technology, Module 5: Measurement and evaluation based on actual conditions, and applying procedures for working in educational institutions. The development lasted 120 hours.

4) The assessment result of appropriateness and possibility of the program to promote teachers' competency in learning management in the 21st century in Non-formal and Informal Education centre, Nong Kung Si District, Kalasin Province, as overall, was appropriate at the highest level, and the possibility was at the highest level.

5) The implementing result of the developed program to promote teachers' competency in learning management in the 21st century were as follows.

5.1 The post-test score of NFE teachers' competency scores in learning management was higher than pretest score at statistically significant level .01.

5.2 The average score of learning management competency assessment of NFE teachers in the 21st century before development was at moderate level, whereas after the development the average scores was at high level.

5.3 The overall result of satisfaction assessment toward the program for promoting learning management competency of NFE teachers in the 21st century in Non-formal and Informal Education centre, Nong Kung Si District, Kalasin Province was at the highest level.

Keywords: Program development, learning management competency, NFE teachers, 21st century

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัย เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ สำเร็จได้ด้วยดีจากการได้รับความร่วมมือจากข้าราชการครูและบุคลากรทางการ
ศึกษา บุคลากรทุกคนในสังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
ทุกคนที่ได้ให้ความร่วมมือในการเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าจนทำให้รายงานการวิจัยดังกล่าว
สำเร็จได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานิตย์ อาษานอก อาจารย์ภาควิชาเทคโนโลยี
และสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม นางสาวนพกน บุษนันท์
ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน. จังหวัดกาฬสินธุ์ ดร.ชนกพร จุฑาสงษ์ ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.
จังหวัดเพชรบูรณ์ นายคมสัน สารแสน รองผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์
นางวิจิตราวาลิน พรปัญญาภัทร ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอเมืองขอนแก่น นางสาวจิราวัลย์ ซาเหลา
ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอเมืองร้อยเอ็ด นางนันทวัน มณีวงศ์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ ศิริสุทธิ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
ศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ดร.จักรกริช บุญเดช ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัด
มหาสารคาม ดร.นุชรัตน์ ประสิทธิศิลป์ชัย รองศึกษาธิการจังหวัดนครพนม นางสาวปาริชาติ
ไชยสถิตย์ รองผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดหนองคาย ดร.กิตติศักดิ์ วรรณทอง ผู้ช่วย
ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุกุลนารี จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญและ
ผู้ทรงคุณวุฒิให้คำปรึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้กำลังใจในการดำเนินการวิจัยจนสำเร็จลุล่วง ผู้วิจัย
ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริ ถีอาสนา อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏมหาสารคาม ดร.อัฉรา สากระจ่าย อดีต รองเลขาธิการ กศน. ดร.รุ่งอรุณ ไสยโสภณ
ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านส่งเสริมมาตรฐานการศึกษานอกระบบ สำนักงาน กศน. และนางมาลินี สุนทร
ศรี อดีต ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงาน กศน.จังหวัดขอนแก่น ที่ได้ให้ความกรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
ประเมินรูปแบบที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น จนทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอขอบคุณบุคลากรของ
กศน.อำเภอห้วยเม็ก ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
รวมทั้งขอขอบพระคุณภาคีเครือข่าย ทุกภาคส่วนในอำเภอหนองกุงศรี ที่ให้ความอนุเคราะห์ ร่วมมือ
สนับสนุนการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ไว้ ณ โอกาสนี้

ท้ายที่สุดสิ่งดีงามของงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บุพการีและคณาจารย์ผู้มีพระคุณทุกท่าน
รวมไปถึงครอบครัว ญาติพี่น้องทุกคน ที่คอยให้กำลังใจ และสนับสนุนช่วยเหลือผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

เทพี ภูกะมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ง
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ	ฅ
สารบัญภาพประกอบ	ฉ
สารบัญตาราง	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	7
วัตถุประสงค์ของงานวิจัย	7
ความสำคัญของการวิจัย	7
ขอบเขตการวิจัย	8
กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย	10
นิยามศัพท์เฉพาะ	13
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
สมรรถนะครู	16
การจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21	50
สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.	72
วิธีการพัฒนาสมรรถนะ	143
โปรแกรมและการพัฒนาโปรแกรม	161
แนวคิดการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	179
การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)	219
บริบทของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์	223
บริบทของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี	231
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	240
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	257

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
<p>ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์</p>	259
<p>ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และ วิธีการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์</p>	262
<p>ระยะที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์</p>	265
<p>ระยะที่ 4 การศึกษาผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้</p>	269
<p>สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล</p>	277
<p>บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล</p>	281
<p>ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์</p>	281
<p>ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และ วิธีการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์</p>	288
<p>ระยะที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์</p>	301

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
<p>ระยะที่ 4 การศึกษาผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยอำเภอหนองงูงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้</p>	353
<p>บทที่ 5</p>	
<p>สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ</p>	377
<p> สรุปผลการวิจัย</p>	377
<p> อภิปรายผล</p>	380
<p> ข้อเสนอแนะ</p>	389
<p> บรรณานุกรม</p>	391
<p> ภาคผนวก</p>	406
<p> ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย</p>	407
<p> ภาคผนวก ข คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย</p>	447
<p> ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์</p>	463
<p> ภาคผนวก ง ภาพกิจกรรมในการดำเนินการวิจัย</p>	501
<p> ประวัติผู้วิจัย</p>	507

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย	12
ภาพประกอบ 2 ประเภทของหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ	83
ภาพประกอบ 3 รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	116
ภาพประกอบ 4 คุณลักษณะของการประเมินตามสภาพจริง	137
ภาพประกอบ 5 เครื่องมือในการพัฒนาบุคลากร	151

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาราง 1	สมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของครูและตัวบ่งชี้	20
ตาราง 2	เปรียบเทียบแนวคิดและข้อค้นพบที่สำคัญจากงานวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21	69
ตาราง 3	วิเคราะห์ตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร	88
ตาราง 4	วิเคราะห์ตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	104
ตาราง 5	วิเคราะห์ตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	118
ตาราง 6	วิเคราะห์ตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้	127
ตาราง 7	วิเคราะห์ตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง	141
ตาราง 8	ลักษณะเฉพาะของเครื่องมือพัฒนาบุคลากร	152
ตาราง 9	วิเคราะห์องค์ประกอบโปรแกรม	167
ตาราง 10	การสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาโปรแกรมตามแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการ	175
ตาราง 11	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัดศูนย์การศึกษาณอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้าน	282
ตาราง 12	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัดศูนย์การศึกษาณอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร	283

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตาราง 13	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของ องค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ หนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	284
ตาราง 14	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของ องค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ หนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	285
ตาราง 15	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของ องค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ หนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยี จัดการเรียนรู้	286
ตาราง 16	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของ องค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ หนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง	287
ตาราง 17	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้าน	288
ตาราง 18	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร	290

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตาราง 19	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาณาระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับ ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	292
ตาราง 20	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาณาระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและ จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	294
ตาราง 21	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาณาระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้	296
ตาราง 22	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาณาระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง	298
ตาราง 23	ความถี่ ร้อยละ และอันดับของวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 ที่ได้จากผู้ตอบ แบบสอบถาม	300
ตาราง 24	ค่าเฉลี่ยสสภาพปัจจุบัน และสภาพความต้องการของการพัฒนาสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษา นาระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI _{modified}) และลำดับ ความต้องการจำเป็นโดยรวม	301

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตาราง 25	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และสภาพความต้องการของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI _{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร	302
ตาราง 26	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และสภาพความต้องการของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI _{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	304
ตาราง 27	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และสภาพความต้องการของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI _{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	306
ตาราง 28	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และสภาพความต้องการของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI _{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้	308

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตาราง 29	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และสภาพความต้องการของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI _{modified}) และลำดับ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและ การประเมินผลตามสภาพจริง	309
ตาราง 30	ผลการสังเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ลำดับความต้องการ จำเป็น เพื่อใช้ในการพัฒนาโปรแกรมฯ สมรรถนะด้านการสร้างและพัฒนา หลักสูตร	311
ตาราง 31	ผลการสังเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ลำดับความต้องการ จำเป็น เพื่อใช้ในการพัฒนาโปรแกรมฯ สมรรถนะด้านการออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	313
ตาราง 32	ผลการสังเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ลำดับความต้องการ จำเป็น เพื่อใช้ในการพัฒนาโปรแกรมฯ สมรรถนะด้านการส่งเสริมให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	316
ตาราง 33	ผลการสังเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ลำดับความต้องการ จำเป็น เพื่อใช้ในการพัฒนาโปรแกรมฯ สมรรถนะด้านการใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีจัดการเรียนรู้	319
ตาราง 34	ผลการสังเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ลำดับความต้องการ จำเป็น เพื่อใช้ในการพัฒนาโปรแกรมฯ สมรรถนะด้านการวัดและ การประเมินผลตามสภาพจริง	321
ตาราง 35	สรุปวิธีการที่ใช้ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์	325

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตาราง 36	บทสรุปโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)	327
ตาราง 37	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์	352
ตาราง 38	ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้แบบทดสอบ หลังการพัฒนาของครู สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์	356
ตาราง 39	ผลการเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 ก่อนและหลังการพัฒนา	358
ตาราง 40	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อนการพัฒนา	359
ตาราง 41	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ก่อนการพัฒนา	360
ตาราง 42	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ก่อนการพัฒนา	361

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตาราง 43	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ก่อนการพัฒนา	362
ตาราง 44	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ ก่อนการพัฒนา	363
ตาราง 45	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง ก่อนการพัฒนา	364
ตาราง 46	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ หลังการพัฒนา	365
ตาราง 47	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร หลังการพัฒนา	366
ตาราง 48	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ หลังการพัฒนา	368

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตาราง 49	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลังการพัฒนา	369
ตาราง 50	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ หลังการพัฒนา	370
ตาราง 51	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง หลังการพัฒนา	371
ตาราง 52	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจต่อโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์	372
ตาราง 53	ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์	448
ตาราง 54	ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์	450

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตาราง 55	ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการพัฒนาสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์	452
ตาราง 56	ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21	454
ตาราง 57	ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21	457
ตาราง 58	ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมิน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21	459
ตาราง 59	ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมิน ความพึงพอใจต่อโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์	461

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ทรัพยากรมนุษย์ เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เป็นต้นมา ได้มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน ให้เป็นจุดศูนย์กลางของการพัฒนาทั้งปวง การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทุกรัฐบาลใช้ในการพัฒนาคน โดยเฉพาะในปัจจุบัน รัฐบาลมีนโยบายในการปฏิรูประบบราชการโดยให้ทุกหน่วยงานราชการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ โดยกระจายอำนาจในการส่งเสริมการจัดการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมให้แก่ประชาชนในชุมชน การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561) ได้ให้ความสำคัญเรื่องการศึกษาและการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารจัดการเพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างมีคุณภาพ ให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ”

การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายประการในระบบการศึกษาของไทย และการปฏิรูปการศึกษาจะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อเกิดการปฏิรูปปรับเปลี่ยนระบบ การดำเนินการและการจัดการในด้านต่าง ๆ ในระบบการศึกษาของไทยโดยเฉพาะด้านการเรียนการสอนและจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เหมาะสม ดังในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 และ มาตรา 24 กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ ทั้งนี้ผู้เรียนและผู้สอนอาจเรียนไปพร้อมกันจากสื่อและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ และสามารถจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) ได้ข้อสรุป ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษารอบสอง โดยมีประเด็นสำคัญที่ต้องการปฏิรูปอย่างเร่งด่วน 4 ประการ คือ 1) พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ โดยจัดให้มีระบบการศึกษาเรียนรู้และการวัดประเมินผลการศึกษาเรียนรู้ของผู้เรียนที่เป็นมาตรฐาน จัดหลักสูตรเพื่อเอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของ สถานศึกษา และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 2) พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ ที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ พัฒนาครูและบุคลากรที่มีคุณภาพมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพมาตรฐาน 3) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และ แหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ เพื่อให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ ที่หลากหลายคุณภาพ 4) พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ ที่มุ่งเน้นกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลมีวิธีการบริหารจัดการ แนวใหม่ ควบคู่กับการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการการเงินและงบประมาณที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ

ทั้งนี้ปัจจัยที่มีหลักประการหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษา คือการพัฒนาคุณภาพครู ซึ่งเป็น ตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนให้การปฏิรูปข้างต้นประสบความสำเร็จ (Reimers. 2003) กล่าวคือ ถ้าครูมีความรู้ ความสามารถ เสียสละ และตั้งใจสอนสั่งผู้เรียนอย่างเต็มความสามารถจะช่วย เสริมสร้างให้เด็กไทยเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองดี เก่ง ฉลาด มีศักยภาพ มีความสุขและสามารถแข่งขัน กับทุกประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (รุ่ง แก้วแดง. 2544) การพัฒนาครูเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการพัฒนาบุคลากรของประเทศทางด้านการศึกษาโดยเฉพาะเมื่อสังคมโลกเกิดการเปลี่ยนแปลง ตลอดเวลาอย่างไม่หยุดยั้ง ทั้งยังส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจ ระบบการปกครอง ระบบสังคมและ วัฒนธรรม ตลอดจนโครงสร้างและสุขภาพของประชากร มวลมนุษยชาติของทุกประเทศ จึงได้ พยายามที่จะปรับตัวรับกับสภาพการณ์ดังกล่าว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้เสนอ แนวนโยบายด้านการศึกษาว่า “การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกกระดับ และทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยจัดให้มีการพัฒนา คุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก” (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. 2551)

ในการพัฒนาวิชาชีพครูยุคใหม่ภายใต้ยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปการศึกษานั้น สิ่งบ่งชี้ที่สำคัญ ของการพัฒนาคือความสามารถในเชิงสมรรถนะเป็นฐานในการทำงานทางวิชาชีพและในการพัฒนา วิชาชีพครูนั้น มีสมรรถนะพื้นฐานที่มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะการเรียนรู้โดยเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาครูตามสมรรถนะเป็นการพัฒนาคุณลักษณะของบุคคลเกี่ยวกับผลการ ปฏิบัติงานประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ ทำงาน และเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่ทำให้บุคลากรในองค์กรปฏิบัติงานได้ผลงานที่โดดเด่นกว่า

คนอื่น ๆ ในสถานการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งเกิดจากแรงผลักดันเบื้องต้น อุปนิสัย ภาพลักษณ์ภายใน และบทบาทที่แสดงออกต่อสังคม ที่แตกต่างกันทำให้แสดงพฤติกรรมการทำงานที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการบริหารทรัพยากรบุคคลแนวใหม่ภาครัฐ ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน โดยส่งเสริมสนับสนุนให้ส่วนราชการบริหารทรัพยากรบุคคลตามกรอบมาตรฐานความสำเร็จด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อความสำเร็จของส่วนราชการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553)

แนวคิดเรื่องสมรรถนะเริ่มขึ้นในปี ค.ศ. 1973 โดยศาสตราจารย์เดวิดซี แม็คเคลแลน (David, C McClelland) นักจิตวิทยาของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ซึ่งได้ทำการพัฒนาแบบทดสอบทางบุคลิกภาพเพื่อศึกษาพบว่าบุคคลที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพนั้นควรต้องมีทัศนคติและนิสัยอย่างไรเพื่อกำหนดเป็นสมรรถนะของการปฏิบัติงาน แม็คเคลแลนได้ใช้ความรู้ในเรื่องเหล่านี้ช่วยแก้ไขปัญหาคัดเลือกบุคลากรให้แก่หน่วยงานของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ได้แก่ ปัญหาการคัดเลือกที่เน้นการวัดความถนัดที่ทำให้คนผิวดำและชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ ไม่ได้รับการคัดเลือก (ซึ่งผิดกฎหมาย) และปัญหาผลการทดสอบความถนัดที่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานน้อยมาก (ซึ่งแสดงว่าการทดสอบความถนัดไม่สามารถทำนายผลการปฏิบัติงานได้) แม็คเคลแลนได้เก็บข้อมูลของกลุ่มผู้ที่มีผลการปฏิบัติงานโดดเด่นและผู้ที่ไม่ได้มีผลงานโดดเด่นด้วยการสัมภาษณ์ พบว่า สมรรถนะเกี่ยวกับความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานไม่ใช่การทดสอบด้วยแบบทดสอบความถนัด (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. 2548)

การพัฒนาสมรรถนะของครูจึงมีความสำคัญเพื่อให้ครูมีทักษะในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน (Dubois, Rothwell, Stem and Kemp. 2004) กล่าวว่าสมรรถนะเป็นคุณลักษณะที่ทุกคนมีและใช้ได้เหมาะสม เพื่อผลักดันให้ผลการปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพ แรงจูงใจทางสังคมลักษณะ นิสัยส่วนบุคคล ตลอดจนรูปแบบความคิด และวิธีการคิด ความรู้สึกและการกระทำ สมรรถนะเป็นคุณลักษณะที่ซ่อนอยู่ในตัวบุคคล (McClelland. 1973) ครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องตระหนักถึงความสำคัญในอาชีพและหน้าที่ของตน โดยครูต้องมีจิตวิญญาณของ ความเป็นครู มีความรู้ ความสามารถอย่างแท้จริง และเป็นต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาตนเองทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียน เปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ โดยปรับบทบาทจาก “ครูผู้สอน” เป็น “ครูฝึก (Coach)” หรือผู้อำนวยการการเรียนรู้ทำหน้าที่กระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธีเรียนรู้และวิธีจัดระเบียบ การสร้างความรู้ ออกแบบกิจกรรมและสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน และมีบทบาทเป็น

นักพัฒนากระบวนการ เรียนรู้เพื่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน. 2562)

การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคน
เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานหลักหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา
นอกระบบโรงเรียนโดยตรง สำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้ด้อยโอกาสพลาดหรือขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบ
โรงเรียน ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ ฝึกทักษะ และพัฒนาเจตคติ เพื่อการดำเนินชีวิตที่มีความสุข
สมควรตามอัตภาพ และเป็นกำลังสำคัญในการประเทศ (ชลทิตย์ เอี่ยมสำอาง และคนอื่น ๆ. 2551)
เนื่องจากบทบาทของ กศน. ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง เป็นบทบาทสำคัญ
ที่จะต้องผลักดันให้การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ และร่วม
ขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิต

ครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หรือ ครู กศน.
เป็นผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานในลักษณะประจำที่ กศน.ตำบล หรือศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยจัดกิจกรรม
การเรียนการสอนตามหลักสูตรของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
ส่งเสริมและจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนตามความต้องการ และสภาพปัญหาของชุมชน
(ชลทิตย์ เอี่ยมสำอาง และคนอื่น ๆ. 2551) รวมทั้งทำหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ การจัดการเรียน
การสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทุกประเภท พร้อมทั้งให้บริการการเรียนการสอนแก่นักศึกษาและ
ประชาชน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
การศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาตามอัธยาศัย ส่งเสริมสนับสนุน อำนวยความสะดวกและ
ประสานงานเครือข่าย หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ชุมชน สถานประกอบการ และประชาชนให้เกิด
ความรู้ ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ กศน.ตำบล ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อจัด
กิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีคุณภาพ ทัวถึงและเท่าเทียม (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัย. 2562)

ครู กศน. มีหน้าที่ในการจัดกิจกรรมและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แก่ประชาชน
กลุ่มเป้าหมาย บทบาทสำคัญของของ ครู กศน.จะมีความแตกต่างไปจากครูในระบบโรงเรียน ที่จะ
ไม่ได้เป็นผู้สอนเนื้อหาวิชาความรู้แต่เพียงอย่างเดียว แต่จะต้องเป็นผู้สอนวิธีการแสวงหาความรู้โดย
ให้ผู้เรียนเป็นตัวตั้ง เป็นศูนย์กลางและเป็นผู้กำหนด ครูจะเป็นผู้เบิกทางและนำไปสู่การเรียนรู้
เป็นผู้กระตุ้นและจุดไฟแห่งความรู้ให้กับผู้เรียนและเป็นที่พึ่งในการปรึกษาแนะนำให้ผู้เรียนได้
รู้จักแก้ไขปัญหาให้กับตนเองได้ ครู กศน.จึงเปรียบเสมือน “ผู้เบิกทางแห่งปัญญาและจุดไฟแห่ง
การเรียนรู้” เพื่อนำประชาชนและชุมชนไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ก่อให้เกิดความเข้มแข็งและ
การพึ่งพาตนเองของชุมชนได้ (สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2552)

ดังนั้นในการพัฒนาครู กศน.มีประเด็นที่จะต้องนำมาพิจารณาประกอบกันคือ ครูควรได้รับการพัฒนาในแนวทางที่เสริมสร้างสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพราะเป็นการเสริมสร้างให้ครูประสบผลสำเร็จในด้านการปฏิบัติงานในฐานะบุคลากรทางการศึกษา เพราะเป็นการพัฒนาบุคลากรที่ยั่งยืนสอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งภาครัฐได้นำหลักการสมรรถนะมาใช้ในการพัฒนาขีดความสามารถ สมรรถนะเป็นกลุ่มพฤติกรรมที่องค์กรต้องการจากข้าราชการเพราะเชื่อว่าหากข้าราชการมีพฤติกรรมการทำงานในแบบที่องค์กรกำหนดแล้ว จะส่งผลให้ข้าราชการผู้นั้นมีผลการปฏิบัติที่ดี และส่งผลให้องค์กรบรรลุเป้าประสงค์ที่ต้องการไว้ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. 2552)

ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รอบสอง ระหว่างปี พ.ศ. 2554 – 2558 พบว่า มาตรฐานที่ 2 การจัดการศึกษาของครู กศน. ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของครูจึงมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ รวมถึงการพัฒนาแนวคิด ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีใหม่ที่หลากหลายให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 6 ว่าด้วยการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้จัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนได้ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น สถานศึกษาต้องสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และรอบรู้ (อมรวิชัย นาคทรพ. 2544)

กระแสการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาภายใต้ยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 นั้นได้กล่าวถึง การศึกษากับการพัฒนาสังคมเป็นหลักสำคัญโดยรวมของ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในมิติต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนา ซึ่งภายใต้ยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในปัจจุบันได้มุ่งเน้นในมิติของการพัฒนา 4 มิติ ที่สำคัญ ได้แก่ การปฏิรูปผู้เรียนยุคใหม่ การปฏิรูปครูยุคใหม่ การปฏิรูปโรงเรียนยุคใหม่หรือแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่และการปฏิรูประบบบริหารจัดการยุคใหม่ ซึ่งในทุกมิตินั้นจะมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุผลของการปฏิรูปการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 สำหรับการปฏิรูปเพื่อพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่นั้น ได้มีข้อเสนอแนะในเชิงยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปครูและบุคลากร ทางการศึกษา หลากหลายแนวทางตามข้อเสนอของคณะกรรมการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้เสนอแนะไว้ ทั้งนี้เพื่อสร้างให้ครูยุคใหม่มีบทบาทในการเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และ

สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ มาตรฐาน และในขณะเดียวกันสามารถพัฒนาตนเอง และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

ระบบการศึกษาในหลายประเทศได้พัฒนาหลักสูตรการศึกษาที่เน้นสร้างกระบวนการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์เพื่อ รั้งสรรค์นวัตกรรม และส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนในอนาคต อันเป็นที่มาของ ทิศทางในการจัดการศึกษาแบบใหม่ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้สำคัญกว่าความรู้ ดังนั้น การจัดการ เรียนการสอนในสภาพปัจจุบัน ผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เป็นการสอนที่สร้างสรรค์ และ สร้างผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่รู้ และสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง นั่นคือ การเปลี่ยนวิธีการสอน แบบเดิม ๆ เป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ กระตุ้นให้เกิดความใฝ่รู้ รู้จักคิด วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ และแก้ไขปัญหาได้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะเป็นผลทำให้ผู้เรียน ค้นพบ ความรู้ใหม่ สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ และสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ประกอบกับผู้เรียนในยุคใหม่ส่วนใหญ่ ใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ทั้งที่เป็นสื่อสังคม (Social Media) และเครือข่ายสังคม (Social Network) การเรียนรู้ยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ผ่านทางสื่อและอุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์ที่ ทันสมัยซึ่งสามารถเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ทั่วโลกทำให้ผู้เรียนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ ได้อย่างไร ชิดจำกัด ดังนั้น การเรียนการสอนยุคใหม่ทั้งบทบาทหน้าที่และกิจกรรมการเรียนการสอน จะ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จากห้องเรียนสู่โลกกว้าง การเรียนรู้ยุคใหม่จะมีรูปแบบการใช้เทคโนโลยี เพื่อการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น (ไพฑูริย์ ศรีฟ้า, 2556)

จากการที่ได้ประมวลความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่ ปฏิบัติงานเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย เล็งเห็นว่าการพัฒนาสมรรถนะครู กศน.ให้มีความสมบูรณ์ด้านคุณภาพการจัดการเรียน การสอน ซึ่งปัจจุบันครู กศน.ยังขาดวิธีการพัฒนาเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ใน ศตวรรษที่ 21 ซึ่งปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะพัฒนา สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 โดยทำการวิเคราะห์เพื่อค้นหาสมรรถนะ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของครู กศน. มาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางและวิธีการใหม่ ศึกษาแนวคิด เกี่ยวกับโปรแกรม และสร้างโปรแกรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะของครู กศน. สังกัดศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ อันจะส่งผลโดยตรงต่อการ พัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ สามารถยกระดับคุณภาพครูยุคใหม่และสะท้อนผลสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา คุณภาพผู้เรียนต่อไป

คำถามการวิจัย

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์มีอะไรบ้าง
2. สภาพที่ปรากฏ สภาพที่พึงประสงค์และวิธีเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์เป็นอย่างไร
3. โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์เป็นอย่างไร
4. ผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ที่พัฒนาขึ้นไปใช้เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และวิธีเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์
4. เพื่อศึกษาผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อครู กศน. และผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์การศึกษา

นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในการกำหนดแผนงาน การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ อีกทั้งเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารการศึกษาระดับสูงของสำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด กำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้อง

2. ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และวิธีการพัฒนา สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ซึ่งเป็นประโยชน์กับผู้บริหาร สถานศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในการรับรู้ สภาพปัจจุบันใน ภาพรวม สภาพที่พึงประสงค์และวิธีการพัฒนาสมรรถนะครูที่หลากหลาย และทราบถึงแนวโน้มของ วิธีการพัฒนาสมรรถนะในอนาคตและยังเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารการศึกษาทุกระดับนำไปเป็นข้อมูล ในการวางแผนและกำหนดนโยบายต่อไป

3. ผลการวิจัยครั้งนี้ได้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ใน ศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่เป็น ประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาของ สำนักงาน กศน. และสามารถนำไปใช้ในการ พัฒนาสมรรถนะครูกศน. ให้มีการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ใน ศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอหนองกุงศรี ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ในศตวรรษที่ 21 จากการศึกษาเอกสาร และสังเคราะห์ได้องค์ประกอบของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร 2) การออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ 3) การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการ เรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ และ 5) การวัด และการประเมินผลตามสภาพจริง

2. ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษ ที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย จึงลำดับการนำเสนอเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ในศตวรรษที่ 21 สังกัด กศน. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือ บทความ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21

ขั้นตอนที่ 2 ยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการตรวจสอบยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพที่ปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และวิธีการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครู กศน. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 30 คน

ระยะที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ที่เป็นผู้ตรวจสอบยืนยัน ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

ระยะที่ 4 การศึกษาผลการนำไปโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ไปใช้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ครู กศน. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่นำไปโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นไปใช้

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาเพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องนำมาสังเคราะห์เพื่อให้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ในศตวรรษที่ 21 จาก สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2549 ; สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา. 2549 ; สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงาน ก.ค.ศ.). 2552 ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553 ; ทิศนา แคมมณี. 2551 ; ขจรศักดิ์ สังข์เจริญ. 2553 ; วิจารณ์ พานิช. 2555 ; พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. 2558 ; พัทธนันท์ รชตะไพโรจน์. 2559 ; ถนอมพร เลหาจรัสแสง. 2562 ; Hough และ Duncan. 1970 และ Carter. 1990 ประกอบด้วย 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร 2) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ 3) การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ และ 5) การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง

2. วิธีการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะจาก ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู จาก European Federation of National Engineering Association (2013) UN Competency Development a practice guide (2010) Spark (1989) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2555) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (2550) สมคิด บางโม (2547) และประวิต เอราวรรณ (2548) โดยผลการสังเคราะห์วิธีการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของครูที่จะนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) การฝึกอบรม/ประชุมเชิงปฏิบัติการ (Training/workshop) 2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self learning) 3) การสอนงาน (Coaching) 4) กระบวนการพี่เลี้ยง (Mentoring) 5) การนิเทศ (Supervising)

3. กระบวนการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการและวิธีการ

พัฒนาโปรแกรมจาก Knowles (1980) Barr and others (1985) Tyler (1986) Boone (1992) Houle (1996) Caffarella (2002) Carolyn Barratt and others (2013) และวีโรจน์ สารรัตน์ (2556) โดยผลการสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครูที่จะนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ความต้องการและความจำเป็น 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) การวางแผนและออกแบบโปรแกรม 4) การสร้างและพัฒนาโปรแกรม 5) การนำโปรแกรมไปทดลองใช้ 6) การประเมินผลลัพธ์ของโปรแกรม

4. องค์ประกอบของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบของโปรแกรมจาก Boone (1992) Caffarella (2002) Chris Osborn (2013) ھرรชา สุขกาล (2543) นฤมล มณีงาม (2547) ไท คำล้าน (2551) ปริญญา มีสุข (2552) และยอดอนงค์ จอมหงษ์พิพัฒน์ (2553) โดยผล การสังเคราะห์องค์ประกอบของโปรแกรม ที่จะนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีการปฏิบัติ 4) กิจกรรมและเนื้อหาของโปรแกรม 5) การประเมินผลโปรแกรม

โดยสามารถแสดงกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 หมายถึง ความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ของ ครู กศน. ศูนย์การศึกษาจากระบบ และศูนย์การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนเพื่อให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่มีองค์ประกอบ คือ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ และการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง

1.1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร หมายถึง สามารถวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้เรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรได้ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบและโครงสร้างของหลักสูตร มีความรู้ ความสามารถในการสร้างหลักสูตร มีความสามารถในการเลือกใช้เทคนิคและวิธีการสอน สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถประเมินหลักสูตร ทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร และสามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรได้อย่างหลากหลาย

1.2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจปรัชญาการจัดการศึกษาของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจในหลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ความสัมพันธ์โครงสร้างรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตร สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ สามารถใช้อุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยี เพื่อจัดการเรียนรู้ และสามารถเลือกใช้แหล่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ และสามารถสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่

1.3 การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง มีความรู้ ความเข้าใจหลักการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้ สามารถเลือกรูปแบบหรือเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายเหมาะสมเพื่อพัฒนาผู้เรียนเต็มศักยภาพ สามารถวิเคราะห์ จัดทำฐานข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนได้ สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝังส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1.4 การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการใช้และพัฒนาสื่อ สามารถเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ อย่างเหมาะสม มีความสามารถออกแบบและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา มีความสามารถในการใช้

เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตผลิตสื่อเพื่อจัดการเรียนรู้ได้ และมีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ สื่อ และอุปกรณ์ช่วยสอน

1.5 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง หมายถึง มีความรู้ ความเข้าใจ หลักการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง สามารถวัดและประเมินผลตามสภาพจริงได้สอดคล้องกับมาตรฐาน การเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด สามารถสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผลตามสภาพจริง สามารถจัดทำเอกสารวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำผลการวัดและประเมินตามสภาพจริงไปใช้ปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาหลักสูตรได้

2. โปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครู หมายถึง ชุดกิจกรรมในการพัฒนาครู กศน. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยการประยุกต์องค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันของหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ที่ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีการปฏิบัติ 4) กิจกรรมและเนื้อหาของโปรแกรม และ 5) การประเมินผลโปรแกรม

3. วิธีการปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการในการพัฒนาสมรรถนะที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงขององค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ที่สอดคล้องกับกิจกรรมและเนื้อหาของโปรแกรม

4. กิจกรรมและเนื้อหาของโปรแกรม หมายถึง วิธีการพัฒนาสมรรถนะครู กศน. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย การฝึกอบรม/ประชุมเชิงปฏิบัติการ (Training/workshop) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self learning) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Site visit) การสอนงาน (Coaching) กระบวนการพี่เลี้ยง (Mentoring) และการนิเทศ (Supervising)

5. กระบวนการพัฒนาโปรแกรม หมายถึง ขั้นตอนวิธีการในการออกแบบและสร้างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อใช้ในการฝึกอบรมหรือการพัฒนาบุคคลเพื่อพัฒนาสมรรถนะครู ให้บรรลุตามจุดประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย ขั้นตอน การวิเคราะห์ความต้องการและความจำเป็น การกำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรม การวางแผนและออกแบบโปรแกรม การสร้างและพัฒนาโปรแกรม การนำโปรแกรมไปทดลองใช้ และการประเมินผลลัพธ์ของโปรแกรม

6. ครู กศน. หมายถึง บุคลากรผู้ทำหน้าที่ในเทศการจัดกิจกรรมการศึกษา การเรียนรู้ ผู้ที่ทำหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง การศึกษาตามอัธยาศัย และส่งเสริมสนับสนุน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามภารกิจของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งประกอบไปด้วย ข้าราชการครู ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน ครู กศน.ตำบล และครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์การศึกษานอกระบบและศูนย์การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์

7. การประเมินโปรแกรม หมายถึง การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ โปรแกรมการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. สมรรถนะครู
2. การจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21
3. สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.
4. วิธีการพัฒนาสมรรถนะ
5. โปรแกรมและการพัฒนาโปรแกรม
6. แนวคิดการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
7. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
8. บริบทของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์
9. บริบทของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมรรถนะครู

1. แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะครู

ได้มีนักการศึกษาไทยและต่างประเทศได้กล่าวถึง “สมรรถนะ” ไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2548) ให้คำจำกัดความของคำว่า สมรรถนะ ไว้ว่า เป็นกลุ่มพฤติกรรมที่องค์กรต้องการจากข้าราชการ เพราะเชื่อว่าหากข้าราชการมีพฤติกรรมการทำงานในแบบที่องค์กรกำหนดแล้ว จะส่งผลให้ข้าราชการผู้นั้นมีผลการปฏิบัติงานดี และส่งผลให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการไว้

รวีวรรณ เผ่ากัณหา (2548) ได้ให้ความหมายของคำว่า สมรรถนะ ไว้ว่า ความสามารถของบุคคลที่แสดงถึง ความรู้ เจตคติ ทักษะ ประสบการณ์และคุณลักษณะที่จะทำให้ การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จ

ธำรงค์ศักดิ์ คงคาสวัสดิ์ (2549) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะ ไว้ว่า ทักษะ สมรรถนะ ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ แรงจูงใจหรือคุณลักษณะที่เหมาะสมของบุคคลที่สามารถ ปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ

ชูชัย สมितिไกร (2552) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะว่า หมายถึง คุณลักษณะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของบุคคล ได้แก่ ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ เช่น อุปนิสัย ทัศนคติ บุคลิกภาพ เป็นต้น ซึ่งสามารถวัดได้และมีความเหมาะสม สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ค่านิยม และเป้าหมายขององค์กร เพื่อให้การปฏิบัติงานในหน้าที่ของบุคคล เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด รวมถึงต้องสามารถจำแนกความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีผลการปฏิบัติงานสูงจาก บุคคลที่มีผลการปฏิบัติงานต่ำได้

พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ (2562) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะไว้ว่า สมรรถนะ หมายถึง กลุ่มพฤติกรรมในการทำงานของบุคคลที่เกิดจากความรู้ เจตคติหรือคุณลักษณะเฉพาะตัว ของแต่ละบุคคลอันเป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันให้บุคคลนั้นสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ให้สำเร็จ ลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดในตำแหน่งงานนั้น ๆ

McClelland (1993) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะไว้ว่า บุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ ภายในปัจเจกบุคคล ซึ่งสามารถผลักดันให้ปัจเจกบุคคลนั้นสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีหรือตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตนรับผิดชอบ ซึ่งประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

1. ทักษะ (Skill) สิ่งที่บุคคลกระทำได้ดีและฝึกปฏิบัติจนชำนาญ เช่น ทักษะการอ่าน
2. ความรู้ (Knowledge) ความรู้เฉพาะด้านของบุคคล เช่น ความรู้ด้านภาษา ความรู้ด้านการบริหารการศึกษา
3. ทัศนคติค่านิยมและความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเอง (Self-Concept) เช่น คนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-Confident) จะเชื่อว่าตนเองสามารถ แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้
4. บุคลิกประจำตัว (Trait) เป็นสิ่งที่อธิบายถึงบุคคลผู้นั้น เช่น เป็นคนที่ น่าเชื่อถือน่าไว้วางใจได้มีคุณลักษณะเป็นผู้นำ
5. แรงจูงใจหรือแรงขับภายใน (Motive) ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่สิ่งที่เป้าหมาย เช่น บุคคลที่มุ่งผลสำเร็จ (Achievement Orientation) จะพยายามทำให้สำเร็จตามเป้าหมายและปรับปรุงวิธีการทำงานของตนเองตลอดเวลา

โดยสรุปเมื่อพิจารณาถึงสมรรถนะสำคัญของครูคือ ความรู้ ความสามารถในการสอน รักในวิชาชีพครู มีเจตคติ ที่ดีต่อนักเรียน มีคุณธรรม จริยธรรมสูง ใส่ใจดูแลศิษย์อยู่เสมอ สามารถปรับตัว และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

2. สมรรถนะครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในการกำหนดสมรรถนะประจำสายงานที่ใช้ในรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้สมรรถนะประจำสายงานครูผู้สอนที่ครอบคลุม ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอสมรรถนะครูของหน่วยงานที่ทำหน้าที่หลักเกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานและสมรรถนะครูผู้สอน 3 สถาบัน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (สค.บศ.) และสำนักมาตรฐานสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา มาสังเคราะห์ร่วมกันเพื่อกำหนดเป็นสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอนซึ่งแต่ละหน่วยงานได้กำหนดสมรรถนะไว้ ดังนี้

2.1 สมรรถนะครูของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ได้กำหนดสมรรถนะ เพื่อประเมินคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในการเลื่อนตำแหน่งหรือวิทยฐานะดังนี้ (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพรทิพย์ แข็งขัน. 2551)

1. สมรรถนะหลัก ต้องใช้ประเมินทุกวิทยฐานะและทุกสายงาน มี 4 ด้าน ได้แก่
  - 1.1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์
  - 1.2 การบริการที่ดี
  - 1.3 การพัฒนาตนเอง
  - 1.4 การทำงานเป็นทีม
2. สมรรถนะประจำสายงาน ใช้ประเมินแตกต่างกันในแต่ละสายงาน มี 4 ด้าน ได้แก่
  - 2.1 การวิเคราะห์ สังเคราะห์
  - 2.2 การออกแบบการเรียนรู้
  - 2.3 การพัฒนาผู้เรียน
  - 2.4 การบริหารจัดการชั้นเรียน

2.2 สมรรถนะครูของสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

ในปี พ.ศ. 2549 สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ได้จัดทำโครงการสร้างระบบการพัฒนาครู เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาครูอย่างเป็นระบบโดยยึดหลักการ พัฒนาสมรรถนะของครู ในด้านการจัดการเรียนการสอนที่คำนึงถึงผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญและพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู เพื่อให้ครูเพิ่มพูนสมรรถนะในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง สามารถพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพระดับสูง และมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

1. จัดทำกรอบแนวคิดระบบการพัฒนาครู โดยศึกษาและสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. การกำหนดสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของครู โดยดำเนินการ ดังนี้
  - 2.1 วิเคราะห์หน้าที่หลักด้านการเรียนการสอน การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน คุณลักษณะ คุณธรรม จริยธรรม ตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพครูและด้านอื่น ๆ จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง
  - 2.2. นำข้อมูลจากข้อ 2.1 มาระบุความสามารถ (ความรู้/ความคิด/ทักษะ) และคุณลักษณะ คุณธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของครูเป็นด้าน ๆ เช่น ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ ด้านคุณลักษณะ คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านความร่วมมือกับชุมชนและพัฒนาสิ่งแวดล้อม
  - 2.3 สังเคราะห์ความสามารถที่เหมือนกันหรือซ้ำกันในแต่ละด้านเข้าด้วยกันเพื่อไม่ให้ซ้ำซ้อน
3. ประชุมปฏิบัติการจัดทำ (ร่าง) ระบบการพัฒนาครู และสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของครูกับผู้เชี่ยวชาญประจำโครงการ โดยใช้ข้อมูลข้อ 1 ข้อ2
4. การจัดทำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ (ร่าง) ระบบพัฒนาครูและสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของครู
5. จัดประชุมปฏิบัติการเพื่อเสวนาและระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับ (ร่าง) ระบบพัฒนาครูสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของครู ระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ศึกษาพิเศษ ครูแห่งชาติ ครูต้นแบบ ครูปฏิบัติการ) จำนวน 94 คน พร้อมทั้งให้ผู้เข้าร่วมประชุม ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ (ร่าง) ระบบการพัฒนาครูและสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของครู

6. ประมวลแนวคิดเกี่ยวกับระบบการพัฒนาครู และความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของครู จากการอภิปรายของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เกี่ยวข้อง และแบบสอบถาม ดำเนินการสังเคราะห์และสรุปผลออกเป็นประเด็นเพื่อดูความสอดคล้อง และสิ่งที่เพิ่มเติมใหม่จาก (ร่าง) ระบบการพัฒนาครู และสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของครู

7. นำผลสรุปจากข้อ 6 มาพิจารณาความสำคัญ ความจำเป็น และความเป็นไปได้ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ ประจำโครงการ แล้วนำมาปรับปรุง (ร่าง) ระบบการพัฒนาครูและสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของครู พร้อมกำหนดตัวบ่งชี้ของแต่ละสมรรถนะ จากการดำเนินการดังกล่าว สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาได้กำหนดสมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของครูและตัวบ่งชี้ ดังตาราง 1 (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพรทิพย์ แข็งขัน. 2551)

ตาราง 1 สมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของครูและตัวบ่งชี้

ที่	สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้
1	ความสามารถในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร	<ol style="list-style-type: none"> 1. การจับใจความและสรุปจากการอ่านและการฟัง 2. ความชัดเจนในการอธิบายและยกตัวอย่างในการพูดและการเขียน 3. การเรียงลำดับขั้นตอนในการพูดและการเขียน 4. ความชัดเจน ถูกต้องในการพูดและการเขียนตามอักขระวิธีและไวยากรณ์
2	ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการแสวงหาความรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. การใช้ประโยชน์ในการพูดและการเขียน 2. การแปลความและสรุปประเด็นจากการอ่านและการฟัง 3. การสื่อความเข้าใจโดยการสนทนาซักถาม
3	ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการแสวงหาความรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. การใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น 2. การใช้อินเทอร์เน็ต 3. การใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์

ตาราง 1 สมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของครูและตัวบ่งชี้ (ต่อ)

ที่	สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้
4	ความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบและกระบวนการสร้างหลักสูตร 2. การดำเนินการสร้างหลักสูตร 3. การวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อการนำหลักสูตรไปใช้ 4. การนำหลักสูตรไปใช้ 5. การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร
5	ความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การออกแบบกิจกรรมและจัดทำแผนการเรียนรู้ 2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดระดับสูงและการปฏิบัติจริง 3. การเลือกใช้ พัฒนา และผลิตสื่อการสอน 4. การสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ให้กับผู้เรียน 5. การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
5	ความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	<ol style="list-style-type: none"> 6. การแสวงหาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น
6	ความสามารถในการจัดการชั้นเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดมุมประสบการณ์การเรียนรู้ 2. การสร้างปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน 3. การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชั้นเรียน 4. การแก้ปัญหาในชั้นเรียน
7	ความสามารถในการพัฒนาและการใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเลือกใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ 2. การออกแบบนวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ

ตาราง 1 สมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของครูและตัวบ่งชี้ (ต่อ)

ที่	สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้
		3. การผลิตนวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ 4. การหาประสิทธิภาพนวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ 5. การปรับปรุงพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ
8	ความสามารถในการประเมินผลการเรียนรู้	1. การสร้างเครื่องมือวัดผล 2. การหาคุณภาพของเครื่องมือ 3. การนำเครื่องมือไปใช้วัดผลการเรียนรู้ 4. การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง 5. การนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน
9	ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน	1. การเลือกปัญหาในการวิจัย 2. การออกแบบการวิจัย 3. การรวบรวม วิเคราะห์ และสรุปผลการวิจัย 4. การเขียนรายงานการวิจัย 5. การนำผลการวิจัยไปใช้
10	ความสามารถในการแนะแนวและให้คำปรึกษา	1. การเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน 2. การวิเคราะห์ปัญหาของผู้เรียน 3. การเลือกเทคนิคในการแนะแนวและให้คำปรึกษา 4. ทักษะการให้คำปรึกษา 5. การติดตามประเมินผลการให้คำแนะนำ

ตาราง 1 สมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของครูและตัวบ่งชี้ (ต่อ)

ที่	สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้
11	ความสามารถในการสร้างความร่วมมือกับชุมชน	<ol style="list-style-type: none"> 1. การประสานให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ 2. การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน 3. การจัดบริการให้ชุมชนเข้ามาใช้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้และสหวิทยาการ 4. การร่วมมือกับชุมชนเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาต่าง ๆ 5. การร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
12	ความสามารถในการปฏิบัติตนเป็นครูผู้นำ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับ <ol style="list-style-type: none"> 1.1 การจัดการเรียนการสอนของครูเป็นที่พอใจของผู้เรียน เพื่อนครู และผู้ปกครอง 1.2 การมีความรู้กว้างขวาง ลึกซึ้ง แม่นยำในสาระที่สอน 1.3 มีความรอบรู้ และความสามารถพิเศษ 2. ความเชื่อมั่นในตนเอง <ol style="list-style-type: none"> 2.1 การกล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ กล้าตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูลและความเชื่อของตน 2.2 การใช้เหตุผลสนับสนุนความคิดและการกระทำของตนเอง 3. ความเป็นประชาธิปไตย <ol style="list-style-type: none"> 3.1 การรับฟัง เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น 3.2 การมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการทำกิจกรรมของกลุ่ม

ตาราง 1 สมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของครูและตัวบ่งชี้ (ต่อ)

ที่	สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้
12	ความสามารถในการปฏิบัติตนเป็นครูผู้นำ	<p>3.3 การใช้หลักเหตุผลและวิถีทางแห่งปัญหาในการตัดสินใจ</p> <p>4. ความยุติธรรม</p> <p>4.1 การให้โอกาสแก่บุคคลในการปฏิบัติกิจกรรมและตัดสินผลงานตามหลักเกณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับ</p> <p>4.2 การต่อต้านการกระทำที่ไม่เป็นธรรม</p> <p>5. ความเสียสละ</p> <p>5.1 การอุทิศเวลาให้กับการปฏิบัติงาน</p> <p>5.2 การยินดี และเต็มใจช่วยเหลือ เกื้อกูลผู้อื่น โดยไม่หวังผลตอบแทน</p> <p>5.3 การสละทรัพย์สินส่วนตนเพื่อส่วนรวม</p> <p>6. ความมีมนุษยสัมพันธ์</p> <p>6.1 การใช้คำพูดในเชิงสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น</p> <p>6.2 การมีจิตใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น</p> <p>6.3 การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของผู้อื่น</p> <p>7. การทำงานเป็นทีม</p> <p>7.1 ความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง</p> <p>7.2 การวางแผนดำเนินกิจกรรมและแก้ปัญหาาร่วมกัน</p>

ตาราง 1 สมรรถนะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของครูและตัวบ่งชี้ (ต่อ)

ที่	สมรรถนะ	ตัวบ่งชี้
13	การปฏิบัติตนให้มีคุณธรรม จริยธรรม สอดคล้องกับจรรยาบรรณวิชาชีพ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความซื่อสัตย์สุจริต 2. ความเมตตา กรุณา 3. ความรับผิดชอบ 4. การอบรมสั่งสอนศิษย์อย่างเต็มความสามารถและบริสุทธิ์ใจ 5. การไม่แสวงหาประโยชน์จากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ 6. การเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และสังคม
14	ความสามารถในการวิเคราะห์และพัฒนาตนเอง	<ol style="list-style-type: none"> 1. การใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เพื่อพัฒนาตนเอง 2. การค้นหา และยอมรับจุดเด่น จุดด้อยของตนเอง 3. การแสวงหาและเลือกวิธีการที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาตนเอง

2.3 สมรรถนะครูของสำนักมาตรฐานวิชาชีพ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา

สำนักมาตรฐานวิชาชีพ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549) ได้กำหนดมาตรฐานความรู้ของครูและสมรรถนะของครูไว้ทั้งหมด 9 ด้าน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู

สมรรถนะที่ครูพึงมี

3.1.1 สามารถใช้ทักษะในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนภาษาไทยเพื่อการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง

3.1.2 สามารถใช้ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษ หรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ เพื่อการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง

3.1.3 สามารถใช้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน

3.2 การพัฒนาหลักสูตร

สมรรถนะที่ครูพึงมี

3.2.1 สามารถวิเคราะห์หลักสูตร

3.2.2 สามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรได้อย่างหลากหลาย

3.2.3 สามารถประเมินหลักสูตรได้ทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร

3.2.4 สามารถจัดทำหลักสูตร

3.3 การจัดการเรียนรู้

สมรรถนะที่ครูพึงมี

3.3.1 สามารถนำประมวลรายวิชามาจัดทำแผนการเรียนรู้รายภาคและตลอดกาล

3.3.2 สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

3.3.3 สามารถเลือกใช้พัฒนาและสร้างสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

3.3.4 สามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและจำแนกระดับการเรียนรู้ของ

ผู้เรียนจากการประเมินผล

3.4 จิตวิทยาสำหรับครู

สมรรถนะที่ครูพึงมี

3.4.1 เข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน

3.4.2 สามารถช่วยเหลือผู้เรียนให้เรียนรู้และพัฒนาได้ตามศักยภาพของตน

3.4.3 สามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียนให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น

3.4.4 สามารถส่งเสริมความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

3.5 การวัดและประเมินผลการศึกษา

สมรรถนะที่ครูพึงมี

3.5.1 สามารถวัดและประเมินผลได้ตามสภาพความเป็นจริง

3.5.2 สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และปรับปรุง

หลักสูตร

3.6 การบริหารการจัดการในห้องเรียน

สมรรถนะที่ครูพึงมี

3.6.1 มีภาวะผู้นำ

3.6.2 สามารถบริหารจัดการในห้องเรียน

3.6.3 สามารถสื่อสารได้อย่างมีคุณภาพ

3.6.4 สามารถในการประสานประโยชน์

3.6.5 สามารถนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการ

3.7 การวิจัยทางการศึกษา

สมรรถนะที่ครูพึงมี

3.7.1 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

3.7.2 สามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน

3.8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา

สมรรถนะที่ครูพึงมี

3.8.1 สามารถออกแบบสร้างและปรับปรุงนวัตกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

3.8.2 สามารถพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศ เพื่อผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี

3.8.3 สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

3.9 ความเป็นครู

สมรรถนะที่ครูพึงมี

3.9.1 รัก เมตตา และปรารถนาดีต่อผู้เรียน

3.9.2 อุดหนุนและรับผิดชอบ

3.9.3 เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และเป็นผู้นำทางวิชาการ

3.9.4 มีวิสัยทัศน์

3.9.5 ศรัทธาในวิชาชีพครู

3.9.6 ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู

2.4 สมรรถนะของครูแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 21

คณะกรรมการบริหารศูนย์ระดับภูมิภาคว่าด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาของ ซีมีโอ (SEAMEO INNOTECH) (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. 2557) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ มาตรฐานสมรรถนะของครูในบริบทของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งกำหนดเกณฑ์การวัดและพัฒนาสมรรถนะดังกล่าวแก่ครูผู้สอน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้เติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะหลัก (Competency) ของครูในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประกอบด้วย สมรรถนะ 11 ด้าน ดังนี้

1. การเตรียมแผนการสอนที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงเรียน
2. การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้
3. การพัฒนาและการใช้ทรัพยากรสำหรับการเรียนการสอน
4. การพัฒนาทักษะการจัดลำดับความคิดในระดับสูง
5. การอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้
6. การส่งเสริมค่านิยมด้านศีลธรรมและจริยธรรม
7. ส่งเสริมการพัฒนาชีวิต และทักษะวิชาชีพแก่ผู้เรียน
8. การวัดและประเมินพฤติกรรมของนักเรียน
9. การพัฒนาด้านวิชาชีพ
10. การสร้างเครือข่ายกับผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ปกครองนักเรียน
11. การจัดสวัสดิการและภารกิจแก่นักเรียน

จากสมรรถนะครูของทั้ง 4 สถาบันที่มีหน้าที่โดยตรงในการกำหนดมาตรฐานและสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครู ผู้วิจัยจะได้นำมาสังเคราะห์ร่วมกันเพื่อกำหนดสมรรถนะของครู กศน. ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี และเป็นแนวทางในการกำหนดสมรรถนะและตัวบ่งชี้ด้านการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ต่อไป

2.5 สมรรถนะครูตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

จากการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 อธิบายถึงสมรรถนะของครูไว้ดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2544)

1. มีความรู้ความเข้าใจว่า “การศึกษา” เป็น “กระบวนการเรียนรู้” เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (มาตรา 4)
2. มีความรู้ความเข้าใจ “มาตรฐานการศึกษา” คือข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้หลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแลการตรวจสอบและการประกันคุณภาพ (มาตรา 4)
3. มีความมุ่งมั่นในการพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6)

4. มีความรู้ความเข้าใจ มีความตระหนักและมีความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งปลูกฝัง ให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีสิ่งต่อไปนี้ (มาตรา 77)

4.1 มีจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

4.2 รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ

4.3 เคารพกฎหมาย มีความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

4.4 มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

4.5 รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนร่วมและของประเทศชาติ

4.6 ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ

4.7 ส่งเสริม และมีส่วนร่วมด้านการกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้

อันเป็นสากล

4.8 อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.9 มีความสามารถในการประกอบอาชีพสุจริต รู้จักพึ่งตนเอง

4.10 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

5. เป็นผู้ที่สามารถจัดการศึกษาโดยให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (มาตรา 8)

ยอมรับและสามารถจัดการให้เกิดการมีส่วนร่วมจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันการศึกษา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ในการจัดการศึกษาอย่างเหมาะสม (มาตรา 9) (6)

6. มีความสามารถในการทำงานให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันการศึกษา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยเป็นผู้จัดหรือมีส่วนร่วมการจัดตามความจำเป็น (มาตรา 9) (5) (มาตรา 58)

7. มีความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน (มาตรา 30) และสามารถพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (มาตรา 8)

8. มีความรู้ความเข้าใจในการจัดโอกาสทางการศึกษา รวมทั้งผู้ด้อยโอกาสโดยให้มีโอกาสและคุณภาพทัดเทียมกัน (มาตรา 10)

9. มีความรู้ ความคิด และตระหนักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดในกระบวนการจัดการศึกษา และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (มาตรา 22)

10. มีความรู้ ความคิด ตระหนัก และสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียน ได้ทั้งความรู้ ความคิด คุณธรรม และบูรณาการ ในเรื่องต่อไปนี้ (มาตรา 23)

10.1 ความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคมได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

10.2 ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรวมทั้งความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

10.3 ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้

10.4 ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง

10.5 ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

11. ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ครู (สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) ควรมีความสามารถดังนี้ (มาตรา 24)

11.1 จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

11.2 ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

11.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็นการสอน รักการอ่าน และเกิดการใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

11.4 จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

11.5 สามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และสามารถใช้การวิจัยโดยให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

11.6 สามารถจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่

11.7 สามารถประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

12. มีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนัก และสามารถประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจาก พัฒนาการผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในการบวนการเรียน การสอนตามความเหมาะสม (มาตรา 26)

13. มีความสามารถในการจัดทำสาระหลักสูตร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (มาตรา 27) โดยให้ความหลากหลายเหมาะสมกับวัยและศักยภาพโดยสาระหลักสูตร ให้มีทั้งวิชาการ วิชาชีพ เพื่อมุ่งพัฒนาคนให้สมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงามและการรับผิดชอบต่อสังคม (มาตรา 28)

14. มีความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ชุมชนได้ (มาตรา 29)

15. มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพทั้งภายนอกและภายใน สามารถ ดำเนินการตามแนวทางประกันคุณภาพ ยอมรับการตรวจสอบ การรายงาน การให้ข้อมูลในการตรวจสอบ มีความรับผิดชอบ รับสภาพเพื่อการแก้ไขปรับปรุง (มาตรา 47 – 50)

16. สามารถปฏิบัติตามมาตรฐานคุณภาพวิชาชีพครู และจรรยาบรรณวิชาชีพตามที่องค์กร วิชาชีพครู (มาตรา 53) และองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู (มาตรา 54) กำหนดไว้

17. พึงพอใจในฐานะทางสังคมและวิชาชีพ (มาตรา 55)

18. มีความสามารถในการนำทรัพยากรบุคคลในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อย่างเหมาะสม (มาตรา 57)

19. มีความสามารถใช้ ผลิต การพัฒนา การดูแลรักษาสื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษา (มาตรา 65)

20. สามารถจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา ในโอกาสแรกที่ทำได้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะที่เพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในการแสวงหา ความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (มาตรา 66)

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับสมรรถนะครูตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สรุปได้ว่าสมรรถนะครูตามเกณฑ์ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มีความสามารถของครูในการเข้าใจ การศึกษาและมาตรฐานการศึกษาที่เป็นกระบวนการเรียนรู้ ทั้งสภาพแวดล้อมและสังคม พร้อมทั้งจะ ปลุกฝังให้นักเรียนพัฒนาตนเอง พัฒนาด้านความรู้ ความสามารถ ด้านศีลธรรม จริยธรรม รวมทั้งด้าน

ร่างกายและจิตใจ ครูมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษา และจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ครูและชุมชน และมีความรู้ความเข้าใจการประกันคุณภาพภายในและภายนอกใช้เทคโนโลยีในการค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ให้ทันยุคและสมัย

2.6 สมรรถนะครูของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้พัฒนาสมรรถนะและตัวบ่งชี้ของครูไทย สำหรับประเมินสมรรถนะครู แบ่งเป็น สมรรถนะหลัก (Core Competency) ประกอบด้วย 5 สมรรถนะ และสมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) ประกอบด้วย 6 สมรรถนะ ดังนี้

1. สมรรถนะหลัก (Core Competency) ของครูไทยประกอบด้วย 5 สมรรถนะ ได้แก่
  - 1.1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน
  - 1.2 การบริการที่ดี
  - 1.3 การพัฒนาตนเอง
  - 1.4 การทำงานเป็นทีม
  - 1.5 จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู
2. สมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) ประกอบด้วย 6 สมรรถนะ คือ
  - 2.1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้
  - 2.2 การพัฒนาผู้เรียน
  - 2.3 การบริหารจัดการชั้นเรียน
  - 2.4 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน
  - 2.5 ภาวะผู้นำครู
  - 2.6 การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้
3. สมรรถนะหลักของครู สมรรถนะหลัก (Core Competency) ของครูไทย ประกอบด้วย 5 สมรรถนะ ได้แก่

สมรรถนะที่ 1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน (Working Achievement Motivation) หมายถึงความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีคุณภาพ ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยมีการวางแผน กำหนดเป้าหมาย ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน และปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพและผลงานอย่างต่อเนื่องประกอบด้วยตัวบ่งชี้ดังนี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ความสามารถในการวางแผนการกำหนดเป้าหมาย การวิเคราะห์ สังเคราะห์

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีคุณภาพ ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ความสามารถในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน รายการพฤติกรรม

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ความสามารถในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

สมรรถนะที่ 2 การบริการที่ดี (Service Mind) ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ 1 ความตั้งใจและความเต็มใจในการให้บริการ

ตัวบ่งชี้ 2 การปรับปรุงระบบการบริการให้มีประสิทธิภาพ

สมรรถนะที่ 3 การพัฒนาตนเอง (Self-Development) ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 การสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมในการพัฒนาองค์กรและวิชาชีพ

ตัวบ่งชี้ที่ 3 การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างเครือข่าย

สมรรถนะที่ 4 การทำงานเป็นทีม (Team Work) ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ 1 การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อนร่วมงาน สร้างสัมพันธภาพ

ที่ดีในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ตัวบ่งชี้ 2 การเสริมแรงให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน

ตัวบ่งชี้ 3 การปรับตัวเข้ากับกลุ่มคนหรือสถานการณ์ที่หลากหลาย มีทักษะในการทำงาน

ร่วมกับบุคคล/กลุ่มบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และในสถานการณ์

ต่าง ๆ

ตัวบ่งชี้ 4 การแสดงบทบาทผู้นำหรือผู้ตาม

ตัวบ่งชี้ 5 การเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับผู้อื่นในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จ

ตามเป้าหมาย

สมรรถนะที่ 5 จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู (Teacher's Ethics and Integrity)

ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ 1 ความรักและศรัทธา ในวิชาชีพ

ตัวบ่งชี้ 2 มีวินัย และความรับผิดชอบในวิชาชีพ ซื่อสัตย์ต่อตนเอง ตรงต่อเวลา

วางแผนการใช้จ่าย และใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด

ตัวบ่งชี้ 3 การดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม

ตัวบ่งชี้ 4 การประพฤติปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดี

4. สมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) ประกอบด้วย 6 สมรรถนะ คือ
สมรรถนะที่ 1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (Curriculum and Learning Management)

ตัวบ่งชี้ 1 การสร้างและการพัฒนาหลักสูตร รายการพฤติกรรม ประกอบด้วย

1. สร้าง/พัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและ
ท้องถิ่น

2. ประเมินการใช้หลักสูตรและนาผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร

ตัวบ่งชี้ 2 ความรู้ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ รายการพฤติกรรม

ประกอบด้วย

1. กำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประยุกต์ ริเริ่ม
เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ ความแตกต่างและธรรมชาติของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

2. ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายเหมาะสมสอดคล้องกับวัย และ
ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน

3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมและ
การประเมินผลการเรียนรู้ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยบูรณาการอย่างสอดคล้อง
เชื่อมโยงกัน มีการนำผลการออกแบบการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ และปรับใช้ตามสถานการณ์
อย่างเหมาะสมและเกิดผลกับผู้เรียนตามที่คาดหวังประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้เพื่อนำไปปรับปรุง/
พัฒนา

ตัวบ่งชี้ 3 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รายการพฤติกรรมประกอบด้วย
จัดทำฐานข้อมูลเพื่อออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้รูปแบบ/เทคนิควิธีการสอนอย่าง
หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มตามศักยภาพ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝัง/ส่งเสริม คุณลักษณะ
อันพึงประสงค์และสมรรถนะของผู้เรียนใช้หลักจิตวิทยาในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่าง
มีความสุข และพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

ตัวบ่งชี้ 4 การใช้และการพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ รายการ
พฤติกรรมประกอบด้วยใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลายเหมาะสม
กับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ สืบค้นข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้
ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อ/นวัตกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ 5 การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ รายการพฤติกรรม ประกอบด้วย

1. ออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรม การเรียนรู้และผู้เรียน

2. สร้างและนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม

3. วัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง

4. นำผลการประเมินการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

สมรรถนะที่ 1 เป็นสมรรถนะที่อาจกล่าวได้ว่า “เป็นตัวตนของครูเพื่อวิชาชีพครู” หากดูตัวบ่งชี้จะพบว่า แต่ละตัวบ่งชี้ล้วนต้องได้รับการขัดเกลา (Socialized) ฝึกอบรม (Pre-Service) จากกระบวนการฝึกหัดครู สมรรถนะเหล่านี้ไม่สามารถเกิดขึ้นเองได้ เช่น ตัวบ่งชี้ 1 ตัวบ่งชี้ 2 และตัวบ่งชี้ 3 ครูต้องได้รับการสอนต้องอาศัยความรู้พื้นฐานจากหลายวิชา เช่น วิชาหลักสูตร กลุ่มวิชาพื้นฐานการศึกษา จิตวิทยาและฝึกปฏิบัติการสอน เป็นต้น ในขณะที่ตัวบ่งชี้ 4 จะได้รับความรู้การฝึกปฏิบัติจากกลุ่มวิชา สื่อและเทคโนโลยี เช่นเดียวกับ ตัวบ่งชี้ 5 จะได้รับความรู้และฝึกปฏิบัติจากกลุ่มวิชาวัดผล ประเมินผล ดังนั้น “การเป็นครูที่ดี ไม่ใช่ใคร ๆ ก็เป็นได้และควรคัดเลือกเฉพาะผู้ที่มีสติปัญญาดีขึ้นไป” ดังที่ ประเทศฟินแลนด์ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาระดับโลกมาแล้ว

สมรรถนะที่ 2 การพัฒนาผู้เรียน (Student Development) หมายถึง ความสามารถในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาทักษะชีวิต สุขภาพกายและสุขภาพจิต ความเป็นประชาธิปไตย ความภูมิใจในความเป็นไทย การจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

ตัวบ่งชี้ 1 การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน รายการพฤติกรรม ประกอบด้วยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรม จัดทำโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ 2 การพัฒนาทักษะชีวิต และสุขภาพกาย และสุขภาพจิตผู้เรียน รายการพฤติกรรม ประกอบด้วย จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการดูแลตนเอง มีทักษะในการเรียนรู้การทำงาน การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

ตัวบ่งชี้ 3 การปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย ความภาคภูมิใจในความเป็นไทยให้กับผู้เรียน รายการพฤติกรรม ประกอบด้วย สอดแทรกความเป็นประชาธิปไตย ความภูมิใจในความเป็นไทย ให้แก่ผู้เรียนจัดทำโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย ความภูมิใจในความเป็นไทย

ตัวบ่งชี้ 4 การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน รายการพฤติกรรม ประกอบด้วย ให้ผู้เรียน คณะครูผู้สอน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในดูแลช่วยเหลือนักเรียนรายบุคคล นำข้อมูลนักเรียนไปใช้ช่วยเหลือ/พัฒนาผู้เรียนทั้งด้านการเรียนรู้และปรับพฤติกรรมเป็นรายบุคคล จัดกิจกรรมเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาและส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้แก่ักเรียนอย่างทั่วถึง ส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมกับค่านิยมที่พึงงาม ดูแล ช่วยเหลือ ผู้เรียนทุกคนอย่างทั่วถึง ทันการณ์

สมรรถนะที่ 2 มุ่งเน้นการเป็นผู้ที่มีความสามารถและมีความเพียบพร้อม เพื่อสามารถขัดเกลาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี มีเครื่องมือพร้อมที่จะออกไปเผชิญสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สามารถทำประโยชน์ให้กับตนเองสังคมและประเทศชาติ

สมรรถนะที่ 3 การบริหารจัดการชั้นเรียน (Classroom Management) หมายถึง การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ การจัดทำข้อมูลสารสนเทศและเอกสารประจำชั้นเรียน/ประจำวิชาการ กำกับดูแลชั้นเรียนรายชั้น/รายวิชา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข และความปลอดภัยของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ 1 จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ความสุขปลอดภัยของผู้เรียน รายการพฤติกรรมประกอบด้วย จัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน และภายนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียนตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องเรียนให้พร้อม ใส้และปลอดภัยอยู่เสมอ

ตัวบ่งชี้ 2 จัดทำข้อมูลสารสนเทศและเอกสารประจำชั้นเรียน/ประจำวิชา รายการพฤติกรรม ประกอบด้วย จัดทำข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคลและเอกสารประจำชั้นเรียนอย่างถูกต้อง ครบถ้วนเป็นปัจจุบัน นำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ

ตัวบ่งชี้ 3 กำกับดูแลชั้นเรียนรายชั้น/รายวิชา รายการพฤติกรรม ประกอบด้วย ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ กติกา ข้อตกลงในชั้นเรียน แก้ปัญหา/พัฒนานักเรียนด้านระเบียบวินัยโดยการสร้างวินัยเชิงบวกในชั้นเรียนประเมินการกำกับดูแลชั้นเรียน และนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา

สมรรถนะที่ 3 เป็นสมรรถนะที่แสดงถึงความพร้อมในการเป็น “ครูมืออาชีพ” คือ จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนอย่างเต็มความสามารถ นอกจากนั้นครูควรเก็บข้อมูล

นักเรียนเพื่อนำไปวิเคราะห์หาจุดอ่อนจุดแข็งและนำไปสู่การออกแบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเต็มศักยภาพอย่างต่อเนื่องต่อไป

สมรรถนะที่ 4 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน (Analysis & Synthesis & Classroom Research) หมายถึง ความสามารถในการทำความเข้าใจแยกประเด็นเพื่อพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งสามารถวิเคราะห์องค์หรืองานในภาพรวมและดำเนินการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนางานอย่างเป็นระบบ

ตัวบ่งชี้ 1 การวิเคราะห์ รายการพฤติกรรม ประกอบด้วย

1. สำรวจปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนเพื่อวางแผนวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน
2. วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน เพื่อกำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหา
3. มีการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย อุปสรรคและโอกาสความสำเร็จของการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน

ตัวบ่งชี้ 2 การสังเคราะห์ รายการพฤติกรรม ประกอบด้วย

1. รวบรวม จำแนกและจัดกลุ่มของสภาพปัญหาของผู้เรียน แนวคิด ทฤษฎีและวิธีการแก้ไขปัญหาเพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้
2. มีการประมวลผลหรือสรุปข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาในชั้นเรียน โดยใช้ข้อมูลรอบด้าน

ตัวบ่งชี้ 3 การวิจัยเพื่อการพัฒนาผู้เรียน รายการพฤติกรรม ประกอบด้วย

1. จัดทำแผนการวิจัยและดำเนินการระดมการวิจัยอย่างเป็นระบบตามแผนการดำเนินการวิจัยที่กำหนดไว้
2. ตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยอย่างเป็นระบบ
3. มีการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในกรณีศึกษาอื่น ๆ ที่มีบริบทของปัญหาที่คล้ายคลึงกัน

สมรรถนะที่ 4 เป็นสมรรถนะเสริมเติมแต่งเพื่อให้ครูเป็น “ครูมืออาชีพ” ที่ต้องมีการวิเคราะห์ ค้นคว้า วิจัยเพื่อทำความเข้าใจสาเหตุของปัญหาอย่างแท้จริงซึ่งจะนำไปสู่การแก้ปัญหาได้อย่างสมบูรณ์

สมรรถนะที่ 5 ภาวะผู้นำครู (Teacher Leadership) หมายถึง คุณลักษณะและพฤติกรรมของครูที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ส่วนบุคคลและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนโดยปราศจากการใช้อิทธิพลของผู้บริหารสถานศึกษา ก่อให้เกิดพลังแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ

ตัวบ่งชี้ 1 วุฒิภาวะความเป็นผู้ใหญ่ที่เหมาะสมกับความเป็นครู (Adult Development) รายการพฤติกรรม ประกอบด้วย

1. พิจารณาทบทวน ประเมินตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงออกต่อผู้เรียนและผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนร่วม
2. เห็นคุณค่า ให้ความสำคัญในความคิดเห็นหรือผลงาน และให้เกียรติแก่ผู้อื่น
3. กระตุนใจ ปรับเปลี่ยนความคิดและการกระทำของผู้อื่นให้มี ความผูกพัน และมุ่งมั่นต่อเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน

ตัวบ่งชี้ 2 การสนทนาอย่างสร้างสรรค์ (Dialogue) รายการพฤติกรรม ประกอบด้วย มีปฏิสัมพันธ์ในการสนทนา มีบทบาท และมีส่วนร่วมในการสนทนาอย่างสร้างสรรค์กับผู้อื่น โดยมุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้ของผู้เรียนและการพัฒนาวิชาชีพ มีทักษะการฟัง การพูด และการตั้งคำถาม เปิดใจกว้าง ยืดหยุ่น ยอมรับทัศนคติที่หลากหลายของผู้อื่น เพื่อเป็นแนวทางใหม่ๆ ในการปฏิบัติงาน สืบเสาะหา ข้อมูล ความรู้ทางวิชาชีพใหม่ ๆ ที่สร้างความท้าทายในการสนทนาอย่างสร้างสรรค์กับผู้อื่น

ตัวบ่งชี้ 3 การเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง (Change Agency) รายการพฤติกรรม ประกอบด้วย ให้ความสนใจต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นปัจจุบัน โดยมีการวางแผนอย่าง มีวิสัยทัศน์ ซึ่งเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจของโรงเรียนร่วมกับผู้อื่น ริเริ่มการปฏิบัติ ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนานวัตกรรมกระตุ้นผู้อื่นให้มีการเรียนรู้และความร่วมมือในวงกว้าง เพื่อพัฒนาผู้เรียนสถานศึกษาและวิชาชีพ ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นภายใต้ระบบ/ขั้นตอนที่เปลี่ยนแปลงไป จากเดิมได้

ตัวบ่งชี้ 4 การปฏิบัติงานอย่างไตร่ตรอง (Reflective Practice) รายการพฤติกรรม ประกอบด้วย พิจารณาไตร่ตรองความสอดคล้องระหว่างการเรียนรู้ของนักเรียน และการจัดการเรียนรู้ สนับสนุนความคิดริเริ่มซึ่งเกิดจากการพิจารณาไตร่ตรองของเพื่อนร่วมงาน และมีส่วนร่วมในการพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ ใช้เทคนิควิธีการหลากหลายในการตรวจสอบ ประเมินการปฏิบัติงานของตนเองและผลการดำเนินงานสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ 5 การมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน (Concern for Improving Pupil Achievement) รายการพฤติกรรมประกอบด้วย กำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่ท้าทายความสามารถของตนเอง ตามสภาพจริงและปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จได้ ให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นรอบด้านของผู้เรียนต่อผู้ปกครองและผู้เรียนอย่างเป็นระบบยอมรับข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับความคาดหวังด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนจากผู้ปกครอง ปรับเปลี่ยนบทบาทและการปฏิบัติงานของตนเองให้เอื้อต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนตรวจสอบข้อมูลการประเมินผู้เรียนอย่างรอบด้าน รวมไปถึงผลการวิจัยหรือองค์ความรู้ต่างๆและนำไปใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

สมรรถนะที่ 5 เป็นสมรรถนะที่จะช่วยทำให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปด้วยความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาตนเองจากการนาประสบการณ์จากการทำงานมาพิจารณาให้รอบคอบว่ามีจุดบกพร่องหรือไม่อย่างไร เพื่อจะได้ใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาตนเองต่อไป เช่นในตัวบ่งชี้ 4 ที่ว่า “พิจารณาไตร่ตรองความสอดคล้องระหว่างการเรียนรู้ของนักเรียนและการจัดการเรียนรู้” และ “สนับสนุนความคิดริเริ่มที่เกิดจาก การพิจารณาไตร่ตรองของเพื่อนร่วมงานและมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัตกรรมต่าง ๆ” นอกจากนี้ยังให้การยอมรับนำข้อมูลจากภายนอกมาเป็นฐานไตร่ตรองอีกด้วย เช่นในตัวบ่งชี้ 5 “ยอมรับข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับความคาดหวังด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนจากผู้ปกครอง เป็นต้น”

สมรรถนะที่ 6 การสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ (Relationship & Collaborative-Building for Learning Management)

ตัวบ่งชี้ 1 การสร้างความสัมพันธ์และร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ รายการพฤติกรรม ประกอบด้วย กำหนดแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และความร่วมมือกับชุมชน ประสานให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนจัดกิจกรรมที่เสริมสร้าง ความสัมพันธ์และความร่วมมือกับผู้ปกครองชุมชนและองค์กรอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อการจัดการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ 2 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการจัดการเรียนรู้สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่นๆทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้จากสมรรถนะและตัวบ่งชี้

สมรรถนะที่ 6 เป็นสมรรถนะที่เรียกได้ว่าเป็นแนวทางนำไปสู่ข้อมูลสนับสนุนงาน การเรียน การสอนหรือเป็น Soft Skills โดยแท้เนื่องจากเป็นสมรรถนะเสริมเพื่อการเรียนรู้แหล่งชุมชน ซึ่งมีความสำคัญและเป็นต้นตอของพฤติกรรมของนักเรียน ครูควรใช้โอกาสสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

และผู้ปกครองเพื่อประโยชน์การเรียนรู้ และการขอความร่วมมือดูแล ให้การสนับสนุนนักเรียนในปกครอง เมื่อนักเรียนอยู่ที่บ้าน

สรุป สมรรถนะครูประกอบด้วยสมรรถนะหลัก (Core Competency) ประกอบด้วย 5 สมรรถนะและสมรรถนะประจำสายงาน (Functional competency) ประกอบด้วย 6 สมรรถนะดังนี้ สมรรถนะหลัก (Core Competency) ได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม 5) จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู ส่วนสมรรถนะ ประจำสายงาน (Functional Competency) ประกอบด้วย 6 สมรรถนะคือ 1) การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาผู้เรียน 3) การบริหารจัดการชั้นเรียน 4) การวิเคราะห์สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน 5) ภาวะผู้นำครู 6) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน

2.7 สมรรถนะของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ครู กศน. ตำบล)

ขจรศักดิ์ สังข์เจริญ (2553) ได้นำเสนอสมรรถนะของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ครู กศน. ตำบล) ได้แก่

1. สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ จำแนกรายละเอียดออกเป็น
  - 1.1 ความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตรสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่
  - 1.2 ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่
  - 1.3 ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
  - 1.4 ความสามารถในการพัฒนาและใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้
  - 1.5 ความสามารถในการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน
2. สมรรถนะการพัฒนาผู้เรียน จำแนกรายละเอียดออกเป็น
  - 2.1 ความสามารถในการนำหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่มาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน
  - 2.2 ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่
3. สมรรถนะการบริหารกลุ่มผู้เรียน จำแนกรายละเอียดออกเป็น
  - 3.1 ความสามารถในการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ กำกับดูแลกลุ่มผู้เรียน
  - 3.2 ความสามารถในการจัดเก็บสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน
  - 3.3 ความสามารถในการให้คำปรึกษาหรือแนะแนวโดยใช้สารสนเทศของผู้เรียนเป็นฐาน

2.8 การสังเคราะห์สมรรถนะครูของประเทศไทย

ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะครูของประเทศไทย ที่กำหนดโดยหน่วยงานของ กระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ (1) สำนักมาตรฐานวิชาชีพ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2) สถาบันพัฒนาครู

คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา และ (3) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถสังเคราะห์สมรรถนะได้ 16 ด้าน สมรรถนะแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2551)

1. สมรรถนะด้านความรู้
  - 1.1 มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน
  - 1.2 มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้อง
2. สมรรถนะด้านการสื่อสารและการใช้ภาษา
  - 2.1 สามารถใช้ทักษะในการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อความหมายได้ถูกต้องและตรงประเด็น
  - 2.2 สามารถใช้ทักษะในการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น เพื่อการแสวงหาความรู้
  - 2.3 สามารถใช้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน
  - 2.4 สามารถเขียนเอกสารทางวิชาการ
3. สมรรถนะด้านการพัฒนาหลักสูตร
  - 3.1 สามารถจัดทำหลักสูตร ทั้งหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น
  - 3.2 สามารถวิเคราะห์หลักสูตร
  - 3.3 สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้บรรลุจุดประสงค์
  - 3.4 สามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร
  - 3.5 สามารถประเมินหลักสูตร
4. สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้
  - 4.1 สามารถบูรณาการสาระการเรียนรู้ ทั้งภายในและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับชีวิตจริง
  - 4.2 สามารถออกแบบการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
  - 4.3 สามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบ
  - 4.4 สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้
  - 4.5 สามารถจัดกิจกรรมหรือสนับสนุนให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน

- การเรียนรู้
- 4.6 สามารถเลือกใช้อุปกรณ์ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริม
- 4.7 สามารถประเมินและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ
5. สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 5.1 สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสามารถและ
- ความสมัครใจ
- 5.2 สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนปฏิบัติงานเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล
6. สมรรถนะด้านบริหารจัดการเรียนรู้
- 6.1 สามารถจัดบรรยากาศการเรียนรู้
- 6.2 สามารถจัดทำข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนและเอกสารประจำชั้นเรียนและวิชา
- 6.3 สามารถนำนวัตกรรมใหม่ มาใช้ในการบริหารจัดการชั้นเรียน
- 6.4 สามารถกำกับดูแลและแก้ปัญหาในชั้นเรียน
7. สมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมทางการศึกษา
- 7.1 สามารถเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมทางการศึกษาในการจัดการ
- เรียนรู้
- 7.2 สามารถออกแบบและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา
8. สมรรถนะด้านการวัดผลและประเมินผล
- 8.1 สามารถวัดและประเมินผลได้ตามสภาพความเป็นจริง
- 8.2 สามารถนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และหลักสูตร
- 8.3 สามารถสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้
9. สมรรถนะด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
- 9.1 มีความรู้ความเข้าใจระเบียบวิธีวิจัย การวิจัยในชั้นเรียน การวิจัยเพื่อสร้างองค์
- ความรู้ และการวิจัยและพัฒนา
- 9.2 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนรู้
- 9.3 สามารถทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน
10. สมรรถนะด้านจิตวิทยาสำหรับครู
- 10.1 มีความรู้ ความเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน
- 10.2 สามารถช่วยเหลือผู้เรียนได้ เรียนรู้และพัฒนาได้ตามศักยภาพของตน

- 10.3 สามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตดียิ่งขึ้น
- 10.4 สามารถส่งเสริมความถนัดและความสนใจของผู้เรียน
- 10.5 สามารถวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
- 10.6 สามารถวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาทางช่วยเหลือผู้เรียน
- 10.7 สามารถแนะแนวให้คำปรึกษาในการแก้ปัญหาแก่ผู้เรียน
- 10.8 สามารถติดตามประเมินผลการแนะแนวและการให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน
- 10.9 สามารถดูแล แก้ไข หรือป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน
- 11. สมรรถนะด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน
  - 11.1 สามารถเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนในโอกาสต่าง ๆ
  - 11.2 สามารถนำชุมชนเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา
  - 11.3 สามารถร่วมมือกับชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของชุมชนโดยเฉพาะ
เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน
  - 11.4 สามารถจัดบริการทางวิชาการให้แก่ชุมชนในโอกาสต่าง ๆ
- 12. สมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ
  - 12.1 มีความรัก เมตตาและปรารถนาดีต่อผู้เรียน
  - 12.2 มีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่
  - 12.3 มีวิสัยทัศน์และศรัทธาในวิชาชีพ
  - 12.4 ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู
  - 12.5 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งกาย วาจาและจิตใจ
  - 12.6 ปฏิบัติตนตามกติกาสังคม
  - 12.7 ดำรงชีวิตอย่างถูกต้อง เหมาะสมและดีงาม
- 13. สมรรถนะด้านภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม
  - 13.1 ยอมรับข้อตกลงของทีมงาน
  - 13.2 รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
  - 13.3 มีความเต็มใจให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานและการแก้ปัญหาในการทำงาน
  - 13.4 มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตน
  - 13.5 สามารถสนับสนุน เสริมแรง ให้กำลังใจและยกย่องให้เกียรติเพื่อร่วมงานในโอกาส

ที่เหมาะสม

- 13.6 สามารถปฏิบัติตนเป็นผู้นำหรือผู้ตามได้เหมาะสมกับบทบาท
- 14. สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ
  - 14.1 สามารถเลือกสรรวิธีการพัฒนาตนเองเหมาะสม
  - 14.2 เข้าใจ ยอมรับ ปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานของตนเอง
  - 14.3 สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในการพัฒนาตนเองและแลกเปลี่ยนเรียนรู้
  - 14.4 สามารถนำและผลิตนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนางาน
  - 14.5 สามารถติดตามความเคลื่อนไหวทางวิชาการและวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ
  - 14.6 สามารถเป็นผู้นำทางวิชาการ
- 15. สมรรถนะด้านการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน
  - 15.1 สามารถปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้เรียน
  - 15.2 สามารถปลูกฝังความเป็นไทยและความเป็นประชาธิปไตยให้ผู้เรียน
  - 15.3 สามารถพัฒนาทักษะชีวิต สุขภาพและสุขภาพจิตของผู้เรียน
- 16. สมรรถนะด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์
  - 16.1 สามารถวิเคราะห์สภาพปัญหา จุดแข็ง จุดอ่อนของสถานศึกษา
  - 16.2 สามารถวิเคราะห์ตนเอง
  - 16.3 สามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อนำไปใช้พัฒนาตนเองและงาน

2.9 การสังเคราะห์สมรรถนะครูของต่างประเทศ

พิมพันธ์ เตชะคุปต์ และพรทิพย์ แข็งขัน (2551) ได้สรุปการสังเคราะห์สมรรถนะครูต่างประเทศ สมรรถนะครูของประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย แคนาดาและอังกฤษ ซึ่งสามารถสังเคราะห์สมรรถนะได้ 14 ด้าน แต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

- 1. สมรรถนะด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา
  - 1.1 มีความรู้ลึกซึ้งในสาขาวิชาที่สอนภายในกลุ่ม
  - 1.2 เข้าใจองค์ประกอบของวิชาที่สอน และสามารถบูรณาการกับวิชาอื่นได้
  - 1.3 แก่ไขมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่ไม่ถูกต้องของนักเรียน
  - 1.4 มีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ระบอบการปกครอง และวัฒนธรรมของประเทศ และโลก
  - 1.5 มีความรอบรู้เกี่ยวกับประเด็นโต้แย้งทางสังคมปัจจุบันและการศึกษา

2. สมรรถนะด้านการสื่อสารและการใช้ภาษา

- 2.1 พัฒนาระบบการสื่อสารสองทางในการสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครอง
- 2.2 สื่อสารกับเพื่อนครู ผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชนในประเด็นที่เกี่ยวกับการศึกษา
- 2.3 ใช้กลยุทธ์ทางการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2.4 สื่อสารอย่างจริงใจกับนักเรียนและเพื่อนครูทุกคน
- 2.5 สามารถใช้การสื่อสารทั้งโดยวัจนภาษา และอวัจนภาษา
- 2.6 ส่งเสริมนักเรียนให้รู้จักการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ
- 2.7 สามารถเขียนแสดงความคิดเห็นเชิงเหตุผลด้วยไวยากรณ์และประโยคที่ถูกต้อง
- 2.8 สามารถอ่านทาคความเข้าใจและตีความข้อเขียนที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพและอื่น ๆ
- 2.9 มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารได้เหมาะสมกับบริบท
- 2.10 ใช้ภาษาที่เหมาะสมในการรายงานผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนมีความเชี่ยวชาญ

ในการอ่านการเขียนและการคำนวณ

- 2.11 อธิบายเนื้อหาในบทเรียนอย่างชัดเจน

3. สมรรถนะด้านการพัฒนาหลักสูตร

- 3.1 มีความรู้ ความเข้าใจเป้าหมายของหลักสูตรและโครงสร้างหลักสูตรแกนกลาง
- 3.2 พัฒนาหลักสูตรได้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและนักเรียน
- 3.3 ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการประเมินหลักสูตร
- 3.4 ร่วมมือกับบุคลากรที่ร่วมงานและผู้ปกครองในการออกแบบหลักสูตรสำหรับ

นักเรียนพิการ

- 3.5 เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร
- 3.6 สร้างระบบการกำกับดูแลการใช้หลักสูตร

4. สมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอน

- 4.1 เข้าใจการเรียนรู้และทฤษฎีการเรียนรู้
- 4.2 เลือกใช้วิธีการสอนอย่างหลากหลาย เช่น สาคิต การบรรยาย การทำโครงการ การอภิปราย การทดลอง การปฏิบัติอย่างอิสระ
- 4.3 จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้และจุดประสงค์ของ

หลักสูตร

4.4 เชื่อมโยงเนื้อหาที่สอดคล้องกับประสบการณ์ ความสนใจและสถานการณ์ในชีวิตจริง
ของนักเรียน

4.5 แสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับวิธีวิทยาการสอน และแนวโน้มทางการศึกษาในปัจจุบันเพื่อนำมาเพิ่มพูนคุณภาพของนักเรียน

4.6 เลือกใช้เทคนิคการสอนที่มีประสิทธิภาพที่สุดให้เหมาะสมกับวิธีการเรียนรู้ระดับชั้น
ความต้องการ ความสนใจและภูมิหลังของนักเรียน

4.7 ใช้แหล่งทรัพยากรและเทคโนโลยีในการวางแผนการสอน

4.8 ใช้วิธีสอนที่เน้นวิจัยเป็นฐาน เพื่อพัฒนาระดับสติปัญญาของนักเรียน

4.9 ใช้ทรัพยากรในห้องเรียนในการจัดการเรียนรู้ เช่น การจัดทัศนศึกษา การจัดเอกสาร
เพิ่มเติม และเทคโนโลยี

4.10 ใช้วัสดุและสื่อการสอนให้เหมาะสมกับวิธีการเรียนรู้และระดับชั้นของนักเรียน

4.11 ส่งเสริมให้นักเรียนแต่ละคนใช้ทักษะการคิดแบบต่าง ๆ เช่น การคิดเชิงวิพากษ์
การคิดแก้ปัญหา การคิดออกแบบอเนกนัย การสืบสอบ เป็นต้น

4.12 จัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ส่งเสริมค่านิยมและวัฒนธรรมในชุมชน

4.13 สามารถบูรณาการเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้

5. สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

5.1 เข้าใจความเป็นปัจเจกบุคคลของนักเรียนและบริบทของแต่ละบุคคล

5.2 สนับสนุนความต้องการการเรียนรู้ของนักเรียนรายบุคคล

5.3 ส่งเสริมให้นักเรียนแต่ละคนเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนรู้

5.4 ให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและมีอิสระในการเรียนรู้และการทำงาน

5.5 เข้าใจความแตกต่างทางการเรียนรู้ของนักเรียนและปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับ
ความต้องการที่หลากหลายของนักเรียน

5.6 จัดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคนประกันความสำเร็จตามความต้องการในการเรียนรู้
ส่วนบุคคล

5.7 สร้างบทบาทของตนเองในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกและแนะนำการเรียนรู้
ให้นักเรียน

5.8 จัดโปรแกรมการศึกษารายบุคคลเพื่อพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการเฉพาะด้าน

6. สมรรถนะด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน

- 6.1 จัดสิ่งรบกวนต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคระหว่างการเรียนการสอน
- 6.2 จัดการพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม
- 6.3 ให้การเสริมแรงเพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองดีในชั้นเรียน
- 6.4 ส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูกับนักเรียน
- 6.5 สร้างสิ่งแวดล้อมทางการเรียนที่ทำให้เกิดความรู้สึกปลอดภัยยอมรับและความ

ยุติธรรม

- 6.6 พัฒนาระบบในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
- 6.7 ใช้เทคนิคการจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนานักเรียนให้รู้จักควบคุม

ตนเอง มีวินัยในตนเองและรับผิดชอบต่อผู้อื่น

- 6.8 จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เป็นสถานที่ที่นักเรียนสามารถแสดงความคิด ความสนใจ และสร้างทางเลือก

- 6.9 บริหารเวลาในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์สูงสุดในการเรียนรู้

7. สมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมทางการศึกษา

- 7.1 ใช้นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อช่วยเหลือนักเรียนพิการให้สามารถเรียนรู้ได้
- 7.2 ส่งเสริมนักเรียนให้รู้จักเลือกและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อส่งเสริมความคิดและ

ความเข้าใจมโนทัศน์ในบทเรียน

- 7.3 ให้นักเรียนมีความเสมอภาคในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
- 7.4 ส่งเสริมผู้ร่วมงานให้พัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างมี

ประสิทธิภาพที่เหมาะสมกับนักเรียน

- 7.5 แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการใช้นวัตกรรมทางการศึกษาและ

เทคโนโลยีสารสนเทศกับเพื่อนร่วมงาน

8. สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผล

- 8.1 ใช้เครื่องมือและยุทธศาสตร์การประเมินที่หลากหลาย
- 8.2 แจกแจงเกณฑ์การประเมินให้ครูและผู้ปกครองนักเรียนทราบ
- 8.3 ให้นักเรียนประเมินการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 8.4 วิเคราะห์และรายงานผลการประเมินให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบ
- 8.5 มีการประเมินผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

- 8.6 นำผลการประเมินมาพัฒนานักเรียนและวางแผนการสอน
- 8.7 วางแผนการประเมินอย่างเป็นระบบให้สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษา
- 8.8 ใช้การประเมินที่ยุติธรรม แก่ไขคดีและความผิดพลาดในการประเมิน
- 8.9 แลกเปลี่ยนประสบการณ์การใช้ชีวิตวิธีการประเมิน และตัดสินผลการประเมินร่วมกับบุคลากรโรงเรียน
9. สมรรถนะด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้การสอน
- 9.1 มีความรู้ความเข้าใจการทำวิจัยและสืบค้นข้อมูลเพื่อพัฒนาการทำวิจัย
- 9.2 สามารถทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน
- 9.3 สามารถร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานในการค้นคว้าวิจัยและออกแบบเพื่อกลยุทธ์ทางการสอน
- 9.4 สามารถปรับบทบาทของตนเองในการเป็นผู้วิจัย ผู้นำเสนอ ผู้อำนวยการผู้แนะนำและพี่เลี้ยงตามโอกาสที่เหมาะสม
- 9.5 สามารถส่งเสริม กระตุ้นและอำนวยความสะดวกให้ครูมีส่วนร่วมในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
- 9.6 สามารถวิเคราะห์ประเด็นใหม่ ๆ ที่เป็นแนวโน้มการวิจัยทางการศึกษา
10. สมรรถนะด้านจิตวิทยาสำหรับครู
- 10.1 ใช้กลยุทธ์ในการสร้างแรงจูงใจทางการเรียนรู้ให้กับนักเรียน
- 10.2 จัดการพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม
- 10.3 ส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูกับนักเรียน
- 10.4 สร้างความรู้สึกเห็นใจและการยอมรับนับถือระหว่างนักเรียนด้วยกัน
- 10.5 รับฟังปัญหาของนักเรียน ให้ข้อเสนอแนะ และคำปรึกษาที่เป็นประโยชน์
- 10.6 ได้รับความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนกับผู้ปกครองและผู้สนับสนุนทางการศึกษา
- 10.7 ปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนอย่างเอาใจใส่ ให้ความอบอุ่นและความอิสระและสังเกตพฤติกรรมผิดปกติของนักเรียน
- 10.8 สามารถแก้ไขพฤติกรรมในชั้นเรียนและลดความขัดแย้งระหว่างบุคคลในชั้นเรียน

- 10.9 ยอมรับค่านิยมและตอบสนองความต้องการทางอารมณ์ของนักเรียน
- 10.10 ส่งเสริมให้นักเรียนใช้กลยุทธ์ในการจัดการพฤติกรรมของตนเอง
- 11. สมรรถนะด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน
  - 11.1 สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้าน โรงเรียนและชุมชน
  - 11.2 สามารถใช้กลยุทธ์ที่หลากหลายในการเข้าถึงชุมชน
  - 11.3 มีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองและชุมชนอย่างเปิดเผยและจริงใจ
  - 11.4 เลือกใช้หน่วยงานในชุมชน บุคลากรในโรงเรียนและผู้ปกครองของนักเรียนให้เหมาะสมกับวิธีการเรียนรู้ ระดับชั้นและความต้องการของนักเรียน
  - 11.5 สนับสนุนกิจกรรมที่โรงเรียนและชุมชนร่วมกันจัดขึ้น
  - 11.6 นำความรู้จากแหล่งทรัพยากรในชุมชนมาจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน
- 12. สมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ
  - 12.1 เข้าใจกฎหมาย จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ
  - 12.2 ปฏิบัติตามนโยบายและข้อกำหนดของสถานศึกษา
  - 12.3 เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนและชุมชน
- 13. สมรรถนะด้านภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม
  - 13.1 สามารถสร้างแรงจูงใจและแนะนำสมาชิกให้พัฒนาความเป็นหุ้นส่วนการเรียนรู้
  - 13.2 สามารถส่งเสริมความสัมพันธ์เพื่อนร่วมงานและบุคลากรในโรงเรียนอื่น ๆ
  - 13.3 สามารถใช้ยุทธศาสตร์แก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างเหมาะสม
  - 13.4 สามารถสร้างทีมงานพัฒนาวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ
  - 13.5 สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในการพัฒนาวิชาชีพและการเรียนรู้ของนักเรียน
  - 13.6 แลกเปลี่ยนประสบการณ์การสอน การประเมิน การบันทึกข้อมูลกับเพื่อน
  - 13.7 สามารถหาวิธีการสอนแก่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครูใหม่และเพื่อนครู
  - 13.8 ช่วยเหลือเพื่อนครูในการวางแผนและการใช้กลยุทธ์ทางการปฏิบัติงาน
- 14. สมรรถนะด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ
  - 14.1 มีความรักในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
  - 14.2 สามารถกำหนดจุดมุ่งหมาย และจัดทำแผนงานพัฒนาตนเอง
  - 14.3 สามารถใช้การเรียนรู้แบบนวัตตนเอง (self-directed learning) ในการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพ

- 14.4 สามารถเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพตามความเหมาะสม
- 14.5 สามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการอบรมมาพัฒนางาน
- 14.6 สามารถร่วมมือทำงานพัฒนาวิชาชีพกับเพื่อนครูและชุมชน
- 14.7 สามารถนำผลป้อนกลับ (Feedback) มาปรับปรุงการสอน
- 14.8 สามารถศึกษาประเด็นใหม่ ๆ หรือแนวโน้มทางการศึกษา
- 15. สมรรถนะด้านการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน
  - 15.1 สามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีตามความคาดหวังของชุมชนและประเทศชาติ
  - 15.2 สามารถพัฒนากระบวนการคิดเพื่อให้นักเรียนรู้จักตนเองและรู้เท่าทันสังคม

การจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21

1. ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

จากการศึกษาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไว้ ดังนี้

Metiri Group (2003) ได้ให้ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไว้ดังนี้

1. ความรู้พื้นฐานในยุคดิจิทัล คือ ความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้พื้นฐานเชิงทักษะการและข้อมูลความรู้พื้นฐานทางพฤติกรรมและจิตสำนึกต่อโลก
2. การคิดเชิงประดิษฐ์ คือ ความสามารถในการปรับตัว การจัดการความซับซ้อน และความสามารถในการขึ้นาตนเอง ความอยากรู้ ความสร้างสรรค์ และความกล้าเสี่ยง การคิด ระดับสูงและการใช้เหตุผลที่ดี
3. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ คือ การทำงานเป็นทีม ความร่วมมือและทักษะด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความรับผิดชอบต่อตนเองต่อสังคม และความรับผิดชอบในพลเมือง การสื่อสารแบบโต้ตอบ
4. การเพิ่มผลิตผลระดับสูง คือ การจัดการกับความสำคัญ การวางแผน และการจัดการเพื่อมุ่งผลลัพธ์ การใช้เครื่องมือจริงอย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการสร้างผลผลิตที่มี คุณภาพและเหมาะสม

วิจารณ์ พานิช (2555) ได้ให้ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย 4 ทักษะสำคัญ ได้แก่

1. วิชาแกนและแนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21

1.1 วิชาแกน ได้แก่ ภาษาอังกฤษ การอ่าน หรือศิลปะการใช้ภาษา ภาษาสำคัญ ของโลก ศิลปะ คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การปกครองและ หน้าที่พลเมือง

1.2 แนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ จิตสำนึกต่อโลก ความรู้พื้นฐานด้าน การเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้พื้นฐานด้านพลเมือง ความรู้พื้นฐานด้าน สุขภาพ และ ความรู้พื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อม

2. ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม มุ่งเน้นให้เกิดความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ และ แก้ปัญหาการสื่อสาร การสร้างความร่วมมือ การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม

3. ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี มุ่งเน้นให้มีความสามารถในการเข้าถึง ด้านสารสนเทศและสื่อ ความรู้พื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT)

4. ทักษะชีวิตและการทำงาน มุ่งเน้นให้มีความสามารถในการยืดหยุ่น ปรับตัว มีเป้าหมายของชีวิต ความมุ่งมั่นเข้าใจสังคม ยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมมีศักยภาพการผลิต ยอมรับ การตรวจสอบ มีความเป็นผู้นำและมีความรับผิดชอบในประเทศสหรัฐอเมริกาแนวคิดเรื่อง “ทักษะแห่งอนาคตใหม่ : การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21” ได้ถูกพัฒนาขึ้นโดยภาคส่วนที่เกิดจากวงการนอการศึกษา ประกอบด้วย บริษัทเอกชนชั้นนำขนาดใหญ่ เช่น บริษัทแอปเปิ้ล บริษัทไมโครซอฟ บริษัทวอลล์ทิตินีย์ องค์กรวิชาชีพระดับประเทศ และสำนักงานด้านการศึกษาของรัฐ รวมตัวและก่อตั้ง เป็นเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills) หรือเรียกย่อๆ ว่า เครือข่าย P21

หน่วยงานเหล่านี้มีความกังวลและเห็นความจำเป็นที่เยาวชนจะต้องมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนไปจากศตวรรษที่ 20 และ 19 จึงได้พัฒนา วิสัยทัศน์และกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ขึ้น สามารถสรุปทักษะสำคัญอย่างย่อ ๆ ที่เด็กและเยาวชนควรมีได้ว่า ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม หรือ 3R และ 4C ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้

4.1 3R ได้แก่ การอ่าน (Reading), การเขียน (Writing) และ คณิตศาสตร์ (Arithmetic)

4.2 4C ได้แก่ Critical Thinking-การคิดวิเคราะห์, Communication-การสื่อสาร Collaboration-การร่วมมือ และ Creativity-ความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงทักษะชีวิตและอาชีพ และ ทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี และการบริหารจัดการด้านการศึกษาแบบใหม่

Liberal Education and America's Promise (2007) ได้ให้ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นักเรียนควรเตรียมพร้อมรับมือความท้าทายในศตวรรษที่ 21 เริ่มตั้งแต่ในโรงเรียนและต่อเนื่องไปถึงการศึกษาในวิทยาลัย ด้วยการส่งสมทักษะไว้ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมมนุษย์ และโลกทางกายและโลกธรรมชาติ ซึ่งได้แก่ การศึกษาในเรื่องวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภาษาและ ศิลปะ
2. ทักษะทางปัญญาและเชิงปฏิบัติ ซึ่งได้แก่ การตั้งคำถามและการวิเคราะห์ การคิดเชิงสร้างสรรค์ การสื่อสารด้วยการเขียนและการพูด ความรู้พื้นฐานในเรื่องปริมาณ ความรู้พื้นฐานในข้อมูล ข่าวสาร การทำงานเป็นทีมและการแก้ไขปัญหา โดยฝึกปฏิบัติให้ทั่วทุกหลักสูตรในลักษณะที่ท้าทายของ ปัญหาโครงการ และมาตรฐานการปฏิบัติประเมินผลเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ
3. ความรับผิดชอบส่วนตัวและต่อสังคม ซึ่งได้แก่ ความรู้และการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมือง ในระดับท้องถิ่น และระดับโลก ความรู้และความสามารถระหว่างวัฒนธรรม การใช้เหตุผลทางจริยธรรมและลงมือปฏิบัติ พื้นฐานและทักษะสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยยึดมั่นกับการมีส่วนร่วมในชุมชนที่หลากหลายและความท้าทายในโลกจริง
4. การเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งได้แก่ การสังเคราะห์และความสำเร็จขั้นสูงในการศึกษา ทั่วไปและเฉพาะทาง โดยสาธิตผ่านการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และความรับผิดชอบในสภาพแวดล้อม ใหม่และปัญหาที่ซับซ้อน

International Society for Technology in Education (2007) ได้ให้ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในปี 2007 สมาคมเทคโนโลยีการศึกษานานาชาติได้ทบทวนมาตรฐาน เทคโนโลยี ในหลักสูตรสำหรับนักเรียน ซึ่งมีบางส่วนเน้นทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีความสำคัญในศตวรรษที่ 21 ไว้ดังนี้

1. ความสร้างสรรค์และนวัตกรรม โดยที่นักเรียนสามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์ ผลิตความรู้และพัฒนานวัตกรรมที่เป็นผลผลิตและกระบวนการโดยใช้เทคโนโลยี ด้วยการประยุกต์ใช้ ความรู้ที่มีเพื่อสร้างแนวคิดใหม่ ผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือกระบวนการใหม่ สร้างงานที่เป็นต้นแบบเพื่อสื่อถึง

ตัวตนหรือกลุ่ม ใช้โมเดลและการจำลองเพื่อสำรวจระบบและปัญหาที่ซับซ้อน หาแนวโน้มและคาดการณ์ความเป็นไปได้

2. การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน โดยนักเรียนสามารถใช้ประโยชน์จากสื่อดิจิทัล สภาพแวดล้อมทางดิจิทัลเพื่อสื่อสารการทำงานร่วมกัน รวมทั้งเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ทางไกล สำหรับตนเองและผู้อื่นด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ ให้ความร่วมมือ เผยแพร่งานร่วมกับเพื่อนผู้เชี่ยวชาญและบุคคลอื่น ๆ โดยใช้สื่อดิจิทัล สภาพแวดล้อมทางดิจิทัลต่าง ๆ สื่อสารข้อมูลนำความคิดไปสู่ผู้รับจำนวนมากอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้สื่อหลากหลายรูปแบบ พัฒนาความเข้าใจทางวัฒนธรรม และจิตสำนึกต่อโลก ด้วยการคลุกคลีกับเรียนจากวัฒนธรรมอื่น ช่วยเหลือสมาชิกในโครงการให้ผลิตผลงาน ที่เป็นต้นแบบ และช่วยแก้ไขปัญหา

3. ความเชี่ยวชาญในการค้นคว้าหาข้อมูล โดยนักเรียนสามารถใช้เครื่องมือดิจิทัล เพื่อรวบรวม ประเมิน และใช้ข้อมูล ด้วยการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อเป็นแนวทางในการสืบค้น ค้นหา จัดระเบียบ วิเคราะห์ ประเมิน สังเคราะห์ และใช้ข้อมูลอย่างมีจริยธรรม จากแหล่งข้อมูลและสื่อต่าง ๆ ประเมิน คัดเลือกแหล่งข้อมูลและเครื่องมือดิจิทัลตามความเหมาะสมกับภารกิจนั้น ๆ ประมวลข้อมูล และรายงานผล

4. การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ โดยนักเรียนสามารถแสดงทักษะ การคิดเชิงวิพากษ์เพื่อวางแผนและวิจัย บริหารโครงการ แก้ปัญหาและตัดสินใจจากข้อมูล โดยใช้ เครื่องมือดิจิทัลและแหล่งข้อมูลดิจิทัลที่เหมาะสม ด้วยการกำหนดและนิยามปัญหาที่แท้จริง และคำถาม สำคัญเพื่อค้นคว้า วางแผนและบริหารกิจกรรมเพื่อหาคำตอบหรือโครงการให้ลุล่วง รวบรวมและวิเคราะห์ ข้อมูลเพื่อหาคำตอบ และตัดสินใจโดยอาศัยข้อมูล ใช้กระบวนการต่าง ๆ และแนวทางที่หลากหลายเพื่อสำรวจทางเลือกอื่น ๆ

5. ความเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship) โดยนักเรียนสามารถแสดงความ เข้าใจประเด็นทางสังคม วัฒนธรรม และความเป็นมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี และปฏิบัติตน อย่างมีจริยธรรมตามครรลองของกฎหมาย ด้วยการสนับสนุนและฝึกใช้ข้อมูลข่าวสาร และเทคโนโลยี อย่างปลอดภัย ถูกกฎหมาย และรับผิดชอบ แสดงทัศนคติเชิงบวกต่อการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริม ความร่วมมือ การเรียนรู้ และการเพิ่มผลผลิต แสดงให้เห็นว่าตนเองรู้จักรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ ตลอดชีวิต และแสดงความเป็นผู้นำในฐานะพลเมืองดิจิทัล

6. การใช้งานเทคโนโลยีและแนวคิด โดยนักเรียนสามารถแสดงให้เห็นว่าเข้าใจแนวคิด ระบบ และการทำงานของเทคโนโลยี ด้วยการเข้าใจและใช้ระบบเทคโนโลยีได้ เลือกและใช้โปรแกรม

ประยุกต์อย่างมีประสิทธิภาพ แก้ไขปัญหาของระบบและโปรแกรมประยุกต์ได้ และรู้จักใช้ความรู้ที่มีในปัจจุบันเพื่อเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีใหม่ ๆ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 (2559) ได้ให้ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในสหรัฐอเมริกา โดยภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งเสนอกรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบไปด้วยสาระวิชาหลัก ความรู้ ทักษะ และระบบส่งเสริมการเรียนรู้ ดังนี้

1. สาระวิชาหลัก (Core Subjects) ภาษาอังกฤษ การอ่าน หรือศิลปะ การใช้ภาษา ภาษาต่างประเทศ ศิลปะ คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์การ ปกครอง และหน้าที่พลเมือง

2. ความรู้ความสำคัญในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (21st Century Themes) ความรู้เรื่องโลกความรู้ด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้ ด้านพลเมือง ความรู้ด้านสุขภาพ และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

3. ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skill) ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การสื่อสารและการร่วมมือ

4. ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills) ทักษะด้านสารสนเทศ ทักษะด้านสื่อ และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

5. ทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and Career Skills) ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว ความคิดริเริ่มและการขึ้นาและความรับผิดชอบ

อนุชา โสมาบุตร (2556) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม สำหรับการเรียนรู้แห่ง ศตวรรษที่ 21 ทักษะด้านนี้จุดเน้นอยู่บนพื้นฐานแห่งการสร้างสรรค์ การคิดแบบมีวิจารณญาณ การสื่อสาร และการมีส่วนร่วมในการทำงาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creatively and Innovation) ประกอบด้วย

1.1 การคิดสร้างสรรค์ (Think Creativity) โดย 1) ใช้เทคนิคของการสร้างสรรค์ทางความคิดที่เปิดกว้าง เช่น การระดมสมอง 2) สร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่และพัฒนาคุณค่าทาง ความคิดและสติปัญญา และ 3) มีความละเอียดรอบคอบต่อการคิดวิเคราะห์และประเมิน แนวความคิด เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนางานในเชิงสร้างสรรค์

1.2 การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ (Work Creativity with Others) โดย 1) มุ่งพัฒนา เน้นปฏิบัติและสื่อสารแนวคิดใหม่ๆไปสู่ผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) เปิดใจกว้างและ

ยอมรับในมุมมองหรือโลกทัศน์ใหม่ๆที่ส่งผลต่อระบบการทำงาน 3) เป็นผู้นำในการสร้างสรรค์งาน รวมทั้งมีความรู้และเข้าใจในสภาพการณ์ซึ่งอาจเป็นข้อเท็จจริงหรือเป็นข้อจำกัด โดยพร้อมที่จะยอมรับความคิดหรือสภาพการณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นได้ และ 4) สามารถสร้างวิกฤติให้เป็นโอกาสส่งผลต่อการเรียนรู้ และเข้าใจถึงวิธีการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ต้องใช้เวลาและสามารถนำเอาข้อผิดพลาดมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาางได้อย่างต่อเนื่อง

1.3 การนำเอานวัตกรรมมาสู่การปฏิบัติ (Implement Innovations) โดยปฏิบัติเชิงสร้างสรรค์ให้เกิดคุณประโยชน์ต่อการปรับใช้และพัฒนาจากผลแห่งนวัตกรรมที่นำมาใช้

2. การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ประกอบด้วย

2.1 การใช้เหตุผลอย่างมีประสิทธิภาพ (Reason Effectively) เป็นการให้เหตุผลที่ชัดเจนในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทั้งเหตุผลในเชิงนิรนัย (Inductive) และเหตุผลเชิงอุปนัย (Deductive) ได้เหมาะสมตามสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น

2.2 การใช้วิธีคิดเชิงระบบ (Use Systems Thinking) สามารถคิดวิเคราะห์จากส่วนย่อยไปหาส่วนใหญ่ได้อย่างเป็นองค์รวมทั้งหมด และเป็นระบบครบวงจรในวิธีคิดหรือ กระบวนการคิดนั้น

2.3 ประสิทธิภาพในการตัดสินใจ (Make Judgments and Decisions) โดย

1) สร้างประสิทธิภาพในการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ เพื่อสร้างการยอมรับและความ น่าเชื่อถือ
2) สามารถวิเคราะห์และประเมินในเชิงที่คนจะได้อย่างต่อเนื่อง 3) สังเคราะห์และเชื่อมโยง ระหว่างข้อมูลรวมทั้งบทสรุปที่เกิดขึ้น 4) ตีความหมายและให้ข้อสรุปที่ตั้งบนฐานแห่งการวิเคราะห์ ที่มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด และ 5) สะท้อนผลได้อย่างมีวิจารณ์ บนพื้นฐานแห่งประสบการณ์ และกระบวนการเรียนรู้

2.4 การแก้ไขปัญหา (Solve Problems) โดย 1) แก้ไขปัญหาที่มีความแตกต่างได้ทั้งปัญหาซ้ำซากและปัญหาที่อุบัติขึ้นใหม่ในหลากหลายเทคนิควิธีการ 2) สามารถกำหนดเป็น ประเด็นคำถามสำคัญที่จะนำไปสร้างเป็นจุดเน้นในการแก้ไขปัญหาตามสถานการณ์ที่เหมาะสมและดีที่สุด

3. การสื่อสารและการมีส่วนร่วม (Communication and Collaboration) ประกอบด้วย

3.1 การสื่อสารได้ชัดเจนมีประสิทธิภาพ (Communication Clearly) โดย

1) สร้างความถูกต้องชัดเจนในการสื่อความหมายทั้งการพูด การเขียน หรือการใช้ทักษะอื่น ๆ ในทางอวัจนภาษา (Non-verbal) ในรูปแบบต่าง ๆ 2) มีประสิทธิภาพทางการรับฟังที่สามารถสร้างทักษะสำหรับการถอดรหัสความหมาย การสรุปเป็นความรู้ สร้างคุณค่า ทักษะคิด และเกิดความสนใจ ใฝ่รู้

3) ใช้การสื่อสารในการกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะทั้งการรายงาน การสอน การสร้างแรงจูงใจ 4) ใช้สื่อเทคโนโลยีหลากหลายและรู้วิธีการใช้สื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 5) สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพท่ามกลางสภาพแวดล้อมหรือบริบทที่ต่างกัน

3.2 การทำงานร่วมกับผู้อื่น (Collaborate with Others) โดย 1) มีความสามารถในการเป็นผู้นำในการทำงานและเกิดการยอมรับในที่ทำงาน 2) มีกิจกรรมการทำงานที่สร้างความรับผิดชอบและก่อให้เกิดความสุขในการทำงานเพื่อให้บรรลุผลตามที่มุ่งหวังและ 3) สร้างการมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบในภารกิจงาน และแต่ละคนมองเห็นคุณค่าของการทำงาน เป็นหมู่คณะ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558) มีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาจะต้องพัฒนากำลังคนให้มีขีดความสามารถ และศักยภาพในการแข่งขันบนเวทีโลกจึงได้มี แผนการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ (พ.ศ. 2558 – 2564) มีแผนการผลิต และพัฒนากำลังคน เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของชาติ (พ.ศ. 2557) ที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาคนอย่างยั่งยืน และจากแนวโน้มการปฏิรูปการศึกษาในหลายประเทศได้ให้ความสำคัญอย่างมากกับ “ทักษะ” (Skill) หรือความชำนาญในการปฏิบัติมากกว่าเนื้อหา ตามตำรา (Content) ซึ่งองค์การยูเนสโกได้แนะนำว่า ผู้เรียนควรมีทักษะที่ครอบคลุม 3 กลุ่ม ได้แก่ ทักษะพื้นฐานคือ ทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น ทักษะเพื่อทำงาน คือ ทักษะพื้นฐานในการทำงานของทุกอาชีพ ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศ การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม และการสื่อสาร และทักษะเฉพาะอาชีพ คือ ทักษะเบื้องต้นของอาชีพที่สนใจ

พัทธนันท์ รชตะไพโรจน์ (2559) ได้ให้ความหมายทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ การยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางหลักสูตรและประเมินผลมีความครอบคลุม และที่สำคัญต้องคำนึงบริบทที่เป็นจริงนักเรียนมีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการประเมินผลตั้งแต่ต้นจนจบ มีการสร้างบรรยากาศความปลอดภัยให้กับนักเรียนไม่เฉพาะในความร่วมมือ แต่หมายถึงการอภิปรายและการสะท้อนผล ประเมินด้วยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบยืดหยุ่นเป็นฐานแบบร่วมมือ รวมทั้งใช้เครื่องมือ และเทคโนโลยีเพื่อให้บรรลุต่อการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงและจะต้องใช้หลากหลายสไตล์การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ตามความแตกต่างของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ยังคงมีเรื่องการประเมิน (Assessment) ด้วยแต่ต้องเป็นการประเมินที่มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีความโปร่งใส (Transparency) นักเรียนมีส่วนเกี่ยวข้องในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดเกณฑ์ การประเมิน เป็นต้น

จากการศึกษาสรุปได้ว่า ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นการยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง หลักสูตรและประเมินผลมีความครอบคลุม และที่สำคัญต้องคำนึงบริบทที่เป็นจริง ประกอบด้วยทักษะ ดังนี้ ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ไขปัญหา การสื่อสารและการมีส่วนร่วม

2. ความหมายของการจัดการเรียนรู้

2.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540) ได้สรุปสาระสำคัญในการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนในการพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายหลักสูตร ผู้สอนพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้จัดการเรียนรู้โดยช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร รวมทั้งปลูกฝังพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาการต่าง ๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มีระบบระเบียบครอบคลุมการดำเนินงานตั้งแต่การวางแผนการจัดการเรียนรู้จนถึงการประเมินผล

ทศนา แคมมณี (2542) ได้ให้ความหมายการจัดการเรียนรู้ ว่า ครูต้องทำงานหนักในการเตรียมการสอน ครูต้องใช้ความสามารถและความพยายามอย่างมากในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเอง ครูต้องเตรียมข้อมูล ติดต่อแหล่งข้อมูล และจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เพียงพอต่อการให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ในขณะที่ผู้เรียนกำลังทำกิจกรรมอยู่ครูต้องคอยสังเกตดูว่าสิ่งต่าง ๆ ดำเนินไป ตามที่ควรจะเป็นหรือที่ได้คาดหมายไว้ หากไม่เป็นไปตามที่คาด ครูต้องสามารถประเมินประสบการณ์ และตัดสินใจได้ว่าควรปรับหรือเปลี่ยนแปลงอย่างไร ผู้เรียนจึงจะบรรลุวัตถุประสงค์

รุ่ง แก้วแดง (2543) มีแนวคิดว่า ครูที่ทำหน้าที่ตามกระบวนการการเรียนรู้ใหม่ เรียกว่า ครูพันธุ์ใหม่ซึ่งปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบทบาทของครู จากผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ให้ความรู้หรือเป็นศูนย์กลางให้เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เป็นผู้ให้คำแนะนำและเสริมพลังแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูมีหน้าที่ ศึกษารวบรวมข้อมูลของผู้เรียนเป็นรายบุคคล วิเคราะห์เพื่อค้นหาศักยภาพของผู้เรียน ร่วมกับผู้เรียนเรียนรู้ในการสร้างวิสัยทัศน์ ร่วมกันวางแผนการเรียน แนะนำการเรียน

อธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้ว่า หมายถึง กิจกรรมของบุคคลซึ่งมีหลักและเหตุผล เป็นกิจกรรมที่บุคคลได้ใช้ความรู้ของตนเองอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสนับสนุนให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้และความผาสุก ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จึงเป็นกิจกรรมในแง่มุมต่าง ๆ 4 ด้าน คือ

1. ด้านหลักสูตร (Curriculum) หมายถึง การศึกษาจุดมุ่งหมายของการศึกษาความเข้าใจ ในจุดประสงค์รายวิชาและการตั้งจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจนตลอดจน การเลือกเนื้อหาได้เหมาะสมสอดคล้องกับท้องถิ่น
2. ด้านการจัดการเรียนรู้ (Instruction) หมายถึง การเลือกวิธีสอนและ เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุถึงจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วางไว้
3. ด้านการวัดผล (Measuring) หมายถึง การเลือกวิธีการวัดผลที่เหมาะสม และสามารถวิเคราะห์ผลได้
4. ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ (Evaluating) หมายถึง ความสามารถในการ ประเมินผลของการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดได้

จากการศึกษาสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ คือ กระบวนการให้การศึกษแก่ผู้เรียน ซึ่งต้องอาศัย ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย 1) หลักสูตร 2) กิจกรรมการเรียนรู้ 3) เนื้อหาวิชา 4) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 5) การวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ 6) ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลป้อนกลับ

2.2 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ ตั้งใจเรียน และ เกิดการเรียนรู้ขึ้น การเรียนของผู้เรียนจะไปสู่จุดหมายปลายทาง คือ ความสำเร็จในชีวิตหรือไม่เพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับจัดการเรียนรู้ที่ดีของผู้สอน หรือผู้สอนด้วยเช่นกัน หากผู้สอนรู้จักเลือกใช้วิธีการจัดการ เรียนรู้ที่ดีและเหมาะสมแล้ว ย่อมจะมีผลดีต่อการเรียนของผู้เรียนดังนี้ คือ

2.2.1 มีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาวิชา หรือกิจกรรมที่เรียนรู้

2.2.2 เกิดทักษะหรือมีความชำนาญในเนื้อหาวิชา หรือกิจกรรมที่เรียนรู้

2.2.3 เกิดทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน

2.2.4 สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

2.2.5 สามารถนำความรู้ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมต่อไปอีกได้อีกหนึ่ง การที่ผู้สอน

จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา นั้น การส่งเสริมที่ดีที่สุดก็คือการให้การศึกษ ซึ่งจากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้ เป็นสิ่งสำคัญในการให้การศึกษแก่ผู้เรียนเป็นอย่างมาก

จากที่กล่าวมานี้ สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้จะต้องมีกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน มีจุดประสงค์ในการจัดการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จได้ ผู้สอนต้องมีทั้งความรู้และเทคนิคการจัดการเรียนรู้

2.3 ลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่ดี

ผู้สอนที่ดีทุกคนย่อมมีความรับผิดชอบในหน้าที่ในด้านการจัดการเรียนรู้และการอบรมผู้เรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องมีหลักในการยึดดังนี้

2.3.1 ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดอยู่เสมอ โดยการซักถามหรือให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ สำหรับผู้เรียนในระดับต่าง ๆ เพื่อจะได้เป็นการฝึกให้ผู้เรียนคิดหาเหตุผล คิดเปรียบเทียบและคิดพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ

2.3.2 ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงให้มากที่สุดด้วยการเรียนโดยการกระทำด้วยตนเอง (Learning by Doing)

2.3.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม (Group Working) โดยมีการปรึกษาหารือกันในกลุ่มแบ่งงานกันทำด้วยความร่วมมือกันและประเมินผลรวมกัน

2.3.4 ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเองตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์

2.3.5 มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนรู้อยู่เสมอ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้นั้นเกิดความยืดหยุ่น น่าสนใจ และไม่น่าเบื่อโดยการนำเอาเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบต่าง ๆ มาดัดแปลงใช้ในการจัดการเรียนรู้

2.3.6 มีการเตรียมการจัดการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้สอนจะได้ทราบว่าจะสอนอย่างไรบ้างตามลำดับขั้นและยังช่วยให้ผู้สอนพร้อมที่จะสอนด้วยความมั่นใจ

2.3.7 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม และคิดหาเหตุผลความเป็นมาของสิ่งที่เรียน และมีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

2.3.8 มีการประเมินผลอยู่ตลอดเวลา เน้นการประเมินตามสภาพจริง ประเมินตามความรู้ความสามารถของผู้เรียนอย่างแท้จริง เพื่อให้แน่ใจว่าการจัดการเรียนรู้ได้ผลตรงตามจุดประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ เพียงใด

2.3.9 มีสื่อการจัดการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสนใจและเข้าใจบทเรียน เช่น ของจริง รูปภาพ หุ่นจำลอง แผนภูมิ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิดีทัศน์ ฐานข้อมูลการเรียนรู้ เว็บไซต์ แลต โสตทัศนูปกรณ์อื่น ๆ

2.3.10 มีการจูงใจในระหว่างการจัดการเรียนรู้ เช่น การให้รางวัล การชมเชย การลงโทษ การติเตียน การให้คะแนน การสอบ การแข่งขัน การปรบมือให้เกียรติ ฯลฯ มาใช้เป็นส่วนกระตุ้นและชี้แนวทางเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ตั้งใจ ขยันหมั่นเพียรในการเรียนการทำกิจกรรมมากขึ้น

2.3.11 มีกิจกรรมให้ผู้เรียนทำหลายอย่างเพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียนและช่วยให้ผู้เรียนสนุกสนานในการเรียน

2.3.12 ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามในทุกด้านทั้งร่างกาย อารมณ์สังคม และสติปัญญา

2.3.13 ส่งเสริมความสัมพันธ์หรือการบูรณาการระหว่างวิชาที่เรียนกับวิชาอื่น ๆ ในหลักสูตร เช่น สอนภาษาไทยก็สอนให้สัมพันธ์กับสังคมศึกษา ศิลปศึกษา ดนตรี และนาฏศิลป์ เป็นต้น

2.3.14 มีการสร้างบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะแก่การเรียนรู้ตามบทเรียนที่สอน ทั้งในแง่ของสิ่งแวดล้อมและอารมณ์ของผู้เรียน

2.3.15 สอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child Center) ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผู้เรียนจะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เอง ผู้สอนจะเป็นเพียงผู้คอยให้ความช่วยเหลือแนะนำในการทำกิจกรรม

2.3.16 สอนโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ให้มากที่สุด

2.3.17 สอนตามกฎแห่งการเรียนรู้โดยจัดบทเรียนให้เหมาะสมกับวัยความสามารถ และประสบการณ์เดิมของผู้เรียน

2.3.18 สอนโดยส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแบบประชาธิปไตย โดยสามารถแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ และฝึกให้ผู้เรียนรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพความคิดเห็นของผู้อื่นอีกทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการวางแผนงานร่วมกับผู้สอน

2.4 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

จากการศึกษาองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักวิชาการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ไว้ในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

อุษา คงทอง (2553) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า ผู้สอนจำเป็นจะต้องศึกษาจากข้อมูลหลายประการเพื่อนำมาช่วยพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเองและการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ไม่ว่าระดับใดก็ตามขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. ผู้เรียน

2. บรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียน ถ้าองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 ประการนี้ดำเนินไปได้ด้วยดีจะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้อย่างมาก องค์ประกอบดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ผู้เรียน ธรรมชาติของผู้เรียนเป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรก เกี่ยวกับความสามารถทางสมอง ความถนัด ความสนใจ พัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์และจิตใจ ความต้องการพื้นฐานเป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงและจะละเลยไม่ได้

3.2 บรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ผู้สอนเป็นส่วนที่สำคัญและเป็นส่วนหนึ่งที่จะกำหนดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เป็นไปในรูปแบบที่ต้องการ ความเป็นประชาธิปไตย ความเคร่งเครียด ความขี้บ่นของผู้เรียน สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้โดยผู้สอนเป็นผู้กำหนด แต่ถึงกระนั้นก็ตามบรรยากาศในชั้นเรียน ยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ อีกนอกเหนือไปจากตัวผู้สอน คือ ผู้เรียนเข้าชั้นเรียนโดยไม่ได้รับประทานอาหารเช้า หรืออาหารกลางวัน ผู้เรียนเริ่มเรียน ชั่วโมงแรกด้วยความรู้สึกหิวหรือบางครั้งผู้เรียนได้รับสิ่งกระทบกระเทือนใจติดตามมา เนื่องจากความไม่ปรองดองในครอบครัว เป็นต้น ส่วนทางด้านตัวผู้สอนนั้นอาจจะมีอาการกดดันจากฝ่ายบริหารหรือ จากครอบครัว เศรษฐกิจ อาหารเช้าก่อนมาสถานศึกษาของผู้สอนมีเพียงน้ำแก้วเดียวเท่านั้น สิ่งที่น่ามาก่อนเหล่านี้เกิดขึ้นก่อนที่ผู้สอนและผู้เรียนจะมาพบกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่บ่งได้ว่าบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้จะปรากฏออกมาในรูปแบบใด

3.3 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียนปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนจะเป็นเครื่องชี้บ่งถึงเงื่อนไขหรือสถานการณ์ว่าผู้เรียนจะประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวต่อการเรียนรู้ผู้สอนควรจะต้องคิดถึงผู้เรียนในฐานะเป็นบุคคลหนึ่ง ผู้เรียนมีสิทธิที่จะได้รับความต้องการพื้นฐาน และผู้สอนจะต้องหากวิธีที่จะตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของผู้เรียนให้ มากที่สุดเท่าที่จะมากได้และผู้สอนควรจะต้องฝักใฝ่ให้ความรู้สึกไวต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียน เพื่อความสำเร็จแห่งการเรียนรู้ และการเจริญเติบโตเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ต่อไป

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2558) กล่าวว่า การวางแผนหรือการออกแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น ควรคำนึงถึงการวางแผนตามขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งควรกำหนดให้ครบทั้งด้านความรู้ (K) กระบวนการ (P) และคุณสมบัติหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (A)

2. กำหนดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องหรือล้าไปกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในแต่ละวัตถุประสงค์ สาระที่ระบุอาจเป็นข้อเท็จจริง (Fact) มโนทัศน์ (Concept) คำนิยาม (Definition) หลักการ (Principle) กฎ (law) และทฤษฎี (Theory)

3. กำหนดยุทธศาสตร์การสอนว่า ต้องการใช้หรือเน้นทฤษฎีการเรียนรู้ หลักการ เรียนรู้ หรือแนวคิดใดที่เหมาะสมกับเนื้อหา เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน บริบทของแหล่งการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นครูเป็นศูนย์กลางบ้าง เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางบ้าง หรือเน้นสื่อเป็นศูนย์กลางบ้าง โดยถือประโยชน์นักเรียนเป็นสำคัญ จากนั้นจึงเลือกใช้รูปแบบการสอนหรือวิธีสอน เทคนิคการสอน หรือให้ใช้แบบผสมให้เหมาะสมกับเนื้อหาและบริบท

4. กำหนดวิธีวัดผลการเรียนรู้ที่หลากหลายวิธี กำหนดเครื่องมือวัด เป็นการวัดผลที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

ทศนา แชมมณี (2551) สรุปว่า องค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับระบบการเรียนการสอนที่แท้จริงประกอบด้วย

1. ลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ ความสามารถทางสติปัญญา อัตราการเรียนรู้ ลักษณะการเรียนรู้ และประสบการณ์เดิม
2. จุดประสงค์ของการสอน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ ทักษะ/กระบวนการ เจตคติ และค่านิยม
3. เนื้อหาสาระที่จะสอน ได้แก่ ข้อเท็จจริงและความรู้ธรรมดา ความคิดรวบยอด และหลักการการคิดแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ ทักษะ/กระบวนการและคุณลักษณะ และเจตคติ
4. การเตรียมความพร้อม ได้แก่ การเตรียมสภาพแวดล้อม และการเร้าความสนใจ
5. ดำเนินการสอน ได้แก่ การเลือกกลวิธีการสอน การเลือกกิจกรรมการสอนและการเลือกสื่อการเรียนการสอน
6. กิจกรรมสร้างเสริมทักษะ ได้แก่ การช่วยเหลือเด็กเรียนช้า การสั่งงาน
7. กิจกรรมสนับสนุน ได้แก่ การสรุปทบทวน และการส่งเสริมเด็กเก่ง
8. การควบคุมและตรวจสอบ การวัดความรู้ก่อนสอน การใช้คำถาม การสร้างเสริมกำลังใจ และการวัดผลหลังการสอน
9. สัมฤทธิ์ผลของการสอบ
10. การปรับปรุงแก้ไข

วิจารณ์ พานิช (2555) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการจัดการเรียนรู้สมัยใหม่ที่นำมาจากหนังสือ How Learning Works ของ Herbert A. Simon ไว้ดังนี้

1. ความรู้เดิมของผู้เรียนจะแตกต่างกันมาก ผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บางคน หากทดสอบพื้นฐานความรู้ อาจจะเท่ากับผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และผู้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บางคนทำแบบทดสอบพื้นฐานความรู้แล้วอาจจะเท่าผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พื้นความรู้ จะห่างกันมาก เนื่องจากผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ผู้เรียนที่ขยันและมีความ รับผิดชอบสามารถไปศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะในปัจจุบันความรู้หาได้ไม่ยาก อยู่ที่ว่าใครจะ สามารถเข้าถึงความรู้ได้มากกว่า แต่ที่สำคัญยิ่งกว่านั้นเรื่องความรู้เดิมก็คือ ผู้เรียนทุกคนมีความรู้เดิมที่ ผิด ๆ ตีตกครูดัว ครูดอง เข้าใจตรงนี้ต้องหาวิธีตรวจสอบให้พบและหาทางแก้ มิเช่นนั้นผู้เรียนจะผิดไปเรื่อย ๆ ส่งผลให้ไม่สามารถเรียนรู้ในระดับชั้นต่อไปได้และรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียน

2. การจัดระบบความรู้ที่เรียกว่า (Knowledge Organization) มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ ผู้เรียนที่เก่งและมีผลการเรียนดีจะสามารถจัดระเบียบความรู้ในสมองได้ดี ความรู้ไม่ได้อยู่ แบบไม่มี ทิศทาง แต่เป็นระบบ ดังนั้นผู้เรียนที่จัดระบบความรู้ได้ดี ก็จะสามารถนำความรู้มาใช้ได้ ทันทีที่และ ถูกกาลเทศะ

3. แรงจูงใจ (Motivation) และแรงบันดาลใจ (Inspiration) ครูจะต้องมีวิธีและเอาใจใส่ ที่จะสร้างแรงจูงใจหรือแรงบันดาลใจให้ผู้เรียน

4. การเรียนที่ถูกต้อง ผู้เรียนต้องเรียนจนรู้จริง (Mastery Learning) ผู้เรียนที่ไม่รู้จริง โดดขึ้นมาเขาจะเริ่มเบื่อเพราะการเรียนจะน่าเบื่อเป็นความทุกข์ยาก

5. การสอนโดยการปฏิบัติและป้อนกลับ (Feedback) ศิลปะของการป้อนกลับสำคัญที่สุด ซึ่งจะทำให้การเรียนของผู้เรียนสนุก เป็นการให้รางวัลแก่ผู้เรียน เรียนแล้วเกิดความสุข เกิดความมั่นใจ ในตนเองรู้ว่าตรงไหนตัวทำได้ดีรู้ว่าตรงไหนจะต้องปรับปรุง

6. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) พัฒนาการของนักเรียนและ บรรยากาศของการเรียน การเรียนสมัยใหม่ผู้เรียนต้องเรียนเป็นทีมเพราะโลกสมัยใหม่นั้นความร่วมมือ สำคัญกว่าการแข่งขันบรรยากาศของความคิดที่หลากหลาย รับฟังซึ่งกันและกันจะทำให้ ผู้เรียนเข้าใจว่า เรื่องแบบนี้เพื่อนคิดอย่างไรการคิดเป็นไปได้อย่างหลายแบบ เมื่อไรก็ตามบรรยากาศในโรงเรียนและในชั้นเรียน เน้นความถูก-ผิด ไม่ส่งผลต่อการเรียนรู้ที่ดีของผู้เรียน

7. ความสามารถในการกำกับการเรียนรู้ของตนเองได้ (Self –Directed Learner)

ครูต้องฝึกให้ผู้เรียนเกิดความสามารถหรือทักษะในการกำกับการเรียนรู้ให้กับตัวเอง ที่สำคัญคือให้ผู้เรียนรู้ว่าตนเองมีวิธีการเรียนอย่างไรและปรับปรุงวิธีการเรียนของตนได้

ถนอมพร เลหาจรัสแสง (2562) ได้เสนอทักษะที่จำเป็นสำหรับครูไทยในการจัดการ เรียนรู้ ในอนาคต (CTeacher) ไว้อย่างน่าสนใจ 8 ประการคือ

1. Content ครูต้องมีความรู้และทักษะในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี หากไม่รู้จริงในเรื่องที่สอนแล้ว ก็ยากที่นักเรียนจะมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา นั้น ๆ
2. Computer (ICT) Integration ครูต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยีจะช่วยกระตุ้นความสนใจให้กับนักเรียน และหากออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยส่งเสริมความรู้ และทักษะที่ต้องการได้เป็นอย่างดี
3. Constructionist ครูผู้สอนต้องเข้าใจแนวคิดที่ว่า ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเองโดยเชื่อมโยงความรู้เดิมที่มีอยู่ภายในเข้ากับการได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ดังนั้นครูจึงควรนำแนวคิดนี้ไปพัฒนาวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ที่คงทนและเกิดทักษะที่ต้องการ
4. Connectivity ครูต้องสามารถจัดกิจกรรมให้เชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ผู้เรียนกับครู ครูภายในสถานศึกษาเดียวกันหรือต่างสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษา และสถานศึกษากับชุมชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติอันจะก่อให้เกิดประสบการณ์ตรงกับนักเรียน
5. Collaboration ครูมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือระหว่างนักเรียนกับครู และนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน เพื่อฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ด้วยตนเอง และทักษะสำคัญอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
6. Communication ครูต้องมีทักษะการสื่อสาร ทั้งการบรรยาย การยกตัวอย่าง การเลือกใช้สื่อและการนำเสนอ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอด ความรู้ให้กับนักเรียนได้อย่างเหมาะสม
7. Creativity ครูต้องออกแบบ สร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ จัดสภาพแวดล้อมให้ เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนมากกว่าการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้หน้าห้องเพียงอย่างเดียว

8. Caring ครูต้องมีมุกตลกต่อนักเรียน ต้องแสดงออกถึงความรัก ความห่วงใย อย่างจริงใจ ต่อนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความเชื่อใจ ส่งผลให้เกิดสภาพการเรียนรู้ที่ตื่นตัวแบบผ่อนคลาย ซึ่งเป็น สภาพที่นักเรียนจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้สรุปการประเมินสมรรถนะครู ถึงสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ดังนี้

1. การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

1.1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร

1.1.1 สร้าง/พัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตร แกนกลาง และท้องถิ่น

1.1.2 ประเมินการใช้หลักสูตรและนาผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนา หลักสูตร

1.2 ความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้

1.2.1 กำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นการวิเคราะห์สังเคราะห์ประยุกต์ ริเริ่ม เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ความแตกต่าง และธรรมชาติของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

1.2.2 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายเหมาะสมสอดคล้องกับวัย และ ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน

1.2.3 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้ การจัด กิจกรรม และการประเมินผลการเรียนรู้

1.2.4 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยบูรณาการอย่างสอดคล้อง เชื่อมโยงกัน

1.2.5 มีการนำผลการออกแบบการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ และปรับใช้ ตามสถานการณ์อย่างเหมาะสม และเกิดผลกับผู้เรียนตามที่คาดหวัง

1.2.6 ประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุง/พัฒนา

1.3 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.3.1 จัดทำฐานข้อมูลเพื่อออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.3.2 ใช้รูปแบบ/เทคนิควิธีการสอนอย่างหลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาเต็ม ตามศักยภาพ

1.3.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝัง/ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และ สมรรถนะของผู้เรียน

- 1.3.4 ใช้หลักจิตวิทยาในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข และพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ
- 1.3.5 ใช้แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนในการจัดการเรียนรู้
- 1.3.6 พัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชน
- 1.4 การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้
- 1.4.1 ใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้
- 1.4.2 สืบค้นข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้
- 1.4.3 ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อ/นวัตกรรมที่ใช้ในการจัดการ เรียนรู้
- 1.5 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
- 1.5.1 ออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้และผู้เรียน
- 1.5.2 สร้างและนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม
- 1.5.3 วัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง
- 1.5.4 นำผลการประเมินการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้
- สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2544) ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นสำคัญ ดังนี้

1. การเรียนรู้อย่างมีความสุข เป็นการจัดการเรียนการสอนในบรรยากาศที่เป็นอิสระ แต่มีระเบียบวินัยในตนเอง ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนมีวิธีการเรียนรู้อย่าง หลากหลาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน เกิดความภาคภูมิใจในผลงานอันเกิดจาก ผลสำเร็จในการเรียนรู้ของตน และผู้เรียนได้พัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ แนวทางในการจัดการเรียน การสอน คือ บทเรียนมีความหมายและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน กิจกรรมเรียนรู้หลากหลาย ผู้เรียน สามารถปฏิบัติ กิจกรรมด้วยตนเอง มีสื่อการเรียนรู้เหมาะสมกับความสามารถและน่าสนใจ การประเมินผลมุ่งเน้นศักยภาพ ของผู้เรียนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม ผู้สอนกับผู้เรียนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

2. การเรียนรู้แบบองค์รวม เป็นการเรียนรู้จากการบูรณาการสาระการเรียนรู้ และ กระบวนการเรียนรู้เข้าด้วยกัน สาระการเรียนรู้จะเรียนจากเรื่องใกล้ตัว ที่อยู่อาศัย ท้องถิ่นของตน สังคม ประเทศชาติ สิ่งแวดล้อม เรื่องของสังคมโลก การเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มที่เกิดขึ้นในสังคมโลก

การเรียนรู้แบบองค์รวมเป็นการบูรณาการความรู้ความเข้าใจเรื่องที่เรียนให้ลึกซึ้ง ครอบคลุม ปัญหา และมีความหมายของการนำไปใช้ในการดำรงชีวิตและการแก้ปัญหาของสังคม

3. การเรียนรู้จะต้องปรับวัฒนธรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน ต้องมีลีลาการเรียนรู้ (Learning Styles) ของตน มีอิสระในการเรียนรู้อย่างมีความรับผิดชอบสูง มีวินัยในตนเอง หากการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญผู้เรียนขาดระเบียบวินัย ขาดความเข้มแข็งด้าน จริยธรรม ขาดความรับผิดชอบ ขาดความอดทนการมุ่งมั่นต่อความสำเร็จ และขาดวินัยในการปฏิบัติงาน การเรียนการสอนย่อมล้มเหลว ดังนั้นครูจำต้องปลูกฝังและสร้างวินัยในตนเองควบคู่ไปกับวิธีการเรียนรู้

4. การเรียนรู้คิดและการปฏิบัติจริง เป็นการเรียนรู้โดยการประมวลข้อมูลความรู้จากประสบการณ์ต่างๆ มาวิเคราะห์ให้เป็นความรู้ใหม่ วิธีการใหม่ เพื่อนำความรู้และวิธีการไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกัน ผู้เรียนจะแสวงหาข้อมูลจากการอ่าน การสัมภาษณ์ การดูสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ การฟัง แล้วจัดบันทึกข้อมูลนำมาวิเคราะห์ คิดอย่างรอบคอบ และนำความรู้ไปปฏิบัติจริง เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง จากแหล่งเรียนรู้ สื่อเหตุการณ์และ สิ่งแวดล้อมรอบตัว นำมาสรุปผลสร้างความรู้ด้วยตนเอง

5. การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น เป็นการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นด้วยการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ความคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน โดยการนำข้อมูลมาศึกษาทำความเข้าใจร่วมกัน คิดวิเคราะห์ ตีความ แปลความ สังเคราะห์ ข้อมูลและประสบการณ์ สรุปเป็นข้อความ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นการปลูกฝังคุณธรรม การอยู่ร่วมกัน และการทำงานร่วมกันทำให้พัฒนา ทั้งทางทักษะสังคม และทักษะการทำงานที่ดี

6. การเรียนรู้โดยมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนและมีส่วนร่วมในผลงานเป็นการให้ผู้เรียนร่วมกันวางแผนการเรียนรู้ และการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน เช่น การจัดนิทรรศการ การเขียนความรู้เป็นบทความ หรือจัดทำสมุดวิเคราะห์และการแสดงละคร ฯลฯ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ทักษะกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม มีความเป็นประชาธิปไตย รู้จักบทบาทหน้าที่แบ่งความรับผิดชอบ ปรึกษาหารือ ติดตามผล ประเมินผลงาน และบูรณาการความรู้จากหลายวิชา

7. การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ลีลาการเรียนรู้ความถนัดในการเรียนของตนเอง ผู้เรียนจะรู้จักกระบวนการเรียนรู้จากการที่ผู้สอนเปิดโอกาสและจัดสถานการณ์ให้ ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม เกิดการศึกษาวิเคราะห์และสรุปผลการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ต่อไป

8. การเรียนรู้เพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ เป็นการนำความรู้ที่ได้จากการเรียน เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการปฏิบัติงาน ทักษะการวิเคราะห์ การจัดการ ทักษะการดำเนินชีวิต และการมีมนุษยสัมพันธ์มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยและจากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ของ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549) ; สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (2549) ; สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงาน ก.ค.ศ.) (2552) ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ; ทิศนา แคมมณี (2551) ; ขจรศักดิ์ สังข์เจริญ (2553) ; วิจารย์ พานิช (2555) ; พิมพ์ เดชะคุปต์ (2558) ; พัทธนันท์ รชตะไพโรจน์ (2559) ; ถนอมพร เลหาจรัสแสง (2562) ; Hough และ Duncan (1970) และ Carter (1990) ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบในตารางเพื่อดูความเหมือนและแตกต่างกันขององค์ประกอบ และใช้เป็นแนวทางสังเคราะห์องค์ประกอบที่จะใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดังตาราง 2

ตาราง 2 เปรียบเทียบแนวคิดและข้อค้นพบที่สำคัญจากงานวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบสมรรถนะ
การจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21

องค์ประกอบ สมรรถนะ การจัดการ เรียนรู้ของครู ในศตวรรษที่ 21	สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549)	สถาบันพัฒนาครูฯ (2549)	สำนักงาน ก.ค.ศ. (2552)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553)	พจนานุกรม (Z551)	ขจรศักดิ์ สังข์เจริญ (2553)	วิจารณ์ พานิช (2555)	พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ (2558)	พัทธนันท์ ระชตะไพโรจน์ (2559)	ณอมพร เล่าหรัสแสง (2562)	Hough และ Duncan (1970)	Carter (1990)	สรุปผลการวิเคราะห์
1. ความสามารถ ในการสร้างและ พัฒนาหลักสูตร	✓	✓	✓	✓		✓		✓			✓		7
2. ความรู้ตาม สาระการเรียนรู้	✓		✓	✓		✓							4
3. การออกแบบ กิจกรรมการ เรียนรู้สำหรับ ผู้ใหญ่	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓					7
4. การส่งเสริม ให้ผู้เรียนเรียนรู้ ด้วยตนเอง		✓		✓		✓	✓		✓	✓		✓	7
5. การแลกเปลี่ยน เรียนรู้				✓	✓		✓				✓		4

ตาราง 2 เปรียบเทียบแนวคิดและข้อค้นพบที่สำคัญจากงานวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบสมรรถนะ
การจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 (ต่อ)

องค์ประกอบ สมรรถนะ การจัดการ เรียนรู้ของครู ในศตวรรษที่ 21	สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549)	สถาบันพัฒนาครูฯ (2549)	สำนักงาน ก.ค.ศ. (2552)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553)	พศนา เขมมณ (2551)	ขจรศักดิ์ สังข์เจริญ (2553)	วิจารณ์ พานิช (2555)	พิมพ์นธ์ เตชะคุปต์ (2558)	พัทธนันท์ รชตะไพโรจน์ (2559)	ณอมพร เลาทงส์แสง (2562)	Hough และ Duncan (1970)	Carter (1990)	สรุปผลการวิเคราะห์
6. ความสามารถ ในการจัดการ ชั้นเรียน	✓							✓		✓		✓	4
7. การจัด สิ่งแวดล้อมและ บรรยากาศเอื้อ ต่อการเรียนรู้				✓	✓		✓			✓		✓	5
8. การสอนโดย เน้นผู้เรียนได้ ปฏิบัติจริง				✓	✓			✓	✓			✓	5
9. การใช้และ พัฒนาสื่อ นวัตกรรมเพื่อ จัดการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓	10

ตาราง 2 เปรียบเทียบแนวคิดและข้อค้นพบที่สำคัญจากงานวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบสมรรถนะ
การจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 (ต่อ)

องค์ประกอบ สมรรถนะ การจัดการ เรียนรู้ของครู ในศตวรรษที่ 21	สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549)	สถาบันพัฒนาครูฯ (2549)	สำนักงาน ก.ค.ศ. (2552)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553)	พจนานุกรม (2551)	ขจรศักดิ์ สังข์เจริญ (2553)	วิจารณ์ พานิช (2555)	พิมพ์นธ์ เตชะคุปต์ (2558)	พิชิตนันท์ รัชตะไพโรจน์ (2559)	ณอมพร เล่าหรัสแสง (2562)	Hough และ Duncan (1970)	Carter (1990)	สรุปผลการวิเคราะห์
10. สามารถ จัดทำวิจัย ในชั้นเรียน	✓					✓		✓		✓			4
11. การวัดและ ประเมินผลตาม สภาพจริง	✓	✓	✓	✓		✓		✓			✓	✓	8

จากตาราง 2 ผู้วิจัยได้นำมาเป็นองค์ประกอบเพื่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้โดยองค์ประกอบที่มี
ลักษณะคล้ายคลึงกันสามารถจัดเป็นกลุ่มองค์ประกอบเดียวกัน ผู้วิจัยได้กำหนดชื่อองค์ประกอบใหม่ให้มี
ความครอบคลุมคำอธิบายของปัจจัยที่คล้ายคลึงกัน ได้จำนวน 5 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร

องค์ประกอบที่ 2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่

องค์ประกอบที่ 3 การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้น
ผู้เรียนเป็นสำคัญ

- องค์ประกอบที่ 4 การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้
 องค์ประกอบที่ 5 การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.

สำหรับตอนนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ตามสมรรถนะครูที่ได้ทำการสังเคราะห์มีรายละเอียดสมรรถนะ ดังนี้

1. สมรรถนะด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Competency)

สมรรถนะด้านพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การมีความรู้เรื่องหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร มีความสามารถพัฒนาหลักสูตรระดับต่าง ๆ ได้ รวมทั้งมีความตระหนักและเจตคติเชิงบวกต่อการสร้างหลักสูตรการวิเคราะห์หลักสูตร อันเป็นพื้นฐานสำคัญก่อนการนำหลักสูตรไปใช้

1.1 กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

Oliva (1992 : อ้างถึงใน ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. 2539) เสนอว่ากระบวนการพัฒนาหลักสูตรนั้นประกอบด้วย

1. การวางแผนจัดทำหรือยกร่างหลักสูตร (Curriculum Planning) ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดจุดมุ่งหมาย การกำหนดเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ การกำหนดการวัดและประเมิน

2. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) ประกอบด้วย การจัดทำวัสดุหลักสูตรต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้ใช้หลักสูตรสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ การเตรียมบุคลากร การบริหารหลักสูตรและการดำเนินการสอนตามหลักสูตร

3. การประเมินหลักสูตร (Curriculum Evaluation) ประกอบด้วย การประเมินเอกสารหลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตร การประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร และการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ

Tyler (1986 อ้างถึงใน ชมพันธ์ุ กุหลาบ ญ อยุธยา. 2540) ได้ให้แนวคิดในการวางโครงสร้างหลักสูตร โดยวิธี Means-ends Approach เป็นหลักการและเหตุผลในการสร้างหลักสูตรที่เรียกว่า “หลักการของไทเลอร์” (Tyler’s Rationale) ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการจัดหลักสูตรและการสอนที่เน้นการตอบคำถามที่เป็นพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. มีจุดหมายทางการศึกษาอะไรบ้าง ที่สถาบันการศึกษาจะต้องกำหนดให้ผู้เรียน

2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้าง ที่สถาบันการศึกษาควรจัดขึ้นเพื่อช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
3. จะจัดประสบการณ์การศึกษาอย่างไร จึงจะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ
4. จะประเมินผลประสิทธิภาพของประสบการณ์ในการศึกษาอย่างไรจึงจะตัดสินได้ว่าบรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ไทเลอร์ เน้นว่าคำถามทั้ง 4 ข้อนี้ ต้องเรียงลำดับกันลงมา เพราะฉะนั้นการกำหนดจุดมุ่งหมายจึงเป็นขั้นที่สำคัญที่สุด เพราะคำตอบอีก 3 ข้อที่เหลืออยู่นั้นขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

Taba (1962) ได้เสนอรูปแบบการวางแผนกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนตามความเชื่อเกี่ยวกับผู้เรียนที่มีพื้นฐานแตกต่างกันโดยกำหนดกระบวนการวางแผนพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวินิจฉัยความต้องการของผู้เรียน ต้องเริ่มจากการค้นหาความต้องการของผู้เรียน โดยวิเคราะห์หาช่องว่าง จุดบกพร่องและภูมิหลังของผู้เรียน
2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย หลังจากวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนแล้วผู้วางแผนพัฒนาหลักสูตร ต้องกำหนดจุดมุ่งหมายที่ต้องการ โดยใช้คำว่า เป้าหมายหรือจุดหมาย
3. การเลือกเนื้อหา เนื้อหาที่กำหนดในแต่ละหัวข้อจะต้องมาจากจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
4. การเรียงลำดับเนื้อหา การเลือกเนื้อหาในแต่ละหัวข้อ จะต้องตัดสินใจว่าจะจัดลำดับเนื้อหาอย่างไร จึงจะจัดลำดับเนื้อหาอย่างไร จึงจะเหมาะสมกับวุฒิภาวะ ความพร้อม และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน
5. การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้วางแผนหลักสูตรจะต้องเลือกหรือกำหนดวิธีการที่จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดให้
6. การเรียงลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องหาวิธีการที่จัดและเรียงลำดับให้กิจกรรมการเรียนรู้มีความผสมกลมกลืนกันอย่างมีประสิทธิภาพ
7. การกำหนดรูปแบบการประเมินผลและแนวทางในการปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายซึ่งผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องคำนึงถึงการบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นรูปแบบ การประเมินผลที่ดี คือ การที่ครูผู้สอนใช้เทคนิควิธีการหลายวิธีที่เหมาะสมกับผู้เรียนวิธีการของทาบาได้รับการยกย่องมาก อย่างไรก็ตาม การใช้วิธีดังกล่าวมีจุดอ่อนอยู่บ้าง เนื่องจากการให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรนั้น เป็นสิ่งที่ดี แต่มีข้อจำกัดอยู่เฉพาะหลักสูตรที่ปฏิบัติจริงในห้องเรียน โดยยังไม่สามารถรับประกันได้ว่าเป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพอีกประการหนึ่ง วิธีการนี้เชื่อว่าครูเป็นผู้เชี่ยวชาญ และที่สำคัญคือ มีเวลาพอที่จะสามารถพัฒนาหลักสูตรได้ การพัฒนาหลักสูตรตามวิธีการจากเบื้องล่างสู่เบื้องบนของทาบา ได้ทำให้

นักพัฒนาหลักสูตรทั้งหลายได้ตระหนักว่า ในการพัฒนาหลักสูตรนั้นควรมีบุคคลหลาย ๆ ฝ่ายมาร่วมดำเนินการด้วย โดยเฉพาะครูผู้สอน ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร

Stenhouse (1975) ได้เสนอหลักการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. การเลือกเนื้อหา (Select of Content) เป็นการคัดเลือกเนื้อหาสาระที่จะใช้ในการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตร
2. การกำหนดยุทธวิธีที่จะสอน (Teaching Strategy) เป็นการกำหนดว่าจะทำการสอนด้วยวิธีใดและมีกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยกระบวนการใด
3. การเรียงลำดับเนื้อหา (Make Decisions About Sequence) เป็นการนำเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมาเรียงลำดับก่อนหลังอย่างเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้
4. การพิจารณาจุดอ่อนจุดแข็งของผู้เรียนรายบุคคลและหลักการที่ได้กำหนดมาแล้ว (Diagnose the Strengths and Weakness of Individual Students and General Principles)

ชูศรี สุวรรณโชติ (2542) ได้ให้แนวคิดในกระบวนการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรไว้ ดังนี้

1. การศึกษาปัญหาหรือการกำหนดปัญหา เป็นขั้นแรกของการวางแผนเพื่อพัฒนาหลักสูตร ซึ่งผู้พัฒนาหลักสูตร ซึ่งผู้พัฒนาหลักสูตรต้องรู้ถึงสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมในทุก ๆ ด้าน
2. การกำหนดข้อมูลเพื่อให้สอดคล้องกับปัญหา เป็นสิ่งที่ช่วยในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรให้เป็นอย่างรวดเร็วถูกต้องและแน่นอน ข้อมูลที่กำหนดจะต้องเป็นข้อมูลที่สนองตอบปัญหาที่ได้จากการศึกษา
3. การกำหนดสมมติฐาน การวางแผนพัฒนาหลักสูตรทุกครั้งต้องกำหนด สมมติฐานไว้เสมอว่า หลักสูตรที่จะต้องพัฒนาจะบังเกิดผลอย่างไรต่อผู้เรียน สมมติฐานของการพัฒนาหลักสูตรจะเป็นทางบวกมากกว่าในทางลบ
4. การกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน เป็นขั้นตอนซึ่งต้องกำหนดการพัฒนาหลักสูตรโดยกำหนดกระบวนการตั้งแต่ต้นจนสำเร็จลุล่วง ขั้นตอนเหล่านี้ต้องกำหนดเวลาที่แน่นอน
5. การเลือกบุคลากรมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรจะสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีคุณภาพในการทำงาน ผู้กำหนดแผนต้องกำหนดตัวบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องนั้นเป็นอย่างดี

Saylor และ คณะ (1981) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเขามีแนวคิดที่ว่า หลักสูตรเป็นแผนการในการจัดโอกาสการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ดังนั้น หลักสูตรจึงต้องมีการกำหนดไว้อย่างเป็นระบบ (Curriculum System) ดังนี้

1. เป้าหมาย จุดมุ่งหมายและขอบเขต (Goals, Objectives and Domains) การพัฒนาหลักสูตรควรกำหนดเป้าหมาย และจุดมุ่งหมายหลักสูตรเป็นสิ่งแรก เป้าหมายแต่ละประเด็นจะบ่งบอกถึงขอบเขตหนึ่ง ๆ ของหลักสูตร ซึ่ง Alexander และ Lewis ได้เสนอไว้ว่ามี 4 ขอบเขต ที่สำคัญคือ พัฒนาการส่วนบุคคล (Personal Development) สมรรถภาพทางสังคม (Social Competence) ทักษะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Continued Learning Skills) และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Specialization) นอกจากนี้ ยังอาจมีขอบเขตอื่น ๆ อีก ซึ่งนักพัฒนาหลักสูตรอาจพิจารณาตามความเหมาะสมกับผู้เรียนและลักษณะทางสังคม เป้าหมาย จุดมุ่งหมายและขอบเขตต่าง ๆ ของหลักสูตร จะได้รับการพิจารณาคัดเลือกจากตัวแปรภายนอก (External Variables) เช่น ทัศนคติและความต้องการทางสังคม ข้อบังคับทางกฎหมายของรัฐ ข้อค้นพบงานวิจัยต่าง ๆ ปรัชญาของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร เป็นต้น

2. การออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design) เมื่อกำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว นักพัฒนาหลักสูตรต้องวางแผนออกแบบหลักสูตร ตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกและจัดเนื้อหาสาระ การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่ได้เลือกแล้ว

3. การใช้หลักสูตร (Curriculum Implementation) หลังจากตัดสินใจเลือกรูปแบบหลักสูตรแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการนำหลักสูตรไปใช้ โดยครูผู้สอนต้องวางแผนและจัดทำแผนการสอนตามรูปแบบต่าง ๆ ครูผู้สอนต้องเลือกวิธีการสอน สื่อ วัสดุการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

4. การประเมินหลักสูตร (Curriculum Evaluation) การประเมินหลักสูตรเป็นขั้นตอนสุดท้ายของรูปแบบนี้ นักพัฒนาหลักสูตรและครูผู้สอนต้องเลือกวิธีการประเมินเพื่อตรวจสอบความสำเร็จของหลักสูตรซึ่งเป็นทั้งการประเมินระหว่างดำเนินการ (Formative Evaluation) และการประเมินผลรวม (Summary Evaluation) ทั้งนี้ เพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรต่อไป

สรุปว่ากระบวนการพัฒนาหลักสูตรของครูมีดังนี้ 1) ขั้นตอนเตรียมการซึ่งต้องมีการวิเคราะห์ความต้องการและความจำเป็น 2) ขั้นตอนจัดทำและวางแผนหลักสูตร 3) ขั้นตอนดำเนินการใช้หลักสูตร และ 4) ขั้นตอนตรวจสอบผลการใช้หลักสูตรหรือประเมินหลักสูตร

1.2 กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

1.2.1 การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย

วิสัยทัศน์ เป็นเจตนารมณ์ อุทิศการณ์ หลักการ ความเชื่อ อนาคตที่พึงประสงค์เป็นการคิดไปข้างหน้า มีเอกลักษณ์ สามารถสร้างศรัทธา และจุดประกายความคิดในสภาพการพัฒนาสูงสุด

พันธกิจ เป็นการแสดงวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์และนำไปสู่การวางแผนปฏิบัติต่อไป

เป้าหมาย เป็นการกำหนดความคาดหวังด้านคุณภาพที่เกิดกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ที่สถานศึกษากำหนดและสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สถานศึกษาต้องกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อมองอนาคตว่าโลกและสังคมรอบ ๆ จะเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร และสถานศึกษาจะต้องปรับหลักสูตรอย่างไรจึงจะพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับยุคสมัย สถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ซึ่งทำได้โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ผู้เรียน ภาคธุรกิจ ภาครัฐในชุมชนร่วมกันกับคณะกรรมการสถานศึกษาแสดงความประสงค์อันสูงหรือวิสัยทัศน์ที่ปรารถนาให้สถานศึกษาเป็นสถาบันพัฒนาผู้เรียนที่มีพันธกิจหรือภาระหน้าที่ร่วมกันในการกำหนดงานหลักที่สำคัญ ๆ ของสถานศึกษา เพื่อการปฏิบัติงานที่เหมาะสมตามหลักสูตรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติที่กำหนดไว้

กระบวนการสร้างวิสัยทัศน์อาศัยบุคคลต่าง ๆ เข้าไปมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่มีพลังผลักดันในแผนกลยุทธ์ที่สถานศึกษาสร้างขึ้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีทิศทางก่อให้เกิดเจตคติในทางที่สร้างสรรค์ ดึงมาแก้สังคมของสถานศึกษา มีระบบและหน่วยสนับสนุนในการปฏิบัติงานเกิดขึ้นอย่างเป็นเครือข่ายเพียบพร้อม เช่น ระบบคุณภาพ ระบบหลักสูตร สาระการเรียนรู้ การเรียนการสอนสื่อ การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การติดตาม การรายงานฐานข้อมูลการเรียนรู้ การวิจัยแบบมีส่วนร่วมมีระบบสนับสนุนครูอาจารย์ กระบวนการสร้างวิสัยทัศน์ด้วยวิธีดังกล่าวนี้จะนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การกำหนดสาระการเรียนรู้หรือหัวข้อเรื่องในท้องถิ่นสนองตอบความต้องการของชุมชน

1.2.2 การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

สถานศึกษาต้องร่วมกับชุมชนกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่สถานศึกษาจะกำหนดเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น สาระกำหนดได้ตามความต้องการ โดยใช้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นที่จะต้องมีการ

ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ดังกล่าวให้แก่ผู้เรียนเพิ่มจากที่กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ แต่ละภาคเรียนหรือปีการศึกษาครูผู้สอนต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโดยเป็นการประเมินเชิงวินิจฉัยเพื่อการปรับปรุงพัฒนาและการส่งต่อ ทั้งนี้ควรประสานสัมพันธ์กับผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องร่วมกับประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1.2.3 กำหนดโครงสร้างหลักสูตร

จากวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ สถานศึกษา จะต้องจัดทำโครงสร้างหลักสูตรซึ่งกำหนดสาระการเรียนรู้และเวลาเรียนไว้อย่างชัดเจน เพื่อสถานศึกษาจะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดและเป็นไปตามโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษา การกำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์

มาตรฐานการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้เฉพาะการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญหาท้องถิ่นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

เวลาเรียน การกำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต ให้สถานศึกษาจัดเวลาเรียนให้ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมในแต่ละชั้นปี ทั้งการจัดเวลาเรียนในสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และรายวิชาที่สถานศึกษาจัดทำเพิ่มเติม รวมทั้งต้องจัดให้มีเวลาสำหรับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามความเหมาะสม

1.2.4 จัดทำคำอธิบายรายวิชา

การนำเอามาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นมาวิเคราะห์และกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รายปีหรือรายภาค สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค รวมทั้งเวลาจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดมาเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชา โดยให้ประกอบด้วย ชื่อรายวิชา จำนวนเวลาหรือจำนวนหน่วยกิต ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้ของรายวิชานั้น ๆ กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค โดย

วิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาจัดเป็นผลการเรียนที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค ที่ระบุถึงความรู้ ความสามารถของผู้เรียน และคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม ซึ่งจะเกิดขึ้นหลังจากการเรียนรู้ในแต่ละปีหรือภาคเรียนนั้น การกำหนดเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสมสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจและสภาพปัญหาและความต้องการของ ชุมชนการนำเอามาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้นมากำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเราจะเรียกว่าผลการเรียนที่คาดหวังรายภาค หลังจากนั้นก็นำมาแจกแจงเนื้อหา ในรายวิชานั้น ๆ ว่ามีหัวข้อหลักและหัวข้อย่อยอะไรบ้าง กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคที่กำหนดไว้ และให้สอดคล้องกับสาระและ มาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพและความ ต้องการของท้องถิ่นและชุมชน

สำหรับสถานศึกษาที่ได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแล้วให้สถานศึกษานำรายละเอียด สาระการเรียนรู้แกนกลางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด เทียบเคียงตรวจสอบกับสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ที่สถานศึกษากำหนดขึ้นว่ามีความครบถ้วน ครอบคลุม และสอดคล้องกันหรือไม่เพียงใดควรเพิ่มหรือลด ในเรื่องใด ทั้งนี้ต้องพิจารณาตรวจสอบให้ครบตลอดทุกช่วงชั้น ตามโครงสร้างหลักสูตรหากสถานศึกษา พบว่าได้จัดทำไว้เหมาะสมแล้วก็ไม่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแต่ประการใด นำสาระที่มีอยู่มาเทียบเคียงว่า อะไรบ้างที่เป็นกระบวนการ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพปัญหา จากนั้นนำมา เรียบเรียงเป็นความเรียงโดยใช้กระบวนการเป็นคำเชื่อมสาระและคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็น คำอธิบายรายวิชา

1.2.5 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้

การนำเอาสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาคที่กำหนดไว้ไปบูรณาการจัดทำเป็นหน่วย การเรียนรู้ย่อย ๆ เพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนรู้และผู้เรียนได้เรียนรู้ในลักษณะองค์รวม หน่วยการ เรียนรู้แต่ละหน่วยประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ และจำนวนเวลาสำหรับการจัดการ เรียนรู้ที่ ซึ่งเมื่อเรียนครบ ทุกหน่วยย่อยแล้ว ผู้เรียนสามารถบรรลุตามผลการเรียนที่คาดหวังรายปีหรือ รายภาคของทุกรายวิชา การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ อาจบูรณาการทั้งภายในและระหว่างสาระการเรียนรู้ หรือเป็นการบูรณาการเฉพาะเรื่องตามลักษณะสาระการเรียนรู้ หรือเป็นการบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถี ชีวิตของผู้เรียน โดยพิจารณาจากมาตรฐานการเรียนรู้ที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน

การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลายผู้สอนต้อง คำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของ

ผู้เรียนเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบหรือวิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จาก การปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ คู่คุณธรรม ทั้งนี้ ต้องพยายามนำกระบวนการจัดการกระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม กระบวนการคิดและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปสอดแทรกในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื้อหาต่าง ๆ ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม การบูรณาการเรียนรู้จากกลุ่มสาระเดียวกันหรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้มาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน

1.2.6 จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรม ที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกายสติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย และมีคุณภาพเพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ

กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสม ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้เชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความสมัครใจของผู้เรียนมุ่งพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมจากกิจกรรมในกลุ่มสาระ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนช่วยกันคิดช่วยกันทำ ช่วยกันแก้ปัญหา ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่รวมถึงกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังความมีระเบียบวินัย รับผิดชอบ รูปสัทธิและหน้าที่ของตนเองแบ่งตามความแตกต่างระหว่างกิจกรรมได้เป็น 2 ลักษณะ

กิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ ตามความต้องการของผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการเติมเต็มความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้นเพื่อการค้นพบ

ความถนัดความสนใจของตนเอง และพัฒนาตนเองให้เต็มตามศักยภาพ ตลอดจนการพัฒนาทักษะของสังคม และปลูกฝังจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม

กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งปลูกฝังระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสภาพชีวิตต่าง ๆ นำไปสู่พื้นฐานการทำประโยชน์ให้แก่สังคม และวิถีชีวิตระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งกระบวนการจัดให้เป็นไปตามข้อกำหนดของคณะกรรมการลูกเสือแห่งชาติ ยุวกาชาด สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์และกรมการรักษาดินแดน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนอาจจัดทำได้หลายรูปแบบ เช่น จัดแบ่งสัดส่วนเวลาของกิจกรรมต่าง ๆ แล้วกำหนดเวลาเรียนในตารางเวลาเรียน เช่นเดียวกันกับกลุ่มสาระอีก 8 กลุ่มสาระ จัดแบ่งสัดส่วนเวลาของกิจกรรมต่าง ๆ แล้วกำหนดเวลาเรียนบางส่วนในตารางเวลาเรียนปกติ และบางส่วนนอกเวลา จัดกิจกรรมต่าง ๆ ไปด้วยโดยการวางแผนร่วมกันของกลุ่มอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม กำหนด เวลาเรียนบางส่วนในตารางเวลาเรียนเรียนปกติ บางส่วนเรียนนอกเวลา ฯลฯ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยวุฒิภาวะและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

1.2.7 การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้าและความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จะต้องจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน และเป็นไป ในมาตรฐานเดียวกัน สถานศึกษาต้องมีผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการวัดผลประเมินผล ทั้งในระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ ตลอดจนการประเมินภายนอก เพื่อใช้เป็นข้อมูลสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 26 ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่า ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในพฤติกรรมการเรียน การสอนหลักการวัดและประเมินผลที่คำนึงถึงศักยภาพและพัฒนาการของผู้เรียนผู้สอนต้องดำเนินการวัดและประเมินผลให้ชี้ชัดถึงศักยภาพและพัฒนาการของผู้เรียน โดยคำนึงถึงหลักการต่อไปนี้

1. เน้นกระบวนการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน (Formative Evaluation) และประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนรู้ (Summative Evaluation) ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2. เน้นประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลายสอดคล้องกับสภาพจริงหรือใกล้เคียงกับสถานการณ์ที่จริง (Authentic Learning and Assessment) สะท้อนความสามารถและการแสดงออกของผู้เรียน (Student Performance) ที่ชัดเจน

3. เน้นการบูรณาการประเมินควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินจากคุณภาพของงานและกระบวนการทำงานของนักเรียน

4. เน้นการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกาเกณฑ์การประเมิน ส่งเสริมให้มีการประเมินตนเอง ประเมินโดยเพื่อนและกลุ่มเพื่อน และประเมินโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง เป็นต้น

5. เน้นการประเมินผู้เรียนด้วยการพิจารณาอย่างครอบคลุมจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบสถานศึกษาต้องพิจารณาจัดทำเอกสารการประเมินผลการเรียนเพื่อใช้ประกอบการดำเนินงานด้านการวัดและประเมินผล การเรียนตามที่เห็นสมควร เช่น เอกสารแสดงผลการเรียนรู้ของผู้เรียน แบบบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน นายวิชาต่าง ๆ แบบรายงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นรายบุคคล ระเบียบสะสมแสดงผลพัฒนาการด้านต่าง ๆ และแบบแสดงผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นต้น

1.3 การเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา

กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาดังกล่าวข้างต้น สถานศึกษาจะมีรายละเอียดที่ครอบคลุมภาระงานการจัดการศึกษาทุกด้าน ในขั้นนี้เป็นการวิเคราะห์และเรียบเรียงเพื่อให้เป็นหลักสูตรสถานศึกษาที่สมบูรณ์ การกำหนดหลักสูตรสถานศึกษาควรคำนึงว่าสิ่งที่ปรากฏในหลักสูตรเป็นสิ่งที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการตั้งแต่ต้นคือ การกำหนดวิสัยทัศน์ จนกระทั่งการนำหลักสูตรสู่ห้องเรียน การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้รวมทั้งการบริหารจัดการหลักสูตรให้ประสบความสำเร็จ (ชนัท ธาตุทอง. 2552) สถานศึกษาจะต้องสามารถบอกให้ผู้เกี่ยวข้องและบุคคลในชุมชนทราบอย่างชัดเจนว่าจะจัดการศึกษาอย่างไรในสถานศึกษานั้น เอกสารหลักสูตรสถานศึกษาอาจมีหลายเล่ม ซึ่งในเล่มแรกควรเป็นเล่มที่กำหนดภาพรวม และมีเล่มอื่น ๆ อีกตามความเหมาะสมซึ่งอาจแยกเล่มตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือหน่วยการเรียนรู้ การเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา (ฉบับภาพรวมของสถานศึกษา) ควรประกอบด้วยส่วนสำคัญ ดังต่อไปนี้ 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) เป้าหมาย 4) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 5) โครงสร้าง 6) คำอธิบายรายวิชา (8 กลุ่มสาระ) 7) หน่วยการเรียนรู้ 8) กิจกรรมพัฒนา

ผู้เรียน 9) ระเบียบการวัดและประเมินผล 10) คณะอนุกรรมการระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้

11) คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษา (ฉบับผู้สอน) ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีองค์ประกอบ
ดังต่อไปนี้

1. วิสัยทัศน์
2. พันธกิจ
3. เป้าหมาย
4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์
5. โครงสร้าง
6. คำอธิบายรายวิชา (เฉพาะวิชาที่รับผิดชอบในการสอน)
7. หน่วยการเรียนรู้ (สำเร็จสมบูรณ์ตามสาระที่รับผิดชอบสอนพร้อมทั้งเครื่องมือวัด)
8. คณะอนุกรรมการระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ (เฉพาะครูที่รับผิดชอบ)
9. คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษา

ทั้งนี้ สถานศึกษาอาจกำหนดหัวข้อเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลงได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม สำหรับเอกสารที่แยกเล่มตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สถานศึกษาสามารถกำหนดได้ตามความจำเป็นและความต้องการ ซึ่งอาจประกอบวิสัยทัศน์การเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ คุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบช่วงชั้น โครงสร้างหลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้ รายปี หรือรายภาค รายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติม หน่วยการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ สื่อ และแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

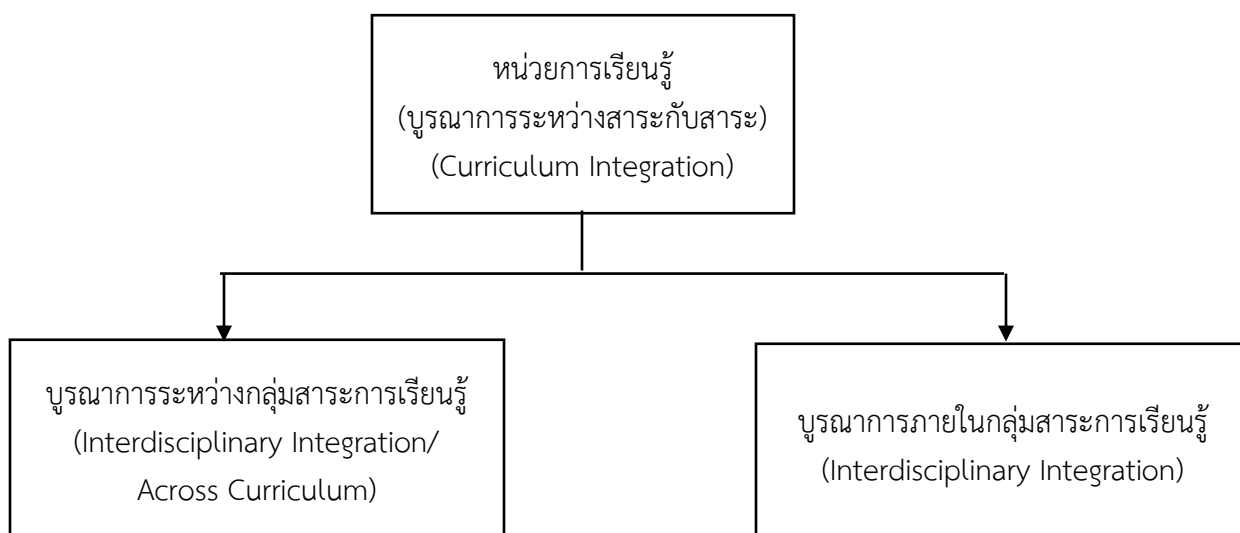
1.4 การพัฒนาหลักสูตรรายวิชา (Curriculum Competency)

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูควรมีทักษะการสร้างหลักสูตรบูรณาการ โดยเฉพาะระดับรายวิชาหลักสูตรบูรณาการในที่นี่หมายถึง หลักสูตรระดับรายวิชาที่มีการผสมผสานสาระตั้งแต่สองกลุ่มสาระการเรียนรู้ขึ้นไป หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน โดยจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ ภายใต้หัวเรื่อง (Theme) อย่างสมดุลและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง หัวเรื่องเป็นจุดรวมหรือจุดกลางที่ต้องเนื้อหาที่เกี่ยวข้องซึ่งอาจได้มาจากสาขาต่าง ๆ ในวิชาเดียวกัน หรือได้มาจากหลากหลายศาสตร์ หรือวิชาที่เกี่ยวข้องซึ่งแสดงให้เห็นความเกี่ยวข้องโดยใช้เครือข่ายความคิด (Web)

การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ (Interdisciplinary Integration) หรือ Across Curriculum) เป็นการผสมผสานเนื้อหาสาระระหว่างวิชา หรือระหว่างศาสตร์ หรือระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ตั้งแต่ 2 วิชาขึ้นไปภายใต้หัวเรื่อง (Theme) มโนทัศน์ (Concept) หรือปัญหา(Problem) เดียวกัน ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นการบูรณาการข้ามวิชา ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ข้ามศาสตร์

การบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ (Interdisciplinary Integration) เป็นการผสมผสานเนื้อหาสาระต่าง ๆ ด้วยกันภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ใดกลุ่มสาระการเรียนรู้หนึ่ง ภายใต้หัวเรื่อง มโนทัศน์ ซึ่งเป็นการบูรณาการตรงกันข้ามกับบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ผลการบูรณาการภายใต้หัวเรื่อง (Theme) จะได้เป็นหน่วยการเรียนรู้ (Unit of Learning) และด้วยเพราะเป็นการบูรณาการอย่างผสมผสานจึงเรียกว่า หน่วยการเรียนรู้บูรณาการ (Integrated Learning Unit) ซึ่งจัดเป็นหลักสูตรบูรณาการ หน่วยการเรียนรู้บูรณาการดังกล่าวแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ 1) หน่วยการเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการ 2) หน่วยการเรียนรู้บูรณาการแบบภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือแบบไม่ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ประเภทของหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ

1.5 กระบวนการสร้างหลักสูตรระดับรายวิชา

การพัฒนาหรือการสร้างหลักสูตรระดับรายวิชา หรือเรียกรายวิชา (Course) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อันเป็นหลักสูตรชาตินั้นได้กำหนดประเภทของรายวิชาไว้ 2 แบบ ดังนี้

1. รายวิชาพื้นฐาน (Basic Course) เป็นรายวิชาที่เมื่อเวลาสร้างต้องอิงตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร

2. รายวิชาเพิ่มเติม (Additional Course) เป็นรายวิชาที่เมื่อเวลาสร้างไม่ต้องอิงตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ แต่มีเป้าหมายของการสร้างเพื่อนำไปสู่ผลการเรียนรู้ (Learning Outcome) ที่กำหนด ซึ่งควรต้องครอบคลุมทุกด้าน หรือความรู้ ทักษะการคิด ทักษะปฏิบัติและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ขั้นตอนในการสร้างรายวิชาเพิ่มเติม

1. ศึกษาวิสัยทัศน์ ลักษณะของเด็กและเยาวชนไทย โครงสร้างหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ของหลักสูตรชาติในช่วงนี้คือหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2. ศึกษาวิสัยทัศน์ของหลักสูตรสถานศึกษา วิสัยทัศน์ จุดหมาย ลักษณะของเด็กที่ต้องการ ตลอดจนปณิธาน ปรัชญา อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ของโรงเรียน

3. ศึกษาสภาพปัญหาของชุมชนของสถานศึกษา ตลอดจนสภาพสังคมระดับชาติ ระดับอาเซียน และระดับโลก และศึกษาสภาพความต้องการพัฒนาผู้เรียน สภาพความสนใจของผู้เรียน เพื่อใช้กำหนดชื่อรายวิชาเพิ่มเติม สาระสำคัญ หรือมโนทัศน์ ความคิดสำคัญ หลักการในหน่วยการเรียนรู้ โดยจัดเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก หรือจากระดับพื้นฐานสู่ที่ซับซ้อนมากขึ้น

4. สร้างผังเชื่อมโยงสาระของรายวิชาเพิ่มเติม

4.1 เน้นการบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้

4.2 จัดกลุ่มสาระและเรียงลำดับสาระจากพื้นฐานสู่ความซับซ้อน

4.3 สร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการในรายวิชาเพิ่มเติม ซึ่งองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้นั้นอย่างน้อยมีองค์ประกอบดังนี้ ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ให้มีลักษณะสอดคล้องกับสาระที่กำหนดผล การเรียนรู้ ให้มีความครอบคลุมพัฒนาการด้าน สติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคมและด้านร่างกายหรือครอบคลุมด้าน 1) ความรู้ 2) สติปัญญาหรือการคิด 3) การปฏิบัติ 4) คุณลักษณะอันพึงประสงค์หรือคุณธรรมและค่านิยม สาระสำคัญ หรือมโนทัศน์ ความคิดสำคัญ หลักการ หน่วยการเรียนรู้

โดยจัดเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก หรือจากระดับพื้นฐานสู่ที่ซับซ้อนมากขึ้น กิจกรรมการเรียนรู้ใช้แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้สนับสนุน เป็นการใช้นโยบายการสอนเน้นเด็กเป็นสำคัญ นโยบายการสอนเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางให้มีการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองและเน้นการทำงานเป็นทีม มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ คือ 1) ตามความรู้ในหน่วยการเรียนรู้ 2) สมรรถนะการคิดที่ต้องการ 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4) การประเมินผลการเรียนรู้ เป็นการประเมินรอบด้านและเน้นการสร้างชิ้นงานและ/หรือภาระงานสร้างคำอธิบายรายวิชา คำอธิบายรายวิชาที่มีเป้าหมายสำคัญ คือ ระบุหัวข้อเรื่อง หรือสาระ ระบุกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการที่ใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้และระบุวัตถุประสงค์ของรายวิชาที่สร้างองค์ประกอบสำคัญของรายวิชาเพิ่มเติมที่สร้าง ดังนี้ จุดหมายของรายวิชา โดยระบุให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ของรายวิชาเพิ่มเติมโครงสร้างของรายวิชา โดยระบุดังนี้ สัปดาห์ จำนวนเวลาที่ใช้จัดการเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์ ตลอด 1 เทอม หรือ 1 ปี ตามประเภทของรายวิชา ชื่อหน่วยการเรียนรู้หรือหัวข้อเรื่อง เรียงลำดับกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ใช้ในแต่ละหัวข้อเรื่องกิจกรรมการเรียนรู้และระบุสื่อ/แหล่งการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ และเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลจัดทำคู่มือการใช้รายวิชาเพิ่มเติม

1.7 องค์ประกอบกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

แรมสมร อยู่สถาพร (2536) เสนอองค์ประกอบการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรที่ตนจะใช้เป็นอย่างดี โดยศึกษาหลักการโครงสร้างและแนวการสอนที่หลักสูตรระบุไว้ให้เข้าใจ รวมทั้งการศึกษาวัตถุประสงค์การเรียนการสอนในกลุ่มวิชาที่ตนรับผิดชอบอย่างละเอียด
2. มีความสามารถในการสอน รู้จักเลือกใช้เทคนิคและวิธีการสอนให้เหมาะสม
3. ศึกษาวิธีการจัดและประเมินผลตลอดจนศึกษาที่ตนรับผิดชอบในทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้เพื่อให้สามารถใช้หลักสูตรได้อย่างเหมาะสมกับตัวผู้เรียน
4. มีความคิดสร้างสรรค์ในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่มีความหมายให้แก่ผู้เรียน
5. เอาใจใส่ติดตามผู้เรียนแต่ละคนอย่างใกล้ชิด ให้ความรักความเมตตาและชี้แนะทางการเรียนให้แก่ผู้เรียน
6. พัฒนาตนเองโดยการศึกษาหาความรู้ให้มีความรู้ให้มีความรู้ความสามารถในทุกด้าน

สังัด อุทรานันท์ (2532) ได้เสนอบทบาทของครูผู้สอนในฐานะที่เป็นผู้ใช้หลักสูตรโดยตรง มีส่วนที่จะช่วยสนับสนุนให้การใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนมีประสิทธิภาพได้ ดังนี้

- ซัดแจ๊ง
- ห้องถื่น
1. ทำการศึกษาหลักสูตรเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่ตนเองใช้อยู่
  2. ทำการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับสภาพและความต้องการของ
  3. ทำการสอนให้ถูกต้องกับเจตนารมณ์หลักสูตรที่ใช้อยู่
  4. พยายามคิดค้นหาวิธีที่เหมาะสมหรือวิธีที่มีประสิทธิภาพสำหรับการใช้หลักสูตรไป
- ใช้ในห้องเรียนเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

Taba (1962) ได้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนตามความต้องการของผู้เรียนตามความเชื่อเกี่ยวกับผู้เรียนที่มีพื้นฐานแตกต่างกัน โดยกำหนดกระบวนการวางแผนพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวินิจฉัยความต้องการของผู้เรียน ต้องเริ่มจากการค้นหาความต้องการของผู้เรียนโดยวิเคราะห์ท่าช่องว่าง จุดบกพร่องและภูมิหลังของผู้เรียน
2. กำหนดจุดมุ่งหมาย หลังจากวิเคราะห์หาความต้องการของผู้เรียนแล้ว ผู้วางแผนพัฒนาหลักสูตร ต้องกำหนดจุดมุ่งหมายที่ต้องการ โดยใช้คำว่าเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมาย
3. การเลือกเนื้อหา เนื้อหาที่กำหนดในแต่ละหัวข้อจะต้องมาจากจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
4. การเรียงลำดับเนื้อหา การเลือกเนื้อหาในแต่ละหัวข้อจะต้องตัดสินใจว่าจะจัดเนื้อหาอย่างไร จึงจะเหมาะสมกับวุฒิภาวะ ความพร้อม และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน
5. การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้วางแผนหลักสูตรจะต้องเลือกหรือกำหนดวิธีการที่จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดไว้
6. การเรียงลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องหาวิธีการที่จะจัดและเรียงลำดับให้กิจกรรมการเรียนรู้มีความผสมผสานกลมกลืนกันอย่างมีประสิทธิภาพ
7. การกำหนดรูปแบบการประเมินผลและแนวทางในการปฏิบัติจุดมุ่งหมายซึ่งผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องคำนึงถึงการบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นรูปแบบการประเมินผลที่ดีคือการที่ครูผู้สอนใช้เทคนิควิธีการหลายวิธีที่เหมาะสมกับผู้เรียน

Stenhouse (1975) ได้เสนอกระบวนการการพัฒนาหลักสูตรไว้ 4 ประการ

1. การเลือกเนื้อหา (Select of Content) เป็นการคัดเลือกเนื้อหาสาระที่จะใช้ในการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตร

2. การกำหนดยุทธวิธีที่จะสอน (Teaching Strategy) เป็นการกำหนดว่าจะทำการสอนด้วยวิธีใดและมีกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยกระบวนการใดที่กำหนดในหลักสูตรมาเรียงลำดับก่อนหลังอย่างเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้

3. การพิจารณาจุดอ่อนจุดแข็งของผู้เรียนรายบุคคลและหลักการที่ได้กำหนดมาแล้ว (Diagnose the Strengths and Weakness of Individual Students and General Principles)

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรข้างต้นผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการสร้างพัฒนาหลักสูตร ดังตาราง 3

ตาราง 3 วิเคราะห์ตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร

ตัวชี้วัดสมรรถนะ ด้านการสร้างและพัฒนา หลักสูตร	สถาบันพัฒนาครูฯ (2549)	สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549)	สพฐ. (2553)	สมรรถนะครูต่างประเทศ (2557)	Tyler (1994)	Taba (1962)	Stenhouse (1975)	Saylor และคณะ (1981)	สังต์ อุทรานันท์ (2532)	แรมเสรม อยู่สถาพร (2536)	สรุปผลการวิเคราะห์
1. สามารถวิเคราะห์ปัญหา และความต้องการของผู้เรียน เพื่อกำหนดเป้าหมายของ หลักสูตรได้			✓	✓	✓	✓	✓	✓			6
2. มีความรู้ความเข้าใจ องค์ประกอบและโครงสร้าง ของหลักสูตร	✓			✓	✓				✓	✓	5
3. มีความรู้ ความสามารถในการ สร้างหลักสูตร	✓	✓	✓			✓	✓	✓			6
4. สามารถวิเคราะห์ หลักสูตรได้	✓			✓							2
5. สามารถเลือกลำดับ เนื้อหาได้เหมาะสม					✓	✓	✓				3
6. ความสามารถในการ เลือกใช้เทคนิคและ วิธีการสอน					✓		✓	✓	✓	✓	5
7. สามารถในการนำ หลักสูตรไปใช้ได้อย่าง มีประสิทธิภาพ	✓	✓			✓		✓	✓	✓		6

ตาราง 3 วิเคราะห์ตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร (ต่อ)

ตัวชี้วัดสมรรถนะ ด้านการสร้างและพัฒนา หลักสูตร	สถาบันพัฒนาครูฯ (2549)	สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549)	สพฐ. (2553)	สมรรถนะครูต่างประเทศ (2557)	Tyler (1994)	Taba (1962)	Stenhouse (1975)	Saylor และคณะ (1981)	สังต์ อุทรานันท์ (2532)	แรมเสรม อยู่สถาพร (2536)	สรุปผลการวิเคราะห์
8. สามารถประเมินหลักสูตร ทั้งก่อนและหลังการใช้ หลักสูตร	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓	8
9. สามารถปรับปรุงและ พัฒนาหลักสูตรได้อย่าง หลากหลาย		✓	✓	✓			✓		✓		5
10. ความสามารถในการ เผยแพร่หลักสูตร				✓							1

จากตารางข้างต้นผู้วิจัยได้นำมาสรุปและสังเคราะห์ตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตรได้ดังนี้

1. สามารถวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้เรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรได้
2. มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบและโครงสร้างของหลักสูตร
3. มีความรู้ ความสามารถในการสร้างหลักสูตร
4. มีความสามารถในการเลือกใช้เทคนิคและวิธีการสอน
5. สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
6. สามารถประเมินหลักสูตรทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร
7. สามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรได้อย่างหลากหลาย

2. สมรรถนะด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่

2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ของ มัลคัม โนลส์ กล่าวว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่แตกต่างจากการเรียนรู้ของเด็ก เพราะผู้ใหญ่มีประสบการณ์มากกว่า ดังนั้นการเรียนการสอนต้องยึดหลักให้ตอบสนองต่อธรรมชาติของผู้ใหญ่ นั่นคือต้องรู้หลักการศึกษผู้ใหญ่ ซึ่งโนลส์ (Knowles, 1980) เรียกว่าการศึกษาผู้ใหญ่นี้ว่า แอนดราโกยี (Andragogy) และ อาชัญญา รัตนอุบล (2542) ได้ให้คำนิยามไว้ว่าเป็น “ ศิลป์และศาสตร์ในการช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้” ซึ่งประกอบด้วย

1. มโนทัศน์ของผู้เรียน (Self –concept) ผู้ใหญ่จะมีลักษณะที่เติบโต ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีวุฒิภาวะสูง มโนทัศน์ต่อตนเอง จะพัฒนาจากการพึ่งพาผู้อื่นไปเป็นการนำตนเองเป็นตัวของตัวเอง
2. ประสบการณ์ของผู้เรียน (Experience) ผู้ใหญ่มีวุฒิภาวะมากขึ้นมีประสบการณ์อย่างกว้างขวางที่จะเป็นแหล่งทรัพยากรอันมีค่าของการเรียนรู้ ขณะเดียวกันก็จะมีพื้นฐานเปิดกว้างที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ
3. ความพร้อมที่จะเรียน (Readiness) ผู้ใหญ่มีความพร้อมที่จะเรียน เมื่อรู้สึกว่าการเรียนนั้น “จำเป็น” ต่อบทบาทและสถานภาพทางสังคมของตน
4. แนวทางการเรียนรู้ (Orientation to learning) ผู้ใหญ่จะยึดปัญหาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ มุ่งหาความรู้ไปใช้ทันที

2.2 วิธีสอนผู้ใหญ่ตามหลักการศึกษผู้ใหญ่ (Andragogy)

ทฤษฎี แอนดราโกยี (Andragogy) ของ มัลคัม โนลส์ ได้กำหนดขั้นตอนวิธีการสอนผู้ใหญ่ ดังนี้ (Knowles. 1980)

1. มโนทัศน์ของผู้เรียน (Self – concept) ประกอบด้วย
  - 1.1 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้
  - 1.2 การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้
  - 1.3 การวางแผนร่วมกัน
  - 1.4 การนำประสบการณ์การเรียนรู้มาใช้ในการเรียนการสอน
  - 1.5 การประเมินผลการเรียนรู้
2. ประสบการณ์ของผู้เรียน (Experience) ประกอบด้วย
  - 2.1 ความสำคัญของการนำประสบการณ์มาเป็นเทคนิคในการเรียนการสอน

- 2.2 ความสำคัญของการนำประสบการณ์ไปปฏิบัติ
- 2.3 การเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์
- 3. ความพร้อมที่จะเรียน (Readiness) ประกอบด้วย
  - 3.1 เวลาในการเรียนรู้
  - 3.2 การจัดกลุ่มผู้เรียน
- 4. แนวทางการเรียนรู้ (Orientation to learning)
  - 4.1 แนวทางการเรียนรู้ของผู้ใหญ่
  - 4.2 แนวทางการเรียนรู้ของหลักสูตร
  - 4.3 การออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้

2.3 แนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่

วิจิตร อวาทกุล (2540) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ รวมทั้งโอกาสที่ผู้ใหญ่จะเรียนได้ดีพร้อมสิ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ดังนี้

1. ผู้ใหญ่จะเรียนได้ดีเมื่อมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเรียน (Strong desire to learn)
2. ผู้ใหญ่จะเรียนเมื่อเผชิญปัญหาที่ตนแก้ไม่ได้ สิ่งที่เรียนเป็น มีสาระนำไปใช้ปฏิบัติในชีวิตจริงได้ผล จะเลือกในใจเฉพาะในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตน
3. การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ต้องการเรียนที่มีลักษณะให้ลงมือปฏิบัติ จะดีกว่านั่งฟังบรรยายนาน ๆ หรือท่องจำ
4. ผู้ใหญ่จะเรียนได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิม ชอบการสอนช้า ๆ ไม่ชอบเร็ว ไม่ชอบการจำ การสอนสิ่งใดที่ในใจจะจดจำ สิ่งที่ไม่สนใจจะไม่จดและไม่สนใจ
5. ประสบการณ์พื้นฐาน สติปัญญา ปัญหาด้านสุขภาพ อุปนิสัย มีผลต่อการเรียนรู้ช้า หรือเร็วของผู้ใหญ่
6. บรรยากาศของการเรียนการสอนต้องมีลักษณะเป็นกันเอง อย่าให้เป็นทางการหรือมีลักษณะบังคับ ชมเช้มาก มีระเบียบเกินความจำเป็น ผู้ใหญ่จะไม่ชอบ การอบรมจะไม่ได้ผล
7. การสอนผู้ใหญ่ควรใช้วิธีการหลาย ๆ วิธี และใช้วิธีการที่เขาชอบเพียงสองสามวิธีก็พอ การใช้วิธีการมากเกินไป หรือวิธีที่ไม่ชอบ ไม่เหมาะสม อาจไม่ได้ผล

8. ผู้ใหญ่ต้องการเรียนโดยการแนะนำ แนะนำ จูงใจ ชมเชยให้กำลังใจ ไม่ชอบเปรียบเทียบ ไม่ชอบการสอน เพราะกลัวเสียหน้า การประเมินผล ควรทำอย่างลับ ใช้วิธีสังเกตจัดอันดับอย่างลับ ๆ เฉพาะผู้สอนไม่เปิดเผย

9. การสอนผู้ใหญ่ต้องอดทน ใจเย็น ผู้ใหญ่ไม่ชอบให้ใครไม่เคารพนับถือ ไม่ชอบให้ใครดูถูกเหยียดหยามก้าวร้าว แต่ขณะเดียวกัน ผู้ใหญ่บางคนมักก้าวร้าว แสดงกริยามารยาทไม่ให้เกียรติและเคารพนับถือผู้อื่น

10. พยายามกระตุ้น ให้กำลังใจ โดยการให้คำชมเชย อย่าตาดานิเลย จะได้ผลและเป็นกำลังใจให้ผู้ใหญ่

สิ่งที่เป็อุปสรรคต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่จะเรียนไม่ได้ดีถ้า

1. ผู้ใหญ่มีปมด้อย
2. เมื่อได้รับการปฏิบัติไม่เท่าเทียมกัน
3. เมื่อผู้ใหญ่ขาดความอดทนในการเรียน
4. เมื่อผู้ใหญ่มีความกังวลต่อผลการเรียน
5. เมื่อผู้ใหญ่ขาดความสนใจในหัวข้อที่เรียน หรือเรื่องที่เรียน
6. เมื่อมีเหตุรบกวนทางกายและจิตใจ ปัญหาทางครอบครัว
7. ไม่ได้ได้รับความพอใจจากการบรรยาย มีทัศนคติไม่ดีต่อผู้บรรยายการอบรม
8. ร่างกายไม่แข็งแรง
9. ผู้ใหญ่มีปัญหาในเรื่องอาชีพ ครอบครัว
10. อาจเป็นโอกาสสุดท้ายในการศึกษาเล่าเรียน
11. เป็นการคุ้มค่า ถ้าให้การศึกษาแก่เขา

2.4 จิตวิทยาพัฒนาการวัยผู้ใหญ่

เมื่อผ่านระยะพัฒนาการของวัยรุ่น บุคคลจะเข้าสู่ระยะวัยผู้ใหญ่ (Adulthood) คือช่วงอายุ 21 ถึง 60 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ยาวมาก นักจิตวิทยาจึงมักแบ่งช่วงระยะพัฒนาการวัยผู้ใหญ่ตามอายุปฏิทิน ออกเป็น วัยผู้ใหญ่ตอนต้น (Early adulthood) ตั้งแต่อายุ 20 ถึง 40 ปี วัยกลางคน (Middle age หรือ Middle adulthood) คือช่วงอายุ 40 – 60 ปี (สุชา จันทน์เอม, 2536) นอกจากการแบ่งวัยตามอายุปฏิทิน นักจิตวิทยาบางคนได้แบ่งตามข้อบ่งชี้กว้างๆ ที่ระบุว่าบุคคลเข้าสู่วัยผู้ใหญ่คือการเปลี่ยนแปลงบทบาท (role transition) เนื่องจากในวัยนี้มีหน้าที่และความรับผิดชอบมากขึ้น และนักสังคมวิทยาให้ข้อสังเกตที่แสดงถึงการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนจากวัยรุ่นสู่วัยผู้ใหญ่ คือ การสำเร็จการศึกษา มีอาชีพ

ประจำ การแต่งงาน และการเป็นบิดามารดา (Hogan and Astone, 1986 cited in Kall and Cavanaugh. 1996) จิตวิทยาพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของวัยผู้ใหญ่ มีดังนี้

1. พัฒนาการทางร่างกาย บุคคลในวัยผู้ใหญ่มีการพัฒนาทางร่างกายอย่างเต็มที่ทั้งเพศหญิงและเพศชาย ร่างกายสมบูรณ์ มีการพัฒนาความสูงมาจากวัยรุ่นและจะมีความสูงที่สุดในวัยผู้ใหญ่นี้ รวมทั้งกล้ามเนื้อและเนื้อเยื่อไขมัน มีการพัฒนาอย่างเต็มที่เช่นกัน เมื่อเพศชายอายุประมาณ 20 ปี ใหญ่จะกว้าง มีการเพิ่มขนาดของต้นแขนและความแข็งแรงของกล้ามเนื้อมากขึ้น ในเพศหญิงเต้านมและสะโพกมีการเจริญเต็มที่ ในวัยนี้ร่างกายจะมีพลัง คล่องแคล่วว่องไว การรับรู้ต่าง ๆ จะมีความสมบูรณ์เต็มที่ เช่น สายตา การได้ยิน ความสามารถในการดมกลิ่น การลิ้มรส จนกระทั่งเข้าสู่วัยกลางคน ความสามารถต่าง ๆ เหล่านี้จะลดลง

2. พัฒนาการด้านอารมณ์ วัยผู้ใหญ่จะมีการควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น มีความมั่นคงทางจิตใจดีกว่าวัยรุ่น คำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น รู้สึกยอมรับผู้อื่นได้ดีขึ้น มีพัฒนาการด้านอารมณ์รัก (Love) ได้ในหลายรูปแบบ เช่น รักแรกพบ (Infatuation) หรือรักแบบโรแมนติก (Romantic love) ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นนี้จะมีความรู้สึกแตกต่างจากในวัยรุ่น โดยจะมีความรู้สึกที่จะปรารถนาใช้ชีวิตคู่ด้วยกัน (Sternberg. 1985 cited in Papalia and Olds. 1995) มีการใช้กลไกทางจิตชนิดฝันกลางวัน (Fantasy) การเก็บกด (Impulsiveness) น้อยลง แต่จะใช้เวลาตอบสนองด้วยเหตุผลทั้งกับตนเองและผู้อื่นมากขึ้น (ทิพย์ภา เชษฐุ์เขาวลิต. 2541)

3. พัฒนาการด้านสังคม ทฤษฎีพัฒนาบุคลิกภาพของอีริคสัน วัยผู้ใหญ่ตอนต้นอยู่ในขั้นพัฒนาการขั้นที่ 6 คือความใกล้ชิดสนิทสนมหรือการแยกตัว (intimacy and solidarity vs. isolation) สังคมของบุคคลวัยนี้คือ เพื่อนรัก คู่ครอง บุคคลจะพัฒนาความรัก ความผูกพัน แสวงหามิตรภาพที่สนิทสนม หากสามารถสร้างมิตรภาพได้มั่นคง จะเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างไว้นับถือและนับถือซึ่งกันและกัน ตรงข้ามกับผู้ใหญ่ที่ไม่สามารถสร้างความสนิทสนมจริงจังกับผู้หนึ่งผู้ใดได้จะมีความรู้สึกอ้างว้างเดียวดาย (isolation) หรือเป็นคนที่หลงรักเฉพาะตนเอง (narcissism) วัยนี้จะให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนร่วมวัยลดลง จำนวนสมาชิกในกลุ่มเพื่อนจะลดลง แต่สัมพันธ์ภาพในเพื่อนที่ใกล้ชิดหรือเพื่อนรักยังคงอยู่และจะมีความผูกพันกันมากกว่าความผูกพันในลักษณะของคู่รักและพบว่ามักเป็นในเพื่อนเพศเดียวกัน (Papalia and Olds. 1995) การสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัวจะเพิ่มขึ้น เนื่องจากเป็นวัยที่เริ่มใช้ชีวิตครอบครัวกับคู่ของตนเอง และเกิดการปรับตัวกับบทบาทใหม่

4. พัฒนาการทางสติปัญญา พัฒนาการทางความคิดตามแนวคิดของเพียเจท์ (Piaget' s theory) (Papalia and Olds. 1995) กล่าวว่าวัยผู้ใหญ่มีพัฒนาการทางความคิดสติปัญญาอยู่ในระดับ

Formal operations ซึ่งเป็นขั้นสูงสุดของพัฒนาการ มีความสามารถทางสติปัญญาสมบูรณ์ที่สุดคือ คุณภาพของความคิดจะเป็นระบบ มีความสัมพันธ์กันและมีความคิดรูปแบบนามธรรม (Abstract logic) ผู้ใหญ่จะมีความคิดเปิดกว้าง ยืดหยุ่นมากขึ้น และรู้จักจดจำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ ทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี และได้มีผู้สำรวจศึกษาหลายคนเห็นว่าความคิดของผู้ใหญ่นอกจากจะเป็นความคิดในการแก้ไขปัญหาที่ตั้งเพียเจท์กล่าวไว้แล้ว ยังมีลักษณะของความคิดสร้างสรรค์และค้นหาปัญหาด้วย (พรพรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2530) จึงมีผู้วิจารณ์อย่างมาก ว่าอาจจะอยู่ในระดับ post formal thought มากกว่า ทำให้มีผู้เชื่อว่าแนวคิดของเพียเจท์ไม่น่าจะเป็นที่ยอมรับอีกต่อไป (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2538)

2.5 การออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่

เทคนิคในการสอนผู้ใหญ่ การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ โนลส์ (Knowles. 1984) ได้เขียนไว้ในหนังสือชื่อ "Informal Adult Education" ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดี มี 12 ประการ ดังนี้

1. มีความเข้าใจและเห็นด้วยกับจุดมุ่งหมายของวิชาที่เรียน นั่นคือถ้าต้องการให้ผู้ใหญ่เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว เขาควรจะได้ทราบถึงจุดมุ่งหมายทั่วไปของวิชานั้น โดยที่เขาต้องมองเห็นภาพโดยรวมได้อย่างชัดเจน และทิศทางที่จะดำเนินไปในการเรียนรู้ ดังนั้น จึงมีความสำคัญในการอธิบายถึงรายละเอียดของวิชา เป้าหมายที่แจ่มชัดให้ผู้เรียนได้รับทราบในการพบบันครั้งแรกนอกจากนั้น ถ้าหากว่าผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้อยู่แล้ว เขาก็จะมีส่วนในการตั้งเป้าหมายเฉพาะของการเรียนวิชานั้น ๆ ผู้เรียนย่อมจะเกิดความมั่นใจว่าการสอนเป็นไปในทิศทางที่เขาต้องการทราบ การอภิปรายปัญหาทั้งหลายในตอนต้นวิชาจะช่วยให้เห็นเป้าหมายเฉพาะเจาะจง และมีความหมายต่อผู้เรียนมากยิ่งขึ้นด้วย

2. มีความต้องการที่จะเรียนรู้ นักการศึกษาผู้ใหญ่มักจะคาดคะเนว่า ผู้เรียนส่วนมากมาเข้าเรียนด้วยความต้องการที่จะเรียน เนื่องจากว่าโดยทั่ว ๆ ไปแล้วเขามักจะเข้ามาด้วยความสมัครใจ อย่างไรก็ตาม ในบางครั้งครูที่สอนผู้ใหญ่ก็อาจจะต้องเผชิญกับการให้กำลังใจ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความต้องการเรียนด้วย ความต้องการนี้ต้องเกิดจากความรู้สึกที่ว่า ตัวเองมีความสามารถที่จะบรรลุความสำเร็จได้ โดยการได้รับความเห็นใจและเข้าใจจากครูผู้สอน

3. บรรยากาศในการเรียนการสอนและสถานการณ์ของการเรียนรู้ควรเป็นกันเอง เนื่องจากการมีปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม เป็นแหล่งของการเรียนรู้ที่มีความสำคัญยิ่ง ผู้สอนควรมีความรับผิดชอบในการสร้างบรรยากาศ และอำนวยความสะดวกสำหรับอภิปรายในกลุ่ม ทักษะการยอมรับ และความเคารพยกย่อง จะเป็นบุคลิกภาพที่สำคัญของครูผู้สอนในการสร้างบรรยากาศ ความเป็นกันเอง นอกจากนั้นแล้ว ครูผู้สอนสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยกันได้ โดยการให้ผู้เรียนแนะนำตัวกันเอง

และให้อธิบายรายละเอียดย่อ ๆ เกี่ยวกับประสบการณ์และความสนใจ ถ้าหากผู้สอนแสดงบทบาทของ ตัวเองในฐานะผู้เรียนมากกว่าความเป็นผู้สอนแล้ว เขาย่อมจะได้รับความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

4. สภาพการณ์ทางกายภาพทั่ว ๆ ไป ควรเป็นที่พึงพอใจสำหรับผู้เรียนได้แก่ การจัดโต๊ะ เก้าอี้ และเครื่องมือเครื่องใช้ ควรจะได้รับการพิจารณาเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความสุขสบายตามที่ ผู้เรียนต้องการ มีความสัมพันธ์กับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม ตัวอย่างเช่น ถ้าต้องการให้สมาชิกได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น กันโดยเสรีแล้ว ผู้เรียนควรหันหน้าเขาหากันเพื่อจะได้อภิปรายอย่างเต็มที่

5. ผู้เรียนควรจะได้มีส่วนร่วมในการเรียน และความรับผิดชอบต่อกระบวนการเรียนรู้เพราะว่า วิธีการที่ดีที่สุดในการเรียนรู้คือการกระทำ ถ้าหากผู้เรียนได้กระทำบางอย่างหรือพูดแสดงความคิดเห็น บางอย่าง ก็ย่อมจะดีกว่าการที่เพียงแต่นั่งเฝ้ามองคนอื่น ๆ หรือนั่งฟังคนอื่น ๆ พูดเฉย ๆ เท่านั้น โดยทั่วไปนั้นผู้เรียนที่กระตือรือร้นและมีชีวิตชีวาจะเรียนรู้ได้มากกว่าผู้เรียนจะเรียนได้มากขึ้น ถ้าหากเขา รู้สึกว่าตัวเองต้องมีความรับผิดชอบต่อกระบวนการภายในกลุ่มด้วยเหตุนี้ ผู้สอนที่ฉลาดควรจะใช่วิธีการ หลากๆ ด้านเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มที่สามารถจัดดำเนินการได้ด้วยตัวเอง จะได้รับประสบการณ์ใน การเรียนรู้มากกว่ากลุ่มที่ต้องอาศัยครูผู้สอน

6. การเรียนรู้ควรจะมีสัมพันธภาพเกี่ยวข้อง และใช้ประสบการณ์ของผู้เรียนให้เป็นประโยชน์ในการ เสนอแนวความคิดและความรู้นั้น ถ้าหากมีความหมายต่อผู้เรียนแล้ว ผู้สอนควรจะได้ปรับให้เข้ากับ ประการณของผู้เรียนทั้งหลายด้วย ผู้ใหญ่โดยทั่วไปนั้นเรียนโดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ ใหม่กับประสบการณ์เดิม หรือด้วยการโยงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ยังไม่รู้ไปหาสิ่งที่รู้แล้ว นอกจากนั้น ประสบการณ์ของผู้เรียนที่เสนอต่อชั้นเรียน นับว่าเป็นแหล่งของความรู้ที่มีคุณค่ามาก สมาชิกของชั้นเรียน ผู้ใหญ่นั้นมักจะมีประสบการณ์ที่มีคุณค่าแตกต่างกันออกไป ที่จะทำให้ทุกคน ได้รับประโยชน์ร่วมกันด้วย

7. ครูผู้สอนควรจะมีเนื้อหาวิชาที่ตนสอนเป็นอย่างดี ถ้าหากครูจะช่วยแนะนำแนวการเรียน การสอนให้ได้ผลดี เขาจะต้องมีความรู้ในวิชาที่สอนอย่างเชี่ยวชาญ ต้องรู้ถึงเอกสารและตำราทางวิชาการ ในสาขานั้นอย่างดี เพื่อจะได้ช่วยแนะนำแหล่งความรู้ให้แก่ผู้เรียนที่จะได้ค้นคว้าต่อไปรวมทั้งจะได้จัดการ เรียนการสอนให้ดำเนินไปอย่างเหมาะสมด้วย

8. ผู้สอนควรมีความกระตือรือร้นเกี่ยวกับวิชาที่สอน และการสอนวิชานั้น ๆ ด้วย โดยที่ ความกระตือรือร้นนั้นสามารถถ่ายทอดไปยังผู้เรียนได้อีกด้วย ครูที่แสดงให้เห็นชัดเจนว่าตัวเองมีความ กระตือรือร้นและพึงพอใจในการสอน จะมีผลทำให้นักเรียนเป็นผู้กระตือรือร้นและเอาใจใส่ในการเรียน ด้วย ความกระตือรือร้นนั้นนับว่าเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ดีที่สุดสำหรับการเรียนรู้

9. ผู้เรียนควรได้เรียนรู้ไปตามระดับความสามารถของตนเนื่องจากในชั้นเรียนของผู้ใหญ่นั้น มีความแตกต่างในด้านของประสบการณ์ศึกษาความถนัดทางด้านการเรียน ความสนใจและความสามารถ อย่างมากมาย ดังนั้นการจัดการเรียนการสอน จึงควรจะได้คิดถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในแง่ต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว สำหรับผู้เรียนที่เรียนได้เร็วก็อาจจะกระตุ้นให้เรียนด้วยความก้าวหน้า เช่น ให้เรียนโดย โครงการเฉพาะตัว ส่วนผู้เรียนช้าก็ควรได้รับความมั่นใจว่า การเรียนของผู้ใหญ่ไม่ใช่การเรียนเพื่อแข่งขัน กับคนอื่น ๆ แต่ว่าเป็นการพัฒนาเพื่อความก้าวหน้าของตัวเอง

10. วิธีการสอนที่ใช้กับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ควรแตกต่างและแปรผันกันไป ในแต่ละโอกาสหรือ สถานการณ์ของการสอน ครูสามารถเลือกใช้วิธีการสอนได้หลายรูปแบบตามความเหมาะสม ตัวอย่าง เช่น การสอนถึงปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย หรือบ้านพักในชุมชนใดชุมชนหนึ่งครูผู้สอนอาจจะใช้วิธีการบรรยาย เกี่ยวกับเรื่องราวเหล่านั้น ประกอบกับการฉายภาพยนตร์ การอภิปรายปัญหาต่าง ๆ จากสมาชิกภายใน กลุ่ม รวมทั้งการจัดทัศนศึกษาประกอบ ครูที่ดีและมีความชำนาญการสอนจะสามารถเลือกใช้วิธีการ ต่าง ๆ ให้เป็นไปตามสถานการณ์และความต้องการของผู้เรียน เพราะว่าการทำเช่นนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิด ความสนใจ และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมตลอดเวลา และเป็นไปตามความแตกต่างของบุคคลด้วย

11. ครูผู้สอนควรมีความรู้ลึกซึ้งทางด้านการเจริญงอกงาม นับว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อ ทัศนคติของครู ที่เขาควรยอมรับว่าประสบการณ์ในด้านการสอนนั้นช่วยทำให้เขามีโอกาสในการพัฒนา ตัวเอง ถ้าหากครูคิดว่าตัวเขาเป็นเสมือนผู้เรียนคนหนึ่งด้วยแล้ว ปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อผู้เรียนจะเป็น การกระตุ้นได้มากกว่าการที่เขามีความคิดว่าตัวเองมีความรู้ดีที่สุดในอกจากนั้นแล้วทัศนคติของครูยังเป็น พลังที่เข้มแข็งในการชี้ถึงบรรยากาศของกลุ่ม และทัศนคติของผู้เรียนด้วย

12. ครูผู้สอนควรมีแผนงานที่ยืดหยุ่นได้ เกี่ยวกับการสอนซึ่งจะช่วยให้ทั้งครูและผู้เรียนได้ มีแนวความคิดที่เด่นชัดว่าเขากำลังทำอะไรอยู่ และจะทำอะไรต่อไป ถ้าหากสามารถเปลี่ยนแปลง การสอนได้ โดยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มที่ตกลงร่วมกัน ซึ่งไม่ควรกำหนดจะไม่ตายตัว และ แผนการสอนนั้น ๆ อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

ดังนั้นสมรรถนะด้านออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ จึงเป็นการ นำหน่วยการเรียนรู้ และมโนทัศน์ต่าง ๆ มาเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบเพื่อกำหนดเป็นเรื่องใดเรื่องหนึ่ง สำหรับนำมาใช้กำหนดเป็นหัวเรื่อง (Theme) และนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) โดยให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ เชื่อว่าผู้สอนทุกคนเป็นนักออกแบบการเรียนรู้ สามารถคัดสรร ประสบการณ์ การเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้

โดยเริ่มจากการวิเคราะห์หลักสูตรว่าหากผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ต้องมีหลักฐานบ่งชี้ว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แล้วจึงออกแบบการเรียนการสอนในท้ายที่สุด (Wiggins and McTighe. 2006) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสามารถนำไปปฏิบัติได้ตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ขั้นตอนที่ 2 การค้นหาร่องรอยการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้

กระบวนการออกแบบย้อนกลับ จึงเป็นการเชื่อมโยงมาตรฐานการเรียนรู้สู่การสอน ผู้สอนต้องคำนึงถึงบทบาทตนเองในฐานะที่เป็นนักวัดผลและนักออกแบบกิจกรรมการเรียนอยู่อย่างมืออาชีพ และสามารถพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของผู้สอนไม่การเชื่อมโยงบูรณาการกับสาระวิชาอื่น ๆ โดยเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการคิด (ประสาธน์ เนื่องเฉลิม. 2554)

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ผู้สอนจะต้องไตร่ตรองว่าผู้เรียนควรรู้อะไรที่มีคุณค่าและความหมายต่อชีวิต ผู้เรียนควรมีความรู้และทักษะในเรื่องอะไรอันที่จะนำไปสู่การสร้าง ความเข้าใจที่คงทน (Enduring Understanding) โดยผู้สอนต้องพิจารณาประเด็นที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุผลการเรียนรู้ ดังนี้

1. แนวคิดหรือกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณค่าต่อผู้เรียนมากน้อยเพียงไร ความเข้าใจที่คงทนต้องไม่เป็นเพียงข้อมูลหรือทักษะเฉพาะบางเรื่องเท่านั้น แต่จะต้องเป็นสิ่งที่ผู้เรียนสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้

2. แนวคิดหรือกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสำคัญต่อสิ่งที่เรียนหรือไม่ผู้เรียนควรมีโอกาสได้รับประสบการณ์ตรงที่หลากหลาย การเรียนรู้ในสภาพจริงจะช่วยให้ผู้เรียนเสริมประสบการณ์ เดิมเติมประสบการณ์ใหม่ และนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

3. แนวคิดและกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง การเรียนรู้พัฒนาจากการลงมือปฏิบัติมากกว่าการมุ่งเน้นท่องจำเนื้อหาวิชา

4. แนวคิดและกระบวนการเรียนรู้ที่เอื้อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมคิดและตัดสินใจ ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนตามความถนัดและสนใจ จะช่วยให้ผู้เรียนพยายามศึกษาค้นคว้าอย่างต่อเนื่องด้วยตนเองต่อไปผู้สอนจะต้องมีความชัดเจนว่าเป้าหมายในการเรียนรู้ของผู้เรียนก็คือความเข้าใจที่คงทน เมื่อผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่คงทนแล้ว จะสามารถอธิบาย แปรความนำไปประยุกต์ใช้ มีมุมมองที่หลากหลาย เข้าความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น และเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ผู้สอนต้องตระหนักว่าการประเมินความเข้าใจไม่ใช่การประเมินผิดหรือถูก แต่เป็นการประเมินระดับความเข้าใจว่ามีพัฒนาการ

ขึ้นตามลำดับ ซึ่งผู้เรียนจะสามารถนำสิ่งดังต่อไปนี้ อธิบาย (Explanation) ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการสิ่งที่ตนเรียนรู้เชิงประจักษ์อย่างชัดเจนบนพื้นฐานของข้อมูล ทฤษฎีและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งครูผู้สอนสามารถประเมินความสามารถของผู้เรียนโดยการพูดคุยซักถาม การมอบหมายงานให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติและพัฒนาทักษะต่าง ๆ เช่น การเขียนเรียงความ การอ่าน การคิดแก้ปัญหา การสืบค้น เป็นต้น การถามคำถามเพื่อตรวจสอบความเข้าใจและการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนแปลความ (Interpretation) ผู้เรียนสามารถอภิปรายสิ่งที่เรียนรู้ให้ผู้อื่นได้เข้าใจได้อย่างชัดเจนบ่งชี้ให้เห็นคุณค่าและผลกระทบที่อาจมีต่อผู้เกี่ยวข้องซึ่งผู้สอนสามารถประเมินความสามารถของผู้เรียนเขียนหรือถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ตามประสบการณ์เดิม การประเมินความเข้าใจเกี่ยวกับที่มาของแนวความคิดหรือทฤษฎีอย่างเป็นระบบประยุกต์ (Application) ผู้เรียนนำความรู้เดิมไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่ต่างไปจากที่เรียนรู้แล้ว ซึ่งผู้สอนสามารถประเมินความสามารถของผู้เรียนได้โดยใช้สถานการณ์จำลองหรือสถานการณ์จริงที่จะประเมินความสามารถของผู้เรียนในการนำความรู้ไปใช้การให้ข้อมูลป้อนกลับของผู้เรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องและการประเมินความเข้าใจหรือพฤติกรรมที่ปรากฏมุมมองที่หลากหลาย (Perspective) ซึ่งผู้สอนสามารถประเมินความสามารถของผู้เรียน ได้โดยการประเมินความเข้าใจของผู้เรียนที่เสนอทางเลือกอย่างหลากหลาย ครอบคลุมประเด็นหลัก เชียบคม การวิจารณ์ และการจับประเด็นหลักที่หลักผู้อื่นต้องการจะสื่อสารละเอียดอ่อนที่จะซึมซับ (Empathy) ผู้เรียนรับทราบและทำความเข้าใจในความรู้สึกนึกคิดของผู้ที่เกี่ยวข้องกับตน ซึ่งผู้สอนสามารถประเมินความสามารถของแนวคิดของตนกับบุคคลอื่น รู้จักและเข้าใจตนเอง (Self-knowledge) ผู้เรียนตระหนักถึงจุดอ่อนวิธีคิด วิธีปฏิบัติ ค่านิยม และอคติของตนเอง ตลอดจนปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และความเข้าใจ ซึ่งผู้สอนสามารถประเมินความสามารถของผู้เรียนได้โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสประเมินผลของงานของตนเองในอดีตและปัจจุบัน และการประเมินผลตนเองว่ามีความรู้ความเข้าใจในแต่ละเรื่องมากน้อยเพียงใด

ขั้นตอนที่ 2 การค้นหาร่องรอยการเรียนรู้ ผู้สอนจะเริ่มการวางแผนการเรียนรู้ด้วยการคิดถึงหลักฐานที่จะบ่งชี้ว่าผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ผู้สอนจึงมีสิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจให้กระจ่างชัด ดังนี้

1. ร่องรอยการเรียนรู้เป็นหลักฐานของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนแสดงออกมาด้วยการพูด การเขียน และการปฏิบัติ
2. วิธีการประเมิน เป็นการประเมินตามสภาพจริง ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนทราบว่าจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามเป้าหมายมากน้อยเพียงไร เช่น

2.1 การเลือกตอบ (Selected Response) เช่น การเลือกคำตอบที่ถูก การโยงจับคู่ การตอบถูก - ผิด

2.2 การตอบคำสั้น ๆ (Constructed Response) การให้คำจำกัดความ การพูดอธิบายขั้นตอนการทำงานสั้น ๆ

2.3 การเขียนแบบอัตนัย (Essay) เช่น การเขียนเรียงความ การเขียนจดหมาย

2.4 การประเมินการปฏิบัติภายในโรงเรียน (School Product/School Performance) เช่นการจัดโต๊ะเก้าอี้ การจัดทำแผ่นพับ การจัดทำป้ายนิเทศ

2.5 การประเมินการปฏิบัติในชีวิตจริง (Contextual Product/Performance) เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.6 การประเมินแบบต่อเนื่อง (On - Going Tools) เช่น การสังเกตพฤติกรรม การติดตามความก้าวหน้าของการปฏิบัติต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เมื่อมีความชัดเจนเกี่ยวกับเป้าหมายการเรียนรู้และหลักฐานที่เป็นรูปธรรมแล้วผู้สอนสามารถเริ่มวางแผนการเรียนการสอนได้โดยอาจตั้งคำถามดังต่อไปนี้

ความรู้และทักษะอะไรจะช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถตามเป้าหมายกำหนดไว้ กิจกรรมอะไรจะช่วยพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายดังกล่าว สื่อการสอนจึงจะเหมาะสมสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ข้างต้น การออกแบบโดยรวมสอดคล้องและลงตัวหรือไม่

การวางแผนจัดประสบการณ์ตามกระบวนการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับจะต้องมีการพิจารณาเป็นขั้นตอน ดังนี้

ผู้เรียนจะต้องมีความเข้าใจตรงตามเป้าหมายของหน่วยการเรียนรู้และผู้เรียนจะต้องมีความรู้ความสามารถตามทักษะที่ได้รับการพัฒนา หน่วยการเรียนรู้จะต้องเชื่อมโยงกับหน่วยการเรียนรู้ที่ผ่านมา โดยมีการเตรียมแผนการสอนอย่างเป็นระบบ

การเรียนรู้ที่จะนำไปสู่ความเข้าใจที่ลึกซึ้งต้องอาศัยความมีวินัยในตนเองและความเพียรพยายามที่จะรอคอยผลแห่งการเรียนรู้ กิจกรรมจะต้องตรึงความสนใจของผู้เรียนไว้ด้วยกิจกรรมที่ดึงดูดและท้าทาย ผู้สอนต้องสร้างแรงจูงใจจากภายนอกให้เกิดกับผู้เรียน เช่น การใช้รางวัลหรือลงโทษ การที่จะสร้างแรงจูงใจจากเนื้อหาสาระหรือตัวผู้เรียนเอง โดยการออกแบบการเรียนรู้ที่น่าสนใจขึ้นโดยไม่ต้องลดความเข้มข้นของเนื้อหาสาระ แต่ผู้สอนต้องเชื่อมโยงสิ่งที่รู้ประเด็นที่มีความหมายในชีวิตจริง

การคัดเลือกเนื้อหาให้เหมาะสม กับธรรมชาติของเพศและวัยจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจที่คงทน เนื้อหาที่เรียนต้องชัดเจน กระตุ้นให้ผู้เรียนศึกษาให้ลึกและกว้างยิ่งขึ้น เกิดการสร้างมุมมองที่หลากหลาย ช่วยให้เรียนรู้ข้อมูล ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและทักษะที่จำเป็น และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสได้รับประสบการณ์ตรง

การที่ผู้เรียนจะพัฒนาความเข้าใจตนเองจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับที่สูงขึ้น ผู้เรียนต้องรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักคิดเชื่อมโยงไปสู่ประสบการณ์ใหม่ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน

ผู้สอนต้องเปิดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสนำเสนอผลงานและการประเมินผลตนเองผู้สอนจะต้องให้ความสนใจความแตกต่างระหว่างบุคคล เรียนรู้ที่จะเข้าใจในพฤติกรรมของผู้เรียน ตามความถนัด ความสนใจ และวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน

ผู้สอนต้องจัดเรียงลำดับเนื้อหาสาระที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการคิดโดยไล่เรียงจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปสู่นามธรรม และเรียงลำดับเนื้อหาตามพัฒนาการของผู้เรียนในแต่ละวัย

ผู้สอนควรคำนึงถึงกรอบการพิจารณาของแต่ละขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 เป็นการสร้างความเข้าใจที่คงทนให้เกิดแก่ผู้เรียน ผู้สอนต้องพยายามจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งที่มีคุณค่าและความหมายสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพตนเอง ซึ่งความรู้เหล่านี้จะกลายเป็นความรู้ที่ฝังแน่นติดตัวไปกับผู้เรียน สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการค้นหาร่องรอยที่เกิดจากการเรียนรู้ หลักฐานที่บ่งชี้ว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แล้วนั้น ได้แก่ การอธิบาย การแปลความ การประยุกต์ใช้ การสร้างมุมมองที่หลากหลายและการรู้จักและเข้าใจตนเอง ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบหลักฐานหรือร่องรอยของการเรียนรู้จะต้องมีความเที่ยงตรงในการวัด สามารถวัดได้อย่างตรงประเด็นและได้ข้อมูลที่เพียงพอในการวินิจฉัยข้อมูลและประการสำคัญที่สุดก็คือจะต้องวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยใช้การประเมินตามสภาพจริง ซึ่งจะช่วยให้ได้รับข้อมูลที่หลากหลายและตรงตามศักยภาพการเรียนรู้ที่แท้จริงของผู้เรียนและขั้นตอนที่ 3 เป็นการวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนจะต้องแปลงมาตรฐานการเรียนรู้และวิธีการค้นหาร่องรอยการเรียนรู้มาสู่การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนทั้ง 3 ขั้นตอน ของการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ จึงเป็นแนวคิดการออกแบบการเรียนรู้ที่พยายามแปลงมาตรฐานการเรียนรู้มาสู่การจัดการสอนอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น การเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนอย่างยั่งยืน ผู้สอนต้องนำเสนอตัวอย่างเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนกำลังคิด ถ้าผู้เรียนมีความเข้าใจที่เที่ยงตรงแต่อยู่ในระดับที่ยังไม่ลุ่มลึกมากนัก ผู้สอนควรให้ผู้เรียนมีโอกาสได้รับประสบการณ์ตรง เต็มเต็มประสบการณ์ใหม่ด้วย

การออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่

เทคนิคในการสอนผู้ใหญ่ การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ โนลส์ (Knowles. 1980) ได้เขียนไว้ในหนังสือชื่อ "Informal Adult Education" ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดี มี 12 ประการ ดังนี้

1. มีความเข้าใจและเห็นด้วยกับจุดมุ่งหมายของวิชาที่เรียน นั่นคือถ้าต้องการให้ผู้ใหญ่เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว เขาควรจะได้ทราบถึงจุดมุ่งหมายทั่วไปของวิชานั้น โดยที่เขาต้องมองเห็นภาพโดยส่วนรวมได้อย่างชัดเจน และทิศทางที่จะดำเนินไปในการเรียนรู้ ดังนั้น จึงมีความสำคัญในการอธิบายถึงรายละเอียดของวิชา เป้าหมายที่แจ่มชัดให้ผู้เรียนได้รับทราบในการพบกันครั้งแรก นอกจากนั้น ถ้าหากว่าผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้อยู่แล้ว เขาก็จะมีส่วนในการตั้งเป้าหมายเฉพาะของการเรียนวิชานั้น ๆ ผู้เรียนย่อมจะเกิดความมั่นใจว่าการสอนเป็นไปในทิศทางที่เขาต้องการทราบ การอภิปรายปัญหาทั้งหลายในตอนต้นวิชาจะช่วยให้แลเห็นเป้าหมายเฉพาะเจาะจง และมีความหมายต่อผู้เรียนมากยิ่งขึ้นด้วย

2. มีความต้องการที่จะเรียนรู้ นักการศึกษาผู้ใหญ่มักจะคาดคะเนว่า ผู้เรียนส่วนมากมาเข้าเรียนด้วยความต้องการที่จะเรียน เนื่องจากว่าโดยทั่ว ๆ ไปแล้วเขามักจะเข้ามาด้วยความสมัครใจ อย่างไรก็ตาม ในบางครั้งครูที่สอนผู้ใหญ่ก็อาจจะต้องเผชิญกับการให้กำลังใจ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความต้องการเรียนด้วยความต้องการนี้ต้องเกิดจากความรู้สึกที่ว่า ตัวเองมีความสามารถที่จะบรรลุความสำเร็จได้ โดยการได้รับความเห็นใจและเข้าใจจากครูผู้สอน

3. บรรยากาศในการเรียนการสอนและสถานการณ์ของการเรียนรู้ควรเป็นกันเอง เนื่องจากการมีปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม เป็นแหล่งของการเรียนรู้ที่มีความสำคัญยิ่ง ผู้สอนควรมีความรับผิดชอบในการสร้างบรรยากาศ และอำนวยความสะดวกสำหรับอภิปรายในกลุ่ม ทักษะคติ การยอมรับ และความเคารพยกย่อง จะเป็นบุคลิกภาพที่สำคัญของครูผู้สอนในการสร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง นอกจากนั้นแล้วครูผู้สอนสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยกันได้โดยการให้ผู้เรียนแนะนำตัวกันเอง และให้อธิบายรายละเอียดย่อ ๆ เกี่ยวกับประสบการณ์และความสนใจ ถ้าหากผู้สอนแสดงบทบาทของตัวเองในฐานะผู้เรียนมากกว่าความเป็นผู้สอนแล้ว เขาย่อมจะได้รับความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

4. สภาพการณ์ทางกายภาพทั่ว ๆ ไป ควรเป็นที่พึงพอใจสำหรับผู้เรียน ได้แก่ การจัดโต๊ะเก้าอี้ และเครื่องมือเครื่องใช้ ควรจะได้รับการพิจารณาเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความสุขสบายตามที่ ผู้เรียนต้องการมีความสัมพันธ์กับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม ตัวอย่างเช่น ถ้าต้องการให้สมาชิกได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันโดยเสรีแล้ว ผู้เรียนควรหันหน้าเขาหากันเพื่อจะได้อภิปรายอย่างเต็มที่

5. ผู้เรียนควรจะได้มีส่วนร่วมในการเรียน และความรับผิดชอบต่อกระบวนการเรียนรู้ เพราะว่าวิธีการที่ดีที่สุดในการเรียนรู้คือการกระทำ ถ้าหากผู้เรียนได้กระทำบางอย่างหรือพูดแสดงความคิดเห็นบางอย่างก็ย่อมจะดีกว่าการที่เพียงแต่นั่งเฝ้ามองคนอื่น ๆ หรือนั่งฟังคนอื่น ๆ พูดเฉย ๆ เท่านั้น โดยทั่วไปนั้นผู้เรียนที่กระตือรือร้นและมีชีวิตชีวาจะเรียนรู้ได้มากกว่าผู้เรียนจะเรียนได้มากขึ้น ถ้าหากเขารู้สึกว่าตัวเองต้องมีความรับผิดชอบต่อกระบวนการภายในกลุ่มด้วยเหตุนี้ ผู้สอนที่ฉลาดควรจะใช้วิธีการหลาย ๆ ด้านเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มที่สามารถจัดดำเนินการได้ด้วยตัวเอง จะได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้มากกว่ากลุ่มที่ต้องอาศัยครูผู้สอน

6. การเรียนรู้ควรจะมีสัมพันธภาพเกี่ยวข้อง และใช้ประสบการณ์ของผู้เรียนให้เป็นประโยชน์ในการเสนอแนวความคิดและความรู้นั้น ถ้าหากมีความหมายต่อผู้เรียนแล้ว ผู้สอนควรจะได้ปรับให้เข้ากับประสบการณ์ของผู้เรียนทั้งหลายด้วย ผู้ใหญ่โดยทั่ว ๆ ไปนั้น เรียนโดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ใหม่กับประสบการณ์เดิม หรือด้วยการโยงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ยังไม่รู้ไปหาสิ่งที่รู้แล้ว นอกจากนั้น ประสบการณ์ของผู้เรียนที่เสนอต่อชั้นเรียน นับว่าเป็นแหล่งของความรู้ที่มีคุณค่ามาก สมาชิกของชั้นเรียนผู้ใหญ่ผู้นั้นมักจะมีประสบการณ์ที่มีคุณค่าแตกต่างกันออกไป ที่จะทำให้ทุก ๆ คนได้รับประโยชน์ร่วมกันด้วย

7. ครูผู้สอนควรจะมีเนื้อหาวิชาที่ตนสอนเป็นอย่างดี ถ้าหากครูจะช่วยแนะนำแนวทางการเรียนการสอนให้ได้ผลดี เขาจะต้องมีความรู้ในวิชาที่สอนอย่างเชี่ยวชาญ ต้องรู้ถึงเอกสารและตำราทางวิชาการในสาขานั้นอย่างดี เพื่อจะได้ช่วยแนะนำแหล่งความรู้ให้แก่ผู้เรียนที่จะได้ค้นคว้าต่อไป รวมทั้งจะได้จัดการเรียนการสอนให้ดำเนินไปอย่างเหมาะสมด้วย

8. ผู้สอนควรมีความกระตือรือร้นเกี่ยวกับวิชาที่สอน และการสอนวิชานั้น ๆ ด้วย โดยที่ความกระตือรือร้นนั้นสามารถถ่ายทอดไปยังผู้เรียนได้อีกด้วย ครูที่แสดงให้เห็นชัดเจนว่าตัวเองมีความกระตือรือร้นและพึงพอใจในการสอน จะมีผลทำให้นักเรียนเป็นผู้กระตือรือร้นและเอาใจใส่ในการเรียนด้วย ความกระตือรือร้นนั้นนับว่าเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ดีที่สุดสำหรับการเรียนรู้

9. ผู้เรียนควรได้เรียนรู้ไปตามระดับความสามารถของตนเนื่องจากในชั้นเรียนของผู้ใหญ่ที่มีความแตกต่างในด้านของประสบการณ์ศึกษาความถนัดทางด้านการเรียน ความสนใจและความสามารถอย่างมากมาย ดังนั้นการจัดการเรียนการสอน จึงควรจะได้คิดถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในแง่ต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว สำหรับผู้เรียนที่เรียนได้เร็วก็อาจจะกระตุ้นให้เรียนด้วยความก้าวหน้า เช่น ให้เรียนโดยโครงการเฉพาะตัว ส่วนผู้ที่เรียนช้าก็ควรได้รับความมั่นใจว่า การเรียนของผู้ใหญ่ไม่ใช่การเรียนเพื่อแข่งขันกันกับคนอื่น ๆ แต่ว่าเป็นการพัฒนาเพื่อความก้าวหน้าของตัวเอง

10. วิธีการสอนที่ใช้กับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ควรแตกต่างกันไป ในแต่ละโอกาสหรือสถานการณ์ของการสอน ครูสามารถเลือกใช้วิธีการสอนได้หลายรูปแบบตามความเหมาะสม ตัวอย่างเช่น การสอนถึงปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย หรือบ้านพักในชุมชนใดชุมชนหนึ่งครูผู้สอนอาจจะใช้วิธีการบรรยายเกี่ยวกับเรื่องราวเหล่านั้น ประกอบกับการฉายภาพยนตร์ การอภิปรายปัญหาต่าง ๆ จากสมาชิกภายในกลุ่ม รวมทั้งการจัดทัศนศึกษาประกอบ ครูที่ดีและมีความชำนาญการสอนจะสามารถเลือกใช้วิธีการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามสถานการณ์และความต้องการของผู้เรียน เพราะว่าการทำเช่นนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมตลอดเวลา และเป็นไปตามความแตกต่างของบุคคลด้วย

11. ครูผู้สอนควรจะมีความรู้ลึกซึ้งทางด้านการเจริญงอกงาม นับว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อทัศนคติของครู ที่เขาควรยอมรับว่าประสบการณ์ในด้านการสอนนั้นช่วยทำให้เขามีโอกาสในการพัฒนาตัวเอง ถ้าหากครูคิดว่าตัวเขาเป็นเสมือนผู้เรียนคนหนึ่งด้วยแล้ว ปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อผู้เรียนจะเป็นการกระตุ้นได้มากกว่า การที่เขามีความคิดว่าตัวเองมีความรู้ดีที่สุด นอกจากนั้นแล้วทัศนคติของครูยังเป็นพลังที่เข้มแข็งในการชี้ถึงบรรยากาศของกลุ่ม และทัศนคติของผู้เรียนด้วย

12. ครูผู้สอนควรมีแผนงานที่ยืดหยุ่นได้ เกี่ยวกับการสอนซึ่งจะช่วยให้ทั้งครูและผู้เรียนได้มีแนวความคิดที่เด่นชัดว่าเขากำลังทำอะไรอยู่ และจะทำอะไรต่อไป ถ้าหากสามารถเปลี่ยนแปลงการสอนได้ โดยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มที่ตกลงร่วมกัน ซึ่งไม่ควรกำหนดจะไม่ตายตัว และแผนการสอนนั้น ๆ อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ดังตาราง 4

ตาราง 4 วิเคราะห์ตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่

ตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็น ผู้ใหญ่	สถาบันพัฒนาครูฯ (2549)	สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549)	สพฐ. (2553)	สมรรถนะครูต่างประเทศ (2557)	อาชีพญา รัตนอุบล (2542)	ขจรศักดิ์ สังข์เจริญ (2553)	Knowles (1954)	สรุปผลการวิเคราะห์
1. สามารถวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง			✓	✓			✓	3
2. มีความรู้ความเข้าใจปรัชญาการจัด การศึกษาของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	✓				✓	✓	✓	4
3. ความสามารถในการออกแบบกิจกรรม การเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่อย่างหลากหลาย	✓	✓	✓	✓		✓		5
4. ความสามารถบูรณาการสาระการเรียนรู้			✓	✓				2
5. ความสามารถออกแบบการจัดการ เรียนรู้ได้เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่				✓			✓	2
6. สามารถใช้อุปกรณ์ สื่อ แหล่งการเรียนรู้ ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	✓	✓		✓	✓		✓	5
7. สามารถสร้างบรรยากาศและ สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้			✓		✓	✓	✓	4
8. สามารถจัดทำแผนการเรียนรู้สำหรับ ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	7
9. ความสามารถนำผลการออกแบบการจัด เรียนรู้ไปปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ที่เหมาะสม			✓					1

จากตารางข้างต้นผู้วิจัยได้นำมาสรุปและสังเคราะห์ตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ได้ดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจปรัชญาการจัดการศึกษาของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่
2. มีความรู้ความเข้าใจในหลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ความสัมพันธ์โครงสร้างรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตร
3. สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่
4. สามารถใช้อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยี เพื่อจัดการเรียนรู้ และสามารถเลือกใช้แหล่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่
5. สามารถสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่

3. สมรรถนะด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.1 ความหมายของการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง นั้นจะเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยได้มีนักวิชาการ และนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังนี้

ชาตรี เกิดธรรม (2542) เสนอว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการสอนที่จัดเนื้อหา และกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน เป็นการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง ตั้งแต่คิดค้นคว้าความรู้ และลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนจนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำหรือให้คำปรึกษา เป็นการเรียนรู้วิธีหาความรู้ (Learn how to learn) ซึ่งมีคุณค่ามากกว่าการเรียนรู้ตัวความรู้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เหมาะสมกับความสามารถ และความสนใจของผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543) ได้เสนอถึงการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุดไว้ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหา

ความรู้จาก แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้อีกทั้งเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

ชนาธิป พรกุล (2543) เสนอว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการคิด การค้นคว้า การทดลอง การสรุปเป็นความรู้โดยผู้เรียนเอง ผู้สอนจะเปลี่ยนบทบาทหน้าที่จากการถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้วางแผน จัดการชี้แนะและอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน

ทิตนา เขมมณี (2543) สรุปว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึงการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเป็นจุดสนใจ (Center of attention) หรือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ โดยดูได้จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งหากผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นมา ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้มาก และควรเกิดการเรียนรู้ที่ดีตามมา

ศิริชัย กาญจนวาสี (2543) เสนอว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึงกระบวนการพัฒนาร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมของผู้เรียนด้วยการยึดผู้เรียนเป็นแกนกลางของการพัฒนาความเจริญงอกงาม สร้างการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำโดยผู้สอนทำหน้าที่วางแผน จัดกิจกรรม กระตุ้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ส่งเสริมความคิดและอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนอย่างเต็มที่สอดคล้องกับศักยภาพ ความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2544) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็น แนวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ ได้แก่ กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม และการให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้โดยผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นต้องสอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน เน้นการบูรณาการเนื้อหา วิธีการสอน และใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมถึงวิธีการวัดผลที่หลากหลายและประเมินตามสภาพจริง

กรมวิชาการ (2544) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไว้ 2 แนวทางคือ ความหมายในเชิงปรัชญา และความหมายในเชิงปฏิบัติการความหมายในเชิงปรัชญา การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เอาชีวิตจริงและเงื่อนไขการรับรู้ของผู้เรียนเป็นตัวตั้ง ผู้เรียนมีอิสรภาพ ได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาเต็มศักยภาพของมนุษย์ทั้งจิต ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ผู้เรียนได้รับการพัฒนาแบบองค์รวม ได้รับการฝึกให้มีศักยภาพในการสร้างรูปแบบการคิด ผู้เรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ได้ถูกต้อง แม่นยำด้วยความรู้สึที่ดีงาม เรียนรู้วิธีการ

เรียนรู้ เรียนรู้จากการปฏิบัติของตนเอง คิดอย่างมีระบบ และมีวิจารณ์อยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างมีความสุข เรียนรู้ตลอดชีวิตและเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

ความหมายเชิงปฏิบัติ ให้ความหมายการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยแยกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1. ความหมายเชิงปฏิบัติการด้านผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง ได้พัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ ศึกษา ค้นคว้า ทดลอง และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความถนัด ความสนใจด้วยวิธีการกระบวนการ และใช้หลักการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียน ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ได้มาตรฐานตามที่หลักสูตรกำหนด มีความรู้สึกชื่นชมยินดีในผลการปฏิบัติงานของตน สามารถความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง สังคม และส่วนรวม

2. ความหมายเชิงปฏิบัติการด้านผู้สอน การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้จัดหรือผู้สอนดำเนินการให้สอดคล้องกับผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถทางด้านปัญญา วิธีการเรียนรู้โดยบูรณาการคุณธรรม ค่านิยมอันพึงประสงค์ วางแผนการจัดกิจกรรม และประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเป็นระบบให้ผู้เรียนได้พัฒนาสติปัญญา อารมณ์ และทักษะการปฏิบัติ ส่งเสริม สนับสนุนการนำความรู้ไปใช้ในแหล่งความรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง

3. ความหมายเชิงปฏิบัติการด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สนับสนุนและความต้องการของผู้เรียนหาวิธีสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในสถานศึกษาให้พัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ผู้สอนทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสนับสนุนด้านทรัพยากร การลงทุนเพื่อการศึกษาพร้อมทั้งดูแล ตรวจสอบกระบวนการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2544) สรุปว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นแนวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ ได้แก่ กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม และการให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ โดยผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นต้องสอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน เน้นการบูรณาการเนื้อหา วิธีการสอน และใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมถึงวิธีการวัดผลที่หลากหลายและประเมินตามสภาพจริง

Brandes และ Ginnis (1988) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง ระบบการจัดการเรียนรู้ซึ่งมีผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญด้วยความเชื่อที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะบรรลุศักยภาพสูงสุดของตนเองได้ ผู้เรียนจะได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมและรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง

Bergquist และ Phillips (1996) เสนอว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้สอน คือ ผู้อำนวยการความสะอาดและมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้เรียนแต่ละคน เป็นการจัสดสภาพการเรียนรู้ที่เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน และผู้เรียน มีการกำหนดเป้าหมาย แหล่งข้อมูลและการประเมินผล เป็น การจัดการเรียนรู้ที่ปรับตามความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนจะมีการอภิปรายกลุ่มการแสดงบทบาทสมมติ การเสริมแรง การลงมือปฏิบัติภาคสนาม

Serner (2006) เสนอว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นรูปแบบ การเรียนรู้ซึ่งวางตำแหน่งผู้เรียนไว้ที่ศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งถูกจำแนกออกมาจากการเรียนรู้ที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลางหรือการสอนที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลาง

3.2 หลักการจัดประสบการณ์การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างได้ผล การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ควรยึดหลักดังนี้

1. กระบวนการเรียนรู้ควรเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา ดังนั้น ผู้เรียนจึงควรรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน
2. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากแหล่งต่าง ๆ กัน ประสบการณ์ความรู้สึนึกคิดของแต่ละบุคคลถือว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ
3. การเรียนรู้ที่ดีเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเองซึ่งช่วยให้ผู้เรียนจดจำ และสามารถใช้การเรียนรู้นั้นให้เป็นประโยชน์
4. ผู้เรียนได้เรียนรู้ และมีทักษะกระบวนการเรียนรู้จนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และคำตอบต่าง ๆ ที่ตนต้องการ
5. การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน คือ การเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3.3 บทบาทของครูกับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ครูจำเป็นต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ที่ยืนอยู่หน้าชั้นเรียนตลอดกาลพร้อมกับ “มือซ้ายถือหนังสือเรียนมือขวาถือชอล์ก” “ถ้าไม่เขียนตามคำบอกก็ให้ลอกบนกระดาน” มาเป็น

1. ผู้จัดการ (Manager) เป็นผู้กำหนดบทบาทให้นักเรียนทุกคน ได้มีส่วนร่วมทำกิจกรรม แบ่งกลุ่มหรือจับคู่หรือเป็นผู้มอบหมายงาน หน้าที่ความรับผิดชอบแก่นักเรียนทุกคน จัดการให้ทุกคนทำงานที่เหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจของตน

2. ผู้ร่วมทำกิจกรรม (An Action Participant) เข้าร่วมในการทำกิจกรรมภายในกลุ่มจริง ๆ พร้อมทั้งให้ความคิดและความเห็น หรือเชื่อมโยงประสบการณ์ ส่วนตัวช่วยนักเรียนขณะทำกิจกรรม

3. ช่วยเหลือแหล่งวิทยาการ (Help and Resource) คอยให้คำตอบเมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือทางวิชาการ ตัวอย่างเช่น คำศัพท์ ไวยากรณ์ การให้ข้อมูลหรือความรู้ ในขณะที่นักเรียนต้องการนี้จะช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

4. ผู้สนับสนุนและเสริมแรง (Supporter and Encourager) ช่วยสนับสนุนด้านสื่ออุปกรณ์ หรือคำแนะนำที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมหรือฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง

5. ผู้ติดตามตรวจสอบ (Monitor) คอยตรวจสอบงานที่นักเรียนผลิตขึ้นมาก่อนที่จะส่งต่อไปให้นักเรียนคนอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความถูกต้องของคำศัพท์ ไวยากรณ์ การแก้คำผิด อาจจะได้ทั้งก่อนกิจกรรม หรือบางกิจกรรมอาจจะแก้ทีหลังก็ได้ แต่ไม่ว่าจะหากิจกรรมใดก็ตาม จุดประสงค์ หลักของการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ การทำให้ช่องว่างระหว่างครูกับนักเรียนแคบลง เพราะการเรียนการสอนเกิดขึ้นทั้งสองด้าน

3.4 บทบาทของนักเรียนกับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

บทบาทของนักเรียนกับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ได้แก่

1. เป็นเจ้าของการเรียนรู้
2. เลือกกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง
4. ค้นหาคำตอบ แก้ปัญหาด้วยตนเอง
5. ประเมินผลงานของตนเอง และปรับปรุงตลอดเวลา
6. หาข้อสรุปจากการกระทำกิจกรรมของตนเอง ซึ่งเป็นแนวทางของการสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
7. มีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์และแนวทางต่าง ๆ
8. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมกิจกรรมและครู
9. มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบ และสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้การเรียนรู้ของนักเรียน

1. นักเรียนมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
  2. นักเรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตน
  3. นักเรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนการเรียนรู้จากกลุ่ม
  4. นักเรียนฝึกคิดอย่างหลากหลาย และสร้างสรรค์จินตนาการ ตลอดจนได้แสดงออกอย่างเด่นชัดและมีเหตุผล
  5. นักเรียนได้รับการเสริมแรงในการค้นหาคำตอบแก้ปัญหา
  6. นักเรียนได้ฝึกค้น รวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้
  7. นักเรียนเลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข
  8. นักเรียนฝึกตนเองให้มีวินัยและรับผิดชอบในการทำงาน
  9. นักเรียนฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเอง และยอมรับผู้อื่นตลอดจนสนใจใฝ่หาความรู้
- อย่างต่อเนื่อง

3.5 ตัวบ่งชี้การสอนของครู

ตัวบ่งชี้การสอนของครู ได้แก่

1. ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
2. ครูจัดสิ่งแวดล้อม และบรรยากาศที่ปลุกเร้า จูงใจ ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้
3. ครูเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาต่อนักเรียนอย่างทั่วถึง
4. ครูจัดกิจกรรม และประสบการณ์ให้กับนักเรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์
5. ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนการเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดี และปรับปรุงส่วนด้อยของนักเรียน
6. ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกคิด การแก้ปัญหา และการค้นพบความรู้
7. ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเชื่อมโยงกับประสบการณ์ชีวิตจริง
8. ครูฝึกฝนกิจกรรมมารยาท และวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย
9. ครูสังเกตและประเมินพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

3.6 กระบวนการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กระบวนการจัดการเรียนสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะต้องประกอบด้วย

บทบาทของผู้เรียน

1. มีโอกาสร่วมกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และวางแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้
2. มีโอกาสพัฒนาทักษะในการแสวงหาความรู้ จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการเรียนการรู้ด้วยตนเอง
3. มีโอกาสพัฒนาทักษะในการแสวงหาความรู้ โดยการใช้ IT เพื่อเข้าถึงแหล่งข้อมูล และการจัดการกระทำข้อมูล คิด ทำ และแสดงออกเพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างผลงาน
4. มีปฏิสัมพันธ์ช่วยกันเรียนรู้กับเพื่อนและกลุ่ม ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นด้วยวิธีการ/กระบวนการในการเรียนรู้อย่างหลากหลาย
5. มีโอกาสเลือกและสร้างผลงานจากการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง (มีผลงานจากการเรียนรู้)
6. มีประสบการณ์ตรงในการนำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้ประโยชน์ และประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงหรือสถานการณ์จริง
7. มีโอกาสนำเสนอและสะท้อนผลงานในรูปแบบต่าง ๆ
8. มีโอกาสชื่นชมกับความสำเร็จของตนเองและทีมงาน
9. มีโอกาสฝึกความมีวินัยและความรับผิดชอบ
10. มีส่วนร่วมและได้รับการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

บทบาทของผู้สอน

1. ให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้และร่วมวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในบรรยากาศที่ยืดหยุ่น
2. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจในการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย
3. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่กระตุ้นและส่งเสริมการคิด การค้นคว้าหาความรู้และการแสดงออกของผู้เรียน ฝึกให้ผู้เรียนค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้หรือแหล่งข้อมูลด้วยตนเอง
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกและสร้างผลงานจากการเรียนรู้ตามถนัดและความสนใจของตนเองและของกลุ่ม
5. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ใช้เทคโนโลยีเพื่อเข้าถึงแหล่งข้อมูลและการจัดการกระทำข้อมูล

6. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเชื่อมโยงหรือประยุกต์ใช้สิ่งที่เรียนในชีวิตจริง หรือสถานการณ์ที่เป็นจริงให้มากที่สุด

ผู้สอนจะต้องมีความรู้ความสามารถในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนดังนั้น ผู้สอนจึงต้องดำเนินการโดย

1. วิเคราะห์ความสามารถของตนเอง
2. วิเคราะห์เนื้อหาสาระว่าจะสอนอย่างไรมีความซับซ้อนและลำดับที่จะให้ผู้เรียนอย่างไรเนื้อหาสาระนั้น ผู้สอนจะให้ผู้เรียนเรียนรู้ส่วนที่เป็น What, How หรือ When and Why
3. วิเคราะห์ผู้เรียน ผู้สอนจะต้องทราบว่าผู้เรียนเป็นใครมีความสามารถอย่างไร มีศักยภาพด้านใดบ้าง มีแบบการเรียนรู้และถ้าจะสอนแบบที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางผู้เรียนจะเรียนรู้ได้อย่างไร เพื่อสร้างความเข้าใจในความรู้ด้วยตนเอง
4. กำหนดเป้าหมายหรือจุดประสงค์การเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องทราบว่าเป้าหมายที่จะให้ผู้เรียนนั้นคืออะไร ผู้เรียนจะพัฒนาการเรียนรู้ด้านใดได้แก่ Cognitive, Affective, and Psychomotor Domains ที่เป็นความสามารถที่จะเกิดขึ้นในผู้เรียนด้านใด ได้แก่ ความสามารถด้านต่าง ๆ ดังนี้
  - 4.1 ด้านพุทธิพิสัยหรือด้านสติปัญญา Cognitive Domains เป็นความสามารถที่แสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจ
  - 4.2 ด้านจิตพิสัย หรือด้านอารมณ์ จิตใจ (Affective Domains) เป็นความสามารถในการรับรู้ ตอบสนอง สร้างคุณค่าและลักษณะนิสัย โดยมีระดับทางพฤติกรรม คือ การรับ การตอบสนอง การเห็นคุณค่า การจัดรวบรวม การสร้างลักษณะ
  - 4.3 ด้านทักษะพิสัย ด้านทักษะร่างกาย ทักษะปฏิบัติ (Psychomotor Domains) เป็นทักษะในการเคลื่อนไหว และการใช้อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย เพื่อปฏิบัติกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะ
5. สร้างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องใช้หลักการของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในการสร้างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้หรือแผนการสอน
6. กำหนดและแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้การใช้สื่อการเรียนการสอนแต่ละครั้งเกิดประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้การสอนสูงสุด ต้องเลือกใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสม
7. กำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ตามสภาพจริงโดย การกำหนดสิ่งที่ต้องวัดให้ชัดเจน มีกิจกรรมหรืองานที่ใช้ในการประเมินเป็นจริงเพื่อ

ประเมินความสามารถของผู้เรียน ผู้ถูกประเมินต้องใช้การตัดสินใจและความคิดริเริ่ม ในสถานการณ์ที่จำลองขึ้น เปิดโอกาสอย่างเหมาะสมให้กับผู้เรียนที่จะฝึกซ้อม ฝึกหัด ปรึกษาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน ใช้ผลการประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล/กลุ่ม มีการประเมินให้ผู้เรียนทราบเพื่อการปรับปรุง

8. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้รูปแบบวิธีเทคนิคต่าง ๆ ประกอบกับสื่อแหล่งการเรียนรู้การวัดประเมินผลและการจัดบรรยากาศกับสิ่งแวดล้อมที่เกื้อกูล เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

9. นำไปใช้และประเมินเพื่อปรับปรุง ผู้สอนควรจะต้องประเมินตนเองว่าที่สอนไปแล้ว สอนแบบใดได้ผลอย่างไร เพื่อจัดการเรียนการสอนให้เน้นผู้เรียนตามตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

3.7 รูปแบบการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งมุ่งพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาชีพ ทักษะชีวิต และทักษะสังคม ปรากฏในวงการศึกษาไทยหลายรูปแบบ (กรมวิชาการ. 2544) ตัวอย่างเช่น

1. การเรียนรู้จากกรณีปัญหา (Problem-Based Learning : PBL) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนคิดและดำเนินการเรียนรู้ กำหนดวัตถุประสงค์ และเลือกแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำ เป็นการส่งเสริมให้เกิดการแก้ปัญหามากกว่าการจำเนื้อหาข้อเท็จจริง เป็นการส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่มและพัฒนาทักษะทางสังคม ซึ่งวิธีการนี้จะทำได้ดีในการจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา เพราะผู้เรียนมีระดับความสามารถทางการคิดและการดำเนินการด้วยตนเองได้ดี เงื่อนไขที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ประกอบด้วย ความรู้เดิมของผู้เรียน ทำให้เกิดความเข้าใจข้อมูลใหม่ได้ การจัดสถานการณ์เหมือนจริง ส่งเสริมการแสดงออกและนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ การให้โอกาสผู้เรียนได้ไตร่ตรองข้อมูลอย่างลึกซึ้ง ทำให้ผู้เรียนตอบคำถาม จดบันทึก สอนเพื่อน สรุป วิพากษ์วิจารณ์สมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ได้ดี

2. การเรียนรู้เป็นรายบุคคล (Individual Study) เนื่องจากผู้เรียนแต่ละบุคคลมีความสามารถในการเรียนรู้และความสนใจในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีความหลากหลายวิธีเพื่อช่วยให้การจัดการเรียนใหม่สามารถตอบสนองผู้เรียนแต่ละคนที่แตกต่างกันได้ด้วย เช่น

2.1 เทคนิคการใช้ Concept Mapping ที่มีหลักการใช้ตรวจสอบความคิดของผู้เรียน ว่าคิดอะไร เข้าใจสิ่งๆที่เรียนอย่างไรแล้วแสดงออกมาเป็นกราฟฟิก

2.2 เทคนิค Learning Contracts คือสัญญาที่ผู้เรียนกับผู้สอนร่วมกันกำหนดเพื่อใช้เป็นหลักยึดในการเรียนว่าจะเรียนอะไร อย่างไร เวลาใด ใช้เกณฑ์อะไรประเมิน

2.3 เทคนิค Know-Want-Learned ใช้เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ผสมผสานกับการใช้ Mapping ความรู้เดิม เทคนิคการรายงานหน้าชั้นที่ให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมาเสนอหน้าชั้นซึ่งอาจมีกิจกรรมทดสอบผู้ฟัง

2.4 เทคนิคกระบวนการกลุ่ม (Group Process) เป็นการเรียนที่ทำให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกันแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดซึ่งกันและกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน เพื่อแก้ปัญหาให้สำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์

3. การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) การเรียนรู้แบบนี้มีความเชื่อพื้นฐานว่า ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้โดยอาศัยประสบการณ์แห่งชีวิตที่ได้รับเพื่อค้นหาความจริงโดยมีรากฐาน จากทฤษฎีจิตวิทยาและปรัชญาการศึกษาที่หลากหลาย ซึ่งนักทฤษฎีสร้างสรรค์นิยมได้ประยุกต์ทฤษฎีจิตวิทยาและปรัชญาการศึกษาดังกล่าวในรูปแบบและมุมมองใหม่ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่คือ

3.1 กลุ่มที่เน้นกระบวนการรู้คิดในตัวบุคคล (Radical Constructivism or Personal Constructivism or Oriented Constructivist Theories) เป็นกลุ่มที่เน้นการเรียนรู้ของมนุษย์เป็นรายบุคคล โดยมีความเชื่อว่ามนุษย์แต่ละคนรู้วิธีเรียนและวิธีคิดเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

3.2 กลุ่มที่เน้นการสร้างความรู้โดยอาศัยปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Constructivism or Social Oriented Constructivist Theories) เป็นกลุ่มที่เน้นว่าความรู้คือผลผลิตทางสังคมโดยมีข้อตกลงเบื้องต้นสองประการ คือ ความรู้ต้องสัมพันธ์กับชุมชน และปัจจัยทางวัฒนธรรม สังคมและประวัติศาสตร์มีผลต่อการเรียนรู้ ดังนั้นครูจึงมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

4. การเรียนรู้จากการสอนแบบ เอส ไอ พี (SIP) การสอนแบบเอส ไอ พี เป็นรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นเพื่อฝึกทักษะทางการสอนให้กับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา สาขาวิชาการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจและความสามารถเกี่ยวกับทักษะการสอน โดยผลที่เกิดกับผู้เรียนมีผลทางตรง คือ การมีทักษะการสอน การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะทางการสอนและผลทางอ้อม คือ การสร้างความรู้ด้วยตนเอง ความร่วมมือในการเรียนรู้และความพึงพอใจในการเรียนรู้

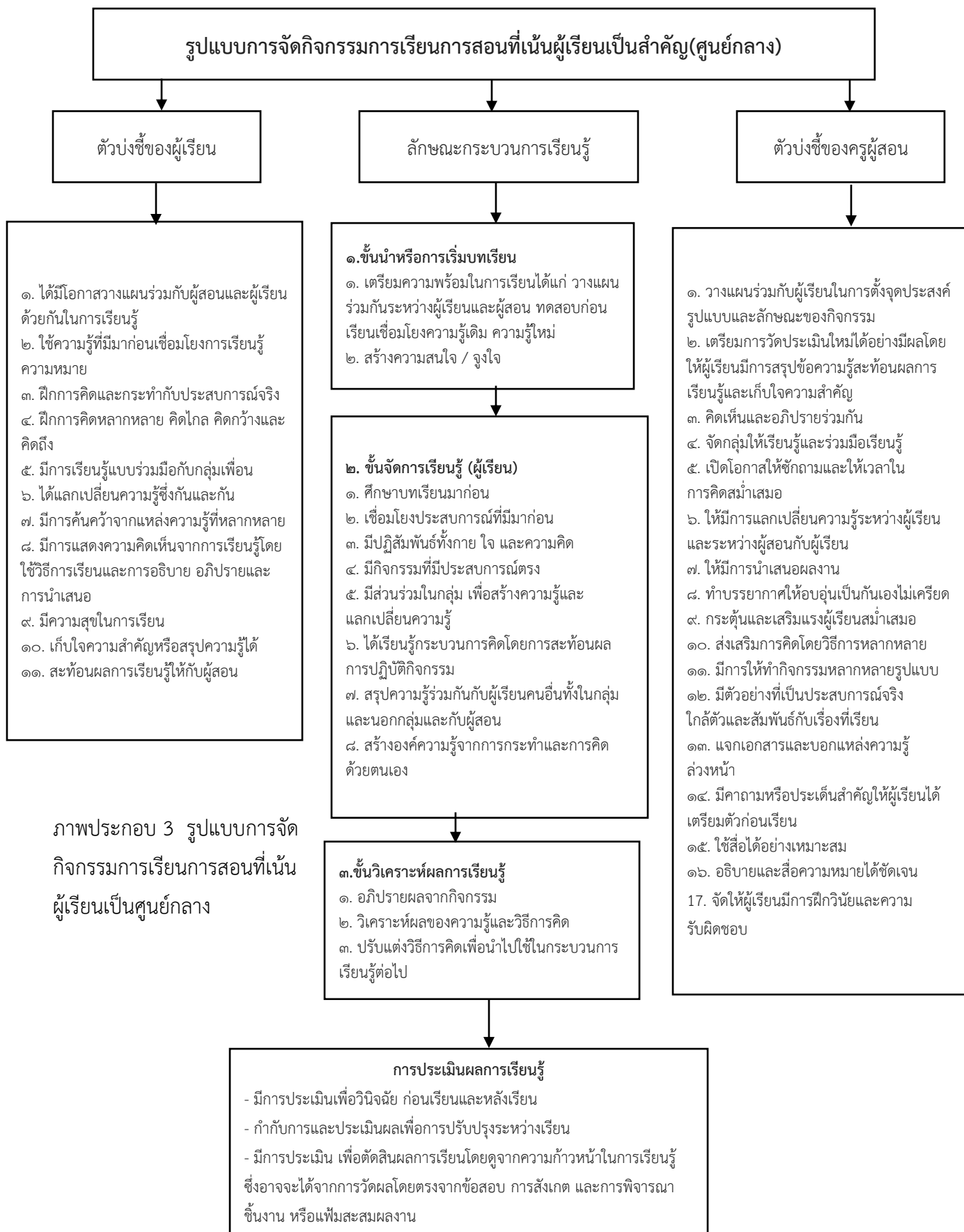

วิธีการที่ใช้ในการสอน คือ การทดลองฝึกปฏิบัติจริงอย่างเข้มข้น ต่อเนื่อง และเป็นระบบ โดยการสอนแบบจุลภาคที่ให้ผู้เรียนทุกคนมีบทบาทในการฝึกทดลองตั้งแต่เริ่มต้นจนถึง การฝึก ขั้นตอนการสอน คือขั้นความรู้ความเข้าใจ ขั้นสำรวจ วิเคราะห์ และออกแบบ

การฝึกทักษะ ขั้นฝึกทักษะ ขั้นประเมินผล โครงสร้างทางสังคมของรูปแบบการสอน อยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ ในขณะที่ผู้เรียนฝึกทดลองทักษะการสอนนั้นต้องให้การช่วยเหลือสนับสนุน กันอย่างใกล้ชิด สิ่งที่จะทำให้การฝึกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คือความพร้อมของระบบ สนับสนุน ได้แก่ ห้องปฏิบัติการสอน ห้องสื่อเอกสาร หลักสูตรการสอน และเครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์ ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

5. การเรียนรู้แบบแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง (Self-Study) การเรียนรู้แบบนี้เป็นการให้ผู้เรียนศึกษาและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเช่น การจัดการเรียนการสอนแบบสืบค้น (Inquiry Instruction) การเรียนแบบค้นพบ (Discovery Learning) การเรียนแบบแก้ปัญหา (Problem Solving) การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) ซึ่งการเรียนการสอนแบบแสวงหาความรู้ด้วยตนเองนี้ใช้ในการเรียนรู้ทั้งที่เป็นรายบุคคลและกระบวนการกลุ่ม

6. การเรียนรู้จากการทำงาน (Work-Based Learning) การเรียนรู้แบบนี้เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดพัฒนาการทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้เนื้อหาสาระ การฝึกปฏิบัติจริง ฝึกฝนทักษะทางสังคม ทักษะชีวิต ทักษะวิชาชีพ การพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง โดยสถาบันศึกษามักร่วมมือกับ แหล่งงานในชุมชนรับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน ตั้งแต่ การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดเนื้อหากิจกรรม และวิธีการประเมินวิธีการเรียนรู้จากการทำความเข้าใจกับผู้เรียนให้เข้าใจวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ตามแนวโน้ม จากนั้นทำความเข้าใจในเนื้อหาและประเด็นหลัก ๆ ของรายวิชา มอบหมายให้ผู้เรียนไปศึกษาวิเคราะห์เอกสารแนวคิดตามประเด็นที่กำหนด แล้วให้ผู้เรียนพัฒนาแนวคิดในประเด็นต่าง ๆ แยกทีละประเด็น โดยให้ผู้เรียนเขียนประเด็นเหล่านั้นเป็นผลงานในลักษณะที่เป็นแนวคิดของตนเองที่ผ่านการกลั่นกรอง วิเคราะห์เจาะลึกจนตกผลึกทางความคิด เป็นของตนเอง จากนั้นจึงนำเสนอให้กลุ่มเพื่อนได้ช่วยวิเคราะห์วิจารณ์อีกครั้ง ซึ่งรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแสดงดังภาพประกอบ 3

สรุปได้ว่า กระบวนการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนไปในทางที่ดีขึ้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนซึ่งครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะและความสามารถในการจัดการเรียนรู้ได้โดยการใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลายส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพตามแนวคิดและหลักการจัดการเรียนรู้ ด้วยการให้ผู้เรียนปฏิบัติหรือกระทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองทั้งเป็นกลุ่มและรายบุคคลจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์ตัวชี้วัดสมรรถนะการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดังตาราง 5

ตาราง 5 วิเคราะห์ตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอน
ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวชี้วัดสมรรถนะ ด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้ เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการ เรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ	กรมวิชาการ (2544)	สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549)	สถาบันพัฒนาครูฯ (2549)	สพฐ. (2553)	สมศ. (2554)	สมรรถนะครูต่างประเทศ (2557)	Bergquist and Phillips (1996)	พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ (2544)	วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545)	ทิศนา แจมณี (2548)	สรุปผลการวิเคราะห์
1. สามารถจัดการเรียน การสอนให้สอดคล้องกับ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ของผู้เรียน			✓	✓	✓		✓	✓			5
2. สามารถใช้รูปแบบหรือ เทคนิควิธีการสอนที่ หลากหลายในการพัฒนา ผู้เรียน				✓	✓	✓		✓		✓	5
3. สามารถจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิด และการปฏิบัติจริง			✓		✓					✓	3
4. สามารถจัดการกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยจำแนกระดับการเรียนรู้ ของผู้เรียนได้		✓		✓	✓	✓					4

ตาราง 5 วิเคราะห์ตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอน
ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ต่อ)

ตัวชี้วัดสมรรถนะ ด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้ เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการ เรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ	กรมวิชาการ (2544)	สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549)	สถาบันพัฒนาครูฯ (2549)	สพฐ. (2553)	สมศ. (2554)	สมรรถนะครูต่างประเทศ (2557)	Bergquist and Phillips (1996)	พินันท์ เดชะคุปต์ (2544)	วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545)	ทิศนา เขมณี (2548)	สรุปผลการวิเคราะห์
5. สามารถจัดประสบการณ์ การเรียนรู้โดยเน้นการคิด เชื่อมโยงความรู้ประสบการณ์ ไปใช้ในชีวิตจริง	✓								✓	✓	3
6. สามารถมีปฏิสัมพันธ์และ สร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนได้		✓	✓				✓				3
7. สามารถเลือกใช้พัฒนา และผลิตสื่อการสอน		✓	✓		✓						3
8. สามารถแสวงหาแหล่ง เรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อ จัดการเรียนรู้	✓	✓	✓					✓		✓	5
9. สามารถส่งเสริมการ พัฒนาชีวิตและทักษะวิชาชีพ ให้ผู้เรียน						✓					1
10. สามารถจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์และสมรรถนะ สำคัญของผู้เรียน	✓			✓				✓		✓	4

ตาราง 5 วิเคราะห์ตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ต่อ)

ตัวชี้วัดสมรรถนะ ด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้ เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการ เรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ	กรมวิชาการ (2544)	สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549)	สถาบันพัฒนาครูฯ (2549)	สพฐ. (2553)	สมศ. (2554)	สมรรถนะครูต่างประเทศ (2557)	Bergquist and Phillips (1996)	พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์ (2544)	วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545)	ทิศนา เขมณี (2548)	สรุปผลการวิเคราะห์
11. การจัดบรรยากาศที่เอื้อ ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน					✓						1
12. สามารถส่งเสริมค่านิยม ด้านศีลธรรมและจริยธรรม ของผู้เรียน						✓			✓	✓	3

จากตารางข้างต้นผู้วิจัยได้นำมาสรุปและสังเคราะห์ตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ดังนี้

1. มีความรู้ ความเข้าใจหลักการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้
2. สามารถเลือกใช้รูปแบบหรือเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายเหมาะสมเพื่อพัฒนาผู้เรียนเต็มศักยภาพ
3. สามารถวิเคราะห์ จัดทำฐานข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนได้
4. สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้
5. สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝังส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

4. สมรรถนะด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้

4.1 ความหมายของสื่อการสอน

สื่อการสอน (Instructional Media) ได้มีหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้
ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2526) ให้คำจำกัดความว่า สื่อการสอน หมายถึง สิ่งที่จะช่วยให้การ
เรียนรู้ซึ่งครูและนักเรียนเป็นผู้ใช้ เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

มนตรี แย้มกสิกร (2526) ได้อธิบายว่า สื่อการสอน หมายถึง ตัวกลางที่ช่วยในการนำความรู้
จากผู้สอนหรือแหล่งเรียนรู้ไปยังผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมตามที่ต้องการ
พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ (2531) ระบุว่า สื่อการสอน หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่ใช้เป็น
เครื่องมือหรือช่องทางสำหรับการสอนของครูกับนักเรียน และให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์
หรือจุดหมายที่ผู้สอนได้กำหนดไว้เป็นอย่างดี

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2537) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สื่อการสอน หมายถึง วัสดุ (สิ้นเปลืองได้)
อุปกรณ์ (เครื่องมือที่ไม่ผู้พั่งง่าย) วิธีการ (กิจกรรม ละครเกม การทดลอง ฯลฯ) ที่ใช้เป็นสื่อกลางให้ผู้สอน
สามารถถ่ายทอดความรู้ เจตคติ (อารมณ์ ความรู้สึก ความสนใจ ทักษะคติ และค่านิยม) และทักษะไปยัง
ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความหมายของนักเทคโนโลยีการศึกษาหลายท่านที่ได้อธิบายไว้ สรุปได้ว่าสื่อการสอน
นั้นหมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ สถานที่ กิจกรรม เทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่ผู้สอนได้นำมาใช้ใน
กระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทักษะประสบการณ์ และนำไปใช้ได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ และบังเกิดประสิทธิผลสูงสุด

4.2 สื่อกับการจัดการเรียนรู้

ความสำคัญของสื่อการเรียนรู้

สื่อมีบทบาทสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยสื่อจะทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ความ
เข้าใจ ความรู้สึก และเพิ่มพูนทักษะ ประสบการณ์ให้ผู้เรียน ปัจจุบันสื่อการเรียนรู้มีอิทธิพลสูงต่อการ
กระตุ้นให้ผู้เรียนกลายเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองจนเกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ ได้แก่

1. ความรู้ สื่อการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้เชิงเนื้อหา ส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า
หาความรู้เพิ่มเติมเพื่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่ที่ได้เข้ากับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ และสามารถนำไปใช้ในชีวิต
ประจำวันได้เป็นอย่างดี

2. ทักษะ สื่อการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมทักษะต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน

3. คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม สื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ เห็นคุณค่าในตนเอง มีจิตสำนึกและค่านิยมที่ดีงาม

4.3 ประเภทของสื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้ จำแนกตามลักษณะได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง หนังสือและเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น นิตยสาร วารสาร ตำรา หนังสือเรียน แผ่นพับ โปสเตอร์ ภาพพลิก เป็นต้น

2. สื่อเทคโนโลยี หมายถึง สื่อการเรียนรู้ที่ผลิตขึ้นเพื่อใช้คู่กับเครื่องมือโสตทัศนวัสดุหรือเครื่องมือที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ ๆ รวมถึงการใช้อินเทอร์เน็ต การศึกษาผ่านดาวเทียม เป็นต้น

3. สื่ออื่น ๆ เช่น สื่อบุคคลรวมถึงปัญญาท้องถิ่น สื่อกิจกรรม/กระบวนการสื่อวัสดุ/เครื่องมืออุปกรณ์

4.4 การเลือกใช้สื่อการเรียนรู้

ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนต้องจัดทำหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้ตามรายวิชาต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีคุณภาพตามมาตรฐานของหลักสูตร มีหลักในการเลือกสื่อการเรียนรู้ ดังนี้

1. เลือกสื่อการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์กับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้เนื่องจากสื่อการเรียนรู้มีอยู่มากมาย สื่อแต่ละประเภทจะมีคุณสมบัติ ในเรื่องข้อดีและข้อจำกัดในการใช้แตกต่างกัน

1.1 หนังสือเรียน มีข้อดีที่มีสาระตามหลักสูตรแกนกลางฯ เหมาะสำหรับใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้การทบทวน และการอ้างอิง แต่มีข้อจำกัดที่ไม่มีสาระในส่วนที่เป็นจุดเน้นของท้องถิ่น/สถานศึกษา หนังสือเรียนอาจล้าสมัยหากมีข้อค้นพบ/เหตุการณ์ใหม่ ๆ เกิดขึ้น

1.2 ของจริง/ของตัวอย่าง มีข้อดีที่แสดงคุณลักษณะที่ต้องการสื่อให้ผู้เรียนรู้ได้ตามสภาพจริง ผู้เรียนสามารถสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 แต่มีข้อจำกัดกรณีที่จัดหาได้ยากหรือมีราคาแพง

1.3 คอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีข้อดีที่ผู้เรียนสามารถโต้ตอบกับบทเรียนได้นำเสนอบทเรียนได้ทั้งภาพและเสียงทำให้บทเรียนน่าสนใจ แต่ครูผู้สอนและผู้เรียนต้องมีความรู้ในการใช้คอมพิวเตอร์ และโปรแกรมซอฟต์แวร์มีราคาแพง

ดังนั้น ครูผู้สอนจึงควรต้องศึกษาลักษณะ/คุณสมบัติของสื่อการเรียนแต่ละประเภท เพื่อคัดเลือกสื่อให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้แต่ละบทเรียน

2. การเลือกสื่อการเรียนรู้อันเหมาะสมกับผู้เรียน ครูผู้สอนต้องเลือกสื่อการเรียนรู้อันเหมาะสมโดยการวิเคราะห์ลักษณะผู้เรียน เพื่อให้ได้รู้พัฒนาการด้านต่าง ๆ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาของผู้เรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ เช่น วัยเด็กเล็กจะเรียนรู้ด้วยการกระทำ สื่อที่ใช้ได้แก่ เกม ของเล่น วัยโตขึ้นจะเรียนรู้ด้วยการใช้สายตาและความคิด สื่อจึงควรเป็นภาพ และต่อมากจะเรียนรู้ด้วยการใช้สายตาและความคิด สื่อจึงควรเป็นภาพ และต่อมากจะเรียนรู้โดยอาศัยสัญลักษณ์ที่เป็นนามธรรมหรือภาษา สื่อ การเรียนรู้ที่นำมาใช้ก็ควรเป็นหนังสือต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้จึงมีอาจใช้สื่อใดสื่อหนึ่งเป็นการเฉพาะ เพราะไม่มีสื่อชนิดใดที่สามารถตอบสนองการจัดการเรียนรู้ได้ครบถ้วนในทุกบทเรียน ทุกกิจกรรม ครูผู้สอนจึงต้องเลือกใช้สื่อการเรียนรู้อย่างหลากหลายทั้งนี้ในการเลือกสื่อการเรียนรู้อันเหมาะสม ควรเลือกสื่อที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของสื่อแต่ละประเภท

4.5 หลักการใช้สื่อการเรียนรู้อันเหมาะสม

การใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพจะก่อให้เกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนโดยครูผู้สอนจะต้องดำเนินการดังนี้

1. การเตรียมตัวครูผู้สอนให้มีความพร้อมในการใช้สื่อการเรียนรู้อันเหมาะสม

1.1 ศึกษาเนื้อหาสาระในสื่อการเรียนรู้อันเหมาะสมที่ได้เลือกไว้ เพื่อตรวจสอบว่ามีความสมบูรณ์ตามที่ต้องการหรือไม่ กรณีมีสาระไม่ครบถ้วน อาจจัดทำใบความรู้ ใบงานเสริม

1.2 ทดลองใช้สื่อการเรียนรู้อันเหมาะสมบางประเภท ที่มีวิธีการใช้ที่ยากหรือทดสอบประสิทธิภาพของสื่อว่าสร้างความเข้าใจให้กับผู้เรียนเพียงใด เหมาะสมกับเวลาหรือไม่ และต้องแก้ไขปรับปรุงอะไรบ้าง

1.3 จัดเตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือให้พร้อมล่วงหน้าจะได้ไม่เสียเวลา และตรวจสอบอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ให้ครบถ้วนอยู่ในสภาพพร้อมใช้เสมอ

2. เตรียมจัดสภาพแวดล้อม การใช้สื่อการเรียนรู้อันเหมาะสมบางประเภท ต้องจัดให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมกับสถานที่หรือห้องเรียนนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นตำแหน่งที่เหมาะสมของเครื่องมือและวัสดุ อุปกรณ์ ระยะที่นั่งที่เหมาะสมของผู้เรียนหรือแสงภายในห้อง

3. เตรียมความพร้อมผู้เรียน ครูผู้สอนควรชี้แจงให้ผู้เรียนรู้เป้าหมายของการเรียนรู้เป้าหมายของการเรียนรู้ โดยใช้สื่ออื่น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความพร้อมในการเรียนรู้จากสื่ออื่นหรือในกรณีที่ผู้เรียนต้องใช้สื่อด้วยตัวเอง ครูผู้สอนต้องแนะนำวิธีการใช้สื่ออื่นด้วยที่สำคัญจะต้องบอกให้ผู้เรียนต้องทำกิจกรรมอะไรบ้าง เพื่อจะได้เตรียมตัวได้ถูกต้อง

4. ดำเนินการใช้สื่อการเรียนรู้ โดยขณะที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นครูผู้สอนต้องพิจารณาว่าผู้เรียนมีปฏิกริยาอย่างไร มีความตั้งใจและกระตือรือร้นในการเรียนหรือไม่เพราะปฏิกริยาของผู้เรียนเป็นตัวชี้วัดได้ว่าสื่อมีความเหมาะสมกับกิจกรรมและผู้เรียนเพียงใด นอกจากนี้ควรมีการใช้เครื่องมือหรือกลวิธีต่าง ๆ ที่จะตรวจสอบการใช้สื่อการเรียนรู้มีประสิทธิภาพหรือไม่เพียงใด

5. ประเมินการใช้สื่อการเรียนรู้ เป็นการนำข้อมูลจากการใช้สื่อมาวิเคราะห์ให้เกิดความชัดเจนว่ามีอุปสรรคในการใช้สื่ออย่างไร มีความเหมาะสมกับกิจกรรมและผู้เรียนระดับใด การประเมินจะช่วยให้ในการตัดสินใจเลือกใช้ สื่อการเรียนรู้สำหรับการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป หรือปรับปรุงเพื่อพัฒนาเพิ่มเติมให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

เมื่อผู้สอนได้พิจารณาว่าจะเลือกใช้สื่อประเภทใดในการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งลำดับต่อไปสำหรับผู้สอนคือต้องทราบถึงหลักการเลือกใช้สื่อการเรียนรู้นั้น ๆ มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงหลักการเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

กิดานันท์ มลิทอง (2543) กล่าวว่า หลังจาก ที่ผู้สอนได้เลือกหรือตัดสินใจแล้วว่าจะใช้สื่อประเภทใดในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากการถ่ายทอดเนื้อหาของสื่อ นั้นได้ดีที่สุดผู้สอนจำเป็นต้องมีหลักในการใช้สื่อการสอนตามลำดับ ดังนี้

1. เตรียมตัวผู้สอน (Prepare Yourself) เป็นการเตรียมตัวในการอ่านฟังหรือดูเนื้อหาที่มีอยู่ในสื่อที่จะใช้ว่ามีเนื้อหาถูกต้อง ครบถ้วน และตรงกับที่ต้องการหรือไม่ ถ้าสื่อนั้นมีเนื้อหาไม่ครบถ้วนผู้สอนจะเพิ่มเติม โดยวิธีการใดในจุดใดบ้าง จะมีวิธีการใช้สื่ออย่างไร

2. เตรียมจัดสภาพแวดล้อม (Prepare the Environment) โดยการจัดเตรียมวัสดุ เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ให้พร้อม ตลอดจนเตรียมสถานที่ห้องเรียนให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมด้วย

3. เตรียมตัวผู้เรียน (Prepare the Class) เป็นการเตรียมตัวผู้เรียน โดยมีการแนะนำหรือให้ความคิดรวบยอดว่าเนื้อหาในสื่อเป็นอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนเตรียมพร้อมในการฟัง ดูหรืออ่านบทเรียนจากสื่อ นั้นให้เข้าใจได้ดี และสามารถจับประเด็นของเนื้อหาได้หรือหากผู้เรียนมีการใช้สื่อด้วยตนเองผู้สอนต้องบอกวิธีการใช้ในกรณีที่เป็นอุปกรณ์ที่เรียนยังไม่เคยใช้มาก่อน และผู้สอนควรบอกกล่าวล่วงหน้าว่าหลังจากการเรียนหรือใช้สื่อเหล่านี้แล้วผู้เรียนจะมีกิจกรรมอะไรบ้าง เช่น มีการทดสอบ การอภิปราย การแสดง หรือการปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนเตรียมตัวได้ถูกต้อง

4. การใช้สื่อ (Use the Item) ผู้สอนต้องใช้สื่อให้เหมาะสมกับขั้นตอนที่เตรียมไว้แล้ว เพื่อให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น และต้องควบคุมการเสนอสื่อให้ถูกต้อง

5. การติดตามผล (Follow Up) หลังจากมีการเสนอสื่อแล้ว ควรมีการติดตามผลโดยการให้ผู้เรียนตอบคำถาม อภิปราย หรือเขียนรายงานส่ง เพื่อเป็นการทดสอบว่าผู้เรียนเข้าใจบทเรียนและเรียนรู้จากสื่อที่เสนอไปนั้นอย่างถูกต้องหรือไม่ เพื่อผู้สอนจะสามารถทราบจุดบกพร่องและแก้ไขปรับปรุงการเสนอของตนเองได้

4.6 แนวคิดและตัวอย่างของการใช้สื่อการเรียนรู้

4.6.1 สื่อการเรียนรู้ ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของสมอง (Brain-based Learning)

มีวิธีการนำเสนอโดยวิธีกระตุ้นการเรียนรู้ ได้แก่ การเริ่มเรื่องด้วยคำถาม การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับหนังสือ โดยการให้สืบค้นข้อมูลใกล้ตัว ทำให้สามารถเชื่อมโยงตนเองกับหนังสือได้ มีกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ ตั้งแต่ การสังเกต การสื่อสาร สนทนา ถามตอบ การทำงานกลุ่ม การระดมสมอง การแลกเปลี่ยนความคิด การแก้ปัญหาการฝึกทักษะการคิด จะต้องทำเป็นกระบวนการต่อเนื่องและสอดคล้องกันในลักษณะบูรณาการทั้งหลักสูตรและต่อเนื่องตามระดับชั้นโย่งไปสู่สถานการณ์ที่ผู้เรียนจะต้องประสบ ผู้เรียนที่มีพื้นฐานการคิดที่ถูกต้อง มีเหตุผลจะสามารถแก้ไขสถานการณ์ ในทางที่เหมาะสม สามารถคิดสร้างสรรค์

4.6.2 สื่อการเรียนรู้กับชีวิตจริง

การบูรณาการการเรียนรู้กับชีวิตจริง คือการให้ผู้เรียนนำความรู้ความเข้าใจและแรงบันดาลใจ จากสื่อการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดประโยชน์จริง การสร้างกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้เกิดการบูรณาการการเรียนรู้กับชีวิตจริง ต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ทำความเข้าใจกับแนวคิดและผลที่คาดหวังของหนังสือแต่ละเล่ม หรือสื่อการเรียนรู้ แต่รายการเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการกิจกรรม

2. คำนึงถึงบริบทของผู้เรียนว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องใดบ้าง เพื่อสร้างกิจกรรมให้ผู้เรียนได้บูรณาการกับชีวิต

4.6.3 สื่อกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้จากการที่ผู้เรียนได้สัมผัสจากประสบการณ์ สิ่งแวดล้อมและสื่อการเรียนรู้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนจัดให้ โดยเปิดโอกาสให้เด็กคิดวิเคราะห์ เรียนรู้ที่ครูผู้สอนจัดให้ โดยเปิดโอกาสให้เด็กคิดวิเคราะห์ เรียนรู้ด้วยตนเอง มีประสบการณ์ตรง เรียนรู้ที่จะหาคำตอบให้มากที่สุด ครูผู้สอนจะต้องเป็น ผู้อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สื่อที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วย

ตนเองตลอดชีวิต นอกจากจะเป็นหนังสือและหนังสือเสริมประสบการณ์แล้ว สื่อเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญให้ครูผู้สอนได้เลือกใช้ เช่น สื่อทางไกลผ่านดาวเทียม ผู้เรียนสามารถดูรายการสาระการเรียนรู้ที่ต้องการในเวลาที่เหมาะสมได้ ตามกำหนดผังรายการจากโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมและสามารถสืบค้นข้อมูลได้จาก Web Site ที่ให้สารประโยชน์ตามเนื้อหาที่ต้องการ

4.6.4 สื่อการเรียนรู้ ในการรูปของกิจกรรม

การส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่เป็นสื่อของจริงแบบกระบวนการจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความหมาย เชี่ยวชาญการนำไปใช้ในชีวิตจริง เช่น

1. ปลูกข้าว ปลูกผักปลอดสารพิษโดยไม่ต้องซื้อจากภายนอก
2. จัดระบบนิเวศหมุนเวียน มีการกักน้ำฝนจากภูเขา เมื่อนามาใช้แล้วกลายเป็นน้ำเสียลงบ่อ นำมาบำบัดและนำกลับมาใช้ใหม่
3. นำขยะมาใช้ผลิตกระแสไฟฟ้าโดยใช้แก๊สจากพลาสติก ย่อมถุงพลาสติกและเศษอาหารใช้เป็นปุ๋ยชีวภาพ
4. ผลิตพลังงานไปโอดีเซลเพื่อใช้ในรถกระบะ ใช้พลังงานลม พลังงานแสงอาทิตย์และขยะนำมาผลิตกระแสไฟฟ้า
5. การป้องกันน้ำเสียโดยใช้น้ำพุเพื่อเติมออกซิเจนในน้ำ
6. ขั้นตอนและวิธีการปลูกผักแบบไฮโดรโพนิก (Hydroponic)
7. ผลิตแชมพูสระผม (ดอกอัญชัน-มะกรูด) น้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า น้ำยาล้างห้องน้ำ น้ำยารีดผ้า น้ำมันมะพร้าว

สรุปว่าสมรรถนะการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้มีความสำคัญต่อครู กศน.เป็นอย่างมาก เพราะการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันจะต้องอาศัย วัสดุ อุปกรณ์ กระบวนการ หรือวิธีการที่จะสร้างความสนใจของผู้เรียน และสร้างให้เกิดการเรียนรู้จากสถานการณ์จริงซึ่งครูจะต้องสามารถในการออกแบบและสร้างสื่อ นวัตกรรม รวมทั้งการเลือกใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้สื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ ข้างต้นผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์ตัวชี้วัดด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ ดังตาราง 6

ตาราง 6 วิเคราะห์ตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้

ตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้	สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549)	สถาบันพัฒนาครูฯ (2549)	สพฐ. (2553)	สมรรถนะครูต่างประเทศ (2557)	กิดานันท์ มลิทอง (2536)	สรุปผลการวิเคราะห์
1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการใช้และพัฒนาสื่อ	✓	✓	✓	✓	✓	5
2. สามารถเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม	✓		✓		✓	3
3. สามารถออกแบบและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา	✓	✓		✓		3
4. ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อ นวัตกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้	✓		✓	✓		3
5. สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน		✓				1
6. สามารถหาประสิทธิภาพและพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนรู้		✓				1
7. มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ สื่อ และอุปกรณ์ช่วยสอน			✓	✓	✓	2
8. สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีวิจาร์ณหาณในการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม		✓		✓		2

จากตารางข้างต้นผู้วิจัยได้นำมาสรุปและสังเคราะห์ตัวชี้วัดด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ ได้ดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการใช้และพัฒนาสื่อ
2. สามารถเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม

3. มีความสามารถออกแบบและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา
4. มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตผลิตสื่อเพื่อจัดการเรียนรู้ได้
5. มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ สื่อ และอุปกรณ์ช่วยสอน

5. สมรรถนะการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment Competency)

5.1 ความหมายของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เป็นการประเมินสรุปผลการเรียนรู้ (Summative Assessment) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้ก้าวหน้าสูงสุดเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขได้เต็มตามศักยภาพ ซึ่งมีนักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ (2545) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นการประเมินที่ออกแบบมาเพื่อสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมและทักษะที่จำเป็นของนักเรียนในสถานการณ์ที่เป็นจริงแห่งโลกปัจจุบัน และวิธีการประเมินที่เน้นงานที่นักเรียน แสดงออกในภาคปฏิบัติเน้นกระบวนการเรียนรู้ ผลผลิตและแฟ้มสะสมงาน

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2549) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นการประเมินจากการปฏิบัติงานที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือภาระงาน บริบท (สถานการณ์/เหตุการณ์จำลองใกล้เคียงกับลักษณะงานที่เป็นจริง) และเกณฑ์การประเมินผู้เรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2549) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) หมายถึง การประเมินที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนปฏิบัติงานในชีวิตจริง มีเวลาเพียงพอสำหรับวางแผนการลงมือทำงาน จนได้งานที่เสร็จสมบูรณ์ มีโอกาส ประเมินผลการทำงานด้วยตนเองและมีการปรึกษาร่วมกับผู้เรียน

สุนีย์ คล้ายนิล และคณะ (2550) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) หมายถึง การประเมินความรู้ที่แท้จริงที่อยู่ในบริบทของโลกจริง (Real-world) หรืออยู่ในบริบทของชีวิต

สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) หมายถึง กระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียน ตามมาตรฐานการ เรียนรู้ของ

หลักสูตร ในสภาพที่สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน เพื่อนำผลไปปรับปรุง การเรียนการสอน ให้ผู้เรียนบรรลุผลตามที่กำหนดไว้ และใช้เป็นข้อมูลสำหรับตัดสินผลการเรียน

5.2 แนวคิดของการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง

มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงไว้ดังนี้

สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ (2545) ได้ให้ความคิดเห็นว่า แนวคิดและหลักการประเมินผลตามสภาพจริง คือ การวัดและประเมินผลต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้ และการจัดกระบวนการเรียนการสอนตามสภาพจริงประกอบด้วยหลักการต่าง ๆ ดังนี้

1. มุ่งเน้นความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมีความหมายได้หลากหลาย มิได้มีความหมายเดียวสำหรับทุกคนในทุกโอกาส
2. การเรียนรู้เป็นเรื่องของกระบวนการที่เป็นธรรมชาติ มีบูรณาการและเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต เป็นผลจากการปฏิบัติจริงมากกว่าการทำซ้ำหรือทำตามคำบอกกล่าวเท่านั้น
3. มุ่งเน้นกระบวนการ และผลผลิตที่เกิดขึ้นโดยพิจารณาว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไร เรียนรู้ได้อย่างไร และทำไมจึงเรียนรู้เช่นนั้น
4. มุ่งเน้นการสืบสวนสอบสวน กล่าวคือ เน้นการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาตามสภาพที่เป็นจริงในชีวิตประจำวัน
5. มีจุดหมายเพื่อกระตุ้น และอำนวยความสะดวกต่อการเรียนของผู้เรียน
6. เน้นการเชื่อมโยงระหว่างพุทธิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย เมื่อผู้เรียนให้ความสำคัญของกิจกรรมการเรียน ผู้เรียนย่อมเกิดความสนใจและเกิดความพยายามที่จะศึกษาซึ่ง ส่งผลให้สามารถเรียนรู้สิ่งนั้น ๆ ได้อย่างดี
7. มีความเชื่อว่าการตัดสินใจในสิ่งที่จะสอนและสิ่งที่จะวัดเป็นเรื่องอัตนัยและเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณค่า
8. เน้นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยผู้สอนควรร่วมมือกับผู้เรียนในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่เรียน และใช้กระบวนการตัดสินใจเชิงประชาธิปไตย
9. ผู้เรียนและผู้สอนต้องร่วมมือกัน มีอิสระที่จะแสดงออกมาทางความคิดและทดสอบความคิดซึ่งกันและกัน

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2546) ได้ให้ความคิดเห็นว่า แนวคิดและหลักการประเมินตามสภาพจริงประกอบด้วย

1. การแสดงความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยเน้นการใช้เครื่องมือ วัตถุประสงค์ เพื่อสะท้อนให้เห็นพฤติกรรม ระดับความสามารถ และทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในสถานการณ์ที่เป็นจริง ในการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน และต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง

2. การบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างแท้จริง ซึ่งผู้สอนต้องสังเกตจดบันทึกและรวบรวมข้อมูลจากผลงาน และวิธีการเรียนรู้สู่วิธีการปฏิบัติของผู้เรียนตลอดเวลาโดยยึดถือพฤติกรรมบ่งชี้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน และการประเมินการเรียนรู้ตามพฤติกรรมที่คาดหวัง จะต้องกระทำไปพร้อม ๆ กัน โดยไม่แยกการสอนและการประเมินออกจากกัน

3. การบูรณาการวิธีการและเครื่องมือในการประเมินอย่างหลากหลายโดยเน้นผล การเรียนรู้ที่ผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้ และสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ได้ด้วยตนเองแทน การจดจำ ความรู้ตามที่ผู้สอนคอยป้อนให้

4. การสะท้อนความสามารถด้านต่าง ๆ และการประเมินระดับความสามารถที่เป็นจริง ซึ่งมุ่งการประเมินผลงานที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติ และเป็นงานที่มีความหมายที่แท้จริง สอดคล้องสัมพันธ์กับ ชีวิตประจำวันของผู้เรียน โดยอาศัยทักษะเชิงปัญหา และองค์ความรู้ถูกต้อง สมบูรณ์

5. ส่งเสริมการเรียนรู้จากสภาพจริง โดยประเมินทั้งจากการปฏิบัติและพฤติกรรม การทำงานของผู้เรียนในบริบทของความเป็นจริงในชีวิตประจำวันซึ่งเน้นการประเมินผลระหว่างเรียนของ ผู้เรียนแต่ละคน

สรุปได้ว่าแนวคิดการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง คือให้สถานศึกษาจัดการประเมิน ผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วม กิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนรู้ ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ

5.3 ความสำคัญของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

สำนักงานนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (2544) ได้สรุปว่า การประเมินตามสภาพ ที่แท้จริง เป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับการวัดและประเมินผล ซึ่งเข้ามามีบทบาททดแทนในส่วนที่ แบบทดสอบมาตรฐาน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแบบทดสอบเลือกตอบไม่สามารถวัดและประเมินผลได้ ลักษณะ สำคัญของการประเมินตามสภาพที่แท้จริง คือ

1. งานที่ปฏิบัติเป็นงานที่มีความหมาย (Meaningful Task) เป็นงานที่ให้นักเรียนปฏิบัติ ต้องสอดคล้องกับชีวิตจริงในชีวิตประจำวัน เป็นเหตุการณ์จริงมากกว่ากิจกรรมที่ จำลองขึ้น

2. เป็นการประเมินรอบด้านด้วยวิธีการที่หลากหลาย (Multiple Assessment) เป็นการประเมินนักเรียนทุกด้าน ทั้งความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะนิสัย โดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสม สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ และพัฒนาการของนักเรียน เน้นให้นักเรียน ตอบสนองด้วยการแสดง สร้างสรรค์ ผลิตหรือทำงาน ในการประเมินต้องประเมินหลาย ๆ ครั้งด้วย วิธีการที่หลากหลาย และเหมาะสม เน้นการลงมือปฏิบัติมากกว่าการประเมินความรู้

3. ผลิตผลที่มีคุณภาพ (Quality Products) นักเรียนมีการประเมินตนเองตลอดเวลา และพยายามแก้ไขจุดด้อยของตนเอง จนกระทั่งได้ผลงานที่ผลิตขึ้นอย่างมีคุณภาพ นักเรียนเกิดความพึงพอใจในผลงานของตนเอง มีการแสดงผลงานของนักเรียนต่อสาธารณชน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้เรียนรู้และชื่นชมจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

4. ใช้ความคิดระดับสูง (Higher –order Thinking) ต้องพยายามให้นักเรียนแสดงออก หรือผลิตผลงานชิ้นใหม่ ซึ่งเป็นผลงานที่เกิดจากการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน ทางเลือก ลงมือกระทำตลอดจนการใช้ทักษะการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

5. มีปฏิสัมพันธ์ทางบวก (Positive Interaction) นักเรียนต้องไม่รู้สึกเครียด หรือเบื่อหน่ายต่อการประเมิน ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนต้องเกิดความร่วมมือที่ดีต่อการ ประเมิน และการใช้ผลประเมินมาแก้ไข

6. งานและมาตรฐานต้องชัดเจน (Clear Tasks and Standard) งานและกิจกรรม ที่จะให้นักเรียนปฏิบัติต้องมีขอบเขตที่ชัดเจน สอดคล้องจุดหมาย หรือสภาพที่คาดหวังที่ต้องการให้เกิดพฤติกรรมดังกล่าว

7. มีการสะท้อนตนเอง (Self Reflections) ต้องมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความรู้สึก ความคิดเห็นหรือเหตุผลต่อการแสดงออก การกระทำ หรือผลงานของตนเองว่าทำไมถึงปฏิบัติ ไม่ปฏิบัติ ทำไมถึงชอบ ทำไมถึงไม่ชอบ

8. มีความสัมพันธ์กับชีวิตจริง (Transfer into Life) ปัญหาที่เป็นสิ่งเร้าให้ นักเรียนได้ตอบสนองต้องเป็นปัญหาที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน พฤติกรรมที่ประเมินต้องเป็น พฤติกรรมที่แท้จริงที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน ดังนั้น ผู้ปกครองนักเรียนจึง นับว่ามีบทบาทเป็นอย่างยิ่งในการประเมินตามสภาพที่แท้จริง

9. เป็นการประเมินอย่างต่อเนื่อง (Ongoing or Formative) ต้องประเมิน นักเรียน ตลอดเวลา และทุกสถานที่อย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งจะช่วยให้เห็นพฤติกรรมที่แท้จริงเห็น พัฒนาการค้นพบ จุดเด่นและจุดด้อยของนักเรียน

10. เป็นการบูรณาการความรู้ (Integration of Knowledge) งานที่นักเรียนลงมือปฏิบัติ นั้น ควรเป็นงานที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถและทักษะที่เกิดจากการเรียนรู้ในสหสาขาวิชา ลักษณะสำคัญดังกล่าวจะช่วยแก้ไขจุดอ่อนของการวัดและประเมินผลแบบเดิมที่พยายาม แยกย่อย จุดประสงค์ ออกเป็นส่วน ๆ เรียนรู้ และประเมินเป็นเรื่อง ๆ ดังนั้น นักเรียนจึงขาดโอกาส การบูรณาการความรู้และ ทักษะจากวิชาต่าง ๆ

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2546) ได้ให้ความคิดเห็นว่า ลักษณะสำคัญของการประเมินตาม สภาพจริง มีดังนี้

1. เป้าหมายและกระบวนการจัดการศึกษาของชาติ ที่มุ่งเสริมสร้างเยาวชนไทยให้เป็น คนเก่ง คือสามารถค้นพบจุดเด่นจุดด้อยของตนเองและพยายามพัฒนาตนเองให้จุดด้อยน้อยลง ส่งเสริม จุดเด่นให้พัฒนาสู่ศักยภาพสูงสุด
2. กระบวนการปฏิบัติในสภาพจริง (Performance in the Field) เนื่องจากการประเมิน ตามสภาพจริงเป็นการออกแบบเครื่องมือเพื่อประเมินการปฏิบัติในสภาพจริงของผู้เรียน งานที่มอบหมาย ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติควรเป็นงานที่ทำหาย กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถสูงสุด และสัมพันธ์กับชีวิต จริง ใช้สติปัญญาสูงขึ้นเรื่อย ๆ ตามวัยและระดับชั้นเรียนเพื่อเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย แก่ผู้เรียนและที่สำคัญต้องคำนึงถึงทักษะทางปัญญาและความแตกต่าง ระหว่างบุคคลในด้านต่าง ๆ
3. กระบวนการวัดและประเมินผล ต้องสอดคล้องกับเป้าหมายและความคาดหวังของ หลักสูตรและสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยระบบการวัดผลจะต้องเน้น กระบวนการ (Process) และผลการกระทำ (Product) เน้นความสามารถจริงที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต
4. เกณฑ์ที่ใช้สำหรับการประเมิน (Criteria) การประเมินตามสภาพจริงมีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาการเรียนรู้ แก่จุดด้อย เสริมจุดเด่นของผู้เรียน และเป็น การประเมิน สาระสำคัญของการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้ชัดเจนจากการปฏิบัติจริง จึงต้องมีการกำหนดเกณฑ์ที่จะใช้ในการประเมินผล การเรียนรู้ให้ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับของผู้เรียน ผู้ปกครอง รวมทั้งผู้ที่มี ส่วนร่วมเกี่ยวข้อง
5. การประเมินตนเอง เป็นหลักการสำคัญอย่างหนึ่งของกระบวนการประเมินตามสภาพจริง เพราะผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติภาระงานที่มอบหมายให้บรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนด การประเมินตนเองปฏิบัติ ระหว่างปฏิบัติภาระงานจึงเป็นภารกิจจริงที่ผู้เรียนต้องรับผิดชอบต่อตนเองในการพัฒนาความสามารถ จนทำงานนั้นได้สำเร็จตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร
6. การนำเสนอผลงาน หลักสำคัญอีกอย่างหนึ่งของกระบวนการประเมินตามสภาพจริง คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำเสนอผลงานที่เป็นผลงานที่เป็นผลการเรียนรู้ของตนเองหรือของกลุ่ม ส่วนใหญ่นิยมการนำเสนอด้วยปากเปล่า (Oral Presentation) ประกอบด้วย การจัดแสดงผลงานที่สำคัญ

ให้ผู้ปกครอง เพื่อนนักเรียน ผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบผลการเรียนรู้ สามารถ ตรวจสอบคุณภาพที่เกิดขึ้นจริง หรือเสนอแนวทางปรับปรุงสอดคล้องกับเกณฑ์ที่ใช้ประเมิน คุณภาพที่เกิดขึ้นจริง หรือเสนอแนวทางปรับปรุงสอดคล้องกับเกณฑ์ที่ใช้ประเมินคุณภาพตาม มาตรฐานผู้เรียน

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เป็นการประเมิน นักเรียน ทุกด้าน ทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ด้วยวิธีการที่หลากหลายโดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้และพัฒนาการของนักเรียน

5.4 วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงไว้ดังนี้

อารีย์ วชิรวรการ (2542) ได้กล่าวถึงวิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงไว้ว่า เป็นการประเมินผลสำเร็จจากการเรียนรู้ของนักเรียน (Learning Outcomes) ซึ่งสอดคล้องกับ กิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นการประเมินความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เป็นการประเมินที่เป็นระบบ เป็นกระบวนการและสามารถดำเนินการได้หลายวิธี ดังนี้

1. การสังเกต ซึ่งสามารถทำได้ในทุกสถานการณ์ อาจจะมีหรือไม่มีเครื่องมือในการสังเกตก็ได้
2. การสัมภาษณ์ ด้วยวิธีการตั้งคำถามอย่างง่าย ๆ สามารถสัมภาษณ์ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ
3. บันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง ด้วยการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับนักเรียนในด้าน ความรู้ ความสามารถ การแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ
4. แบบทดสอบวัดความสามารถจริง (Authentic Test) ด้วยการสร้างคำถามเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ หรือสร้างความรู้ใหม่จากความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เดิมจาก สถานการณ์จำลองที่คล้ายคลึง หรือเลียนแบบสภาพจริง
5. การรายงานตนเอง ด้วยการให้นักเรียนสามารถพูดหรือเขียนบรรยาย ความรู้สึก นึกคิด ความเข้าใจ ความต้องการ วิธีการ และผลงานของนักเรียน
6. แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) เป็นตัวอย่างผลงานที่มีการเก็บรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบในช่วงหนึ่งเพื่อเป็นหลักฐานที่แสดงถึงความรู้ความเข้าใจ ความสามารถทักษะ ความสนใจ ความถนัด ความพยายาม ความก้าวหน้า ความสำเร็จ

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2546) ได้กล่าวว่า วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ประกอบด้วย

1. การสังเกต เป็นวิธีการที่กระทำได้ทุกสถานการณ์และทุกสถานที่ที่ผู้สอนอาจกำหนด เครื่องมือและเกณฑ์ในการสังเกตหรืออาจไม่มีเครื่องมือในการสังเกตก็ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับ ประเด็นที่ต้องการประเมินผู้เรียนว่า มีความจำเป็นต้องใช้การสังเกตระดับความสามารถหรือ พฤติกรรมที่แสดง ออกมาน้อยเพียงใด และวิธีการสังเกตสามารถใช้ประเมินผลการเรียนรู้ทั้งในด้าน ความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะกระบวนการ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่พึงประสงค์ของ ผู้เรียน
2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการประเมินโดยตั้งคำถามง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนเกินไม่สามารถ สัมภาษณ์ผู้เรียนแต่ละคนได้ทั้งรูปแบบที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ นิยมใช้ประเมินผล การเรียนรู้ ด้านความรู้ความเข้าใจในระดับที่สูงกว่าความรู้ความจำ และด้านความรู้สึกนึกคิดที่สะท้อน ให้เห็นถึง การเรียนรู้รายวิชาต่าง ๆ เป็นต้น
3. บันทึกจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวผู้เรียนทั้ง ในด้านความรู้ ความคิด ความสามารถพิเศษ ความถนัด ความสนใจ และการแสดงออกของพฤติกรรม ลักษณะต่าง ๆ ทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการเรียนรู้ และ แนวทางพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรต่อไป
4. แบบทดสอบวัดความสามารถที่เป็นจริง (Authentic Test) เป็นวิธีการสร้างข้อสอบ โดยใช้คำถามที่เกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ หรือการสร้างความรู้ใหม่จากความรู้ และประสบการณ์เดิม หรือจากสถานการณ์จำลองที่กำหนดขึ้นให้คล้ายคลึงกับ สถานการณ์ต่าง ๆ ข้อสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในสถานการณ์ที่กำหนดเป็นต้น เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ ด้านความรู้ความเข้าใจ การฝึกทักษะและกระบวนการ รวมทั้งเจตคติต่อ การเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ของผู้เรียน ได้ดียิ่งขึ้น
5. การรายงานตนเอง เป็นวิธีการประเมินด้วยการให้ผู้เรียนเขียนบรรยายความรู้สึกรู้สึกหรือ พุดแสดงความคิดเห็นออกมาโดยตรง เพื่อประเมินความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจ ความ ต้องการการใช้ วิธีการต่าง ๆ และการสร้างผลงานของผู้เรียนจะช่วยให้ผู้สอนเข้าใจผู้เรียนแต่ละคนมาก ยิ่งขึ้นและ สามารถประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะกระบวนการ รวมทั้งเจตคติต่อ การเรียนรู้ สิ่งต่าง ๆ ของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

6. การใช้แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) เป็นการจัดเก็บตัวอย่างผลงานที่ต้องการรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ และกระทำอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงชั้นของหลักสูตรเพื่อใช้เป็นหลักฐานแสดงให้เห็นถึงความสามารถของผู้เรียนในด้านความรู้ความเข้าใจ และทักษะต่าง ๆ ที่ผู้เรียนพัฒนาได้สำเร็จ รวมทั้งความถนัด ความสนใจ ความพยายาม แรงจูงใจและความก้าวหน้าทางการเรียนที่สามารถนำมาประกอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนแต่ละคนให้ความเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่าวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงเป็นการประเมินผล สำเร็จจากการเรียนรู้ของนักเรียน (Learning Outcomes) ซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย

5.5 คุณลักษณะของการประเมินตามสภาพจริง

คุณลักษณะของการประเมินตามสภาพจริงมีลักษณะ มีดังนี้

1. การปฏิบัติในสภาพจริง การประเมินตามสภาพจริงออกแบบขึ้นเพื่อประเมินการปฏิบัติในสภาพจริง เช่น นักเรียนเรียนการเขียนก็ต้องเขียนให้ผู้อ่านจริงเป็นผู้อ่าน มิใช่เรียนการเขียนแล้ววัดผู้เรียนด้วยเพียงการใช้แบบทดสอบวัดการสะกดคำ หรือตอบคำถามเกี่ยวกับหลักการเขียนหรือถ้าให้นักเรียนเรียนวิทยาศาสตร์ก็ต้องให้นักเรียนทำการทดลองวิทยาศาสตร์ ทำงานค้นคว้าวิจัยหรือทำโครงงานแทนการทดสอบเพียงความจำเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในเนื้อหาวิทยาศาสตร์

2. เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินที่เป็นแก่นแท้ เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินต้องเป็นเกณฑ์ประเมิน “แก่นแท้” (Essentials) ของการปฏิบัติมากกว่าเป็นเกณฑ์มาตรฐานที่สร้างขึ้นจากผู้หนึ่งผู้ใด โดยเฉพาะเกณฑ์ที่เป็นแก่นแท้นี้เป็นเกณฑ์ที่เปิดเผยและรับรู้กันอยู่ในโลกของความเป็นจริงของทั้งตัวนักเรียนเองและผู้อื่น

3. มีการประเมินตนเอง (Self-assessment) จุดประสงค์ของการประเมินตามสภาพจริงก็คือ 1) เพื่อช่วยให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการประเมินงานของตน โดยเทียบวัดกับมาตรฐานทั่วไปของสาธารณชน (Public Standard) 2) เพื่อปรับปรุง ขยับขยายและเปลี่ยนแปลงทิศทางการดำเนินงาน 3) เพื่อริเริ่มในการวัดความก้าวหน้าของตนในแบบต่าง ๆ หรือจุดต่าง ๆ อย่างที่ไม่มีมีการวัดเช่นนี้มาก่อน จะเห็นได้ว่าการประเมินตนเองเป็นการทำงานที่ตนเป็นผู้ชี้แนะตนเอง ปรับปรุงจากแรงจูงใจของตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อมนุษย์ในโลกของความเป็นจริง

4. มีการนำเสนอผลงาน กิจกรรมการนำเสนอทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ยังรากลึกเนื่องจากนักเรียนได้สะท้อนความรู้สึกของตนว่ารู้อะไร และนำเสนอเพื่อให้ผู้อื่นสามารถเข้าใจได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้

แน่ใจว่านักเรียนได้เรียนรู้ในหัวข้อนั้น ๆ อย่างแท้จริง นอกจากนั้นคุณลักษณะของการประเมินผลตามสภาพจริงเช่นนี้มีประโยชน์ตอบสนองต่อเป้าประสงค์ที่สำคัญอีกหลายประการ คือ

1) เป็นสัญญาณบ่งบอกว่างานของนักเรียนมีความสำคัญมากพอที่จะให้ผู้อื่นรับรู้และชื่นชมได้ 2) เปิดโอกาสให้ผู้อื่น เช่น ครู เพื่อนนักเรียน ผู้ปกครอง ได้เรียนรู้ ตรวจสอบ ปรับปรุง และชื่นชมในความสำเร็จด้วยอย่างต่อเนื่อง และ 3) เป็นตัวแทนของการบรรลุเป้าหมายในการวัดทางการศึกษาอย่างแท้จริงและมีชีวิตชีวา

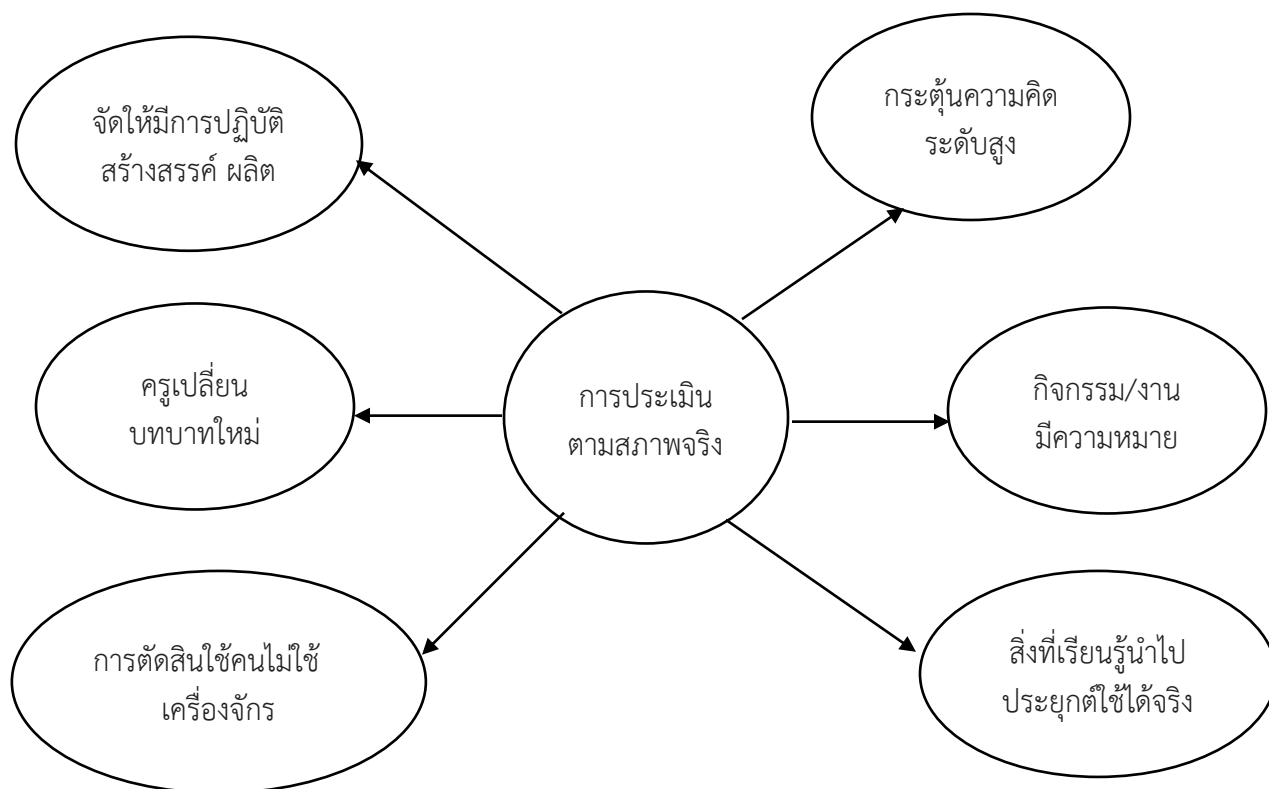
สอดคล้องกับ Herman, Aschbacher และ Winters (1992) ซึ่งได้ จำแนกคุณลักษณะของการประเมินจากทางเลือกใหม่ไว้ 6 ประการหลัก ดังนี้

1. การประเมินจากทางเลือกใหม่นี้ ผู้สอนต้องจัดโอกาสการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้แสดงออกในภาคปฏิบัติ คิดสร้างสรรค์ ผลิตผลงาน หรือกระทำบางสิ่งบางอย่างที่สัมพันธ์กับสิ่งที่เรียน
2. ต้องดึงหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ระดับการคิดขั้นสูง และใช้ทักษะในการแก้ปัญหา
3. งานหรือภารกิจ หรือกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนทำต้องเป็นสิ่งที่มีความหมายสำหรับ

ผู้เรียน

4. สิ่ง que เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในโลแ่งความเป็นจริงในชีวิตประจำวันได้
5. ต้องใช้คนเป็นผู้ตัดสินการประเมิน ไม่ใช่เครื่องจักรตัดสิน
6. ผู้สอนจะต้องเปลี่ยนบทบาทใหม่ทั้งในด้านการสอนและการประเมิน

สรุปคุณลักษณะการประเมินตามสภาพจริงดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 คุณลักษณะของการประเมินตามสภาพจริง

5.6 การพัฒนาเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้

การสร้างเกณฑ์การประเมินผลที่นิยมใช้มากมี 2 วิธี

1. เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกส์ (Rubric Scoring) เป็นเกณฑ์ที่ต้องกำหนดรายละเอียดให้คะแนนอย่างชัดเจนสำหรับทุกตัวบ่งชี้ ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลจะมีความเป็นปรนัยสูง และมีความตรงสูง

2. เกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) เป็นเกณฑ์ที่กำหนดเป็นกลาง ไม่มีรายละเอียดการให้คะแนนอย่างชัดเจนในแต่ละข้อมูล (Item) สะดวกต่อการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยข้อมูลที่ได้มีความเป็นปรนัยน้อยกว่าวิธีให้คะแนนแบบรูบริกส์ เช่น กำหนดเกณฑ์ 5 ระดับ 5-4-3-2-1 กำหนดเกณฑ์ 4 ระดับ 4-3-2-1

สรุปได้ว่า การประเมินตามสภาพจริง เป็นการประเมินที่ไม่เป็นทางการ ยุทธวิธีการประเมินให้ความสำคัญกับ การแสดงออก กระบวนการ ผลผลิต และแฟ้มสะสมงาน โดยต้องมีการกำหนด

เกณฑ์ (rubric) ที่ยุติธรรมและสามารถแปลผลได้ การประเมินจะดำเนินควบคู่ไปกับการเรียนการสอน ในขณะที่เดียวกันการประเมินจะต้องชี้นำความรู้ที่นักเรียน จะเกิดพัฒนาการและการเรียนรู้ทางร่างกาย และจิตใจ งานที่กำหนดให้ทำเป็นตัวแทนทุกบริบทเนื้อหาควรดำเนินการตลอดเวลาและสะสมจาก พฤติกรรมหลาย ๆ ด้าน และมีตัวอย่างผลผลิตของนักเรียนที่แสดงออกถึงวิธีการเรียนรู้ของแต่ละคน ให้โอกาสผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประเมิน

5.7 ลักษณะการวัดและการประเมินผลที่ดี

ลักษณะการวัดและการประเมินผลที่ดีควรมีเกณฑ์ดังนี้ (Puckett and Black. 1994)

1. การประเมินจะต้องเที่ยงตรง สอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของแต่ละ โปรแกรม
2. การประเมินไม่ควรวัดเฉพาะผลสัมฤทธิ์ซึ่งถือเป็นการประเมินแบบอิงกลุ่มที่ใช้ แบบทดสอบมาตรฐาน แบบทดสอบชนิดเลือกตอบ หรือแบบเขียนตอบ
3. การประเมินต้องเกี่ยวข้องกับศักยภาพผู้เรียนในทุกด้าน เป้าหมายการประเมินต้อง สัมพันธ์กับการพัฒนาทางร่างกาย สังคม อารมณ์ และจิตใจ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าจะต้องวัดให้ ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการวัดทั้ง 3 ด้าน คือ วัดด้านสติปัญญา ด้านความรู้สึกละและด้านทักษะ
4. การประเมินต้องมีการสังเกตซ้ำก่อนตัดสิน การสังเกตหลาย ๆ ครั้งช่วยให้ครูได้ข้อมูล เกี่ยวกับพฤติกรรมที่สมบูรณ์ของผู้เรียน
5. การประเมินจะต้องทำอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ควรศึกษาพัฒนาการเป็นรายบุคคล ตลอดเวลามากกว่าพฤติกรรมโดยเฉลี่ยของกลุ่ม
6. การประเมินต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย อาศัยข้อมูลจากหลายแหล่งที่เกี่ยวข้อง ก่อนตัดสินใจ
7. สารสนเทศที่ได้จากการประเมินจะต้องนำมาใช้เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับ ความต้องการของนักเรียนแต่ละคน นอกจากนี้เมื่อพิจารณาหลักการวัดและการประเมินผลที่ดี ในแง่ ของคุณภาพในการประเมินแล้วจะพบว่า การประเมินควรมีลักษณะดังนี้

7.1 วัดและประเมินผลสอดคล้องความเป็นจริง (Relevance) ควรยึดหลักดังนี้

- 7.1.1 ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัตถุประสงค์ของการวัด และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
- 7.1.2 ต้องสอดคล้องกับหลักสูตร วัดและประเมินผลตามเนื้อหาของรายวิชา ไม่ วัดเกินระดับหรือวัยของผู้เรียนหรือออกนอกขอบข่ายเนื้อหาวิชา สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง วัด

และประเมินผล ในสิ่งที่ใกล้เคียง ปรากฏจริงในวิถีชีวิตหรือตามหลักวิชาในสาขา ทั้งนี้ควรมุ่งเน้นกับสภาพชีวิตในท้องถิ่นในสังคมให้มากที่สุด

7.2 วัดและประเมินผลอย่างเป็นระบบ : ให้เกิดความชัดเจนและเป็นธรรมแก่ผู้เรียนมากที่สุด ผู้สอนต้องวางแผนการวัดโดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการวัด กำหนดสิ่งที่จะวัด (คุณลักษณะหรือพฤติกรรม และเนื้อหา) กำหนดชนิดหรือประเภทของเครื่องมือที่จะใช้ระบบการตรวจให้คะแนน และกำหนดวิธีการดำเนินการ ต่าง ๆ นอกจากนี้ผู้สอนจะต้องให้ความยุติธรรมอย่างเสมอหน้าแก่ผู้เรียนทุกคน กล่าวคือ ดำเนินการวัดภายใต้สถานการณ์เดียวกันด้วยเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เหมือนกัน

7.3 วัดและประเมินด้วยเครื่องมือที่ดีมีคุณภาพ : การวัดและประเมินสิ่งใดก็ตามผลที่ได้จะเป็นที่ยอมรับได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้เป็นสำคัญ คุณภาพของเครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่สำคัญ ประกอบด้วย ความเที่ยงตรง (Validity) เครื่องมือชนิดใดก็ตามต้องสามารถวัดสิ่งที่ต้องการจะวัดได้อย่างแท้จริง นั่นคือ วัดคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่ต้องการวัดได้จริง (Construct Validity) และวัดประสบการณ์ การเรียนรู้หรือเนื้อหาตามหลักสูตรได้จริง (Content Validity) เครื่องมือที่สามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์อย่างแท้จริงให้ผลได้ตรงความเป็นจริงย่อมจัดได้ว่าเครื่องมือ นั้นวัดได้อย่างถูกต้องแม่นยำ (Accuracy) คุณสมบัติดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับเครื่องมือวัดทุกประเภท เพื่อให้เครื่องมือมีความเที่ยงตรงสูง ควรดำเนินการดังนี้

7.3.1 ผู้สอนมีความเข้าใจลักษณะความสามารถหรือพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการวัดอย่างแท้จริง

7.3.2 ผู้สอนกำหนดขอบเขตของเนื้อหาหรือประสบการณ์ได้ชัดเจน

7.3.3 ผู้สอนเลือกใช้เครื่องมือหรือวิธีการวัดที่เหมาะสม

ความเชื่อมั่น (Reliability) เครื่องมือวัดและประเมินผลสามารถให้ผลที่สะท้อนศักยภาพหรือความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนได้มากที่สุด โดยมีความผิดพลาดคลาดเคลื่อนต่าง ๆ เกิดขึ้นน้อยที่สุด คุณภาพดังกล่าวทำให้ผลการวัดและประเมินมีความน่าเชื่อถือ และมีความคงที่ (Consistency) ของผลการวัด

ความเป็นปรนัย (Objectivity) เครื่องมือวัดมีความชัดเจน สื่อความหมายให้เข้าใจได้ตรงกัน ไม่กำกวมจนต้องมีความหมายแตกต่างกันระหว่างผู้เรียนแต่ละคน ความเป็นปรนัยของเครื่องมือขึ้นอยู่กับความรัดกุม ถูกต้องของการใช้ภาษาในการสื่อความหมาย และการกำหนดขอบเขตเงื่อนไข หรือข้อมูลที่เพียงพอในการคิดหาคำตอบ

การจำแนก (Discrimination) เครื่องมือวัดและประเมินผล ต้องสามารถจำแนก หรือแยกผู้เรียนได้ ถูกต้องตามระดับความสามารถ คำถามที่ใช้จะทำได้คำตอบที่แตกต่างกันระหว่าง ผู้เรียนที่มีความรู้ความสามารถหรือทักษะแตกต่างกัน รวมถึงคะแนนที่ได้ก็จะแตกต่างกันตาม ระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน

ระดับความยาก (Difficulty) ในกรณีเครื่องมือวัดและประเมินผล เป็นข้อสอบ (ซึ่งผู้สอนนิยมใช้) จำเป็นต้องคำนึงถึงคุณภาพด้านความยากง่ายของข้อสอบ ประกอบด้วย (ไพศาล หวังพานิช. 2545) จากเกณฑ์และลักษณะการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ดีดังกล่าว สามารถสรุปในลักษณะของ ระบบการประเมินผลการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ได้ว่า

1. ควรระบุให้ชัดเจนถึงสิ่งที่มุ่งประเมิน
2. เลือกเทคนิคการประเมินให้เหมาะสมกับสิ่งที่จะประเมิน
3. ควรใช้เทคนิคการประเมินหลายอย่างประกอบกัน
4. ควบคุมความคลาดเคลื่อนจากการวัดให้น้อยที่สุด
5. ใช้สารสนเทศจากการประเมินสำหรับการตัดสินใจ

ไพศาล หวังพานิช (2545) จากเกณฑ์และลักษณะการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ดี ดังกล่าวสามารถสรุปในลักษณะของระบบการประเมินผลการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพได้ว่า

1. ควรระบุให้ชัดเจนถึงสิ่งที่มุ่งประเมิน
2. เลือกเทคนิคการประเมินให้เหมาะสมกับสิ่งที่จะประเมิน
3. ควรใช้เทคนิคการประเมินหลายอย่างประกอบกัน
4. ควบคุมความคลาดเคลื่อนจากการวัดให้น้อยที่สุด
5. ใช้สารสนเทศจากการประเมินสำหรับการตัดสินใจ

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลข้างต้นผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์ ตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ดังตาราง 7

ตาราง 7 วิเคราะห์ตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

ตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการวัดและ ประเมินผลตามสภาพจริง	สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549)	สถาบันพัฒนาครูฯ (2549)	สพฐ. (2553)	หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน (2551)	สมรรถนะครูต่างประเทศ (2557)	ไพศาล หวังพานิช (2545)	สรุปผลการวิเคราะห์
1. มีความรู้ ความเข้าใจหลักการวัดและ ประเมินผลตามสภาพจริง	✓			✓	✓	✓	3
2. สามารถวัดประเมินผลคตามสภาพจริง ได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตาม หลักสูตร		✓	✓	✓			3
3. มีความรู้ความเข้าใจและสามารถวัด ประเมินผลได้ตามสภาพจริง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
4. สามารถสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ วัดและประเมินผลตามสภาพจริง	✓	✓	✓		✓		4
5. สามารถจัดทำเอกสารการวัดและ ประเมินผลตามสภาพจริงของหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานได้	✓		✓	✓	✓		4
6. สามารถนำผลการวัดและประเมินผล ตามสภาพจริงไปใช้ปรับปรุงการจัดการ เรียนรู้และหลักสูตร	✓	✓	✓	✓		✓	5

ตาราง 7 วิเคราะห์ตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง (ต่อ)

ตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง	สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549)	สถาบันพัฒนาครูฯ (2549)	สพฐ. (2553)	หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551)	สมรรถนะครูต่างประเทศ (2557)	ไพศาล หวังพานิช (2545)	สรุปผลการวิเคราะห์
7. สามารถประเมินผลการเรียนรู้อย่างหลากหลายต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ				✓	✓		2
8. สามารถออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้และผู้เรียน			✓	✓			2

จากตารางข้างต้นผู้วิจัยได้นำมาสรุปและสังเคราะห์ตัวชี้วัดด้านการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ได้ดังนี้

1. มีความรู้ ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง
2. สามารถวัดและประเมินผลตามสภาพจริงได้สอดคล้องกับมาตรฐาน การเรียนรู้ และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด
3. สามารถสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผลตามสภาพจริง
4. สามารถจัดทำเอกสารวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. สามารถนำผลการวัดและประเมินตามสภาพจริงไปใช้ปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาหลักสูตรได้

วิธีการพัฒนาสมรรถนะ

1. แนวคิดวิธีการพัฒนาสมรรถนะ

การพัฒนาสมรรถนะควรมีการวางแผน โดยกำหนดแนวทางเรียนรู้ (Learning Options) การจัดรูปแบบวิธีการเรียนรู้ เครื่องมือทรัพยากรต่าง ๆ ในการช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีการพัฒนาทักษะ ทบพวนเรียนรู้เพื่อให้บรรลุถึงสมรรถนะในระดับที่ต้องการ ซึ่งการพัฒนาสมรรถนะสามารถทำได้หลายวิธี ยกตัวอย่าง เช่น (European Federation of National Engineering Association. 2013)

1. Teaching, Training คือ การสอน การอบรม
2. Coaching, Supervising คือ การใช้ระบบโค้ช การนิเทศติดตาม
3. Preceptor, Mentoring คือ การใช้ระบบพี่เลี้ยง
4. Job Assignment คือ การมอบหมายงานให้ทำ
5. Individual Development Plan คือ การวางแผนการพัฒนารายบุคคล
6. Key Performance Indicators in Employee's Portfolio คือ การลงรายการบันทึกตัวชี้วัดที่สำคัญในแฟ้มพนักงาน เพื่อติดตามความก้าวหน้า
7. 360 Degree Feedback คือ การใช้ระบบประเมินผล เพื่อสะท้อนกลับให้พนักงาน รับทราบ โดยผู้ประเมินที่อยู่รอบตัว 360 องศา ทั้งผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา ลูกค่านอกจากนี้ จากการศึกษา วิธีการพัฒนาสมรรถนะ หรือเทคนิคการฝึกอบรม ซึ่งเป็นกระบวนการในการเรียนรู้ การเรียน การสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เสริมสร้างทักษะ และแลกเปลี่ยนทัศนคติตามความมุ่งหวังที่กำหนด อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งอาจจะเป็นการเรียนการสอนใช้ในชั้นเรียนหรือในสถานที่ทำงานก็ได้

วิธีการในการพัฒนาสมรรถนะมีหลากหลายวิธีดังนี้ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (2550) ได้กล่าวถึง รายละเอียดถึงวิธีการในการพัฒนาสมรรถนะ ไว้ดังนี้

1. การมอบหมายให้อ่านหนังสือและการศึกษาด้วยตนเอง (Assigns Reading Self-Study) เป็นเทคนิควิธีการพัฒนาบุคลากรขององค์การอย่างหนึ่งในรูปแบบของการบริหารจัดการความรู้ หรือ Knowledge Management เน้นให้พนักงานมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ และพัฒนาผ่านสื่อต่าง ๆ เช่นหนังสือ วารสาร CD Rom VDO Tape Internet เป็นต้น

ข้อดี

ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามเวลาและสถานที่ที่สะดวก โดยสามารถเลือกใช้สื่อได้หลากหลายตามความต้องการส่งเสริมให้พนักงานพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ สนับสนุนให้นำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของตนเองและหน่วยงาน

ข้อจำกัด

1. หัวหน้ามีความใกล้ชิดและพูดคุยกับพนักงานน้อยลง
2. ต้องมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับสื่อบางชนิดที่องค์การจัดเตรียมไว้ให้
3. พนักงานต้องมีวินัยและมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงมาก
4. เพื่อให้การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องมีกระบวนการประเมินผลและติดตาม
5. พนักงานอาจรู้สึกยากในการเลือกบทความที่มีความเหมาะสม ผู้บังคับบัญชาจึงอาจช่วยพนักงานในการคัดเลือกหนังสือหรือบทความ

2. การฝึกอบรมในงาน (On the Job Training-OJT)

การฝึกอบรมในงาน เป็นเทคนิควิธีการที่ช่วยให้ผู้รับการอบรมได้เรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริงในสภาพการณ์จริง เหมาะสำหรับการฝึกพนักงานในระดับปฏิบัติและพนักงานทั่วไปเน้นให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างหัวหน้าและลูกน้องในการปฏิบัติงาน ต่อไปซึ่งวิธีการนี้เหมาะสำหรับ

- 1) พนักงานเข้าใหม่ 2) การเลื่อนตำแหน่งงาน 3) การโอนย้าย และ 4) การอธิบายถึงงาน ใหม่ ๆ

ข้อดี

1. ผู้เข้ารับการอบรมมีโอกาสฝึกปฏิบัติงานจริงในงานที่ได้รับมอบหมาย
2. หัวหน้างานมีโอกาสให้ข้อมูลป้อนกลับได้ดี
3. เน้นการฝึกอบรมในแต่ละเรื่องตามความสามารถและตามรอบงานที่กำหนด
4. ประหยัดเวลาและประหยัดค่าใช้จ่ายในการอบรม

ข้อจำกัด

1. หัวหน้างานมีหน้าที่ในการควบคุมการฝึกอบรมอาจขาดความรู้ในการถ่ายทอดจึงให้เป็นอุปสรรคในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เข้าอบรม
2. เป็นการอบรมเฉพาะอย่างเท่านั้น จึงทำให้ผู้เข้าร่วมอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะเฉพาะเรื่องที่ฝึกอบรมเท่านั้น

3. การฝึกอบรม/ ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Training/workshop)

โดยการให้พนักงานเข้ารับการอบรมจากหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะในเชิงบริหาร หรืองานเฉพาะอย่าง ที่อาจจัดขึ้นภายในหรือภายนอกองค์การ เป็นการอบรมนอกเวลาทำงาน (off the job training) ในรูปแบบการฝึกทักษะด้านต่าง ๆ ทั้งรูปแบบการฝึกปฏิบัติจริง การเข้าร่วมประชุมสัมมนาให้เกิดความรู้ และประสบการณ์ใหม่ ๆ รวมถึง การถกเถียง (Discuss) กันในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง เพื่อกำหนดบทบาท และทิศทาง ในการทำงานของหน่วยงานในอนาคต ในหัวข้อที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร เป็นต้น

ข้อดี

1. จะเป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงานปัจจุบัน
2. เสริมสร้างทักษะที่พนักงานขาดอยู่สำหรับตำแหน่งใหม่
3. ขยายมุมมอง ความรู้ และโลกทัศน์ให้กว้างขึ้น เพื่อนามาประยุกต์ใช้กับการทำงาน

ในองค์กร

4. กระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์เพื่อค้นหาคำตอบของประเด็นต่าง ๆ
5. ส่งเสริมบรรยากาศของการทำงานและการแก้ไขปัญหาพร้อมกันเป็นทีม

ข้อจำกัด

1. หากผู้นำการประชุมสัมมนาไม่สามารถควบคุมเวลาได้ อาจส่งผลให้การสัมมนายืดเยื้อ ไม่เป็นไปตามเวลาที่กำหนดขึ้น
2. ผู้ถ่ายทอดจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง และมีความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูล
3. วิธีการนี้มีค่าใช้จ่ายสูงพอควรเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการอบรมและเวลาที่ต้องใช้ในการอบรม

4. การสอนงาน (Coaching)

มีรูปแบบ 2 แบบ ได้แก่ การสอนงานโดยหัวหน้างาน และการสอนงานโดยผู้เชี่ยวชาญ การสอนงานโดยหัวหน้างาน เป็นการกำหนดเป้าหมายหรือผลงานที่หัวหน้างานต้องการหรือคาดหวังให้เกิดขึ้น (Result Oriented) หัวหน้างานและลูกน้องจะต้องตกลงร่วมกัน (Collaboration) จะมุ่งเน้นไปที่ผลการปฏิบัติงาน ของลูกน้อง (Individual performance) ในปัจจุบันและการพัฒนาศักยภาพ (Potential) ของลูกน้องให้มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และมีตำแหน่งงานที่สูงขึ้นต่อไปในอนาคต เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นในทางบวก (Positive Change)

ข้อดี

1. เป็นวิธีการกระตุ้นที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนากำลังคนของหน่วยงาน
2. หัวหน้างานมีความใกล้ชิดกับพนักงาน มีการพูดคุย ตอบข้อซักถามให้คำปรึกษา แนะนำและกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน

3. สนับสนุนให้ก้าวหน้างานมอบหมายงานและกระจายงานไปยังลูกน้อง

ข้อจำกัด

1. การสอนงานเป็นความรับผิดชอบอย่างหนึ่งที่ผู้บริหารอาจจะขาดความตั้งใจในการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

2. เน้นการวางแผนล่วงหน้าเพื่อให้การอบรมเป็นไปตามความต้องการอย่างเป็น ระบบ

3. ผู้สอนงานจะต้องใช้ระยะเวลาตั้งแต่การศึกษาข้อมูล การเตรียมข้อมูล การสอน งาน และการติดตามผลงาน

5. การให้ดูงานนอกสถานที่ (Site Visiting)

มักนิยมใช้ในระดับจัดการ (Management Level) ขึ้นไป โดยมีจุดประสงค์ที่สำคัญ เพื่อให้ผู้รับการพัฒนาได้เรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ ที่ดีจากภายนอกองค์กร วิธีการนี้แบ่งออกเป็นการศึกษาดูงาน ในประเทศและดูงานต่างประเทศ โดยผลลัพธ์จากการดูงานที่ทุกองค์กรคาดหวัง นั่นก็คือ การนำความรู้ และสิ่งใหม่ ๆ ที่ได้ไปสัมผัสนำมาประยุกต์ใช้กับงานในองค์กร

ข้อดี

1. ขยายมุมมอง ความรู้ และโลกทัศน์ให้กว้างขึ้น เพื่อนำมาใช้กับการทำงานใน องค์กร
2. กระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการพัฒนาปรับปรุงระบบการทำงานในปัจจุบันให้มี ประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น
3. ประหยัดเวลาในการเรียนรู้งานโดยศึกษาผ่านมุมมองและการปฏิบัติจากองค์กรอื่น ที่มีประสบการณ์ในเรื่องนั้น

ข้อจำกัด

1. อาจทำให้เกิดความไม่สะดวกในการนัดหมายวัน เวลาของผู้เข้าดูงาน
2. บุคคลที่เป็นตัวแทนขององค์กรในการถ่ายทอดจำเป็นต้องมีทักษะในการสื่อสาร

อธิบาย

6. การมอบหมายงานพิเศษ (Job/Project Assignment)

การมอบหมายงานพิเศษ (Job/Project Assignment) หมายถึง การมอบหมายงานให้พนักงานทำงานพิเศษร่วมกับทีมที่ประกอบไปด้วย ผู้เชี่ยวชาญพิเศษจากแผนกหนึ่งหรือหลาย ๆ แผนกรวมกัน วิธีการนี้มีประโยชน์ต่อพนักงานอย่างยิ่งในการเรียนรู้ทักษะ เพื่อจัดการกับปัญหาที่ยากหรือเรียนรู้ประเด็นของงานที่อยู่ในระดับกว้างขึ้น สามารถใช้วิธีการนี้เพื่อพัฒนาการทำงานปัจจุบัน และการเตรียมพร้อมสำหรับการเลื่อนตำแหน่ง เป็นวิธีการที่มีค่าใช้จ่ายน้อย

สรุป สมรรถนะที่มียังจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาควรมีการวางแผนเพื่อการพัฒนาสมรรถนะ โดยกำหนดแนวทางเรียนรู้ (Learning Options) การจัดรูปแบบวิธีการเรียนรู้ เครื่องมือทรัพยากรต่าง ๆ ในการช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีการพัฒนาทักษะ ทบทวนเรียนรู้เพื่อให้บรรลุถึงสมรรถนะในระดับที่ต้องการ เช่น การสอนงาน การอบรม (Teaching, Training) การใช้ระบบโค้ช การนิเทศติดตาม (Coaching, Supervising) การใช้ระบบ พี่เลี้ยง (Preceptor, Mentoring) การมอบหมายงานให้ทำ (Job Assignment)

สมชาติ กิจยรรยง และคนอื่น ๆ (2539) กล่าวว่า เทคนิคการฝึกอบรมเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือการพัฒนาบุคลากรนั้น สามารถแบ่งได้ 3 วิธีใหญ่ ๆ คือ

1. การฝึกอบรม (Training) ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1.1 การฝึกอบรมภายนอกสำนักงาน (Off the Job Training) หรือบางแห่งเรียกว่าการส่งอบรมภายนอก (Public Training) ร่วมกับหน่วยงานอื่นซึ่งมีรูปแบบต่าง ๆ มากมาย

1.2 การฝึกอบรมในสำนักงาน (On the Job Training) ใช้คำย่อว่า OJT โดยให้หัวหน้างานเป็นผู้สอนงานให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

2. การให้การศึกษาต่อเนื่อง (Continuing Education) เป็นโครงการเพิ่มพูนทักษะ ความรู้ความสามารถบุคลากรในองค์กรโดยให้การศึกษาเพิ่มเติมหรือต่อเนื่องทั้งในระยะยาวและระยะสั้น เช่น การศึกษาต่อ เป็นต้น

3. การจัดกิจกรรมเสริม (Supplementary Activities) เป็นการให้ความรู้เพิ่มเติม เช่น การให้ข่าวสาร ข้อมูล กฎ ระเบียบ กติกา วัฒนธรรมองค์กร นโยบายใหม่ ๆ การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน การสร้างขวัญกำลังใจ การพัฒนาทีมงาน รวมถึงการจัดสวัสดิการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง

สมคิด บางโม (2547) กล่าวว่า เทคนิคการฝึกอบรม คือ วิธีการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และทัศนคติเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เรียนรู้มากที่สุดในเวลาจำกัด เทคนิคการฝึกอบรมกระทำได้หลายวิธี ดังนี้

1. การบรรยาย (Lecture) เป็นการบรรยายของวิทยากรตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมายอาจใช้สื่อต่าง ๆ ประกอบการบรรยาย เช่น รูปภาพ แผ่นใส สไลด์ หรือวิดีโอเทป เป็นต้น วิธีการวิทยากรให้ดูแล้วผู้เข้ารับการฝึกอบรมทดลองทำตาม

ข้อดี เกิดความรู้ความเข้าใจเร็ว และมีความน่าเชื่อถือสูง เพิ่มทักษะของผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ดี ไม่เบื่อหน่าย สามารถปฏิบัติได้หลายครั้ง

ข้อจำกัด ต้องใช้เวลาเตรียมการมาก เหมาะกับการฝึกอบรมกลุ่มเล็ก ๆ วิทยากรต้องมีความชำนาญจริง ๆ และต้องไม่พลาด

2. การสอน ชี้นำ (Coaching) เป็นการแนะนำให้รู้จักวิธีปฏิบัติงานให้ถูกต้อง โดยปกติจะเป็นการสอนงานหรือการอบรมในระหว่างการปฏิบัติงาน อาจสอนเป็นรายบุคคลหรือสอนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งผู้สอนต้องมีประสบการณ์และทักษะในเรื่องที่สอนจริง ๆ

วิธีการ หัวหน้างานสอนการทำงาน

ข้อดี เน้นเนื้อหาตามความเหมาะสมของแต่ละคน

ข้อจำกัด คุณค่าขึ้นกับผู้สอนงานซึ่งส่วนใหญ่ คือหัวหน้างาน

3. การระดมสมอง (Brainstorming) เป็นการประชุมกลุ่มเล็กไม่เกิน 15 คน เปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี โดยปราศจากข้อจำกัดหรือกฎเกณฑ์ใด ๆ ในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งหรือปัญหาใด ๆ ปัญหาหนึ่ง โดยไม่คำนึงว่าจะถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี ความคิดหรือข้อเสนอทุกอย่างจะถูกจัดไว้และนำกลับไปกลั่นกรองอีกชั้นหนึ่ง

วิธีการ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคนเสนอความคิดแล้วช่วยกันสรุป

ข้อดี ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมโดยตรง ช่วยกันคิด ช่วยกันเสนอ ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์สามารถแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ได้ ทำให้ได้ความคิดหลากหลายในเวลาจำกัด สามารถสร้างความสนใจของผู้เข้ารับ การฝึกอบรมได้ดี บรรยากาศเป็นกันเอง

ข้อจำกัด ได้ความคิดเห็นจำนวนมากแต่อาจมีคุณค่าน้อย และต้องจำกัดกลุ่มผู้เข้าร่วมรับการฝึกอบรมเพื่อให้ทุกคนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ปัญหาที่นำมาระดมควรเป็นปัญหาเดียว

4. การประชุมกลุ่มย่อย (Buzz Session) การประชุมกลุ่มย่อยบางครั้งเรียก Buzz Session หรือ Phillip 6 – 6 เป็นการแบ่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นกลุ่มย่อยจากกลุ่มใหญ่ กลุ่มละ 2 – 6 เพื่อ

พิจารณาประเด็นปัญหา อาจเป็นปัญหาเดียวกันหรือต่างกัน ในช่วงเวลาที่กำหนด มีวิทยากร คอยช่วยเหลือทุกกลุ่ม แล้วนำความคิดเห็นของกลุ่มเสนอต่อที่ประชุมใหญ่

วิธีการ กลุ่มช่วยกันวิเคราะห์ปัญหาที่ได้รับมอบหมาย

ข้อดี เปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็น บรรยายภาคกันเอง

ข้อจำกัด การประชุมกลุ่มย่อยในห้องเดียวกันอาจทำให้เกิดเสียงรบกวนกัน

5. การประชุมปฏิบัติการ (Workshop) เป็นการฝึกอบรมที่ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ปฏิบัติจริงโดยทั่วไปจะมีการบรรยายความรู้พื้นฐานก่อนแล้วจึงให้ลงมือปฏิบัติ อาจเป็นการฝึกการใช้เครื่องมือใหม่ ๆ ประชุมเพื่อช่วยกันสร้างคู่มือ หรือประชุมเพื่อสร้างอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น การปฏิบัตินิยมให้ร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย ๆ มากกว่าปฏิบัติเป็นกลุ่มใหญ่หรือรายบุคคล

วิธีการ แบ่งกลุ่มทำงานตามที่กำหนด

ข้อดี ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมในการประชุมทำให้ไม่เบื่อหน่าย

ข้อจำกัด ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องทุ่มเทเวลาให้แก่งานมาก และเป็นกิจกรรมที่ใช้งบประมาณมาก

6. การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Field Trip) เป็นการนำผู้เข้ารับการฝึกอบรมไปศึกษา ยังสถานที่อื่นนอกสถานที่ฝึกอบรมเพื่อให้พบเห็นของจริงซึ่งผู้จัดต้องเตรียมการเป็นอย่างดี

วิธีการ นำผู้เข้ารับการฝึกอบรมไปศึกษาดูงานนอกสถานที่

ข้อดี เพิ่มความรู้ความเข้าใจได้เห็นการปฏิบัติจริง สร้างความสนใจและกระตือรือร้น สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ข้อจำกัด ต้องใช้เวลาและเสียค่าใช้จ่ายมาก ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายโดยเฉพาะเจ้าของสถานที่ที่จะไปศึกษา

7. การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) เป็นการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแสดงบทบาท ในสถานการณ์จริงโดยกำหนดโครงเรื่องและให้ผู้แสดงคิดคำพูดไปตามท้องเรื่องและบทบาทที่กำหนดเสร็จแล้วให้ผู้วิเคราะห์เสนอแนวทางแก้ปัญหา วิธีนี้เหมาะกับกลุ่มที่กล้าแสดงออกและมีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะวิเคราะห์ตรวจสอบและแก้ปัญหา

8. การสัมมนา (Seminar) เป็นการประชุมของผู้ปฏิบัติงานอย่างเดียวกันหรือคล้ายกัน แล้วพบปัญหาเหมือน ๆ กัน เพื่อร่วมกันแสดงความคิดเห็นแนวทางปฏิบัติในการแก้ปัญหาทุกคนที่ไปร่วมการสัมมนาต้องช่วยกันพูดช่วยกันแสดงความคิดเห็น

วิธีการ ทุกคนร่วมกันอภิปรายเสนอความคิด

ข้อดี เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีโอกาสมีส่วนร่วมมาก

ข้อจำกัด ที่ปรึกษากลุ่มหรือสมาชิกบางคนอาจครอบงำความคิดของบุคคลอื่นได้เพราะวิทยุฒิหรือคุณวุฒิหรือตำแหน่งหน้าที่การงาน

9. การใช้กิจกรรมสันทนาการ (Recreational Activity) กิจกรรมสันทนาการเป็นการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมกันทำอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เช่น การร้องเพลง การประมมือเป็นจังหวะพร้อมกัน เป็นต้น โดยเน้นการทำกิจกรรมเป็นกลุ่มทั้งนี้เพื่อมุ่งเปลี่ยนแปลงทัศนคติและสร้างความสัมพันธ์ตลอดจนสร้างความสนุกสนานในระหว่างการอบรม

วิธีการ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในทางนันทนาการ

ข้อดี ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมทุกคน

ข้อจำกัด ใช้ได้กับบางหัวข้อวิชาเท่านั้น ส่วนมากจะใช้กับการสลับกับการบรรยาย

UN Competency Development a practice guide (2010) ได้กล่าวถึงการพัฒนาทักษะว่า สามารถดำเนินการได้ใน 4 รูปแบบ คือ 1) การพัฒนาและเรียนรู้จากการปฏิบัติ จากการทำกิจกรรม การทดลองหรือจำลองเหตุการณ์ในงานและการช่วยงาน 2) เรียนรู้ผ่านการอบรม หรือเข้าหลักสูตรโปรแกรมการฝึกอบรม 3) เรียนรู้จากการฟัง การสังเกตผู้อื่น หรือใช้สื่อจาก วิดีโอในการพัฒนา 4) เรียนรู้โดยการอ่านหนังสือ หรือการดูสรุปทักษะนั้น ๆ

European Federation of National Engineering Association (2013) ได้กล่าวถึงการพัฒนาสมรรถนะ ว่า มีหลายวิธีดังนี้ 1) การเรียนรู้และการฝึกอบรมในงานเป็นวิธีที่สำคัญในการพัฒนาสมรรถนะ 2) การเข้าร่วมโครงการใหม่ ๆ การทำงานร่วมกับกลุ่มในที่ทำงาน 3) เข้าร่วมอบรมในหลักสูตร สัมมนานอกหน่วยงาน 4) ศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก 5) ศึกษาในระดับปริญญาในสาขาที่เกี่ยวข้อง 6) ศึกษาด้วยตนเองโดยการอ่านหนังสือหรือใช้ e-learning 7) ค้นคว้าศึกษาจาก website ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมืออาชีพ 8) เรียนรู้จากเครือข่ายและกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคณนอกหน่วยงาน 9) เข้าร่วมกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคนิค 10) สะท้อนสิ่งที่เรียนรู้และการกระทำ จะทำให้เกิดความลึกซึ้งและทำให้มองเห็นสิ่งใหม่ๆ แลกเปลี่ยนและสื่อความรู้ความเชี่ยวชาญที่มีในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

2. เครื่องมือการพัฒนาบุคลากร (Development Tools)

เครื่องมือในการพัฒนาบุคลากร แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 เครื่องมือในการพัฒนาบุคลากร

ซึ่งลักษณะเฉพาะของเครื่องมือในการพัฒนาบุคลากรแสดงดังตาราง 8

ตาราง 8 ลักษณะเฉพาะของเครื่องมือพัฒนาบุคลากร

เครื่องมือการพัฒนาบุคลากร	ลักษณะเฉพาะ	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย
1. การฝึกอบรมในห้องเรียน (Classroom Training)	เน้นการเรียนรู้จากผู้เรียน หลากหลายกลุ่มงาน/ตำแหน่งงาน โดยมีหน่วยงานทรัพยากรบุคคล (กองฝึกอบรม) ทำหน้าที่ดำเนินการจัดอบรม	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปรับปรุงจุดอ่อนหรือข้อที่ต้องพัฒนาของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น 2. พัฒนาความสามารถที่เป็นจุดแข็งของบุคลากรให้ดีขึ้นกว่าเดิม 3. เตรียมความพร้อมสำหรับตำแหน่งงานที่สูงขึ้น ทำให้ผู้บังคับบัญชาและบุคลากรเกิดความมั่นใจว่าจะสามารถรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายเมื่อได้รับการเลื่อนตำแหน่งงานในอนาคต 4. ใช้เป็นเครื่องมือคัดเลือกบุคลากรดาวเด่น (Talented People) หรือผู้สืบทอดตำแหน่งงาน (Successors) ที่จะก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งงานระดับบริหารต่อไป
2. การสอนงาน (Coaching)	เน้นการแนะนำให้รู้จักวิธีปฏิบัติงานให้ถูกต้อง โดยเป็นการสอนงานหรือการอบรมในระหว่างปฏิบัติงาน ซึ่งผู้สอนต้องมีประสบการณ์และทักษะในเรื่องที่สอน	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานผู้สอนชี้ให้เห็นแนวทางแก้ไข และให้บุคลากรคิดแก้ไขปัญหาต่อเอง 2. เพื่อพัฒนาอาชีพเป็นการเตรียมให้พร้อมก่อนที่จะเลื่อนตำแหน่ง ผู้สอนต้องทบทวนผลงานความสามารถที่มีอยู่ และกำหนดเป้าหมายในการสอนงาน โดยเน้นการพัฒนาความสามารถในตำแหน่งที่บุคลากรจะเลื่อนขึ้นไป

ตาราง 8 ลักษณะเฉพาะของเครื่องมือพัฒนาบุคลากร (ต่อ)

เครื่องมือการพัฒนาบุคลากร	ลักษณะเฉพาะ	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย
2. การสอนงาน (Coaching) (ต่อ)		3. เพื่อปรับปรุงและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้สอนจะต้องค้นหาความสามารถที่โดดเด่น/ที่ต้องปรับปรุง และจัดลำดับ
3. การฝึกอบรม ในขณะที่ทำงาน (On the Job Training : OJT)	เน้นการฝึกอบรมในภาคสนาม ฝึกปฏิบัติจริง โดยมีผู้สอนที่เป็นหัวหน้างานหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ประกบเพื่ออธิบายและชี้แนะ ซึ่งเครื่องมือนี้จะเกิดประโยชน์ได้ถ้าใช้คู่กับการสอนงาน	ใช้สำหรับบุคลากรใหม่ที่เพิ่งเข้ามาทำงาน สับเปลี่ยน โอนย้าย เลื่อนตำแหน่ง มีการปรับปรุงงานหรือต้องอธิบายงานใหม่ ๆ เพื่อสอนให้บุคลากรทราบและเรียนรู้เกี่ยวกับคู่มือ ขั้นตอน การปฏิบัติงาน (Procedure) วิธีการปฏิบัติงาน (Work Instruction) คู่มือการทำงาน (Manual) ระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน (Rules & Regulation) หรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อให้บุคลากรสามารถทำงานตามที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. โปรแกรมพี่เลี้ยง (Mentoring Program)	เน้นพัฒนาเรื่องจิตใจ การปรับตัว การทำงานร่วมกับผู้อื่นภายในองค์กรองค์การ บางแห่งเรียก Buddy Program ซึ่งบุคลากรจะมีพี่เลี้ยงที่ได้รับคัดเลือกให้ดูแลเอาใจใส่ และพูดคุยกับบุคลากรอย่างไม่เป็นทางการ	1. เพื่อดูแลและรักษาบุคลากรใหม่ให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกับทุกคนในองค์กรได้อย่างมีความสุข สามารถปรับตัวเข้ากับองค์กร เพื่อนร่วมงานและสภาพแวดล้อม ในการทำงานที่แตกต่างจากองค์กรเดิมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีพี่เลี้ยงทำหน้าที่ ในการสร้างความสัมพันธ์ ความคุ้นเคยและบรรยากาศที่ดีในการทำงานรวมทั้งเป็นแบบอย่าง (Role Model) ที่ดีให้แก่บุคลากรใหม่

ตาราง 8 ลักษณะเฉพาะของเครื่องมือพัฒนาบุคลากร (ต่อ)

เครื่องมือการพัฒนาบุคลากร	ลักษณะเฉพาะ	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย
4. โปรแกรมพี่เลี้ยง (Mentoring Program) (ต่อ)		2. เพื่อช่วยบุคลากรที่กำลังจะปรับตำแหน่ง ให้เติบโตขึ้นในองค์กร พี่เลี้ยงจะทำหน้าที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการทำงานรวมถึงข้อควรระวังและความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นจากงานใหม่ที่ได้รับมอบหมาย
5. การเพิ่มคุณค่าในงาน (Job Enrichment)	เน้นการมอบหมายงานที่ยากหรือท้าทายมากขึ้น ต้องใช้ความคิดริเริ่ม การคิดเชิงวิเคราะห์ การวางแผนงานมากกว่าเดิมที่เคยปฏิบัติ	<p>1. Renewal – การทำให้เกิดความแปลกใหม่ ไม่ให้บุคลากรเกิดความเบื่อหน่าย โดยการเปลี่ยนแปลงลักษณะงาน บุคคลที่จะต้องติดต่อประสานงานด้วย เปลี่ยนมุมมองหรือความคิดจากงานเดิม</p> <p>2. Exploration – การพัฒนาและการแสวงหาทักษะความชำนาญมากขึ้น พัฒนาสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นจากการทำงานใหม่ ๆ</p> <p>3. Specialization – การชำนาญในงานเป็นพิเศษ ก่อให้เกิดความสามารถในการบริหารจัดการงานนั้นที่ลึกซึ้ง ยากและท้าทายมากขึ้น</p>

ตาราง 8 ลักษณะเฉพาะของเครื่องมือพัฒนาบุคลากร (ต่อ)

เครื่องมือการพัฒนาบุคลากร	ลักษณะเฉพาะ	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย
6. การเพิ่มปริมาณงาน (Job Enlargement)	เน้นการมอบหมายงานที่มากขึ้น เป็นงานที่มีขั้นตอนงานคล้ายกับงานเดิมที่เคยปฏิบัติหรืออาจจะเป็นงานที่แตกต่างจากเดิมที่เคยปฏิบัติ แต่งานที่ได้รับมอบหมายไม่ยากหรือไม่ต้องใช้ความคิดเชิงวิเคราะห์มากนัก	เพื่อเป็นการเพิ่มทักษะการทำงานให้กับบุคลากรโดยเฉพาะทักษะในด้านการบริหารจัดการ (Managerial Competency) ที่เพิ่มขึ้นจากการบริหารงานที่มีปริมาณที่มากขึ้นกว่าเดิมที่เคยปฏิบัติ ได้แก่ ทักษะ การวางแผนงาน ทักษะการบริหารเวลา ทักษะการแก้ไขปัญหา และตัดสินใจการบริหารที่มงาน การสอนและการพัฒนาทีมงาน (เหมาะสำหรับบุคลากรที่ทำงานเดิม ๆ ซ้ำ ๆ มาเป็นระยะเวลาานาน)
7. การมอบหมายโครงการ (Project Assignment)	เน้นการมอบหมายให้บุคลากรรับผิดชอบโครงการระยะยาว ไม่สามารถทำให้เสร็จภายในวันหรือสองวัน เป็นโครงการพิเศษที่บุคลากรจะต้องแยกตัวจากเดิมที่เคยปฏิบัติหรือเป็นโครงการที่เพิ่มขึ้นจากงานประจำที่รับผิดชอบ	เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์หาจุดแข็งและจุดอ่อนของบุคลากรจากโครงการที่มอบหมายให้บุคลากรไปปฏิบัติเป็นเครื่องมือในการฝึกทักษะในการทำงาน (Skill-based) โดยเฉพาะทักษะเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องในงานนั้น บางองค์การนำมาใช้ในการเลื่อนระดับตำแหน่งงาน การคัดเลือกหาบุคลากรดาวเด่น และการหาผู้สืบทอด

ตาราง 8 ลักษณะเฉพาะของเครื่องมือพัฒนาบุคลากร (ต่อ)

เครื่องมือการพัฒนาบุคลากร	ลักษณะเฉพาะ	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย
8. การหมุนเวียนงาน (Job Rotation)	เน้นให้บุคลากรเวียนงานจากงานหนึ่งไปยังอีกงานหนึ่ง เพื่อเรียนรู้งานนั้น ตามระยะเวลาที่กำหนด โดยส่วนใหญ่มักใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาความสามารถของผู้บริหารก่อนการปรับตำแหน่ง/ระดับ	เพื่อพัฒนาความสามารถของบุคลากรให้เกิดการทำงานที่หลากหลายด้าน เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ของบุคลากรให้เรียนรู้งานมากขึ้น จึงเหมาะสำหรับบุคลากรที่เตรียมความพร้อมในการรับผิดชอบงานที่สูงขึ้น หรือเป็นกลุ่มคนที่มีผลงานดีและมีศักยภาพสูง (High Performance and High Potential)
9. การให้คำปรึกษาแนะนำ (Consulting)	เน้นการให้คำปรึกษาแนะนำเมื่อบุคลากรมีปัญหาที่เกิดขึ้นจากงานที่รับผิดชอบ หัวหน้างานจะต้องทำหน้าที่ให้แนวทาง เคลือบ และวิธีการ เพื่อให้บุคลากรสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นได้	เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคลากรด้วยการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงาน และนำมากำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาพร้อมกันระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งผู้บังคับบัญชาจะต้องนำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมเพื่อให้บุคลากรมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ มี 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคลากร 2) การป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น 3) การส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาทักษะและความรู้ต่าง ๆ

ตาราง 8 ลักษณะเฉพาะของเครื่องมือพัฒนาบุคลากร (ต่อ)

เครื่องมือการพัฒนาบุคลากร	ลักษณะเฉพาะ	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย
10. การทำกิจกรรม (Activity)	เน้นการมอบหมายกิจกรรมระยะสั้นไม่ต้องมีระยะเวลาหรือขั้นตอนการดำเนินงานมากนัก ความสำเร็จของเครื่องมือดังกล่าวนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรในการรับผิดชอบกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด	เพื่อให้บุคลากรเกิดความร่วมมือสามัคคีกัน เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมุมมองซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน รวมถึง ช่วยสร้างบรรยากาศและสร้างขวัญกำลังใจที่ดีในการทำงาน ทำให้บุคลากรเกิดความรู้สึกสนุกสนานในระหว่างวันทำงานอันส่งผลให้ ผลผลิตหรือผลการปฏิบัติงานเพิ่มสูงขึ้น และมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด
11. การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self Learning)	เน้นการฝึกฝนฝึกปฏิบัติด้วยตนเองจากแหล่ง/ ช่องทางการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น อ่านหนังสือหรือศึกษาระบบงานจาก Work Instruction หรือ ค้นคว้าข้อมูลผ่าน Internet หรือเรียนรู้จาก e-Learning หรือสอบถามผู้รู้ เป็นต้น	เพื่อให้บุคลากรมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองโดยไม่จำเป็นต้องใช้ช่วงเวลา ในการปฏิบัติงานเท่านั้น บุคลากรสามารถแสวงหาโอกาสเรียนรู้ได้ด้วยตนเองผ่านช่องทางการเรียนรู้และสื่อต่าง ๆ ที่ต้องการได้ วิธีนี้เหมาะกับบุคลากรที่ชอบเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ (Self Development) โดยเฉพาะกับบุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานดีและมีศักยภาพในการทำงานสูง (Talented-People)

ตาราง 8 ลักษณะเฉพาะของเครื่องมือพัฒนาบุคลากร (ต่อ)

เครื่องมือการพัฒนาบุคลากร	ลักษณะเฉพาะ	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย
12. การเป็นวิทยากรภายใน (Internal Trainer)	เน้นการสร้างบุคลากรที่มีความสามารถในการถ่ายทอดวิธีการสอนและมีความรู้ในเรื่องที่จะสอนโดยมอบหมายให้บุคคลเหล่านี้เป็นวิทยากรภายในองค์กร ทำหน้าที่จัดอบรมให้ กับบุคลากรในหน่วยงานต่าง ๆ	เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจและพัฒนาความสามารถของบุคลากรช่วยให้บุคลากรได้แสดงผลงานจากการเป็นวิทยากรภายในให้กับบุคลากรภายในองค์กร วิธีนี้เหมาะสมสำหรับบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญหรือรอบรู้ในงานที่รับผิดชอบ มีความชำนาญในงาน
13. การดูงานนอกสถานที่ (Site Visit)	เน้นการดูระบบและขั้นตอนงานจากองค์กรที่เป็นตัวอย่าง (Best Practice) ในเรื่องที่ต้องการดูงานเพื่อให้บุคลากรเห็นแนวคิด และหลักปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จ อันนำไปสู่การปรับใช้ในองค์กรต่อไป	เพื่อให้บุคลากรได้เห็นประสบการณ์ใหม่ ๆ การได้เห็นรูปแบบการทำงานที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ หรือได้เรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ ที่ดีจากองค์กรภายนอก มาใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้ดีขึ้นวิธีนี้เหมาะกับบุคลากรตั้งแต่ระดับผู้จัดการขึ้นไป
14. การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)	เน้นการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินและแจ้งผลหรือให้ข้อมูลป้อนกลับแก่บุคลากร เพื่อให้บุคลากรปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพและความสามารถในการทำงาน	เพื่อรับฟังข้อมูลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการทำงานหรือเรื่องทั่ว ๆ ไปที่เกิดขึ้นของตัวบุคคลหรือกลุ่มคน มี 3 รูปแบบ คือ <ul style="list-style-type: none"> - แบบแจ้งและชักจูง (Tell and Sell) - แบบแจ้งและรับฟัง (Tell and Listen) - แบบร่วมแก้ปัญหา (Problem Solving)

ตาราง 8 ลักษณะเฉพาะของเครื่องมือพัฒนาบุคลากร (ต่อ)

เครื่องมือการพัฒนาบุคลากร	ลักษณะเฉพาะ	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย
15. การฝึกงานกับ ผู้เชี่ยวชาญ (Counterpart)	เน้นการฝึกปฏิบัติจริงกับ ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ ในเรื่องนั้น เป็นการฝึกงาน ภายนอกสถานที่หรือการเชิญ ผู้เชี่ยวชาญให้เข้ามาฝึกงาน กับบุคลากรภายใต้ระยะเวลา ที่กำหนด	เพื่อให้บุคลากรในระดับผู้จัดการ หัวหน้างาน และบุคลากรที่มีศักยภาพสูง ซึ่งมี ความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ได้ภายในระยะเวลาที่จำกัด เพื่อนำความรู้ ที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญมาถ่ายทอดให้กับ บุคลากรคนอื่น ๆ ในองค์กรต่อไป
16. การเปรียบเทียบ กับคู่แข่ง/ คู่เปรียบเทียบ (Benchmarking)	เน้นการนำตัวอย่างของ ขั้นตอนหรือระบบงานจาก องค์กรอื่นที่เป็นตัวอย่าง (Best Practice) มาวิเคราะห์ เปรียบเทียบกับขั้นตอนหรือ ระบบงานปัจจุบัน เพื่อ กระตุ้นจูงใจบุคลากรให้เห็น ถึงสถานะของหน่วยงาน เทียบกับองค์กรที่เป็น Best Practice	เพื่อหาวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ ที่ดีที่สุด หรือได้ เทียบเท่า หรือดีกว่า เหมาะกับบุคลากร ระดับหัวหน้างาน หรือบุคลากรที่มีผลงานดี และมีศักยภาพสูง ที่มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ และปรับปรุงผลงานและความสามารถของ ตนเองให้เป็นที่ตามหรือสูงกว่ามาตรฐาน ของคู่แข่งภายในหรือภายนอกหน่วยงานและ องค์กร

ตาราง 8 ลักษณะเฉพาะของเครื่องมือพัฒนาบุคลากร (ต่อ)

เครื่องมือการพัฒนาบุคลากร	ลักษณะเฉพาะ	วัตถุประสงค์/เป้าหมาย
17. การประชุม/สัมมนา (Meeting/Seminar)	เน้นการพูดคุยระดมความคิดเห็นของทีมงาน เกิดการแลกเปลี่ยนมุมมองที่หลากหลาย ผู้นำการประชุม/สัมมนาจึงมีบทบาทสำคัญมากในการกระตุ้นใจผู้เข้าร่วมประชุมนำเสนอความคิดเห็น	เพื่อให้เกิดความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ จากผู้อื่นทั้งภายในและภายนอกองค์กร เป็นการเรียนรู้จากการรับฟังแนวคิดหรือผลงานใหม่ ๆ รวมถึงการหารือหรือระดมความคิดเห็นกันในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง
18. การให้ทุนการศึกษา (Scholarship)	เน้นการให้ทุนการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ประสบการณ์มากขึ้นจากอาจารย์ผู้สอน รวมถึงการสร้างเครือข่ายกับผู้เรียนด้วยกัน ซึ่งบุคคลที่ได้รับทุนจะต้องใช้เวลาการทำงานหรือเวลาส่วนตัวในการขอรับทุนจากองค์กร	เพื่อให้บุคลากรได้ใช้ช่วงเวลาดำเนินการปกติหรือนอกเวลาทำงานในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ในระดับที่สูงขึ้น โดยศึกษาต่อในหลักสูตรที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานปัจจุบันของบุคลากร หรือการทำงานในอนาคต หรือเป็นประโยชน์ต่อการเลื่อนระดับหรือตำแหน่งงานที่สูงขึ้นต่อไปในอนาคต

สรุปวิธีการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรนั้นมีหลากหลายวิธีขึ้นอยู่กับว่าหน่วยงานต้องการพัฒนาสมรรถนะด้านใดเป็นสำคัญซึ่งแต่ละวิธีจะมีคุณลักษณะเฉพาะ และวัตถุประสงค์ในการพัฒนาแตกต่างกัน ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะจาก ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้จาก European Federation of National Engineering Association (2013) ;

UN Competency Development a practice guide (2010) ; Spark (1989) ; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2555) ; สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (2550) ; สมคิด บางโม (2547) ; และประวิต เอราวรรณ์ (2548) โดยผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์วิธีการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี โดยเลือกใช้วิธีการเสริมสร้างสมรรถนะหลายวิธีเพื่อให้การเสริมสร้างสมรรถนะมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการคิดได้ปฏิบัติให้เกิดประสบการณ์ด้วยตนเอง และในการเสริมสร้างสมรรถนะมักใช้เทคนิคหลายวิธีประกอบกันเพื่อให้มีความเหมาะสม มีผลต่อความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนา ได้ดังนี้

1. การฝึกอบรม/ประชุมเชิงปฏิบัติการ (Training/workshop)
2. การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Site visit)
3. การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self learning)
4. การสอนงาน (Coaching)
5. กระบวนการพี่เลี้ยง (Mentoring)
6. การนิเทศ (Supervising)

โปรแกรมและการพัฒนาโปรแกรม

1. ความหมายของโปรแกรม

หรรษา สุขกาล (2543) ระบุถึงความหมายของโปรแกรม คือ แผนที่วางไว้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตามเป้าหมาย ภายใต้บริบทของสถาบัน

นิตา ชูโต (2538) ได้ให้คำจำกัดความโปรแกรมว่า หมายถึง “ความคิด” “แนวทาง” “กิจกรรม” หรือผลรวมที่เกิดจากกิจกรรมที่ได้จัดวางไว้ในโปรแกรมนั้น ๆ วางแนวคิดการจัดกิจกรรมหรือกลุ่มกิจกรรมที่ได้จัดวางไว้ในโปรแกรมนั้น ๆ วางแนวคิด การจัดกิจกรรมหรือกลุ่มของกิจกรรมที่ดำเนินอย่างมีระเบียบ มีงบประมาณ และระยะเวลาดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด หรือกลุ่มของกิจกรรมที่ดำเนินอย่างมีระเบียบมีงบประมาณ และระยะเวลาดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

สุวิมล ว่องวานิช (2543) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพครู หมายถึง ระบบโครงสร้างที่กำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ออกแบบมาเพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกันเพื่อการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานของครู

อุ๋นตา นพคุณ (2546) ได้อธิบายถึงความแตกต่างระหว่างโปรแกรมกับโครงการไว้ว่า โปรแกรม คือ งานประจำที่มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ส่วนโครงการจะมีลักษณะที่มึนงานเฉพาะกิจ ตามความจำเป็นในสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ แต่ถ้าหากโครงการมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องใน ระยะเวลาที่ยาวนานในกรณีเช่นนี้ โครงการก็จะกลายเป็นโปรแกรม ดังนั้น ระยะเวลาจึงจำเป็นในการ ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและมีการพัฒนา ประเมินผล เพื่อการคงอยู่ของกิจกรรมเป็นปัจจัยที่สำคัญของ โปรแกรม และได้ชี้แจงโดยอ้างความเห็นของ Boyle และ Boone ว่าในการให้ความหมายของโปรแกรม หรือการวางแผนโปรแกรมจะให้ความสำคัญกับความร่วมมือระหว่างผู้เรียนกับครูในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้อง กับแนวความคิดของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเรื่องการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) หรือการใช้ผู้เรียนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม (People's Participation) และ สรุปรว่า การที่โปรแกรมให้ความสำคัญกับเรื่องความร่วมมือระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนหรือองค์การทาง การศึกษาในโรงเรียนนี้ คือคุณลักษณะเด่นที่ทำให้ คำว่าโปรแกรมมีความหมายกว้างกว่าคำว่าหลักสูตร

สมศักดิ์ จิตตพรพงษ์ (2547) ได้ให้ความหมายของโปรแกรม หมายถึง การจัดวางกิจกรรม อย่างมีระบบ ตั้งแต่การวิเคราะห์ความต้องการ การวางแผน การสอน การประเมินผลและการ ประชาสัมพันธ์โปรแกรม ซึ่งมีวิธีการทำงานเป็นขั้นตอน

ยอดอนงค์ จอมหงษ์พิพัฒน์ (2553) ได้ให้ความหมายของโปรแกรม คือ แผนหรือกิจกรรม อันเป็นมวลประสบการณ์ที่วางไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ มีขั้นตอนในการพัฒนาที่สร้างขึ้นโดยการ ประยุกต์จากองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันของหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนา โปรแกรมเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ภายใต้บริบทของการพัฒนาในแต่ละ องค์การ

Boyle (1981) ได้ให้คำจำกัดความของโปรแกรมว่า หมายถึง สิ่งที่เกิดจากกิจกรรม การวางแผนโปรแกรมประกอบด้วย การวิเคราะห์ความต้องการ การวางแผนการเรียนการสอนการ ประชาสัมพันธ์ การประเมินผลและการรายงานผล

Tyler (1986) ได้ให้คำจำกัดความ โปรแกรมว่า โครงร่างของงานที่กระทำหรือการจัดเตรียม แผนการที่จะทำ หรือชุดเหตุการณ์ที่รวบรวมไว้ ซึ่งรวมทั้งกิจกรรมทุกอย่างกระทำในค่าย หรือศูนย์ต่าง ๆ เป็นต้น

Boyle (1981) และ Boone (1992) ให้ความหมายของโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพ หมายถึง ผลของความร่วมมือระหว่างผู้เข้าร่วมโปรแกรมกับผู้พัฒนาโปรแกรมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ

ได้แก่ การวิเคราะห์ความต้องการ การวางแผน การสร้างแผนการจัดกิจกรรม การปฏิบัติการ การ
 ประชาสัมพันธ์ การประเมินผล รายงานผล และความรับผิดชอบต่อโปรแกรม

Barr และ คณะ (1985) อธิบายว่าโปรแกรมมีความหมายได้หลายแบบ ขึ้นอยู่กับแต่ละ
 บุคคลโดยทั่วไปคำว่าโปรแกรมใช้ใน 3 ความหมาย คือ

1. โปรแกรม หมายถึง หน่วย (Units) ที่จัดขึ้นเพื่อทำกิจกรรมพิเศษหรือใช้บริหารตาม
 ความต้องการของสถาบันหรือบุคคล
2. โปรแกรม หมายถึง ลำดับการปฏิบัติตามที่วางแผนไว้ (Series of Planned
 Intervention) เพื่อวัตถุประสงค์โดยเฉพาะสำหรับกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะ
3. โปรแกรม หมายถึง กิจกรรมที่วางแผนไว้ (Planned Activity) เพื่อเป้าหมาย
 โดยเฉพาะ

Chen (2009) ได้ให้ความหมายของ ทฤษฎีโปรแกรมว่า เป็นการกำหนดถึงสิ่งที่จะต้อง
 กระทำเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่พึงประสงค์ ผลกระทบสำคัญที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และเงื่อนไขที่จะทำให้
 เป้าหมายหรือผลกระทบเหล่านี้เกิดขึ้นได้ ทฤษฎีโปรแกรมประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นส่วนที่
 ระบุถึงโครงสร้างของโปรแกรมที่ควรจะเป็น ประกอบด้วย การจัดการกระทำ (Treatments) ผลลัพธ์
 (Outcomes) และกระบวนการนำไปสู่การปฏิบัติ (Implementation Processes) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับ
 กับคุณค่าของโปรแกรม ส่วนนี้จะถูกต้องเรียกว่า “Normative Theory” ส่วนที่ 2 เป็นส่วนที่ระบุถึง
 กลไกเชิงสาเหตุที่เชื่อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกระทำของโปรแกรม กระบวนการนำไปสู่การ
 ปฏิบัติและผลลัพธ์ ส่วนนี้จะถูกเรียกว่า “Causative Theory” โดยที่ Normative Theory จะให้การ
 ชี้แนะเกี่ยวกับเป้าหมายหรือผลลัพธ์ที่จะต้องตรวจสอบหรือติดตาม และ การออกแบบ และดำเนินการ
 เกี่ยวกับการจัดการกระทำ ส่วน Causative Theory จะระบุถึงประเด็นที่เกี่ยวกับการทำงานของโปรแกรม
 ภายใต้สภาพการณ์ที่กำหนด และผลที่จะเกิดขึ้นจากโปรแกรม

Rogers (2000) ได้ให้ความหมายของ ทฤษฎีโปรแกรม เป็นการสร้างโมเดลที่เป็นไปได้
 เกี่ยวกับโปรแกรมถูกคาดหวังว่าจะทำงานอย่างไรเพื่อที่จะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ต้องการ ซึ่งนักประเมินจะ
 ใช้ทฤษฎีนี้เป็นแนวทางในการดำเนินการประเมินและใช้เป็นมาตรฐาน (Benchmark) ในการตัดสิน
 ประสิทธิภาพของโครงการ

สรุปได้ว่า โปรแกรม หมายถึง การจัดการกิจกรรมที่เป็นเรื่องเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีการจัดอย่าง
 เป็นระบบ ตั้งแต่การวิเคราะห์ความต้องการ การวางแผน การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล

สำหรับใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน หรือปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ ให้สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของแต่ละองค์การ

2. องค์ประกอบของโปรแกรม

หรรษา สุขกาล (2543) ได้สรุปเกี่ยวกับองค์ประกอบของโปรแกรมการพัฒนาไว้ 3 ส่วน ประกอบด้วย 1) บริบท (Context) 2) เป้าหมาย (Goal) 3) แผนหรือวิธีปฏิบัติ (Plan or Method) ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 จะต้องมีความพอเหมาะและมีความพอดีเพื่อให้สามารถเกิดความสำเร็จในการพัฒนาได้

นฤมล มณีงาม (2547) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของโปรแกรม ดังนี้ 1) หลักการของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) ลักษณะของโปรแกรม 4) คุณสมบัติของโปรแกรม 5) เนื้อหาที่ใช้ในโปรแกรม 6) เอกสารที่ใช้ในโปรแกรม 7) การจัดการเรียนรู้ในโปรแกรม 8) การประเมินผลโปรแกรม

ไท คำล้าน (2551) ได้ให้ส่วนประกอบของโปรแกรมฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำทางสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ จุดมุ่งหมาย กิจกรรม วิธีการอบรม เนื้อหาสาระรวมทั้งวิธีการประเมินผล โดยใช้กรอบแนวคิดที่เกิดจากสภาพปัญหาและความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษาและปรับปรุงเนื้อหา และกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และนโยบายเร่งด่วนของหน่วยงานต้นสังกัด และสอดคล้องกับแนวทางในการประเมินคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

ยอดอนงค์ จอมหงษ์พิพัฒน์ (2553) ได้ให้ส่วนประกอบของโปรแกรมการพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน 7 ประการ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการ โครงสร้าง การวัดและประเมินผลโปรแกรม

ปริญญา มีสุข (2552) ได้ให้องค์ประกอบของโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพครูแบบมีส่วนร่วมของครู 9 องค์ประกอบ ดังนี้ สภาพปัญหา วัตถุประสงค์ โครงสร้างเวลา คุณสมบัติของผู้เข้าร่วมโปรแกรม เนื้อหาที่ใช้ เอกสารที่ใช้ การจัดการเรียนรู้ในโปรแกรม และการประเมินผลโปรแกรม

Boone (1992) ได้กำหนดการพัฒนาโปรแกรม ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน คือ (1) การจัดทำแผน (Planning) (2) การออกแบบและดำเนินการ (Design and Implementation) (3) การตรวจสอบและประเมินผล (Evaluation and Accountability) โดยในแต่ละองค์ประกอบจะมีข้อกำหนดต่าง ๆ ดังนี้

1. การกำหนดแผนมีข้อกำหนด 4 ข้อ คือ 1) การจัดทำแผนนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงให้เข้าถึงแผนปฏิบัติการขององค์กร 2) การจัดทำแผนต้องมีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างกันโดยการมี

ส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง 3) การดำเนินงานในการจัดทำแผนต้องมีความเป็นประชาธิปไตย 4) ต้องมีการสื่อสารที่เป็นกระบวนการเพื่ออธิบายความเข้าใจระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. การออกแบบและการดำเนินการมีข้อกำหนด 8 ข้อ คือ 1) การดำเนินการตามแผนจะต้องตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย 2) แผนจะเป็นพิมพ์เขียวในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อประโยชน์ขององค์กรในระยะยาว 3) แผนเป็นตัวกำหนดการจัดสรร การจัดรูปแบบและการใช้ทรัพยากร 4) แผนเป็นตัวชี้แนะและกำหนดทิศทางในการตัดสินใจ 5) แผนเป็นการจัดเตรียมการใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างเหมาะสม 6) การออกแบบการปฏิบัติเป็นการพัฒนาอย่างเป็นระบบ 7) แผนปฏิบัติต้องมีจุดมุ่งหมายสาธารณะ 8) แผนและแผนปฏิบัตินั้นเป็นจัดเตรียม เพื่อกำหนดการพัฒนาบุคคล ให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติ

3. การตรวจสอบและประเมินผล โดยให้ความสำคัญในการติดตามและสนับสนุนกิจกรรมของผู้เรียนและผู้สอน เพื่อให้เกิดการยอมรับในกิจกรรม โดยระบบการติดตามจะมีลักษณะเหมือนการสื่อสารสองทางที่เชื่อมระหว่างนักศึกษานอกระบบกับกลุ่มการตรวจสอบ และประเมินผลเป็นการสร้างความรับผิดชอบในการปฏิบัติอย่างแท้จริง การตรวจสอบประเมินผลดำเนินการ เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสารจากการสังเกตกิจกรรมการเรียนการสอน ที่นำมาพิจารณาเพื่อปรับการตัดสินใจให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการวางโครงสร้างทรัพยากรบุคคลและ อื่น ๆ

Caffarella (2002) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบในการพัฒนาโปรแกรมประกอบด้วย 11 องค์ประกอบ มีลักษณะดังนี้

1. การจัดพื้นฐานสำหรับกระบวนการวางแผน (Establishing a Basis for The Planning Process)
2. การกำหนดแนวคิดโปรแกรม (Identifying Program Ideas)
3. การค้นหาและจัดลำดับความสำคัญของแนวคิดโปรแกรม (Sorting and Prioritizing Program Ideas)
4. การพัฒนาวัตถุประสงค์ของโปรแกรม (Developing Program Objective)
5. การเตรียมถ่ายโอนการเรียนรู้ (Preparing for the Transfer of Learning)
6. การสร้างแผนการประเมินผล (Formulating Evaluation Plans)
7. การพิจารณารูปแบบ ตารางเวลา และความต้องการของเจ้าหน้าที่ (Determining Formats, Schedules and Staff Needs)

8. การเตรียมแผนด้านงบประมาณและการตลาด (Preparing Budgets and Marketing Plans)

9. การออกแบบแผนการสอน (Designing Instructional Plans)

10. การประสานงานด้านสิ่งสนับสนุนและพร้อมรับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น (Coordinating, Facilitating and On-Site Event)

11. การสื่อสารคุณค่าของโครงการ (Communicating the Value of the Program)

Chris Osborn (2013) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญ 7 ประการของโปรแกรมการอบรมพัฒนาพนักงาน ได้แก่ 1) สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร 2) สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมการเรียนรู้ขององค์กร 3) วิเคราะห์ความจำเป็น 4) เนื้อหา 5) กำหนดการประเมินผลที่บอกความสำเร็จ 6) การตลาด และ การสื่อสาร 7) วัดผลของกลยุทธ์ผลกระทบทางธุรกิจ

จากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับองค์ประกอบโปรแกรมข้างต้นสามารถสังเคราะห์องค์ประกอบของโปรแกรกดังตาราง 9

ตาราง 9 วิเคราะห์องค์ประกอบโปรแกรม

องค์ประกอบของ โปรแกรม	นักวิชาการ								จำนวนความถี่
	Boone (1992)	Caffarella (2002)	Chris Osborn (2013)	ทรรษา สุขกาล (2543)	นฤมล มณีงาม (2547)	ไท คำถ่าน (2551)	ปริญญา มีสุข (2552)	ยอดอนงค์ จอมพงษ์พิพัฒน์ (2553)	
หลักการ	✓	✓			✓			✓	4
วิสัยทัศน์								✓	1
บริบท				✓					1
วัตถุประสงค์		✓		✓	✓	✓	✓	✓	6
เป้าหมาย			✓						1
วิธีการปฏิบัติ/พัฒนา	✓			✓		✓			3
กิจกรรม/เนื้อหาของโปรแกรม			✓		✓	✓	✓		4
โครงสร้างของโปรแกรม							✓	✓	2
เอกสารที่ใช้ในโปรแกรม					✓		✓		2
การจัดการเรียนรู้ในโปรแกรม		✓			✓		✓		3
การประเมินผลโปรแกรม	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	8

จากตาราง 9 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของโปรแกรมโดยนำองค์ประกอบที่มีความถี่สูง และนำองค์ประกอบที่มีความถี่ต่ำแต่เป็นองค์ประกอบที่มีความสอดคล้องคล้ายคลึงกันมารวมกัน ซึ่งสามารถสังเคราะห์ได้ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีการปฏิบัติ 4) กิจกรรม และเนื้อหาของโปรแกรม 5) การประเมินผลโปรแกรม

3. กระบวนการพัฒนาโปรแกรม

วิโรจน์ สารรัตนะ (2556) ได้อธิบายถึง ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษา ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและตรวจสอบแนวคิดเชิงทฤษฎีของโปรแกรมการตรวจสอบแนวคิดเชิงทฤษฎีของโปรแกรมที่พัฒนา

ขั้นตอนที่ 2 ปรับปรุงแก้ไขและจัดทำเอกสารประกอบ

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบและการปรับปรุงโปรแกรม

ขั้นตอนที่ 4 สร้างเครื่องมือประเมินโปรแกรมในภาคสนาม

ขั้นตอนที่ 5 ทดสอบโปรแกรมในภาคสนาม การทดลองใช้โปรแกรมในภาคสนามจริง

Knowles (1980) ได้วางโปรแกรมการพัฒนาการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การจัดบรรยากาศสำหรับการเรียนรู้
2. การจัดตั้งองค์การสำหรับการวางแผน
3. การวินิจฉัยความต้องการสำหรับการเรียนรู้
4. การจัดสร้างทิศทางเป้าหมายสำหรับการเรียนรู้
5. การปฏิบัติตามโปรแกรม
6. การออกแบบด้านประสบการณ์การเรียนรู้
7. การประเมินผลและการวินิจฉัยซ้ำอีกครั้งหนึ่ง

Boyle (1981) มีแนวคิดกระบวนการพัฒนาโปรแกรม ดังนี้ คือ

1. การมีส่วนร่วม มีแนวคิด 2 แนวทางในด้านการมีส่วนร่วม แนวทางหนึ่ง คือ ผู้สอนหรือผู้พัฒนาโครงการควรเป็นผู้พัฒนาโปรแกรม ส่วนผู้เรียนจะเรียนรู้และได้ประโยชน์จากการร่วมกิจกรรมของโครงการที่วางแผนไว้ อีกแนวคิดหนึ่งคือผู้เรียนควรมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในกระบวนการพัฒนาโปรแกรมบนความเชื่อที่ว่าผู้เรียนไม่ได้เรียนเนื้อหาเท่านั้นแต่ควรเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาซึ่งผู้เรียนสามารถนำกระบวนการแก้ปัญหาที่เรียนรู้นั้นใช้แก้ปัญหาได้ตลอดไปแม้ไม่มีผู้รู้และผู้พัฒนาโปรแกรมนั้นต่อไปแล้ว

2. ความต้องการและความสนใจ แหล่งที่มาของความต้องการอาจแบ่งเป็นความต้องการของผู้เรียน ซึ่งมีความต้องการของตนเองเพื่อการพัฒนาและประโยชน์ของตนเอง ความต้องการของนักศึกษานอกโรงเรียน มุ่งจะให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาเชิงวิชาการที่เป็นผลดีต่อผู้เรียนและชุมชน แต่

อาจจะไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้พัฒนาโปรแกรมต้องเผชิญกับความต้องการที่แตกต่าง และต้องตัดสินใจเลือกที่จะพัฒนาโปรแกรม เพื่อตอบสนองแหล่งใดแหล่งหนึ่งโดยสร้างเกณฑ์ในการเลือก ขึ้นมาเพื่อใช้เกณฑ์นั้นตัดสิน

3. ความสมดุลของโปรแกรม ผู้พัฒนาโปรแกรมจะต้องคำนึงถึงความสมดุลของการ ออกแบบโปรแกรมที่สามารถตอบสนองกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อที่จะให้โปรแกรมมี ประสิทธิภาพ

4. การประเมิน แนวทางการประเมินโปรแกรมนั้น บางคนเชื่อว่า น่าจะเป็นหน้าที่ของ ผู้เชี่ยวชาญภายนอกโดยประเมินตามวัตถุประสงค์ของโปรแกรมที่กำหนดไว้ ส่วนบางความเห็นก็คิดว่า บุคคลที่มีส่วนตั้งแต่เริ่มโปรแกรมเป็นผู้ที่รู้รายละเอียด สมควรเป็นผู้ประเมินโปรแกรม

5. การตัดสินใจ การที่ผู้พัฒนาโปรแกรมเป็นผู้ตัดสินใจกำหนดเป้าหมายของโปรแกรม เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้พัฒนาโปรแกรมผลักดันความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติของตนเองไปสู่ผู้เรียน จึงเสนอ แนวคิดให้ผู้เรียนพัฒนาความเชื่อ ค่านิยม เจตคติของตนเองโดยอาศัยกระบวนการทางการศึกษา ซึ่ง กระบวนการนี้ช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดวุฒิภาวะ และสามารถนำตนเองในการเรียนรู้ได้

6. การสนับสนุน การสนับสนุนทางการเงินในการพัฒนาโปรแกรมการจัดการศึกษา เป็น ประเด็นที่มีการถกเถียงกัน มุมมองหนึ่งเห็นว่าการจัดการศึกษานอกระบบควรเป็นการให้บริการแก่ ประชาชนโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย การเก็บเงินอาจจะเป็นการปิดกั้นประชาชนผู้ไม่สามารถจ่ายเงินได้อีก มุมมองหนึ่ง เห็นว่าการศึกษา นอกระบบที่มีคุณภาพควรจำเป็นที่จะต้องได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่าย จากผู้เรียน นอกจากนั้นการที่ผู้เรียนต้องจ่ายเงินเป็นการสร้างความรู้สึกรับผิดชอบแก่ตนเอง โดยที่โปรแกรม แบบให้เปล่าไม่สามารถให้ได้

7. จุดเน้น มีความเชื่อเรื่องกลุ่มเป้าหมายในการเรียนรู้ บางคนเห็นว่า ควรเรียนเป็น รายบุคคล เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ ข้อจำกัดของการศึกษานอกระบบ รายบุคคลจะบริการประชาชนได้มากเท่าใด ความเชื่อที่สองคือ การจัดการศึกษานอกระบบเกิดขึ้นได้ดี ที่สุดในสภาวะกลุ่ม ด้วยเหตุที่กลุ่มเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมโดยรายบุคคลขาดลักษณะเชิงสังคมที่เอื้อต่อ การเรียนรู้โดยบังเอิญจากกลุ่ม ความเชื่อที่สามเชื่อในการจัดการเชิงชุมชนว่าสามารถครอบคลุมประเด็น ทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคมอย่างกว้างขวาง การแก้ปัญหาต้องมีความเข้าใจในปัญหาอื่นเกี่ยวข้อง ด้วยไม่สามารถแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งได้ การเชื่อมโยงการแก้ปัญหาจึงต้องครอบคลุม

8. คุณภาพ คุณภาพทางการศึกษานอกระบบมีความสำคัญ ซึ่งตัวชี้วัดคุณภาพในการศึกษามี 2 ส่วน คือ เชิงปริมาณ เช่น จำนวนผู้เข้าร่วมโปรแกรม คะแนนความก้าวหน้าหลังเข้ารับการอบรม หรือควรเป็นเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์ผู้เข้าโปรแกรม

Barr และ คณะ (1985) ได้เสนอรูปแบบของโปรแกรม 5 ขั้นตอนเพื่อการพัฒนาโปรแกรม (Five-step Model for Program Development) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การประเมิน (Assessment)

1. ประเมินความต้องการของนิสิตนักศึกษา
2. ประเมินสิ่งแวดล้อมสถาบัน
3. ประเมินทรัพยากร ได้แก่ บุคลากร เงิน และทรัพยากรทางกายภาพ

ขั้นที่ 2 การวางแผน (Planning)

1. การพัฒนาที่วางแผน
2. กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์และการประเมินผล
3. เลือกวิธีปฏิบัติ
4. ฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
5. กำหนดงบประมาณที่ต้องใช้
6. กำหนดเวลาสิ้นสุดโปรแกรม

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติ (Implementation)

1. กำหนดความรับผิดชอบ เช่น ทักษะความสามารถและงานที่ต้องทำ
2. ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้
3. ประเมินผลกระบวนการ (Process) และประเมินผลผลิต (Product)

ขั้นที่ 4 ประเมินหลังจบโปรแกรม (Post-assessment) ใช้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินกระบวนการและผลผลิตเพื่อการตัดสินใจอนาคตของโปรแกรม

ขั้นที่ 5 การตัดสินใจเชิงบริหาร (Administrative Decision) การตัดสินใจว่าจะดำเนินโปรแกรมต่อไป หรือยุติโปรแกรมหรือดัดแปลงปรับปรุง

Tyler (1986) ได้กำหนดหลักการรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ 4 ขั้นตอน คือ

1. กำหนดวัตถุประสงค์ทางการศึกษา

กำหนดวัตถุประสงค์ พิจารณาจากความต้องการและความสนใจของผู้เรียนสภาพชีวิตของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ และจากแนวคิดทฤษฎี หลักการ หรือข้อเท็จจริงด้านเนื้อหา

2. การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้

หลักในการเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ ควรจะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝนและนำไปใช้จริงได้ เกิดความพึงพอใจทำให้มีปฏิริยาโต้ตอบ ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และทำให้เกิดผลอย่าง ต่อเนื่อง

3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จะต้องมีความต่อเนื่อง เป็นขั้นตอนและสามารถบูรณาการได้ โดยจัดทั้งในรูปแบบของการให้ข้อมูลความรู้ แนวคิด ค่านิยม และทักษะได้

4. การประเมินผลการเรียนรู้

โดยประเมินจากการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ระบุสถานการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถแสดงพฤติกรรมนั้นได้เลือกและออกแบบวิธีสำหรับรวบรวมข้อมูลหลักฐาน การกำหนดตัวอย่าง การรวบรวมข้อมูล การสรุปและจัดกระทำข้อมูล

Boone (1992) ได้เสนอว่า ในการพัฒนาโปรแกรม นักการศึกษาหรือนักพัฒนาโปรแกรม ควรมีความเข้าใจพื้นฐาน หรือยอมรับข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม 5 ข้อ

1. การพัฒนาโปรแกรมเป็นความมุ่งหวังที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในตัวผู้เรียน ไม่ว่าผู้เรียน จะเป็นรายบุคคล เป็นกลุ่มบุคคล หรือชุมชน การเปลี่ยนแปลงที่คาดหวังว่าจะเกิดจากผู้เรียน คือ ด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ ในระดับกลุ่ม หรือชุมชนการเปลี่ยนแปลงที่คาดหวังว่า จะเกิดขึ้นในชุมชน คือ วิธีการต่าง ๆ ในการประสานความต้องการและผลประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน

2. การพัฒนาโปรแกรมเป็นเรื่องของการตัดสินใจ ดังนั้น นักพัฒนาโปรแกรมจะต้องเป็นการยอมรับข้อตกลงเบื้องต้นว่า ในการวางโปรแกรมจะต้องให้บุคคลหรือตัวแทนของบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนหรือบางขั้นตอน ตั้งแต่การวิเคราะห์กำหนดความต้องการของบุคคลและปัญหาชุมชน ตลอดจนถึงขั้นตอนการประเมินผลและเสนอรายงาน

3. การพัฒนาโปรแกรมเป็นหลักสำคัญในเรื่องการร่วมมือ หรือการมีส่วนร่วมของผู้เข้ามา รับบริการกับนักพัฒนาโปรแกรม ในการวิเคราะห์และกำหนดว่าอะไรคือความต้องการหรือปัญหาที่ต้องการแก้ การเลือกทรัพยากรและวิธีปฏิบัติงาน ตลอดจนถึงวิธีการประเมินที่เหมาะสมที่สุด

4. การพัฒนาโปรแกรมเป็นเรื่องของระบบและแนวคิด กล่าวคือ การพัฒนาโปรแกรมเป็นระบบใหม่ ๆ ที่ประกอบด้วยแนวคิดต่าง ๆ ในระบบใหม่ดังกล่าว จะประกอบด้วยระบบย่อย อีก 3 ระบบที่มีแนวคิดที่ปฏิสัมพันธ์ต่อกัน สามารถจำแนกได้ดังนี้

4.1 ระบบการวางแผน

4.2 ระบบการสร้างและการนำโปรแกรมไปปฏิบัติ

4.3 ระบบการประเมินผลและความรับผิดชอบในการรายงานผล

5. การพัฒนาโปรแกรมเป็นวิธีการที่สำคัญวิธีการหนึ่งที่ต้องจะได้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ทำให้องค์กรมีความตื่นตัว ทันท่วงทีต่อเหตุการณ์ และสามารถปรับปรุงองค์กรได้ในอนาคต

Houle (1996) ได้นำเสนอการวางแผนโปรแกรมการพัฒนาคณาครไว้ ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม

ขั้นตอนที่ 2 การตัดสินใจทางด้านกระบวนการที่จะนำไปใช้

ขั้นตอนที่ 3 การระบุวัตถุประสงค์และการปรับให้เหมาะสม

ขั้นตอนที่ 4 การออกแบบรูปแบบที่เหมาะสมทางด้านทรัพยากร ผู้นำ วิธีการ ตาราง กำหนดการลำดับเรื่อง การเสริมแรงทางสังคม การทำให้อยู่ในรูปแบบปัจเจกบุคคล บทบาทและความสัมพันธ์ เกณฑ์การประเมินผล และความชัดเจนในการออกแบบ

ขั้นตอนที่ 5 รูปแบบที่ใช้ให้เหมาะสมกับแบบแผนของชีวิตที่ใหม่กว่าทั้งด้านการแนะนำ ผู้เรียน รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้เรียน งบประมาณ การเงินที่สนับสนุนและการตีความหมาย

ขั้นตอนที่ 6 นำแผนสู่ผลกระทบบางอย่างที่เกิดขึ้นในองค์กร ทั้งในระดับบุคคลระดับกลุ่มบุคคล และระดับองค์การ

ขั้นตอนที่ 7 การวัดผลลัพธ์และประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาตามกระบวนการของโปรแกรม

Caffarella (2002) ได้เสนอ การวางแผนพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกโรงเรียน ประกอบด้วย 9 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างข้อมูลพื้นฐานสำหรับกระบวนการวางแผน

ขั้นตอนที่ 2 การระบุแนวความคิดของโปรแกรม

ขั้นตอนที่ 3 การจัดลำดับแนวความคิดของโปรแกรม

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนาวัตถุประสงค์ของโปรแกรม

ขั้นตอนที่ 5 การเตรียมการสำหรับการถ่ายโอนความรู้

ขั้นตอนที่ 6 การสร้างแผนการประเมินผล

ขั้นตอนที่ 7 การออกแบบแผนการสอน

ขั้นตอนที่ 8 การประสานงานผู้สนับสนุน

ขั้นตอนที่ 9 การสื่อสารคุณค่าของโปรแกรม

Carolyn และคณะ (2013) ได้เสนอขั้นตอนของการพัฒนาโปรแกรม ไว้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรม (Analyze the Training Need)

เมื่อมีการพัฒนาโปรแกรมการอบรมเพื่อพัฒนางาน ต้องคำนึงถึง อะไรคือความรู้ อะไรคือทักษะและทัศนคติของผู้ที่รับการอบรมที่จะทำให้โปรแกรมการอบรมมีความสมบูรณ์ และให้สามารถเชื่อมโยงช่องว่างระหว่างผู้เข้ารับการอบรม นอกจากนี้ยังต้องมีการพิจารณาระยะเวลาของการฝึกอบรมพร้อมทั้งวิธีการ แนวโน้มที่ดีที่สุดที่ผู้เข้ารับการอบรมจะได้เรียนรู้และเครื่องมือ หรือทรัพยากรที่มีให้

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบโปรแกรมการอบรม (Design the Training Program) โดย

จะต้องออกแบบให้อยู่บนพื้นฐานซึ่งเป็นผลจากขั้นตอนการวิเคราะห์ ขั้นตอนนี้ประกอบด้วย การระบุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งอธิบายในลักษณะที่สามารถวัดผู้เข้าฝึกอบรมได้ตามจุดประสงค์เมื่อเสร็จสิ้นการฝึกอบรม นอกจากนี้ยังต้องกำหนดวิธีการอบรมแสดงเป็นวิธีการฝึกอบรมให้ผู้เข้าอบรมได้เห็นชัดเจน อาจนำเสนอได้หลายวิธี เช่น โดยการสอนในห้องเรียนทางออนไลน์ หรือใช้วิธีการผสมผสานทั้งสองแบบก็ได้ โดยการออกแบบในขั้นตอนนี้อาจสร้างเค้าร่างหรือเค้าโครงเนื้อเรื่องที่จะช่วยในการพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรม (Develop the Training Program) ใน

ขั้นตอนการพัฒนาเป็นการใช้วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายและวัสดุอื่น ๆ ที่สร้างขึ้นในระหว่างขั้นตอนการออกแบบเพื่อพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรม วัสดุนี้อาจรวมถึงส่วนประกอบของการฝึกอบรมออนไลน์และวัสดุสำหรับการฝึกอบรมและผู้เข้ารับการฝึกอบรม ในช่วงนี้ยังอาจจะพัฒนาวิธีการทดสอบการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการของผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับความรู้ทักษะหรือทัศนคติ ขึ้นอยู่กับการฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 4 การใช้โปรแกรมการฝึกอบรม (Implement the Training Program)

ขั้นตอน

การนำโปรแกรมไปใช้นี้บางครั้งเรียกว่าขั้นตอนการจัดส่งหรือขั้นตอนการส่งมอบ ในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ต้องทำการฝึกอบรมให้กับผู้เข้าร่วมฝึกอบรม ไม่ว่าจะเป็นคำสั่งหรือการฝึกที่ใช้ทางออนไลน์ ในห้องเรียนหรือผ่านวิธีอื่น ๆ ครั้งแรกของการวิธีการฝึกอบรมหรือวิธีการสอนบางครั้งจะถูกเรียกว่า “การนำร่อง”

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลโปรแกรมการฝึกอบรม (Evaluate the Training Program)
ขั้นตอนการประเมินผลเป็นขั้นตอนที่จะสามารถตรวจสอบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้ทักษะหรือทัศนคติ ตามที่ระบุเป้าหมายไว้ในขั้นตอนของการวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรม โดยใช้ข้อมูลที่ได้รับในระหว่างขั้นตอนการประเมินผล สามารถทำการเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมในการออกแบบการพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมในครั้งต่อไปที่นำเสนอให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมข้างต้นสามารถสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาโปรแกรม ดังตาราง 10

ตาราง 10 การสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาโปรแกรมตามแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการ

กระบวนการพัฒนา โปรแกรม	นักวิชาการ								
	Knowles (1980)	Barr and others (1985)	Tyler (1986)	Boone (1992)	Houle (1996)	Caffarella (2002)	Carolyn Barratt and others (2013)	วิโรจน์ สารรัตน์ (2556)	จำนวนความถี่
การวินิจฉัยความต้องการและ ความจำเป็น	✓	✓					✓		3
ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี					✓	✓		✓	3
การวิเคราะห์เพื่อหาเป้าหมาย	✓								1
กำหนดวัตถุประสงค์ของ โปรแกรม		✓	✓	✓	✓	✓		✓	6
การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม					✓				1
การจัดการทรัพยากร	✓	✓							2
การวางแผนจัดทำโปรแกรม	✓	✓				✓			3
การออกแบบโปรแกรม			✓		✓		✓		3
การสร้างและพัฒนาโปรแกรม		✓		✓	✓	✓	✓		5
การนำโปรแกรมไปทดลองใช้	✓	✓	✓			✓	✓	✓	6
การพัฒนาบุคลากร		✓							1
การตัดสินใจเพื่อนำโปรแกรม ไปใช้		✓			✓				2
จัดการทรัพยากรก่อนใช้ โปรแกรม				✓					1

ตาราง 10 การสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาโปรแกรมตามแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการ (ต่อ)

นักวิชาการ	Knowles (1980)	Barr and others (1985)	Tyler (1986)	Boone (1992)	Houle (1996)	Caffarella (2002)	Carolyn Barratt and others (2013)	วิโรจน์ สารรัตน์ (2556)	จำนวนความถี่
กระบวนการพัฒนาโปรแกรม									
การประเมินผลลัพธ์ของโปรแกรม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	8
การสื่อสารคุณค่าโปรแกรม						✓			1

จากตาราง 10 สามารถสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาโปรแกรม โดยพิจารณาจากองค์ประกอบที่มีความถี่สูงและนำองค์ประกอบที่มีความถี่ต่ำมารวมเข้ากับองค์ประกอบที่มีความสอดคล้องคล้ายคลึงกัน สรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาโปรแกรมในการวิจัยครั้งนี้ คือ การออกแบบเพื่อใช้ในการฝึกอบรม หรือ การพัฒนาบุคคลเพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประกอบด้วยขั้นตอนได้แก่

1. การวิเคราะห์ความต้องการและความจำเป็น
2. การกำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรม
3. การวางแผนและออกแบบโปรแกรม
4. การสร้างและพัฒนาโปรแกรม
5. การนำโปรแกรมไปทดลองใช้
6. การประเมินผลลัพธ์ของโปรแกรม

4. การประเมินโปรแกรม

เรวัตี ทรงเที่ยง (2548) ได้แบ่งการประเมินโปรแกรมออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. การประเมินคุณค่าของโปรแกรม โดยทำการประเมิน 1) คุณภาพของโปรแกรม (Quality) ว่ามีคุณภาพหรือไม่ เนื้อหาสาระกิจกรรมหรือการปฏิบัติงานของผู้สอนเป็นอย่างไร ความรู้สึก

หรือปฏิกริยาของผู้เข้าร่วมโปรแกรมเป็นอย่างไร 2) ประเมินความเหมาะสม (Suitability) คือ โปรแกรมสามารถตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของผู้เข้าร่วมและขององค์กรหรือไม่และมีระดับความยากง่ายอย่างไร 3) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) คือ โปรแกรมประสบความสำเร็จในเรื่องอะไร และบรรลุวัตถุประสงค์อย่างไร 4) ประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ ผลของโปรแกรมนั้นเหมาะสมกับทรัพยากรที่องค์กรและผู้เข้าร่วมโปรแกรมลงทุนให้หรือไม่ และ 5) ความสำคัญ (Importance) คือ โปรแกรมมีคุณค่าสำหรับผู้เข้าร่วมโปรแกรมและต่อองค์กรหรือไม่

2. ประเมินผลการใช้โปรแกรม โดยที่จะคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของโปรแกรมเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่า โปรแกรมนี้สามารถส่งเสริมแรงจูงใจภายในเพื่อสร้างสัมพันธภาพในการทำงานให้เพิ่มขึ้นหรือไม่ โดยจะประเมินผลการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรมและการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนา

ไท คำลั่น (2551) ได้พัฒนาโปรแกรมฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำทางสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีการนำประเด็นสำคัญในการอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรม
2. การวัดและเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังการอบรม
3. การวัดเจตคติต่อภาวะผู้นำ
4. การศึกษาและเปรียบเทียบผลปฏิบัติงาน
5. การวัดพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนา

ยอดอนงค์ จอมหงส์พิพัฒน์ (2553) ได้วัดและประเมินผลโปรแกรมพัฒนาพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยดำเนินการ ดังนี้

1. การวัดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเป็นครูผู้นำการจัดการเรียนรู้อตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ดำเนินการทั้งก่อนและหลังการใช้โปรแกรมโดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้อตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นแบบปรนัย

2. การวัดเจตคติต่อการเป็นครูผู้นำการจัดการเรียนรู้อตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ดำเนินการทั้งก่อนและหลังการพัฒนาตามโปรแกรม โดยใช้แบบวัดเจตคติต่อการเป็นครูผู้นำการจัดการเรียนรู้อตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. การวัดทักษะการเป็นครูผู้นำการจัดการเรียนรู้อตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรม ระหว่างการพัฒนาตามโปรแกรม และหลังการพัฒนาตามโปรแกรมโดยใช้แบบประเมินทักษะการเป็นครูผู้นำการจัดการเรียนรู้อตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานและแบบประเมินตนเองในการเป็นครูผู้นำการจัดการเรียนรู้อตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Taba (1962) ได้กำหนดองค์ประกอบของการประเมินผลไว้ 4 องค์ประกอบคือ

1. จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา
2. เนื้อหา
3. วิธีการสอนและการจัดการ
4. การประเมินผล

เรวัตี ทรงเที่ยง (2548) ได้แบ่งการประเมินผลโปรแกรมออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. การประเมินคุณค่าของโปรแกรม
2. ประเมินผลการใช้โปรแกรม

Michael Scriven (1967) ได้มีการกำหนดประเด็นการประเมินผลไว้ 3 ประเด็น ดังนี้คือ

1. ความเป็นประโยชน์
2. ขวัญ กำลังใจ และคุณธรรม
3. ค่าใช้จ่าย

Tyler Ralph W. (1986) ได้มีการกำหนดประเด็นการประเมินผลไว้ 5 ประเด็น ดังนี้ คือ

1. ประเมินวัตถุประสงค์
2. ประเมินแผนการเรียนรู้
3. ประเมินเพื่อแนะแนวการพัฒนาโปรแกรม
4. ประเมินการปฏิบัติของโปรแกรม
5. ประเมินผลลัพธ์ของโปรแกรมการศึกษา

The Joint Committee on Standards for Educational (1981) แห่งประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการกำหนดประเด็นการประเมินไว้ 4 ประเด็นดังนี้

1. มาตรฐานการใช้ประโยชน์ทั่วไป
2. มาตรฐานความเป็นไปได้
3. มาตรฐานความเหมาะสม
4. มาตรฐานความถูกต้อง

สรุปว่า การประเมินโปรแกรม แบ่งเป็น 2 ส่วน 1) ประเมินรูปแบบของโปรแกรมคือ ประเมินคุณภาพของโปรแกรม เช่น เนื้อหา รูปแบบในการจัดกิจกรรม ความเหมาะสมความพึงพอใจ และ

เป้าหมาย 2) ประเมินผลการใช้โปรแกรม คือ การประเมินผลการพัฒนาหลังการใช้โปรแกรม โดยอาจใช้แบบวัดหรือแบบทดสอบหลังการพัฒนา เป็นต้น

แนวคิดการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

1. ความหมายของการจัดการศึกษานอกระบบ

นักการศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบไว้มากมายดังนี้

โกวิท วรพิพัฒน์ (2516) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง ประสบการณ์และกิจกรรมที่จัดนอกระบบการศึกษาในโรงเรียนภาคปกติ เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถทั้งในด้านความรู้ทั่วไปและวิชาชีพ ให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีมีสัมมาชีพและทำหน้าที่พลเมืองให้ดีขึ้น

ปฐม นิคมานนท์ (2522) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมที่สังคมจัดขึ้นเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาโดยเฉพาะนอกเหนือจากการเรียนตามปกติในโรงเรียนกิจกรรมดังกล่าวอาจเป็นกิจกรรมเฉพาะหรือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่นใด ทั้งนี้ เพื่อมุ่งสนองความต้องการ ด้านการเรียนรู้ตามแต่ละบุคคลจะสนใจ

อุ้นดา นพคุณ (2523) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า หมายถึง กิจกรรมหรือโครงการใด ๆ ที่สถาบันต่าง ๆ ในสังคมจัดขึ้น โดยมีเจตนาและวัตถุประสงค์ที่จะให้การเรียนรู้แก่ประชาชนที่สามารถกำหนดเป้าหมายได้ ผู้รับบริการการศึกษาเองก็มีเจตนาหรือวัตถุประสงค์ในการที่จะรับการเรียนรู้ กิจกรรมดังกล่าวจัดให้แก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกชุมชน และทุกระดับการศึกษา เพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดี กิจกรรมทางการศึกษาที่เรียกว่า เป็น การศึกษานอกระบบโรงเรียน จะต้องจัดขึ้น ในระยะเวลาอันสั้น หลักสูตรยืดหยุ่น ประหยัดและตอบสนองความต้องการความสนใจของผู้เรียนและปัญหาของชุมชน

รัตนา พุ่มไพศาล (2528) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า เป็น การศึกษาสำหรับผู้ซึ่งขาดโอกาสทางการศึกษาที่จะศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนภาคปกติ เป็นการศึกษาที่จัดให้กับประชาชน ที่จะได้ศึกษาเล่าเรียนสิ่งต่าง ๆ ตามที่ต้องการเรียน

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2533 อ้างถึงใน อาชัญญา รัตน์อุบล, 2540) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า เป็นกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นได้ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน โดยไม่มีรูปแบบที่แน่นอนจัดขึ้นตามความเหมาะสมและความต้องการของผู้เรียน ยึดหลักปรัชญาที่ว่า การศึกษา

คือชีวิต ชีวิตคือการศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนให้รู้จักความคิดตัดสินใจ รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีอิสรภาพจากสิ่งแวดล้อมมากที่สุดโดยมีวิธีการเป็นส่วนประกอบที่จะทำให้คนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนั้นยังเป็นกิจกรรมการศึกษาที่ จัดขึ้นเพื่อทุกคนในสังคม

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรณีวิทยา (2536) ให้ความหมายว่า การศึกษานอกระบบ หมายถึง มวลความรู้ ประสบการณ์ และกิจกรรมการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ที่จัดให้บริการแก่ประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียนทั้งหมด ไม่ว่าจะอยู่ในวัยใด มีอาชีพใด มีประสบการณ์อย่างไร ซึ่งบุคคลเหล่านั้นอาจจะไม่เคยได้ศึกษา เล่าเรียนในระบบโรงเรียนมาก่อนเลย หรืออาจศึกษาจากระบบโรงเรียนมาบ้างแต่ออกกลางคัน หรือจบประโยค แต่ไม่มีโอกาสศึกษาต่อด้วยเหตุผลและความจำเป็นต่าง ๆ การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทั้งในด้านที่เป็นพื้นฐานแก่การดำรงชีวิต การอ่าน การเขียน การคิด คำนวณเบื้องต้น ความรู้ทางด้านทักษะการประกอบอาชีพตลอดจนความรู้ และข่าวสารข้อมูลที่เป็นปัจจุบันในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่างเหมาะสมการศึกษานอกระบบเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นอย่างมาก เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และสอดคล้องกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น จึงมีความแตกต่างจากการศึกษาในระบบโรงเรียน ทั้งในด้านวัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย รูปแบบการศึกษา ระเบียบและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เนื้อหาหลักสูตร วิธีการเรียน การสอน ผู้สอน สถานที่เรียน การประเมินผลการเรียน และหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษา การศึกษานอกระบบจะจัดบริการสำหรับกลุ่มเป้าหมายทุกวัยไม่จำกัดอายุ พื้นฐานการศึกษาประสบการณ์ ผู้สนใจสามารถใช้บริการได้ทันทีเมื่อมีความพร้อมและเมื่อมีความจำเป็นต้องหยุดพักไว้ก่อน และกลับเข้ามาเรียนใหม่ได้เมื่อต้องการ เนื้อหาหลักสูตรจะเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่น เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องจริงและเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมเพื่อให้ผู้เรียนนำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิต สถานที่เรียนไม่จำเป็นต้องเป็นที่โรงเรียน อาจจะเป็นที่บ้าน ผู้เรียน ศาลาวัด ที่อ่านหนังสือหมู่บ้าน หรือสถานที่อื่น ๆ ที่สะดวกเหมาะสม วิธีการเรียน การสอน และเวลาเรียน จะยืดหยุ่นตามความพร้อมของครู และผู้เรียนการวัดผลประเมินผลอาจไม่จำเป็นต้องเป็นการสอบ อาจประเมินจากการเข้าร่วมกิจกรรม หน่วยงานที่จัดการศึกษานอกระบบ ไม่จำเป็นต้องเป็นโรงเรียน หรือสถาบันการศึกษาเท่านั้นอาจจะเป็นหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน หรือองค์กรท้องถิ่นก็ได้

อาชัญญา รัตนอุบล (2540) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมทางการศึกษาและมวลประสบการณ์ความรู้ใดก็ตาม ที่จัดขึ้นโดยบุคคล หน่วยงานและสถาบันต่าง ๆ ในสังคม โดยได้จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียนภาคปกติ เพื่อพัฒนา

ความรู้ ความสามารถ ทักษะและทัศนคติที่พึงประสงค์ของกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดยยึดหลักการว่า เป็นการสนองความต้องการ ความสนใจและแก้ปัญหาให้แก่กลุ่มเป้าหมายนั้น

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (2545) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการ กำหนดจุดมุ่งหมายรูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่ง เจือปนไขสำคัญของความสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับ สภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละคน

สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน (2549) ให้ความหมายว่า การศึกษานอกระบบ หมายถึง การจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนปกติเพื่อให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นประชากร นอกระบบ มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นในเรื่องหลักสูตร เวลาเรียนสถานที่เรียน วิธีเรียน ผู้เรียนไม่มีข้อจำกัด ในเรื่องอายุ อาชีพ พื้นฐานการศึกษา เน้นการเรียนเรื่องที่เป็นสภาพปัจจุบัน เพื่อ แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน หน่วยงานที่จัดมีหลากหลายทั้งหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชน องค์กร และสถานประกอบการต่าง ๆ

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2549) ให้ความหมายว่า การศึกษานอกระบบเป็นกิจกรรมทาง การศึกษาทุกรูปแบบ ที่จัดให้บริการแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัย ซึ่งอาจเป็นเด็กก่อนวัยเรียน เด็กในวัย เรียน ซึ่งได้ศึกษาในโรงเรียนระดับหนึ่งแต่ไม่มีโอกาสได้ศึกษาต่อ หรืออาจจะเป็นผู้ใหญ่วัยทำงาน หรือ ผู้สูงอายุซึ่งพลาดโอกาสเล่าเรียนเมื่ออยู่ในวัยเรียนด้วยสาเหตุต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนได้รับ ความรู้ทั้งในด้านที่เป็นพื้นฐาน แก่การดำรงชีวิต การอ่านเขียน การคิด คำนวณเบื้องต้น ความรู้ทางด้าน ทักษะ การประกอบอาชีพ ตลอดจนความรู้ และข่าวสารข้อมูลที่เป็นปัจจุบันในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็น พื้นฐานในการดำรงชีวิต และปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่าง เหมาะสม

จรรยาพร ธรณินทร์ (2550) ได้ให้ความหมายของคำว่า การศึกษานอกระบบ คือ กระบวนการจัดการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนทั้งที่เป็นทัศนคติ ทักษะ และความรู้ ซึ่งทำได้ยืดหยุ่นกว่า การเรียนในระบบโรงเรียนทั่วไป สมรรถนะที่เกิดจากการศึกษานอกระบบ มีตั้งแต่ทักษะในการเรียนรู้ด้วย ตนเอง การทำงานเป็นกลุ่ม การแก้ไขความขัดแย้ง การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การเป็นผู้นำ การแก้ปัญหา ร่วมกัน การสร้างความเชื่อมั่น ความรับผิดชอบและความมีวินัย

สุมาลี สังข์ศรี (2551) ให้ความหมายว่า การศึกษานอกระบบ หมายถึง ประสบการณ์และ กิจกรรมการศึกษาทุกรูปแบบที่จัดให้แก่ประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียนทั้งหมด ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่

ประชากรก่อนวัยเรียน ประชากรที่อยู่ในวัยเรียน แต่พลาดโอกาสเข้าศึกษาในระดับต่าง ๆ และประชากรที่อายุพ้นวัยเรียนในระบบโรงเรียนไปแล้วที่ต้องการความรู้เพิ่มเติม โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้รับความรู้ทั้งในด้านความรู้ที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การอ่าน การเขียน ความรู้ ด้านทักษะอาชีพ และข่าวสาร ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันในเรื่องต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและการปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม การศึกษาประเภทนี้มีความยืดหยุ่น ในเรื่องระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะป็นด้านอายุของผู้เรียน ระยะเวลาเรียนหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน การวัดผลประเมิน สถานที่เรียน ผู้เรียนสามารถเข้าเรียนได้เมื่อมีความพร้อม หยุดเรียนได้เมื่อมีภาระความจำเป็น และกลับมาเรียนใหม่เมื่อต้องการ เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและสังคม หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาประเภทนี้ไม่จำกัดเพราะ สถาบันการศึกษา อาจจะเป็นหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

กระทรวงศึกษาธิการ (2553) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบ หมายถึง การจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นประชากรนอกโรงเรียน มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับสภาพความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่นในเรื่องหลักสูตร ระยะเวลาเรียน สถานที่เรียน วิธีเรียน ผู้เรียนไม่มีข้อจำกัดในเรื่องอายุ อาชีพ พื้นฐานการศึกษา เน้นการเรียนเรื่องที่เป็นสภาพปัจจุบันเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน หน่วยงานที่จัดมีหลากหลายทั้งหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน องค์กร และสถานประกอบการต่าง ๆ ซึ่งอาจจะจัดในรูปแบบอิสระหรือร่วมจัดในลักษณะภาคีเครือข่าย

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2554) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบ หมายถึง การศึกษาที่จัดให้กับประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ไม่จำกัดพื้นฐานการศึกษา อาชีพประสบการณ์ หรือความสนใจ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนได้รับความรู้ด้านพื้นฐานทักษะในการประกอบอาชีพ และทักษะที่จำเป็นสำหรับความรู้ด้านอื่น ๆ เป็นฐานในการดำรงชีวิต การจัดการศึกษานอกระบบมีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดผลและประเมินผลซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของผู้เรียน

Knowles (1984) อธิบายว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นกระบวนการซึ่งทั้งหญิงและชายจะเรียนรู้ต่อไปหลังจากที่สำเร็จการศึกษาภาคปกติ หรือหมายถึงกิจกรรมที่จัดขึ้นสำหรับผู้ใหญ่ทั้งหญิงและชาย ซึ่งจัดขึ้นตามสถาบันต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะทางการศึกษา

Coombs (1974) ได้ให้คำนิยามการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกระบบการศึกษาภาคปกติ ไม่ว่าจะกิจกรรมจะจัดขึ้นเป็นกิจกรรมต่างหาก หรือจัดเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกิจกรรมใหญ่ ๆ อื่น ๆ เป็นกิจกรรมที่มุ่งบริการกลุ่มผู้เรียนที่ได้กำหนดเป็นเป้าหมายและอย่างมีความมุ่งหมายตัวอย่างเช่น สถานเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน (ยกเว้นโรงเรียนอนุบาล) โรงเรียนมุ่งให้โอกาสแก่ผู้ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาเมื่ออยู่ในวัยที่ควรได้รับการศึกษาหรือที่ต้องการออกจากโรงเรียนก่อนกำหนด โรงเรียนผู้ใหญ่ กิจกรรมลูกเสือ อนุภาชาต ยุวกสิกร กลุ่มสนใจศึกษาดนตรี การฝึกฝนอาชีพ กลุ่มกสิกร เป็นต้น

จากความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่นักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กัน ตามทัศนะของแต่ละบุคคลดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นโดยบุคคลหน่วยงาน หรือสถาบันต่าง ๆ ในสังคม โดยอาจจัดอย่างอิสระหรือเป็นภาคีเครือข่าย ที่จัดให้กับบุคคลทุกเพศ วัยและช่วงอายุ เป็นกิจกรรมที่ยืดหยุ่นในการเรียนรู้และการประเมินผล โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติของกลุ่มเป้าหมาย ในความรู้ด้านพื้นฐาน ทักษะในการประกอบอาชีพ และทักษะที่จำเป็นสำหรับความรู้ด้านอื่น ๆ ที่สามารถแก้ปัญหาตามสภาพปัจจุบันและนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

2. ปรัชญาทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกระบบ

การจัดการศึกษานอกระบบมีปรัชญาที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นพื้นฐานของความคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังนี้ (สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. 2547)

1. ปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism) เน้นแนวความคิดในเรื่องการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งเป็นการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา มุ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาสังคม
2. ปรัชญามนุษยนิยม (Humanism) ให้ความสำคัญกับความเป็นมนุษย์ ตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับในความต่างนั้น การพัฒนาคนจึงมุ่งไปที่การพัฒนาเป็นรายบุคคลจึงต้องคำนึงถึงความต้องการของบุคคล และยอมรับความรู้และประสบการณ์ของบุคคล ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้
3. ปรัชญาอัตถิภาวนิยม (Existentialism) เน้นความเคารพในเสรีภาพส่วนบุคคลการยอมรับผลของการกระทำ และการตัดสินใจให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบของตนเองต่อการกระทำทางสังคม การจัดการศึกษาจึงมุ่งเสริมสร้างพลังในการพัฒนาและการตัดสินใจของบุคคล

4. ปรัชญาการศึกษาในกลุ่มปฏิรูปก้าวหน้า (Radicalism) กลุ่มปรัชญานี้เป็นที่รวมแนวความคิด ที่วิพากษ์การศึกษาที่จัดอยู่โดยทั่วไป มุ่งใช้การศึกษาเป็นกลไกของการแก้ปัญหาและแสวงหาทางออกของสังคม

5. ปรัชญา คิดเป็น (Khit Pen) เป็นปรัชญาพื้นฐานของการศึกษานอกระบบ “คิดเป็น” มีความเชื่อว่า มนุษย์ทุกคนต้องการความสุข แต่ความสุขของแต่ละคนแตกต่างกันเนื่องจากมนุษย์มีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ เช่น เพศ วัย สภาพสังคมสิ่งแวดล้อมวิถีชีวิตซึ่งทำให้ความต้องการและความสุขแต่ละคนไม่เหมือนกัน

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษานอกระบบมีปรัชญาที่เกี่ยวข้องเป็นพื้นฐานความคิดในการจัดกิจกรรมหลายปรัชญา หากจะพิจารณาถึงการศึกษานอกระบบที่จัดในประเทศไทยแล้ว อาจกล่าวได้ว่าการจัดการศึกษามีได้ยึดมั่นในหลักปรัชญาใดปรัชญาหนึ่งโดยตรง แต่ได้ผสมผสานแนวคิดจากหลักปรัชญาต่าง ๆ เข้ามาในแนวคิดของการจัดการศึกษานอกระบบ นอกจากนั้นยังผสมผสานแนวคิด ภูมิปัญญาอารยธรรมตะวันออก เข้ามาเป็นพื้นฐานความคิดจัดการศึกษาด้วย ซึ่งแนวความคิดเชิงปรัชญาที่โดดเด่นของการศึกษานอกระบบของประเทศไทย คือ “คิดเป็น” ซึ่งเป็นได้ทั้งปรัชญาในตัวเองและเป็นความเชื่อพื้นฐานของการจัดการศึกษานอกระบบของประเทศไทย

3. หลักการในการจัดการศึกษานอกระบบ

นักวิชาการต่าง ๆ ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับหลักการในการจัดการศึกษานอกระบบไว้ดังนี้

สมาลี สังข์ศรี (2539) การจัดการศึกษานอกระบบมีหลักการและเหตุผลดังต่อไปนี้

1. ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาการศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการบริการทางการศึกษาเพื่อให้โอกาสแก่ผู้ที่พลาดโอกาสทางการศึกษาและผู้ด้อยโอกาสโดยไม่มีข้อจำกัดด้านเพศ วัย พื้นฐานการศึกษา อาชีพ ความสนใจ ฐานะทางเศรษฐกิจ ความห่างไกล ให้ได้มีโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน

2. การกระจายโอกาสทางการศึกษาการศึกษานอกระบบจะต้องใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาไปสู่กลุ่มเป้าหมายให้ครอบคลุมทั่วถึง ไม่ว่าจะอยู่ในชนบทหรือห่างไกล

3. ส่งเสริมการศึกษาที่เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยหน่วยงานที่จัดควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่ต่อเนื่อง เมื่อผู้เรียนมีความพร้อมเมื่อไรสามารถศึกษาหาความรู้ได้ตลอดเวลาสามารถศึกษาหาความรู้ได้ทุกช่วงชีวิต

4. ความยืดหยุ่นในกฎเกณฑ์และระเบียบต่าง ๆ การศึกษานอกระบบจะไม่เคร่งครัดในระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เหมือนการศึกษาในระบบโรงเรียน เช่น เกณฑ์ด้านอายุ พื้นฐานความรู้ เป็นต้น

5. สนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย การศึกษานอกระบบจะต้องสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนแต่ละกิจกรรมควรจะต้องจัดขึ้นหลังจากการสำรวจความต้องการของกลุ่มเป้าหมายแล้ว ซึ่งกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มก็มีความต้องการไม่เหมือนกัน กิจกรรมก็ควรให้แตกต่างกันไป

6. สัมพันธ์กับสภาพการดำเนินชีวิต เนื้อหาของกิจกรรมและหลักสูตรของกิจกรรม การศึกษานอกระบบควรมีความยืดหยุ่นและหลากหลาย คือนอกจากจะมีกิจกรรมหลายประเภทหลายสาขาแล้ว เนื้อหาหลักสูตรในแต่ละวิชาควรจะต้องยืดหยุ่นให้สอดคล้องกับสภาพสังคมแต่ละท้องถิ่น

7. มีความหลากหลายในรูปแบบ รูปแบบการศึกษานอกระบบนั้นควรมีหลากหลายรูปแบบเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความสะดวก เช่น อาจารย์มีรูปแบบที่มีผู้สอนและผู้เรียนเต็มเวลา รูปแบบ ที่สอนบางเวลาและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงาน บางแบบอาจจะเรียนด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปหรือจากสื่อการสอนต่าง ๆ

8. การจัดการเรียนการสอนคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยจะต้องคำนึงถึงความหลากหลาย และความแตกต่างของผู้เรียนเป็นอย่างมาก กลุ่มเป้าหมายของการศึกษานอกระบบประกอบด้วยบุคคลที่มีความหลากหลายในด้านต่าง ๆ ทั้งเพศ วัย อายุ อาชีพ ความสนใจ ดังนั้น ผู้สอนจะต้องตระหนักถึงความแตกต่างเหล่านี้ และพยายามหาวิธีการสอนที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยให้อิสระผู้เรียนให้เรียนตามความสามารถ ตามเวลาที่สะดวก

9. ผู้สอนหรือผู้ให้ความรู้ ไม่จำกัดว่าต้องเป็นครูหรืออาจารย์จากสถาบันการศึกษาอะไร จากเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญจากหน่วยงานต่างต่างจากสถานประกอบการ บุคคลในท้องถิ่น พระ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

10. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และการแก้ปัญหา กิจกรรมการศึกษานอกระบบควรจะต้องพัฒนากลุ่มเป้าหมายให้เป็นผู้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์ปัญหาที่ประสบ รู้จักหาวิธีในการแก้ปัญหา ทดลองแก้ปัญหา และถ้าวิธีการดังกล่าวแก้ปัญหาไม่ได้ ก็จะกลับมาตั้งต้นหาวิธีการแก้ปัญหาอื่น ๆ มาทดลองจนกระทั่งแก้ปัญหาได้ลุล่วง

11. ผลการศึกษาในปัจจุบัน การจัดการศึกษานอกระบบควรจะต้องให้ผู้เรียนนำสิ่งที่เรียนรู้ไปปรับใช้ในทันทีทันใด เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบอาชีพและมีภาระในการทำมาหากิน พวกเขาจะไม่มีเวลาที่จะมาเรียนเพื่อสะสมความรู้เข้าไว้หลาย ๆ ปี จึงจะนำไปใช้เหมือนนักเรียน

ในโรงเรียน เขาต้องการที่จะเรียนเพื่อจะนำความรู้ไปปรับ ใช้ในการทำงานเพื่อรับใช้ในชีวิตประจำวันในทันทีทันใด

12. ความยืดหยุ่นในเรื่องเวลาและสถานที่เรียน การศึกษานอกระบบจะต้องอำนวยความสะดวกแก่กลุ่มเป้าหมาย ในเรื่องเวลาและสถานที่ เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีภาระรับผิดชอบต่อการทำงานต่อครอบครัวแล้ว ฉะนั้นเวลาที่มาเรียนก็ย่อมจะหาได้ยาก ดังนั้นการเรียนการสอนจะตามสถานการณ์ที่ต่าง ๆ ตามความสะดวกของผู้เรียน เช่น ที่บ้านผู้เรียน วัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านและที่อื่น ๆ อีกทางเลือกเวลาเรียนควรจะต้องให้เหมาะสมกับช่วงเวลาว่างของกลุ่มเป้าหมาย

อุ้นดา นพคุณ (2523) กล่าวถึงหลักการของการศึกษานอกระบบ ดังนี้

1. ประชาชนของประเทศคือทรัพยากรที่มีศักยภาพ บุคคลทุกคนมีพลังและศักยภาพซ่อนเร้นอยู่ มีพลังการเป็นผู้นำ ความนึกคิด และความศรัทธาเริ่มสร้างสรรค์ ถ้าหากพลังซ่อนเร้นเหล่านี้ได้รับการพัฒนา ได้รับการส่งเสริมจะเกิดแก่ตัวบุคคลและสังคม บุคคลโดยทั่วไปที่ไม่ผิดปกติมีความสามารถในการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติ มีความสามารถที่จะใคร่ครวญ ตัดสินปัญหาต่าง ๆ และมีความสามารถที่จะพัฒนาตนเองและสังคมได้

2. ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน การจัดการศึกษานอกระบบจะต้องให้บุคคลเป็นอิสระเป็นผู้ที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ไม่ใช่ ผู้ที่คอยให้ผู้อื่นอุ้มชูอยู่ตลอดเวลา ถ้าหากบุคคลไม่เรียนรู้ที่จะพึ่งตนเอง มีอิสรภาพที่แท้จริง เขาก็จะกลายเป็นผู้คิดไม่เป็น ไม่มีความสามารถ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

3. ความต้องการที่แท้จริง โครงการต่าง ๆ จะต้องเป็นงานหรือโครงการที่ประชาชนต้องการอย่างแท้จริง นอกจากนี้แล้วบุคคลแต่ละคนก็มีความแตกต่างกันมาก บางคนมีการติดต่อกับบุคคลและชุมชนอื่น ส่วนบางคนและบางชุมชนมีความเป็นอยู่และดั้งเดิมที่ไม่มีการติดต่อกับภายนอกมากนัก ตลอดจนระดับความเป็นอยู่ สภาพภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจ และระดับการศึกษาต่างกันอย่างมาก ความต้องการของบุคคลย่อมจะมี ความแตกต่างกัน

4. ความศรัทธาเริ่ม ตามที่กล่าวมาแล้วว่า การศึกษานอกระบบต้องยึดเอาความต้องการของประชาชนที่แท้จริงของประชาชนเป็นหลักของการดำเนินงาน แต่มีใช้เพียงเท่านั้นโครงการควรจะเป็นสิ่งที่เขาได้ความคิดสร้างขึ้นมาก อันเกิดจากการลงทุนด้านกำลังความคิด แรงงานและความสามารถของตนเอง เมื่อสิ่งที่เกิดขึ้นจากความศรัทธาเริ่มของเขาแล้ว เขาย่อมรู้สึกหวังแทน ทะนุถนอม ภาควุมใจ และเห็นประโยชน์โครงการที่เขาได้คิดริเริ่มขึ้นมา

5. ใช้ทรัพยากรภายในชุมชน การศึกษานอกระบบเป็นงานที่ต้องใช้ทรัพยากรของชาวบ้านหรือ ทรัพยากรภายในชุมชนนั้น ๆ ให้มากที่สุด โดยพยายามดัดแปลงแก้ไข และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในทางที่ประหยัดและมีประสิทธิภาพมากที่สุด
6. วิธีดำเนินการที่มีฐานของหลักประชาธิปไตย การดำเนินงานการศึกษานอกระบบต้องยึดหลักประชาธิปไตย ไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องฐานะ เพศ หรือวัย ไม่มีการทำงานแต่เฉพาะกลุ่ม เฉพาะพวก ทุกคนในชุมชนจะต้องมีสิทธิมีเสียงเท่าเทียมกัน
7. ปฏิบัติงานร่วมกับผู้นำท้องถิ่น ผู้นำในท้องถิ่นหลายชุมชน เป็นผู้ที่ประชาชนเคารพนับถือไว้วางใจ และเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด และการตัดสินใจของประชาชนและบางครั้งก็เป็นผู้ที่มีความประสงค์ความรู้ที่จะให้แก่ประชาชนได้ ฉะนั้นจึงมีแนวคิดที่จะดึงผู้นำท้องถิ่นให้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย
8. ส่งเสริมวัฒนธรรมและจริยธรรมในการดำเนินงาน การศึกษาเป็นการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม หรือมรดกทางสังคมอย่างหนึ่ง จึงมีความมุ่งหมายที่จะส่งเสริมและให้การศึกษาคือสอดคล้องกับความเชื่อของชุมชน และวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น
9. ความเป็นธรรมในการศึกษา มนุษย์ไม่ว่าจะยากจนหรือมั่งมี ไม่ว่าจะเป็ชาย หญิง ผู้ใหญ่ หรือ เด็ก ควรได้สิทธิเท่าเทียมกันที่จะรับการศึกษา การศึกษานอกระบบจะไม่มีกรกีดขวางหรือให้อภิสิทธิแก่บุคคลในบางกลุ่มเท่านั้น ที่จะเข้าร่วมกิจกรรมหาความรู้ และพัฒนาทักษะของเขา การศึกษานอกระบบจะให้ความเป็นธรรมในการศึกษาแก่ประชาชนทั่วไป ไม่เลือกเพศหรือวัยไม่เลือกท้องที่หรือชุมชน
10. ให้การศึกษาเด็กและผู้ใหญ่พร้อม ๆ กัน การศึกษาของเด็กและผู้ใหญ่นั้นสามารถจัดขึ้นได้พร้อมกันในขณะที่จะสนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกัน ครอบครัวที่มีการศึกษาคือย่อมสร้างบรรยากาศที่ทำให้เด็กเจริญเติบโตและมีพัฒนาการ เด็กจะเรียนรู้ดีขึ้นถ้าหากผู้ใหญ่เรียนรู้ไปด้วย
11. การศึกษาที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน การศึกษาที่จะสัมพันธ์กับชีวิตของผู้เรียนจะต้องมีรากฐานอยู่ในเรื่องปัญหาและการแสวงหาวิธีแก้ปัญหาต่าง ๆ ประชาชนย่อมจะรู้ว่าชุมชนที่ตั้งอยู่นั้นมีปัญหาอะไรบ้าง เพราะฉะนั้นเนื้อหาวิชาที่สอนควรจะให้สัมพันธ์กับปัญหาในชีวิตประจำวันของประชาชน และวิธีที่เขาอาจนำไปใช้เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว
12. การศึกษาโดยการลงมือปฏิบัติ การลงมือปฏิบัติย่อมเป็นการเรียนรู้ที่ดีที่สุดอีกวิธีหนึ่ง การเรียนในด้านเนื้อหาวิชาหรือภาคทฤษฎีย่อมทำได้ แต่เด็กจะขาดประสบการณ์และอาจไม่

เข้าใจปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ การลงมือปฏิบัติทำกิจกรรมจะช่วยให้เขาได้รับประสบการณ์และความรู้ที่แท้จริง

13. ให้การศึกษาในเรื่องที่อยู่ในขีดความสามารถ และระดับการศึกษาของประชาชน มนุษย์เรา ถ้าหากเรียนรู้และสามารถบรรลุเป้าหมายสิ่งที่เขาต้องการแล้ว ย่อมจะเกิดความเชื่อมั่นในตัวของเขาเองยิ่งขึ้น เกิดความศรัทธาในการศึกษา ดังนั้นการศึกษานอกระบบต้องให้ความรู้และการฝึกอบรมในเรื่องที่ประชาชนสามารถจะเรียนรู้ได้ อยู่ในขีดความสามารถและระดับการศึกษาของเขาความรู้และการฝึกอบรมในเรื่องที่ประชาชนสามารถจะเรียนรู้ได้อยู่ในขีดความสามารถและระดับการศึกษาของเขา

14. ปีการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและปัญหาของบุคคลการศึกษานอกระบบจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องสภาพแวดล้อมและปัญหาที่แตกต่างกันของบุคคลและชุมชนการศึกษานอกระบบจึงต้องมีความยืดหยุ่นแก่ที่สัมพันธ์กับชีวิตในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันไป

ชัยฤทธิ์ โพนีสวรรณ (2544) กล่าวถึงหลักการศึกษผู้ใหญ่หรือการศึกษานอกระบบและตามปรัชญาการศึกษาดังนี้

1. การศึกษานอกระบบเชิงเสรีนิยมมุ่งเน้นการสร้าง ความเข้าใจทางทฤษฎีและแนวคิด รวบรวมอดมาก ความมุ่งการถ่ายทอดหรือสะสมความรู้เชิงข้อเท็จจริงและการเสริมสร้างทักษะความชำนาญทางเทคนิคเป็นการเรียนที่ผู้เรียนได้พูดคุยและแลกเปลี่ยนความรู้และความเห็นที่อาจเรียกว่าวิพากษ์วิธี เนื่องจากเมื่อบุคคลเปลี่ยนความเห็นจะเป็นโอกาสที่อยู่บุคคลแห่งได้ทำความเข้าใจอย่างละเอียดชัดเจนในเนื้อหาและความหมายที่แท้จริงของแนวคิดและทฤษฎี และยังมีโอกาสสังเคราะห์ให้เป็นความรู้ในแนวทางของตนเอง

2. การศึกษานอกระบบเชิงพิพัฒนาการ หลักการศึกษาขั้นพื้นฐานของการศึกษาผู้ใหญ่หรือการศึกษานอกระบบเชิงพิพัฒนาการจะมุ่งเน้น (1) การศึกษาเป็นกระบวนการตลอดชีวิต (2) เส้นกระบวนการใช้ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ความสำคัญต่อความต้องการของผู้เรียน (3) วิธีทางการศึกษามุ่งการเรียนรู้จากประสบการณ์โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์หรือการทดลอง (4) ผู้เรียนและผู้สอนสัมพันธ์ในลักษณะเท่าเทียมกันในแง่การเรียนรู้และ (5) เนื้อหาของการศึกษาควรเกี่ยวข้องกับปัญหาของผู้เรียน

3. การศึกษานอกระบบเชิงพฤติกรรมนิยมเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะความสามารถในการประกอบอาชีพเพื่อให้ดำรงชีวิตในสังคมได้เป็นการนำความสามารถหรือจะมีวิสัยเป็น การปฏิบัติงานในอาชีพมาเป็นกรอบหรือพื้นฐานในการวางแผนเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งสภาพแวดล้อมเงื่อนไขและสิ่งเร้าเพื่อให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมีความสามารถทักษะและสมรรถนะแก้ไอ้ที่ไชนที่ทำงานในอาชีพดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การศึกษานอกระบบเชิงมนุษยนิยมเป็นการจัดการศึกษาภายใต้ความเชื่อว่า มนุษย์รักดีที่ต้องการพัฒนาตนเองมีความรับผิดชอบและเป็นอิสระของผู้เรียนจึงสามารถค้นหาความต้องการและความสนใจของตนเองได้สามารถรับผิดชอบต่อในกระบวนการเรียนรู้ที่ตนเองเลือกผู้สอนเป็นผู้สร้างสภาพเพื่อการเรียนรู้ผู้สอนสามารถเป็นผู้ร่วมเรียนในกระบวนการเรียนรู้ครูผู้สอนและผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากกันและกัน

5. การศึกษานอกระบบเชิงปฏิรูปนิยมเพื่อเป็นการจัดการศึกษาที่ใช้กระบวนการพูดคุยแลกเปลี่ยนความเห็นที่ให้เสรีภาพในการคิดให้การศึกษาโดยประเด็นปัญหาร่วมกันคิดร่วมแก้ไข ผู้เรียนต้องรู้ประเด็นปัญหาที่จะใช้ศึกษาร่วมกับผู้สอนเพื่อให้ได้ปัญหาที่แท้จริงคือผู้เรียนและผู้สอนเท่าเทียมกันในการแสดงความคิดเห็นผู้สอนมีฐานะเป็นผู้เรียนด้วยผู้สอนสามารถให้ข้อสังเกตข้อควรพิจารณาที่ให้อิสระแก่ผู้เรียนในการคิด

สำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน (2547) หลักการศึกษานอกระบบ การศึกษานอกระบบเป็นกระบวนการศึกษาตลอดชีวิต โดยมีหลักการสำคัญ 5 ประการดังนี้

1. หลักความเสมอภาคทางการศึกษา กลุ่มเป้าหมายของการศึกษานอก โรงเรียนส่วนมากเป็นผู้พลัดโอกาสและผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ซึ่งอาจมีความแตกต่างทางด้านสถานภาพในสังคม อาชีพเศรษฐกิจและข้อจำกัด ต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติ หากแต่สร้างความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ อย่างเท่าเทียมกัน

2. หลักการพัฒนาตนเองและการพึ่งพาตนเอง การจัดการศึกษานอกโรงเรียน จะต้องจัดการเรียนการสอน และกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตน เกิดความสำนึก ที่จะต้องพัฒนาตนเองได้ เป็นคนคิดเป็น ปรับตัวเพื่อให้ทันกับกระแส การเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเรียนรู้โดยตลอดเวลา เรียนด้วยตนเอง พึ่งพาตนเอง เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นปกติสุขท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคม

3. หลักการบูรณาการการเรียนรู้กับวิถีชีวิต หลักการนี้อยู่บนฐานของการจัดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับสภาพปัญหาวิถีชีวิต สภาพแวดล้อมและชุมชนท้องถิ่นของผู้เรียน ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สิ่งดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้เป็นลักษณะของการบูรณาการ จึงมีความเหมาะสมโดยบูรณาการสาระต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ และบูรณาการวิธีการจัดการเรียน การสอน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม

4. หลักความสอดคล้องกับปัญหาความต้องการและความถนัดของผู้เรียน หลักการเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักความต้องการของตนเอง สามารถจัดการศึกษาให้กับตนเองได้อย่างเหมาะสม ครู การศึกษานอกโรงเรียนมีบทบาทในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนรวม กำหนดวัตถุประสงค์ สารการเรียนรู้ วิธีการเรียน และการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองซึ่งเป็น กระบวนการการศึกษานอกโรงเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

5. หลักการเรียนรู้ร่วมกันและการมีส่วนร่วมของชุมชนการเรียนรู้ ร่วมกันในกลุ่มผู้เรียนนับว่า สำคัญ เป็นการส่งเสริมและสร้างกัลยาณมิตรในกลุ่มผู้เรียน ก่อให้เกิดความร่วมมือความ ผูกพัน เอื้ออาทร การช่วยกัน และกัน ปลูกฝังวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรเกิดขึ้น สำหรับผู้เรียนที่มีวุฒิ ภาวะ สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชน ก็นับว่าเป็นหลักการสำคัญในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ชุมชน สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา การจัดสรรทรัพยากรเป็นแหล่งเรียนรู้และสนับสนุน ในเรื่องอื่น ๆ เพื่อผลิตผู้เรียนที่ เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนต่อไป

สรุปได้ว่า หลักการศึกษานอกระบบเป็นกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเสมอภาคและ โอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตบนพื้นฐานของความต้องการความถนัด และความสนใจของผู้เรียนและ สอดคล้องสภาพปัญหา วิถีชีวิต สภาพแวดล้อม ชุมชน ท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญกับผู้เรียน ในการมีส่วน ร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ สารการเรียนรู้ วิธีการเรียน และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองเพื่อเพิ่มโอกาสใน การเรียนรู้ของผู้เรียนและมีกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลายตามปรัชญาทางการศึกษา

4. ลักษณะของการจัดการศึกษานอกระบบ

นักวิชาการต่าง ๆ ได้กล่าวถึงลักษณะการจัดการศึกษานอกระบบไว้ดังนี้

อุ้นตา นพคุณ (2523) ได้นำเสนอวิธีการดูลักษณะของการเรียนการสอนของการศึกษา นอกระบบไว้ดังนี้

1. สถานที่ในการศึกษาไม่จำกัดอยู่แต่ภายในชั้นเรียนเพื่อการเรียนการสอนอาจดำเนินไป ในชุมชนเช่น การเรียนการสอนในห้องเรียนในไร่

2. วิทยากรอาจารย์เป็นบุคคลที่มีคุณวุฒิและความชำนาญในชุมชนโดยมีต้องมีวุฒิบัตร หรือปริญญาบัตร

3. วิธีการให้การศึกษา อาจแบ่งได้ตามรูปแบบและสื่อต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของ สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้โดยพิจารณาตัวผู้เรียนและลักษณะของเนื้อหาวิชา เช่น

3.1 การถ่ายทอดความรู้ตามลักษณะทำได้หลายวิธีการซึ่งเป็นผู้ให้การศึกษาอาจจะเลือกใช้วิธีหนึ่งตามแต่ที่จะเห็นเหมาะสมเช่น

3.1.1 ติดต่อบนรายบุคคลในลักษณะของการไปเยี่ยมที่บ้านติดต่อทางจดหมาย

3.1.2 ติดต่อกันเป็นกลุ่มในรูปของการประชุมสัมมนาการปรึกษาการสาธิต

3.1.3 การอภิปรายการศึกษานอกสถานที่การฝึกอบรมปาฐกถา

3.1.4 ติดต่อกันเป็นจำนวนมากในรูปของการใช้ป้ายประกาศใช้เอกสาร

จดหมายเวียน การโฆษณา การจัดนิทรรศการ การจัดภาพยนตร์ วิทยุโทรทัศน์ ห้องสมุด

3.2 การใช้สื่อการเรียนการสอน

3.2.1 การเขียนในรูปของเอกสารจดหมายจดหมายข่าวหนังสือพิมพ์คู่มือ
ป้ายโฆษณา

3.2.2 การพูดในรูปของการสนทนาการประชุมสัมมนาการอภิปรายกลุ่มการ
เยี่ยมเยียน

3.3 การใช้อุปกรณ์โสตทัศนศึกษาในรูปของการฉายภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิทยุ ชุด
การเรียน การสอน การใช้หุ่นหรือแบบจำลอง

ทองอยู่ แก้วไทรฮะ (2544) ได้กล่าวถึงลักษณะการจัดการศึกษานอกระบบ คือ

1. ผู้เรียน ผู้เรียนในการศึกษานอกระบบและไม่มีการกำหนดเกณฑ์อายุเหมือนกับ
การศึกษา ในระบบโรงเรียน การเรียนขึ้นอยู่กับความสมัครใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่มีการบังคับ
ผู้เรียน ทุกเพศทุกวัยและสามารถมาสมัครเรียนตามความต้องการและความสนใจของตนเองที่มีต่อวิชานั้น

2. ผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษานอกระบบ อาจจะเป็นครูผู้สอนที่มีความรู้ ความ
ชำนาญและความเชี่ยวชาญในวิชาที่สอนโดยตรงหรือเป็นผู้ที่มีประสบการณ์จากการประกอบอาชีพของ
ต้นมาเป็นวิทยากรและอาสาสมัคร

3. หลักสูตรและเนื้อหาวิชา หลักสูตรและเนื้อหาวิชาการนอกระบบยืดหยุ่นได้มาก
เนื้อหา สามารถปรับตามท้องถิ่นและความสนใจของผู้เรียนโดยหลักสูตรจัดสร้างจากความสนใจและความ
ต้องการของผู้เรียนที่มุ่งจะนำไปใช้ประโยชน์ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

4. รูปแบบการจัดการการจัดการศึกษานอกระบบและไม่มีรูปแบบแน่นอนรูปแบบการจัด
จะแตกต่างกันไปเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามวัตถุประสงค์ของผู้จัดและผู้รับบริการ

5. การเรียนการสอนวิธีการเรียนการสอนของการศึกษานอกระบบมีแตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมบางครั้งจะจัดการเรียนการสอนเป็นชั้นเรียนแต่บางครั้งไม่เป็นชั้นเรียนแต่จัดในรูปแบบกลุ่มพบปะสนทนาการสาธิตการฝึกอบรบการศึกษาทางไกล

6. สถานที่ที่จัดให้บริการการศึกษานอกระบบจัดกระจายเปลี่ยนแปลงและแยกย้ายไปตามสถานที่ที่อำนวยให้และเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น เช่น อาจจัดที่ศาลาวัดชั้นเรียนของโรงเรียนภาคปกติศูนย์อนามัยและห้องสมุดประชาชนที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านสนามกีฬาในร่มไม้

7. ระยะเวลาขึ้นอยู่กับชนิดและลักษณะของวิชารวมทั้งความสนใจของผู้เรียน

8. หน่วยงานและสถาบันที่รับผิดชอบต่อหน่วยงานและสถาบันที่รับผิดชอบการศึกษา นอกระบบและมีทางภาครัฐบาลและภาคเอกชนรวมทั้งสถาบันทางการศึกษาต่าง ๆ

9. การรับรองความสามารถและคุณวุฒิการศึกษานอกระบบ จะมีการประเมินผลในระยะสั้นวุฒิบัตรหรือประกาศนียบัตรที่ได้ไม่ถึงเป็นเรื่องที่สำคัญมากนักเพราะไม่ได้มีการกำหนดว่ามีความรู้ ความสามารถอยู่ในมาตรฐานระดับใดของมาตรฐานการเรียนภาคปกติกเว้นการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบสายสามัญ ซึ่งมีศักดิ์และสิทธิ์เท่ากับผู้เรียนตามหลักสูตรในโรงเรียนทุกประการ

10. ความยืดหยุ่นของการจัดการโครงการต่าง ๆ ของการศึกษานอกระบบจัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญวันเวลาสถานที่หลักสูตรและวิธีการสอนการประเมินผลจึงมีความยืดหยุ่นได้มาก

สรุปได้ว่า การศึกษานอกระบบมีลักษณะสำคัญ คือการยืดหยุ่นในการจัดการศึกษา ทั้งในเรื่องกฎเกณฑ์ หลักสูตร เนื้อหา รูปแบบ และวิธีการจัดการต่าง ๆ เพื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้โดยจะเป็นการจัดการศึกษาที่มีความหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง

5. แนวคิด ความเชื่อพื้นฐานการศึกษานอกระบบ

แนวคิดการจัดการศึกษานอกระบบ มีดังนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2546)

1. การจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่จะต้องคำนึงถึงว่าผู้ใหญ่เป็น ผู้มีความรู้ มีประสบการณ์ มีคุณลักษณะและเป้าหมายในการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากเด็ก

2. การพัฒนาหลักสูตรและวิธีการจัดสาระและกระบวนการเรียนการสอนจะต้องสอดคล้องกับทฤษฎีหลักสูตรตามแนวทางการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ โดยใช้หลักการและศาสตร์การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy) รวมทั้งผู้สอนต้องมีความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้ใหญ่

3. การกำหนดสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ ต้องคำนึงถึงหลักจิตวิทยาผู้ใหญ่และปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สภาพสังคม และการแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการ “คิดเป็น” เป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4. ผู้ใหญ่ต้องการเรียนรู้เพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพได้ทันที จึงมีความจำเป็นต้องจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน การจัดการศึกษานอกระบบเป็นความเชื่อที่แสดงจุดยืนอย่างชัดเจนว่า การศึกษาอาจเกิดขึ้นได้ทุกหนทุกแห่ง ไม่เฉพาะในโรงเรียนเท่านั้น อาจพิจารณาได้ 2 มิติ ดังนี้ (สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน. 2547)

มิติที่ 1 เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นนอกเหนือจากที่จัดในระบบ โดยมีหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลเช่นเดียวกัน แต่ก็มีคามยืดหยุ่นสามารถปรับให้เหมาะสมกับสภาพของชุมชน ผู้เรียนสามารถนำเนื้อหาจากสภาพแวดล้อม หรือความต้องการของผู้เรียนมากำหนดเป็นหลักสูตรก็ได้

มิติที่ 2 เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับผู้ที่ยอยู่นอกระบบ เป็นผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการที่โรงเรียนจัดให้ได้ โดยข้อจำกัดต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนทางด้านร่างกาย จิตใจ ที่สำคัญคือส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ในการใช้ชีวิต และการทำงานมาระดับหนึ่ง สามารถรับผิดชอบตนเองได้ การจัดการศึกษาจึงใช้หลักการสอนผู้ใหญ่ (Andragogy) เป็นหลักการสำคัญ

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบ นอกจากจะให้ความสำคัญในเรื่องหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนแล้ว ในการพัฒนาหลักสูตร วิธีการจัดสาระและกระบวนการเรียน การสอน จะต้องสอดคล้องกับทฤษฎีตามแนวทางการจัดการศึกษา รวมทั้งหลักจิตวิทยา ปรัชญาการศึกษาผู้ใหญ่ นอกจากนี้ ผู้สอนยังต้องมีความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนอีกด้วย

6. การจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2555)

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2551 เป็นหลักสูตรที่มุ่งการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองอุดมการณ์ การจัดการศึกษาตลอดชีวิต และการสร้างสังคม และการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ตามปรัชญา “คิดเป็น” เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตและสังคม มีการบูรณาการอย่างสมดุลระหว่าง

ปัญญาธรรม ศีลธรรมและวัฒนธรรม มุ่งสร้างพื้นฐานการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และพัฒนาความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการผู้เรียน และสามารถตรวจสอบได้ว่า การศึกษานอกระบบ เป็นกระบวนการของการพัฒนาชีวิตและสังคมสามารถพึ่งพาตนเองได้ และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของบุคคลที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์จากการทำงานและการประกอบอาชีพ โดยกำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ให้ความสำคัญการพัฒนากลุ่มเป้าหมายด้านจิตใจให้มีคุณธรรม ควบคู่ไปกับการพัฒนาการเรียนรู้ สร้างภูมิคุ้มกัน สามารถจัดการกับองค์ความรู้ ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยี เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สร้างภูมิคุ้มกันตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งคำนึงถึงธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้ที่อยู่นอกระบบ และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการสื่อสาร

หลักการ

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดหลักการไว้ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นด้านสาระการเรียนรู้ เวลาเรียน และการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นการบูรณาการเนื้อหาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความแตกต่างของบุคคล และชุมชนสังคม
2. ส่งเสริมให้มีการเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยตระหนักว่าผู้เรียนมีความสำคัญ สามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ
4. ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียน มีคุณธรรม จริยธรรม มีสติปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีศักยภาพในการประกอบอาชีพและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการ จึงกำหนดจุดหมาย ดังต่อไปนี้

1. มีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข
2. มีความรู้พื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิต และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3. มีความสามารถในการประกอบสัมมาอาชีพ ให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และตามทันความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

4. มีทักษะการดำเนินชีวิตที่ดี และสามารถจัดการกับชีวิต ชุมชน สังคม ได้อย่างมีความสุขตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5. มีความเข้าใจประวัติศาสตร์ชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย โดยเฉพาะภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ความเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนา ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

6. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7. เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ และบูรณาการความรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มผู้ใช้แรงงาน กลุ่มเกษตรกร กลุ่มสูงอายุ กลุ่มคนพิการ กลุ่มเยาวชนนอกระบบ กลุ่มชาวไทยภูเขา กลุ่มผู้ต้องขังที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน

โครงสร้าง

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด ให้สถานศึกษาและภาคีเครือข่าย มีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของ หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไว้ดังนี้

1. ระดับการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้คือ

1.1 ระดับประถมศึกษา

1.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 สาระ ดังนี้

2.1 สาระทักษะการเรียนรู้ เป็นสาระเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง การใช้แหล่งเรียนรู้ การจัดการความรู้ การคิดเป็น และการวิจัยอย่างง่าย

2.2 สาระความรู้พื้นฐาน เป็นสาระเกี่ยวกับภาษาและการสื่อสาร คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2.3 สารระการประกอบอาชีพ เป็นสารระเกี่ยวกับ การมองเห็นช่องทางและการ ตัดสินใจประกอบอาชีพ การมีทักษะในอาชีพ การจัดการอาชีพอย่างมีคุณธรรม และการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคง

2.4 สารระทักษะการดำเนินชีวิต เป็นสารระเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สุขภาพ อนามัย และความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต ศิลปะและสุนทรียภาพ

2.5 สารระการพัฒนาสังคม เป็นสารระเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมือง การปกครอง ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี หน้าที่พลเมือง และการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม

3. กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม

4. มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนด มาตรฐานการเรียนรู้ ตามสารระการเรียนรู้ทั้ง 5 สารระ ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียน ดังนี้

4.1 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็น มาตรฐาน การเรียนรู้ในแต่ละสารระการเรียนรู้เมื่อผู้เรียน เรียนจบหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

4.2 มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละสารระการเรียนรู้ เมื่อ ผู้เรียนเรียนจบในแต่ละระดับ ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

5. เวลาเรียน

ในแต่ละระดับใช้เวลาเรียน 4 ภาคเรียน ยกเว้นกรณีที่มีการเทียบโอน ทั้งนี้ผู้เรียน ต้องลงทะเบียนเรียนในสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ภาคเรียน

6. หน่วยกิต

ใช้เวลาเรียน 40 ชั่วโมง มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551

ที่	สาระการเรียนรู้	จำนวนหน่วยกิต					
		ประถมศึกษา		มัธยมศึกษาตอนต้น		มัธยมศึกษาตอนปลาย	
		วิชาบังคับ	วิชาเลือก	วิชาบังคับ	วิชาเลือก	วิชาบังคับ	วิชาเลือก
1	ทักษะการเรียนรู้	5		5		5	
2	ความรู้พื้นฐาน	12		16		20	
3	การประกอบอาชีพ	8		8		8	
4	ทักษะการดำเนินชีวิต	5		5		5	
5	การพัฒนาสังคม	6		6		6	
รวม		36	12	40	16	44	32
		48 หน่วยกิต		56 หน่วยกิต		76 หน่วยกิต	
กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต		200 ชั่วโมง		200 ชั่วโมง		200 ชั่วโมง	

หมายเหตุ

1. จำนวนหน่วยกิตในแต่ละระดับ แบ่งเป็นดังนี้ คือ
  - 1.1 ระดับประถมศึกษา ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต แบ่งเป็นวิชาบังคับ 36 หน่วยกิต และวิชาเลือก ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต
  - 1.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่น้อยกว่า 56 หน่วยกิต แบ่งเป็นวิชาบังคับ 40 หน่วยกิต และวิชาเลือกไม่น้อยกว่า 16 หน่วยกิต
  - 1.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่น้อยกว่า 76 หน่วยกิต แบ่งเป็นวิชาบังคับ 44 หน่วยกิต และวิชาเลือกไม่น้อยกว่า 32 หน่วยกิต
2. จำนวนหน่วยกิต วิชาเลือก ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความต้องการ โดยเลือกสาระการเรียนรู้ใดสาระการเรียนรู้หนึ่ง หรือหลาย ๆ สาระการเรียนรู้ก็ได้ ให้ครบตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดในแต่ละระดับ
3. วิชาเลือกในแต่ละระดับ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียน เรียนรู้จากการทำโครงการ จำนวนอย่างน้อย 3 หน่วยกิต

การจัดหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่สถานศึกษานำไปใช้จัดการเรียนรู้นั้น ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ 5 สาระ คือ ทักษะการเรียนรู้ ความรู้พื้นฐาน การประกอบอาชีพ ทักษะการดำเนินชีวิต และการพัฒนาสังคม โดยโครงสร้างหลักสูตร กำหนดจำนวนหน่วยกิตในแต่ละระดับทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือก ซึ่งผู้เรียนทุกคนต้องเรียนวิชาบังคับตามที่กำหนด เพื่อให้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ สำหรับวิชาเลือกให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตามแผนการเรียนรู้เป็นรายบุคคลและหรือกลุ่ม โดยเลือกเรียนในสาระการเรียนรู้ใดสาระการเรียนรู้หนึ่งหรือหลายสาระการเรียนรู้ก็ได้ ให้ครบจำนวนหน่วยกิต ตามโครงสร้างหลักสูตรในแต่ละระดับ ตามความต้องการของผู้เรียนที่จะประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ

การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น ผู้บกพร่องในด้านต่าง ๆ ผู้มีความสามารถพิเศษ การศึกษาทางเลือกที่จัดโดยครอบครัวและองค์กรต่าง ๆ การจัดการศึกษาเหล่านี้สามารถปรับใช้มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ตามความเหมาะสม

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วยสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ดังนี้

1. สาระทักษะการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน ดังนี้

- มาตรฐานที่ 1.1 มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- มาตรฐานที่ 1.2 มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการใช้แหล่งเรียนรู้
- มาตรฐานที่ 1.3 มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการจัดการความรู้
- มาตรฐานที่ 1.4 มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการคิดเป็น
- มาตรฐานที่ 1.5 มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการวิจัยอย่างง่าย

2. สาระความรู้พื้นฐาน ประกอบด้วย 2 มาตรฐาน ดังนี้

- มาตรฐานที่ 2.1 มีความรู้ความเข้าใจ และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับภาษาและการ

สื่อสาร

- มาตรฐานที่ 2.2 มีความรู้ความเข้าใจ และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับคณิตศาสตร์

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

3. สารระการประกอบอาชีพ ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 3.1 มีความรู้ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีในงานอาชีพ มองเห็นช่องทาง และตัดสินใจประกอบอาชีพได้ตามความต้องการ และศักยภาพของตนเอง

มาตรฐานที่ 3.2 มีความรู้ความเข้าใจ และทักษะในอาชีพที่ตัดสินใจเลือก

มาตรฐานที่ 3.3 มีความรู้ความเข้าใจ ในการจัดการอาชีพอย่างมีคุณธรรม

มาตรฐานที่ 3.4 มีความรู้ความเข้าใจ ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคง

4. สารระการทักษะการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 4.1 มีความรู้ความเข้าใจ เจตคติที่ดีเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม

มาตรฐานที่ 4.2 มีความรู้ความเข้าใจ และทักษะเกี่ยวกับการดูแล ส่งเสริมสุขภาพ อนามัย และความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต

มาตรฐานที่ 4.3 มีความรู้ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีเกี่ยวกับศิลปะและสุนทรียภาพ

5. สารระการพัฒนาสังคม ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 5.1 มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมือง การปกครอง สามารถนำมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต

มาตรฐานที่ 5.2 มีความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่า และสืบทอดศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐานที่ 5.3 ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยมีจิตสาธารณะ เพื่อความสงบสุขของสังคม

มาตรฐานที่ 5.4 มีความรู้ความเข้าใจ เห็นความสำคัญของหลักการพัฒนาและสามารถพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน/สังคม

หมายเหตุ สารระการเรียนรู้ความรู้พื้นฐาน มาตรฐานที่ 2.1 มีความรู้ความเข้าใจทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับภาษาและการสื่อสาร ซึ่งภาษาในมาตรฐานนี้ หมายถึง ภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ

วิธีการจัดการเรียนรู้

โดยกำหนดให้มีวิธีการเรียนรู้จัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่

1. การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนกำหนดแผนการเรียนรู้ของตนเอง ตามรายวิชาที่ลงทะเบียนเรียน โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ภูมิปัญญา ผู้รู้ และสื่อต่าง ๆ

2. การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดให้ผู้เรียนมาพบกันโดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการให้เกิดกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และหาข้อสรุปร่วมกัน

3. การเรียนรู้แบบทางไกล เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ โดยที่ผู้เรียนและครูจะสื่อสารกันทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นส่วนใหญ่ หรือถ้ามีความจำเป็นอาจพบกันเป็นครั้งคราว

4. การเรียนรู้แบบชั้นเรียน เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สถานศึกษากำหนดรายวิชา เวลาเรียน และสถานที่ ที่ชัดเจน ซึ่งวิธีการจัดการเรียนรู้เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่มีเวลามาเข้าชั้นเรียน

5. การเรียนรู้ตามอัธยาศัย เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความต้องการ และความสนใจ จากสื่อเอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือจากการฝึกปฏิบัติตามแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ แล้วนำความรู้และประสบการณ์มาเทียบโอนเข้าสู่หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

6. การเรียนรู้จากการทำโครงการ เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนกำหนดเรื่องโดยสมัครใจ ตามความสนใจ ความต้องการ หรือสภาพปัญหา ที่จะนำไปสู่การศึกษาค้นคว้า ทดลองลงมือปฏิบัติจริง และมีการสรุปผลการดำเนินการตามโครงการ โดยมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และกระตุ้นเสริมแรงให้เกิดการเรียนรู้

7. การเรียนรู้รูปแบบอื่น ๆ สถานศึกษาสามารถออกแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ ได้ตามความต้องการของผู้เรียน

วิธีการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น สถานศึกษาและผู้เรียนร่วมกันกำหนดวิธีเรียนโดยเลือกเรียนวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือหลายวิธีก็ได้ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของเนื้อหา และสอดคล้องกับวิถี ชีวิตและการทำงานของผู้เรียน โดยขณะเดียวกันสถานศึกษาสามารถจัดให้มีการสอนเสริมได้ทุกวิธีเรียน เพื่อเติมเต็มความรู้ให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนสู่ความเป็นคน “คิดเป็น” โดยเน้นพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ ประยุกต์ใช้ความรู้ และสร้างองค์ความรู้สำหรับตนเอง และชุมชน สังคม ซึ่งกำหนดการจัดกระบวนการเรียนรู้ กศน. หรือ ONIE MODEL ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบตามปรัชญา “คิดเป็น” ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นกำหนดสภาพ ปัญหา ความต้องการในการเรียนรู้ (O : Orientation)
2. ขั้นแสวงหาข้อมูลและจัดการเรียนรู้ (N: New ways of learning)

3. ขั้นปฏิบัติและนำไปประยุกต์ใช้ (I: Implementation)

4. ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ (E:Evaluation)

ขั้นที่ 1 กำหนดสภาพ ปัญหา ความต้องการในการเรียนรู้ (O : Orientation) เป็นการเรียนรู้จากสภาพ ปัญหา หรือความต้องการของผู้เรียน และชุมชน สังคม โดยให้เชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม และสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรขั้นตอนการเรียนรู้

1. ครูและผู้เรียนร่วมกันกำหนดสภาพ ปัญหา ความต้องการในการเรียนรู้ ซึ่งอาจจะได้มาจากสถานการณ์ในขณะนั้น หรือเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง หรือเป็นประเด็นที่กำลังขัดแย้ง และกำลังอยู่ในความสนใจของชุมชน ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนกระตือรือร้นที่คิดจะหาทางออกของปัญหา หรือความต้องการนั้น ๆ

2. ทำความเข้าใจกับสภาพปัญหา ความต้องการในสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ โดยดึงความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียน เน้นการมีส่วนร่วม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนความคิดและอภิปรายโดยให้เชื่อมโยงกับความรู้ใหม่

3. วางแผนการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดสามารถมองเห็นแนวทางในการค้นพบความรู้หรือคำตอบได้ด้วยตนเอง

ขั้นที่ 2 ขั้นแสวงหาข้อมูลและจัดการเรียนรู้ (N : New ways of learning) การแสวงหาข้อมูล และจัดการเรียนรู้ โดยศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ และรวบรวมข้อมูลของตนเอง ข้อมูลของชุมชน สังคม และข้อมูลทางวิชาการ จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายมี การระดมความคิดเห็น วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล และสรุปเป็นความรู้

ขั้นตอนการเรียนรู้

1. ผู้เรียนแสวงหาความรู้ตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ กระบวนการกลุ่ม ศึกษาจากผู้รู้/ภูมิปัญญา และวิธีอื่น ๆ ที่เหมาะสม

2. ครูและผู้เรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสรุปความรู้เบื้องต้น โดยใช้คำถามปลายเปิดในการชวนคิด ชวนคุย เป็นเครื่องมือ ด้วยกระบวนการการระดมสมอง สะท้อนความคิด และอภิปราย

3. ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อประเมินความเป็นไปได้โดยวิธีต่าง ๆ เช่น การทดลอง การทดสอบ การตรวจสอบกับผู้รู้

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติและนำไปประยุกต์ใช้ (I : Implementation) นำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติ และประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เหมาะสมกับวัฒนธรรมและสังคม

ขั้นตอนการเรียนรู้

ผู้เรียนปฏิบัติตามขั้นตอน โดยสังเกตปรากฏการณ์ จดบันทึก และสรุปผล เก็บรวบรวมไว้ในแฟ้มสะสมงาน ระหว่างดำเนินการต้องมีการตรวจสอบหาข้อบกพร่อง และรวบรวมไว้ในแฟ้มสะสมงาน

ขั้นที่ 4 การประเมินผลการเรียนรู้ (E : Evaluation) ประเมิน ทบทวน แก้ไขข้อบกพร่อง ผลจากการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้แล้วสรุปเป็นความรู้ใหม่ พร้อมกับเผยแพร่ผลงาน

ขั้นตอนการเรียนรู้

1. ครูและผู้เรียนนำแฟ้มสะสมงาน และผลงานที่ได้จากการปฏิบัติมาใช้เป็นสารสนเทศในการประเมินคุณภาพการเรียนรู้
2. ครูและผู้เรียนร่วมกันสร้างเกณฑ์การประเมินคุณภาพการเรียนรู้
3. ครู ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องร่วมกันประเมิน พัฒนาการเรียนรู้ให้เป็นไปตามเกณฑ์คุณภาพการเรียนรู้

สรุปได้ว่า ทั้ง 4 ขั้นตอน เป็นวงจรของกระบวนการเรียนรู้ ตามปรัชญาคิดเป็น ซึ่งสถานศึกษาสามารถปรับใช้ ขั้นตอนการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมตามสภาพของรายวิชา หรือเงื่อนไขอื่น ๆ ตามความต้องการของผู้เรียน นอกจากนั้นในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มีแนวทางการจัดเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ครู และผู้เรียน ดำเนินการ ดังนี้

(สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2552 ก : 3)

1. บทบาทของสถานศึกษา สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่สำคัญ ในการนำแนวทางทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติดังนี้

- 1.1 จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม ให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยผู้เรียนริเริ่มการเรียนรู้ ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เขาสนใจ และถนัด
- 1.2 จัดสภาพแวดล้อม จัดสถานการณ์การเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้
- 1.3 จัดกิจกรรม ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และรู้จักคิดวิเคราะห์ และเกิดการใฝ่รู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

1.4 จัดกระบวนการเรียนรู้แบบผสมผสาน สาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุลและสอดคล้องกับสภาพของชุมชน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1.5 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งการจัดหาสื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถค้นคว้าวิจัย ให้เกิดการเรียนรู้

1.6 สนับสนุนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายทุกฝ่าย เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตามศักยภาพ

1.7 ผู้เรียนและครูร่วมกันประเมินการเรียนรู้ และนำผลพัฒนาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

2. บทบาทของครู ในส่วนบทบาทของครูเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูต้องพัฒนาตนเอง ใฝ่รู้ใฝ่เรียน แสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา และพัฒนาร่วมกันเป็นทีม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูกลุ่มเดียวกัน และครูต่างกลุ่ม ดังนี้

2.1 การเตรียมการจัดกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ศึกษาและวิเคราะห์ หลักสูตร เนื้อหาสาระและสื่อ ศึกษาและประสานแหล่งความรู้ที่หลากหลาย วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี สนับสนุนให้ผู้เรียนทำกิจกรรมตามแผนการเรียนรู้ที่แต่ละคนกำหนดไว้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่ได้เตรียมไว้ ดูแลให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น และอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้

2.3 การสังเกต ให้คำแนะนำ ดูแล เสริมแรงให้กำลังใจ และจดบันทึกพฤติกรรมรวมทั้งเหตุการณ์ที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้

2.4 การประเมินผล ได้แก่ การส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้ประเมินตนเอง และผู้เรียนกับผู้เรียนประเมินผลร่วมกัน ครูประเมินผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้ประเมิน การประเมินการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนรู้ ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และประเมินทักษะที่เกี่ยวข้อง และมีการประเมินอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยถือว่าการประเมินเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

3. บทบาทของผู้เรียน สำหรับบทบาทของผู้เรียน ได้แก่ การคิด วิเคราะห์ ริเริ่ม แสวงหาข้อมูลความรู้ ข้อเท็จจริง ความคิดเห็นหรือประสบการณ์ต่าง ๆ การคิด ทำ จำ แก้ปัญหา ลงมือปฏิบัติ กิจกรรมต่าง ๆ การจัดระบบระเบียบความรู้ที่ได้

สื่อการเรียนรู้

ในการจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยการใช้สื่อหลากหลาย ลักษณะของสื่อที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อบุคคล ภูมิปัญญา แหล่งการเรียนรู้ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชน และแหล่งอื่น ๆ ผู้เรียน ผู้สอน สามารถจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเองหรือนำสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัว และระบบสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้ โดยใช้วิจารณญาณ ในการเลือกใช้สื่อต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งและต่อเนื่องตลอดเวลา

การเทียบโอน

สถานศึกษาต้องจัดให้มีการเทียบโอนผลการเรียนหรือเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน ให้เป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยสถานศึกษาต้องจัดทำระเบียบหรือแนวปฏิบัติการเทียบโอนให้สอดคล้องกับแนวทางการเทียบโอนที่สำนักงาน กศน. กำหนด

การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงถึงการพัฒนาความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้เต็มศักยภาพ ซึ่งสถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา จะต้องจัดทำระเบียบ และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน และเป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน

การวัดและประเมินผลระดับสถานศึกษา

เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนมีจุดหมายที่สำคัญ คือมุ่งหาคำตอบว่า ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการคุณธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ อันเป็นผลเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่เพียงใด ดังนั้นการวัดและประเมินจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินจากความประพฤติ พฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรมและผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมผลงาน

ผู้เรียนจะทราบระดับความก้าวหน้า ความสำเร็จของตน ครู จะเข้าใจความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน แต่ละกลุ่ม สามารถประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองได้

การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (National Test)

สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียน เข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ โดยให้ สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายนอกโรงเรียนไม่เน้นความรู้ ความจำ เป็นการประเมินเชิงคุณภาพ เพื่อนำ ข้อมูลไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของสถานศึกษาต่อไป ทั้งนี้ ไม่มี ผลต่อการได้หรือตกของผู้เรียน

การจบหลักสูตร

ผู้จบการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในแต่ละระดับต้องผ่านเกณฑ์การจบหลักสูตร ดังนี้

1. ผ่านการประเมิน และได้รับการตัดสินผลการเรียนตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดทั้ง 5 สาระการเรียนรู้และได้ตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดในโครงสร้างหลักสูตร
2. ผ่านกระบวนการประเมินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ไม่น้อยกว่า 200 ชั่วโมง
3. ผ่านกระบวนการประเมินคุณธรรม จริยธรรม
4. เข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (National Test)

เอกสารหลักฐานการศึกษา

เอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด สถานศึกษาทุก แห่งต้องใช้เหมือนกัน เพื่อประโยชน์ในการสื่อความเข้าใจที่ตรงกันและการส่งต่อ ได้แก่

1. ระเบียบแสดงผลการเรียนรู้
2. หลักฐานแสดงวุฒิการศึกษา (ประกาศนียบัตร)
3. แบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษา

เอกสารหลักฐานการศึกษาอื่นๆ สถานศึกษาต้องพิจารณาจัดทำเพื่อใช้ประกอบการจัด การศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามที่ เห็นสมควร เช่น แบบประเมินผลกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

การบริหารหลักสูตร

สถานศึกษาที่จะนำหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไปใช้ควรดำเนินงาน ดังนี้

1. วางแผน สถานศึกษาชี้แจง สร้างความเข้าใจให้บุคลากรที่เกี่ยวข้อง และร่วมกัน วางแผนการดำเนินงานโดย สํารวจกลุ่มเป้าหมาย ภาคิเครือข่ายที่จะร่วมจัดการศึกษา วางแผนเกี่ยวกับบุคลากร งบประมาณ หลักสูตร เอกสาร สื่อ อุปกรณ์ทางการศึกษา และขอความเห็นชอบจาก คณะกรรมการสถานศึกษา
2. อบรมครู สถานศึกษาจัดให้มีการอบรมครูให้มีความรู้ ความเข้าใจการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. ประชาสัมพันธ์ สถานศึกษาดำเนินการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาตาม หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้กับประชาชนทั่วไป รับทราบข่าวสาร ข้อมูลอย่างต่อเนื่อง โดยใช้สื่อที่หลากหลาย
4. ประสานความร่วมมือกับภาคิเครือข่าย ให้สถานศึกษาประสานงาน ชี้แจงทำความเข้าใจกับภาคิเครือข่ายเพื่อร่วมกันส่งเสริม สนับสนุนการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. รับสมัครและขึ้นทะเบียนผู้เรียน สถานศึกษาและหรือภาคิเครือข่าย ดำเนินการรับสมัครและขึ้นทะเบียนผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551
6. แนะนำการเรียน เมื่อรับสมัครผู้เรียนแล้วจัดให้ผู้เรียนได้รับการแนะนำเกี่ยวกับ กระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551
7. เทียบโอน สถานศึกษาจัดให้มีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ หรือเทียบโอน ผลการเรียน
8. วางแผนการเรียน สถานศึกษาและผู้เรียนร่วมกันจัดทำแผนการเรียนให้สอดคล้องกับ ศักยภาพ ความต้องการ ความจำเป็นในการศึกษา และการดำเนินชีวิตของผู้เรียนแต่ละบุคคล/กลุ่ม เพื่อ เป็นแนวทางในการพัฒนา ติดตาม และประเมินผู้เรียน
9. ลงทะเบียนเรียน สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนลงทะเบียนเรียนตามแผนการเรียน รายบุคคล/กลุ่ม โดยให้ลงทะเบียนเรียนเป็นรายวิชา และหรือลงทะเบียนเรียนในลักษณะบูรณาการ
10. จัดการเรียนรู้อตามแผนการเรียน ให้สถานศึกษาดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยเน้นให้ บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนการเรียนตามปรัชญาและหลักการการศึกษานอกโรงเรียน
11. วัดและประเมินผลการเรียน ให้สถานศึกษาร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดทาระเบียบ/แนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผล ให้สอดคล้องกับแนวทางการ วัดและประเมินผลที่สำนักงาน กศน. กำหนด

12. จบหลักสูตร การจบหลักสูตรให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

สรุปได้ว่า หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีหลักการสำคัญเพื่อส่งเสริมให้บุคคลได้รับการศึกษาทุกช่วงเวลาตลอดชีวิต โดยตระหนักว่าผู้เรียนมีความสำคัญสามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และการศึกษากับชีวิตเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกัน การจัดการศึกษาให้มีความยืดหยุ่นทั้งในด้านสาระการเรียนรู้ เวลาเรียน จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เนื้อหาสอดคล้องกับวิถีชีวิต ความแตกต่างระหว่างบุคคล และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สังคม

7. การจัดการศึกษานอกระบบของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.)

การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีการยืดหยุ่นและหลากหลายรูปแบบไม่มีข้อจำกัดเรื่องอายุ สถานที่ โดยมุ่งหมายให้เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพมนุษย์ มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ประเภทความรู้พื้นฐานสายสามัญ ประเภทความรู้และอาชีพ และประเภทข้อมูลความรู้ทั่วไป ครอบคลุมกิจกรรมดังต่อไปนี้ (สำนักงาน กศน., 2552 ; สำนักงาน กศน., 2554)

7.1 กิจกรรมส่งเสริมการรู้หนังสือ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผู้ไม่รู้หนังสือให้กับกลุ่มเป้าหมายให้อ่านออก เขียนได้ และคิดเลขพื้นฐานได้ตามความเหมาะสม โดยมีครูอาสาสมัคร จัดกิจกรรมในพื้นที่รับผิดชอบจัดกลุ่มผู้เรียนแบบตัวต่อตัว เป็นกลุ่ม หรือเป็นชั้นเรียน

7.2 กิจกรรมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษานอกโรงเรียนทั้งสายสามัญและสายอาชีพ สำหรับกลุ่มเป้าหมายการศึกษานอกโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีพื้นฐานความรู้เพียงพอที่จะดำเนินชีวิต ศึกษาต่อ หรือประกอบอาชีพซึ่ง สามารถสอนโดย ครูศูนย์การเรียนชุมชน ครูอาสาสมัครครูประจำกลุ่ม ตลอดจนวิทยากรสอนเสริมที่เป็นเครือข่าย มีการพัฒนาหลักสูตรให้มีสาระสอดคล้องกับท้องถิ่น มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ และทักษะพื้นฐานในการดำเนินชีวิต สามารถยกระดับความรู้ให้สูงขึ้น และเปิดโอกาสให้มีความรู้พื้นฐานสามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โดยการดำเนินการดังนี้

1) การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ จัดการศึกษาเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาและส่งเสริม ให้ประชาชนที่พลาดโอกาสทางการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อนำความรู้ไปปรับปรุงคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น หรือเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อ

ในระดับสูงต่อไป โดยกำหนดหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้แก่ หลักสูตรประถมศึกษา หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย

2) การศึกษานอกเรียนสายอาชีพ เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีอาชีพหรือเห็นช่องทางในการทำมาหากิน คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น มีความรู้ทักษะและเจตคติที่ดีในการทำงานเพื่อการประกอบอาชีพอิสระ อาชีพในตลาดแรงงาน หรือเพื่อปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและชุมชน รวมทั้งเพื่อเพิ่มวุฒิทางการศึกษาและการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับหน้าที่การงาน โดยมีหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ฉบับปรับปรุง 2546) สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่อยู่นอกโรงเรียน

7.3 กิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง เป็นการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน โดยการฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพให้กับประชาชนตามความต้องการของชุมชนในรูปแบบที่หลากหลาย กิจกรรมที่ดำเนินการมีดังนี้

1) การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ จัดการศึกษาที่เน้นความรู้และทักษะอาชีพให้สอดคล้องกับสภาพของแต่ละท้องถิ่นให้ผู้เรียนมีทักษะความชำนาญการเฉพาะเรื่อง สามารถเพิ่มผลผลิตหรือลดต้นทุนการผลิตมีความรู้และทักษะในการจัดการระบบบัญชี การตลาด และการบริหารจัดการอย่างครบวงจร สามารถประกอบอาชีพสมัยใหม่ เป็นผู้ประกอบการเองหรือรวมกลุ่มการประกอบอาชีพได้ และรู้จักนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อพัฒนาอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย กิจกรรมฝึกทักษะพื้นฐาน จัดกลุ่มพัฒนาอาชีพ และฝึกอาชีพโดยใช้เทคโนโลยี เช่น กลุ่มทำผ้าบาติก การตัดเย็บเสื้อผ้า ศิลปะประดิษฐ์ การปลูกผักปลอดสารพิษ

2) การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับชีวิต เสริมสร้างความรู้ความสามารถของบุคคล กระตุ้นให้เกิดวิีคิด มีความรู้สึกเห็นคุณค่าของตนเอง ซึ่งมีเนื้อหาของกิจกรรมสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ครอบครั้วศึกษา ดนตรี กีฬา ยาเสพติด ประชาธิปไตย การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณธรรมและจริยธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น โบราณคดีในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเข้าค่าย การแข่งขัน การศึกษาดูงาน เป็นต้น

3) การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน จัดกิจกรรมเพื่อตอบสนองนโยบายและความต้องการของประชาชนในการพัฒนาสังคมและชุมชน บูรณาการเนื้อหาต่าง ๆ ให้ความรู้และฝึกทักษะตามความต้องการของชุมชน โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนเน้นการจัดการเวทีชาวบ้าน การจัดการกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน การจัดการความรู้ในชุมชน การพัฒนานวัตกรรม การเรียนรู้ของประชาชนในชุมชนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้พื้นฐานในวิชาการใหม่ ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ และประกอบด้วย 2 กิจกรรมหลักได้แก่

3.1) การศึกษาหลักสูตรระยะสั้น เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริม การแก้ปัญหาความยากจน และกระจายรายได้ให้กับประชาชนกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ โดยใช้กระบวนการ กศน. ร่วมกับภาคีเครือข่าย สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้แก่คนในชุมชนให้สามารถพัฒนาตนเองสู่ความเข้มแข็งได้อย่างยั่งยืน เช่น การจัดเวทีระดมความคิดเห็นระดับหมู่บ้าน ตำบล ภายใต้กระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาความยากจน โดยกระบวนการ กศน.

3.2) หลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนในเขตภูเขา (ศศช.) เป็นการจัดการศึกษาที่มีรูปแบบเฉพาะสำหรับกลุ่มคนชาวเขาที่ไม่รู้หนังสือในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” โดยเป็นการจัดการศึกษาที่ยึดชุมชนเป็นหลัก มุ่งให้เกิดการพัฒนาแก่บุคคล และชุมชนในเขตภูเขา ในการจัดการศึกษาภาคบังคับ (ป.1 – ม. 3) โดยจัดเนื้อหาเป็น 6 สภาพ ได้แก่ สุขภาพอนามัย การทำมาหากิน สิ่งแวดล้อม ศิลปะวัฒนธรรมสังคมและชุมชน และเทคโนโลยีกับวิถีชีวิต โดยบูรณาการองค์ความรู้ 8 สาระเข้าไปด้วย

8. ความหมายของการศึกษาตามอัธยาศัย

วิจิตร ศรีสอาน (2533) ได้ให้ความหมายของการศึกษาตามอัธยาศัย หมายถึง เป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งแต่ละบุคคลแสวงหาความรู้พัฒนาทักษะ ค่านิยม และเสริมสร้างจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสิ่งที่อยู่รอบตัว มีลักษณะเป็นไปตามธรรมชาติที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของบุคคล

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (2545) ได้ให้ความหมายของการศึกษาตามอัธยาศัยว่า เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่น ๆ สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกัน หรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะ เป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งการเรียนรู้นอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์ทำงาน

สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน (2549) ได้ให้ความหมายของการศึกษาตามอัธยาศัย ว่าการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตตามสถานการณ์ในชีวิต เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงาน หรือเรียนรู้จากบุคคล ครอบครัว สภาพแวดล้อม สื่อ แหล่งความรู้ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะความบันเทิง และการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมีลักษณะสำคัญคือ ไม่มีหลักสูตร ไม่มี

เวลาที่แน่นอน ไม่จำกัดอายุ ไม่มีการลงทะเบียน และไม่มีการสอน ไม่มีประกาศนียบัตรหรือไม่มีสถานที่แน่นอน เรียนที่ไหนก็ได้

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 (2551) ให้ความหมายของการศึกษาตามอัธยาศัยไว้ว่า การศึกษาตามอัธยาศัย หมายความว่า กิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคล ซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

กระทรวงศึกษาธิการ (2553) ให้ความหมายของการศึกษาตามอัธยาศัยว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ ตลอดชีวิตที่เกิดขึ้นจากการประสมประสานจากการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตตามธรรมชาติจากแรงจูงใจภายในของบุคคล ทำให้เกิดการพัฒนาตนเองครั้งโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัว เป็นการเรียนรู้ที่มีคุณค่าต่อชีวิตมนุษย์เพราะทุกคนสามารถแสวงหาและสะสมได้จากประสบการณ์ทำงาน สิ่งแวดล้อม เป็นกระบวนการปฏิบัติจริงทำให้เกิดการพัฒนาเจตคติ ความรู้ และทักษะได้อย่างแท้จริง และมักเกิดขึ้นอย่างยั่งยืนโดยไม่มีการจัดทำอย่างเป็นระบบ ไม่มีรูปแบบกระบวนการที่แน่นอน วัดได้ยาก เป็นการศึกษาที่มีหลากหลายมิติ

Evan (1981) กล่าวว่า การศึกษาตามอัธยาศัยหมายถึง ผลของการเรียนรู้อันเกิดจากสถานการณ์ที่ผู้เรียน หรือแหล่งความรู้บางอย่างใดอย่างหนึ่ง มีเจตจำนงเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ แต่ไม่ใช่ทั้งสองปัจจัยเกิดตรงกัน

Coombs (1985) กล่าวว่า การศึกษาตามอัธยาศัย หมายถึง กระบวนการศึกษาตลอดชีวิต ที่ทุกคนได้รับ และสะสมความรู้ ทักษะ เจตคติ และการรู้แจ้งจากประสบการณ์ประจำวัน และการสัมผัสกับสิ่งแวดล้อม ทั้งที่บ้าน ที่ทำงานและที่เล่น จากตัวอย่าง และเจตคติของสมาชิกครอบครัวและเพื่อน จากการเดินทาง การอ่านหนังสือพิมพ์และหนังสืออื่น หรือโดยการฟังวิทยุหรือการดูภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ ตามปกติแล้วการศึกษาตามอัธยาศัยไม่มีการจัด ไม่มีระบบและบางครั้งไม่ได้ตั้งใจ แต่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ไปตลอดชีวิตของแต่ละคนอยู่อย่างมาก แม้แต่ผู้ที่มีการศึกษาในโรงเรียนมาแล้วก็ตาม

Hideyoshi (1990 อ้างถึงใน อุดม เขยกิจวงศ์, 2544) ให้ความหมายไว้ว่า การศึกษาตามอัธยาศัย คือกระบวนการที่มนุษย์ได้รับการถ่ายทอดและสั่งสมความรู้ ทักษะ เจตคติ ความคิดจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน และสิ่งแวดล้อมตลอดชีวิต เป็นการศึกษาที่ไม่มีองค์กร ไม่มีระบบ ไม่มีจุดมุ่งหมาย ไม่ตั้งใจและเรื่องที่ได้รับการถ่ายทอดก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตในสังคม ตัวอย่างเช่น การเรียนรู้ในครอบครัว ในที่ทำงานสถานที่ท่องเที่ยว การเรียนรู้จากแบบอย่างและทัศนคติในครอบครัวหรือ

เพื่อน การเรียนรู้จากการอ่านหนังสือพิมพ์หนังสืออื่น ๆ และจากการท่องเที่ยว ตลอดจนการเรียนรู้โดยฟังวิทยุ ดูภาพยนตร์และโทรทัศน์ เป็นต้น

สรุปได้ว่า การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคลที่เกิดจากความตั้งใจหรือบังเอิญ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความถนัด ความต้องการ ความพร้อมและศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล มีลักษณะที่สำคัญคือ ไม่มีหลักสูตร ไม่มีเวลาเรียนที่แน่นอน ไม่มีรูปแบบ สามารถเรียนได้ตลอดเวลา สามารถศึกษาจากสิ่งรอบตัวไม่ว่าจะเป็นตัวบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคมสภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ และเกิดขึ้นในทุกช่วงวัยตลอดชีวิต

9. หลักการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย

ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์ (2543) กล่าวถึงการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยว่าควรคำนึงถึงหลักการต่อไปนี้

1. การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาเพื่อตัวผู้เรียนเอง ขึ้นอยู่กับความสนใจใฝ่รู้ ความพอใจ จะเรียน ผู้เรียนจึงเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้อย่างแท้จริง เพราะผู้เรียนเป็นผู้ตระหนักรู้เองว่า ได้เรียนรู้หรือไม่ และผลการเรียนรู้นั้นเกิดประโยชน์อะไร
2. การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นวิถีชีวิตเป็นประโยชน์ต่อวัฒนธรรมของมนุษยชาติ เพราะมนุษย์จะเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตามแต่ไม่อาจปฏิเสธที่จะเรียนรู้ไม่ได้ เพราะการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต
3. สังคมแห่งการเรียนรู้ คือ การจัดบรรยากาศสถานการณ์ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้บุคคลหาได้เรียนรู้ตามความสนใจติดตามความต้องการของตนเอง
4. การจัดส่งเสริมให้บุคคลสามารถเข้าถึงการศึกษาตามอัธยาศัย จะต้องแพร่กระจายเรียนรู้ให้มากขึ้น หลากหลายขึ้น ใกล้เคียงผู้เรียนขึ้นเพื่อให้สะดวกต่อการใช้บริการ บทบาทของนักการศึกษาตามอัธยาศัยจะต้องส่งประสานงานเพื่อกระตุ้นหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนชุมชนต่าง ๆ ให้จัดแหล่งการเรียนรู้ให้มากขึ้นรวมทั้งให้คำแนะนำในการส่งเสริมมาตรฐาน
5. การส่งเสริมการเรียนรู้การศึกษาตามอัธยาศัย ควรจัดส่งเสริมด้านการอ่านการเขียน การพูดการฟังในระดับที่จะแสวงหาความรู้ได้และสนับสนุนให้รู้จักการคิดวิเคราะห์เพื่อนำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ให้ได้

10. ประเภทการศึกษาตามอัยาศัย

แม้ว่าการศึกษาตามอัยาศัยจะไม่มีจัดการที่เป็นแบบแผน แต่การศึกษาตามอัยาศัย เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ และการเรียนการสอนซึ่งต้องมีกระบวนการถ่ายทอด มีผู้จัด ผู้เรียน ผู้ร่วมจัดและ ื่ออำนาจความสะดวกในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ทักษะ และประสบการณ์ เมื่อพิจารณาร่วมกับ ความหมายตามอัยาศัยสามารถแบ่งประเภทตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การศึกษาตามอัยาศัยในวิถีชีวิต มีลักษณะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติแม้มีการจัด กระทำ ก็มีใช้เพื่อการศึกษาโดยตรง ได้แก่ ครอบครัว สภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัว สังคม ชุมชน สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ฯลฯ

2. การศึกษาตามอัยาศัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นการจัดการกระทำโดยองค์การ สถาบันเพื่อจุดประสงค์ทางการศึกษาทั้งโดยตรง และทางอ้อม ได้แก่

2.1 โปรแกรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในโรงเรียน หรือสถาบันการศึกษา

2.2 แหล่งความรู้ในชุมชน เช่น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศาสนสถาน แหล่งศิลปวัฒนธรรม เช่น วัด โบสถ์ มัสยิด หอศิลป์ อุทยานประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ

2.3 แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ ศูนย์วิทยาศาสตร์ อุทยานการศึกษา พิพิธภัณฑ์เด็ก ศูนย์ข้อมูลต่าง ๆ ฯลฯ

2.4 สื่อสารมวลชน สื่อโทรคมนาคม สื่อสารสนเทศ

2.5 แหล่งนันทนาการ และสนามเด็กเล่น สนามหรือศูนย์กีฬา สวนสาธารณะ สวน สมุนไพร อุทยานมัจฉา สวนผีเสื้อ เป็นต้น

2.6 แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ

2.7 หน่วยงานบริการของรัฐต่าง ๆ

2.8 องค์กรเอกชน ซึ่งจัดส่งเสริม สนับสนุนการการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ

3. การศึกษาตามอัยาศัยตามธรรมชาติและสังคม เป็นกิจกรรมที่ครอบคลุมการพัฒนา ชุมชน และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ อาจมีการจัดทำกิจกรรมเสริมสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตย ใน รูปแบบของเวทีชาวบ้าน การรณรงค์ การหาประชาพิจารณ์เรื่องที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและความเป็นอยู่ สิทธิ เสรีภาพขั้นพื้นฐานต่าง ๆ การจัดทำจดหมายข่าวของชุมชน จัดกิจกรรม ร่วมเรียนรู้ปัญหา และส่งเสริม การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง และกิจกรรมสำรวจ ชุมชนเพื่อการพัฒนา คุณภาพชีวิต เป็นต้น กิจกรรมในประเภทนี้อาจใช้สภาพสิ่งแวดล้อมเป็นสื่อเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน

4. การศึกษาตามอัธยาศัยโดยอาศัยงานวัฒนธรรม เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้ที่ตื้นนั้น เกิดจากการผสมผสานการเล่น การแสดงออก และการเรียนแบบทำทาง ซึ่งสามารถถ่ายทอดผ่านงานศิลปะ การแสดงได้ตามแนวคิดเรื่องการเรียนรู้เล่น (Play + Learn = PLEARN) ของ ดร.ชัยอนันต์ สมุทรวนิชย์ และการศึกษาเป็นความบันเทิง (Edutainment) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น สื่อพื้นบ้าน สื่อบันเทิงประเภทต่าง ๆ รวมทั้งการแสดงจำลองแบบ (Animation) ซึ่งรวมกิจกรรมการแสดงละครใบ้ การแสดงหุ่นประเภทต่าง ๆ การแสดงเลียนแบบ กราฟิกการ์ตูนและกราฟิก 3 มิติ เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2545)

การศึกษาตามอัธยาศัยที่มีการดำเนินการด้วยปัจจัยภายนอก ในฐานะสิ่งอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ตามอัธยาศัยนั้น มีแนวคิดเรื่องการดึงผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในการจัด ดังนั้นการจัดกิจกรรมจำเป็นต้องมีการฝึกนักการศึกษาตามอัธยาศัยในการอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ตามอัธยาศัย รวมทั้งต้องมีการออกแบบปัจจัยและสิ่งที่มีต่อการเรียนรู้ตามอัธยาศัยด้วย

11. รูปแบบของการศึกษาตามอัธยาศัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2544) อธิบายถึงรูปแบบของการศึกษาตามอัธยาศัยไว้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. รูปแบบของการศึกษาไม่เป็นทางการ การศึกษาตามอัธยาศัยมีลักษณะที่ไม่เป็นทางการ ไม่มีการกำหนด และแบบแผนที่ชัดเจนเหมือนการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบการศึกษาตามอัธยาศัยไม่มีการแบ่งระดับการศึกษา ไม่มีชั้นเรียน และรายวิชา รูปแบบของการศึกษาตามอัธยาศัยจึงมีได้หลากหลาย บางรูปแบบเป็นเพียงกิจกรรมการเรียนรู้ หรือกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้น บางรูปแบบเป็นสถานการณ์ ปรากฏการณ์ ที่อาจมีขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือโดยการสร้างขึ้นของสิ่งมีชีวิต หรือแม้กระทั่งสิ่งที่เกิดในสังคมตามปกติ โดยมิได้เกี่ยวข้องกับการศึกษาใด ๆ บางประเภทเป็นเพียงปัจจัยเอื้อต่อการเรียนรู้ตามอัธยาศัย เช่น กิจกรรมการพูดคุย ถกเถียงปัญหา การทำเรื่อง และการสืบค้นบางอย่าง การเรียนรู้จากแหล่งความรู้ และสื่อประเภทต่าง ๆ ตลอดจนหนังสือสารมวลชน ที่มีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษโดยตรง ล้วนเป็นรูปแบบของการศึกษาตามอัธยาศัยทั้งสิ้น

2. รูปแบบของการศึกษาระบบย่อย (Sub set) ในต่างประเทศบางประเทศจัดรูปแบบการศึกษา ตามอัธยาศัยในชื่อที่คุ้นเคย เช่นที่ สก๊อตแลนด์ อธิบายหลักการการศึกษาตามอัธยาศัยว่าเป็น “การศึกษาชุมชน” (community education) ในเยอรมนี เรียกว่าเป็น “กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม” (Social pedagogy) ในฝรั่งเศส ใช้การแสดง (เลียนแบบ) ว่าเป็นการศึกษาตามอัธยาศัยเรียกว่า

“การแสดงจำลองแบบ” (Animation) การศึกษาตามอรรถศาสตร์ในกลุ่มอเมริกาใต้ใกล้เคียงกับ การศึกษาประชาชนในเรื่องความยุติธรรมและประชาธิปไตย (Popular education) ในบางชุมชนของอังกฤษเรียก การศึกษาตามอรรถศาสตร์ ว่าเป็นการเรียนรู้และการสนทนาประชาธิปไตย บางกลุ่มจัดการศึกษาที่ส่งเสริม การมีงานทำของเยาวชนเป็นการศึกษาตามอรรถศาสตร์ เช่น “Beyond Connection” เป็น Homepage ของสมาคม YMCA (Young Men Christian Association) ที่เชื่อมการเรียนรู้เพื่อการมีกิจกรรมระหว่าง เยาวชนผ่านทางอินเทอร์เน็ต บางประเทศนับเอาการศึกษาสำหรับกลุ่มผู้ใหญ่และการเรียนรู้ในสถาน ประกอบการระหว่างการทำงาน (Learning in a workplace) ว่าเป็นการศึกษาตามอรรถศาสตร์ด้วย รวมทั้ง การเรียนรู้เพื่อดูแลสุขภาพโดยผู้ป่วยเองและโดยผู้ดูแลผู้ป่วย ที่เรียกว่าการศึกษาเพื่อการฟื้นฟูสุขภาพ (Health or rehabilitation) ก็จัดว่าเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการศึกษาตามอรรถศาสตร์ เช่นกัน

3. รูปแบบของการเรียนรู้การศึกษาตามอรรถศาสตร์ในบริบทของการเรียนรู้ อาจเกี่ยวข้องกับ การจัดและส่งเสริมการเรียนรู้ตามอรรถศาสตร์แบบผู้เรียนมีส่วนร่วม (Participatory learning) มีส่วนจัด (Self-directed learning) และการร่วมอยู่ในสถานการณ์ ที่เรียกว่าการเรียนรู้ตามสถานการณ์ (Situational learning) ซึ่งให้ความสำคัญเรื่องความสัมพันธ์กับชุมชน และเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential learning) ที่มีลำดับของการเปลี่ยนแปลงของประสบการณ์ในระหว่างการแก้ไขปัญหา และการเรียนรู้ไปพร้อมกันรูปแบบของการศึกษาตามอรรถศาสตร์จึงขึ้นอยู่กับ สิ่งที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ โดยมากมักอยู่รอบ ๆ ตัว ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ กระบวนการจัดการสภาพการเรียนรู้จากสถานการณ์ และลักษณะของผู้เรียนและผู้ดำเนินการศึกษาตามอรรถศาสตร์ และกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งมักเป็นการเรียนรู้ ที่เป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ของปัจเจกบุคคล (Individual learning or Self education) และการเรียนร่วมกันระหว่างสมาชิกที่มีส่วนในชุมชน (Collaborative learning) หรือร่วม ในสถานการณ์นั้น ๆ

12. การจัดการศึกษาตามอรรถศาสตร์ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอรรถศาสตร์ (สำนักงาน กศน.)

การศึกษาตามอรรถศาสตร์ เป็นการเสนอโอกาสและทางเลือก เพื่อการศึกษาหาความรู้ด้วย ตนเอง ให้แก่ประชาชนทั่วไปให้ได้รับการศึกษา และเพิ่มเติมความรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ก่อให้เกิดโลกทัศน์ ที่กว้างขวาง สามารถใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงชีวิตให้ก้าวหน้าและดำรงตนอยู่ใน สังคมได้อย่างเป็นสุข การศึกษาตามอรรถศาสตร์ เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตที่เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จาก การทำงาน จากบุคคล จากครอบครัว จากสื่อ จากชุมชนและจากแหล่งความรู้ ซึ่งสามารถเรียนได้

ตลอดเวลาและเกิดขึ้นในทุกช่วงวัยตลอดชีวิต กิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัยมีหลากหลายดังนี้
(สำนักงาน กศน.,2552 ; สำนักงาน กศน., 2554)

4.5.1 ห้องสมุดประชาชน เป็นแหล่งความรู้ของชุมชนที่ให้บริการการศึกษาตามอัธยาศัยแก่ประชาชนในพื้นที่ระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด ในรูปของสิ่งพิมพ์ สื่อทดลอง วัสดุทัศนศึกษา สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อทดลอง สื่อสาธิต และสื่ออื่น ๆ

4.5.2 ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเล็งเห็นความสำคัญของห้องสมุดประชาชนในการที่จะสนองความต้องการด้านการอ่าน การศึกษา ของประชาชน ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากทัศนคติที่พระองค์ทรงมีต่อห้องสมุดในหนังสือเฉลิมพระเกียรติและบทพระราชนิพนธ์เรื่อง “ห้องสมุดในทัศนะของข้าพเจ้า” ตอนหนึ่งที่ขออัญเชิญมาว่ามัตถ์นี้ “ข้าพเจ้าอยากให้เรามีห้องสมุดที่ดี มีหนังสือครบทุกประเภทสำหรับประชาชน”เพื่อสนองพระราชปณิธานและร่วมเฉลิมพระเกียรติในวโรกาสพระชนมพรรษาครบ 3 รอบในปี 2534กระทรวงศึกษาธิการจึงได้เสนอขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรีดำเนินการโครงการจัดตั้งห้องสมุดประชาชนตาม แนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งได้รับพระราชทานนามว่าห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

4.5.3 เรือห้องสมุดศูนย์การเรียนรู้เคลื่อนที่ เป็นแหล่งความรู้อีกมิติหนึ่งที่สามารถรุกเข้าถึงตัวผู้ใช้บริการได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามารถให้บริการนักเรียน นักศึกษา เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสและประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ริมน้ำ ด้วยน้ำสื่อต่าง ๆ ไว้บริการกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น หนังสือคอมพิวเตอร์ของเล่นเด็กนันทนาการ

4.5.4 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นศูนย์กลางการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนในชุมชน โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นผู้ส่งเสริมและกำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

4.5.5 การให้บริการเทคโนโลยีทางการศึกษา ดำเนินการผลิตและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้บริการนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป เพื่อให้ได้รับข่าวสารข้อมูลที่ทันสมัยต่อเหตุการณ์ รวมถึงให้ความรู้ต่าง ๆ ที่จะนำไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิต

4.5.6 ศูนย์รับบริจาคหนังสือ เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่บริการรับบริจาคหนังสือ เอกสาร และสิ่งพิมพ์ที่มีคุณค่าจากประชาชนที่มีจิตศรัทธา เพื่อจัดส่งไปให้แหล่งข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ในชนบทที่ขาดแคลนหนังสืออ่านเช่น ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และโรงเรียนในชนบทที่ห่างไกล

4.5.7 ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ การปลูกฝังให้ประชาชนเห็นความสำคัญและมีเจตคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้เยาวชนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญยิ่ง การพัฒนาคนให้มีความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่เปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีดาราศาสตร์ อวกาศ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาทั่วประเทศจำนวน 15 แห่งและมีแผนการจัดตั้งเพิ่มเติมอีก 4 แห่ง ในส่วนภูมิภาค โดยดำเนินการในรูปแบบที่หลากหลายดังนี้

- จัดกิจกรรม เช่น ค่ายวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ค่ายนักประดิษฐ์ กิจกรรมฐาน การเรียนรู้
- กิจกรรมวิทยาศาสตร์ในโอกาสและวาระสำคัญต่าง ๆ เช่น วันเด็กแห่งชาติ สัปดาห์วิทยาศาสตร์
- จัดนิทรรศการ เช่น นิทรรศการโลกล้านปี นิทรรศการเมืองเด็กแดนวิทยาศาสตร์ หอจรรยาณินิทรรศการโลกดาวเคราะห์ นิทรรศการมหัศจรรย์ชีวิต นิทรรศการเปิดโลกสิ่งแวดล้อม นิทรรศการเคลื่อนที่ เช่นนิทรรศการดาราศาสตร์เคลื่อนที่ การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 8 สาระ
- การฝึกอบรม เช่น อบรมหลักสูตรคอมพิวเตอร์ หลักสูตรการพัฒนาเว็บไซต์สำเร็จรูปแบบมืออาชีพ การพัฒนาหลักสูตร และอบรมครูวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นการนำเสนอเนื้อหาสาระที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการดำรงชีวิตในชุมชนต่อไป อบรมเพื่อเสริมสร้างสุขภาพกายและจิตผู้สูงอายุ
- การบรรยายสาธิต การสอนวิทยาศาสตร์ห้องฟ้าจำลอง การให้บริการสื่อผสม
- การประกวดการแสดงทางวิทยาศาสตร์ (Science Show)

4.5.8 การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นการนำเทคโนโลยีการสื่อสารโทรคมนาคมที่ทันสมัยมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา โดยใช้สื่อเป็นรายการโทรทัศน์เสริมให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกับสื่ออื่น ๆ เช่น สื่อพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงมีคุณภาพและมาตรฐานเดียวกัน โดยการออกอากาศรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (ETV) สถานีศึกษาและประชาชน ที่มีอุปกรณ์รับสัญญาณดาวเทียมย่านความถี่ KU Band ในระบบดิจิทัลสามารถเปิดรับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาดังกล่าวได้ที่ช่อง 17

4.5.9 วิทยุเพื่อการศึกษา เป็นบริการทางการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งทางรายการวิทยุ ที่จัดให้แก่ประชาชนทั่วไปเพื่อให้ได้รับข่าวสารข้อมูลที่ทันสมัยต่อเหตุการณ์ รวมถึงให้ความรู้ต่าง ๆ ที่จะ

นำไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิต โดยศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาทำหน้าที่ผลิตรายการให้แก่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ครอบคลุมเนื้อหาความรู้ทุกด้านไม่ว่าจะเป็น การศึกษา สุขภาพอนามัย ครอบครัว อาชีพ กฎหมาย ดนตรีไทย ดนตรีสากล และธรรมะ เป็นต้น

13. ความสำคัญของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนมากจะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตในลักษณะการศึกษาต่อเนื่อง และพัฒนาทักษะอาชีพให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ส่วนประเทศที่กำลังพัฒนาแถบทวีปเอเชียและแอฟริกา การจัดการศึกษานอกระบบยังคงเน้นการศึกษาเพื่อส่งเสริมการรู้หนังสือและการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อเป็นสื่อในการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย รวมทั้งจัดการศึกษาด้านทักษะอาชีพควบคู่ไปด้วย หลายประเทศจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการรู้หนังสือ และวัฒนธรรมให้เป็นวาระแห่งชาติ มีการประยุกต์ศาสตร์การดำเนินงานที่เน้นการสร้างภาคีเครือข่าย และได้สรุปแนวคิดของการจัดการศึกษานอกระบบและอัธยาศัยไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

1. แนวคิดและความหมายของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จัดเป็นการศึกษา ที่คู่ขนานเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียนปกติ ให้โอกาสทางการศึกษากับประชาชนเป็นการส่งเสริมให้ได้เรียนเพิ่มเติม สามารถปรับเปลี่ยนไปมาระหว่างการศึกษาในระบบและนอกระบบได้ รวมทั้งการยกระดับความก้าวหน้าของตนเองอย่างต่อเนื่อง จัดเป็นการศึกษาทางเลือกของบุคคล ของชุมชน ได้เรียนรู้ทักษะที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตเน้นการเรียนรู้ การเตรียมประชาชนเข้าสู่งานตามความต้องการของตลาดแรงงาน ในลักษณะการศึกษาที่ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยมีเป้าหมายเพื่อลดความไม่เสมอภาค ส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตย ความเสมอภาคทางเพศ การป้องกันและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การเตรียมคนและพัฒนาคนเข้าสู่งาน ตามวิกฤตความต้องการของตลาดแรงงาน และเพื่อเป็นกำลังสำคัญของเขตภาคเศรษฐกิจ มุ่งเตรียมอาชีพ เพื่อพูนอาชีพ เพิ่มรายได้เพิ่มตำแหน่งงาน

2. รูปแบบและวิธีจัดการศึกษานอกระบบ จัดในรูปแบบที่หลากหลายสัมพันธ์กับความ ต้องการของประชาชน ชุมชน อย่างแท้จริง เรียนรู้จากสภาพปัญหาของชุมชน เน้นการปฏิบัติจริง ใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้โดยองค์ความรู้มาจากชุมชน เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามาบริหารจัดการในลักษณะภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐกิจ ภาครัฐ และภาคเอกชน กระจายอำนาจความรับผิดชอบทำงานแบบหุ้นส่วน ด้านการจัดการศึกษาเป็นการสร้างความรับผิดชอบร่วมกันทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

วิธีการเรียนรู้ มีการจัดแผนการเรียนรู้รายบุคคล หลากหลายวิธีการสอน ทั้งวิธีทางไกล วิธี
ชั้นเรียนเรียนด้วยตนเองที่บ้าน มหาวิทยาลัยเปิด การศึกษาพัฒนาทักษะวิชาชีพ กลุ่มสนใจการปฏิบัติจริง
การฝึกอบรมการศึกษาระยะสั้น การศึกษาต่อเนื่อง ทัศนศึกษา ระบบมัลติมีเดีย ฝึกอบรมขณะทำงาน
สอนทางไปรษณีย์ ใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารกับผู้เรียนเรียนแบบอิสระ ฯลฯ

3. จุดเด่นของการจัดการศึกษานอกระบบ มีลักษณะแตกต่างจากการจัดการศึกษารูปแบบ
อื่นกล่าวคือ เป็นการศึกษาทางเลือกของชุมชนที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายโดยตรง เข้าถึงถิ่นทุรกันดารทั้งใน
ชนบทและในเมือง สามารถเลือกเรียนแบบอิสระหรือเรียนเต็มเวลา

หลักสูตร เป็นการจัดการศึกษาที่มีความหลากหลายยืดหยุ่น ทั้งหลักสูตรและวิธีการจัด
รวมทั้งหลักสูตรเฉพาะเรื่องสามารถสนองความต้องการทันทั่วถึงที่ต่อความต้องการของผู้เรียน/ชุมชน เน้น
การรู้หนังสือพร้อม ๆ กับความเข้าใจ สนใจชุมชน เป็นหลักสูตรที่ต่อเนื่องเชื่อมโยงกับการทำงาน บริการ
ความรู้ที่หลากหลายเป็นการเพิ่มโอกาสให้คนทำงาน

ผู้จัดการศึกษา ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งภาครัฐ เอกชน
องค์กรเอกชนองค์กรชุมชน มูลนิธิ บริษัท บริษัทห้างร้าน ในลักษณะเครือข่ายหรือหุ้นส่วน ตั้งแต่การร่วม
ศึกษา สำรวจสภาพปัญหา กำหนดหลักสูตร จัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดหาครู การดูแลชั้นเรียน
รวมทั้งการนิเทศติดตามผล

การจัดหาครูสอน อาจใช้ภูมิปัญญาในท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญสาขาเฉพาะและมี
ประสบการณ์ตรงเป็นผู้สอน วิทยากรและครูอาสาสมัคร สถานที่เรียนการจัดการศึกษานอกระบบไม่ได้
จำกัดสถานที่เรียนเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้นส่วนใหญ่จะจัดในลักษณะศูนย์การเรียนรู้ เป็นสถานที่เรียน
จะจัดทั้งที่โบสถ์ ห้างสรรพสินค้าหอการค้า ศูนย์กีฬา สโมสรฟุตบอล สถานีรถไฟ แหล่งพักผ่อนหย่อนใจ
ห้องสมุด โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัยสถานประกอบกา รศูนย์ชุมชน สโมสรผู้สูงอายุ สถาบัน
ศิลปศึกษา สถาบันอาชีวศึกษา โปลิตเทคนิค และองค์กรการศึกษาอื่น ๆ

ค่าใช้จ่าย ในการจัดการศึกษาการศึกษานอกระบบเป็นการจัดการศึกษาที่มีค่าใช้จ่ายน้อย
ทุกภาคส่วนของสังคมได้ร่วมลงทุนใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ร่วมกันทั้งบุคลากร ภูมิปัญญา ผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้ง
สื่อการสอน (ปริญญช จริยวิทยานนท์, 2551 อ้างถึงในกระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

สรุปได้ว่า การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่เปิดโอกาสให้กับ
บุคคลได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากการศึกษาในระบบโรงเรียน หรือการศึกษาคู่ขนานกับในระบบ
โรงเรียน เป็นการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการโดยตรงของผู้เรียน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทักษะและ
ทัศนคติในการพัฒนาคุณภาพชีวิตทำให้บุคคลนั้นเป็นบุคคลที่เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

1. ความหมายของการสนทนากลุ่ม

วานิช มาลัย และอรสา ปานขาว (2548) ได้ให้ความหมายว่า การสนทนากลุ่ม เป็นรูปแบบการสัมภาษณ์ชนิดหนึ่งที่ใช้สำหรับผู้ที่ถูกสัมภาษณ์กลุ่มเล็ก ๆ มักใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในกรณีที่ต้องการได้ข้อมูลจากการพิจารณาบุคคลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ผู้ที่นำมาใช้ในการทำสนทนากลุ่มจะเป็นบุคคลที่ผู้ศึกษาคาดว่าจะเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษาได้เป็นอย่างดี โดยปกติจะใช้ผู้เข้าร่วมสนทนาประมาณ 8-12 คน หากใช้จำนวนน้อยกว่า 8 คน จะถือว่ากลุ่มตัวอย่างยังไม่เป็นตัวแทน แต่ถ้าใช้มากกว่า 12 คน จะทำให้เกิดปัญหายุ่งยากในการดำเนินงาน

เกษมสิงห์ เฟื่องฟู (2551) ได้ให้ความหมายว่า การจัดสนทนากลุ่ม คือ การที่จัดให้มีกลุ่มคนที่เป็นผู้รู้มีลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม อาชีพ หรือคุณลักษณะภูมิหลังต่าง ๆ ที่ใกล้เคียงกันที่สุด และคาดว่าจะสามารถตอบประเด็นคำถามที่นักวิจัยสนใจได้ดีที่สุด มีสมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่ม มีจำนวน 7-8 คน เป็นกลุ่มที่มีลักษณะโต้ตอบและโต้แย้งกันดีที่สุดก่อให้เกิดการสนทนาที่เปิดกว้างที่จะให้ทุกคนไม่อายคน วิพากษ์วิจารณ์ได้ดีที่สุด ส่วนในกรณีที่มีสมาชิก 9 – 12 คน ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่วงสนทนาอาจจะมีการแบ่งกลุ่มย่อย หันหน้าเข้าสนทนากันเอง แต่ในกรณีนี้อาจจะลำบากในการนั่งสนทนาเป็นกลุ่ม และยากต่อการสรุปประเด็นปัญหาหรือวิเคราะห์ข้อมูล

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การสนทนากลุ่ม (Focus Group) หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนาของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นบุคคลที่สามารถให้คำตอบในประเด็นที่ต้องการศึกษาได้ โดยจัดให้มีกลุ่มสนทนาประมาณ 7 – 12 คน ซึ่งกลุ่มที่จะมีลักษณะโต้ตอบโต้แย้งกันดีที่สุดคือ 7 – 9 คน และจะต้องมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิด และแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง

2. หลักการของการสนทนากลุ่ม

วิธีเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการจัดให้คนที่เลือกจากประชากรที่ต้องการศึกษาจำนวนไม่มากนักมาร่วมวงสนทนากัน เพื่ออภิปรายพูดคุยกัน โดยมุ่งประเด็นการสนทนาไปยังเรื่องที่สนใจศึกษาในการจัดการสนทนากลุ่มอย่างเป็นระบบ อาจเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 7 – 12 คน ที่มีลักษณะบางประชากร สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน ระหว่างพูดคุย มีพิธีกรเป็นผู้ดำเนินรายการ มีผู้

จดบันทึกเป็นผู้จัดย่อเนื้อหาการสนทนา และมีเทปบันทึกเสียงบันทึกรายละเอียดของการพูดคุย เมื่อเสร็จสิ้นการสนทนา ผู้บันทึกจะถอดรายละเอียดจากเทปที่บันทึกไว้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ต่อไป

ลักษณะสำคัญของการสนทนากลุ่ม คือ ต้องกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ ขนาดสมาชิกที่เหมาะสมคือ 6 – 12 คน ที่ไม่รู้จักมาก่อน เลือกมาเพราะมีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับประเด็นสนทนา กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์กำหนดไว้ล่วงหน้า ว่าใคร สัมภาษณ์ประเด็นอะไร

3. หัวใจสำคัญของการสนทนากลุ่ม

3.1 ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator)

3.2 ผู้จดบันทึก (Note taker)

3.3 เอกพันธ์ (Homogeneous members) ลักษณะคล้ายคลึงกันของสมาชิกผู้เข้าร่วมสนทนา อาทิ เพศ เชื้อชาติ อายุ อาชีพ สถานะภาพสมรสแต่ละหัวข้อคำถามควรถามอย่างน้อย 2 กลุ่ม (At least two group for each type of respondent interviewed)

3.4 ข้อมูลควรวิเคราะห์โดยกลุ่ม (Data should be analyzed by group) องค์กรประกอบในการจัดสนทนากลุ่ม

3.5 ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator/Researcher)

3.6 ผู้จดบันทึก (Note Taker) ทำแผนผังเลขที่นั่ง จัดเฉพาะคำต้น ๆ ของผู้สนทนา

3.7 สถานที่ (Location)

3.8 อุปกรณ์ (Instrument-tape recorder)

3.9 ระยะเวลา (Duration) ไม่ควรเกิน 3 ชั่วโมง

3.10 แนวคำถาม

3.11 เครื่องดื่ม ของขบเคี้ยว (เล็กน้อย)

4. ประโยชน์ของการจัดการสนทนากลุ่ม

4.1 ใช้ในการศึกษาความคิดเห็น ทักษะคิด ความรู้สึก การรับรู้ ความเชื่อ และพฤติกรรม

4.2 ใช้ในการกำหนดสมมติฐานใหม่ๆ

4.3 ใช้ในการกำหนดคำถามต่างๆที่ใช้ในแบบสอบถาม

4.4 ใช้ค้นหาคำตอบที่ยังคลุมเครือ หรือยังไม่แน่ชัดของการวิจัยแบบสำรวจ เพื่อช่วยให้งานวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4.5 ใช้ในการประเมินผลทางด้านธุรกิจ

5. ขั้นตอนการจัดสนทนากลุ่ม

- 5.1 กำหนดวัตถุประสงค์ (6 – 8 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)
- 5.2 กำหนดกลุ่มเป้าหมายของผู้ให้ข้อมูล (6 – 8 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)
- 5.3 รวบรวมที่อยู่และเบอร์โทรศัพท์ของผู้ร่วมงาน (6 – 8 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)
- 5.4 ตัดสินใจว่าจะทำกี่กลุ่ม (4 – 5 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)
- 5.5 วางแผนเรื่องระยะเวลาและตารางเวลา (4 – 5 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)
- 5.6 ออกแบบแนวคำถาม ควรเรียงคำถามจากคำถามที่เป็นเรื่องทั่ว ๆ ไป ไป เบา ๆ

ง่ายต่อการเข้าใจ และสร้างบรรยากาศให้คุ้นเคยกันระหว่างนักวิจัยกับผู้เข้าร่วมสนทนาแล้วจึงวงเข้าสู่คำถามหลัก หรือคำถามหลักของประเด็นที่ทำการศึกษาแล้วจึงจบลงด้วยคำถามเบา ๆ อีกครั้ง หนึ่งเพื่อผ่อนคลายบรรยากาศในวงสนทนาและสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองในช่วงท้ายอาจเติมคำถามเสริมเข้าไปแต่ต้องเป็นคำถามสั้นๆอาจเป็นคำถามที่ไม่ได้เตรียมมา ก่อน แต่เป็นคำถามที่ปรากฏขึ้นมาระหว่างการสนทนา (4 – 5 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)

- 5.7 ทดสอบแนวคำถามที่สร้างขึ้น (4 – 5 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)
- 5.8 ทำความเข้าใจกับผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) และผู้จดบันทึก (Note taker)

(4 – 5 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)

5.9 ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ต้องสร้างบรรยากาศในการสนทนา และควบคุมเกมได้เป็นอย่างดีให้เกิดความเป็นกันเองมากที่สุด Moderator จะต้องไม่แสดงความคิดเห็นของตนเอง ควรจะปล่อยให้ผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ อิสระเสรีและเป็นธรรมชาติมากที่สุด Moderator ที่ดีจะต้องสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี

5.10 ผู้จดบันทึก (Note taker) จะต้องอยู่ร่วมตลอดเวลาและควรทำหน้าที่ในการจดบันทึกเพียงอย่างเดียวไม่ควรร่วมสนทนาด้วย เพราะจะทำให้การจดบันทึกข้อมูลไม่ครบถ้วน และจะต้องเป็นผู้ถอดเทปด้วยตนเอง เพื่อความเข้าใจในสิ่งที่ได้บันทึกและเนื้อหาสาระในเทปที่ตรงกัน

5.11 ผู้ช่วยทั่วไป (Assistant) มีหน้าที่คอยควบคุมเครื่องบันทึกเสียงและเปลี่ยนเทปขณะที่กำลังดำเนินการสนทนา และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ดำเนินการสนทนาและผู้จดบันทึก เพื่อให้แต่ละคนทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่

5.12 คัดเลือกผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนา และจัดทำบัตรเชิญส่งให้ผู้ร่วมสนทนา (3 – 4 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม)

5.13 โทรศัพท์เพื่อติดตามผลและส่งบัตรเชิญให้ผู้ร่วมงาน (3 – 4 สัปดาห์ก่อนการสนทนากลุ่ม) การจัดการเพื่อเตรียมการทำสนทนากลุ่ม เป็นการเตรียมสถานที่ กำหนดวัน เวลา และจัดเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็น เช่น เครื่องบันทึกเทป ม้วนเทป ถ่าน สมุด ดินสอ เครื่องดื่ม อาหารว่าง เป็นต้น แจ้งสถานที่ให้ผู้ร่วมงานทราบล่วงหน้า 2 วัน

5.14 จัดกลุ่มสนทนา และหลังการสนทนากลุ่มควรส่งจดหมายขอบคุณผู้ร่วมงานด้วย

5.15 ประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล

5.16 ถอดเทปออกมาเป็นบทสนทนา ควรถอดเทปออกมาอย่างละเอียดเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและต้องไม่ใส่ความ คิดของตนเองที่ถือเป็นข้อสรุปลงไปด้วย

5.17 วิเคราะห์ข้อมูล โดยการตีความหมายในรูปของการวิเคราะห์เนื้อหา ถ้าจะให้ดีควรทำการวิเคราะห์ร่วมกันหลาย ๆ คน เพื่อเป็นการอภิปรายร่วมกัน ถ้ามีความเห็นไม่ตรงกันควรกลับไปฟังรายละเอียดจากเทปใหม่ แล้วกลับมาอภิปรายด้วยกันอีก

5.18 การเขียนรายงานการวิจัยควรเริ่มต้นโดยการเขียนเค้าโครงเรื่องก่อน แล้วเขียนผลการศึกษาแยกตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาและหัวข้อของแนวคำถามโดยพรรณนาในเชิงอธิบาย

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าขั้นตอนการสนทนากลุ่ม จะเป็นการวิธีเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการจัดให้คนที่เลือกจากประชากรที่ต้องการศึกษาจำนวนไม่มากนักมาร่วมวงสนทนากัน เพื่ออภิปรายพูดคุยกัน โดยมุ่งประเด็นการสนทนาไปยังเรื่องที่สนใจศึกษาในการจัดการสนทนากลุ่มอย่างเป็นระบบ อาจเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 7 – 12 คน ที่มีลักษณะบางประการ สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน ระหว่างพูดคุย มีพิธีกรเป็นผู้ดำเนินรายการ มีผู้จดบันทึกเป็นผู้จดย่อเนื้อหาการสนทนา และมีเทปบันทึกเสียงบันทึกรายละเอียดของการพูดคุย เมื่อเสร็จสิ้นการสนทนา ผู้บันทึกจะถอดรายละเอียดจากเทปที่บันทึกไว้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ดังนี้

วานิช มาลัย และอรสา ปานขาว (2548) ได้ให้ความหมายว่า การสนทนากลุ่มเป็นรูปแบบการสัมภาษณ์ชนิดหนึ่งที่ใช้สำหรับผู้ที่ถูกสัมภาษณ์กลุ่มเล็ก ๆ มักใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในกรณี ที่ต้องการได้ข้อมูลจากการพิจารณาบุคคลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ผู้ที่นำมาใช้ในการทำสนทนากลุ่มจะเป็นบุคคลที่ผู้ศึกษาคาดว่าจะเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษาได้เป็นอย่างดี โดยปกติจะใช้

ผู้เข้าร่วมสนทนาประมาณ 8-12 คน หากใช้จำนวนน้อยกว่า 8 คน จะถือว่า กลุ่มตัวอย่างยังไม่เป็นตัวแทน แต่ถ้าใช้มากกว่า 12 คน จะทำให้เกิดปัญหายุ่งยากในการดำเนินงาน

รัตนะ บัวสนธ์ (2552) ได้ให้ความเห็นว่า การสนทนากลุ่ม หมายถึง การให้กลุ่มบุคคลหนึ่งที่เป็นนักวิจัยคัดเลือกมาทำการสนทนา โต้ตอบแสดงความรู้สึกนึกคิดซึ่งกันและกันในประเด็นต่างๆ ที่นักวิจัยกำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์ กลุ่มบุคคลที่สนทนากันนั้นมิได้เกิดขึ้นเองตามปกติ แต่จะเป็นกลุ่มบุคคลที่นักวิจัยคัดเลือกให้มาร่วมสนทนาโดยพิจารณาว่าบุคคลเหล่านั้นจะมีความรู้และความสามารถแสดงความคิดเห็นประเด็นต่าง ๆ ที่นักวิจัยต้องการให้มีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันและกันตามประเด็น

Morgan (1997) ได้ให้ความเห็นว่า การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นรูปแบบ การสัมภาษณ์กลุ่ม และมีความสำคัญที่ใช้ในการแยกแยะระหว่างของมากกว่าสองสิ่ง การสัมภาษณ์กลุ่ม เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลในเวลาเดียวกัน โดยเน้นคำถามและการตอบสนองกันระหว่างผู้วิจัย และกลุ่มในการสนทนา อย่างไรก็ตามการจัดสนทนากลุ่มต้องอาศัยปฏิสัมพันธ์ต่อกันภายในกลุ่มบนพื้นฐานของประเด็นที่ผู้วิจัยเสนอ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การสนทนากลุ่ม (Focus Group) หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการจัดประชุมเชิงวิชาการหรือสนทนาของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นบุคคลที่สามารถให้คำตอบในประเด็นที่ต้องการศึกษาได้ โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา และมีผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาประเด็นหรือหัวข้อเฉพาะในการหาแนวทางการพัฒนาหรือหาคำตอบที่เป็นทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดในการกำหนดสมมติฐานใหม่ๆ

บริบทของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์

1. ข้อมูลทั่วไป

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 มาตรา 17 ให้มีสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดทุกจังหวัด โดยทำหน้าที่เป็นหน่วยงานธุรการของคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดและมีอำนาจหน้าที่บริหารจัดการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภายในจังหวัดแล้วแต่กรณี รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551, 2551)

1. จัดทำยุทธศาสตร์ เป้าหมายและแผนพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการพัฒนาการศึกษาชาติ แผนพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตามสภาพของท้องถิ่นและชุมชน
  2. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ ด้านการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
  3. วิเคราะห์ จัดตั้ง จัดสรร เงินงบประมาณให้แก่สถานศึกษาและภาคีเครือข่ายที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
  4. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย
  5. จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบตามที่กฎหมายกำหนด
  6. ส่งเสริม สนับสนุนการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์และการเทียบระดับการศึกษา
  7. ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาร่วมกับสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย
  8. ระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดและพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
  9. ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
  10. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยและภาคีเครือข่าย
  11. ส่งเสริม สนับสนุน ติดตามและรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ งานนโยบายพิเศษของรัฐบาลและงานเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ
  12. กำกับ ดูแล นิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย
  13. ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย
- สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ มีผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์เป็นผู้บังคับบัญชา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ รวมทั้งเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ และมี

ฐานะเป็นผู้บริหารการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของหน่วยงานดังกล่าว

ภายใต้อำนาจหน้าที่ดังกล่าว จึงได้มีการออกแบบโครงสร้างรองรับ จากกลุ่มภารกิจภายใต้คำว่า “กลุ่ม” จำแนกไปสู่กลุ่มงาน และงาน ตามลำดับ โดยแต่ละงานจะแสดงภาระงานให้เห็นเป็น แนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน ตลอดจนผลสำเร็จที่คาดหวังจากการปฏิบัติงานต่าง ๆ ด้วย และได้จัดโครงสร้างเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มอำนวยการ 2) กลุ่มยุทธศาสตร์และการพัฒนา 3) กลุ่มส่งเสริมการศึกษานอกระบบ 4) กลุ่มส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย 5) กลุ่มส่งเสริมภาคีเครือข่ายและกิจการพิเศษ 6) กลุ่มงานเทศติดตามและพัฒนาระบบบริหารและกระบวนการเรียนรู้ และ 7) กลุ่มตรวจสอบภายใน (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์, 2562)

2. วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และยุทธศาสตร์ของสำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ประจำปี พ.ศ.2563

2.1 วิสัยทัศน์

จากการทบทวนวิสัยทัศน์ ได้วิสัยทัศน์ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ คือ “เป็นหน่วยงานที่ให้โอกาสทางการศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกช่วงวัยอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างนวัตกรรม และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ที่มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล” (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์, 2562)

2.2 พันธกิจ

จากการทบทวนพันธกิจ ได้พันธกิจของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ ดังนี้ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์, 2562)

2.2.1 จัดและส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีคุณภาพเพื่อยกระดับการศึกษาพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของประชาชน ให้เหมาะสมทุกช่วงวัยและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงบริบททางสังคมและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.2.2 ส่งเสริม สนับสนุนและประสานภาคีเครือข่ายในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ

2.2.3 ส่งเสริมและพัฒนากำหนดเทคโนโลยีทางการศึกษาและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้กับกลุ่มเป้าหมาย

2.2.4 พัฒนาหลักสูตร รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ นวัตกรรม การวัดและประเมินผลในรูปแบบต่างๆ ให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

2.2.5 พัฒนาบุคลากรและระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ เพื่อมุ่งจัดการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

2.3 เป้าประสงค์

จากการทบทวนเป้าประสงค์ ได้เป้าประสงค์ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ คือ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์, 2562)

2.3.1 ประชาชนผู้ด้อย พลาด และขาดโอกาสทางการศึกษารวมทั้งประชาชนทั่วไปได้รับโอกาสทางการศึกษาในรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและทั่วถึงไปตามสภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

2.3.2 ประชาชนได้รับการยกระดับการศึกษา สร้างเสริมและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองอันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน เพื่อพัฒนาไปสู่ ความมั่นคงและยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และสิ่งแวดล้อม

2.3.3 ประชาชนได้รับโอกาสในการเรียนรู้และมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสม สามารถคิดวิเคราะห์และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมพลแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างสร้างสรรค์

2.3.4 ประชาชนได้รับการสร้างและส่งเสริมให้มินิรักการอ่านเพื่อการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

2.3.5 ชุมชนและภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนร่วมจัด ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งการขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชน

2.3.6 หน่วยงานและสถานศึกษาพัฒนา เทคโนโลยีทางการศึกษา เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการยกระดับคุณภาพในการจัดการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ให้กับประชาชน

2.3.7 หน่วยงานและสถานศึกษาพัฒนาสื่อและการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิต ที่ตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลงบริบทด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และสิ่งแวดล้อมรวมทั้งความต้องการของประชาชนและชุมชนในรูปแบบที่หลากหลาย

2.3.8 บุคลากรของหน่วยงานและสถานศึกษาได้รับการพัฒนาเพื่อเพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.9 หน่วยงานและสถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

2.4 ยุทธศาสตร์

จากการระดมความคิดเห็น มีการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์, 2562)

2.4.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 : ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง

1) พัฒนาและเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักของชาติ โดยปลูกฝังและ สร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของสถาบันหลักของชาติ รมรงค์เสริมสร้างความรักและความภาคภูมิใจ ในความเป็นคนไทยและชาติไทย น้อมนำและเผยแพร่ศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงแนวทางพระราชดำริต่าง ๆ

2) เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง การมีส่วนร่วมอย่างถูกต้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในบริบทของไทย ความเป็นพลเมืองดี ยอมรับและเคารพความหลากหลายทางความคิดและอุดมการณ์

3) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคาม ในรูปแบบใหม่ ทั้งยาเสพติด การค้ามนุษย์ ภัยจากไซเบอร์ ภัยพิบัติจากธรรมชาติ โรคอุบัติใหม่ ฯลฯ

4) ยกกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างเสริมโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษา การพัฒนาทักษะ การสร้างอาชีพ และการใช้ชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรม ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และพื้นที่ชายแดนอื่น ๆ

5) สร้างความรู้ ความเข้าใจในขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน ยอมรับและเคารพในประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ และชาวต่างชาติที่มีความหลากหลายในลักษณะ พหุสังคมที่อยู่ร่วมกัน

2.4.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 : ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

1) เร่งปรับหลักสูตรการจัดการศึกษากศน. เพื่อยกระดับทักษะด้านอาชีพของประชาชน ให้เป็นอาชีพที่รองรับอุตสาหกรรมเป้าหมายประเทศ(First S-curve และ New S-curve) โดยบูรณาการความร่วมมือในการพัฒนาและเสริมทักษะใหม่ด้านอาชีพ (Upskill & Reskill)

2) จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยกกระดับการศึกษาให้กับประชาชนให้จบการศึกษาอย่างน้อยการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สามารถนำคุณวุฒิที่ได้รับไปต่อยอดในการ

ประกอบอาชีพ รวมทั้งพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพตามความต้องการของประชาชน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ตอบสนองต่อบริบทของสังคมและชุมชน

3) พัฒนาและส่งเสริมประชาชนเพื่อต่อยอดกำไรผลิตและจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ ออนไลน์

3.1) เร่งจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ Brand กศน. เพื่อยกระดับคุณภาพของสินค้าและผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการที่ครบวงจร (การผลิต การตลาด การส่งออก และสร้างช่องทางจำหน่าย) รวมทั้งส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลในการเผยแพร่และจำหน่ายผลิตภัณฑ์

3.2) พัฒนาและคัดเลือกสุดยอดสินค้าและผลิตภัณฑ์ กศน. ในแต่ละจังหวัด พร้อมทั้งประสานความร่วมมือกับสถาบันบริการน้ำมันในการเป็นช่องทางการจำหน่ายสุดยอดสินค้าและผลิตภัณฑ์ กศน. ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

2.4.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 : ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

1) พัฒนาครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นผู้เชื่อมโยงความรู้กับผู้เรียนและผู้รับบริการ มีความเป็น “ครูมืออาชีพ” มีจิตบริการ มีความรอบรู้และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม และเป็น “ผู้อำนวยการการเรียนรู้” ที่สามารถบริหารจัดการความรู้ กิจกรรม และการเรียนรู้ที่ดี

2) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

2.1) เร่งยกระดับ กศน. ตำบลนาร่อง 18 แห่ง (อำเภอละ 1 แห่ง) ให้เป็น กศน. ตำบล 5 ดี พรีเมียม ที่ประกอบด้วย ครูดี สถานที่ดี (ตามบริบทของพื้นที่) กิจกรรมดี เครือข่ายดี และมีนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ดีมีประโยชน์

2.2) จัดให้มีศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบ กศน. เพื่อยกระดับการเรียนรู้ ใน 6 ภูมิภาค เป็นพื้นที่การเรียนรู้ (Co – Learning Space) ที่ทันสมัยสำหรับทุกคน มีความพร้อมในการให้บริการต่าง

2.3) พัฒนาห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ให้เป็น Digital Library

3) ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับทุกคน สามารถเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา

3.1) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝังคุณธรรม สร้างวินัย จิตสาธารณะ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และการมีจิตอาสา ผ่านกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ อาทิ กิจกรรมลูกเสือ กศน.

กิจกรรมจิตอาสา ตลอดจนสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับบุคลากร
ในองค์กร

3.2) จัดให้มีหลักสูตรลูกเสือมัคคุเทศก์ โดยให้สำนักงาน กศน.จังหวัดทุกแห่ง/
กทม. จัดตั้งกองลูกเสือ ที่ลูกเสือมีความพร้อมด้านทักษะภาษาต่างประเทศ เป็นลูกเสือมัคคุเทศก์
จังหวัดละ 1 กอง เพื่อส่งเสริมลูกเสือจิตอาสาพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัด

4) เสริมสร้างความร่วมมือกับภาคเครือข่าย ประสาน ส่งเสริมความร่วมมือภาคี
เครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุน
การมีส่วนร่วมของชุมชน

5) พัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาและ
กลุ่มเป้าหมาย โดยพัฒนาการจัดการศึกษาออนไลน์ กศน. ทั้งในรูปแบบของการศึกษาขั้นพื้นฐาน การ
พัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ การศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งการพัฒนาช่องทางการค้าออนไลน์

6) พัฒนาศักยภาพคนด้านทักษะและความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital
Literacy)

7) พัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารของประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ
อย่างเป็นรูปธรรมโดยเน้นทักษะภาษาเพื่ออาชีพ ทั้งในภาคธุรกิจ การบริการ และการท่องเที่ยว รวมทั้ง
พัฒนาสื่อการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารและการพัฒนาอาชีพ

8) เตรียมความพร้อมการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่เหมาะสมและมีคุณภาพ

9) การส่งเสริมวิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา โดยจัดกิจกรรมวิทยาศาสตร์เชิงรุก และ
เน้นให้ความรู้วิทยาศาสตร์อย่างง่ายกับประชาชนในชุมชน ทั้งวิทยาศาสตร์ในวิถีชีวิต และวิทยาศาสตร์ใน
ชีวิตประจำวัน

10) ส่งเสริมการรู้ภาษาไทยให้กับประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ ให้สามารถฟัง พูด อ่าน
และเขียนภาษาไทย เพื่อประโยชน์ในการใช้ชีวิตประจำวันได้

2.4.4 ยุทธศาสตร์ที่ 4 : ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางด้าน
สังคม

1) จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้สำหรับทุกช่วงวัย ที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สามารถ
ให้บริการประชาชนได้ทุกคน ทุกช่วงวัย ที่มีกิจกรรมที่หลากหลาย ตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้
ในแต่ละวัย และเป็นศูนย์บริการความรู้ ศูนย์การจัดกิจกรรมที่ครอบคลุมทุกช่วงวัย เพื่อให้มีพัฒนาการ
เรียนรู้ที่เหมาะสม และมีความสุขกับการเรียนรู้ตามความสนใจ

1.1) เร่งประสานกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อจัดทำฐานข้อมูลโรงเรียน ที่ถูกยุบรวม หรือคาดว่าจะถูกยุบรวม

1.2) ให้สำนักงาน กศน.จังหวัดทุกแห่งที่อยู่ในจังหวัดที่มีโรงเรียนที่ถูกยุบรวม ประสานขอใช้พื้นที่เพื่อจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้สำหรับทุกช่วงวัย กศน.

2) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้พิการ

2.1) จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยเน้นรูปแบบการศึกษาออนไลน์

2.2) ร่วมมือกับศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด ในการใช้สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และครุภัณฑ์ด้านการศึกษา เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้พิการ

3) ยกกระดับการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมายทหารกองประจำการ รวมทั้งกลุ่มเป้าหมาย พิเศษอื่น ๆ อาทิ ผู้ต้องขัง คนพิการ เด็กออกกลางคัน ประชากรวัยเรียนที่อยู่นอกระบบการศึกษา ให้จบการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

4) พัฒนาหลักสูตรการจัดการศึกษาอาชีวะระยะสั้น ให้มีความหลากหลาย ทันสมัย เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ และตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ

2.4.5 ยุทธศาสตร์ที่ 5 : ยุทธศาสตร์ด้านการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

1) ส่งเสริมให้มีการให้ความรู้กับประชาชน ในการรับมือและปรับตัวเพื่อลดความเสียหาย จากภัยธรรมชาติและผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

2) สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างสังคมสีเขียว ส่งเสริมความรู้ให้กับประชาชนเกี่ยวกับการคัดแยกตั้งแต่ต้นทาง การกำจัดขยะ และการนำกลับมาใช้ซ้ำ เพื่อลดปริมาณและต้นทุนในการจัดการขยะของเมือง และสามารถนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ได้โดยง่าย รวมทั้งการจัดการมลพิษในชุมชน

3) ส่งเสริมให้หน่วยงานและสถานศึกษาใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งลดการใช้ทรัพยากรที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น รมรงค์เรื่องการลดการใช้ถุงพลาสติก การประหยัดไฟฟ้า เป็นต้น

2.4.6 ยุทธศาสตร์ที่ 6 : ยุทธศาสตร์ด้านปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ภาครัฐ

1) พัฒนาและปรับระบบวิธีการปฏิบัติการณ์ให้ทันสมัย มีความโปร่งใส ปลอดภัย ยุติธรรม และประพฤตินิยม บริหารจัดการบนข้อมูลและหลักฐานเชิงประจักษ์ มุ่งผลสัมฤทธิ์มีความโปร่งใส

2) นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลมาใช้ในการบริหารและพัฒนางาน สามารถเชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูลกลางของกระทรวงศึกษาธิการ พร้อมทั้งพัฒนาโปรแกรมออนไลน์ที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ที่ทำให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างต่อเนื่องกันตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ และให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างทันที ทุกที่และทุกเวลา

3) ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรทุกระดับอย่างต่อเนื่อง ให้มีความรู้และทักษะตามมาตรฐานตำแหน่ง ให้ตรงกับสายงาน ความชำนาญ และความต้องการของบุคลากร

เห็นได้ว่าการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ได้ทำเพื่อขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และยุทธศาสตร์ของสำนักงาน กศน. จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ในการพัฒนาครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นผู้เชื่อมโยงความรู้กับผู้เรียน และผู้รับบริการ ความเป็น “ครูมืออาชีพ” มีจิตบริการ มีความรอบรู้และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม และเป็น “ผู้อำนวยการการเรียนรู้” ที่สามารถบริหารจัดการความรู้ กิจกรรม และการเรียนรู้ที่ดีต่อไป

บริบทของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

1. ข้อมูลทั่วไป

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี ตั้งอยู่ที่หลังที่ว่าการอำเภอหนองกุงศรี บนถนนสายห้วยเม็ก – ท่าคันโท ตำบลหนองกุงศรี อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ มีเนื้อที่ประมาณ 3 งานเศษ ที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของ กศน.อำเภอหนองกุงศรี(ที่ราชพัสดุ) โดยอำเภอหนองกุงศรีได้อนุญาตให้ใช้ตั้งเป็นห้องสมุดประชาชนอำเภอและอาคารอำนวยการที่ได้รับความอนุเคราะห์จากเทศบาลตำบลหนองกุงศรีให้ใช้อาคารเดิมของเทศบาล เป็นอาคารอำนวยการ

เมื่อปี พ.ศ.2549 หมายเลขโทรศัพท์และโทรสาร 043 –881371 สรุปลงโดยรวมแล้ว กศน.อำเภอหนองกง
ศรีมีอาคาร 2 หลัง ได้แก่

1. อาคารอำนวยการ แบ่งการจัดการภายในออกเป็น 8 ห้องใน 3 กลุ่มงานตามโครงสร้าง
การบริหารงานได้แก่ 1. ห้องผู้อำนวยการสถานศึกษา 2. ห้องกลุ่มงานอำนวยการ 3. ห้องงานพัสดุ
4. ห้องงานการเงิน 5. ห้องงานทะเบียนนักศึกษา(IT) 6. ห้องกลุ่มงานแผนงานวิชาการ 7. ห้องกลุ่มงาน
ปฏิบัติการ 8. ห้องประชุม

2. อาคารห้องสมุดประชาชนอำเภอหนองกงศรี ลักษณะเป็นอาคารชั้นเดียวสร้างเมื่อปี
พ.ศ. 2535 ด้วยเงินงบประมาณของกรมการศึกษานอกโรงเรียนและเงินสมทบจากหลวงปู่เสน ปัญญาธิโร
เจ้าอาวาสวัดป่า ณ ศีลวัลย์

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกงศรี ได้จัดการศึกษา
ในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย กศน.ตำบล
9 แห่ง มีนักศึกษากศน.นอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในปีงบประมาณ พ.ศ.2563
ประกอบด้วย ภาคเรียนที่ 1/2563 จำนวน 1,708 คน ภาคเรียนที่ 2/2563 จำนวน 1,443 คน มี
อัตรากำลังประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน
1 คน พนักงานราชการ (ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน, ครู กศน.ตำบล) จำนวน 22 คน จ้างเหมา
เอกชนดำเนินงาน (ครูประจำศูนย์การเรียนชุมชน, บรรณารักษ์ และพนักงานบริการ) จำนวน 6 คน
รวมทั้งสิ้น 30 คน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกงศรี ได้รับการ
พัฒนาให้เจริญก้าวหน้ามีเกียรติ ชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับและได้รับความเชื่อถือจากประชาชน ชุมชน
เป็นอย่างดี โดยมี นางเทพี ภูตะมา ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกงศรีในปัจจุบัน (ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ
หนองกงศรี : 2563)

2. สภาพทั่วไปของชุมชน

อำเภอหนองกงศรี ตั้งอยู่ห่างจากจังหวัดกาฬสินธุ์ 63 กิโลเมตร บนเส้นทางสายกาฬสินธุ์ –
อุดรธานี ในอดีตบริเวณแห่งนี้เนื้อที่ร้อยละ 90 เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติดงมูล ต่อมาเมื่อประชาชนจาก
จังหวัดใกล้เคียงอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานทำไร่อ้อยและไร่มันสำปะหลัง โดยบุกรุกแผ้วถางป่าจนปัจจุบัน
มีเนื้อที่ป่าเหลือร้อยละ 5 ของพื้นที่ป่าดงมูลเดิม ซึ่งอำเภอหนองกงศรีมีเนื้อที่ทั้งสิ้น 626,944 ตาราง
กิโลเมตร ลักษณะพื้นที่เป็นเนินมีภูเขาขนาดเล็ก 1 ลูก (ภูฮ้าง) เชื่อมต่อกับภูเขากูโน เขตอำเภอท่าคันโท

ลาดเอียงลงทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ลงสู่แม่น้ำปาว (เขื่อนลำปาวในปัจจุบัน) สภาพพื้นที่เป็นที่ราบ
 ประมาณร้อยละ 80 ของอำเภอพื้นที่ภูเขาประมาณร้อยละ 5 พื้นที่น้ำประมาณร้อยละ 10 และพื้นที่ป่าไม้
 ประมาณร้อยละ 5 ของพื้นที่อำเภอซึ่งเป็นแหล่งอาหารทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และเป็นสายน้ำหล่อ
 เลี้ยงประชาชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (ศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ
 หนองกุงศรี : 2563)

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอท่าคันโท, อำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอห้วยเม็ก, อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอเมืองกาฬสินธุ์, อำเภอสหัสขันธ์, อำเภอสามชัย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอห้วยเม็ก, อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น

ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 99 เป็นกลุ่มชนพื้นเพเดิมที่มีภูมิลำเนาในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือและเป็นกลุ่มคนจังหวัดใกล้เคียงของจังหวัดกาฬสินธุ์ จึงมีวิถีชีวิตและความเป็นอยู่
 เหมือนกันมีขนบธรรมเนียมประเพณีตามฮีต 12 คอง 14 ตามแบบของคนอีสานและมีประเพณีที่สำคัญ
 ๆ ที่ถือปฏิบัติกันทุกหมู่บ้าน ได้แก่ บวงสรวงเจ้าปู่กุงศรี บุญบั้งไฟ งานลอยกระทง บุญพะเหวด (บุญเดือน
 4) บุญข้าวสาก (บุญเดือน 10) ฯลฯ มีวิถีความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย พึ่งพาซึ่งกันและกัน ยึดมั่นในความ
 เชื่อของบรรพบุรุษสืบทอดมา จะมีปัญหาตามสภาพของสังคมโดยรวมที่ได้รับอิทธิพลจากภายนอกบ้าง
 เป็นปัญหาหาสาเหตุติดในบางพื้นที่ ปัญหาทะเลาะวิวาทของกลุ่มเยาวชนในบางพื้นที่ แต่โดยภาพรวมมีความ
 สามัคคีและอยู่แบบพึ่งพาซึ่งกันและกันอย่างสันติ

ด้านอาชีพ

อาชีพหลัก ได้แก่ ทำไร่อ้อยและไร่มันสำปะหลัง รวม 391,840 ไร่ ใน 249,336

ครอบครัว

อาชีพรอง ได้แก่ ค้าขาย รับจ้างทั่วไปและอุตสาหกรรมในครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ
 12.80 ของจำนวนประชากรทั้งหมด

ด้านเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจ จำแนกได้ 2 ลักษณะกล่าวคือ เศรษฐกิจที่มาจากภาคเกษตรกรรมและที่มา
 จากนอกภาคเกษตรกรรมเศรษฐกิจ ที่มาจากภาคการเกษตรซึ่งถือว่าเป็นแหล่งรายได้หลักของประชากร
 ในพื้นที่เท่าที่ผ่านมาต้องเผชิญกับความเสี่ยงตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงจากสภาวะแวดล้อมตาม
 ธรรมชาติโรคระบาดต่าง ๆ แล้วก็ต้องเผชิญกับความเสี่ยงทางด้านราคา ด้านการตลาด ขยายผลผลิตไม่ได้

หรือจำหน่ายได้ในราคาต่ำ ไม่คุ้มทุน ซึ่งจะส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ตามมามากมาย เช่น การอพยพ เคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่เมืองหลวงและจังหวัดใหญ่ที่เป็นที่ตั้งของโรงงาน

นอกจากรายได้ที่มาจากภาคการเกษตรแล้ว ปัจจุบันรัฐบาลได้ให้การสนับสนุนให้มีการ จัดทำผลิตภัณฑ์ประจำท้องถิ่นตามนโยบาย “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ส่งผลให้มีรายได้ส่วนหนึ่งที่มาจากนอก ภาคการเกษตร ลดปัญหาการเคลื่อนย้ายอพยพแรงงานลง รายได้เฉลี่ยของประชากรทั้งอำเภอ จำนวน 29,370 บาท/ปี

การศึกษา

มีจำนวนสถานศึกษา 49 แห่ง จำนวนห้องเรียน 394 ห้อง แบ่งออกเป็น อาชีวศึกษา 1 แห่ง ระดับมัธยมศึกษา 5 แห่ง ระดับประถมศึกษา 44 แห่ง บ้านหนังสือชุมชน 9 แห่ง มีครูจำนวน 575 คน นักเรียน 12,147 คน มีสัดส่วนครู 1 คน ต่อนักเรียน 21 คน และมีสัดส่วนห้องเรียน 1 ห้องเรียนต่อนักเรียน 31 คน

สาธารณสุข

สถานบริการสาธารณสุข ประกอบด้วยโรงพยาบาลรัฐขนาด 100 เตียง 1 แห่ง สถานีอนามัย 9 แห่ง คลินิก 4 แห่ง

การพาณิชย์

มีโรงงานจำนวน 8 แห่ง สำหรับรายได้ของประชากรปี 2563 อำเภอหนองกุงศรีในเขต อำเภอ หนองกุงศรีมีรายได้ของประชากรเฉลี่ย/คน/ปี 41,837 บาท

การท่องเที่ยว

มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ดังนี้

1. หนองใหญ่ ตั้งอยู่ที่บ้านหนองใหญ่ หมู่ที่ 1 ตำบลหนองใหญ่ อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์เป็นลักษณะลำน้ำหนองใหญ่ เป็นจุดชมวิว ทิวทัศน์ ซึ่งใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรมได้หลายอย่าง เช่น การเข้าค่ายพักแรมทักษะชีวิตให้กับนักเรียน นักศึกษาทั้งในระบบนอกระบบ เยาวชน/ประชาชน ทั่วไปที่สนใจสนับสนุน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุงศรี/ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

2. เกษมหาราชบ้านหนองสามขา สะพานเทพสุตา หมู่ที่ 5 ตำบลหนองบัว อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ มีแหล่งบริการนักท่องเที่ยวเพื่อชมวิถีชีวิตที่ยกยอแพะคู่ung อาชีพการประมงสองฝั่งลำ น้ำขาว ของชาวบ้านหนองสามขาและใช้เป็นที่พักผ่อนอำเภองกุงศรีไปยังอำเภอสหัสขันธ์ จังหวัด

ภาพลัทธิ สนับสนุนงบประมาณโดยองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว/ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

3. วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์และประเด็นยุทธศาสตร์ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

3.1 วิสัยทัศน์ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

“เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนา กศน. 4 G ที่มีเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับประชาชน”

3.2 พันธกิจ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี ประกอบด้วย

1. จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีคุณภาพเพื่อยกระดับการศึกษาพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของประชาชนให้เหมาะสมทุกช่วงวัยและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงบริบททางสังคมและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. ส่งเสริม สนับสนุนและประสานภาคีเครือข่ายในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ

3. พัฒนา กศน. 4 G. และนำเทคโนโลยีทางการศึกษาและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้กับกลุ่มเป้าหมาย

4. พัฒนาหลักสูตร รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ นวัตกรรม การวัดและประเมินผล ในรูปแบบต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับท้องถิ่นและสภาพปัจจุบัน

5. พัฒนาบุคลากรและระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ เพื่อมุ่งจัดการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

3.3 เป้าประสงค์ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

1. ประชาชนผู้ด้อย พลาด และขาดโอกาสทางการศึกษารวมทั้งประชาชนทั่วไปได้รับโอกาสทางการศึกษาในรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและทั่วถึงไปตามสภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

2. ประชาชนได้รับการยกระดับการศึกษา สร้างเสริมและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองอันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนเพื่อพัฒนาไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม

3. ประชาชนได้รับโอกาสในการเรียนรู้และมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสม สามารถคิดวิเคราะห์และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมพลแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างสร้างสรรค์

4. ประชาชนได้รับการสร้างและส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

5. ชุมชนและภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ร่วมจัดส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งการขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชน

6. สถานศึกษาพัฒนาเทคโนโลยีทางการศึกษา เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการยกระดับคุณภาพใน การจัดการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ให้กับประชาชน

7. สถานศึกษาพัฒนาสื่อและการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลงบริบทด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และสิ่งแวดล้อมรวมทั้งความต้องการของประชาชนและชุมชนในรูปแบบที่หลากหลาย

8. บุคลากรของสถานศึกษาได้รับการพัฒนาเพื่อเพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติงาน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างมีประสิทธิภาพ

9. สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

3.4 กลยุทธ์การดำเนินงาน ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

1. ลุยถึงที่ เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย
2. สร้างแรงบันดาลใจแก่กลุ่มเป้าหมาย
3. ดำเนินตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. ดำเนินตามพระราชโองบายด้านการศึกษาในหลวงรัชกาลที่ 10
5. กศน.4 G

3.5 ประเด็นยุทธศาสตร์ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี มีการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านความมั่นคง ประกอบด้วย

1.1 พัฒนาและเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักของชาติ โดยปลูกฝังและสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของสถาบันหลักของชาติ วัฒนธรรมเสริมสร้างความรักและความภาคภูมิใจ ในความเป็น คนไทยและชาติไทย น้อมนำและเผยแพร่ศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงแนวทางพระราชดำริต่าง ๆ

1.2 เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง การมีส่วนร่วมอย่างถูกต้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในบริบทของไทย ความเป็นพลเมืองดี ยอมรับและเคารพความหลากหลายทางความคิดและอุดมการณ์

1.3 ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ ในรูปแบบใหม่ ทั้งยาเสพติด การค้ามนุษย์ ภัยจากไซเบอร์ ภัยพิบัติจากธรรมชาติ โรคอุบัติใหม่ ฯลฯ

1.4 ยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างเสริมโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษา การพัฒนาทักษะ การสร้างอาชีพ และการใช้ชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรม

1.5 สร้างความรู้ ความเข้าใจในขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน ยอมรับและเคารพในประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ และชาวต่างชาติที่มีความหลากหลายในลักษณะ พหุสังคมที่อยู่ร่วมกัน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ประกอบด้วย

2.1 เร่งปรับหลักสูตรการจัดการศึกษากศน. เพื่อยกระดับทักษะด้านอาชีพของประชาชน ให้เป็นอาชีพที่รองรับอุตสาหกรรมเป้าหมายประเทศ (First S - curve และ New S - curve) โดยบูรณาการความร่วมมือในการพัฒนาและเสริมทักษะใหม่ด้านอาชีพ (Upskill & Reskill)

2.2 จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยกระดับการศึกษาให้กับประชาชนให้จบการศึกษาอย่างน้อยการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สามารถนำคุณวุฒิที่ได้รับไปต่อยอดในการประกอบอาชีพ รวมทั้งพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพตามความต้องการของประชาชน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ตอบสนองต่อบริบทของสังคมและชุมชน

2.3 พัฒนาและส่งเสริมประชาชนเพื่อต่อยอดกำไรผลิตและจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ออนไลน์

1) เร่งจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ Brand กศน. เพื่อยกระดับคุณภาพ ของสินค้าและผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการที่ครบวงจร (การผลิต การตลาด การส่งออก และสร้างช่องทางจำหน่าย) รวมทั้งส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลในการเผยแพร่และจำหน่ายผลิตภัณฑ์

2) พัฒนาและคัดเลือกสุดยอดสินค้าและผลิตภัณฑ์ กศน. ในแต่ละจังหวัด พร้อมทั้งประสานความร่วมมือกับสถานีบริการน้ำมันในการเป็นช่องทางการจำหน่ายสุดยอดสินค้าและผลิตภัณฑ์ กศน. ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
ประกอบด้วย

3.1 พัฒนาครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นผู้เชื่อมโยงความรู้กับผู้เรียนและผู้รับบริการ มีความเป็น “ครูมืออาชีพ” มีจิตบริการ มีความรอบรู้และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม และเป็น “ผู้อำนวยการการเรียนรู้” ที่สามารถบริหารจัดการความรู้ กิจกรรม และการเรียนรู้ที่ดี

3.2 พัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยการเร่งยกระดับ กศน.ตำบลนำร่อง อำเภอละ 1 แห่ง ให้เป็น กศน.ตำบล 5 ดี พรีเมียม ที่ประกอบด้วย ครูดี สถานที่ดี (ตามบริบทของพื้นที่) กิจกรรมดี เครือข่ายดี และมีนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ดีมีประโยชน์

3.3 ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับทุกคน สามารถเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา

1) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝังคุณธรรม สร้างวินัย จิตสาธารณะ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และการมีจิตอาสา ผ่านกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ อาทิ กิจกรรมลูกเสือ กศน. กิจกรรมจิตอาสา ตลอดจนสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับบุคลากรในองค์กร

2) จัดให้มีหลักสูตรลูกเสือมัคคุเทศก์ จัดตั้งกองลูกเสือที่ลูกเสือมีความพร้อมด้านทักษะภาษาต่างประเทศ เป็นลูกเสือมัคคุเทศก์เพื่อส่งเสริมลูกเสือจิตอาสาพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัด

3.4 เสริมสร้างความร่วมมือกับภาคเครือข่าย ประสาน ส่งเสริมความร่วมมือภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน

3.5 พัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาและกลุ่มเป้าหมาย

1) พัฒนาการจัดการศึกษาออนไลน์ กศน. ทั้งในรูปแบบของการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ การศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งการพัฒนาช่องทางการศึกษาออนไลน์

3.6 พัฒนาศักยภาพคนด้านทักษะและความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy)

3.7 พัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารของประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นทักษะภาษาเพื่ออาชีพ ทั้งในภาคธุรกิจ การบริการ และการท่องเที่ยว รวมทั้งพัฒนาสื่อการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารและการพัฒนาอาชีพ

3.8 เตรียมความพร้อมการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่เหมาะสมและมีคุณภาพ

3.9 การส่งเสริมวิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา

1) จัดกิจกรรมวิทยาศาสตร์เชิงรุก และเน้นให้ความรู้วิทยาศาสตร์อย่างง่ายกับประชาชนในชุมชน ทั้งวิทยาศาสตร์ในวิถีชีวิต และวิทยาศาสตร์ในชีวิตประจำวัน

3.10 ส่งเสริมการรู้ภาษาไทยให้กับประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะประชาชนในเขตพื้นที่สูง ให้สามารถฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาไทย เพื่อประโยชน์ในการใช้ชีวิตประจำวันได้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางด้านสังคม ประกอบด้วย

4.1 จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้สำหรับทุกช่วงวัย ที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สามารถให้บริการประชาชนได้ทุกคน ทุกช่วงวัย ที่มีกิจกรรมที่หลากหลาย ตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ ในแต่ ละวัย และเป็นศูนย์บริการความรู้ ศูนย์การจัดกิจกรรมที่ครอบคลุมทุกช่วงวัย เพื่อให้มีพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสม และมีความสุขกับการเรียนรู้ตามความสนใจ

4.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้พิการ

1) จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยเน้นรูปแบบการศึกษาออนไลน์

4.3 พัฒนาหลักสูตรการจัดการศึกษาอาชีพระยะสั้น ให้มีความหลากหลาย ทันสมัย เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ และตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย

5.1 ส่งเสริมให้มีการให้ความรู้กับประชาชน ในการรับมือและปรับตัวเพื่อลดความเสียหาย จากภัยธรรมชาติและผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

5.2 สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างสังคมสีเขียว ส่งเสริมความรู้ให้กับประชาชนเกี่ยวกับการคัดแยกตั้งแต่ต้นทาง การกำจัดขยะ และการนำกลับมาใช้ซ้ำ เพื่อลดปริมาณและต้นทุน ในการจัดการขยะของเมือง และสามารถนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ได้โดยง่าย รวมทั้งการจัดการมลพิษในชุมชน

5.3 ส่งเสริมให้หน่วยงานและสถานศึกษาใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งลดการใช้ทรัพยากรที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น รณรงค์เรื่องการใช้ถุงพลาสติก การประหยัดไฟฟ้า เป็นต้น

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ประกอบด้วย

6.1 พัฒนาและปรับระบบวิธีการปฏิบัติกรให้ทันสมัย มีความโปร่งใส ปลอดภัย ทุจริตและประพฤติมิชอบ บริหารจัดการบนข้อมูลและหลักฐานเชิงประจักษ์ มุ่งผลสัมฤทธิ์มีความโปร่งใส

6.2 นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลใช้ในการบริหารและพัฒนางาน สามารถเชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูลกลางของกระทรวงศึกษาธิการ พร้อมทั้งพัฒนาโปรแกรมออนไลน์ที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ที่ทำให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างต่อเนื่องกันตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ และให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างทันที ทุกที่และทุกเวลา

6.3 ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรทุกระดับอย่างต่อเนื่อง ให้มีความรู้และทักษะตามมาตรฐานตำแหน่ง ให้ตรงกับสายงาน ความชำนาญ และความต้องการของบุคลากร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยภายในประเทศ

ปริญญญา มีสุข (2552) ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพแบบมีส่วนร่วมของครู ผลการวิจัยพบว่า 1. ครูส่วนใหญ่มีการใช้รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพ 8 รูปแบบดังนี้ 1) การฝึกอบรม 2) การศึกษาเป็นกลุ่ม 3) การให้มีส่วนร่วม 4) รูปแบบการเป็นพี่เลี้ยง 5) รูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง 6) การวิจัยปฏิบัติการ 7) การสังเกต 8) การศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา พบว่า ครูใช้รูปแบบการเรียนรู้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุดและใช้รูปแบบการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

น้อยสุด วิธีออกแบบโปรแกรมในปัจจุบันใช้รูปแบบโรงเรียนเป็นฐานและการออกแบบผสมผสานเป็นส่วนใหญ่และโรงเรียนทั้ง 3 สังกัดมีความ สำเร็จของโปรแกรมอยู่ในระดับปานกลาง 2. การออกแบบโปรแกรมใช้การประเมินความต้องการจำเป็น 3 ผลการทดลองพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการออกแบบโปรแกรมมีความสำเร็จสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีส่วนร่วม

ยอดอนงค์ จอมหงส์พิพัฒน์ (2553) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา พบว่า 1) โปรแกรมการพัฒนาครูผู้นำการวัดผล ประเมินผลประการ คือ วิสัยทัศน์ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการ โครงสร้างและการวัดผล ประเมินผลกระบวนการของโปรแกรมแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 โปรแกรมการพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ในสถานการณัจำลอง ซึ่งเป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการ มีขั้นตอน คือ ขั้นสำรวจ ประสพการณ์เดิม ขั้นวางแผนร่วมกัน ขั้นสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอด ขั้นประยุกต์แนวคิด - ระยะที่ 2 โปรแกรมการพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ภาคสนาม เป็นการพัฒนาทักษะผู้นำครูต่อเนื่องจากระยะที่ 1 ในสถานการณัจริงเป็นเวลา 1 ภาคเรียน โดยมีขั้นตอน คือ ขั้นนำไปปฏิบัติ ขั้นการนิเทศติดตามผล ขั้นให้ข้อมูลย้อนกลับและการเสริมแรง ขั้นสัมมนาเสริมสร้างความเข้มแข็ง 2) ผลการทดลองใช้โปรแกรม พบว่า โปรแกรมมีประสิทธิภาพโดยครูได้รับการพัฒนา ตามโปรแกรม มีค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนหลักการพัฒนาสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

อนันต์ พันนึก (2554) ได้ทำการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะ ผู้บริหารสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน พบว่า 1. โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานประกอบด้วย 4 ส่วน ส่วนที่ 1 ความนำ ส่วนที่ 2 รายละเอียดโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ส่วนที่ 3 เครื่องมือประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในภาคสนาม และส่วนที่ 4 แนวทาง เงื่อนไข ตัวชี้ความสำเร็จในการนำโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานไปใช้ 2. โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีประสิทธิภาพ เห็นได้จาก กลุ่มทดลองมีปฏิกริยาตอบสนองต่อโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานโดยรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมาก หลังการพัฒนาตามโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะผู้บริหาร สถานศึกษา ชั้นพื้นฐานกลุ่มทดลอง มีความรู้และทักษะตามสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มีการนำความรู้ ทักษะใหม่สู่การปฏิบัติ และผลงานที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่สูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 หลังการพัฒนาตามโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มทดลอง มีความรู้ และทักษะตามสมรรถนะผู้บริหารตามสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ผลงานที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จินตนา ศรีสารคาม (2554) ได้ทำการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 โครงการ คือ 1) โครงการสร้างปณิธานร่วมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการมีเอกสารประกอบโครงการ 15 ชุด 2) โครงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาวิชาการและการวิจัย มีเอกสารประกอบโครงการ 1 ชุด 3) โครงการสร้างเครือข่ายพัฒนาวิชาการ มีเอกสารประกอบโครงการ 1 ชุด เมื่อผ่านกระบวนการวิจัยและพัฒนาในขั้นตอนที่ 1 – 4 และ นำโปรแกรมไปทดลองใช้ในภาคสนามจริงในขั้นตอนที่ 5 กับโรงเรียนพงษ์วิทยุ 2 อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น พบว่า 1) ผลการประเมินก่อนและหลังการทดลองใช้โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการกับผู้ร่วมโครงการทุกประเภทเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ .01 2) การเปลี่ยนแปลงทางวิชาการของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก 4.49 3) ปฏิภิกิริยาของกลุ่มตัวอย่างต่อโครงการ อยู่ในระดับมาก 4.40 4) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 92.85 แสดงให้เห็นว่า โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสาหรับพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่วิจัยและพัฒนาขึ้นมีคุณภาพตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

สิริลักษณ์ สามารถ (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โปรแกรมพัฒนาครูเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิจัยและพัฒนาโปรแกรมครูเพื่อการปฏิรูปในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กโดยกระบวนการวิจัยและพัฒนา 5 ขั้นตอน คือ 1) การตรวจสอบแนวคิดทฤษฎีของโปรแกรม 2) การปรับปรุงแก้ไขและจัดทำเอกสารประกอบโครงการ 3) การตรวจสอบและปรับปรุงโปรแกรม 4) การสร้างเครื่องมือประเมินโปรแกรมในภาคสนาม และ 5) การทดลองโปรแกรมในภาคสนามโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบกึ่งทดลอง ผลการวิจัยและพัฒนาพบว่า โปรแกรมพัฒนาครูเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กประกอบด้วยโครงการแบบตารางสมเหตุสมผล (Logical Framework : Log Frame) ที่มีคุณภาพจำนวน 3 โครงการคือ 1) โครงการร่วมคิดผูกพันร่วมตั้งปณิธาน 2) โครงการรวมพลังสร้างสรรค์มุ่งมั่นสู่จุดมุ่งหมาย และ 3) โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เปิดประตูสู่เครือข่ายโดยมีเอกสารเสริมความรู้ประกอบโครงการ จำนวน 5 เล่ม และคู่มือการใช้โปรแกรม 1 เล่ม ผลการทดลองในภาคสนามพบว่า 1) ผลการดำเนินตามโครงการร่วมคิดผูกพันร่วมตั้งปณิธานครูมีความรู้ความเข้าใจเจตคติและทักษะด้านหลักสูตร ด้านบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการจัดการเรียนรู้และด้านการประเมินผลเพิ่มมากขึ้น 2) ผลการดำเนินการตามโครงการรวมพลังสร้างสรรค์มุ่งมั่นสู่จุดมุ่งหมายทำให้ครูสามารถพัฒนาและปฏิบัติงานได้อย่างเต็มตามศักยภาพ 3) ผลการดำเนินโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เปิดประตูสู่เครือข่ายทำให้ครูพัฒนาและปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เงื่อนไข

ความสำเร็จในการดำเนินงานได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการคำนึงถึงหลักการเรียนรู้ ผู้ใหญ่ นิเทศกำกับติดตามสนับสนุนการปฏิบัติงาน เสริมพลังอำนาจ และส่งเสริมประสิทธิภาพในตนเองอย่าง เอาจริงเอาจังสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ผลการประเมินโปรแกรมโดยใช้เครื่องมือประเมินผล 5 ประเภท พบว่า หลังการทดลองโปรแกรมผลการประเมินสูงขึ้นทุกประเภท

ชรอยวรรณ ประเสริฐผล (2555) ทำวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการ เรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการ พัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา วิธีดำเนินการวิจัย มี 3 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสมรรถนะและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา โดยการสังเคราะห์เอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษา โรงเรียนที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศโดยการสัมภาษณ์ จำนวน 12 คน 2) การสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา โดยการตรวจสอบความเหมาะสม ของรูปแบบด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่ม การตรวจสอบเอกสาร โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน 3) การประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียน เอกชน ประเภทสามัญศึกษา โดยการสัมมนารับฟังความคิดเห็น กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 80 คน การ วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสมรรถนะและ แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 วัตถุประสงค์การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการ เรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา องค์ประกอบที่ 2 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะ ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะ ด้าน การจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา องค์ประกอบที่ 4 หลักการในการพัฒนา สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา และองค์ประกอบที่ 5 เจ็อนไขแห่งความสำเร็จ ในการพัฒนา สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา 2) ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่ โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันว่ารูปแบบการพัฒนา สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ในภาพรวมมีความ เหมาะสมอยู่ในระดับมาก ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการ จัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา

องค์ประกอบที่ 2 วิธีการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา องค์ประกอบที่ 3 เจ็อนไข แห่งความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา 3) ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาพบว่า ผลการประเมินด้านความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา โดยภาพรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

สุขฤทัย มาสาซ้าย (2556) ได้ศึกษาแบบจำลองการพัฒนาสมรรถนะของครูด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระดับประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า บริบทของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่มีคอมพิวเตอร์และห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีโปรแกรมประยุกต์เพื่อการปฏิบัติงานมีเว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ส่วนอุปกรณ์สนับสนุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นๆ นั้นพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดแคลน ด้านการเรียนการสอนแบบอิเล็กทรอนิกส์ยังไม่นิยมนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเนื่องจากครูส่วนใหญ่ไม่มีความชำนาญเฉพาะด้านในการสร้างสื่อการสอนด้วยโปรแกรมความรู้และประสบการณ์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของครูส่วนใหญ่ได้รับผ่านการอบรมเป็นส่วนมาก สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับสมรรถนะมีดังนี้ 1) ด้านความรู้ พบว่าบุคลากรครูและปัจจัยเกื้อหนุนในองค์กรยังไม่มีความพร้อมและต้องการการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น 2) ด้านทักษะ พบว่า บุคลากรครูและปัจจัยเกื้อหนุนในองค์กรมีความพร้อมและสอดคล้องกับความต้องการที่พัฒนา 3) ด้านคุณลักษณะ พบว่า บุคลากรครูและปัจจัยเกื้อหนุนในองค์กรยังไม่มีความพร้อม และต้องการการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น แบบจำลองการพัฒนาสมรรถนะ พบว่ามี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นวิเคราะห์ สมรรถนะ (Competence Analysis Phase) ขั้นออกแบบ (Design Phase) และขั้นพัฒนา

พิมพ์พร พิมพ์เกาะ (2557) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้าง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบหลัก และ 9 องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบด้านจินตนาการ (Imagination) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ มีอารมณ์ขันในการทำงาน มีสติปัญญาในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ องค์ประกอบด้าน มีความยืดหยุ่น (Flexibility) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อยความสามารถในการคิดหาคำตอบได้อย่างอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ ความคุ้นเคย ความสามารถในการปรับตัวตามสถานการณ์ต่าง ๆ การเปิดกว้างรับความคิดใหม่ ๆ อย่างอิสระและองค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ (Vision) ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย

ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ การปฏิบัติ ตามวิสัยทัศน์ สภาพปัจจุบันและความต้องการ ในการเสริมสร้างภาวะ ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ผู้บริหารโรงเรียน มากที่สุดคือ ด้านการมีความยืดหยุ่น การวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มี ต่อโปรแกรม เสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ ผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และการวิเคราะห์ ผลการประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำ เชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ชนกพร จุฑาสงษ์ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และศึกษาผลการนำโปรแกรมเสริมสร้าง สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัยไปใช้ การดำเนินการวิจัยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาแบ่งออกเป็น 4 ระยะเวลา ประกอบด้วย ระยะเวลาที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ระยะเวลาที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่ พึงประสงค์และวิธีการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ระยะเวลาที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการ เรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และระยะเวลาที่ 4 การนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยไปใช้กับครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 30 ตัวชี้วัด ยืนยันโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการศึกษาตัวชี้วัดสมรรถนะการ จัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยยืนยันโดย ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สภาพปัจจุบันของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และ สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด วิธีการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

การฝึกอบรม/ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การให้ดูงานนอกสถานที่ การสอนงาน การศึกษาด้วยตนเอง การระดมสมอง และการประชุมกลุ่มย่อย โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบโปรแกรม ได้แก่ 1) หลักการและแนวคิดของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) รูปแบบและวิธีการพัฒนา 4) โครงสร้างของโปรแกรม 5) เนื้อหาและสาระสำคัญของโปรแกรม ประกอบด้วย 6 Module คือ

1. การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่
2. องค์ความรู้ตามสาระการเรียนรู้
3. การออกแบบการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่
4. การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย
5. การใช้สื่อและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ และ
6. การวัดและประเมินผล วิธีการพัฒนา ได้แก่ การฝึกอบรม/ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การให้ดูงานนอกสถานที่ การสอนงาน การศึกษาด้วยตนเอง การระดมสมอง และการประชุมกลุ่มย่อย การดำเนินการพัฒนามี 4 ชั้น ได้แก่ ชั้นที่ 1 การประเมินก่อนการพัฒนา ชั้นที่ 2 การพัฒนา ชั้นที่ 3 การบูรณาการความรู้ และชั้นที่ 4 การประเมินหลังการพัฒนา ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยไปใช้ พบว่า ผลการทดสอบความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู มีคะแนนก่อนพัฒนาได้ค่าเฉลี่ย 16.95 คิดเป็นร้อยละ 56.52 และมีคะแนนหลังการพัฒนาการได้คะแนนเฉลี่ย 24.64 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.12 ผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูก่อนการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง หลังพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโปรแกรมโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

รัฐศาสตร์ พานิชย์พงศภัค (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน โดยมีความมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน ศึกษาสภาพที่ปรากฏ สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการพัฒนาสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน และศึกษาผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนที่พัฒนาขึ้นไปใช้ โดยเป็นการวิจัยและพัฒนาแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ประกอบด้วย

- ระยะที่ 1 การประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน
- ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพที่ปรากฏ สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการ

พัฒนาสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน ระยะที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน และประเมิน และระยะที่ 4 การนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและ การจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 35 ตัวชี้วัด คือ

- 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร จำนวน 8 ตัวชี้วัด
- 2) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ จำนวน 7 ตัวชี้วัด
- 3) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 7 ตัวชี้วัด
- 4) การใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 ตัวชี้วัด และ
- 5) การวัดและประเมินผล จำนวน 7 ตัวชี้วัด

สภาพที่ปรากฏสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบมีสมรรถนะระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบมีระดับสมรรถนะที่พึงประสงค์ในระดับมากที่สุด วิธีการที่ใช้ในการพัฒนาสมรรถนะ 5 ลำดับแรก ได้แก่ การประชุมปฏิบัติการ (Workshop) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self Learning) การสอนงาน (Coaching) กระบวนการพี่เลี้ยง (Mentoring) และการนิเทศ (Supervision) โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนมีองค์ประกอบโปรแกรม ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) รูปแบบและวิธีการพัฒนา 4) เนื้อหาและสาระสำคัญประกอบด้วย 5 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ส่วนวิธีการพัฒนาประกอบด้วย การประชุมปฏิบัติการ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การสอนงาน กระบวนการพี่เลี้ยง และการนิเทศ และ 5) การประเมินผล

4. ผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ไปใช้ พบว่า ผลการทดสอบความรู้ก่อนและหลังพัฒนา พบว่า ครูที่เข้ารับการพัฒนามีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการประเมินสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ก่อนการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง หลังการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนาต่อโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนอยู่ในระดับมากที่สุด

เสาวนีย์ แสงใส (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษาอนาระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษาอนาระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี และเพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษาอนาระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี โดยดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษาอนาระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษาอนาระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบล โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูกศน.ตำบลโดยรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร และด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ด้านการวัดและประเมินผลและด้านการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้โปรแกรมการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบล มีองค์ประกอบของโปรแกรม ได้แก่ 1) ที่มาและความสำคัญของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) รูปแบบและวิธีการพัฒนา 4) โครงสร้างของโปรแกรม 5) เนื้อหาและสาระสำคัญของโปรแกรม ประกอบด้วย 3 โมดูล (Module) คือ 1. ความรู้ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ โมดูล 2. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 3. การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ วิธีการพัฒนาได้แก่ 1) การศึกษาด้วยตนเอง 2) การศึกษาดูงาน 3) การอบรมกระบวนการพัฒนา 3 ขั้น คือขั้นที่ 1 การประเมินก่อนการพัฒนา ขั้นที่ 2 การพัฒนาขั้นที่ 3 การประเมินหลังการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบล มีความเหมาะสมโดยรวมระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้โดยรวมระดับมาก และเป็นประโยชน์โดยรวมระดับมาก สามารถนำไปใช้ในการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษาอนาระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน. ตำบลจังหวัดอุดรธานี

กษัตริ์ สงวนเครือ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และศึกษาผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ การดำเนินการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย ระยะเวลาที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะเวลาที่ 2 การศึกษาศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะเวลาที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะเวลาที่ 4 การศึกษาผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้กับครูโรงเรียนอัสสัมชัญ อุดรราชธานี ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 10 ตัวบ่งชี้ ยืนยันโดยผู้ทรงคุณวุฒิโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการศึกษาตัวบ่งชี้สมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา ยืนยันโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สภาพปัจจุบันของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด วิธีการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การประชุมปฏิบัติการ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การสอนงาน กระบวนการพี่เลี้ยง และการนิเทศ โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบโปรแกรม ได้แก่ 1) หลักการและแนวคิดของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) รูปแบบและวิธีการพัฒนา 4) เนื้อหาและสาระสำคัญของโปรแกรม 5) การประเมินผลโปรแกรม ซึ่ง

ประกอบด้วย 5 Module คือ 1. ความรู้ของครูเกี่ยวกับเป้าหมายการสอนสะเต็มศึกษา 2. ความรู้ของครูเกี่ยวกับหลักสูตรสะเต็มศึกษา 3. ความรู้ของครูเกี่ยวกับความเข้าใจในผู้เรียน 4. ความรู้ของครูเกี่ยวกับกลวิธีการสอนสะเต็มศึกษา และ 5. ความรู้ของครูเกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้ วิธีการพัฒนา ได้แก่ การประชุมปฏิบัติการ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การสอนงาน กระบวนการพี่เลี้ยง และการนิเทศ การดำเนินการพัฒนามี 4 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 การประเมินก่อน การพัฒนา ขั้นที่ 2 การพัฒนา ขั้นที่ 3 การบูรณาการความรู้ และขั้นที่ 4 การประเมินหลังการพัฒนา ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ และความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการนำไปโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ พบว่า ผลการทดสอบความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคะแนนก่อนพัฒนาได้คะแนนเฉลี่ย 17.17 คิดเป็นร้อยละ 57.22 และมีคะแนนหลังการพัฒนาได้คะแนนเฉลี่ย 25.47 คิดเป็นร้อยละ 84.89 ผลการประเมินสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ก่อนการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง หลังการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

ปฐมาภรณ์ ปะการะโพธิ์ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยมีความมุ่งหมาย ของการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 และเพื่อพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ

ปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ของครูใน ศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โปรแกรมการ จัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา มี 5 Module ประกอบด้วย Module 1 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์และการปฏิบัติจริง Module 2 การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยี ในการจัดการเรียนรู้ Module 3 การวัดและประเมินผล ตามสภาพจริง Module 4 การออกแบบการ จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ Module 5 การจัด บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 4) วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการประชุม เชิงปฏิบัติการ 5) การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อน-หลัง การพัฒนาการประเมินความสามารถในการ จัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพัฒนาและการประเมิน ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโปรแกรม ผลการประเมิน โปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต 1 โดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

ฉัฐิภูมิ สุวรรณไตรย์ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้าน การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยมีความมุ่งหมาย ของการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะด้าน การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 และเพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้าง สมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ของครูในศตวรรษ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษา สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูใน ศตวรรษที่ 21 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ระยะที่ 2 การพัฒนา โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของ สมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการ เรียนรู้ของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของ สมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการ เรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะ

ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ประกอบด้วย 6 ส่วน ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา มีทั้งหมด 5 Module ได้แก่ Module 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร Module 2 การออกแบบการ จัดการเรียนรู้ Module 3 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ Module 4 การใช้สื่อวัตกรรมการ และ เทคโนโลยีเพื่อการ จัดการเรียนรู้ Module 5 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การประเมินผล หลักการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู ในศตวรรษที่ 21 ใช้หลักการ 70 : 20 : 10 Learning Model ซึ่งประกอบด้วย 1) การเรียนรู้ จากการปฏิบัติและพัฒนาผ่านประสบการณ์ ร้อยละ 70 2) การเรียนรู้ผ่านบุคคลอื่น ร้อยละ 20 และ 3) การเรียนรู้และพัฒนาผ่านหลักสูตร ร้อยละ 10 ในส่วนของวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะ ประกอบด้วย 1) การอบรม 2) การประชุมปฏิบัติการ 3) การศึกษาดูงาน 4) การศึกษาจากเอกสาร ตำรา และ 5) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ การประเมินผลโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเป็นไปได้ของโปรแกรม อยู่ในระดับมาก

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Spark (1989) ได้เสนอ รูปแบบการพัฒนาบุคลากรเอาไว้ 7 รูปแบบ ดังนี้ 1) รูปแบบ การฝึกอบรม (Training Model) เป็นรูปแบบที่ใช้กันมาจนถือเป็นปกติที่ ทุกคนต่างมีประสบการณ์ ซึ่งการฝึกอบรมนั้น อาจเป็นการนำเสนอและการอภิปรายผลงาน การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา การสาธิต บทบาทสมมุติ การจำลองสถานการณ์ หรือการสอนระดับจุลภาคเป็นต้น 2) รูปแบบการสังเกต หรือการประเมิน (Observation/Assessment Model) อาจ เป็นการสังเกตคนอื่นหรือคนอื่นสังเกต ตัวเรา อาจเป็นรายเดี่ยว หรือเป็นกลุ่ม เพื่อให้ได้ผลสะท้อนกลับ (Feedback) เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ตัวอย่างเทคนิคที่ใช้อาจเป็น Peer Coaching หรือ Clinical Supervision เป็นต้น 3) รูปแบบการให้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนาหรือการปรับปรุง (Involvement in a development /Improvement Process model) เพราะการพัฒนาหรือปรับปรุงเรื่องใด เรื่องหนึ่ง จำเป็นต้องอาศัย ความรู้ใหม่ ๆ ทักษะใหม่ ๆ จะทำให้ผู้ที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมนั้นต้องมี การศึกษาหาความรู้และพัฒนา ทักษะเพิ่มเติม มีโอกาสในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น ตลอดจนมีการ ตัดสินใจร่วม 4) รูปแบบการศึกษาเป็นกลุ่ม (Study Groups Model) ในกรณีนี้โรงเรียนต้องการหาทาง แก้ปัญหาหลักร่วมกันจากทุกคนทุกฝ่าย โดยหากปัญหาหลักนั้นสามารถแยกย่อยเป็นหลายประเด็น ก็จะมี

แบ่งออกเป็นกลุ่มๆ อาจจะมี กลุ่มละ 4 – 6 ราย เพื่อศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหา 5) รูปแบบการสืบค้น หรือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Inquiry/Action Research Model) เป็นความพยายามที่จะแก้ปัญหาหรือหาคำตอบ ในข้อคำถามที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน ซึ่งอาจกระทำได้ในระดับบุคคล ระดับกลุ่ม หรือระดับโรงเรียน และสามารถกระทำ ได้หลาย 6) รูปแบบการพัฒนาตนเอง (Individually Guided Activities Model) โดยแต่ละ บุคคลจะกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาวิชาชีพของตนเอง แล้วเลือกกิจกรรมเพื่อการปฏิบัติที่เชื่อว่าจะ ช่วยให้บรรลุผลสำเร็จ เป็นรูปแบบที่มีข้อตกลงเบื้องต้นว่า บุคคลสามารถจะตัดสินใจถึงความต้องการ จำเป็นในการเรียนรู้ของตนเองได้ดีที่สุด สามารถที่จะกำหนดทิศทางและริเริ่มการเรียนรู้ ด้วยตนเองได้ และมีแรงจูงใจในตนเองได้มากขึ้นจากการที่ได้มีโอกาสได้ริเริ่มและวางแผนในกิจกรรม การเรียนรู้ด้วยตัวเอง 7) รูปแบบการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring Model) นิยมจับคู่กันระหว่างผู้ที่มี ประสบการณ์และประสบผลสำเร็จแล้วกับบุคคลที่เริ่มงานใหม่หรือที่มีประสบการณ์น้อยกว่า โดยให้มีการอภิปรายกันถึงจุดมุ่งหมายในการพัฒนาวิชาชีพ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและกลยุทธ์ที่จะให้การ ปฏิบัติที่มีประสิทธิผล การสะท้อนถึงวิธีการที่ใช้กันอยู่ การสังเกตการณ์ทำงาน และการใช้เทคนิคเพื่อ การปรับปรุงแก้ไข

Anderson (1997) ได้ศึกษาโปรแกรมการฝึกอบรมภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพโดยการสังเคราะห์จากงานวิจัยที่ได้โปรแกรมการฝึกอบรมที่จัดให้กับผู้บริหาร 7 โปรแกรม วิทยาลัยชุมชน เช่น ของสถาบันการพัฒนาผู้นำแห่งชาติ โปรแกรมการพัฒนาผู้นำทางวิชาการของเคนตักกี และของซอลท์แลค ผลการสังเคราะห์พบว่า มีการกำหนดเป้าหมายและกรอบการดำเนินงานที่เน้นการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาเชิงวิชาชีพ ซึ่งการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมอย่างเดียวยังไม่สามารถพัฒนาความเป็นผู้นำของผู้บริหารได้ และควรใช้พี่เลี้ยงที่มีคุณภาพและการเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติ

Kabilan (2004) ได้วิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับสมรรถนะของครู ในการพัฒนาวิชาชีพออนไลน์ ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของครูในกิจกรรมและโปรแกรมการพัฒนาวิชาชีพออนไลน์ (Online Professional Development : OPD) ทำให้ครูได้รับการพัฒนาในบางสิ่งบางอย่างที่เกี่ยวข้องอย่างมากกับสมรรถนะของครู ยังไม่มีงานวิจัยชิ้นใด ที่ระบุและยอมรับชนิดของสมรรถนะของครูที่สัมพันธ์กับการสนับสนุนของ OPD อย่างเป็นระบบการวิเคราะห์เอกสารครั้งนี้ใช้เครื่องมือง่าย ๆ เพื่อที่จะแยกแยะสมรรถนะของครูให้ชัดเจน ซึ่งพบว่า สามารถแยกแยะสมรรถนะของครูออกเป็น 5 องค์ประกอบที่สำคัญคือ 1) สมรรถนะด้านจูงใจ 2) สมรรถนะด้านทักษะ ความรู้และความคิด 3) สมรรถนะด้านการกำหนดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 4) สมรรถนะด้านการสร้างปฏิบัติสัมพันธ์และ 5) สมรรถนะด้านทักษะและความตระหนักเกี่ยวกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์

Hoogveld (2008) ได้ศึกษาการฝึกอบรมครูเพื่อออกแบบการเรียนการสอนที่เน้นสมรรถนะเป็นฐาน โดยใช้ตัวอย่างการทำงานแบบเน้นผลผลิตกับการทำงานแบบเน้นกระบวนการ ผลการศึกษาพบว่า ครูที่เข้าร่วมในการพัฒนาการศึกษาขั้นสูงโดยเน้นสมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based Higher Education : CBE) ถูกคาดหวังที่จะเติมเต็มบทบาทใหม่ของนักออกแบบการเรียนการสอน เนื่องจากพวกเขาได้เผชิญกับปัญหาในการที่จะแปลงหลักการของหลักสูตรใหม่ ๆ ที่เป็นนามธรรมไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม การศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ครูสามารถที่จะรับการฝึกอบรมให้ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ CBE ได้ดีกว่าเมื่อเทียบกับการออกแบบโดยเน้นประสบการณ์ เมื่อเปรียบเทียบการใช้เงื่อนไขการทดลองโดยให้ตัวอย่างงานที่เน้นกระบวนการ กับเงื่อนไขการฝึกอบรมแบบเก่าที่เน้นผลผลิต หลังจากฝึกอบรมโดยให้ครู 25 คนใช้วิธีการออกแบบระบบการเรียน การสอนที่เน้นผลผลิตสูงกว่า ตัวอย่างงานที่เน้นกระบวนการ

Raji (2009) ได้ศึกษาแผนผังสมรรถนะครูในการศึกษายุคที่สามโดยรายงานวิจัยได้แสดงให้เห็นว่า สมรรถนะครูมีความสำคัญมากในสังคมแห่งการเรียนรู้ที่คาดหวังให้ผู้เรียนมีความสามารถในระดับสูง อย่างไรก็ตามในประเทศอินเดียการพัฒนาสมรรถนะและแผนผังยังคงเป็นกระบวนการที่ไม่ได้รับความสนใจ วิทยาลัยหญิงแห่งรัฐบาลบาราหิตเตसान เป็นสถานที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามที่ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้ประเมินสมรรถนะส่วนบุคคล (E) และสมรรถนะทางการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 110 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ระดับของ E อยู่ในระดับดี ระดับสมรรถนะอยู่ในระดับ 3 ซึ่งสูงกว่าระดับที่ต้องการ ปัญหาที่พบแบ่งออกเป็น 3 ปัญหา โดยปัญหาที่มีความสำคัญสูงสุดคือ ปัญหาการสอนของครู รองลงมาคือการใช้คอมพิวเตอร์และทันต่อความรู้ในรายวิชา ส่วนของที่มีความสำคัญต่ำที่สุดคือ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษา

Swinney (2010) ได้ทำการสำรวจทัศนคติของผู้บริหารและผู้นำครูในเรื่องเกี่ยวกับโปรแกรมการสร้างศักยภาพด้านภาวะผู้นำ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการสำรวจทัศนคติของผู้บริหารและผู้นำครูในเรื่องเกี่ยวกับโปรแกรมการสร้างศักยภาพด้านภาวะผู้นำ เนื่องจากนักวิชาการการศึกษา ผู้จัดทำนโยบาย และผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีข้อมูลเพื่อพัฒนาโปรแกรมในการสร้างศักยภาพความเป็นผู้นำของครูและส่งเสริมทักษะด้านการปฏิบัติงานให้กับครูในโรงเรียนจึงได้เกิดมีข้อเสนอแนะว่าครูในโรงเรียนเหล่านั้นควรมีการเรียนรู้และได้รับการพัฒนาทักษะด้านวิชาชีพของตนเอง เพื่อพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำและรวมถึงเพื่อส่งเสริมความรู้สึกด้านความมีอำนาจในการเป็นผู้นำครูด้วยการวิจัยได้ดำเนินการทดสอบโปรแกรมในการสร้างศักยภาพด้านภาวะผู้นำครูซึ่งถูกนำไปใช้ในโรงเรียนประจำชุมชน 4 แห่ง

ในรัฐอลาบามา อย่างไรก็ตามที่ตามขั้นตอนสำคัญอีกประการหนึ่งในการวิจัยครั้งนี้คือ ทำการสำรวจทัศนคติของ ผู้บริหาร และผู้นำครูในเรื่องเกี่ยวกับโปรแกรมการ สร้างศักยภาพด้านภาวะผู้นำสำหรับครู กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร และครูในโรงเรียนประจำชุมชน 4 แห่ง ในรัฐ อلابามา การวิจัยได้รับการออกแบบให้ใช้ วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจาก แบบสอบถาม การจัดกลุ่มสนทนา และการเก็บ รวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้เข้าร่วมในโปรแกรมสร้างศักยภาพด้านภาวะผู้นำครูให้ การยอมรับแนวคิด และกิจกรรมที่จัดไว้ในโปรแกรม และมีแสดงทัศนคติว่าการ เข้าร่วมโปรแกรมทำให้ พวกเขาได้รับประโยชน์มากมายที่สามารถนำไปในการปฏิบัติงานได้ เช่น ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกัน ระหว่างครู และผู้บริหารมากขึ้นช่วยให้เกิดการพัฒนางาน และการพัฒนาวิชาชีพในกลุ่มบุคลากรครูและ ช่วยสร้างความตระหนัก และจิตสำนึกด้านภาวะผู้นำให้กับกลุ่มบุคลากรครูมากขึ้น นอกจากนี้ ผลการวิจัย ยังพบว่า โปรแกรมเป็นประโยชน์ในด้านการเพิ่มพูนทักษะและความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการจัดสิ่งแวดล้อม ทางการเรียนรู้ให้กับนักเรียนของพวกเขา รวมทั้งยังเป็นประโยชน์ในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำทุกด้านให้ ครูที่เข้าร่วมในโปรแกรม และเป็นข้อมูลให้ผู้จัดทำนโยบายนำไปพัฒนาโปรแกรมสร้างศักยภาพด้านภาวะ ผู้นำครู ซึ่งผลจากการวิจัยได้นำไปสู่บทสรุปว่า การส่งเสริมโอกาสในการพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับครู คือ หลักการจัดการทรัพยากรอย่าง มีประสิทธิภาพที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นในโรงเรียน และโปรแกรมสร้าง ศักยภาพด้านภาวะผู้นำครูคือกระบวนการที่จะเปิดโอกาสสำหรับความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ทั้งแบบเป็น ทางการและไม่เป็นทางการ อันจะนำไปสู่การพัฒนาสภาพแวดล้อมในการทำงาน และสัมพันธภาพที่ดี ระหว่างบุคลากรในโรงเรียนด้วย

Hamdan และคณะ (2010) ได้ศึกษาการทดสอบสมรรถนะการสอนของครูชาวมาเลเซียใน โรงเรียนเป้าหมายหลักของการวิจัยคือ เพื่อศึกษาสมรรถนะการสอนและบุคลิกลักษณะเด่นของครู 309 คน จากโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษาในเมืองยะโฮรบารูห์ ขอบเขตของสมรรถนะที่ศึกษา ประกอบด้วยทักษะการสอนการให้ความสำคัญกับโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ทักษะการสอน ประสิทธิภาพ ความเป็นมืออาชีพ และการบริหารจัดการในชั้นเรียน วัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ ศึกษาลักษณะเด่นของ สมรรถนะการสอน ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสอนและความสำเร็จของสถานศึกษาและข้อมูลภูมิ หลังระหว่างครูระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจากอำเภอต่าง ๆ ของเมืองยะโฮรบารูห์ ประเทศ มาเลเซีย วิธีดำเนินการวิจัยเป็นแบบพรรณนา โดยใช้การอธิบายปรากฏการณ์ที่สามารถเกิดขึ้นได้กับ ประชากรจำนวนมาก ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในเมืองยะโฮร บารูห์ จำนวน 309 คน เครื่องมือที่ใช้การวิจัยใช้แบบสอบถาม ซึ่งทำการทดลองตลอด 4 สัปดาห์ของ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2008/2009 แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วยตอน A เป็นข้อมูล

ทางสถิติมีทั้งหมด 6 ตัวแปร ได้แก่ อายุ เพศ เชื้อชาติ ประสบการณ์ในการสอน คุณวุฒิและวิชาที่สอน ตอน B เป็นข้อความถามเกี่ยวกับสมรรถนะครูมีทั้งหมด 45 ข้อ ซึ่งสร้างขึ้นมาเพื่อประเมินลักษณะสมรรถนะของครู 4 ด้าน ได้แก่ ทักษะการให้ความสำคัญกับโรงเรียน นักเรียนและตัวเอง ทักษะของสมรรถนะแบ่งเป็นความรู้ในรายวิชา ความมั่นใจในการสอน การบริหารจัดการชั้นเรียน การทันต่อข้อมูลข่าวสาร การวางแผนการจัดการเรียนรู้ ประสิทธิภาพในการสอน

AL-Zoubi and Bani Abdel Rahman (2011) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ ผลของโปรแกรมการฝึกอบรมในการปรับปรุงสมรรถนะ การเรียนการสอนของครูการศึกษาพิเศษในประเทศจอร์แดน ” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างโปรแกรม การฝึกอบรมขึ้นอยู่ความสามารถ การเรียนการสอนและวัตถุประสงค์ของโปรแกรม ในการปรับปรุง ความสามารถของทรัพยากรทางการศึกษาพิเศษ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยครูผู้สอน 50 คน แบ่ง ออกเป็นกลุ่มทดลอง 25 คน กลุ่มควบคุม 25 คน กลุ่มทดลองได้สัมผัสกับโมดูลโปรแกรมการฝึกอบรม ส่วนกลุ่มควบคุมได้สัมผัสโปรแกรมการฝึกอบรมทั่วไป เครื่องมือประกอบด้วย การสังเกตให้คะแนน การทดสอบผลสัมฤทธิ์และการสัมภาษณ์ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มทดลองการใช้โปรแกรมการ ฝึกอบรมมีการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นในการปรับปรุงความสามารถทักษะมนุษย์สัมพันธ์ส่วนบุคคล และสมรรถนะความเป็นมืออาชีพเป็นที่ปรึกษาของนักเรียน การให้บริการสนองความต้องการของผู้เรียน มีความแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ในการจัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานและวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษา หรือหน่วยงานทางการศึกษาจะต้องมีการพัฒนาและเสริมสร้างสมรรถนะของครูผู้สอนในเรื่องจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดความรู้ ทักษะสามารถจัดทำแผนการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ ให้มีความสอดคล้องกับบริบท ศักยภาพผู้เรียน จิตวิทยาการเรียนการสอนตามบริบทสถานศึกษาและผู้เรียน การเสริมสร้างสมรรถนะครู ด้วยการพัฒนาโปรแกรม วิธีการพัฒนาสมรรถนะโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศภายใน การสอนแนะ กระบวนการการพี่เลี้ยง เป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายของหลักสูตร รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่าง ๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยผู้วิจัยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และวิธีการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

ระยะที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

ระยะที่ 4 การศึกษาผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอโดยแผนภาพ ปรากฏดังภาพประกอบ 6

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษ
ที่ 21 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์

1. วิธีดำเนินการวิจัย

ในขณะนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา รวมทั้งงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ
ที่เกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21

1.2 สัมภาษณ์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
กศน.ในศตวรรษที่ 21 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

1.3 นำผลการสังเคราะห์จากข้อ 1.2 มาตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบสมรรถนะการ
จัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน ประกอบด้วย

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานิตย์ อาษานอก อาจารย์ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสาร
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน

2) นางสาวนพกนก บุรุษนันท์ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ วิทยฐานะผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดเชี่ยวชาญ เป็น
ผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา

3) ดร.ชนกพร จุฑาสงษ์ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเพชรบูรณ์ วิทยฐานะ รองผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดชำนาญการ
พิเศษ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา

4) นายคมสัน สารแสน รองผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ วิทยฐานะ รองผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดชำนาญการ
พิเศษ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา

5) นางวิจิตราวลิน พรปัญญาภัทร ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น วิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ เป็น
ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

6) นางสาวจิราวัลย์ ซาเหลา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด วิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

7) นางนันทวัน มณีวงศ์ ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร 2) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ 3) การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ 5) การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ มีจำนวน 5 คน ประกอบด้วย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ ศิริสุทธิ ตำแหน่ง ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขา การบริหารและภาวะผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ประธานอนุกรรมการศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยนครพนม

2. ดร.จักษกริช บุญเดช ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม วิทยฐานะผู้อำนวยการ สำนักงาน กศน.จังหวัดเชี่ยวชาญ

3. ดร.นุชรรัตน์ ประสิทธิ์ศิลป์ชัย ตำแหน่ง รองศึกษาธิการจังหวัดนครพนม

4. นางสาวปาริชาติ ไชยสถิตย์ ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดหนองคาย

5. ดร.กิตติศักดิ์ วรรณทอง ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนอนุกุลนารี สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างแบบประเมินองค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

3.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินองค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.

3.2 นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบประเมินตามกรอบเนื้อหา

3.3 พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหา และปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.4 ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาความสอดคล้องระหว่างประเด็นข้อคำถามในแบบประเมินองค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 ในขั้นตอนนี้ได้ประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ความสอดคล้องแบบ IOC จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญชุดเดียวกับที่เป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัด โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยการวิเคราะห์ค่า Item Objective Congruence Index (IOC) ของแบบประเมินเป็นรายข้อโดยพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 (บุญชม ศรีสะอาด. 2545) ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80 – 1.00

3.5 ปรับปรุงแบบประเมินองค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 ตามเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.6 จัดพิมพ์แบบประเมินองค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิ และเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยนัดวันเข้าพบผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อยืนยันองค์ประกอบพร้อมทั้งสนทนาเพิ่มเติมในประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21

5. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูลจากแบบประเมิน ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

5.1 นำแบบประเมินองค์ประกอบที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาตรวจให้คะแนน ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545)

องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด	ให้ค่าคะแนน 5
องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก	ให้ค่าคะแนน 4
องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง	ให้ค่าคะแนน 3
องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย	ให้ค่าคะแนน 2

องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ให้ค่าคะแนน 1

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินโดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เป็นรายข้อ โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และวิธีการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

การดำเนินการในระยะนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และวิธีการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยนำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 มาจัดทำแบบสอบถามเพื่อสำรวจสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และวิธีการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 จากกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครู กศน. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามความคิดเห็นของครู กศน. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 แบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ Likert's scale 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดซึ่ง มีค่าคะแนนและความหมาย ดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการพัฒนามากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการพัฒนา

3 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการพัฒนาปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการพัฒนาน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการพัฒนาน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ศึกษาวิธีการพัฒนาสมรรถนะโดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบสอบถามปลายเปิด

3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ 21

2) วิเคราะห์ประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 เพื่อใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม

3) ดำเนินการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

4) ร่างแบบสอบถามขึ้นโดยตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหา เพื่อนำไปตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ

5) ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาความสอดคล้องระหว่างประเด็นข้อคำถามในแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์หรือข้อมูลที่ต้องการในขั้นตอนนี้ได้ประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ความสอดคล้องแบบ IOC จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมโดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยการวิเคราะห์ค่า Index of Congruence (IOC) ของแบบสอบถามเป็นรายข้อแล้วพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 (บุญชม ศรีสะอาด. 2545) ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80 – 1.00

6) ปรับปรุงแบบสอบถามตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

7) นำแบบสอบถามไป Try out กับครู กศน.ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง (กศน.อำเภอ ห้วยเม็ก) จำนวน 30 คน

8) นำแบบสอบถามที่ไป Try out มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีของครอนบาร์ค (บุญชม ศรีสะอาด. 2545) พบว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของแบบสอบถามสภาพ ปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.914 และ 0.834 ตามลำดับ

9) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยประชุม ชี้แจงเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บ รวบรวมข้อมูลเพื่อทำวิจัย จากบุคลากรศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

4.2 ผู้วิจัยให้บุคลากรดำเนินการตอบแบบสอบถาม ให้ครบตามจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่ กำหนดไว้

5. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเป็น ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

5.2 ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้ของครู กศน. มีการ ดำเนินการดังนี้

1) ตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องของแบบสอบถาม

2) ตรวจสอบให้คะแนนแบบสอบถามตามเกณฑ์ต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545)

มีการปฏิบัติ/มีความต้องการพัฒนา มากที่สุด ให้ค่าคะแนน 5 คะแนน

มีการปฏิบัติ/มีความต้องการพัฒนา มาก ให้ค่าคะแนน 4 คะแนน

มีการปฏิบัติ/มีความต้องการพัฒนา ปานกลาง ให้ค่าคะแนน 3 คะแนน

มีการปฏิบัติ/มีความต้องการพัฒนา น้อย ให้ค่าคะแนน 2 คะแนน

มีการปฏิบัติ/มีความต้องการพัฒนา น้อยที่สุด ให้ค่าคะแนน 1 คะแนน

3) นำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีการแปลความค่าเฉลี่ยดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545)

- 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการ มากที่สุด
- 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการ มาก
- 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการ ปานกลาง
- 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการ น้อย
- 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติ/มีความต้องการ น้อยที่สุด

5.3 ตอนที่ 3 ข้อมูลที่เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์ความถี่

ระยะที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้วิจัยนำผลการศึกษาจากระยะที่ 2 มาสังเคราะห์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น เป็นการประเมินผลต่าง (Gap) ของสภาพที่เป็นจริง ในปัจจุบันกับสภาพที่คาดหวัง แล้วนำมาเรียงลำดับความต้องการจำเป็น โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น Modified Priority Need Index (PNI) (สุวิมล ว่องวาณิช. 2543) มีสูตรดังนี้

$$PNI = (I-D)/D$$

เมื่อ PNI แทน ค่าดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

I แทน คะแนนเฉลี่ยสภาพที่คาดหวัง

D แทน คะแนนเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริง

ขั้นตอนที่ 2 ร่างโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาอนุระบบและการศึกษาอนุระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 2 มาพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 ตามองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะครู

2. ร่างโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 ตามองค์ประกอบของการสร้างโปรแกรมคือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีการปฏิบัติ 4) กิจกรรมและเนื้อหาของโปรแกรม 5) การประเมินผลโปรแกรม โดยมีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

2.1 หลักการของโปรแกรม เป็นการระบุที่มา ความสำคัญและเหตุผลความจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.

2.2 วัตถุประสงค์ของโปรแกรม กำหนดขึ้นเพื่อพัฒนาสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.

2.3 วิธีการปฏิบัติ เป็นการระบุถึงกระบวนการในการพัฒนาสมรรถนะตามประกอบสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ที่สอดคล้องกับกิจกรรมและเนื้อหาของโปรแกรม ประกอบด้วย

- 1) การฝึกอบรม/ประชุมเชิงปฏิบัติการ (Training/workshop)
- 2) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Site visit)
- 3) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self learning)
- 4) การสอนงาน (Coaching)
- 5) กระบวนการพี่เลี้ยง (Mentoring)
- 6) การนิเทศ (Supervising)

2.4 กิจกรรมและเนื้อหาของโปรแกรมเนื้อหาของโปรแกรม ระบุถึงสาระสำคัญของโปรแกรมซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาครูโดยแบ่งตามชุดกิจกรรมดังนี้

- 1) ชุดกิจกรรมการสร้างและพัฒนาหลักสูตร
- 2) ชุดกิจกรรมการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่
- 3) ชุดกิจกรรมการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่

เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4) ชุดกิจกรรมการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้

5) ชุดกิจกรรมการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง

2.5 การประเมินผลโปรแกรม ระบุถึง วิธีในการประเมินผลการใช้โปรแกรมของครู กศน. ซึ่งประกอบไปด้วย

1) ทดสอบความรู้ก่อนและหลังการพัฒนา

2) การประเมินสมรรถนะหลังการพัฒนา

3) ประเมินความพึงพอใจโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ มีรายละเอียด ดังนี้

1. นำร่างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ มาตรวจสอบยืนยันโปรแกรมฯ ด้วยวิธีสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน (ชุดที่ตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.) และผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มด้วยตนเอง

2. ปรับปรุงโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ฉบับสมบูรณ์

3. นำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินประกอบด้วย

3.1 การประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ว่ามีความเหมาะสมเพียงใด

3.2 การประเมินความเป็นไปได้ของโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความเป็นไปได้เพียงใด

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริ ถีอาสนา อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
3. ดร.อัจฉรา สากระจาย อดีต รองเลขาธิการ กศน.
4. ดร.รุ่งอรุณ ไสยโสภณ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านส่งเสริมมาตรฐานการศึกษานอกระบบ สำนักงาน กศน.
5. นางมาลินี สุนทรศร อดีตศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

ตอนที่ 2 การประเมินความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด กศน. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการส่งเอกสารโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา

นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี และแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญทางไปรษณีย์ และผู้เชี่ยวชาญส่งผลการประเมินกลับทางไปรษณีย์ ครบทั้ง 5 ท่าน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ตรวจสอบผลคะแนนการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม เสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 มีเกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 100)

โปรแกรมมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ มากที่สุด ให้ค่าคะแนน 5

โปรแกรมมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ มาก ให้ค่าคะแนน 4

โปรแกรมมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ ปานกลาง ให้ค่าคะแนน 3

โปรแกรมมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ น้อย ให้ค่าคะแนน 2

โปรแกรมมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ น้อยที่สุด ให้ค่าคะแนน 1

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 โดยหาค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปและแปลความหมายค่าเฉลี่ยดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545)

4.51 – 5.00 ความหมายว่า โปรแกรมมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ มากที่สุด

3.51 – 4.50 ความหมายว่า โปรแกรมมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ มาก

2.51 – 3.50 ความหมายว่า โปรแกรมมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ ปานกลาง

1.51 – 2.50 ความหมายว่า โปรแกรมมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ น้อย

1.00 – 1.50 ความหมายว่า โปรแกรมมีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ น้อยที่สุด

ระยะที่ 4 การศึกษาผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ใน ศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้

การศึกษาผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษ ที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ หนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ มีรายละเอียดดังนี้

1. การนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาออกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้

ในขั้นตอนนี้เป็นการนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ โดยใช้กับครูสังกัดศูนย์การศึกษาออกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน. จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การประเมินการเตรียมความพร้อมก่อนการพัฒนา ดำเนินการดังนี้

1. การประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัด ศูนย์การศึกษาออกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยครูประเมินตนเองก่อนการพัฒนา โดยใช้แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ 21

2. การศึกษาด้วยตนเอง วัตถุประสงค์เพื่อให้ครูสังกัดศูนย์การศึกษาออกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ศึกษาเอกสารจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเองก่อนเข้ารับการพัฒนา

3. ทดสอบความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 ของครู กศน. ที่เข้ารับการพัฒนาตามโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาออกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้แบบทดสอบความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ขั้นที่ 2 การพัฒนา ดำเนินการดังนี้

ครู กศน.เข้ารับการพัฒนาตามโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาออกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ใน 5 Module ประกอบด้วย

Module 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร

Module 2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่ เป็นผู้ใหญ่

Module 3 การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

Module 4 การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้

Module 5 การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง

โดยการฝึกอบรม/ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการโดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ และประเมินผลการพัฒนาและใช้กระบวนการที่เลี้ยงโดยมีครูที่เลี้ยงให้คำแนะนำ ช่วยเหลือและร่วมสังเกตการณ์ทำกิจกรรม

ขั้นที่ 3 การประยุกต์ใช้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ดำเนินการดังนี้

ครู กศน.ที่เข้ารับการพัฒนาตามโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ดำเนินกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างการศึกษา โดยครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังข้อเสนอแนะและหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันและรับการนิเทศและให้คำปรึกษาโดยผู้บริหารและครูที่เลี้ยงนิเทศการจัดการเรียนรู้ สอนงานและกระบวนการที่เลี้ยงเพื่อการพัฒนาสมรรถนะของครูฯ ระหว่างการปฏิบัติงาน และการศึกษาดูงานจากสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี

ขั้นที่ 4 การประเมินผลหลังการพัฒนา

การประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยดำเนินการประเมินการเสริมสร้างสมรรถนะโดยใช้วิธีการประเมิน 3 วิธี ประกอบด้วย

1. ประเมินผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้แบบทดสอบ
2. ประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้แบบประเมินสมรรถนะ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่เลี้ยง และครูประเมินตนเอง
3. ประเมินความพึงพอใจต่อโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรมฯ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินสมรรถนะครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ และประเมินโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกงบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย

2.1 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 ก่อนการพัฒนา (Pre test) และหลังการพัฒนา (Post test)

2.2 แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 หลังการพัฒนาเปรียบเทียบกับผลการประเมินการจัดการเรียนรู้ก่อนการพัฒนา

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจต่อโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกงบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1) ศึกษาเอกสารประกอบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษ ที่ 21 ใน 5 Module ได้แก่ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ และการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง มากำหนดเป็นเนื้อหาสำหรับการสร้างแบบทดสอบ ให้สอดคล้องครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ของหน่วยการอบรมพัฒนา

2) สร้างแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อและตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบทดสอบ

3) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จำนวน 5 คน ดังนี้

1. รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริ ถีอาสนา อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

3. ดร.อัจฉรา สากระจาย อดีต รองเลขาธิการ กศน.

4. ดร.รุ่งอรุณ ไสยโสภณ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านส่งเสริมมาตรฐานการศึกษานอกระบบ สำนักงาน กศน.

5. นางมาลินี สุนทรศร อดีตศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น

จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลค่าดัชนีความสอดคล้องโดยการวิเคราะห์ค่า Index of Congruence (IOC) ของแบบสอบถามเป็นรายข้อแล้วพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5

(บุญชม ศรีสะอาด. 2545) ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 – 1.00

4) นำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจไป Try Out กับครู กศน.ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู กศน. สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 30 คน

5) ตรวจสอบค่าความยากง่ายของแบบทดสอบปรนัย คือสัดส่วนของผู้ที่ตอบถูกในแต่ละข้อต่อจำนวนผู้ที่สอบทั้งหมด โดยใช้เกณฑ์ความยากง่ายระหว่าง 0.20 – 0.80 (พงษรัตน์ ทวีรัตน์. 2543) แต่เนื่องจากมีข้อสอบจำนวน 60 ข้อ ผู้วิจัยจึงคัดเลือกข้อสอบให้เหลือ 50 ข้อ โดยใช้เกณฑ์ค่าความยากง่ายใกล้เคียง 0.5 ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.25 – 0.68

6) ตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ (r) โดยใช้เกณฑ์ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป (พงษรัตน์ ทวีรัตน์. 2543) ผลวิเคราะห์พบว่าค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ อยู่ระหว่าง 0.24 – 0.75

7) ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร K.R.20 ของ Kuder Richardson (พงษรัตน์ ทวีรัตน์. 2543) มีค่าเท่ากับ 0.89

8) ปรับปรุงแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 และจัดพิมพ์แบบแบบทดสอบเพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.2 แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21

แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 หลังการพัฒนาเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีการสร้างเครื่องมือดังนี้

1) ศึกษาเอกสารประกอบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 และวิธีการสร้างแบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ และนำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบประเมิน

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2) นำประเมินสมรรถนะที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (ซึ่งเป็นชุดเดียวกับที่ตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบ) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลค่าดัชนีความสอดคล้องโดยการวิเคราะห์ค่า Index of Congruence (IOC) ของแบบสอบถามเป็นรายข้อแล้วพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 (บุญชม ศรีสะอาด. 2545) ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80 – 1.00

3) นำแบบประเมินสมรรถนะ ไป Try Out กับครู กศน.ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับตามวิธีของครอนบาร์ค (บุญชม ศรีสะอาด. 2545) พบว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

4) ปรับปรุงแบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษ ที่ 21 ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปจัดพิมพ์แบบประเมินสมรรถนะเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.3 แบบประเมินความพึงพอใจต่อโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

แบบประเมินความพึงพอใจต่อโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีการสร้างเครื่องมือดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ โปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2) นำประเมินความพึงพอใจที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน (ซึ่งเป็นชุดเดียวกับที่ตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบและแบบประเมินสมรรถนะ) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลค่าดัชนีความสอดคล้องโดยการวิเคราะห์ค่า Index of Congruence (IOC) ของแบบสอบถามเป็นรายข้อแล้วพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 (บุญชม ศรีสะอาด. 2545) ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80 – 1.00

3) นำแบบประเมินความพึงพอใจ ไป Try Out กับครู กศน.ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับตามวิธีของครอนบาร์ค (บุญชม ศรีสะอาด. 2545) พบว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.91

4) ปรับปรุงแบบประเมินความพึงพอใจต่อไปรกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาานอกระบบและการศึกษาานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองงูงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปจัดพิมพ์แบบประเมินสมรรถนะเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

4.1 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 จัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครู กศน. สังกัดศูนย์การศึกษาานอกระบบและการศึกษาานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองงูงศรี ที่เข้ารับการพัฒนา จำนวน 30 คน ก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนา

4.2 แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 หลังการพัฒนา จัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูพี่เลี้ยง และครูผู้รับการพัฒนาเป็นผู้ประเมิน

4.3 แบบประเมินความพึงพอใจต่อไปรกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาานอกระบบและการศึกษาานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองงูงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ครู กศน. สังกัดศูนย์การศึกษาานอกระบบและการศึกษาานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองงูงศรี ที่เข้ารับการพัฒนา จำนวน 30 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ผลคะแนนจากแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 ก่อนและหลังการพัฒนาสถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติทดสอบที (t-test Dependent)

5.2 วิเคราะห์ผลการประเมินจากแบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 โดยให้คะแนนแบบประเมินการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

มีการปฏิบัติ มากที่สุด ให้ค่าคะแนน 5 คะแนน

มีการปฏิบัติ มาก ให้ค่าคะแนน 4 คะแนน

มีการปฏิบัติ ปานกลาง ให้ค่าคะแนน 3 คะแนน

มีการปฏิบัติ น้อย ให้ค่าคะแนน 2 คะแนน

มีการปฏิบัติ น้อยที่สุด ให้ค่าคะแนน 1 คะแนน

จากนั้นนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยมีการแปลความค่าเฉลี่ย ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติ มากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติ มาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติ ปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติ น้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติ น้อยที่สุด

5.3 วิเคราะห์แบบประเมินความพึงพอใจต่อโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาอนุเคราะห์และการศึกษาอนุเคราะห์ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยให้คะแนนแบบสอบถามความพึงพอใจตามเกณฑ์ต่อไปนี้

มีความพึงพอใจ มากที่สุด ให้ค่าคะแนน 5 คะแนน

มีความพึงพอใจ มาก ให้ค่าคะแนน 4 คะแนน

มีความพึงพอใจ ปานกลาง ให้ค่าคะแนน 3 คะแนน

มีความพึงพอใจ น้อย ให้ค่าคะแนน 2 คะแนน

มีความพึงพอใจ น้อยที่สุด ให้ค่าคะแนน 1 คะแนน

จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยการ คำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายข้อโดยมีเกณฑ์ ในการแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

- 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับ มากที่สุด
- 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับ มาก
- 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับ ปานกลาง
- 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับ น้อย
- 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับ น้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

1.1 ค่าความเที่ยงของเนื้อหา (Validity) ของแบบสอบถามกับจุดมุ่งหมายโดยใช้สูตร ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดมุ่งหมาย
	R	แทน	ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมด โดยใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

$$\alpha = \left(\frac{k}{k-1} \right) \left(1 - \frac{\sum s_t^2}{s_t^2} \right)$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
 k แทน จำนวนข้อคำถาม
 $\sum s_t^2$ แทน ผลรวมของความแปรปรวนของข้อคำถามแต่ละข้อ
 s_t^2 แทน ความแปรปรวนรวมของแบบสอบถามทั้งฉบับ

1.3 ค่าความยากง่ายของแบบทดสอบ (P) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543)

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ P แทน ค่าความยากง่ายของคำถามในข้อนั้น
 R แทน จำนวนผู้ตอบถูกทั้งหมดในข้อนั้น
 N แทน จำนวนผู้ตอบทั้งหมด

1.4 ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ (r) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543)

$$r = \frac{R_u - R_e}{N/2}$$

เมื่อ r แทน ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ
 R_u แทน จำนวนผู้ตอบถูกในข้อนั้นในกลุ่มเก่ง
 R_e แทน จำนวนผู้ตอบถูกในข้อนั้นในกลุ่มอ่อน
 N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

1.5 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร K.R.20 ของ Kuder Richardson
 (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543)

$$r = \left(\frac{k}{k-1} \right) \left(\frac{s_t^2 - \sum pq}{s_t^2} \right)$$

เมื่อ r แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
 k แทน จำนวนข้อสอบ
 p แทน สัดส่วนผู้ตอบถูกแต่ละข้อ
 q แทน $1 - p$
 s_t^2 แทน ความแปรปรวนรวมของคะแนนที่สอบได้

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 ค่าร้อยละ (Percentage) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ค่าร้อยละกลุ่มตัวอย่าง
 f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นค่าร้อยละ
 N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean, $\bar{X}$) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ X แทน คะแนนเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่าง
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนประชากรในกลุ่มตัวอย่าง

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

$$S. D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S. D.	แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X$	แทน ผลรวมของคะแนนในกลุ่ม
	$\sum X^2$	แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	N	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2.4 ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) (สุวิมล ว่องวานิช, 2548)

$$PNI_{Modified} = \frac{(I-D)}{D}$$

เมื่อ	PNI	แทน ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น
	I	แทน ค่าเฉลี่ยของสภาพที่ควรจะเป็น
	D	แทน ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นอยู่

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 สถิติทดสอบที (t-test Dependent)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}} \quad \text{เมื่อ } df = n - 1$$

เมื่อ	t	แทน ค่าสถิติทดสอบ t
	D	แทน ค่าความแตกต่างของตัวแปรตามแต่ละคู่
	N	แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเป็น 3 ระยะ ตามลำดับ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และวิธีการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

ระยะที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

ระยะที่ 4 การศึกษาผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาณอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกงศรี จังหวัด กาฬสินธุ์ ยืนยันโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ดังแสดงในตาราง 11

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาณอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้าน

องค์ประกอบของสมรรถนะ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. การสร้างและพัฒนาหลักสูตร	4.67	.492	มากที่สุด
2. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	4.80	.422	มากที่สุด
3. การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.65	.507	มากที่สุด
4. การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้	4.83	.346	มากที่สุด
5. การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง	4.74	.453	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.74	.444	มากที่สุด

จากตาราง 11 พบว่า องค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาณอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาองค์ประกอบเป็นรายด้านพบว่า ทุกองค์ประกอบมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการศึกษาตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาณอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกงศรี จังหวัด กาฬสินธุ์ ยืนยันโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ดังแสดงในตาราง 12 – 16

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของตัวชี้วัดสมรรถนะ
การจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร

สมรรถนะด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ เหมาะสม
1. สามารถวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้เรียน เพื่อกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรได้	4.71	.488	มากที่สุด
2. มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบและโครงสร้างของ หลักสูตร	4.86	.378	มากที่สุด
3. มีความรู้ ความสามารถในการสร้างหลักสูตร	4.57	.535	มากที่สุด
4. มีความสามารถในการเลือกใช้เทคนิคและวิธีการสอน	4.71	.488	มากที่สุด
5. สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.57	.535	มากที่สุด
6. สามารถประเมินหลักสูตรทั้งก่อนและหลังการใช้ หลักสูตร	4.71	.488	มากที่สุด
7. สามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรได้อย่าง หลากหลาย	4.57	.535	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.67	.492	มากที่สุด

จากตาราง 12 พบว่า ตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาองค์ประกอบเป็นรายตัวชี้วัดพบว่า ทุกตัวชี้วัดมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของตัวชี้วัดสมรรถนะ
การจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการออกแบบกิจกรรม
การเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่

สมรรถนะด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับ ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ เหมาะสม
1. มีความรู้ความเข้าใจปรัชญาการจัดการศึกษาของ ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	4.86	.378	มากที่สุด
2. มีความรู้ความเข้าใจในหลักการออกแบบการจัดการ เรียนรู้ ความสัมพันธ์โครงสร้างรายวิชา มาตรฐาน การเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตร	4.71	.488	มากที่สุด
3. สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับ ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	4.86	.378	มากที่สุด
4. สามารถใช้อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยี เพื่อจัดการเรียนรู้ และสามารถเลือกใช้แหล่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการ เรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	4.86	.378	มากที่สุด
5. สามารถสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการ เรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	4.71	.488	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.80	.422	มากที่สุด

จากตาราง 13 พบว่า ตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์
ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ
มากที่สุด เมื่อพิจารณาองค์ประกอบเป็นรายตัวชี้วัดพบว่า ทุกตัวชี้วัดมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับ
มากที่สุด

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของตัวชี้วัดสมรรถนะ
การจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้
ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สมรรถนะด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและ จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ เหมาะสม
1. มีความรู้ ความเข้าใจหลักการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถจัดการเรียนการสอนให้ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้	4.71	.488	มากที่สุด
2. สามารถเลือกใช้รูปแบบหรือเทคนิควิธีการสอนที่ หลากหลายเหมาะสมเพื่อพัฒนาผู้เรียนเต็มศักยภาพ	4.57	.535	มากที่สุด
3. สามารถวิเคราะห์ จัดทำฐานข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนได้	4.57	.535	มากที่สุด
4. สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อ ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้	4.71	.488	มากที่สุด
5. สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝังส่งเสริม คุณลักษณะที่พึงประสงค์และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	4.71	.488	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.65	.507	มากที่สุด

จากตาราง 14 พบว่า ตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์
ด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมมี
ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาองค์ประกอบเป็นรายตัวชี้วัดพบว่า ทุกตัวชี้วัดมีระดับ
ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของตัวชี้วัดสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีจัดการเรียนรู้

สมรรถนะด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยี จัดการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ เหมาะสม
1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการใช้และพัฒนาสื่อ	4.86	.378	มากที่สุด
2. สามารถเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการ จัดการเรียนรู้อย่างเหมาะสม	5.00	.000	มากที่สุด
3. มีความสามารถออกแบบและสร้างนวัตกรรม ทางการศึกษา	4.71	.488	มากที่สุด
4. มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์หรือ เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตผลิตสื่อเพื่อจัดการเรียนรู้ได้	4.71	.488	มากที่สุด
5. มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ สื่อ และอุปกรณ์ ช่วยสอน	4.86	.378	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.83	.346	มากที่สุด

จากตาราง 15 พบว่า ตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อ พิจารณาองค์ประกอบเป็นรายตัวชี้วัดพบว่า ทุกตัวชี้วัดมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของตัวชี้วัดสมรรถนะ
การจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการวัดและการประเมินผล
ตามสภาพจริง

สมรรถนะด้านการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ เหมาะสม
1. มีความรู้ ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผล ตามสภาพจริง	4.86	.378	มากที่สุด
2. สามารถวัดและประเมินผลตามสภาพจริงได้สอดคล้อง กับมาตรฐาน การเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนา ผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด	4.57	.535	มากที่สุด
3. สามารถสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและ ประเมินผลตามสภาพจริง	4.86	.378	มากที่สุด
4. สามารถจัดทำเอกสารวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน	4.71	.488	มากที่สุด
5. สามารถนำผลการวัดและประเมินตามสภาพจริงไปใช้ ปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาหลักสูตรได้	4.71	.488	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.74	.453	มากที่สุด

จากตาราง 16 พบว่า ตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์
ด้านการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณา
องค์ประกอบเป็นรายตัวชี้วัดพบว่า ทุกตัวชี้วัดมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และวิธีการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ แสดงในตาราง 17

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้าน

องค์ประกอบของสมรรถนะ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความต้องการ
1. การสร้างและพัฒนาหลักสูตร	3.00	.742	ปานกลาง	4.76	.430	มากที่สุด
2. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	3.13	.702	ปานกลาง	4.73	.444	มากที่สุด
3. การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.90	.693	ปานกลาง	4.71	.454	มากที่สุด
4. การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้	2.79	.671	ปานกลาง	4.83	.374	มากที่สุด
5. การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง	2.70	.599	ปานกลาง	4.85	.355	มากที่สุด
เฉลี่ย	2.91	.711	ปานกลาง	4.78	.417	มากที่สุด

จากตาราง 17 พบว่า สภาพปัจจุบัน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.91$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ($\bar{X} = 3.13$) ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 3.00$) ด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 2.90$) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.79$) และด้านการวัดและการประเมินผล ตามสภาพจริง ($\bar{X} = 2.70$)

สภาพความต้องการพัฒนา สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมมีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการวัด และการประเมินผลตามสภาพจริง ($\bar{X} = 4.85$) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.83$) ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 4.76$) ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ($\bar{X} = 4.73$) และด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.71$)

2. ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ แสดงในตาราง 18 – 22

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร

การสร้างและพัฒนาหลักสูตร	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความต้องการ
1. สามารถวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้เรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรได้	2.97	.669	ปานกลาง	4.67	.479	มากที่สุด
2. มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบและโครงสร้างของหลักสูตร	3.03	.765	ปานกลาง	4.83	.379	มากที่สุด
3. มีความรู้ ความสามารถในการสร้างหลักสูตร	2.63	.669	ปานกลาง	4.80	.407	มากที่สุด
4. มีความสามารถในการเลือกใช้เทคนิคและวิธีการสอน	3.27	.691	ปานกลาง	4.87	.346	มากที่สุด
5. สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.53	.730	มาก	4.77	.430	มากที่สุด
6. สามารถประเมินหลักสูตรทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร	2.67	.711	ปานกลาง	4.63	.490	มากที่สุด
7. สามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรได้อย่างหลากหลาย	2.87	.571	ปานกลาง	4.73	.450	มากที่สุด
เฉลี่ย	3.00	.742	ปานกลาง	4.76	.430	มากที่สุด

จากตาราง 18 พบว่า สภาพปัจจุบัน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัดพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 1 ตัวชี้วัด คือ สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.53$) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 6 ตัวชี้วัด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยได้ดังนี้ มีความสามารถในการเลือกใช้เทคนิคและวิธีการสอน ($\bar{X} = 3.27$) มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบและโครงสร้างของหลักสูตร ($\bar{X} = 3.03$) สามารถวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้เรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรได้ ($\bar{X} = 2.97$) สามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรได้อย่างหลากหลาย ($\bar{X} = 2.87$) สามารถประเมินหลักสูตรทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร ($\bar{X} = 2.67$) และมีความรู้ ความสามารถในการสร้างหลักสูตร ($\bar{X} = 2.63$)

สภาพที่พึงประสงค์ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร โดยรวมมีความต้องการพัฒนาในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$) เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัดพบว่า มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุดทุกตัวชี้วัด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยได้ดังนี้ มีความสามารถในการเลือกใช้เทคนิคและวิธีการสอน ($\bar{X} = 4.87$) มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบและโครงสร้างของหลักสูตร ($\bar{X} = 4.83$) มีความรู้ ความสามารถในการสร้างหลักสูตร ($\bar{X} = 4.80$) สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.77$) สามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรได้อย่างหลากหลาย ($\bar{X} = 4.73$) สามารถวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้เรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรได้ ($\bar{X} = 4.67$) และสามารถประเมินหลักสูตรทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร ($\bar{X} = 4.63$)

ตาราง 19 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความต้องการ
1. มีความรู้ความเข้าใจปรัชญาการจัดการศึกษาของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	3.23	.728	ปานกลาง	4.87	.346	มากที่สุด
2. มีความรู้ความเข้าใจในหลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้ความสัมพันธ์โครงสร้างรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตร	3.07	.828	ปานกลาง	4.73	.450	มากที่สุด
3. สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	3.13	.681	ปานกลาง	4.57	.504	มากที่สุด
4. สามารถใช้อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยี เพื่อจัดการเรียนรู้ และสามารถเลือกใช้แหล่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	2.90	.803	ปานกลาง	4.90	.305	มากที่สุด
5. สามารถสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	3.30	.702	ปานกลาง	4.60	.498	มากที่สุด
เฉลี่ย	3.13	.753	ปานกลาง	4.73	.444	มากที่สุด

จากตาราง 19 พบว่า สภาพปัจจุบัน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กคน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาอนุบาลและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัดพบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ทุกตัวชี้วัดเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยได้ดังนี้ สามารถสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ($\bar{X} = 3.30$) มีความรู้ความเข้าใจปรัชญาการจัดการศึกษาของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ($\bar{X} = 3.23$) สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ($\bar{X} = 3.13$) มีความรู้ความเข้าใจในหลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ความสัมพันธ์โครงสร้างรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตร ($\bar{X} = 3.07$) และสามารถใช้อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยี เพื่อจัดการเรียนรู้ และสามารถเลือกใช้แหล่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ($\bar{X} = 2.90$)

สภาพที่พึงประสงค์ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กคน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาอนุบาลและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ โดยรวมมีความต้องการพัฒนาในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัดพบว่ามีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุดทุกตัวชี้วัด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยได้ดังนี้ สามารถใช้อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยี เพื่อจัดการเรียนรู้ และสามารถเลือกใช้แหล่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ($\bar{X} = 4.90$) มีความรู้ความเข้าใจปรัชญาการจัดการศึกษาของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ($\bar{X} = 4.87$) มีความรู้ความเข้าใจในหลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ความสัมพันธ์โครงสร้างรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตร ($\bar{X} = 4.73$) สามารถสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ($\bar{X} = 4.60$) และสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ($\bar{X} = 4.57$)

ตาราง 20 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความต้องการ
1. มีความรู้ ความเข้าใจหลักการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้	3.10	.607	ปานกลาง	4.63	.490	มากที่สุด
2. สามารถเลือกใช้รูปแบบหรือเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายเหมาะสมเพื่อพัฒนาผู้เรียนเต็มศักยภาพ	2.63	.718	ปานกลาง	4.67	.479	มากที่สุด
3. สามารถวิเคราะห์ จัดทำฐานข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนได้	2.60	.621	ปานกลาง	4.53	.507	มากที่สุด
4. สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้	3.03	.669	ปานกลาง	4.83	.379	มากที่สุด
5. สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝังส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	3.13	.681	ปานกลาง	4.90	.305	มากที่สุด
เฉลี่ย	2.90	.693	ปานกลาง	4.71	.454	มากที่สุด

จากตาราง 20 พบว่า สภาพปัจจุบัน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กคน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาอนุบาลและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.90$) เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัดพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ทุกตัวชี้วัดเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยได้ดังนี้ สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ปลูกฝังส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.13$) มีความรู้ ความเข้าใจหลักการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้ ($\bar{X} = 3.10$) สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.03$) สามารถเลือกใช้รูปแบบหรือเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายเหมาะสม เพื่อพัฒนาผู้เรียนเต็มศักยภาพ ($\bar{X} = 2.63$) และสามารถวิเคราะห์ จัดทำฐานข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนได้ ($\bar{X} = 2.60$)

สภาพที่พึงประสงค์ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กคน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาอนุบาลและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมมีความต้องการพัฒนาในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัดพบว่า มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุดทุกตัวชี้วัด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยได้ดังนี้ สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝังส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.90$) สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.83$) สามารถเลือกใช้รูปแบบหรือเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายเหมาะสม เพื่อพัฒนาผู้เรียนเต็มศักยภาพ ($\bar{X} = 4.67$) มีความรู้ ความเข้าใจหลักการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้ ($\bar{X} = 4.63$) และสามารถวิเคราะห์ จัดทำฐานข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนได้ ($\bar{X} = 4.53$)

ตาราง 21 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้

การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความต้องการ
1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการใช้และพัฒนาสื่อ	2.73	.640	ปานกลาง	4.77	.430	มากที่สุด
2. สามารถเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม	2.70	.702	ปานกลาง	4.87	.346	มากที่สุด
3. มีความสามารถออกแบบและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา	2.30	.596	น้อย	4.70	.466	มากที่สุด
4. มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตผลิตสื่อเพื่อจัดการเรียนรู้ได้	3.23	.568	ปานกลาง	4.93	.254	มากที่สุด
5. มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ สื่อและอุปกรณ์ช่วยสอน	2.97	.490	ปานกลาง	4.90	.305	มากที่สุด
เฉลี่ย	2.79	.671	ปานกลาง	4.83	.374	มากที่สุด

จากตาราง 21 พบว่า สภาพปัจจุบัน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ โดยรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.90$) เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัดพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 4 ตัวชี้วัด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยได้ดังนี้ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.23$) มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ สื่อ และอุปกรณ์ช่วยสอน ($\bar{X} = 2.97$) มีความรู้ความเข้าใจ

เกี่ยวกับหลักการใช้และพัฒนาสื่อ ($\bar{X} = 2.73$) และสามารถเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ($\bar{X} = 2.70$) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย 1 ตัวชี้วัด คือ มีความสามารถออกแบบและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา ($\bar{X} = 2.30$)

สภาพที่พึงประสงค์ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ โดยรวมมีความต้องการพัฒนาในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$) เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัดพบว่า มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุดทุกตัวชี้วัด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยได้ดังนี้ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.93$) มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ สื่อ และอุปกรณ์ช่วยสอน ($\bar{X} = 4.90$) สามารถเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ($\bar{X} = 4.87$) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการใช้และพัฒนาสื่อ ($\bar{X} = 4.77$) และมีความสามารถออกแบบและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.70$)

ตาราง 22 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง

การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความต้องการ
1. มีความรู้ ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง	3.00	.525	ปานกลาง	4.93	.254	มากที่สุด
2. สามารถวัดและประเมินผลตามสภาพจริงได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด	2.77	.626	ปานกลาง	4.90	.305	มากที่สุด
3. สามารถสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผลตามสภาพจริง	2.43	.504	น้อย	4.87	.346	มากที่สุด
4. สามารถจัดทำเอกสารวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	2.80	.551	ปานกลาง	4.80	.407	มากที่สุด
5. สามารถนำผลการวัดและประเมินตามสภาพจริงไปใช้ปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาหลักสูตรได้	2.50	.630	ปานกลาง	4.77	.430	มากที่สุด
เฉลี่ย	2.70	.599	ปานกลาง	4.85	.355	มากที่สุด

จากตาราง 22 พบว่า สภาพปัจจุบัน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง โดยรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัดพบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 4 ตัวชี้วัดเรียงลำดับ จากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยได้ดังนี้ มีความรู้ ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ($\bar{X} = 3.00$) สามารถจัดทำเอกสารวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของหลักสูตรการศึกษาอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ($\bar{X} = 2.80$) สามารถวัดและประเมินผลตามสภาพจริงได้สอดคล้องกับ มาตรฐาน การเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด ($\bar{X} = 2.77$) และสามารถ นำผลการวัดและประเมินตามสภาพจริงไปใช้ปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาหลักสูตรได้ ($\bar{X} = 2.50$)

สภาพที่พึงประสงค์ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง โดยรวมมีความต้องการพัฒนาในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$) เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัดพบว่ามีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุดทุกตัวชี้วัด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยได้ดังนี้ มีความรู้ ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ($\bar{X} = 4.93$) สามารถวัดและประเมินผลตามสภาพจริงได้สอดคล้องกับมาตรฐาน การเรียนรู้และเป้าหมาย ในการพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด ($\bar{X} = 4.90$) สามารถสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและ ประเมินผลตาม สภาพจริง ($\bar{X} = 4.87$) สามารถจัดทำเอกสารวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของ หลักสูตรการศึกษาอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ($\bar{X} = 4.80$) และสามารถนำผลการวัดและ ประเมินตามสภาพจริงไปใช้ปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาหลักสูตรได้ ($\bar{X} = 4.77$)

3. วิธีเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้สอบถามแนวทางการพัฒนาสมรรถนะ จากวิธีการพัฒนาที่ได้จากการศึกษาเอกสาร รวม 10 วิธีการ ได้แก่ การฝึกอบรม/ประชุมเชิงปฏิบัติการ (Training/workshop) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Site visit) การสัมมนา (Seminar) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-learning) การระดมสมอง (Brain Storming) การสอนงาน (Coaching) ภาระบวการพี่เลี้ยง (Mentoring) การใช้แผนพัฒนารายบุคคล (ID PLAN) การเป็นวิทยากรภายใน (Internal Trainer) และการนิเทศ (Supervising) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะโดยสรุปวิธีการที่ควรใช้ในการพัฒนา ดังรายละเอียดในตาราง 23

ตาราง 23 ความถี่ ร้อยละ และอันดับของวิธีเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 ที่ได้จากผู้ตอบแบบสอบถาม

วิธีการพัฒนาสมรรถนะ	ความถี่	ร้อยละ	อันดับ
1. การฝึกอบรม/ประชุมเชิงปฏิบัติการ (Training/workshop)	28	93.33	1
2. การสัมมนา (Seminar)	21	70	7
3. การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Site visit)	27	90	2
4. การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-learning)	25	83.33	4
5. การระดมสมอง (Brain Storming)	19	63.33	8
6. การสอนงาน (Coaching)	24	80	6
7. การใช้แผนพัฒนารายบุคคล (ID PLAN)	18	60	9
8. การเป็นวิทยากรภายใน (Internal Trainer)	16	53.33	10
9. ภาระบวการพี่เลี้ยง (Mentoring)	26	86.66	3
10. การนิเทศ (Supervising)	25	83.33	4

จากตารางที่ 23 พบว่า วิธีเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม พิจารณาจากการจัดอันดับวิธีการ ที่มีร้อยละมากกว่า 70 เรียงจากมากไปน้อยตามลำดับคือ การฝึกอบรม/ประชุมเชิงปฏิบัติการ (Training/workshop) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Site visit) ภาระบวการพี่เลี้ยง (Mentoring) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-learning) การนิเทศ (Supervising) และการสอนงาน (Coaching)

ระยะที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

1. ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็น ดังตาราง 24 – 29

ตาราง 24 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และสภาพความต้องการของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวม

องค์ประกอบสมรรถนะ	D	I	PNI_{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. การสร้างและพัฒนาหลักสูตร	3.00	4.76	0.58	4
2. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	3.13	4.73	0.51	5
3. การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.90	4.71	0.62	3
4. การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้	2.79	4.83	0.73	2
5. การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง	2.70	4.85	0.79	1

จากตาราง 24 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง ($PNI_{\text{modified}} = 0.79$) ลำดับที่ 2 ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.73$)

ลำดับที่ 3 ด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($PNI_{\text{modified}} = 0.62$) ลำดับที่ 4 ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{\text{modified}} = 0.58$) และลำดับที่ 5 ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ($PNI_{\text{modified}} = 0.58$)

ตาราง 25 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และสภาพความต้องการของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร

ตัวชี้วัดสมรรถนะ	D	I	PNI_{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. สามารถวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้เรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรได้	2.97	4.67	0.57	5
2. มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบและโครงสร้างของหลักสูตร	3.03	4.83	0.59	4
3. มีความรู้ ความสามารถในการสร้างหลักสูตร	2.63	4.80	0.84	1
4. มีความสามารถในการเลือกใช้เทคนิคและวิธีการสอน	3.27	4.87	0.48	6
5. สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.53	4.77	0.35	7
6. สามารถประเมินหลักสูตรทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร	2.67	4.63	0.73	2
7. สามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรได้อย่างหลากหลาย	2.87	4.73	0.64	3

จากตาราง 25 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองสูงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านองค์ประกอบการสร้างและพัฒนาหลักสูตร เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 มีความรู้ ความสามารถในการสร้างหลักสูตร ($PNI_{\text{modified}} = 0.84$) ลำดับที่ 2 สามารถประเมินหลักสูตรทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร ($PNI_{\text{modified}} = 0.73$) ลำดับที่ 3 สามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรได้อย่างหลากหลาย ($PNI_{\text{modified}} = 0.64$) ลำดับที่ 4 มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบและโครงสร้างของหลักสูตร ($PNI_{\text{modified}} = 0.59$) ลำดับที่ 5 สามารถวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้เรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรได้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.57$) ลำดับที่ 6 มีความสามารถในการเลือกใช้เทคนิคและวิธีการสอน ($PNI_{\text{modified}} = 0.48$) และลำดับที่ 7 สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($PNI_{\text{modified}} = 0.35$)

ตาราง 26 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และสภาพความต้องการของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาอนุกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่

ตัวชี้วัดสมรรถนะ	D	I	PNI_{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. มีความรู้ความเข้าใจปรัชญาการจัดการศึกษาของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	3.23	4.87	0.50	3
2. มีความรู้ความเข้าใจในหลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ความสัมพันธ์โครงสร้างรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตร	3.07	4.73	0.54	2
3. สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	3.13	4.57	0.46	4
4. สามารถใช้อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยี เพื่อจัดการเรียนรู้ และสามารถเลือกใช้แหล่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	2.90	4.90	0.68	1
5. สามารถสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	3.30	4.60	0.39	5

จากตาราง 26 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองสูงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านองค์ประกอบการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 สามารถใช้อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยี เพื่อจัดการเรียนรู้ และสามารถเลือกใช้แหล่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ($PNI_{\text{modified}} = 0.68$) ลำดับที่ 2 มีความรู้ความเข้าใจในหลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ความสัมพันธ์โครงสร้างรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตร ($PNI_{\text{modified}} = 0.54$) ลำดับที่ 3 มีความรู้ความเข้าใจปรัชญาการจัดการศึกษาของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ($PNI_{\text{modified}} = 0.50$) ลำดับที่ 4 สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ($PNI_{\text{modified}} = 0.46$) และลำดับที่ 5 สามารถสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ($PNI_{\text{modified}} = 0.39$)

ตาราง 27 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และสภาพความต้องการของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวชี้วัดสมรรถนะ	D	I	PNI_{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. มีความรู้ ความเข้าใจหลักการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้	3.10	4.63	0.49	5
2. สามารถเลือกใช้รูปแบบหรือเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายเหมาะสม เพื่อพัฒนาผู้เรียนเต็มศักยภาพ	2.63	4.67	0.77	1
3. สามารถวิเคราะห์ จัดทำฐานข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนได้	2.60	4.53	0.74	2
4. สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้	3.03	4.83	0.59	3
5. สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝังส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	3.13	4.90	0.56	4

จากตาราง 27 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองสูงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านองค์ประกอบการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 สามารถเลือกใช้รูปแบบหรือเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายเหมาะสม เพื่อพัฒนาผู้เรียนเต็มศักยภาพ ($PNI_{\text{modified}} = 0.77$) ลำดับที่ 2 สามารถวิเคราะห์ จัดทำฐานข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ของผู้เรียนได้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.74$) ลำดับที่ 3 สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.59$) ลำดับที่ 4 สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝังส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.56$) และลำดับที่ 5 มีความรู้ ความเข้าใจหลักการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.49$)

ตาราง 28 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และสภาพความต้องการของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้

ตัวชี้วัดสมรรถนะ	D	I	PNI_{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการใช้และพัฒนาสื่อ	2.73	4.77	0.74	3
2. สามารถเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม	2.70	4.87	0.80	2
3. มีความสามารถออกแบบและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา	2.30	4.70	1.04	1
4. มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเพื่อจัดการเรียนรู้ได้	3.23	4.93	0.52	5
5. มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ สื่อ และอุปกรณ์ช่วยสอน	2.97	4.90	0.64	4

จากตาราง 28 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านองค์ประกอบการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 มีความสามารถออกแบบและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 1.04$) ลำดับที่ 2 สามารถเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ($PNI_{\text{modified}} = 0.80$) ลำดับที่ 3 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการใช้และพัฒนาสื่อ ($PNI_{\text{modified}} = 0.74$) ลำดับที่ 4 มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ สื่อ และอุปกรณ์ช่วยสอน ($PNI_{\text{modified}} = 0.64$) และ ลำดับที่ 5 มีความสามารถ

ในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตผลิตสื่อเพื่อจัดการเรียนรู้ได้

$$(PNI_{\text{modified}} = 0.52)$$

ตาราง 29 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน และสภาพความต้องการของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง

ตัวชี้วัดสมรรถนะ	D	I	PNI_{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. มีความรู้ ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง	3.00	4.93	0.64	5
2. สามารถวัดและประเมินผลตามสภาพจริงได้ สอดคล้องกับมาตรฐาน การเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด	2.77	4.90	0.76	3
3. สามารถสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผลตามสภาพจริง	2.43	4.87	1.00	1
4. สามารถจัดทำเอกสารวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	2.80	4.80	0.71	4
5. สามารถนำผลการวัดและประเมินตามสภาพจริงไปใช้ปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาหลักสูตรได้	2.50	4.77	0.90	2

ตาราง 29 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านองค์ประกอบการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 สามารถสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ($PNI_{\text{modified}} = 1.00$) ลำดับที่ 2 สามารถนำผลการวัดและประเมินตามสภาพจริงไปใช้ปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาหลักสูตรได้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.90$) ลำดับที่ 3 สามารถวัดและประเมินผลตามสภาพจริงได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด ($PNI_{\text{modified}} = 0.76$) ลำดับที่ 4 สามารถจัดทำเอกสารวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ($PNI_{\text{modified}} = 0.71$) และลำดับที่ 5 มีความรู้ ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ($PNI_{\text{modified}} = 0.64$)

2. นำผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และวิธีเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ นำมาสังเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่จะนำไปสู่การร่างโปรแกรมรายละเอียดการสังเคราะห์ รวมถึงวิธีการพัฒนาและกิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนา ดังแสดงในตาราง 30 – 34

ตาราง 30 ผลการสังเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ลำดับความสำคัญจำเป็น เพื่อใช้ในการพัฒนาโปรแกรมฯ สมรรถนะด้านการสร้าง และพัฒนาหลักสูตร

ตัวชี้วัดสมรรถนะ	ผลจากการสำรวจ		ลำดับความ ต้องการจำเป็น ในการพัฒนา	ผลการสังเคราะห์เพื่อนำ ไปสู่การพัฒนาโปรแกรมฯ	วิธีการพัฒนา สมรรถนะ	กิจกรรมที่ใช้ ในการพัฒนา
	สภาพ ปัจจุบัน	สภาพที่พึง ประสงค์				
1. สามารถวิเคราะห์ปัญหา และความต้องการของ ผู้เรียน เพื่อกำหนด เป้าหมายของหลักสูตรได้	ปานกลาง	มากที่สุด	5	1. ส่งเสริมให้ครูจัดทำ วิเคราะห์ปัญหาและความ ต้องการของผู้เรียน เพื่อ กำหนดเป้าหมายของ หลักสูตร	- ฝึกอบรมหลัก จิตวิทยาในการจัดการ เรียนรู้ และร่วมกัน กำหนดเป้าหมายของ หลักสูตร	1. ฝึกอบรม/ ประชุมเชิง ปฏิบัติการ 2. กิจกรรม การเรียนรู้
2. มีความรู้ความเข้าใจ องค์ประกอบและ โครงสร้างของหลักสูตร	ปานกลาง	มากที่สุด	4	2. ให้ความรู้เกี่ยวกับ องค์ประกอบและโครงสร้าง ของหลักสูตร	- ฝึกอบรมการสร้าง หลักสูตร - คุรุศึกษาหลักสูตร ด้วยตนเอง	ด้วยตนเอง 3. ใช้กิจกรรม กระบวนการ พี่เลี้ยง
3. มีความรู้ ความสามารถ ในการสร้างหลักสูตร	ปานกลาง	มากที่สุด	1	3. ส่งเสริมให้ครูสร้างและ จัดทำหลักสูตร	- ฝึกอบรมสร้าง สมรรถนะครูในการ จัดทำหลักสูตร	4. กิจกรรม แลกเปลี่ยน เรียนรู้

ตาราง 30 ผลการสังเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ลำดับความต้องการจำเป็น เพื่อใช้ในการพัฒนาโปรแกรมฯ สมรรถนะด้านการสร้าง และพัฒนาหลักสูตร (ต่อ)

ตัวชี้วัดสมรรถนะ	ผลจากการสำรวจ		ลำดับความ ต้องการจำเป็น ในการพัฒนา	ผลการสังเคราะห์ เพื่อนำ ไปสู่การพัฒนาโปรแกรมฯ	วิธีการพัฒนา สมรรถนะ	กิจกรรมที่ใช้ ในการพัฒนา
	สภาพ ปัจจุบัน	สภาพที่พึง ประสงค์				
4. มีความสามารถในการเลือกใช้เทคนิคและวิธีการสอน	ปานกลาง	มากที่สุด	6	4. ส่งเสริมให้ครูได้เลือกใช้เทคนิคและวิธีการสอนในการพัฒนาหลักสูตร	- กำหนดให้ครูได้เลือกเทคนิควิธีการสอนในการสร้างหลักสูตร	5. กิจกรรมการสอนงาน 6. การนิเทศติดตาม/ ประเมินผล
5. สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	ปานกลาง	มากที่สุด	7	5. ติดตามการนำหลักสูตรไปใช้	- ใช้กระบวนการนิเทศการจัดการเรียนรู้	7. กิจกรรมทบทวนหลังการปฏิบัติ (AAR)
6. สามารถประเมินหลักสูตรทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร	ปานกลาง	มากที่สุด	2	6. ส่งเสริมให้ครูได้มีการประเมินหลักสูตรทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร	- จัดการประเมินผลการใช้หลักสูตร	
7. สามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรได้อย่างหลากหลาย	ปานกลาง	มากที่สุด	3	7. ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง	- จัดให้มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร	

จากตาราง 30 แสดงว่า องค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและ การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ องค์ประกอบสมรรถนะที่ 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร มีกิจกรรมที่ต้องพัฒนา 7 กิจกรรม ประกอบด้วย ฝึกอบรม/ประชุมเชิงปฏิบัติการ กิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยตนเอง ช้กิจกรรมกระบวนการที่เลี้ยง กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมการสอนงาน การนิเทศติดตาม/ประเมินผล และกิจกรรมทบทวนหลังการปฏิบัติ (AAR)

ตาราง 31 ผลการสังเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ลำดับความต้องการจำเป็น เพื่อใช้ในการพัฒนาโปรแกรมฯ สมรรถนะด้าน การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่

ตัวชี้วัดสมรรถนะ	ผลจากการสำรวจ		ลำดับความ ต้องการจำเป็น ในการพัฒนา	ผลการสังเคราะห์เพื่อนำ ไปสู่การพัฒนาโปรแกรมฯ	วิธีการพัฒนา สมรรถนะ	กิจกรรมที่ใช้ ในการพัฒนา
	สภาพ ปัจจุบัน	สภาพที่พึง ประสงค์				
1. มีความรู้ความเข้าใจ ปรัชญาการจัดการศึกษา ของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	ปานกลาง	มากที่สุด	3	1. ให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญา การศึกษาผู้ใหญ่	- ฝึกอบรมครูเรื่อง หลักปรัชญาการศึกษา ผู้ใหญ่	1. ฝึกอบรม/ ประชุมเชิง ปฏิบัติการ

ตาราง 31 ผลการสังเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ลำดับความต้องการจำเป็น เพื่อใช้ในการพัฒนาโปรแกรมฯ สมรรถนะด้าน
การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ (ต่อ)

ตัวชี้วัดสมรรถนะ	ผลจากการสำรวจ		ลำดับความ ต้องการจำเป็น ในการพัฒนา	ผลการสังเคราะห์เพื่อนำ ไปสู่การพัฒนาโปรแกรมฯ	วิธีการพัฒนา สมรรถนะ	กิจกรรมที่ใช้ ในการพัฒนา
	สภาพ ปัจจุบัน	สภาพที่พึง ประสงค์				
2. มีความรู้ความเข้าใจ ในหลักการออกแบบ การจัดการเรียนรู้ ความสัมพันธ์โครงสร้าง รายวิชา มาตรฐาน การเรียนรู้และตัวชี้วัด ตามหลักสูตร	ปานกลาง	มากที่สุด	2	2. ให้ความรู้เกี่ยวกับ หลักการออกแบบการจัดการ เรียนรู้ โครงสร้างรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้และ ตัวชี้วัด หลักสูตรการศึกษา นอกระบบระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	- ฝึกอบรมการ ออกแบบการจัดการ เรียนรู้ - ครูศึกษามาตรฐาน การเรียนรู้ ตัวชี้วัด ด้วยตนเอง	2. กิจกรรม การเรียนรู้ ด้วยตนเอง 3. กิจกรรม แลกเปลี่ยน เรียนรู้
3. สามารถออกแบบการ จัดการเรียนรู้ได้เหมาะสม กับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	ปานกลาง	มากที่สุด	4	3. จัดให้ครูออกแบบการ จัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่	- ครูร่วมกันออกแบบ การจัดการเรียนรู้ สำหรับผู้ใหญ่	

ตาราง 31 ผลการสังเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ลำดับความต้องการจำเป็น เพื่อใช้ในการพัฒนาโปรแกรมฯ สมรรถนะด้าน
การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ (ต่อ)

ตัวชี้วัดสมรรถนะ	ผลจากการสำรวจ		ลำดับความ ต้องการจำเป็น ในการพัฒนา	ผลการสังเคราะห์เพื่อนำ ไปสู่การพัฒนาโปรแกรมฯ	วิธีการพัฒนา สมรรถนะ	กิจกรรมที่ใช้ ในการพัฒนา
	สภาพ ปัจจุบัน	สภาพที่พึง ประสงค์				
4. สามารถใช้อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยี เพื่อจัดการ เรียนรู้ และสามารถ เลือกใช้แหล่งการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่ เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่เป็น ผู้ใหญ่	ปานกลาง	มากที่สุด	1	4. จัดให้ครูเลือกใช้สื่อ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้เพื่อ จัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่	- ครูร่วมกันออกแบบ การเลือกใช้สื่อ เทคโนโลยี แหล่ง เรียนรู้เพื่อจัดการ เรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่	4. กิจกรรม ทบทวนหลัง การปฏิบัติ (AAR)
5. สามารถสร้าง บรรยากาศและ สภาพแวดล้อมทางการ เรียนรู้ที่เหมาะสมกับ ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	ปานกลาง	มากที่สุด	5	5. ส่งเสริมให้ครูสร้าง บรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ในการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่	- ครูร่วมกันสร้าง บรรยากาศและ สิ่งแวดล้อมในการ เรียนรู้	

จากตาราง 31 แสดงว่า องค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กคน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาออกระบบและ การศึกษาออกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ องค์ประกอบสมรรถนะที่ 2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ มีกิจกรรมที่ต้องพัฒนา 4 กิจกรรม ประกอบด้วย ฝึกอบรม/ประชุมเชิงปฏิบัติการ กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชี้ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกิจกรรมทบทวนหลังการปฏิบัติ (AAR)

ตาราง 32 ผลการสังเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ลำดับความต้องการจำเป็น เพื่อใช้ในการพัฒนาโปรแกรมฯ สมรรถนะด้าน การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวชี้วัดสมรรถนะ	ผลจากการสำรวจ		ลำดับความ ต้องการจำเป็น ในการพัฒนา	ผลการสังเคราะห์เพื่อนำ ไปสู่การพัฒนาโปรแกรมฯ	วิธีการพัฒนา สมรรถนะ	กิจกรรมที่ใช้ ในการพัฒนา
	สภาพ ปัจจุบัน	สภาพที่พึง ประสงค์				
1. มีความรู้ ความเข้าใจ หลักการส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ด้วยตนเองและ สามารถจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้	ปานกลาง	มากที่สุด	5	1. ให้ความรู้วิธีการส่งเสริม ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง 2. จัดให้ครูกำหนดความ ต้องการของผู้เรียนเพื่อ จัดการเรียนการสอน	- ฝึกอบรมครูเรื่องการ ส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเอง - ครูร่วมกันกำหนด ความต้องการของ ผู้เรียนเพื่อจัดทำ แผนการสอน	1. ฝึกอบรม/ ประชุมเชิง ปฏิบัติการ

ตาราง 32 ผลการสังเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ลำดับความต้องการจำเป็น เพื่อใช้ในการพัฒนาโปรแกรมฯ สมรรถนะด้าน
การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ต่อ)

ตัวชี้วัดสมรรถนะ	ผลจากการสำรวจ		ลำดับความ ต้องการจำเป็น ในการพัฒนา	ผลการสังเคราะห์เพื่อนำ ไปสู่การพัฒนาโปรแกรมฯ	วิธีการพัฒนา สมรรถนะ	กิจกรรมที่ใช้ ในการพัฒนา
	สภาพ ปัจจุบัน	สภาพที่พึง ประสงค์				
2. สามารถเลือกใช้รูปแบบหรือเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายเหมาะสม เพื่อพัฒนาผู้เรียนเต็มศักยภาพ	ปานกลาง	มากที่สุด	1	3. ส่งเสริมให้ครูเลือกเทคนิควิธีการในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน	- ฝึกอบรมครูเรื่องเทคนิคและวิธีการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน	2. กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3. กิจกรรม
3. สามารถวิเคราะห์จัดทำฐานข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนได้	ปานกลาง	มากที่สุด	2	4. จัดให้ครูมีการจัดทำฐานข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล	- กำหนดให้ครูจัดทำฐานข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล - ใช้การนิเทศติดตามการจัดทำฐานข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล	แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4. กิจกรรมการสอนงาน 5. การนิเทศติดตาม/ ประเมินผล
4. สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้	ปานกลาง	มากที่สุด	3	5. จัดส่งเสริมให้มีการหาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา เพื่อจัดการเรียนรู้	- จัดทำฐานข้อมูลทำเนียบแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาเพื่อจัดการเรียนรู้	

ตาราง 32 ผลการสังเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ลำดับความต้องการจำเป็น เพื่อใช้ในการพัฒนาโปรแกรมฯ สมรรถนะด้าน
การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ต่อ)

ตัวชี้วัดสมรรถนะ	ผลจากการสำรวจ		ลำดับความ ต้องการจำเป็น ในการพัฒนา	ผลการสังเคราะห์เพื่อนำ ไปสู่การพัฒนาโปรแกรมฯ	วิธีการพัฒนา สมรรถนะ	กิจกรรมที่ใช้ ในการพัฒนา
	สภาพ ปัจจุบัน	สภาพที่พึง ประสงค์				
5. สามารถจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่ปลูกฝัง ส่งเสริมคุณลักษณะที่พึง ประสงค์และสมรรถนะ สำคัญของผู้เรียน	ปานกลาง	มากที่สุด	4	6. ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ให้กับผู้เรียน	- ร่วมกันกำหนด กิจกรรมเพื่อส่งเสริม คุณลักษณะที่พึง ประสงค์ให้กับผู้เรียน	6. กิจกรรม ทบทวนหลัง การปฏิบัติ (AAR)

จากตาราง 32 แสดงว่า องค์กรประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาานอกระบบและ
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ องค์กรประกอบสมรรถนะที่ 3 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้
สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ มีกิจกรรมที่จะต้องพัฒนา 6 กิจกรรม ประกอบด้วย ฝึกอบรม/ประชุมเชิงปฏิบัติการ กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมการสอนงาน การนิเทศติดตาม/ประเมินผล และกิจกรรมทบทวนหลังการปฏิบัติ (AAR)

ตาราง 33 ผลการสังเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ลำดับความต้องการจำเป็น เพื่อใช้ในการพัฒนาโปรแกรมฯ สมรรถนะด้าน
การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้

ตัวชี้วัดสมรรถนะ	ผลจากการสำรวจ		ลำดับความ ต้องการจำเป็น ในการพัฒนา	ผลการสังเคราะห์เพื่อนำ ไปสู่การพัฒนาโปรแกรมฯ	วิธีการพัฒนา สมรรถนะ	กิจกรรมที่ใช้ ในการพัฒนา
	สภาพ ปัจจุบัน	สภาพที่พึง ประสงค์				
1. มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักการใช้และ พัฒนาสื่อ	มากที่สุด	มากที่สุด	3	1. ให้ความรู้หลักการใช้และ พัฒนาสื่อ	- ฝึกอบรมการใช้และ พัฒนาสื่อเพื่อจัดการ เรียนรู้	1. ฝึกอบรม/ ประชุมเชิง ปฏิบัติการ
2. สามารถเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ในการจัดการเรียนรู้อย่าง เหมาะสม	มากที่สุด	มากที่สุด	2	2. ส่งเสริมให้ครูเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีใน การจัดการเรียนรู้	- ครูร่วมกันเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีในการ จัดการเรียนรู้	2. กิจกรรม การเรียนรู้ด้วย ตนเอง 3. กิจกรรม
3. มีความสามารถ ออกแบบและสร้าง นวัตกรรมทางการศึกษา	น้อย	มากที่สุด	1	3. กำหนดและส่งเสริมให้ครู มีการออกแบบและสร้าง นวัตกรรมทางการศึกษา	- ฝึกอบรมการพัฒนา นวัตกรรมทาง การศึกษา - ครูร่วมกันออกแบบ และสร้างนวัตกรรม ทางการศึกษา	แลกเปลี่ยน เรียนรู้

ตาราง 33 ผลการสังเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ลำดับความจำเป็น เพื่อใช้ในการพัฒนาโปรแกรมฯ สมรรถนะด้าน
การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ (ต่อ)

ตัวชี้วัดสมรรถนะ	ผลจากการสำรวจ		ลำดับความ ต้องการจำเป็น ในการพัฒนา	ผลการสังเคราะห์เพื่อนำ ไปสู่การพัฒนาโปรแกรมฯ	วิธีการพัฒนา สมรรถนะ	กิจกรรมที่ใช้ ในการพัฒนา
	สภาพ ปัจจุบัน	สภาพที่พึง ประสงค์				
4. มีความสามารถในการ ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ หรือเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต ผลิตสื่อเพื่อจัดการเรียนรู้ได้	มากที่สุด	มากที่สุด	5	4. ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยี ผลิตสื่อในการจัดการเรียนรู้	- ฝึกอบรมการใช้ เทคโนโลยีในการผลิต สื่อการเรียนการสอน - ครูร่วมกันผลิตสื่อ การเรียนการสอน	4. กิจกรรม การสอนงาน 5. กิจกรรม ทบทวนหลัง การปฏิบัติ (AAR)
5. มีทักษะในการใช้ คอมพิวเตอร์ สื่อ และ อุปกรณ์ช่วยสอน	มากที่สุด	มากที่สุด	4	5. ส่งเสริมให้ครูได้ฝึกทักษะ การใช้คอมพิวเตอร์ สื่อ เพื่อ ช่วยในการสอน	- ฝึกอบรมการใช้ คอมพิวเตอร์ สื่อ เพื่อ ช่วยในการสอน - ศึกษาเรียนรู้ด้วย ตนเอง	

จากตาราง 33 แสดงว่า องค์กรประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาอกระบบและ
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ องค์กรประกอบสมรรถนะที่ 4 การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยี
จัดการเรียนรู้ มีกิจกรรมที่จะต้องพัฒนา 5 กิจกรรม ประกอบด้วย ฝึกอบรม/ประชุมเชิงปฏิบัติการ กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมการสอนงาน และกิจกรรมทบทวนหลังการปฏิบัติ (AAR)

ตาราง 34 ผลการสังเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ลำดับความสำคัญจำเป็น เพื่อใช้ในการพัฒนาโปรแกรมฯ สมรรถนะด้าน
การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง

ตัวชี้วัดสมรรถนะ	ผลจากการสำรวจ		ลำดับความ ต้องการจำเป็น ในการพัฒนา	ผลการสังเคราะห์เพื่อนำ ไปสู่การพัฒนาโปรแกรมฯ	วิธีการพัฒนา สมรรถนะ	กิจกรรมที่ใช้ ในการพัฒนา
	สภาพ ปัจจุบัน	สภาพที่พึง ประสงค์				
1. มีความรู้ ความเข้าใจ หลักการวัดและ ประเมินผลตามสภาพจริง	ปานกลาง	มากที่สุด	5	1. ให้ความรู้หลักการวัดและ ประเมินผลตามสภาพจริง	- ฝึกอบรมเรื่อง หลักการวัดและ ประเมินผลตาม สภาพจริง	1. ฝึกอบรม/ ประชุมเชิง ปฏิบัติการ 2. กิจกรรม
2. สามารถวัดและ ประเมินผลตามสภาพจริง ได้สอดคล้องกับมาตรฐาน การเรียนรู้และเป้าหมาย ในการพัฒนาผู้เรียนตาม ที่หลักสูตรกำหนด	ปานกลาง	มากที่สุด	3	2. กำหนดและส่งเสริมให้ ครูวัดและประเมินผลตาม สภาพจริงและสอดคล้องกับ หลักสูตร	- ร่วมกันกำหนด วิธีการวัดและ ประเมินผลตามสภาพ จริงที่สอดคล้องกับ หลักสูตร	การเรียนรู้ด้วย ตนเอง

ตาราง 34 ผลการสังเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ลำดับความต้องการจำเป็น เพื่อใช้ในการพัฒนาโปรแกรมฯ สมรรถนะด้าน การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง (ต่อ)

ตัวชี้วัดสมรรถนะ	ผลจากการสำรวจ		ลำดับความ ต้องการจำเป็น ในการพัฒนา	ผลการสังเคราะห์เพื่อนำ ไปสู่การพัฒนาโปรแกรมฯ	วิธีการพัฒนา สมรรถนะ	กิจกรรมที่ใช้ ในการพัฒนา
	สภาพ ปัจจุบัน	สภาพที่พึง ประสงค์				
3. สามารถสร้างและหา คุณภาพเครื่องมือวัดและ ประเมินผลตามสภาพจริง	น้อย	มากที่สุด	1	3. กำหนดให้มีการหา คุณภาพเครื่องมือวัดและ ประเมินผล	- ฝึกอบรมเรื่องการ สร้างและหาคุณภาพ เครื่องมือวัดผล/ ประเมินผล	3. กิจกรรม แลกเปลี่ยน เรียนรู้ 4. การนิเทศ
4. สามารถจัดทำเอกสาร วัดและประเมินผลตาม สภาพจริงของหลักสูตร การศึกษานอกระบบระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	ปานกลาง	มากที่สุด	4	4. จัดให้มีเอกสารสำหรับ วัดและประเมินผลตามสภาพ จริงของหลักสูตรการศึกษา นอกระบบระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	- ร่วมกันกำหนดและ จัดทำเอกสารการวัด และประเมินผลตาม สภาพจริงของ หลักสูตรการศึกษา นอกระบบระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	ติดตาม/ ประเมินผล

ตาราง 34 ผลการสังเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ลำดับความจำเป็น เพื่อใช้ในการพัฒนาโปรแกรมฯ สมรรถนะด้าน
การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง (ต่อ)

ตัวชี้วัดสมรรถนะ	ผลจากการสำรวจ		ลำดับความ ต้องการจำเป็น ในการพัฒนา	ผลการสังเคราะห์เพื่อนำ ไปสู่การพัฒนาโปรแกรมฯ	วิธีการพัฒนา สมรรถนะ	กิจกรรมที่ใช้ ในการพัฒนา
	สภาพ ปัจจุบัน	สภาพที่พึง ประสงค์				
5. สามารถนำผลการวัด และประเมินตามสภาพจริง ไปใช้ปรับปรุงกระบวนการ จัดการเรียนรู้และพัฒนา หลักสูตรได้	ปานกลาง	มากที่สุด	2	5. กำหนดให้ครูมีการนำผล การประเมินเพื่อการพัฒนา หลักสูตร	- ร่วมกันปรับปรุงและ พัฒนาหลักสูตร - ใช้การนิเทศติดตาม การปรับปรุงและ พัฒนาหลักสูตร	5. กิจกรรม ทบทวนหลัง การปฏิบัติ (AAR)

จากตาราง 34 แสดงว่า องค์กรประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ องค์กรประกอบสมรรถนะที่ 5 การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง มีกิจกรรมที่จะต้องพัฒนา 5 กิจกรรม ประกอบด้วย ฝึกอบรม/ประชุมเชิงปฏิบัติการ กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การนิเทศติดตาม/ประเมินผล และกิจกรรมทบทวนหลังการปฏิบัติ (AAR)

สำหรับกิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยจึงได้นำมาสรุปกิจกรรมที่ใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 โดยมีกิจกรรมที่จะร่วมกันดำเนินการดังต่อไปนี้

- 1) การฝึกอบรม/ประชุมเชิงปฏิบัติการ (Training/workshop)
- 2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-learning)
- 3) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Site visit)
- 4) กระบวนการพี่เลี้ยง (Mentoring)
- 5) การสอนงาน (Coaching) และ
- 6) การนิเทศ (Supervising) เมื่อนำทั้ง 6 กิจกรรมมาพิจารณาถึงความสัมพันธ์กับองค์กรประกอบต่าง ๆ ทั้ง 5 องค์กรประกอบ ที่ทำให้เกิดการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์เป็นตารางสรุปกิจกรรมการพัฒนาที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของกิจกรรมการพัฒนาในองค์กรประกอบต่าง ๆ ทั้ง 5 องค์กรประกอบ แสดงดังตาราง 35

ตาราง 35 สรุปวิธีการที่ใช้ในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21
สังกัด ศูนย์การศึกษาณอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ
หนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

องค์ประกอบการเสริมสร้าง สมรรถนะ วิธีการที่ใช้ในการพัฒนา	1. การสร้างและพัฒนาหลักสูตร	2. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่	3. การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4. การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้	5. การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง
1. การฝึกอบรม/ประชุมเชิงปฏิบัติการ (Training/workshop)	✓	✓	✓	✓	✓
2. การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-learning)	✓	✓	✓	✓	✓
3. การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Site visit)	✓		✓	✓	
4. กระบวนการพี่เลี้ยง (Mentoring)	✓	✓	✓	✓	
5. การสอนงาน (Coaching)	✓	✓	✓	✓	
6. การนิเทศ (Supervising)	✓	✓	✓	✓	✓

ผู้วิจัยจึงได้นำผลการวิจัยมายกร่างโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาณอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ
หนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อทำการตรวจสอบยืนยันด้วยวิธีดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม
(Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิต่อไป

3. การตรวจสอบ ยืนยัน โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.
ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัด
กาฬสินธุ์ ด้วยวิธีดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน
การจัดสนทนากลุ่มจัดขึ้นเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2563 เวลา 14.00 น.-17.00 น. ณ ห้อง
ประชุมสองวัย สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง สามารถสรุปผลการ
สนทนากลุ่ม ปรากฏดังตาราง 36

ตาราง 36 บทสรุปโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์
ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ	การแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
หลักการ	ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอให้ เพิ่มเติมเนื้อหาในส่วนของ ความจำเป็นในการพัฒนา สมรรถนะของครู	- เพิ่มเติมเนื้อหาความจำเป็น ในการพัฒนาสมรรถนะของครู ในหลักการ
วัตถุประสงค์	ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอให้คงไว้	คงไว้
วิธีการปฏิบัติ	ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอให้ปรับ วิธีการปฏิบัติของโปรแกรม เสริมสร้างสมรรถนะการ จัดการเรียนรู้ของครู กศน. ดังภาพประกอบ ในขั้นตอนที่ 4 กรณีที่ครูไม่ผ่านการ ประเมินผล ให้มีกระบวนการ หรือวิธีการในกาปรับปรุงและ แก้ไข	- ปรับแก้ไขวิธีการปฏิบัติ ให้มี การตรวจสอบครูที่ไม่ผ่านการ ประเมินผลการพัฒนาใน ขั้นตอนที่ 4 ให้มีการเรียนรู้ เพิ่มเติม ศึกษาค้นคว้าด้วย ตนเองเพิ่มเติม และใช้ กระบวนการสอนงาน และจัด ให้มีการประเมินผลซ่อม

ตาราง 36 บทสรุปโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด
ศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์
ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) (ต่อ)

โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ	การแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
<p>กิจกรรมและเนื้อหาของ โปรแกรม</p> <p>Module ที่ 1 การสร้างและ พัฒนาหลักสูตร</p> <p>Module ที่ 2 การออกแบบกิจกรรมการ เรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่</p> <p>Module ที่ 3 การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ ด้วยตนเองและจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p> <p>Module ที่ 4 การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยี จัดการเรียนรู้</p> <p>Module ที่ 5 การวัดและการประเมินผล ตามสภาพจริง</p>	<p>ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอให้เพิ่มเติม สื่อประกอบการพัฒนาใน แต่ละ Module โดยให้มีความ สอดคล้องกับแนวทางการจัด กิจกรรมของแต่ละ Module ด้วย</p>	<p>เพิ่มเติมสื่อประกอบการพัฒนา ในแต่ละ Module</p>

ตาราง 36 บทสรุปโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด
ศูนย์การศึกษาอนุกระบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองคูศรี จังหวัดกาฬสินธุ์
ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) (ต่อ)

โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ	การแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
กิจกรรมและเนื้อหาของ โปรแกรม การประยุกต์ใช้ปฏิบัติงานใน สถานศึกษา	ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอให้ปรับเอา วิธีการปฏิบัติในการพัฒนา สมรรถนะฯ กิจกรรมการศึกษา ดูงาน (Site Visit) ให้มาอยู่ใน ส่วนนี้เพิ่มเติมด้วย	ปรับกิจกรรมการศึกษาดูงาน (Site Visit) ให้อยู่ในกิจกรรม และเนื้อหาของโปรแกรม ขั้นตอน การประยุกต์ใช้ ปฏิบัติงานในสถานศึกษา เพิ่มเติม
การประเมินผล	ผู้ทรงคุณวุฒิให้เพิ่มเติม รายละเอียดวิธีการประเมินผล เครื่องมือการประเมินผล และ เกณฑ์การผ่านการประเมิน ในขั้นตอนการพัฒนา ทั้ง 5 Module	เพิ่มรายละเอียดของวิธีการ ประเมินผล เครื่องมือการ ประเมินผล และเกณฑ์การผ่าน การประเมิน ในขั้นตอนการ พัฒนา ทั้ง 5 Module ได้แก่ Module ที่ 1 การสร้างและ พัฒนาหลักสูตร Module ที่ 2 การออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้สำหรับ ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ Module ที่ 3 การส่งเสริม ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและ จัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตาราง 36 บทสรุปโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) (ต่อ)

โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ	การแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
		Module ที่ 4 การใช้และ พัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการ เรียนรู้ Module ที่ 5 การวัดและ การประเมินผลตามสภาพจริง

ผู้วิจัยนำผลจากการสนทนากลุ่มและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ มาปรับแก้ไขและได้จัดทำ โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ฉบับสมบูรณ์ ดังนี้

โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21
สังกัด ศูนย์การศึกษาณอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์

หลักการ

การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคน เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานหลักหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา นอกโรงเรียนโดยตรง สำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้ด้อยโอกาสพลาดหรือขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบ โรงเรียน ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ ฝึกทักษะ และพัฒนาเจตคติ เพื่อการดำเนินชีวิตที่มีความสุขสมควร ตามอัตภาพ และเป็นกำลังสำคัญในการประเทศ (ชลทิพย์ เอี่ยมสำอาง และคนอื่น ๆ. 2551) เนื่องจาก บทบาทของ กศน. ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง เป็นบทบาทสำคัญที่จะต้อง ผลักดันให้การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ และภารกิจที่สำคัญยิ่ง ประการหนึ่ง คือ สำนักงาน กศน. ต้องการสร้างแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ให้เกิดขึ้นอย่างมีคุณภาพ จึงมีการ ยกระดับศูนย์การเรียนชุมชนให้เกิดขึ้นทุกตำบล พร้อมกันทั่วประเทศและตั้งชื่อใหม่เรียกว่า” กศน. ตำบล” ซึ่งเพื่อจะเป็นศูนย์การเรียนรู้ระดับตำบลยุคใหม่ เพื่อร่วมขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายให้คนไทยได้ เรียนรู้ตลอดชีวิต

การพัฒนาสมรรถนะของครูมีความสำคัญเพื่อให้ครูมีทักษะในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน (Dubois, Rothwell, Stem and Kemp. 2004) กล่าวว่าสมรรถนะเป็นคุณลักษณะที่ทุกคนมีและใช้ได้ อย่างเหมาะสม เพื่อผลักดันให้ผลการปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพ แรงจูงใจทางสังคมลักษณะนิสัยส่วนบุคคล ตลอดจนรูปแบบความคิดและวิธีการคิด ความรู้สึกและการกระทำ สมรรถนะเป็นคุณลักษณะที่ซ่อนอยู่ในตัวบุคคล (McClelland. 1973) ครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องตระหนักถึง ความสำคัญในอาชีพและหน้าที่ของตน โดยครูต้องมีจิตวิญญาณของ ความเป็นครู มีความรู้ ความสามารถ อย่างแท้จริง และเป็นต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาตนเองทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องเพื่อ ประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียน เปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ โดยปรับบทบาทจาก

“ครูผู้สอน” เป็น “ครูฝึก (Coach)” หรือผู้อำนวยการการเรียนรู้ทำหน้าที่กระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธีเรียนรู้และวิธีจัดระเบียบการสร้างความรู้ ออกแบบกิจกรรมและสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ ให้ผู้เรียน และมีบทบาทเป็นนักพัฒนากระบวนการ เรียนรู้เพื่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

ครู กศน. มีหน้าที่ในการจัดกิจกรรมและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แก่ประชาชน กลุ่มเป้าหมาย บทบาทสำคัญของของ ครู กศน. จะมีความแตกต่างไปจากครูในระบบโรงเรียน ที่จะไม่ได้เป็นผู้สอนเนื้อหาวิชาความรู้แต่เพียงอย่างเดียว แต่จะต้องเป็นผู้สอนวิธีการแสวงหาความรู้โดยให้ผู้เรียนเป็นตัวตั้ง เป็นศูนย์กลางและเป็นผู้กำหนด ครูจะเป็นผู้เบิกทางและนำไปสู่การเรียนรู้ เป็น ผู้กระตุ้น และจุดไฟแห่งความใฝ่รู้ให้กับผู้เรียนและเป็นพี่เลี้ยงในการปรึกษาแนะนำให้ผู้เรียนได้รู้จักแก้ไขปัญหาให้กับตนเองได้ ครู กศน. จึงเปรียบเสมือน “ผู้เบิกทางแห่งปัญญาและจุดไฟแห่งการเรียนรู้” เพื่อนำประชาชน และชุมชนไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ก่อให้เกิดความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองของชุมชนได้ (สำนักงาน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2552) ดังนั้นในการพัฒนา ครู กศน. มีประเด็นที่จะต้องนำมาพิจารณาประกอบกันคือ ครูควรได้รับการพัฒนา ในแนวทางที่เสริมสร้างสมรรถนะของครูและ บุคลากรทางการศึกษา เพราะเป็นการเสริมสร้างให้ครูประสบผลสำเร็จในด้านการปฏิบัติงาน ในฐานะ บุคลากรทางการศึกษา เพราะเป็นการพัฒนาบุคลากรที่ยั่งยืนสอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งภาครัฐได้นำหลักการสมรรถนะมาใช้ในการพัฒนาขีดความสามารถ สมรรถนะเป็นกลุ่มพฤติกรรมที่องค์กรต้องการ จากข้าราชการเพราะเชื่อว่าหากข้าราชการมีพฤติกรรมการทำงานในแบบที่องค์กรกำหนดแล้ว จะส่งผลให้ ข้าราชการผู้นั้นมีผลการปฏิบัติที่ดี และส่งผลให้องค์กรบรรลุเป้าประสงค์ที่ต้องการไว้ (สำนักงาน คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2552)

กระแสการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาภายใต้ยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปการศึกษา ในศตวรรษที่ 21 นั้นได้กล่าวถึง การศึกษากับการพัฒนาสังคมเป็นหลักสำคัญโดยรวมของ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในมิติต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนา ซึ่งภายใต้ยุทธศาสตร์ของการปฏิรูป การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในปัจจุบันได้มุ่งเน้นในมิติของการพัฒนา 4 มิติ ที่สำคัญ ได้แก่ การปฏิรูป ผู้เรียนยุคใหม่ การปฏิรูปครูยุคใหม่ การปฏิรูปโรงเรียนยุคใหม่หรือแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่และการปฏิรูป ระบบบริหารจัดการยุคใหม่ ซึ่งในทุกมิตินั้นจะมีความสอดรับสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบเพื่อให้ บรรลุผล ของการปฏิรูปการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 สำหรับการปฏิรูปเพื่อพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่นั้น ได้มี ข้อเสนอแนะในเชิงยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปครูและบุคลากร ทางการศึกษาหลากหลายแนวทางตาม ข้อเสนอของคณะกรรมการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้เสนอแนะไว้ ทั้งนี้เพื่อสร้างให้ครูยุค

ใหม่มีบทบาทในการเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ มาตรฐาน และในขณะเดียวกันสามารถพัฒนาตนเอง และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

ระบบการศึกษาในหลายประเทศได้พัฒนาหลักสูตรการศึกษาที่เน้นสร้างกระบวนการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์เพื่อ รับผิดชอบ และส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนในอนาคต อันเป็นที่มาของ ทิศทางในการจัดการศึกษาแบบใหม่ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้สำคัญกว่าความรู้ ดังนั้น การจัดการ เรียนการสอนในสภาพปัจจุบัน ผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เป็นการสอนที่สร้างสรรค์ และ สร้างผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่รู้ และสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง นั่นคือ การเปลี่ยนวิธีการสอน แบบเดิม ๆ เป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ กระตุ้นให้เกิดความใฝ่รู้ รู้จักคิด วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ และแก้ไขปัญหาได้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะเป็นผลทำให้ผู้เรียน ค้นพบความรู้ใหม่ สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ และสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ประกอบกับผู้เรียนในยุคใหม่ส่วนใหญ่ใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ทั้งที่เป็นสื่อสังคม (Social Media) และเครือข่ายสังคม (Social Network) การเรียนรู้ยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาผ่านทางสื่อและอุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยซึ่งสามารถเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ทั่วโลกทำให้ผู้เรียนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ ได้อย่างไร้ขีดจำกัด ดังนั้น การเรียนการสอนยุคใหม่ทั้งบทบาทหน้าที่และกิจกรรมการเรียนการสอน จะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จากห้องเรียนสู่โลกกว้าง การเรียนรู้ยุคใหม่จะมีรูปแบบการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น (ไพฑูริย์ ศรีฟ้า, 2556)

ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนาสมรรถนะครู กศน.ให้มีความสมบูรณ์ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ซึ่งปัจจุบันครู กศน.ยังขาดวิธีการพัฒนาเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษา จึงได้จัดทำโปรแกรมที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 โดยทำการวิเคราะห์เพื่อค้นหาสมรรถนะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของครู กศน. มาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางและวิธีการใหม่ ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับโปรแกรม และสร้างโปรแกรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะของครู กศน. สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อมุ่งการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถยกระดับคุณภาพครูยุคใหม่และสะท้อนผลสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป

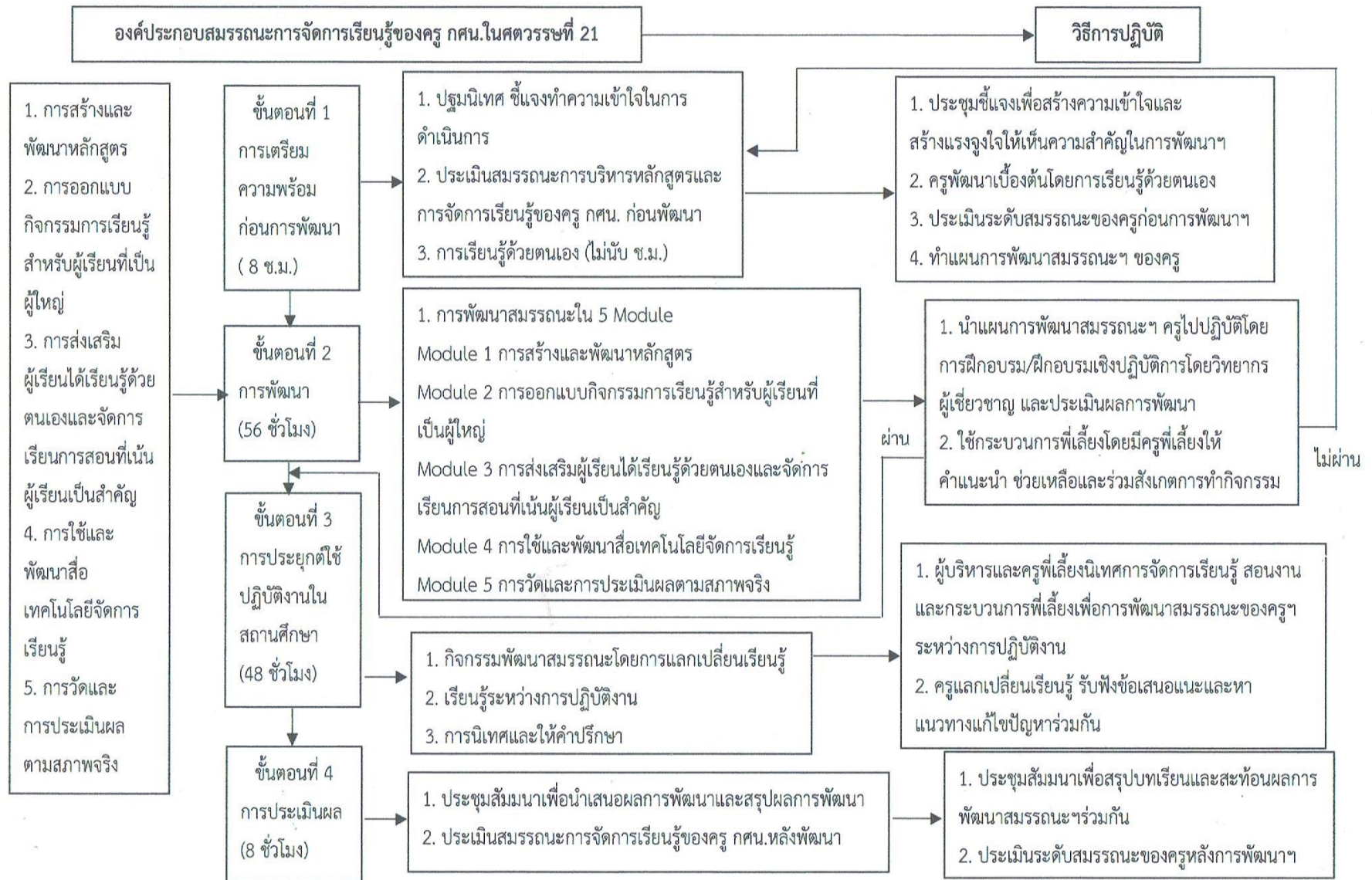
วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาครู กศน. ในสังกัดศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ให้มีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ 5 องค์ประกอบ คือ

1. การสร้างและพัฒนาหลักสูตร
2. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่
3. การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้
5. การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง

วิธีการปฏิบัติ

วิธีการปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ ใช้วิธีการพัฒนาที่หลากหลายเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการเรียนรู้ให้ผู้รับการพัฒนาศาสนาสามารถนำไปเป็นหลักการในการพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง วิธีการปฏิบัติที่จะนำมาใช้ในการดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 1) การฝึกอบรม/ประชุมเชิงปฏิบัติการ (Training/workshop) 2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self learning) 3) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Site visit) 4) การสอนงาน (Coaching) 5) กระบวนการพี่เลี้ยง (Mentoring) และ 6) การนิเทศ (Supervising) โดยมีขั้นตอนการพัฒนาตามโปรแกรมฯ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อมก่อนการพัฒนา จำนวน 8 ชม. ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา ทั้ง 5 Module จำนวน 56 ชั่วโมง ขั้นตอนที่ 3 การประยุกต์ใช้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา จำนวน 48 ชั่วโมง และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล จำนวน 8 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 120 ชั่วโมง รายละเอียดดังแสดงในภาพประกอบ

ภาพประกอบ รายละเอียดรูปแบบและวิธีการพัฒนาของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21

กิจกรรมและเนื้อหาของโปรแกรม

กิจกรรมและเนื้อหาของโปรแกรม เป็นเนื้อหาของการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 5 หน่วยการเรียนรู้ และใช้วิธีการพัฒนา 6 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) การฝึกอบรม/ประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการ (Training/workshop) 2) กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self learning) 3) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Site visit) 4) กิจกรรมการสอนงาน (Coaching) 5) กิจกรรมกระบวนการพี่เลี้ยง (Mentoring) และ 6) กิจกรรมการนิเทศ (Supervision) ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะมีกิจกรรมพัฒนาหลากหลายรูปแบบเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและมีความสามารถครอบคลุมเป้าหมายของการพัฒนา เพื่อให้เกิดเป็นสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 โดยมีกิจกรรมและเนื้อหาของโปรแกรม จุดประสงค์ แนวทางการจัดกิจกรรม และสื่อที่ใช้ในการพัฒนารายละเอียดในแต่ละ Module ดังตาราง

ตารางรายละเอียดกิจกรรมและเนื้อหาแต่ละ Module ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

กิจกรรมและเนื้อหาของโปรแกรม	จุดประสงค์	แนวทางการจัดกิจกรรม	สื่อที่ใช้พัฒนา
Module ที่ 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร (ระยะเวลา 10 ชั่วโมง)			
1. หลักจิตวิทยาการจัดการเรียนรู้	1. มีความรู้ ความเข้าใจหลักจิตวิทยาการจัดการเรียนรู้	1. ทดสอบความรู้พื้นฐานก่อนการพัฒนา	- แบบทดสอบ
2. หลักการแนวคิดและจุดเน้นการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	2. มีความรู้ ความเข้าใจ หลักการ แนวคิด จุดเน้นของหลักสูตรการศึกษา นอกระบบระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	2. แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการพัฒนา เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยให้มีครูที่มีประสบการณ์ เป็นพี่เลี้ยง เรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนและให้คำแนะนำ	- ความรู้ก่อนการพัฒนา - เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องหลัก
3. องค์ประกอบและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร	3. มีความรู้ ความเข้าใจ กระบวนการพัฒนาหลักสูตร สามารถพัฒนาหลักสูตรหรือจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้	3. วิทยากรบรรยายให้ความรู้ เรื่องหลักจิตวิทยาการจัดการเรียนรู้	- เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องหลักสูตร
3. การวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อการนำไปใช้		4. แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน	
4. การประเมิน ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร	4. สามารถประเมินและปรับปรุงหลักสูตรได้	5. วิทยากรและผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันสรุปผลการเรียนรู้	กศน.2551
		6. ใช้กิจกรรมการสอนงานระหว่าง ผู้บริหาร ครูผู้นิเทศ กับครูผู้สอน	- ใบงานเรื่ององค์ประกอบการพัฒนาหลักสูตร - ใบงานเรื่อง การวิเคราะห์หลักสูตร

ตารางรายละเอียดกิจกรรมและเนื้อหาแต่ละ Module ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

กิจกรรมและเนื้อหาของโปรแกรม	จุดประสงค์	แนวทางการจัดกิจกรรม	สื่อที่ใช้พัฒนา
Module ที่ 2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ (10 ชั่วโมง)			
1. ปรัชญาการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ 2. ความสัมพันธ์ ของโครงสร้างรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ และ ตัวชี้วัดตามหลักสูตร การศึกษานอกระบบระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 3. การออกแบบการจัดการ เรียนรู้ สำหรับผู้ใหญ่ 4. การจัดทำแผนการจัดการ เรียนรู้ 5. เลือกใช้สื่อ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนรู้ สำหรับผู้ใหญ่ 6. การสร้างบรรยากาศและ สิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ สำหรับผู้ใหญ่	1. มีความรู้ ความเข้าใจ ปรัชญาการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ 2. มีความรู้ ความเข้าใจ ความสัมพันธ์ ของโครงสร้าง รายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ และ ตัวชี้วัดตามหลักสูตร การศึกษานอกระบบระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 3. มีความสามารถออกแบบ การจัดการเรียนรู้และหน่วย การเรียนรู้ สำหรับผู้เรียนที่ เป็นผู้ใหญ่ได้ 4. สามารถจัดทำแผนการ จัดการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ 5. สามารถเลือกใช้สื่อ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้เพื่อ จัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่	1. แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการพัฒนา เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดย ให้มีครูที่มีประสบการณ์เป็นพี่ เลี้ยงเรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยน และให้คำแนะนำ 2. ครูศึกษามาตรฐานการ เรียนรู้ ตัวชี้วัด ด้วยตนเอง 3. วิเคราะห์บรรยายเนื้อหา เรื่อง ปรัชญาการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ และความสัมพันธ์ ของ โครงสร้างรายวิชา มาตรฐาน การเรียนรู้ และ ตัวชี้วัดตามหลักสูตร 4. วิเคราะห์นำฝึกปฏิบัติการ จัดทำโครงสร้างรายวิชา การออกแบบการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ 5. วิเคราะห์นำฝึกปฏิบัติการ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้	- เอกสาร ประกอบการ บรรยาย เรื่องปรัชญา การจัดการ การศึกษาผู้ใหญ่ - ใบงาน เรื่อง การจัดทำ โครงสร้าง รายวิชา การ ออกแบบ การเรียนรู้ - ใบงาน เรื่อง การจัดทำ แผนการ เรียนรู้

ตารางรายละเอียดกิจกรรมและเนื้อหาแต่ละ Module ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ (ต่อ)

กิจกรรมและเนื้อหาของโปรแกรม	จุดประสงค์	แนวทางการจัดกิจกรรม	สื่อที่ใช้พัฒนา
Module ที่ 2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ (ต่อ) (10 ชั่วโมง)			
	<p>6. สามารถสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่</p>	<p>6. ผู้เข้ารับการพัฒนาคงตรวจสอบความสมบูรณ์ของหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น โดยใช้แบบประเมินหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้</p> <p>7. แต่ละกลุ่มกลุ่มนำเสนอผลงาน</p> <p>8. วิทยากรและผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันสรุปผลการเรียนรู้</p> <p>9. ครูร่วมกันออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่และเลือกใช้สื่อ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่</p> <p>10. ครูร่วมกันออกแบบวิธีการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่</p>	<p>- ใบงานเรื่อง การออกแบบการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่</p>

ตารางรายละเอียดกิจกรรมและเนื้อหาแต่ละ Module ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ (ต่อ)

กิจกรรมและเนื้อหาของโปรแกรม	จุดประสงค์	แนวทางการจัดกิจกรรม	สื่อที่ใช้พัฒนา
Module ที่ 3 การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (16 ชั่วโมง)			
<p>1. หลักการวิธีการส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p> <p>2. การเลือกใช้รูปแบบและเทคนิควิธีการสอนที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ</p> <p>3. เทคนิคการสอนที่หลากหลาย</p> <p>4. การจัดทำฐานข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้</p> <p>5. การแสวงหาแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้</p> <p>6. การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่ปลูกฝังส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน</p>	<p>1. มีความรู้ ความเข้าใจ หลักการ วิธีการส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p> <p>2. ครูสามารถกำหนดความต้องการของผู้เรียนเพื่อจัดการเรียนการสอน</p> <p>3. ครูสามารถเลือกใช้รูปแบบและเทคนิควิธีการสอนที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาผู้เรียน</p> <p>4. ครูสามารถจัดทำฐานข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล</p> <p>5. เข้าใจวิธีการสอนรูปแบบต่าง ๆ และสามารถใช่วิธีการการสอนรูปแบบต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้</p>	<p>1. แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการพัฒนาเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยให้มีครูที่มีประสบการณ์เป็นพี่เลี้ยงเรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนและให้คำแนะนำ</p> <p>2. วิทยากรบรรยายในเนื้อหาเรื่อง วิธีการส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและมอบหมายให้ผู้เข้ารับการพัฒนาทำกิจกรรม</p> <p>3. วิทยากรบรรยายและฝึกปฏิบัติเรื่องเทคนิคการส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมอบหมายให้กลุ่มระดมสมองในการเลือกใช้รูปแบบและเทคนิควิธีการสอนตามสาระการเรียนรู้</p>	<p>- เอกสารประกอบกรบรรยาย เรื่องการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน</p> <p>- ใบงานเรื่อง การเทคนิคการส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง</p> <p>- ใบงานกิจกรรมระดมสมอง การเลือกรูปแบบเทคนิคการจัดการสอน</p>

ตารางรายละเอียดกิจกรรมและเนื้อหาแต่ละ Module ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ (ต่อ)

กิจกรรมและเนื้อหาของ โปรแกรม	จุดประสงค์	แนวทางการจัดกิจกรรม	สื่อที่ใช้ พัฒนา
Module ที่ 3 การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ต่อ) (16 ชั่วโมง)			
	<p>6. ครูสามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้</p> <p>7. มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ปลูกฝังส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน</p>	<p>4. วิทยากรบรรยายและฝึกปฏิบัติ เรื่องเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ และมอบหมายให้กลุ่มแสดงบทบาทสมมุติ การสอนด้วยเทคนิคต่าง ๆ ตามสาระการเรียนรู้</p> <p>5. วิทยากรและผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันสรุปผลการเรียนรู้</p> <p>6. ครูฝึกปฏิบัติจัดทำฐานข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน</p> <p>7. ครูร่วมกันออกแบบวิธีการสอนและแสวงหาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน</p>	<p>- กิจกรรมฝึกปฏิบัติ การจัดทำฐานข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล</p> <p>- ใบงาน</p> <p>แหล่งเรียนรู้และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อจัดการเรียนรู้</p>

ตารางรายละเอียดกิจกรรมและเนื้อหาแต่ละ Module ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ (ต่อ)

กิจกรรมและเนื้อหาของโปรแกรม	จุดประสงค์	แนวทางการจัดกิจกรรม	สื่อที่ใช้พัฒนา
Module ที่ 4 การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ (10 ชั่วโมง)			
1. หลักการใช้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ 2. สื่อ และเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับจัดการเรียนรู้ 3. การเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ 4. การผลิตสื่อการจัดการเรียนรู้เบื้องต้น 5. การใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อการเรียนการสอน	1. มีความรู้ ความเข้าใจ หลักการใช้และพัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้ 2. สามารถใช้สื่อ และเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับจัดการเรียนรู้ 3. สามารถเลือกใช้สื่อ และเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับเนื้อหาและเหมาะสมกับผู้เรียน 4. สามารถผลิตสื่อการจัดการเรียนรู้เบื้องต้นโดยใช้โปรแกรมหรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ ได้ 5. เพิ่มทักษะในการใช้งานคอมพิวเตอร์เพื่อจัดการเรียนการสอนสำหรับครู	1. แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการพัฒนาเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยให้มีครูที่มีประสบการณ์เป็นพี่เลี้ยงเรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนและให้คำแนะนำ 2. วิทยากร บรรยายให้ความรู้เรื่อง หลักการ ความหมาย ประเภท และความสำคัญของสื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนรู้ 3. วิทยากรบรรยายและฝึกปฏิบัติวิธีการเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ 4. วิทยากร บรรยาย สาธิต และนำผู้เข้ารับการพัฒนาฝึกปฏิบัติการผลิตสื่อการจัดการเรียนรู้เบื้องต้นโดยใช้โปรแกรมและแอปพลิเคชันอย่างง่าย 5. แต่ละกลุ่มนำเสนอสื่อการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น	- เอกสารประกอบกรบรรยายเรื่องสื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ - ใบงานเรื่องการเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้

ตารางรายละเอียดกิจกรรมและเนื้อหาแต่ละ Module ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ (ต่อ)

กิจกรรมและเนื้อหาของ โปรแกรม	จุดประสงค์	แนวทางการจัดกิจกรรม	สื่อที่ใช้ พัฒนา
Module ที่ 4 การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ (ต่อ) (10 ชั่วโมง)			
		6. วิทยากรและผู้เข้ารับการ พัฒนาร่วมกันสรุปผลการ เรียนรู้ 7. ครูร่วมกันออกแบบการ เลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีใน การจัดการเรียนรู้ ตามเนื้อหา สาระการเรียนรู้	- กิจกรรม การฝึก ปฏิบัติ ผลิตสื่อ อย่างง่าย

ตารางรายละเอียดกิจกรรมและเนื้อหาแต่ละ Module ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกงศรีจังหวัดกาฬสินธุ์ (ต่อ)

กิจกรรมและเนื้อหาของโปรแกรม	จุดประสงค์	แนวทางการจัดกิจกรรม	สื่อที่ใช้พัฒนา
Module ที่ 5 การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง (10 ชั่วโมง)			
1. หลักการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง	1. มีความรู้ ความเข้าใจ หลักการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง	1. แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการพัฒนาเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยให้มีครูที่มีประสบการณ์เป็นพี่เลี้ยงเรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยน และให้คำแนะนำ	- เอกสารประกอบกรบรรยาย เรื่องการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง
2. การวัดผล/ประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาจากระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	2. เข้าใจวิธีการวัดผล/ประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษจากระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	2. วิทยากรบรรยายให้ความรู้ในเนื้อหาหลักการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงและการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาจากระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	- ใบงาน เรื่องการกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง
3. การวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงให้สอดคล้องกับมาตรฐาน การเรียนรู้และเป้าหมาย ในการพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด	3. สามารถวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงให้สอดคล้องกับหลักสูตร	3. วิทยากรบรรยายและนำผู้เข้ารับการพัฒนาฝึกปฏิบัติ การกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงที่สอดคล้องกับหลักสูตร	- ใบงานการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวัด
4. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผลตามสภาพจริง	4. สามารถสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง	4. วิทยากรบรรยายและนำผู้เข้ารับการพัฒนาฝึกปฏิบัติ สร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวัดผลและประเมินผล	
5. การจัดทำเอกสารวัดและประเมินผลหลักสูตรการศึกษาจากระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	5. สามารถการจัดทำเอกสารวัดและประเมินผลหลักสูตรการศึกษจากระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน		
6. การปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาหลักสูตร			

ตารางรายละเอียดกิจกรรมและเนื้อหาแต่ละ Module ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ (ต่อ)

กิจกรรมและเนื้อหาของโปรแกรม	จุดประสงค์	แนวทางการจัดกิจกรรม	สื่อที่ใช้พัฒนา
Module ที่ 5 การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง (ต่อ) (10 ชั่วโมง)			
		5. แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน 6. วิทยากรและผู้เข้ารับการพัฒนาร่วมกันสรุปผลการเรียนรู้ 7. ร่วมกันกำหนดและจัดทำเอกสารการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของหลักสูตร การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	- ใบงาน เรื่องการจัดทำเอกสารการวัดและประเมินผลหลักสูตร กศน.ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กิจกรรมและเนื้อหาของโปรแกรม (ต่อ)

การประยุกต์ใช้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา จำนวน 48 ชั่วโมง เป็นการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 ควบคู่กับการปฏิบัติโดยดำเนินกิจกรรม โดยมีกิจกรรมและเนื้อหาของโปรแกรม จุดประสงค์ แนวทางการจัดกิจกรรม และสื่อที่ใช้ในการพัฒนา รายละเอียดดังตาราง

ตารางรายละเอียดกิจกรรมและเนื้อหา ขั้นตอนการประยุกต์ใช้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาของโปรแกรม เสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

กิจกรรมและเนื้อหาของ โปรแกรม	จุดประสงค์	แนวทางการจัดกิจกรรม	สื่อที่ใช้ พัฒนา
การประยุกต์ใช้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา (48 ชั่วโมง)			
1. กิจกรรมพัฒนาสมรรถนะโดย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้	1. ผู้เข้ารับการพัฒนาได้ พัฒนาสมรรถนะโดยการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2. เข้ารับการพัฒนาได้ พัฒนาสมรรถนะโดย การศึกษาจากสถานศึกษาที่ มีแนวปฏิบัติที่ดี	1. เข้ารับการพัฒนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับประทานอาหาร ข้อเสนอแนะและหา แนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน 2. จัดการศึกษาดูงาน - การพัฒนาหลักสูตร - การจัดทำฐานข้อมูลผู้เรียน รายบุคคล - การพัฒนาสื่อสำหรับการ จัดการเรียนรู้ให้กับนักศึกษา จากสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติ ที่ดี	- แบบ บันทึก กิจกรรม แลกเปลี่ยน เรียนรู้ ของครู - แบบ นิเทศ ติดตามการ นำหลักสูตร ไปใช้ - แบบ นิเทศ ติดตามการ ปรับปรุง และพัฒนา หลักสูตร
2. กิจกรรมการเรียนรู้ระหว่าง ปฏิบัติงาน	2. ผู้เข้ารับการพัฒนาได้ พัฒนาสมรรถนะในระหว่าง การปฏิบัติงานด้วยการสอน งานและกระบวนการพี่เลี้ยง จากผู้บริหารและครูพี่เลี้ยง	2. ผู้บริหารและครูพี่เลี้ยง ร่วมกันพัฒนาสมรรถนะจัดการ เรียนรู้ของครูโดยการสอนงาน และใช้กระบวนการพี่เลี้ยงใน ระหว่างการปฏิบัติงาน	

ตารางรายละเอียดกิจกรรมและเนื้อหา ขั้นตอนการประยุกต์ใช้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาของโปรแกรม เสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

กิจกรรมและเนื้อหาของ โปรแกรม	จุดประสงค์	แนวทางการจัดกิจกรรม	สื่อที่ใช้ พัฒนา
การประยุกต์ใช้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา (ต่อ) (48 ชั่วโมง)			
3. การนิเทศและให้คำปรึกษา	3. ผู้เข้ารับการพัฒนาได้รับการนิเทศจากผู้บริหารและครูพี่เลี้ยง	3. ผู้บริหารและครูพี่เลี้ยง ร่วมกันพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครูโดยการนิเทศ ติดตามการนำหลักสูตรไปใช้ การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร พร้อมให้คำแนะนำและคำปรึกษา โดยประเมินจากการนิเทศแผนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และประเมินจากการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน	- แบบประเมินการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนของครู

การประเมินผล

การประเมินผลโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวัดความรู้ความเข้าใจ และความสามารถในองค์ประกอบทั้ง 5 ด้านของ สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินความรู้ ความเข้าใจโดยการทำแบบทดสอบทั้งก่อนและหลังการพัฒนา เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ แบบทดสอบความรู้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เกณฑ์การผ่านการประเมินคือ ผลการทดสอบความรู้หลังการพัฒนา มากกว่าร้อยละ 70

2. การประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. เครื่องมือ ที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีการประเมิน ในแต่ Module ดังนี้

2.1 Module ที่ 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่

- ใบงานเรื่ององค์ประกอบการพัฒนาหลักสูตร
- ใบงานเรื่องการวิเคราะห์หลักสูตร

เกณฑ์การผ่านการประเมินคือ มีจำนวนชั่วโมงการพัฒนาใน Module ที่ 1

ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 และสามารถจัดทำใบงานครบและถูกต้อง

2.2 Module ที่ 2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ เครื่องมือ ที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่

- ใบงานเรื่องการจัดทำโครงสร้างรายวิชาการออกแบบการเรียนรู้
- ใบงานเรื่องการจัดทำแผนการเรียนรู้
- ใบงานเรื่องการออกแบบการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่

เกณฑ์การผ่านการประเมินคือ มีจำนวนชั่วโมงการพัฒนาใน Module ที่ 2

ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 และสามารถจัดทำใบงานครบและถูกต้อง

2.3 Module ที่ 3 การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่

- ใบงานเรื่องการเทคนิคการส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง

- ใบงานกิจกรรมระดมสมองการเลือกรูปแบบเทคนิคการจัดการสอน

- ใบงานแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อจัดการเรียนรู้

เกณฑ์การผ่านการประเมินคือ มีจำนวนชั่วโมงการพัฒนาใน Module ที่ 3

ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 และสามารถจัดทำใบงานครบและถูกต้อง

2.4 Module ที่ 4 การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่

- ใบงานเรื่องการเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้

เกณฑ์การผ่านการประเมินคือ มีจำนวนชั่วโมงการพัฒนาใน Module ที่ 4

ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 และสามารถจัดทำใบงานครบและถูกต้อง

2.5 Module ที่ 5 การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่

- ใบงานเรื่องการกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

- ใบงานการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวัดและประเมินผล

- ใบงานเรื่องการจัดทำเอกสารการวัดและประเมินผลหลักสูตร กศน.ระดับการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน

เกณฑ์การผ่านการประเมินคือ มีจำนวนชั่วโมงการพัฒนาใน Module ที่ 5

ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 และสามารถจัดทำใบงานครบและถูกต้อง

3. การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะครู กศน.ขั้นตอนการประยุกต์ใช้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่

- แบบบันทึกกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครู

- แบบนิเทศติดตามการนำหลักสูตรไปใช้

- แบบนิเทศติดตามการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร

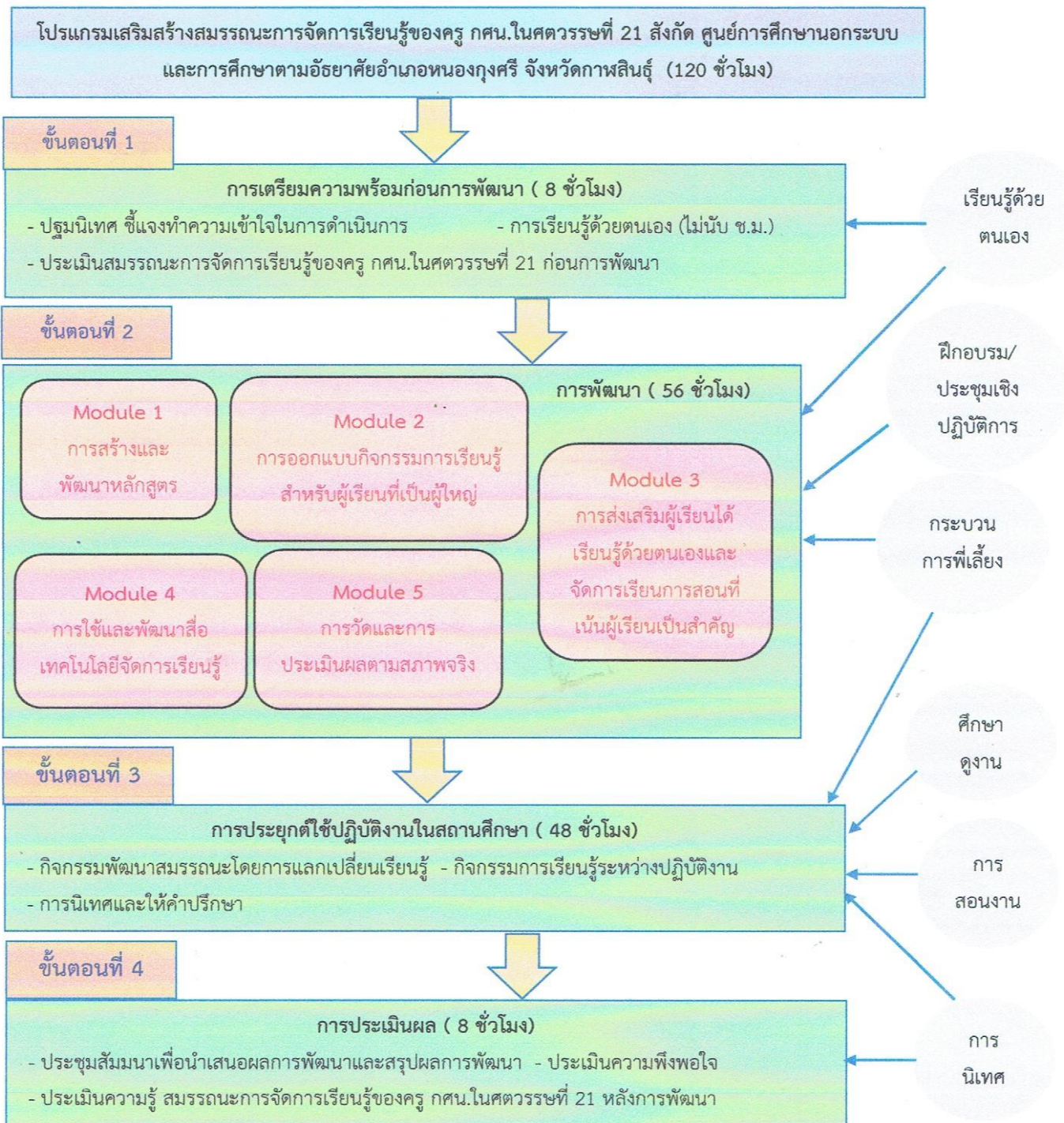
- แบบประเมินการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนของครู

เกณฑ์การผ่านการประเมินคือ มีจำนวนชั่วโมงการพัฒนาใน การประยุกต์ใช้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 และสามารถจัดทำเอกสารตามเครื่องมือแบบต่าง ๆ ครบถ้วน

4. การประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะครู กศน.ขั้นตอนการประยุกต์ใช้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ประเมินผลโดย การจัดประชุมสัมมนาเพื่อนำเสนอผลการพัฒนาและสรุปผลการพัฒนาเครื่องมือและเอกสารที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ รายงานสรุปผลการพัฒนาสมรรถนะของครูรายบุคคล

เกณฑ์การผ่านการประเมินคือ ครูจัดทำรายงานสรุปผลการพัฒนาสมรรถนะของครูรายบุคคล ส่งตามกำหนด

โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ในภาพรวม นำเสนอเป็นแผนภาพได้ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ ภาพรวมโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21

ภาพประกอบ ภาพรวมโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21

4. การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ปรากฏดังตาราง 37

ตาราง 37 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

รายการ		ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	หลักการ	4.60	.548	มากที่สุด	4.60	.548	มากที่สุด
2	วัตถุประสงค์	4.60	.548	มากที่สุด	4.80	.447	มากที่สุด
3	วิธีการปฏิบัติ	4.80	.447	มากที่สุด	4.80	.447	มากที่สุด
4	กิจกรรมและเนื้อหาของโปรแกรม						
	4.1 Module ที่ 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร	4.60	.548	มากที่สุด	4.80	.447	มากที่สุด
	4.2 Module ที่ 2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	4.60	.548	มากที่สุด	4.60	.548	มากที่สุด
	4.3 Module ที่ 3 การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.80	.447	มากที่สุด	4.80	.447	มากที่สุด
	4.4 Module ที่ 4 การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้	4.80	.447	มากที่สุด	5.00	.000	มากที่สุด
	4.5 Module ที่ 5 การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง	4.80	.447	มากที่สุด	5.00	.000	มากที่สุด

ตาราง 37 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ
โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด
ศูนย์การศึกษาอนุระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ (ต่อ)

รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
4	กิจกรรมและเนื้อหาของโปรแกรม (ต่อ)					
	4.6	.447	มากที่สุด	5.00	.000	มากที่สุด
4.6	การประยุกต์ใช้ปฏิบัติงาน ในสถานศึกษา					
	4.80	.447	มากที่สุด	5.00	.000	มากที่สุด
5	การประเมินผล					
	4.60	.548	มากที่สุด	4.80	.447	มากที่สุด
	เฉลี่ย					
	4.70	.463	มากที่สุด	4.82	.388	มากที่สุด

จากตาราง 37 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาอนุระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เฉลี่ยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$)

ผลการประเมินความเป็นไปได้ ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาอนุระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เฉลี่ยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$)

ระยะที่ 4 การศึกษาผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาอนุระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้

ผู้วิจัยนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาอนุระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับครู กศน.ศูนย์การศึกษาอนุระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 30 คน ที่เข้าร่วมโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะโดยสมัครใจมีรายละเอียดการดำเนินการ 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมก่อนการพัฒนา ดำเนินการดังนี้

1. ให้ครูได้ศึกษาสภาพและข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 ก่อนการพัฒนา โดยให้ผู้เข้าร่วมการดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรมได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21

2. ดำเนินการจัดประชุมครูที่สมัครใจเข้ารับการพัฒนาตามโปรแกรม จำนวน 30 คน ณ ห้องประชุมศูนย์การศึกษาอนุระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ สร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 และสร้างความตระหนักให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะพร้อมทั้งแจ้งแนวทางการดำเนินงาน ในวันที่ 21 ธันวาคม 2563

3. ผู้เข้ารับการพัฒนาคัดส่งสรุปผลการศึกษาด້วยตนเอง จากเอกสารที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งมีเนื้อหา 5 Module ประกอบด้วย Module ที่ 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร Module ที่ 2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ Module ที่ 3 การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ Module ที่ 4 การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ และ Module ที่ 5 การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง โดยให้ครูที่เข้ารับการพัฒนาศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเองเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ โดยนัดหมายส่งสรุปบทเรียนที่ได้จากการศึกษาเอกสารจำนวนไม่เกิน 10 หน้ากระดาษ A4

4. ดำเนินการจัดกิจกรรมประเมินครูก่อนการพัฒนาตามโปรแกรมเพื่อประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 กับครู กศน. สังกัดศูนย์การศึกษาอนุระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ มีดังนี้

4.1 ทำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 ก่อนการพัฒนา (Pre test) จำนวน 50 ข้อ

4.2 ประเมินสมรรถนะตามแบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 โดยครูเป็นผู้ประเมินตนเอง

4.3 แจ้งผลการประเมินสมรรถนะขั้นต้นก่อนการพัฒนาและกำหนดเป้าหมายในการพัฒนา

4.4. จัดทำแผนการพัฒนาโดยให้ครูมีส่วนร่วม

ขั้นที่ 2 การพัฒนา ดำเนินการดังนี้

ใช้กิจกรรมการอบรมและประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ครู กศน. ได้มีความรู้ ความเข้าใจ ตามองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 จำนวน 56 ชั่วโมง ประกอบด้วย 5 Module ได้แก่ Module ที่ 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร จำนวน 10 ชั่วโมง Module ที่ 2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ จำนวน 10 ชั่วโมง Module ที่ 3 การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 16 ชั่วโมง Module ที่ 4 การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 ชั่วโมง และ Module ที่ 5 การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง จำนวน 10 ชั่วโมง

ขั้นที่ 3 การประยุกต์ใช้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ดำเนินการดังนี้

ครู กศน. ที่เข้ารับการพัฒนาตามโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ดำเนินกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างการทำงาน โดยครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังข้อเสนอแนะและหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันและรับการนิเทศและให้คำปรึกษาโดยผู้บริหารและครูพี่เลี้ยงนิเทศการจัดการเรียนรู้ สอนงานและกระบวนการที่เลี้ยงเพื่อการพัฒนาสมรรถนะของครูฯ ระหว่างการทำงาน และการศึกษาดูงานจากสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี รวมทั้งสิ้นจำนวน 48 ชั่วโมง

ขั้นที่ 4 การประเมินผลหลังการพัฒนา

การประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยดำเนินการประเมินการเสริมสร้างสมรรถนะโดยใช้วิธีการประเมิน 3 วิธี ประกอบด้วย

1. ประเมินผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้แบบทดสอบ
2. ประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้แบบประเมินสมรรถนะ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูพี่เลี้ยง และครูประเมินตนเอง
3. ประเมินความพึงพอใจต่อโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรมฯ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ผลการประเมินปรากฏดังนี้

1. การประเมินผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้แบบทดสอบ หลังการพัฒนา รายละเอียดดังตาราง 38

ตาราง 38 ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้แบบทดสอบ หลังการพัฒนา ของครู สังกัด ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

คนที่	คะแนนก่อนการพัฒนา (50)	ร้อยละ	คะแนนหลังการพัฒนา (50)	ร้อยละ
1	30	60	39	78
2	32	64	42	84
3	33	63	43	86
4	39	78	47	94
5	35	70	44	88
6	34	68	45	90
7	30	60	41	82
8	31	62	42	84
9	36	72	46	92
10	35	70	43	86
11	33	66	41	82
12	32	64	40	80
13	29	58	39	78
14	31	62	40	80
15	34	68	41	82
16	32	64	40	80
17	30	60	39	78
18	32	64	42	84

ตาราง 38 ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้แบบทดสอบ หลังการพัฒนา ของครู สังกัด ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองสูงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ (ต่อ)

คนที่	คะแนนก่อนการพัฒนา (50)	ร้อยละ	คะแนนหลังการพัฒนา (50)	ร้อยละ
19	37	74	46	92
20	30	60	41	82
21	28	56	38	76
22	36	72	42	84
23	34	68	43	86
24	35	70	42	84
25	33	66	44	88
26	30	60	39	78
27	29	58	40	80
28	31	62	40	80
29	33	66	41	82
30	35	70	42	84
รวม	979	1955	1252	2504
$\bar{X}$	32.63	65.16	41.73	83.46
S.D.	2.646	5.305	2.288	4.577
ร้อยละ	65.16	65.16	83.46	83.46

จากตาราง 38 พบว่าคะแนนการทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21จากการทำแบบทดสอบหลังการพัฒนาตามโปรแกรมโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนจากการทดสอบก่อนการพัฒนา หากพิจารณาเป็นรายบุคคลพบว่าทุกคนมีคะแนนการทดสอบหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาจากข้อมูลผลการทดสอบก่อนและหลังนำมาเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังการพัฒนาโดยใช้สถิติทดสอบที (t-test Dependent) ดังตาราง 39

ตาราง 39 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ใน
ศตวรรษที่ 21 ก่อนและหลังการพัฒนา

ผลสัมฤทธิ์	N	$\bar{x}$	$(\sum D)$	$(\sum D)^2$	$\sum D^2$	t
หลังการพัฒนา	30	41.73	273	74529	2541	35.64**
ก่อนการพัฒนา	30	32.6.				

** ค่า t มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 39 พบว่า คะแนนการทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 ของครูที่เข้ารับการพัฒนาตามโปรแกรมมีค่าเฉลี่ยหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้ครูมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น

2. การประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัด ศูนย์การศึกษาออกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยครูประเมินตนเองก่อนการพัฒนา แสดงดังตาราง 40 – 45

ตาราง 40 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21
สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อนการพัฒนา

องค์ประกอบสมรรถนะ	ผลการประเมิน		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การสร้างและพัฒนาหลักสูตร	3.18	.861	ปานกลาง
2. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	3.34	.774	ปานกลาง
3. การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.32	.786	ปานกลาง
4. การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้	3.13	.836	ปานกลาง
5. การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง	3.16	.835	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.20	.818	ปานกลาง

จากตาราง 40 พบว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อนการพัฒนา ทั้ง 5 องค์ประกอบเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริงและการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ

ตาราง 41 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21
สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ก่อนการพัฒนา

ตัวชี้วัดสมรรถนะ	ผลการประเมิน		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. สามารถวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้เรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรได้	3.47	.785	ปานกลาง
2. มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบและโครงสร้างของหลักสูตร	3.31	.735	ปานกลาง
3. มีความรู้ ความสามารถในการสร้างหลักสูตร	3.02	.891	ปานกลาง
4. มีความสามารถในการเลือกใช้เทคนิคและวิธีการสอน	3.16	.832	ปานกลาง
5. สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.41	.803	ปานกลาง
6. สามารถประเมินหลักสูตรทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร	3.08	.876	ปานกลาง
7. สามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรได้อย่างหลากหลาย	3.06	.883	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.18	.836	ปานกลาง

จากตาราง 41 พบว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ก่อนการพัฒนา เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัดพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกตัวชี้วัด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ สามารถวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้เรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรได้ สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบและโครงสร้างของหลักสูตร มีความสามารถในการเลือกใช้เทคนิคและวิธีการสอน สามารถประเมินหลักสูตรทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร สามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรได้อย่างหลากหลาย และ มีความรู้ ความสามารถในการสร้างหลักสูตรตามลำดับ

ตาราง 42 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ก่อนการพัฒนา

ตัวชี้วัดสมรรถนะ	ผลการประเมิน		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. มีความรู้ความเข้าใจปรัชญาการจัดการศึกษาของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	3.54	.764	มาก
2. มีความรู้ความเข้าใจในหลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ความสัมพันธ์โครงสร้างรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตร	3.22	.774	ปานกลาง
3. สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	3.41	.803	ปานกลาง
4. สามารถใช้อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยี เพื่อจัดการเรียนรู้ และสามารถเลือกใช้แหล่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	3.31	.735	ปานกลาง
5. สามารถสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	3.47	.785	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.34	.772	ปานกลาง

จากตาราง 42 พบว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ก่อนการพัฒนา เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัดพบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ตัวชี้วัด คือ มีความรู้ความเข้าใจปรัชญาการจัดการศึกษาของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ อยู่ในระดับปานกลาง 4 ตัวชี้วัด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ สามารถสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ สามารถใช้อุปกรณ์ สื่อ

เทคโนโลยี เพื่อจัดการเรียนรู้ และสามารถเลือกใช้แหล่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ และมีความรู้ความเข้าใจในหลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ โครงสร้างรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตร ตามลำดับ

ตาราง 43 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ก่อนการพัฒนา

ตัวชี้วัดสมรรถนะ	ผลการประเมิน		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. มีความรู้ ความเข้าใจหลักการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้	3.31	.735	ปานกลาง
2. สามารถเลือกใช้รูปแบบหรือเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายเหมาะสม เพื่อพัฒนาผู้เรียนเต็มศักยภาพ	3.47	.785	ปานกลาง
3. สามารถวิเคราะห์ จัดทำฐานข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนได้	3.16	.832	ปานกลาง
4. สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้	3.54	.764	มาก
5. สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝังส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	3.22	.774	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.32	.786	ปานกลาง

จากตาราง 43 พบว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ก่อนการพัฒนา เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัดพบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ตัวชี้วัด คือ สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง 4 ตัวชี้วัด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ สามารถเลือกใช้รูปแบบหรือเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายเหมาะสม เพื่อพัฒนาผู้เรียนเต็มศักยภาพ มีความรู้ ความเข้าใจหลักการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้ สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝังส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และสามารถวิเคราะห์ จัดทำฐานข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนได้ตามลำดับ

ตาราง 44 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ ก่อนการพัฒนา

ตัวชี้วัดสมรรถนะ	ผลการประเมิน		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการใช้และพัฒนาสื่อ	3.16	.832	ปานกลาง
2. สามารถเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม	3.22	.774	ปานกลาง
3. มีความสามารถออกแบบและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา	3.02	.891	ปานกลาง
4. มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตผลิตสื่อเพื่อจัดการเรียนรู้ได้	3.08	.876	ปานกลาง
5. มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ สื่อ และอุปกรณ์ช่วยสอน	3.31	.735	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.13	.836	ปานกลาง

จากตาราง 44 พบว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ ก่อนการพัฒนา เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัดพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกตัวชี้วัด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ สื่อ และอุปกรณ์ช่วยสอน สามารถเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการใช้และพัฒนาสื่อ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตผลิตสื่อเพื่อจัดการเรียนรู้ได้ และมีความสามารถออกแบบและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา ตามลำดับ

ตาราง 45 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง ก่อนการพัฒนา

ตัวชี้วัดสมรรถนะ	ผลการประเมิน		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. มีความรู้ ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง	3.16	.832	ปานกลาง
2. สามารถวัดและประเมินผลตามสภาพจริงได้ สอดคล้องกับมาตรฐาน การเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด	3.22	.774	ปานกลาง
3. สามารถสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผลตามสภาพจริง	3.08	.876	ปานกลาง
4. สามารถจัดทำเอกสารวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของหลักสูตรการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.41	.803	ปานกลาง
5. สามารถนำผลการวัดและประเมินตามสภาพจริงไปใช้ปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาหลักสูตรได้	3.02	.891	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.16	.835	ปานกลาง

จากตาราง 45 พบว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง ก่อนการพัฒนา เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัดพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกตัวชี้วัด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ สามารถจัดทำเอกสารวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของหลักสูตรการศึกษาจากระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถวัดและประเมินผลตามสภาพจริงได้สอดคล้องกับมาตรฐาน การเรียนรู้และเป้าหมาย ในการพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด มีความรู้ ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง สามารถสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และสามารถนำผลการวัดและประเมินตามสภาพจริงไปใช้ปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาหลักสูตรได้ ตามลำดับ

3. การประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูพี่เลี้ยงและครูประเมินตนเองหลังการพัฒนา แสดงดังตาราง 46 – 51

ตาราง 46 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ หลังการพัฒนา

องค์ประกอบสมรรถนะ	ผลการประเมิน		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การสร้างและพัฒนาหลักสูตร	4.17	.742	มาก
2. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	4.43	.653	มาก
3. การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.47	.646	มาก
4. การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้	4.23	.716	มาก
5. การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง	4.28	.693	มาก
เฉลี่ย	4.34	.686	มาก

จากตาราง 46 พบว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ หลังการพัฒนา ทั้ง 5 องค์ประกอบเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ และการสร้างและพัฒนาหลักสูตรตามลำดับ

ตาราง 47 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ก่อนการพัฒนา

ตัวชี้วัดสมรรถนะ	ผลการประเมิน		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. สามารถวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้เรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรได้	4.46	.648	มาก
2. มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบและโครงสร้างของหลักสูตร	4.36	.738	มาก
3. มีความรู้ ความสามารถในการสร้างหลักสูตร	4.12	.704	มาก
4. มีความสามารถในการเลือกใช้เทคนิคและวิธีการสอน	4.28	.716	มาก
5. สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.42	.682	มาก
6. สามารถประเมินหลักสูตรทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร	3.98	.806	มาก
7. สามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรได้อย่างหลากหลาย	3.96	.796	มาก
เฉลี่ย	4.17	.742	มาก

จากตาราง 47 พบว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กคน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาออกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร หลังการพัฒนา เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัดพบว่า อยู่ในระดับมากทุกตัวชี้วัด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ สามารถวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้เรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรได้ สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบและโครงสร้างของหลักสูตร มีความสามารถในการเลือกใช้เทคนิคและวิธีการสอน มีความรู้ ความสามารถในการสร้างหลักสูตร สามารถประเมินหลักสูตรทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร และสามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรได้อย่างหลากหลายตามลำดับ

ตาราง 48 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ หลังการพัฒนา

ตัวชี้วัดสมรรถนะ	ผลการประเมิน		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. มีความรู้ความเข้าใจปรัชญาการจัดการศึกษาของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	4.64	.622	มากที่สุด
2. มีความรู้ความเข้าใจในหลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ความสัมพันธ์โครงสร้างรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตร	4.12	.704	มาก
3. สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	4.56	.636	มากที่สุด
4. สามารถใช้อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยี เพื่อจัดการเรียนรู้ และสามารถเลือกใช้แหล่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	4.46	.648	มาก
5. สามารถสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	4.58	.630	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.43	.653	มาก

จากตาราง 48 พบว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ หลังการพัฒนา เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัดพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ตัวชี้วัด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจปรัชญาการจัดการศึกษาของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ สามารถสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ และสามารถออกแบบการ

จัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ตามลำดับ อยู่ในระดับมาก 2 ตัวชี้วัด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ สามารถใช้อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยี เพื่อจัดการเรียนรู้ และสามารถเลือกใช้แหล่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ และมีความรู้ความเข้าใจในหลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ความสัมพันธ์โครงสร้างรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตร ตามลำดับ

ตาราง 49 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลังการพัฒนา

ตัวชี้วัดสมรรถนะ	ผลการประเมิน		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. มีความรู้ ความเข้าใจหลักการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้	4.58	.630	มากที่สุด
2. สามารถเลือกรูปแบบหรือเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายเหมาะสม เพื่อพัฒนาผู้เรียนเต็มศักยภาพ	4.64	.622	มากที่สุด
3. สามารถวิเคราะห์ จัดทำฐานข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนได้	4.12	.704	มาก
4. สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้	4.56	.636	มากที่สุด
5. สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝังส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	4.62	.628	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.47	.646	มาก

จากตาราง 49 พบว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลังการพัฒนา เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัดพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ตัวชี้วัด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ สามารถเลือกใช้รูปแบบหรือเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายเหมาะสม เพื่อพัฒนาผู้เรียนเต็มศักยภาพ สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝังส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน มีความรู้ ความเข้าใจหลักการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้ และสามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ อยู่ในระดับมาก 1 ตัวชี้วัด คือ สามารถวิเคราะห์ จัดทำฐานข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนได้

ตาราง 50 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ หลังการพัฒนา

ตัวชี้วัดสมรรถนะ	ผลการประเมิน		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการใช้และพัฒนาสื่อ	4.36	.738	มาก
2. สามารถเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม	4.52	.640	มากที่สุด
3. มีความสามารถออกแบบและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา	3.96	.796	มาก
4. มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตผลิตสื่อเพื่อจัดการเรียนรู้ได้	4.04	.788	มาก
5. มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ สื่อ และอุปกรณ์ช่วยสอน	4.46	.648	มาก
เฉลี่ย	4.23	.716	มาก

จากตาราง 50 พบว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ หลังการพัฒนา เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัดพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ตัวชี้วัด คือ สามารถเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก 4 ตัวชี้วัด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ สื่อ และอุปกรณ์ช่วยสอน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการใช้และพัฒนาสื่อ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตผลิตสื่อเพื่อจัดการเรียนรู้ได้ และมีความสามารถออกแบบและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา ตามลำดับ

ตาราง 51 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง หลังการพัฒนา

ตัวชี้วัดสมรรถนะ	ผลการประเมิน		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. มีความรู้ ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง	4.52	.640	มากที่สุด
2. สามารถวัดและประเมินผลตามสภาพจริงได้ สอดคล้องกับมาตรฐาน การเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด	4.46	.648	มาก
3. สามารถสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผลตามสภาพจริง	4.12	.704	มาก
4. สามารถจัดทำเอกสารวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.62	.628	มากที่สุด
5. สามารถนำผลการวัดและประเมินตามสภาพจริงไปใช้ปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาหลักสูตรได้	3.96	.796	มาก
เฉลี่ย	4.28	.693	มาก

จากตาราง 51 พบว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง หลังการพัฒนา เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัดพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ตัวชี้วัด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ สามารถจัดทำเอกสารวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความรู้ ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง อยู่ในระดับมาก 3 ตัวชี้วัด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ สามารถวัดและประเมินผลตามสภาพจริงได้สอดคล้องกับมาตรฐาน การเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด สามารถสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และสามารถนำผลการวัดและประเมินตามสภาพจริงไปใช้ปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาหลักสูตรได้ ตามลำดับ

4. ผลการประเมินความพึงพอใจต่อโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ปรากฏดังตาราง 52

ตาราง 52 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจต่อโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

ที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมก่อนการพัฒนา				
1	กิจกรรมปฐมนิเทศ ประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจและสร้างแรงจูงใจให้เห็นความสำคัญในการพัฒนา	4.53	.634	มากที่สุด
2	กิจกรรมการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองของครูผู้เข้ารับการพัฒนา เพื่อเตรียมความพร้อมการการพัฒนา	4.46	.728	มาก
3	การทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 ก่อนการพัฒนา	4.38	.816	มาก

ตาราง 52 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจต่อโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะ

การจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและ
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมก่อนการพัฒนา (ต่อ)				
4	การประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 ด้วยตนเองก่อนการพัฒนา	4.58	.625	มากที่สุด
5	ความเหมาะสมของระยะเวลาและกิจกรรมในการดำเนินการพัฒนา ขั้นเตรียมความพร้อมก่อนการพัฒนา	4.72	.608	มากที่สุด
ขั้นที่ 2 การพัฒนา				
6	การดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรมใน Module ที่ 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร	4.38	.816	มาก
7	การดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรมใน Module ที่ 2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่	4.65	.614	มากที่สุด
8	การดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรมใน Module ที่ 3 การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.32	.755	มาก
9	การดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรมใน Module ที่ 4 การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้	4.72	.608	มากที่สุด
10	การดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรมใน Module ที่ 5 การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง	4.58	.625	มากที่สุด
11	การสอนงานและให้คำชี้แนะของผู้บริหารและครูพี่เลี้ยง	4.53	.634	มากที่สุด
12	การนิเทศติดตามการพัฒนาของผู้บริหารและครูพี่เลี้ยง	4.32	.755	มาก
13	ความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาแต่ละ Module	4.46	.728	มาก
14	สื่อที่ใช้ในการพัฒนาแต่ละ Module มีความเหมาะสม	4.72	.608	มากที่สุด

ตาราง 52 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจต่อโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะ

การจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและ
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ขั้นที่ 2 การพัฒนา (ต่อ)				
15	ความรู้ที่ได้รับจากใบความรู้และใบงานในแต่ละ Module	4.72	.608	มากที่สุด
16	ความเหมาะสมของการวัดผลประเมินผลในการพัฒนาแต่ละ Module	4.46	.728	มาก
17	ความเหมาะสมของระยะเวลาในการพัฒนาแต่ละ Module	4.65	.614	มากที่สุด
ขั้นที่ 3 การประยุกต์ใช้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา				
18	ผู้บริหารและครูที่เลี้ยงดำเนินการนิเทศ สอนงาน ให้คำแนะนำเพื่อการพัฒนาสมรรถนะของครู ระหว่างการปฏิบัติงานมีความเหมาะสม	4.38	.816	มาก
19	กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังข้อเสนอแนะและหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน	4.46	.728	มาก
20	กิจกรรมการศึกษาดูงานจากสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้	4.53	.634	มากที่สุด
21	มีความรู้ และทักษะที่ได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้นจากขั้นตอนการประยุกต์ใช้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา	4.72	.608	มากที่สุด
22	ระยะเวลาในขั้นตอนการประยุกต์ใช้ปฏิบัติงานในสถานศึกษามีความเหมาะสม	4.53	.634	มากที่สุด
ขั้นที่ 4 การประเมินผล				
23	ประชุมสัมมนาเพื่อนำเสนอผลการพัฒนาและสรุปผลการพัฒนา	4.58	.625	มากที่สุด
24	วิธีการประเมินผลครูที่เข้ารับการพัฒนามีความเหมาะสม	4.32	.755	มาก

ตาราง 52 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจต่อโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะ

การจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและ
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
ขั้นที่ 4 การประเมินผล (ต่อ)				
25	เกณฑ์ในการประเมินผลครูที่เข้ารับการพัฒนามีความเหมาะสม	4.46	.728	มาก
26	ความพึงพอใจต่อคู่มือการใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์	4.72	.608	มากที่สุด
27	ความพึงพอใจต่อผลการพัฒนาสมรรถนะด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร หลังได้รับการพัฒนา	4.53	.634	มากที่สุด
28	ความพึงพอใจต่อผลการพัฒนาสมรรถนะด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ หลังได้รับการพัฒนา	4.72	.608	มากที่สุด
29	ความพึงพอใจต่อผลการพัฒนาสมรรถนะ ด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลังได้รับการพัฒนา	4.53	.634	มากที่สุด
30	ความพึงพอใจต่อผลการพัฒนาสมรรถนะด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ หลังได้รับการพัฒนา	4.65	.614	มากที่สุด
31	ความพึงพอใจต่อผลการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง หลังได้รับการพัฒนา	4.65	.614	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.55	.668	มากที่สุด

จากตาราง 52 พบว่า ระดับความพึงพอใจต่อโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่าผู้เข้ารับการพัฒนามีความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรมฯ ในระดับที่ยอมรับได้จึงสามารถนำโปรแกรมฯ ไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะฯ ได้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้นำเสนอ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า องค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาองค์ประกอบเป็นรายด้าน พบว่า ทุกองค์ประกอบมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับได้ดังนี้ การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.83$) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ($\bar{X} = 4.80$) การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง ($\bar{X} = 4.74$) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 4.67$) และการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.65$)

ตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง โดยรวมและรายตัวชี้วัดมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. สภาพปัจจุบันและสภาพความต้องการ

2.1 สภาพปัจจุบันของ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.91$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงตามลำดับได้ดังนี้ ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ($\bar{X} = 3.13$) ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 3.00$) ด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 2.90$) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.79$) และด้านการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง ($\bar{X} = 2.70$)

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมมีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง ($\bar{X} = 4.85$) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.83$) ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 4.76$) ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ($\bar{X} = 4.73$) และด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.71$)

1.3 วิธีเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า วิธีเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. คือ การฝึกอบรม/ประชุมเชิงปฏิบัติการ (Training/workshop) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Site visit) กระบวนการพี่เลี้ยง (Mentoring) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-learning) การนิเทศ (Supervising) และการสอนงาน (Coaching)

3. การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

3.1 ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ลำดับที่ 1 ด้านการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง ($PNI_{\text{modified}} = 0.79$) ลำดับที่ 2 ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.73$) ลำดับที่ 3 ด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($PNI_{\text{modified}} = 0.62$) ลำดับที่ 4 ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{\text{modified}} = 0.58$) และลำดับที่ 5 ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ($PNI_{\text{modified}} = 0.58$)

3.2 องค์ประกอบของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีการปฏิบัติ 4) กิจกรรมและเนื้อหาของโปรแกรม ซึ่งประกอบไปด้วย 5 Module คือ Module ที่ 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร Module ที่ 2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ Module ที่ 3 การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ Module ที่ 4 การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ Module ที่ 5 การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง และมีขั้นตอนการประยุกต์ใช้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา โดยใช้ระยะเวลาในการพัฒนารวมทั้งสิ้น 120 ชั่วโมง รูปแบบและวิธีการใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและทักษะการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถนำไปใช้ในการพัฒนานตนเองต่อไปอย่างต่อเนื่อง (Continuous Self Development) ซึ่งวิธีการพัฒนาสมรรถนะที่นำมาใช้ในการดำเนินการพัฒนาโปรแกรม ได้แก่ การฝึกอบรม/ประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการ (Training/workshop) กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self learning) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Site visit) กิจกรรมการสอนงาน (Coaching) กิจกรรมกระบวนการพี่เลี้ยง (Mentoring) และกิจกรรมการนิเทศ (Supervision)

3.3 ผลการประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เฉลี่ยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$) และผลการประเมินความเป็นไปได้ ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เฉลี่ยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$)

4. การศึกษาผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้

4.1 ผลคะแนนการทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 ของครูที่เข้ารับการพัฒนามีค่าเฉลี่ยหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.2 ผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อนการพัฒนา เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง หลังการพัฒนา เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

4.3 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. องค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ มี 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย การสร้างและพัฒนาหลักสูตร การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ และการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง

ยืนยันโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมอยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด และมีตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 27 ตัวชี้วัด ยืนยันโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการที่ได้มาซึ่งองค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้มีการศึกษาทฤษฎี ตำรา เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่เกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ประกอบกับการศึกษาหลักการ ทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะของครู ไม่ว่าจะเป็น สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549) สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (2549) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงาน ก.ค.ศ.) (2552) หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายในด้านการพัฒนาครู ไม่ว่าจะเป็น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2551) รวมทั้งการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครู จากนักวิชาการศึกษาที่หลากหลายทั้งในประเทศ อาทิเช่น ทิศนา ขัมมณี (2551) ขจรศักดิ์ สังข์เจริญ (2553) วิจารณ์ พานิช (2555) พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2558) พัทธนันท์ รชตะไพโรจน์ (2559) ถนอมพร เลหาจรัสแสง (2562) และนักวิชาการศึกษาจากต่างประเทศ อาทิเช่น Hough และ Duncan (1970) และ Carter (1990) จากนั้นผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อให้ได้องค์ประกอบ ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย นอกจากนี้แล้วในการได้มาซึ่งตัวชี้วัดขององค์ประกอบในแต่ละด้านไม่ว่าจะเป็น การสร้างและพัฒนาหลักสูตร การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ และการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง ผู้วิจัยได้ดำเนินการเช่นเดียวกับการหาองค์ประกอบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ นั่นคือการศึกษาทฤษฎี ตำรา เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ทั้ง ในประเทศและต่างประเทศ ที่เกี่ยวกับตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ในการพัฒนาหลักสูตร การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะของครู หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายในด้านการพัฒนาครู และศึกษาจากนักวิชาการศึกษาที่หลากหลายทั้งในประเทศ และต่างประเทศ จากนั้นจึงได้วิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดสมรรถนะในการพัฒนาครูแต่ละด้านเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัย

ส่งผลให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ยืนยันถึงความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองสูง จังหวัดกาฬสินธุ์ ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ผลที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐศาสตร์ พาณิชยศาสตร์ (2559) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน โดยมีความมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 35 ตัวชี้วัด ยืนยันโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การศึกษาตัวชี้วัดสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนยืนยันโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนกพร จุฑาสงษ์ (2559) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 30 ตัวชี้วัด ยืนยันโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการศึกษาตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยยืนยันโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. สภาพปัจจุบันของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองสูง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้จะเป็นเพราะ ครู กศน. ยังไม่ได้รับการสร้างความรู้ เข้าใจ และการเตรียมความพร้อมอย่างเพียงพอในการนำหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ไปใช้ รวมไปถึงยังไม่เข้าใจแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง โดยเฉพาะสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 คือ การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หลักสูตรและประเมินผลมีความครอบคลุม มีการคำนึงบริบทที่เป็นจริงของผู้เรียน โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในกระบวนการประเมินผลตั้งแต่ต้นจนจบ มีการสร้างบรรยากาศความปลอดภัยให้กับผู้เรียนไม่เฉพาะในความร่วมมือ แต่หมายถึงการอภิปรายและการสะท้อนผล ประเมินด้วยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบยึดโครงงานเป็นฐานแบบร่วมมือ รวมทั้งใช้เครื่องมือ และเทคโนโลยีเพื่อให้บรรลุต่อการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงและจะต้องใช้หลากหลายรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

ตามความแตกต่างของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 เน้นการประเมินที่มีเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีความโปร่งใส (Transparency) ผู้เรียนมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ การกำหนดเกณฑ์การประเมิน รวมไปถึงการประเมิน เป็นต้น ส่งผลให้ครู กศน. มีสมรรถนะการจัดการ เรียนรู้ของ ในศตวรรษที่ 21 ด้วยการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ผลที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กชภัทร์ สงวนเครือ (2562) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของสมรรถนะครูในการ จัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวนีย์ แสงใส (2561) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพ ปัจจุบัน ของการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของ สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบล โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง

3. สภาพที่พึงประสงค์สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัด กาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้านมีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ จากผลสัมฤทธิ์จากการทดสอบการศึกษาระดับชาติด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน (N - net) ของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี อยู่ในระดับ ต่ำกว่าค่ามาตรฐาน รวมทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการสอบวัดผลประเมินผลปลายภาคเรียนในรายวิชาบังคับ และ รายวิชาเลือกบังคับ นั้นมีนักศึกษาสอบผ่านเกณฑ์อยู่ในระดับน้อยกว่าร้อยละ 60 นั้นแสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนยังขาด ความรู้พื้นฐาน ทักษะการคิด ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ของหลักสูตรการศึกษา นอกระบบระดับขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูที่ยัง ไม่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษ ที่ 21 เท่าที่ควรครูจึงมีความต้องการที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ จัดการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 ที่ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และยังต้องนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการ จัดการเรียนการสอน โดยที่ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 4 ทักษะสำคัญได้แก่ 1) วิชา

แกนและแนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้แก่ ภาษาอังกฤษ การอ่าน หรือศิลปะการใช้ภาษา ภาษาสำคัญ ของโลก ศิลปะ คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การปกครอง และ หน้าที่พลเมือง แนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ จิตสำนึกต่อโลก ความรู้พื้นฐานด้าน การเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้พื้นฐานด้านพลเมือง ความรู้พื้นฐานด้าน สุขภาพ และ ความรู้พื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อม 2) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม มุ่งเน้นให้เกิดความสามารถในการคิด เชิงวิพากษ์ และแก้ปัญหาการสื่อสาร การสร้างความร่วมมือ การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 3) ทักษะ ด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี มุ่งเน้นให้มีความสามารถในการเข้าถึง ด้านสารสนเทศและสื่อ ความรู้ พื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) และ 4) ทักษะชีวิตและการทำงาน มุ่งเน้นให้มีความสามารถในการยืดหยุ่น ปรับตัว มีเป้าหมายของชีวิต ความมุ่งมั่นเข้าใจสังคม ยอมรับความแตกต่าง ทางวัฒนธรรมมีศักยภาพการผลิต ยอมรับการตรวจสอบ มีความเป็นผู้นำและมีความรับผิดชอบ ดังนั้น จากทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่มีความก้าวหน้าและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ครูในฐานะเป็นผู้จัด กระบวนการเรียนรู้ จึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะให้เพิ่มเติมเพื่อสามารถส่งเสริมและสนับสนุน ให้ผู้เรียนได้พัฒนาและมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงทำให้สภาพ ที่พึงประสงค์สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาอกระบบ และการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและ รายด้านมีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ผลที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตติภูมิ สุวรรณไตรย์ (2564) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการ บริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยมีความมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพที่พึงประสงค์สมรรถนะ ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการ เรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กษภัทร์ สงวนเครือ (2562) ที่ได้ทำ การวิจัยเรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนา สมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด

4. โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองคู จังหวัด กาฬสินธุ์ ที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบของโปรแกรม ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีการปฏิบัติ 4) กิจกรรมและเนื้อหาของโปรแกรม ประกอบไปด้วย 5 Module คือ Module ที่ 1 การสร้างและพัฒนา หลักสูตร Module ที่ 2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ Module ที่ 3 การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ Module ที่ 4 การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ Module ที่ 5 การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ใน ระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะก่อนการพัฒนา โปรแกรม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดหลักการเกี่ยวกับการ พัฒนาโปรแกรมของ Barr (1985) Boone (1992) Caffarella (2002) และ Chris Osborn (2013) เพื่อนำมาสู่การสังเคราะห์องค์ประกอบของโปรแกรม ให้เป็นไปตามหลักการ ทฤษฎีที่เหมาะสมกับการ นำมาพัฒนาโปรแกรมตามบริบทของงานวิจัย จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการพัฒนา โปรแกรมอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ตามแนวคิดของ Knowles (1980) Boyle (1981) Barr (1985) Tyler (1986) Boone (1992) Houle (1996) Caffarella (2002) Carolyn (2013) และ วิโรจน์ สารรัตน์ (2556 และได้สังเคราะห์กระบวนการ พัฒนาโปรแกรมตามแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการ ให้เหมาะสมกับ บริบทในการพัฒนาโปรแกรมของการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการพัฒนา คือ การวิเคราะห์ ความต้องการและความจำเป็น การกำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรม การวางแผนและออกแบบ โปรแกรม การสร้างและพัฒนาโปรแกรม การนำโปรแกรมไปทดลองใช้ การประเมินผลลัพธ์ของโปรแกรม อีกทั้งก่อนมีการพัฒนาโปรแกรมได้นำผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การวิเคราะห์ ลำดับความต้องการจำเป็น จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลที่เป็นจริงและเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนา โปรแกรมฯ อย่างแท้จริง และเมื่อมีการร่างโปรแกรมขึ้นมาแล้ว ยังมีการตรวจสอบ ยืนยัน ให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงแก้ไข จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนา สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ซึ่งทำให้โปรแกรมที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับแนวคิด ในการศึกษาวิจัย เป็นการพัฒนาโปรแกรมภายใต้การวางแผนไว้อย่างเป็นระบบ ขั้นตอนในการพัฒนา ออกแบบจากการนำองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานเพื่อนำไปสู่ การปฏิบัติ ที่ตรงตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายภายใต้บริบทของการพัฒนาองค์กร จึงส่งผลให้โปรแกรม ที่พัฒนาขึ้นมีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมจากผู้เชี่ยวชาญในระดับ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้มากที่สุด ผลที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวนีย์ แสงใส (2561) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

ของครูการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี โดยมีความมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของโปรแกรม ได้แก่ 1) ที่มาและความสำคัญของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) รูปแบบและวิธีการพัฒนา 4) โครงสร้างของโปรแกรม 5) เนื้อหาและสาระสำคัญของโปรแกรม ประกอบด้วย 3 โมดูล (Module) คือ 1. ความรู้ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ โมดูล 2. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 3. การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ วิธีการพัฒนา ได้แก่ 1) การศึกษาด้วยตนเอง 2) การศึกษาดูงาน 3) การอบรมกระบวนการพัฒนา 3 ขั้น คือขั้นที่ 1 การประเมินก่อนการพัฒนา ขั้นที่ 2 การพัฒนาขั้นที่ 3 การประเมินหลังการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบล มีความเหมาะสมโดยรวมระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้โดยรวมระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฐมภรณ์ ปะการะโพธิ์ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยมีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา มี 5 Module ประกอบด้วย Module 1 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์และการปฏิบัติจริง Module 2 การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ Module 3 การวัดและประเมินผล ตามสภาพจริง Module 4 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ Module 5 การจัด บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 4) วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการประชุม เชิงปฏิบัติการ 5) การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อน-หลัง การพัฒนาการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 การประเมินความพึงพอใจของ

ผู้เข้าร่วมพัฒนาและการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโปรแกรม ผลการประเมิน โปรแกรม การจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 โดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ งานวิจัยของ รัฐศาสตร์ พาณิชยพงษ์ศักดิ์ (2559) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้าง สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน โดยมี ความมุ่งหมายเพื่อ พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู โรงเรียนประถมศึกษาเอกชน ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและ การจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนมีองค์ประกอบโปรแกรม ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) รูปแบบและวิธีการพัฒนา 4) เนื้อหาและสาระสำคัญประกอบด้วย 5 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ การใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ส่วนวิธีการพัฒนาประกอบด้วย การประชุมปฏิบัติการ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การสอนงานกระบวนการ ที่เลี้ยง และการนิเทศ และ 5) การประเมินผล 4. ผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหาร หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ไปใช้ พบว่า ผลการทดสอบความรู้ก่อนและหลังพัฒนา พบว่า ครูที่เข้ารับ การพัฒนามีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการประเมินสมรรถนะ การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ก่อนการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง หลังการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนาต่อโปรแกรมเสริมสร้าง สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนอยู่ในระดับ มากที่สุด

5. ผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ ได้ผลดังนี้คือ ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 ของครูที่เข้ารับพัฒนามีค่าเฉลี่ยหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 ก่อนการพัฒนา เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง หลังการพัฒนา เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และผลการประเมิน ความพึงพอใจต่อโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการ เรียนรู้ของ ครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและ

การศึกษาตามอัยาศัยอำเภอนองงุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พัฒนาขึ้นนั้นได้มีกระบวนการและขั้นตอนในการพัฒนาที่มีคุณภาพ ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการในการศึกษาเพื่อให้ได้ที่มาขององค์ประกอบสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 ที่สามารถ พัฒนาความรู้ ทักษะความสามารถและ คุณลักษณะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ของ ครู กศน. ในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนให้สอดคล้องกับการ เรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนเพื่อให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการประเมินองค์ประกอบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพความต้องการของผู้ใช้ โปรแกรม และนำผลของการศึกษาที่ได้มาสู่การพัฒนาโปรแกรมฯ ภายใต้การวางแผนไว้อย่างเป็นระบบ ขั้นตอนในการพัฒนา ออกแบบจากการนำองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ที่ตรงตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายภายใต้บริบทของการพัฒนา องค์กร มีการจัดระดมความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม Focus Group Discussion ทำให้ได้ข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาโปรแกรมให้มีความสมบูรณ์ อีกทั้งได้มีการจัดทำคู่มือการใช้โปรแกรมฯ เพื่อให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากร ได้มีแนวทางในการนำโปรแกรมและ ชุดกิจกรรมในโปรแกรมไปใช้พัฒนาครู นอกจากนี้แล้วโปรแกรมที่จัดทำขึ้นมุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถยกระดับคุณภาพครูยุคใหม่และสะท้อนผลสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จึงเป็นการกระตุ้นให้ครูที่ได้รับการพัฒนาตามโปรแกรมมีความต้องการได้รับการพัฒนาตนเองเพื่อให้สมรรถนะที่สูงขึ้นเป็นครูที่มีความรู้ ความสามารถ เป็นครูมืออาชีพต่อไป ผลที่ได้จึงทำให้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอนองงุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พัฒนาขึ้น สามารถทำให้ครูที่ได้รับการพัฒนาตามโปรแกรมความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 และมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 เพิ่มสูงขึ้น และมีความพึงพอใจต่อโปรแกรมในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ผลที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ของ รัฐศาสตร์ พาณิชยพงษ์ศ ภัค (2559) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนที่พัฒนาขึ้นไปใช้ ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูก่อนและหลังการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ .01 4.2 ผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษา เอกชนก่อนการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง หลังพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของชนกพร จุฑาสงษ์ (2559) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการนำโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ไปใช้ ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดสอบความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีคะแนนหลังพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา ผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ก่อนการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางหลังพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบองค์ประกอบและตัวชี้วัดการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อครูและ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงาน กศน. และผู้บริหารการศึกษาในสังกัดสำนักงาน กศน.ในการนำไปจัดทำแผนงานและเป็นข้อมูลที่ใช้ในการพัฒนาครู กศน.ในการจัดการเรียนรู้ต่อไป

1.2 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ ควรกำหนดนโยบายในการพัฒนาสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ด้วยการนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ไปใช้สำหรับเป็นชุดกิจกรรมในการพัฒนาความรู้ ทักษะความสามารถและคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ของ ครู กศน. ในการจัดการ

เรียนรู้แก่ผู้เรียนให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนเพื่อให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ข้อเสนอสู่การนำไปปฏิบัติ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ควรดำเนินการดังนี้

1.2.1 ควรพัฒนาให้ครูมีความรู้ ความสามารถในการสร้างหลักสูตรและสามารถประเมินหลักสูตรทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตรได้

1.2.2 ควรส่งเสริมและพัฒนาให้ครูมีความสามารถใช้อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยี เพื่อจัดการเรียนรู้ และสามารถเลือกใช้แหล่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ได้

1.2.3 ครูควรได้รับการพัฒนาให้สามารถวิเคราะห์ จัดทำฐานข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน

1.2.4 ครูควรเร่งพัฒนาให้มีความสามารถออกแบบและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา

1.2.5 ครูควรพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

1.2.6 ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ควรมีการประเมินสมรรถนะครู และพัฒนาสมรรถนะด้านที่มีความจำเป็นเร่งด่วนตามลำดับ

1.2.7 ครู กศน.ควรศึกษาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยมีการประเมินตนเองและมีการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นประจำ โดยจัดแผนพัฒนาตนเอง (ID Plan) ควบคู่กับใช้โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ 21

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้สถานศึกษาได้มีรูปแบบที่ชัดเจนและเป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 ที่เป็นลักษณะของการส่งผลทางตรงและทางอ้อม

2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อติดตามผลหรือการศึกษาเพิ่มเติม ในด้านการนำไปใช้ ในการเสริมสร้างสมรรถนะด้านอื่น ๆ ของครู กศน. เช่น ด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ด้านการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย หรือด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชน เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กชภัทร์ สงวนเครือ. (2562). *โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทาง
สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ กศ.ด.
สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2546). *แนวทางการจัดการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ :*
กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
- กรมวิชาการ. (2544). *การพัฒนาศักยภาพครู. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.*
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 2)
และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ : บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคต จำกัด.*
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2553 (ฉบับที่ 3).
กรุงเทพฯ : บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคต จำกัด.*
- กรมสามัญศึกษา. (2544). *การประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษา.*
- กิดานันท์ มลิทอง. (2543). *เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.*
- เกษมสิงห์ เพ็ญฟู. (2551). *การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion). [ออนไลน์].* ได้จาก
<https://www.gotoknow.org>. [สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2562].
- โกวิทย์ วรพิพัฒน์. (2516). *การศึกษานอกโรงเรียนใน สังคมปริทัศน์. กรุงเทพฯ.*
- ขจรศักดิ์ สังข์เจริญ. (2553). *การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน
เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำหรับครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.*
- จรวยพร ธรณินทร์. (2550). *เอกสารการประชุม ชุดที่ 2 แนวโน้มการศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยยุคใหม่. กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัย.*
- จินตนา ศรีสารคาม. (2544). *การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). *การพัฒนาหลักสูตร : หลักและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : อลินเพรส.*

- ชนกพร จุฑาสงษ์. (2559). *การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชนาธิป พรกุล. (2543). *หลักการจัดการเรียนการสอนแบบชิปปาแคทสรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลทิพย์ เอี่ยมสำอาง และคนอื่น ๆ. (2551) *การศึกษาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการศึกษานอกระบบ โรงเรียนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคกลาง.
- ชรอยวรรณ ประเสริฐผล. (2555). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2537). *วิธีการและสื่อการฝึกอบรมแบบพัฒนาโครงการจากกรณีงาน ในประมวลสาระชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการฝึกอบรม*. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชัยยศ อิมสุวรรณ์. (2543). *การพัฒนาแบบการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยฤทธิ์ โปธิสุวรรณ. (2544). *การศึกษาผู้ใหญ่ : ปรัชญาตะวันตกและการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชาติรี เกิดธรรม. (2542). *การสอนวิทยาศาสตร์เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ : เซ็นเตอร์ ดิสคัฟเวอรี่.
- ชูชัย สมितिไกร. (2552). *การสรรหาคัดเลือกและการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : วี.พรินท์ (1991).
- ชูศรี สุวรรณโชติ. (2542). *หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ : อักษรไทย.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2526). *เทคโนโลยีทางการศึกษา (หลักการและแนวปฏิบัติ)*. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- ทองอยู่ แก้วไทรฮะ. (2544). *ระบบการศึกษา หน่วยที่ 1 ประมวลสาระชุดวิชาปรัชญาและหลักการศึกษานอกระบบ*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ทิพย์ภา เชษฐชูชาวลิต. (2541). *จิตวิทยาพัฒนาการสำหรับพยาบาล*. สงขลา : ชานเมืองการพิมพ์
- ทิตนา แคมมณี. (2546). 14 *วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ทิตนา แคมมณี. (2548). 14 *วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2548). *รูปแบบการเรียนการสอน ทางเลือกที่หลากหลาย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2551). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไท คำล้าน. (2551). *การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำทางสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทัศนีย์ ศุภเมธี. (2529). *ตัวประกอบที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพกับการอบรมครูประจำการ โปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครูสอนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ..
- ถนอมพร เลหาจรัสแสง. (2562). *ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อการพัฒนาอาจารย์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. 1(1), 1-67. <http://gg.gg/neody>. [สืบค้นเมื่อ วันที่ 12 พฤษภาคม 2563].
- นฤมล มณีงาม. (2547). *การพัฒนาโปรแกรมสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานตามหลักการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตา ชูโต. (2538). *การประเมินโครงการ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : พี.เอ็น.
- ธีระ รุญเจริญ. (2524). *รวมรายงานการวิจัย*. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธีระ รุญเจริญ. (2544). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- อึ้งศักดิ์ คงคาสวัสดิ์. (2549). *COMPETENCY ภาคปฏิบัติเขาทำกันอย่างไร?*. กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. มหาสารคาม : สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 8. มหาสารคาม : สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. มหาสารคาม : สุวีริยาสาส์น.

- ปฐม นิคมานนท์. (2522). *การศึกษานอกระบบโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรบัณฑิต.
- ปริญญา มีสุข. (2552). *ผลของการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาวิชาชีพแบบมีส่วนร่วมของครู*.
วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประวิต เอราวรรณ์. (2548). “การพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจครูในโรงเรียน : กรณีศึกษา
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม,” *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม*. 24(3) : 43-54.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2554). *หลักสูตรการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2 . สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เพชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ. (2562). *สมรรถนะและการจัดการเชิงกลยุทธ์*. มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ..
- พนัส หันนาคินทร์. (2542). *ประสบการณ์ในการบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ : พรานนกการพิมพ์.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551). *ราชกิจจานุเบกษา*.
เล่มที่ 125 ตอนที่ 41 ก (1 มีนาคม 2551).
- พัทธนันท์ รชตะไพโรจน์. (2559). *การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเอกชน
อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น.
- พิมพ์พร พิมพ์เกาะ. (2557). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร
โรงเรียน*
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2544). *การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : แนวคิด วิธีและเทคนิคการสอน*.
กรุงเทพฯ : เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2551). *ทักษะ 5C เพื่อการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน
แบบบูรณาการ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพรทิพย์ แข็งขัน. (2551). *รายงานการวิจัยเรื่อง สมรรถนะครู และแนวทางการ
พัฒนาสมรรถนะครู*. กรุงเทพฯ : สำนักปฎิรูปวิชาชีพครู สำนักงานคณะกรรมการศึกษา
แห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2558). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์. (2531). *เทคโนโลยีทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์
การพิมพ์.
- ไพฑูริย์ ศรีฟ้า. (2556). การจัดการศึกษาที่เหมาะสมในยุคศตวรรษที่ 21. *เทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา*,
20(1), 53.
- ไพศาล หวังพานิช. (2545). *การวัดและประเมินผลการเรียน*. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษา
และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มนตรี แยมกลีกร. (2551). “การเลือกใช้เกณฑ์ประสิทธิภาพในงานวิจัยและพัฒนาสื่อการสอน E1/E2
และ90/90 Standard,” *วารสารศึกษาศาสตร์*. 7(19) : 7 – 10 ; ตุลาคม 2550 – มกราคม
2551.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2536). *เอกสารสอนชุดวิชาการบริหารแบบมีส่วนร่วม*. นนทบุรี :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2544). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการศึกษา*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช.
- ยอดอนงค์ จอมหงส์พิพัฒน์. (2553). *การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง
ปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ปริญญาโท ค.ศ. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- รวีวรรณ เผ่ากัณหา. (2548). *สมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา สาขาวิชา
พยาบาล ศาสตร มหาวิทาลัยของรัฐ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รัฐศาสตร์ พาณิชยพงษ์ศักดิ์ (2559). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและ
การจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. สาขาการบริหาร
และพัฒนการศึกษา มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รัตนะ บัวสนธิ์. (2552). *วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนา พุ่มไพศาล. (2528). *หลักการจัดและการบริหารการศึกษานอกระบบโรงเรียน*. กรุงเทพฯ :
หจก.การพิมพ์พระนคร.
- เรวดี ทรงเที่ยง. (2548). *การพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมแรงจูงใจภายในเพื่อสร้างสัมพันธภาพใน
การทำงานของหัวหน้าช่างในศูนย์บริการรถยนต์*. วิทยานิพนธ์ วท.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.

- แรมสมร อยู่สถาพร. (2536). *ประมวลชุดวิชาการพัฒนาหลักสูตรและวิทยาวิธีการสอนหน่วยที่ 8 - 11*.
 นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รุ่ง แก้วแดง. (2543). *ปฏิวัติการศึกษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : มติชน.
- รุ่ง แก้วแดง. (2544). *การปฏิวัติการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ : มติชน.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
 วัฒนาพานิช.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร
 ฝ่ายโรงพิมพ์.
- วิจิตร อวระกุล. (2540). *การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย ประสิทธิ์ภูมิเวชช์. (2542). *การพัฒนาหลักสูตรสานต่อที่ท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : เลิฟแอนด์ลิฟ เพรส.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2553). *การออกแบบการเรียนรู้ตามแนวคิด Backward Design*. มหาสารคาม :
 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2556). *การวิจัยทางการบริหารการศึกษา : แนวคิดและกรณีศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3.
 กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ์.
- วานิช มาลัย และอรสา ปานขาว. (2548). *วิธีการศึกษาทางนิเทศศาสตร์*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.
- วิจิตร ศรีสะอ้าน. (2543). *บทบาทและความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยที่มีต่อสังคมในมหาวิทยาลัยกับ
 ทางรอดของแผ่นดิน*. กรุงเทพฯ : สันติศิริการพิมพ์.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2543). *มิติใหม่ของการประเมินผลและการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*.
 กรุงเทพฯ : สกศ., 2543.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2545). *ทฤษฎีการประเมิน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2538). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัย
 ธรรมศาสตร์.
- ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองงูศรี. (2562). *แผนปฏิบัติการประจำปี
 พ.ศ.2562 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองงูศรี*. ภาพลิ้นจี่ :
 กลุ่มอำนวยการ.

- ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุศรี. (2563). *แผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ.2563 ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุศรี*. กาศสินธุ์ : กลุ่มอำนวยการ.
- สงัด อุทรานันท์. (2532). *พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมคิด บางโม. (2547). *การฝึกอบรมและการประชุม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์ฯ.
- สมชาติ กิจยรรยง. (2539). *108 เกมและกิจกรรมเพื่อพัฒนาบุคลากร*. กรุงเทพฯ : บริษัทซีแอด ยูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- สมชาติ กิจยรรยง และอรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง. (2539). *เทคนิคการจัดฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ (ฉบับปรับปรุง)*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ซีแอดยูเคชั่น.
- สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. (2549). *แนวคิดและทฤษฎีนำรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- สมศักดิ์ จิตตพรพงษ์. (2547). *การวิเคราะห์โปรแกรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่ดำเนินการโดยสถาบันศาสนาตามแนวคิดของบอยเอลล์และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ. (2544). *การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง*. เชียงใหม่ : การพิมพ์แสงศิลป์.
- สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ. (2545). *การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่ : The Knowledge Center.
- สาโรช บัวศรี. (2526). *จริยธรรมศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา. (2549). *หลักเกณฑ์และวิธีการพัฒนาข้าราชการครู ให้มีหรือเลื่อนเป็นวิทยฐานะชำนาญการพิเศษและเชี่ยวชาญ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา. (2552). *การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุกฤษฎี มาสาซ้าย. (2556). *แบบจำลองการพัฒนาสมรรถนะของครูด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระดับประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- สุนันทา สุนทรประเสริฐ. (2554). *การผลิตนวัตกรรมการเรียนการสอน การสร้างแบบฝึก*. ชัยนาท : ชมรมพัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมาย.
- สุนีย์ คล้ายนิล และคณะ. (2550) *การวัดและประเมินผลเพื่อคุณภาพการเรียนรู้และตัวอย่างข้อสอบจาก โครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (PISA)*. กรุงเทพมหานคร, เซเวนพรีนติ้งกรุ๊ป.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2539). *การศึกษานอกโรงเรียนการขยายโอกาสทางการศึกษาโดยประยุกต์ใช้วิธีการศึกษาทางไกล*. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิควินดิง.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2551). “*การศึกษานอกระบบเพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต,*” ใน *แนวคิดและทฤษฎีที่นำรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2543). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2548). *การวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. (2549). *การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- เสาวนีย์ แสงใส (2561). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กศน.ตำบล จังหวัดอุดรธานี วิทยานิพนธ์ กศ.ม. สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. (2559). *การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2*. สกลนคร : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนานวัตกรรมจัดการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการประเมินสมรรถนะครู*. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *แผนการจัดการเรียนรู้แบบละครชั้น ป.4 - 5 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551*. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิชย์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563*. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2552). *คู่มือการประเมินข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้มีวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะ สายงานการสอน*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2548). *สมรรถนะของข้าราชการ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2552). *ความรู้ความสามารถ ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับตำแหน่ง*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบ พ.ศ. 2550 - 2554*. กรุงเทพฯ : สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา. (2544). *การวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อยู่*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2549). *คู่มือการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). *การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561)*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2555). *นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพการศึกษาของประเทศสมาชิกองค์การระดับนานาชาติ*. กรุงเทพฯ : กลุ่มพัฒนาวิชาการระหว่างประเทศ ศูนย์พัฒนาการศึกษา ระหว่างประเทศ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). *รายงานการประชุมทางวิชาการครั้งที่ 1 ประจำปี 2557 “เรื่องการมีส่วนร่วมยกระดับการศึกษาไทยในโลกศตวรรษที่ 21”*. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2550). *คู่มือการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร*. กรุงเทพฯ : สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.
- สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. (2547). *คู่มือการดำเนินงานตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. (2549). *ความรู้พื้นฐานในการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2552). *การส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต*. กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2552). *แนวทางการจัดการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2554). *นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงาน สำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2554*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รังสีการพิมพ์.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2562). *นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงาน สำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์. (2562). *แผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ.2562 สำนักงาน กศน. จังหวัดกาฬสินธุ์*. กาฬสินธุ์ : กลุ่มยุทธศาสตร์และการพัฒนา.
- สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์. (2563). *แผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ.2563 สำนักงาน กศน. จังหวัดกาฬสินธุ์*. กาฬสินธุ์ : กลุ่มยุทธศาสตร์และการพัฒนา.

- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2549). *แนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอนตามเจตนารมณ์กระทรวงศึกษาธิการ 2549* ปะแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สิริลักษณ์ สามารถ. (2544). *โปรแกรมพัฒนาครูเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- หรรษา สุขกาล. (2543). *การพัฒนารูปแบบโปรแกรมการทำงานระหว่างเรียนเพื่อส่งเสริมจริยธรรมในการทำงานของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุชา โสมาบุตร. (2556). *ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory)*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://teacherweekly.wordpress.com/2013/09/25/constructivist-theory/> สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2560.
- อนันต์ พันนึก. (2544). *การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อมรวิชัย นาคทรพรพ. (2544). *ความคิดในการพัฒนาอุดมศึกษาไทยในรอบทศวรรษ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2540). *กระบวนการฝึกอบรมสำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (อัดสำเนา).
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2542). *เงื่อนไขการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และแนวทางการสอนผู้ใหญ่*. ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารีย์ วชิรวรการ. (2542). *การวัดและการประเมินผล*. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- เอกรินทร์ สีมหาศาล. (2546). *กระบวนการวัดและประเมินผล*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย.
- อุดม เขยกิจวงศ์. (2544). *แนวทางการการบริหารจัดการ : การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณกิจ.
- อุดม เขยกิจวงศ์. (2551). *การส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย*. กรุงเทพฯ : แปลนพรีนติ้ง.
- อุ้นตา นพคุณ. (2523). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพฯ : กลุ่มศึกษาปัญหาและทิศทางการศึกษาไทย.

- อุ๋นตา นพคุณ. (2546). *กรอบแนวความคิดการพัฒนาโปรแกรมอย่างมีส่วนร่วมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์.
- อุษา คงทอง และคณะ. (2553). *องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เทียนวัฒนาพรินติ้ง.
- AL-Zoubi, S.M. and M.S. Bani Abdel Rahman. (2011). Talented Student’s Satisfaction with the Performance of the Gifted Centers. *Journal for the Education of Gifted Young Scientists*, 4, 1 – 20.
- Anderson, T.P., C.R. Dills and A.J. Romiszowski. (1997). *Instructional Development Paradigms*. Englewood Cliffs, New Jersey : Education Technology Publications.
- Barr, M.W. and Others. (1985). *Developing Student Affairs Programs : Systematic Approaches for Practitioners*. San Francisco, California : Jossey-Bass.
- Bergquist W. and S.R. Phillips. (1996). *A Handbook for Faculty Development*. Washington D.C. : Council for the Advancement of Small College.
- Boone, Edgar I. (1992). *Developing Programmer in Adult Education*. New Jersey : Practice Hall.
- Boyle. (1981). *Applied Discrete Choice Modeling*. New York : John. Wiley. Hesler.
- Brandes, D. and P. Ginis. (1988). *A Guide to Student-Center Learning*. London : Blackwell.
- Caffarella, Rosemarys. (2002). *Planning Program for Adult Learner : a Practice Guide for Educators, Trainner and Staff Developer*. San Francisco : Jossey-Bass Plublisher.
- Carolyn, Barratt and others. (2013). *How to Develop a Training Program on the Job*. 2013. <<http://www.wikihow.com/Develop-a-Training-Program-on-the-J>> August 2013.
- Carter V. Winifred R. (1973). *Dictionary of Education*. (3rd ed). New York : McGraw -Hill.
- Chen, H., Patricia J. (2009). Daugherty and T.D. Landry, “Supply Chain Process Integration : a Theoretical Framework,” *Journal of Business Logistic*. 30(2) : 27 – 46 ; August, 2009.

- Chris Osborn. (2013). *7 Key Elements of an Employee Training Program*.
 <<http://www.bizlibrary.com/7-key-elements-of-an-employee-training>> August 2013.
- Coombs, P. (1985). *The World Crisis in Education*. New York : Oxford University Press.
- Coombs, Phillip H. and Ahmed, Manzoor. (1974). *Attracting Rural Poverty : How Nonformal Education Can Help*. Baltimore : The John Hopkins University Press.
- Evan, D.R. (1981). *The planning of nonformal education*. Paris : UNESCO.
- European Federation of National Engineering Association. (2013). *How to Develop Competency*. <<http://www.feani.org/site/index.php?id=157>> September 2013.
- Dubois, D.D., W.J. Rothwell and L.A. Kemp. (2004). *Competency-based Human Resource Management*. Palo Alto, California : Davies-Black.
- Hamdan, A.R., M.G. Najib and L.H.L. Ting. (2010). "Teaching Competency Testing Among Malaysian School Teachers," *European Journal of School Sciences*.12(4) : 610 – 616, 2010.
- Henson, K.T. (2001). *Curriculum Planning : Integrating Multiculturalism, Constructivism, and Education Research*. 2nd ed. Boston : McGraw-Hill.
- Herman., Joan L., Pamela R. Aschbacher and Lynn Winters. (1992). *A Practical Guide to Alternative Assessment*. USA. : Library of Compress Cataloging in Publication Data.
- Hoogveld, Albert W.M. (2008). "Training Higher Education Teachers for Instructional Design of Competency Based Education," *International Journal of Educational*. 21(3) : 287 – 297 ; April, 2008.
- Hough, J.B. and J.K. Duncan. (1970). *Teaching Description and Analysis*. Massachusetts : Addison-Wesley.
- Houle, Cyrito. (1996). *The Design of Education*. San Francisco : Jossey-Bass Publisher.
- International Society for Technology in Education. (2007). *National educational technology standards for administrators*. Washington, D.C. : Eugene, OR.

- Joint Committee on Standards for Education Evaluation. (1981). *Standards for Evaluations of Educational Program, Projects and Materials*. New York : McGraw Hill.
- Kabilan, Muhammad Kamarul. (2004). "Online Professional Development : A Literature Analysis of Teacher Competency," *Journal of Computing in Teacher Education*. 21(2) : 51 – 57 ; June, 2004.
- Kagan, Spencer. (1994). *Co-operative Learning*. San Juan Capistrano : Kagan Co-operative Learning.
- Knowles, Macolm S. (1980). *Modern Practice of Adult Education*. New York : Cambridge, The adult Education Company.
- Knowles, Malclom S. (1984). *The Modern Practice of Adult Education*. New York : The Adult Education.
- McClelland, David C. (1973). *Testing for Competency Rather than Intelligence*. USA. : Psychologist.
- Metiri Group (2003). *Technology in Schools: What the Research Says* . Commissioned by CiscoSystems. <http://www.cisco.com/web/strategy/docs/education/TechnologyinSchoolsReport.pdf>.
- Morgan, D.L. (1997). *Focus Group as Qualitative Research*. London : Sage.
- Papalia, D.E. and S.W. (1955). *Olds. Human Development*. 6th ed. New York : McGraw Hill Inc.,
- Puckett, Margaret B. and Janet K. Black. (1994). *Authentic Assessment of the Young Child : Celebrating Development and Learning*. New York : Macmilan Collage.
- Raji, V.S. (2009). *Competency Mapping of Teachers in Tertiary Education*. Mba-HrmRoll : Register.
- Reimers, Eleonora Villegas. (2003). *Teacher Professional Development An International Review of the Literature*. Paris : CHEMS.
- Roger, Bill. (2000). *Classroom Behavior : A Practical Guide to Effective Teaching, Behavior Management and Colleague Support*. London : Paul Chapman.

- Sanders, J.R. (1994). *The Program Evaluation Standards : How to Assess Evaluations Educational Programs*. 2nd ed. California : SAGE Publication.
- Saylor, J. and Others. (1981). *Curriculum Planning for Better Teaching and Learning*. 4th ed. New York : Holt, Rinehart and Winston.
- Scriven, Michael. (1967). *The Methodology of Evaluation : Perspective in Public Service and Social Action Programs*. New York : Russell Sage Foundation.
- Serner, J. (2006). *Student-center Learning Learning and Learner Center Design*. 2000. <<http://www.elisp.nv.cc.va.us/scl.html>> 20 June 2006.
- Spark, Loucks-Horsley S. (1989). *Five Model of Staff Development for Teachers*. *Journal of Staff Development*. 10(4) : 40 – 57 ; May 1989.
- Stenhouse, L. (1975). *An Introduction to Curriculum Research and Development*. London : Heineman.
- Swinney, A.C. (2010). *Teacher Leaders' and Administrators' Perceptions About a Leadership Capacity Building Program*. Ph.D. Thesis, Auburn University.
- Taba, H. (1962). *Curriculum Development : Theory and Practice*. New York : Hartcourt Brace & World.
- Tyler, R.W. (1986). *Basic Principles of Curriculum and Instruction*. Chicago : University of Chicago Press.
- UN Competency Development a practice guide. (2010). *Human Resource Management*. Department of Management United Nations.
- Walker, Decker F. (1992). *Curriculum and Aims*. New York : Teachers College Press.
- Wiggins, G. and J. McTighe. (2006). *Understanding By Design*. New Jersey : Upper Saddle River, Prentice Hall.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.
ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาอนุระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
อำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดย ผู้ทรงคุณวุฒิ

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบประเมินนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะ
การจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาอนุระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเหมาะสมของ
องค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะตามองค์ประกอบที่ผู้วิจัยกำหนด

2. แบบประเมินมี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบประเมินองค์ประกอบที่เหมาะสมกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.
ในศตวรรษที่ 21

ตอนที่ 2 แบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่เหมาะสมกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21

ขอให้ท่านพิจารณารายละเอียดที่แนบมาพร้อมนี้ว่าองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะ
การจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 ว่า มีความเหมาะสมเพียงใด ประเด็นการพิจารณา
มีจำนวน 5 องค์ประกอบ 27 ตัวชี้วัด ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในด้านสมรรถนะหลักสูตรและ
การสอน การจัดการเรียนรู้ เทคโนโลยีทางการศึกษา และการวัดผลประเมินผล โปรดทำเครื่องหมาย ✓
ลงในช่องที่ตรงกับเหมาะสม ตามเกณฑ์พิจารณาดังนี้

5 หมายถึง องค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เหมาะสมมากที่สุด

4 หมายถึง องค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เหมาะสมมาก

3 หมายถึง องค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เหมาะสมปานกลาง

2 หมายถึง องค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เหมาะสมน้อย

1 หมายถึง องค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เหมาะสมน้อยที่สุด

และถ้ามีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมให้ท่านระบุไว้ในช่องที่กำหนดในแบบประเมินความเหมาะสม

3. ตอนท้ายเป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีต่อ
สมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ให้ความอนุเคราะห์ในครั้งนี้

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

ตอนที่ 2 แบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่เหมาะสมกับสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเหมาะสมที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อ	องค์ประกอบสมรรถนะ	ระดับความเหมาะสม					ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม
		5	4	3	2	1	
1. การสร้างและพัฒนาหลักสูตร							
1	สามารถวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้เรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรได้						
2	มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบและโครงสร้างของหลักสูตร						
3	มีความรู้ ความสามารถในการสร้างหลักสูตร						
4	มีความสามารถในการเลือกใช้เทคนิคและวิธีการสอน						
5	สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ						
6	สามารถประเมินหลักสูตรทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร						
7	สามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรได้อย่างหลากหลาย						
2. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่							
8	มีความรู้ความเข้าใจปรัชญาการจัดการศึกษาของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่						

ข้อ	องค์ประกอบสมรรถนะ	ระดับความเหมาะสม					ข้อคิดเห็น เพิ่มเติม
		5	4	3	2	1	
2. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ (ต่อ)							
9	มีความรู้ความเข้าใจในหลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ความสัมพันธ์โครงสร้างรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดตามหลักสูตร						
10	สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่						
11	สามารถใช้อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยี เพื่อจัดการเรียนรู้ และสามารถเลือกใช้แหล่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่						
12	สามารถสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่						
3. การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ							
13	มีความรู้ ความเข้าใจหลักการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้						
14	สามารถเลือกใช้รูปแบบหรือเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายเหมาะสมเพื่อพัฒนาผู้เรียนเต็มศักยภาพ						

ข้อ	องค์ประกอบสมรรถนะ	ระดับความเหมาะสม					ข้อคิดเห็น เพิ่มเติม
		5	4	3	2	1	
3. การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ต่อ)							
15	สามารถวิเคราะห์ จัดทำฐานข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนได้						
16	สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้						
17	สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝังส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน						
4. การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้							
18	มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการใช้และพัฒนาสื่อ						
19	สามารถเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้อย่างเหมาะสม						
20	มีความสามารถออกแบบและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา						
21	มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตผลิตสื่อเพื่อจัดการเรียนรู้ได้						
22	มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ สื่อ และอุปกรณ์ช่วยสอน						

ข้อ	องค์ประกอบสมรรถนะ	ระดับความเหมาะสม					ข้อคิดเห็น เพิ่มเติม
		5	4	3	2	1	
5. การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง							
23	มีความรู้ ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง						
24	สามารถวัดและประเมินผลตามสภาพจริงได้สอดคล้องกับมาตรฐาน การเรียนรู้ และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรกำหนด						
25	สามารถสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผลตามสภาพจริง						
26	สามารถจัดทำเอกสารวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน						
27	สามารถนำผลการวัดและประเมินตามสภาพจริงไปใช้ปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาหลักสูตรได้						

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. หากท่านคิดว่าควรมีองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของ
ครู กศน. เพิ่มเติม โปรดระบุ

1. องค์ประกอบ

.....
1.1 ตัวชี้วัด

.....
1.2 ตัวชี้วัด

.....
1.3 ตัวชี้วัด

.....
1.4 ตัวชี้วัด .

.....
1.5 ตัวชี้วัด ..

2. องค์ประกอบ

.....
2.1 ตัวชี้วัด

.....
2.2 ตัวชี้วัด

.....
2.3 ตัวชี้วัด

.....
2.4 ตัวชี้วัด

.....
2.5 ตัวชี้วัด .
.....

2. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ
ครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
ตามอัยาศัยอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์**

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์และวิธีการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

ตอนที่ 3 วิธีการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามนี้ตามความคิดเห็นของท่านเมื่อท่านตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว โปรดส่งคืน เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงที่ให้ความอนุเคราะห์ในครั้งนี้

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกงศรี

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

- ( ) ข้าราชการครู ( ) ครูอาสาสมัครฯ
( ) ครู กศน.ตำบล ( ) ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

2. ระดับการศึกษา

- ( ) ต่ำกว่าปริญญาตรี ( ) ปริญญาตรี ( ) สูงกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่ปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน. ในสทว.รช.ที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องตามความคิดเห็นของท่านโดยพิจารณาตามเกณฑ์ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง ครูมีการปฏิบัติจัดการเรียนรู้ในสภาพปัจจุบัน/สภาพความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง ครูมีการปฏิบัติจัดการเรียนรู้ในสภาพปัจจุบัน/สภาพความต้องการอยู่ในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง ครูมีการปฏิบัติจัดการเรียนรู้ในสภาพปัจจุบัน/สภาพความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง ครูมีการปฏิบัติจัดการเรียนรู้ในสภาพปัจจุบัน/สภาพความต้องการอยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง ครูมีการปฏิบัติจัดการเรียนรู้ในสภาพปัจจุบัน/สภาพความต้องการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 วิธีการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด
ศูนย์การศึกษาของระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ( ) วิธีการพัฒนาสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ศูนย์การศึกษาของระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยท่านสามารถเลือกวิธีการพัฒนาสมรรถนะได้ 5 วิธีการ

วิธีการพัฒนาสมรรถนะ	คำอธิบาย
( ) 1. การฝึกอบรม/ประชุมเชิงปฏิบัติการ (Training/ workshop)	เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และเจตคติในการปฏิบัติงานและการเรียนรู้ ด้วยการฝึกอบรมที่ให้ผู้รับการฝึกอบรมได้ปฏิบัติจริง มีการบรรยายให้ความรู้พื้นฐานก่อนแล้วจึงลงมือปฏิบัติ ทั้งนี้สามารถจัดการอบรมได้ทั้งภายในหรือภายนอกสถานศึกษา
( ) 2. การสัมมนา (Seminar)	เป็นการประชุมของผู้ปฏิบัติงานอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันแล้วพบสภาพปัญหาเหมือน ๆ กัน และร่วมกันแสดงความคิดเห็นเสนอแนวทางปฏิบัติในการแก้ปัญหา ผู้ร่วมการสัมมนาจะช่วยกันพูดช่วยกัน แสดงความคิดเห็น
( ) 3. การสอนงาน (Coaching)	เป็นกระบวนการที่ผู้สอนงานให้ความรู้ ช่วยเหลือแนะนำ ให้คำปรึกษา แลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้รู้จักวิธีปฏิบัติงานให้ถูกต้อง ด้วยวิธีการสอนงานหรือการอบรมในระหว่างการปฏิบัติงาน ซึ่งอาจสอนเป็นรายบุคคลหรือสอนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ทั้งนี้ผู้สอนนั้นเป็นผู้มีประสบการณ์และทักษะในเรื่องที่สอนจริง ๆ

วิธีการพัฒนาสมรรถนะ	คำอธิบาย
( ) 4. การระดมสมอง (Brain Storming)	เป็นการประชุมกลุ่มเล็กไม่เกิน 15 คน เปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี โดยปราศจากข้อจำกัดหรือกฎเกณฑ์ใด ๆ ในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งหรือปัญหาใด ๆ ปัญหาหนึ่ง โดยไม่คำนึงว่าจะถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี ความคิดหรือข้อเสนอทุกอย่างจะถูกจัดไว้และนำกลับไปกลั่นกรองอีกชั้นหนึ่ง
( ) 5. กระบวนการพี่เลี้ยง (Mentoring)	เป็นการกำหนดให้ครูผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานสูงเป็นพี่เลี้ยงให้กับครูใหม่ ในการช่วยเหลือ ให้คำแนะนำปรึกษา และถ่ายทอดประสบการณ์เพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงาน
( ) 6. การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self learning)	เป็นการพัฒนาบุคลากรขององค์กรอย่างหนึ่ง โดยเน้นการฝึกฝนฝึกปฏิบัติด้วยตนเองจากแหล่ง/ช่องทางการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น อ่านหนังสือหรือศึกษาระบบงานจาก Work Instruction หรือ ค้นคว้าข้อมูลผ่าน Internet เรียนรู้จาก e-Learning หรือสอบถามผู้รู้ เป็นต้น
( ) 7. การเป็นวิทยากรภายใน (Internal Trainer)	เป็นการสร้างบุคลากรที่มีความสามารถในการถ่ายทอด รักรการสอนและมีความรู้ในเรื่องที่จะสอนโดยมอบหมายให้บุคคลเหล่านี้เป็นวิทยากรภายในองค์กร ทำหน้าที่จัดอบรมให้ กับบุคลากรในหน่วยงานต่าง ๆ
( ) 8. การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Site Visit)	เป็นการนำบุคลากรที่เข้ารับการฝึกอบรมไปศึกษายังสถานที่อื่นนอกสถานที่ฝึกอบรมเพื่อให้เห็นสภาพจริงซึ่งผู้จัดต้องเตรียมการเป็นอย่างดี เพื่อให้เกิดการพัฒนาได้เรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ ที่ดีจากภายนอกองค์กร

วิธีการพัฒนาสมรรถนะ	คำอธิบาย
( ) 9. การใช้แผนพัฒนารายบุคคล (ID Plan)	เป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรรายบุคคล โดยยึดหลักการประเมินสมรรถนะ เพื่อให้รู้จุดเด่น จุดด้อยเพื่อกำหนดเป็นกรอบหรือแนวทางในการพัฒนาให้มีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในระดับที่องค์กรคาดหวัง
( ) 10. การนิเทศ (Supervision)	เป็นกระบวนการการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับครูผู้สอน เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ โดยมีเป้าหมายเพื่อการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ให้มีประสิทธิภาพและตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล

( ) 11. วิธีการอื่น ๆ โปรดระบุ

.....

.....

.....

แบบสอบถามสำหรับงานวิจัย

เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด
ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบประเมินนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

2. แบบประเมินนี้ใช้ประเมินระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) ดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ขอให้ท่านพิจารณาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี และโปรดพิจารณาประเมินโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านตามเกณฑ์พิจารณาดังนี้

- 5 หมายถึง มีความเห็นว่าความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความเห็นว่าความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความเห็นว่าความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความเห็นว่าความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความเห็นว่าความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ให้ความอนุเคราะห์ในครั้งนี้

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

รายการ ที่	โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21	ระดับความเหมาะสม					ระดับความเป็นไปได้				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1.	หลักการ										
2	วัตถุประสงค์										
3	วิธีการปฏิบัติ										
4	กิจกรรมและเนื้อหาของโปรแกรม										
4.1	Module ที่ 1 การสร้างและ พัฒนาหลักสูตร										
4.2	Module ที่ 2 การออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ที่เป็นผู้ใหญ่										
4.3	Module ที่ 3 การส่งเสริมผู้เรียน ได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการ เรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ										
4.4	Module ที่ 4 การใช้และพัฒนา สื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้										
4.5	Module ที่ 5 การวัดและการ ประเมินผลตามสภาพจริง										
4.6	การประยุกต์ใช้ปฏิบัติงาน ในสถานศึกษา										
5	การประเมินผล										

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ โปรดระบุ

.....

.....

.....

แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความรู้ ความเข้าใจของครู กศน.ก่อนและหลังพัฒนาตามโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์
  2. ให้ผู้เข้ารับการทดสอบทำเครื่องหมายกากบาท (X) ทับตัวอักษรหน้าคำตอบ ที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว
  3. แบบทดสอบชุดนี้มีทั้งสิ้น 50 ข้อ คะแนนเต็ม 50 คะแนน
-

1. ข้อใดกล่าวถึงหลักสูตรได้ถูกต้องที่สุด
  - ก. หลักสูตรเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้การเรียนการสอน
  - ข. หลักสูตรคือมวลประสพการณ์ความรู้ต่าง ๆ ที่จัดให้ผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียน
  - ค. การกำหนดรูปแบบของหลักสูตรเป็นการพิจารณาเลือกและจัดเนื้อหาวิชา
  - ง. หลักสูตรเป็นตัวชี้แนะแนวทางกระบวนการเรียนรู้
2. การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร ผู้สอนดำเนินการอะไรเป็นสิ่งแรก
  - ก. ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ท้าทายความสามารถ
  - ข. กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนด้านความรู้และทักษะกระบวนการที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการ และความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์
  - ค. ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย
  - ง. จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้
3. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษาการศึกษา นอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ข้อใดไม่ถูกต้อง

ก. การจัดการสาระการเรียนรู้	ข. การกำหนดค่าน้ำหนักและเวลาเรียน
ค. การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้	ง. การกำหนดระดับผลการเรียน

9. ข้อใดไม่ใช่คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

- ก. รักชาติศาสน์กษัตริย์
ข. ใฝ่เรียนรู้
ค. อนุรักษ์ความเป็นไทย
ง. มีจิตสาธารณะ

10. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีจุดมุ่งหมายในการวัดและประเมินผล การเรียนรู้อย่างไร

- ก. พัฒนาและตัดสินผู้เรียน
ข. พัฒนาและวินิจฉัยผู้เรียน
ค. พัฒนาและพยากรณ์ผู้เรียน
ง. พัฒนาและให้การแนะแนวผู้เรียน

11. การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนคือ จัดตามความสนใจฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่กำหนดไว้ ตามมาตราใดของ พรบ.การศึกษาแห่งชาติ 2542

- ก. มาตรา 21   ข. มาตรา 22   ค. มาตรา 23   ง. มาตรา 24

12. ความสำคัญของการกำหนดตัวชี้วัด ข้อใดถูกต้องที่สุด

- ก. นำไปกำหนดเนื้อหา จัดทำสาระการสอน และการวัดประเมินผล
ข. นำไปจัดทำหน่วยการเรียนรู้และเป็นเกณฑ์สำหรับการวัดและประเมินผล
ค. นำไปกำหนดโครงสร้างเวลาเรียนเนื้อหาการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล
ง. นำไปกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้จัดการเรียนการสอนและเป็นเกณฑ์สำหรับการวัด และประเมินผลเพื่อการตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

พิจารณาขั้นตอนที่กำหนดให้ต่อไปนี้ เพื่อใช้ตอบคำถามข้อ 13 – 14

- ขั้นที่ 1 วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้
ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ความสามารถความสนใจวิธีเรียนอย่างไรบ้าง
ขั้นที่ 3 กำหนดรูปแบบ วิธีการหรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้
ขั้นที่ 4 ปรับและเรียบเรียงรูปแบบวิธีการหรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้

13. “เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย กระบวนการเรียนรู้และผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน” ตามแนวทางการ กำหนดรูปแบบ ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ตรงตามขั้นตอนข้อใด

- ก. ขั้นที่ 1   ข. ขั้นที่ 2   ค. ขั้นที่ 3   ง. ขั้นที่ 4

20. ข้อใดคือประโยชน์ของการจัดทำคำอธิบายรายวิชา
- ก. สอดคล้องกับมาตรฐาน
ข. สอดคล้องกับตัวชี้วัด
ค. ใช้ในการเทียบโอน
ง. ถูกทุกข้อ
21. รูปแบบใดเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- ก. CIPPA MODEL
ข. การสอนแบบหมวก 6 ใบ
ค. Integration
ง. ถูกทุกข้อ
22. การจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงทฤษฎีการเรียนรู้ของของ Bloom (Bloom's Taxonomy) ด้านใดบ้าง
- ก. ความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้
ข. การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า
ค. ความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การวิเคราะห์ และการประเมินค่า
ง. ความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่า
23. ข้อใดไม่ใช่ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้
- ก. ผู้เรียนผู้สอนได้เรียนรู้จากสภาพจริง
ข. ลดภาระครูให้เตรียมการสอนน้อยลง เพราะมีแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ
ค. เปิดโอกาสให้ค้นหาธรรมชาติในชุมชน
ง. เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้
24. จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้แต่ละบทเรียน สิ่ง que ผู้เรียนจะได้รับหลังจากบทเรียนคือ
- ก. แนวคิดรวบยอด
ข. ทักษะและความสามารถ
ค. เนื้อหาของบทเรียน
ง. เทคโนโลยี
25. ข้อใดไม่ใช่จุดเน้นของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- ก. ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง
ข. ผู้เรียนเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
ค. ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
ง. ผู้สอนมีบทบาทสำคัญทางการเรียนรู้
26. สิ่ง que ครูผู้สอนต้องจัดเตรียมเป็นลำดับแรกของการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้คือข้อใด
- ก. สํารวจแหล่งเรียนรู้
ข. จัดทำแผนการเรียนรู้
ค. เสนอโครงการต่อฝ่ายบริหาร
ง. วิเคราะห์หลักสูตร

27. สถานการณ์ของผู้เรียนในข้อใดที่ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบการสร้างสรรค์ความรู้ (Constructivism) ได้ดีที่สุด
- ผู้เรียนได้ฟังคำชี้แนะของครู
  - ผู้เรียนบันทึกการบอกเล่าของครู
  - ผู้เรียนค้นคว้าและคิดคนเดียว
  - ผู้เรียนร่วมกันคิดและทำงานโดยใช้กระบวนการกลุ่ม
28. ข้อใดต่อไปนี้ เป็นสถานการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากความอยากรู้ อยากรู้เห็น โดยผู้เรียนจะมีการวางแผนด้วยตนเอง
- การเรียนรู้ที่จัดโดยสถาบันการศึกษา (Provide Sponsored)
  - การเรียนรู้โดยบังเอิญ (Random or Incidental Learning)
  - การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self – Directed Learning)
  - การเรียนรู้จากกลุ่ม (Collaborative Learning)
29. ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีของ Howard Gardner
- ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้และเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
  - ผู้สอนทุกคนต้องเชื่อมั่นว่าเด็กทุกคนเรียนรู้ได้
  - ผู้สอนต้องช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดในเรื่องนั้น ๆ จนเกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในการหากระบวนการและวิธีการต่าง ๆ
  - ผู้เรียนจะเรียนรู้จากธรรมชาติได้ดีก็ต่อเมื่อเขาได้รับการปลดปล่อยออกจากห้องเรียนที่กักขังเขาไปสู่ธรรมชาติ
30. ข้อใดกล่าวถูกต้องที่สุดเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ Constructivism
- นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีจะเรียนรู้รูปแบบการสร้างสรรค์ความรู้ได้ดี
  - คำถามปลายเปิดที่มีคำตอบเดียวเหมาะกับการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้
  - การสร้างความประทับใจให้ผู้เรียนจำบทเรียนได้ดีคือบทบาทของครูต้องโดดเด่นในการอธิบาย
  - การจัดบรรยากาศแลสิ่งแวดล้อมที่ให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์จะทำให้ผู้เรียนสร้างสรรค์องค์ความรู้ได้ดี

31. ข้อใดต่อไปนี้เป็นปัจจัยในการพิจารณาเลือกใช้สื่อการเรียนรู้
- ก. รูปแบบการนำเสนอเข้าใจง่ายและน่าสนใจ   ข. มีความสอดคล้องกับหลักสูตร
 ค. ภาษาที่ใช้เป็นไปตามความเหมาะสมของผู้เรียน   ง. เนื้อหามีความถูกต้องและทันสมัย
32. บทบาทของสื่อการเรียนการสอน คือข้อใด
- ก. เป็นสิ่งที่ทำให้การเรียนสนุกสนาน   ข. เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกของครู
 ค. เป็นตัวช่วยในการจัดการเรียนการสอนของครู   ง. เป็นตัวกลางระหว่างครูกับผู้เรียน
33. ขั้นตอนแรกของการพัฒนาสื่อเพื่อจัดการเรียนรู้คือข้อใด
- ก. ศึกษาและกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียน   ข. กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
 ค. กำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไปของการผลิตสื่อ   ง. กำหนดรูปแบบและวิธีการประเมินผล
34. องค์ประกอบสำคัญที่เป็นการให้ผลป้อนกลับหรือให้คำตอบในทันทีแก่ผู้เรียน เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) ข้อใด
- ก. Information   ข. Interaction
 ค. Individualization   ง. Immediate Feedback
35. ข้อใดคือบทเรียนออนไลน์
- ก. E-learning   ข. CAI
 ค. E-Book   ง. ถูกทุกข้อ
36. ปัจจัยลำดับแรกที่ใช้ควบคุมการเลือกสื่อเพื่อจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดของ Romiszowski (1999) คือข้อใด
- ก. ลักษณะของผู้เรียน   ข. ผู้สอนหรือครู
 ค. วิธีการสอน   ง. ข้อจำกัดในทางปฏิบัติ
37. ชุดเครื่องมือใดต่อไปนี้เป็น Google Apps for Education ใช้ในการจัดทำแบบสอบถาม แบบฝึกหัด หรือแบบทดสอบในรูปแบบ Online
- ก. Google Docs   ข. Google Sheet
 ค. Google Slides   ง. Google forms
38. ชุดเครื่องมือใดต่อไปนี้เป็น Google Apps for Education ใช้ในการสร้างเว็บไซต์เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- ก. Google Calendar   ข. Google Site
 ค. Google Drive   ง. Google Classroom

39. ข้อใดต่อไปนี้เป็นที่หมายถึงห้องเรียนเสมือนจริง
ก. Google Classroom	ข. Smart Classroom
ค. Online Classroom	ง. Virtual Classroom
40. ข้อใดต่อไปนี้เป็นไม่ใช่สื่อการเรียนการสอนที่จำแนกตามประสบการณ์
ก. การสาธิต	ข. คอมพิวเตอร์ช่วยสอน
ค. การศึกษานอกสถานที่	ง. นิทรรศการ
41. ข้อใดกล่าวถึงการวัดผลประเมินผล (Measurement and Evaluation) ได้ถูกต้อง
ก. การวัดผลกับการประเมินผลเป็นสิ่งเดียวกัน
ข. จะทำการวัดผลได้ก็ต่อเมื่อมีการประเมินผล
ค. การวัดผลประเมินผลเกิดขึ้นในขณะเดียวกัน
ง. วัดผลเป็นการหาข้อมูลเชิงปริมาณ ประเมินผลเป็นการหาค่าเชิงคุณภาพ
42. ข้อใดเป็นความหมายของการประเมินตามสภาพจริง
ก. การประเมินจากภาระงานและกิจกรรมที่ผู้เรียนสนใจ
ข. การประเมินที่เน้นการตอบข้อสอบและการปฏิบัติจริง
ค. การประเมินจากทักษะพื้นฐานในการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง
ง. การประเมินจากภาระงานและกิจกรรมที่สอดคล้องกับชีวิตจริงในแบบบูรณาการ
43. ลักษณะสำคัญของการประเมินตามสภาพจริงคือข้อใด
-	
--
ก. การประเมินความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตประจำวัน
ข. ประเมินความคิดความสามารถในการปฏิบัติงานและผลงานที่สร้างขึ้นตามมาตรฐานการเรียนรู้
ค. ประเมินความสามารถของผู้เรียนเพื่อค้นหาจุดเด่นในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพของตนเอง
ง. ประเมินวิธีการวางแผนการปฏิบัติงานและผลงานที่ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดตามความสนใจของตนเอง
44. ข้อใดครอบคลุมลักษณะที่ดีของเกณฑ์การประเมิน
ก. ระบุพฤติกรรมที่สังเกตได้ชัดเจนกระชับเข้าใจง่าย	ข. มีความชัดเจน เข้าใจง่ายสังเกตได้
ค. ระบุพฤติกรรมที่ชัดเจนกระชับเข้าใจง่าย	ง. มีความชัดเจนกระชับเข้าใจง่าย

45. องค์ประกอบของแบบประเมินตามสภาพจริงต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญคือข้อใด
- เกณฑ์การประเมินและคะแนนแต่ละเกณฑ์
  - เกณฑ์การประเมินและคำอธิบายระดับคุณภาพของแต่ละเกณฑ์
  - คำอธิบายระดับคุณภาพของเกณฑ์การประเมินและน้ำหนักคะแนนของเกณฑ์การประเมิน
  - คะแนนและน้ำหนักคะแนนของแต่ละเกณฑ์
46. เครื่องมือที่เหมาะสมกับการวัดพฤติกรรมด้านทักษะกระบวนการคือข้อใด
- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - แบบสัมภาษณ์
  - แบบสำรวจรายการ
  - แบบสังเกต
47. พฤติกรรมด้านจิตพิสัยขั้นรับรู้สัมพันธ์สอดคล้องกับพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยระดับใด
- วิเคราะห์
  - นำไปใช้
  - ประเมินค่า
  - ความรู้ ความจำ
48. จุดมุ่งหมายพื้นฐานของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คือข้อใด
- การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและตัดสินผลการเรียน
  - การประเมินเพื่อตรวจสอบและพัฒนาผู้เรียน
  - การประเมินเพื่อหาความบกพร่องในการเรียนรู้
  - การประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้สอน
49. ข้อสอบและแบบทดสอบที่นำมาใช้ควรมีลักษณะที่ดีต้องมีลักษณะตามข้อใดเป็นสิ่งแรก
- มีความเที่ยงตรง (Validity)
  - มีความเชื่อมั่น (Reliability)
  - ความเป็นปรนัย (Objectivity)
  - มีระดับความยากง่าย (Difficulty Index)
50. ข้อใดใช้ในการหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบที่สร้างขึ้น
- การหาค่า IOC
  - การหาค่า Discrimination (D)
  - การหาค่าสัมประสิทธิ์ KR-20
  - การหาค่าความยากง่าย (P)
-

แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21
ของครูสังกัดศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอหนองกุงศรี
สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์

คำชี้แจง

ให้ผู้ประเมินอ่านประเด็นคำถามแต่ละข้อโดยละเอียด แล้วพิจารณาแต่ละข้อว่าผู้ถูกประเมิน มีพฤติกรรมดังกล่าวอยู่ในระดับใด จากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดแล้วกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับพฤติกรรมที่แท้จริงเพียงคำตอบเดียว โดยพิจารณาตามเกณฑ์ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง ครูมีพฤติกรรมและการปฏิบัติจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง ครูมีพฤติกรรมและการปฏิบัติจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง ครูมีพฤติกรรมและการปฏิบัติจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง ครูมีพฤติกรรมและการปฏิบัติจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง ครูมีพฤติกรรมและการปฏิบัติจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	สมรรถนะ	ระดับพฤติกรรม/การปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
1. การสร้างและพัฒนาหลักสูตร						
1	สามารถวิเคราะห์ปัญหา และความต้องการของผู้เรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรได้					
2	มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบและโครงสร้างของหลักสูตร					
3	มีความรู้ ความสามารถในการสร้างหลักสูตร					
4	มีความสามารถในการเลือกใช้เทคนิคและวิธีการสอน					
5	สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
6	สามารถประเมินหลักสูตรทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร					
7	สามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรได้อย่างหลากหลาย					

ข้อ	สมรรถนะ	ระดับพฤติกรรม/การปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
2. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่						
8	มีความรู้ความเข้าใจปรัชญาการจัดการศึกษาของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่					
9	มีความรู้ความเข้าใจในหลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ความสัมพันธ์โครงสร้างรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตร					
10	สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่					
11	สามารถใช้อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยี เพื่อจัดการเรียนรู้ และสามารถเลือกใช้แหล่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่					
12	สามารถสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่					
3. การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ						
13	มีความรู้ ความเข้าใจหลักการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้					
14	สามารถเลือกใช้รูปแบบหรือเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายเหมาะสมเพื่อพัฒนาผู้เรียนเต็มศักยภาพ					
15	สามารถวิเคราะห์ จัดทำฐานข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนได้					
16	สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้					

ข้อ	สมรรถนะ	ระดับพฤติกรรม/การปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
3. การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ต่อ)						
17	สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝังส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน					
4. การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้						
18	มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการใช้และพัฒนาสื่อ					
19	สามารถเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม					
20	มีความสามารถออกแบบและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา					
21	มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตผลิตสื่อเพื่อจัดการเรียนรู้ได้					
22	มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ สื่อ และอุปกรณ์ช่วยสอน					
5. การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง						
23	มีความรู้ ความเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง					
24	สามารถวัดและประเมินผลตามสภาพจริงได้ สอดคล้องกับมาตรฐาน การเรียนรู้และเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด					
25	สามารถสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผลตามสภาพจริง					

ข้อ	สมรรถนะ	ระดับพฤติกรรม/การปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
5. การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง (ต่อ)						
26	สามารถจัดทำเอกสารวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน					
27	สามารถนำผลการวัดและประเมินตามสภาพจริงไปใช้ปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาหลักสูตรได้					

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

**แบบประเมินความพึงพอใจต่อโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์**

คำชี้แจงในการตอบแบบประเมิน

1. แบบประเมินความพึงพอใจฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

2. ผู้ตอบแบบประเมินฉบับนี้ได้แก่ ครู กศน. ที่เข้ารับการพัฒนาตามโปรแกรมฯ

3. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

ตอนที่ 2 ข้อมูลการประเมินความความพึงพอใจที่มีต่อโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยให้ผู้ประเมินได้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องตามความพึงพอใจของตนเองโดยพิจารณาตามเกณฑ์ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อมูลข้อเสนอแนะอื่นๆ

ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบประเมินนี้ตามความคิดเห็นที่เป็นจริงและขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบประเมิน

( ) ข้าราชการครู

( ) ครูอาสาสมัครฯ

( ) ครู กศน.ตำบล

( ) ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

2. ระดับการศึกษา

( ) ต่ำกว่าปริญญาตรี

( ) ปริญญาตรี

( ) สูงกว่าปริญญาตรี

3. ประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน

( ) ต่ำกว่า 5 ปี

( ) 5 – 10 ปี

( ) มากกว่า 10 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

ข้อ	สมรรถนะ	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมก่อนการพัฒนา						
1	กิจกรรมปฐมนิเทศ ประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจ และสร้างแรงจูงใจให้เห็นความสำคัญในการพัฒนา					
2	กิจกรรมการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองของครูผู้เข้ารับการ พัฒนา เพื่อเตรียมความพร้อมการการพัฒนา					
3	การทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 ก่อนการพัฒนา					
4	การประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ 21 ด้วยตนเองก่อนการพัฒนา					
5	ความเหมาะสมของระยะเวลาและกิจกรรมในการ ดำเนินการพัฒนา ขั้นเตรียมความพร้อมก่อนการ พัฒนา					

ข้อ	สมรรถนะ	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
ขั้นที่ 2 การพัฒนา						
6	การดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรมใน Module ที่ 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร					
7	การดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรมใน Module ที่ 2 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่					
8	การดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรมใน Module ที่ 3 การส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
9	การดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรมใน Module ที่ 4 การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้					
10	การดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรมใน Module ที่ 5 การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง					
11	การสอนงานและให้คำชี้แนะของผู้บริหารและครูพี่เลี้ยง					
12	การนิเทศติดตามการพัฒนาของผู้บริหารและครูพี่เลี้ยง					
13	ความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาแต่ละ Module					
14	สื่อที่ใช้ในการพัฒนาแต่ละ Module มีความเหมาะสม					
15	ความรู้ที่ได้รับจากใบความรู้และใบงานในแต่ละ Module					
16	ความเหมาะสมของการวัดผลประเมินผลในการพัฒนาแต่ละ Module					

ข้อ	สมรรถนะ	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
ขั้นที่ 2 การพัฒนา (ต่อ)						
17	ความเหมาะสมของระยะเวลาในการพัฒนาแต่ละ Module					
ขั้นที่ 3 การประยุกต์ใช้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา						
18	ผู้บริหารและครูพี่เลี้ยงดำเนินการนิเทศ สอนงาน ให้คำแนะนำเพื่อการพัฒนาสมรรถนะของครู ระหว่าง การปฏิบัติงานมีความเหมาะสม					
19	กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังข้อเสนอแนะ และหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน					
20	กิจกรรมการศึกษาดูงานจากสถานศึกษาที่มีแนว ปฏิบัติที่ดี เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้					
21	มีความรู้ และทักษะที่ได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้นจาก ขั้นตอนการประยุกต์ใช้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา					
22	ระยะเวลาในขั้นตอนการประยุกต์ใช้ปฏิบัติงานใน สถานศึกษามีความเหมาะสม					
ขั้นที่ 4 การประเมินผล						
23	ประชุมสัมมนาเพื่อนำเสนอผลการพัฒนาและสรุปผล การพัฒนา					
24	วิธีการประเมินผลครูที่เข้ารับการพัฒนามีความ เหมาะสม					
25	เกณฑ์ในการประเมินผลครูที่เข้ารับการพัฒนามีความ เหมาะสม					
26	ความพึงพอใจต่อคู่มือการใช้โปรแกรมเสริมสร้าง สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษ ที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์					

ข้อ	สมรรถนะ	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
ขั้นที่ 4 การประเมินผล (ต่อ)						
27	ความพึงพอใจต่อผลการพัฒนาสมรรถนะด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร หลังได้รับการพัฒนา					
28	ความพึงพอใจต่อผลการพัฒนาสมรรถนะด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ หลังได้รับการพัฒนา					
29	ความพึงพอใจต่อผลการพัฒนาสมรรถนะ ด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลังได้รับการพัฒนา					
30	ความพึงพอใจต่อผลการพัฒนาสมรรถนะด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ หลังได้รับการพัฒนา					
31	ความพึงพอใจต่อผลการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง หลังได้รับการพัฒนา					

ตอนที่ 3 ข้อมูลข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 53 ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัด
สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 ศูนย์การศึกษานอกระบบและ
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	ค่าเฉลี่ย	ความ สอดคล้อง
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร								
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่								
8	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
9	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
ด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ								
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
17	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้

ตาราง 53 ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัด
สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 ศูนย์ศึกษานอกระบบและ
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ (ต่อ)

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	ค่าเฉลี่ย	ความ สอดคล้อง
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้								
18	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
22	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
ด้านการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง								
23	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
24	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
26	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
27	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 54 ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่
พึงประสงค์ และวิธีการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ
หนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	ค่าเฉลี่ย	ความ สอดคล้อง
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร								
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่								
8	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
ด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ								
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 54 ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน
สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษ
ที่ 21 สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ (ต่อ)

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	ค่าเฉลี่ย	ความ สอดคล้อง
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้								
18	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
ด้านการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง								
23	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
26	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
27	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 55 ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัดศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ หนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (r_{xy})		ค่าความเชื่อมั่น (α)	
	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร				
1	0.670	0.736	0.924	0.869
2	0.684	0.886	0.913	0.824
3	0.674	0.814	0.932	0.805
4	0.775	0.835	0.942	0.814
5	0.719	0.850	0.908	0.834
6	0.401	0.672	0.896	0.847
7	0.495	0.730	0.931	0.852
ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่				
8	0.753	0.841	0.927	0.822
9	0.631	0.781	0.918	0.805
10	0.717	0.863	0.936	0.846
11	0.813	0.877	0.894	0.817
12	0.629	0.836	0.915	0.814
ด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ				
13	0.720	0.847	0.903	0.825
14	0.757	0.850	0.917	0.834
15	0.677	0.769	0.887	0.865

ตาราง 55 ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ (ต่อ)

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (r_{xy})		ค่าความเชื่อมั่น (α)	
	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
ด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ต่อ)				
16	0.753	0.820	0.903	0.842
17	0.822	0.879	0.915	0.805
ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้				
18	0.641	0.822	0.897	0.833
19	0.599	0.827	0.902	0.863
20	0.648	0.854	0.913	0.852
21	0.642	0.827	0.899	0.818
22	0.596	0.769	0.927	0.825
ด้านการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง				
23	0.662	0.887	0.942	0.845
24	0.612	0.736	0.894	0.853
25	0.677	0.796	0.895	0.817
26	0.330	0.641	0.899	0.841
27	0.506	0.688	0.936	0.853

จากตาราง 40 พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน เท่ากับ 0.914 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ 0.839

ตาราง 56 ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ
การจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	ค่าเฉลี่ย	ความ สอดคล้อง
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
18	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
19	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	+1	+1	4	1.00	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
22	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
23	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 56 ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ
การจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 (ต่อ)

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	ค่าเฉลี่ย	ความ สอดคล้อง
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
24	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
25	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
26	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
27	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
28	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
29	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
30	0	+1	+1	0	+1	3	0.60	ใช้ได้
31	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
32	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
33	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
34	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
35	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
36	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
37	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
38	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
39	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
40	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
41	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
42	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
43	+1	+1	+1	+1	+1	4	1.00	ใช้ได้
44	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
45	+1	0	+1	+1	0	3	0.60	ใช้ได้
46	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 56 ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ
การจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 (ต่อ)

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	ค่าเฉลี่ย	ความ สอดคล้อง
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
47	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
48	0	+1	1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
49	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
50	+1	0	+1	+1	0	3	0.60	ใช้ได้
51	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
52	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
53	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
54	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
55	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
56	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
57	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
58	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
59	+1	+1	+1	0	+1	5	0.80	ใช้ได้
60	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 57 ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ
การจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	0.46	0.34	21	0.36	0.69
2	0.66	0.43	22	0.43	0.72
3	0.36	0.53	23	0.73	0.36
4	0.53	0.32	24	0.50	0.48
5	0.76	0.62	25*	0.83	0.34
6	0.33	0.48	26	0.33	0.53
7	0.46	0.53	27	0.53	0.53
8	0.50	0.36	28	0.40	0.56
9	0.23	0.34	29*	0.86	0.48
10*	0.20	0.26	30	0.53	0.72
11	0.30	0.48	31	0.76	0.23
12	0.43	0.65	32	0.73	0.32
13	0.40	0.56	33*	0.86	0.34
14	0.46	0.36	34	0.63	0.65
15	0.53	0.26	35	0.16	0.53
16	0.73	0.62	36	0.60	0.34
17	0.36	0.75	37	0.56	0.56
18	0.26	0.48	38	0.70	0.68
19	0.60	0.34	39	0.40	0.34
20*	0.16	0.48	40	0.23	0.68

ตาราง 57 ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ
การจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
41*	0.20	0.32	51	0.53	0.34
42	0.66	0.34	52	0.26	0.72
43	0.36	0.68	53	0.40	0.23
44	0.46	0.24	54*	0.20	0.26
45	0.63	0.65	55*	0.16	0.34
46	0.73	0.48	56	0.43	0.68
47*	0.16	0.43	57	0.53	0.65
48	0.53	0.34	58	0.30	0.72
49	0.43	0.56	59	0.43	0.69
50*	0.20	0.72	62	0.66	0.72

*ตัดทิ้ง

ผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.23 – 0.76 จำนวน 50 ข้อ และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป

ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร K.R.20 ของ Kuder Richardson เท่ากับ 0.89

ตาราง 58 ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	ค่าเฉลี่ย	ความ สอดคล้อง
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร								
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่								
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
ด้านการส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ								
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 58 ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 (ต่อ)

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	ค่าเฉลี่ย	ความ สอดคล้อง
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนรู้								
18	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
ด้านการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง								
23	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
24	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
26	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
27	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของแบบ
ประเมินทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

ตาราง 59 ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินความพึงพอใจต่อโปรแกรม
การเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัด
กาฬสินธุ์

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	ค่าเฉลี่ย	ความ สอดคล้อง
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมก่อนการพัฒนา								
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
ขั้นที่ 2 การพัฒนา								
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 59 ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินความพึงพอใจต่อโปรแกรม การเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ 21 สังกัด ศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองงูงศรี จังหวัด ภาพสินธุ์ (ต่อ)

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	ค่าเฉลี่ย	ความ สอดคล้อง
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
ขั้นที่ 3 การประยุกต์ใช้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา								
18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
19	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
ขั้นที่ 4 การประเมินผล								
23	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
26	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
27	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
28	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
29	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
30	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
31	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของแบบ ประเมินทั้งฉบับเท่ากับ 0.91

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๔๖

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ ศิริสุทธิ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนา
โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัด ศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๑
เป็นการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑

เพื่อให้การดำเนินการการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีคุณภาพและบรรลุ
ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง
จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัยในครั้งนี้
เพื่อให้ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป รายละเอียด ดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้ หวังเป็น
อย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๔๖

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัย

เรียน ดร.จักรกริช บุญเดช

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๑ เป็นการศึกษาคู่ประอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑

เพื่อให้การดำเนินการการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีคุณภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป รายละเอียด ดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๔๖

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัย

เรียน ดร.นุชรัตน์ ประสทธิศิลป์ชัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๑ เป็นการศึกษาคู่ประอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑

เพื่อให้การดำเนินการการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีคุณภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป รายละเอียด ดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๔๖

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัย

เรียน นางสาวปาริชาติ ไชยสถิตย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๑ เป็นการศึกษาคู่ประอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีคุณภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป รายละเอียด ดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๔๖

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัย

เรียน ดร.กิตติศักดิ์ วรรณทอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนา
โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๑
เป็นการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีคุณภาพและบรรลุ
ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง
จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัยในครั้งนี้
เพื่อให้ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป รายละเอียด ดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้ หวังเป็น
อย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๔๘

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดในการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานิตย์ อาษานอก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๑ เป็นการศึกษารายละเอียดขององค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑

เพื่อให้การดำเนินการการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีคุณภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อให้ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๔๘

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดในการวิจัย

เรียน นางสาวนพกนก บุรุษนันท์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๑ เป็นการศึกษารายละเอียดขององค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑

เพื่อให้การดำเนินการการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีคุณภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อให้ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๔๘

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดในการวิจัย

เรียน ดร.ชนกพร จุฑาสงษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๑ เป็นการศึกษารายละเอียดขององค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑

เพื่อให้การดำเนินการการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีคุณภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อให้ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๔๘

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดในการวิจัย

เรียน นายคมสัน สารแสน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนา
โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัด ศูนย์การศึกษานอก
ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๑ เป็น
การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑

เพื่อให้การดำเนินการการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีคุณภาพและบรรลุตาม
วัตถุประสงค์ของการวิจัย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี ได้
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด
สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อให้ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป
รายละเอียดดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็น
อย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๔๘

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดในการวิจัย

เรียน นางสาวจิราวัลย์ ซาเหลา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๑ เป็นการศึกษาคู่ประอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑

เพื่อให้การดำเนินการการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีคุณภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อให้ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๔๘

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดในการวิจัย

เรียน นางวิจิตราวลิน พรปัญญาภัทร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๑ เป็นการศึกษาคู่ประอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑

เพื่อให้การดำเนินการการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีคุณภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อให้ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๔๘

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดในการวิจัย

เรียน นางนันทวัน มณีวงศ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๑ เป็นการศึกษารายละเอียดขององค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑

เพื่อให้การดำเนินการการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีคุณภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อให้ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๕๒

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.เพชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามความคิดเห็นสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะ
การจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนา
โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัด ศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๒
เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑

เพื่อให้การดำเนินการการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีคุณภาพและบรรลุตาม
วัตถุประสงค์ของการวิจัย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี ได้
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้ผู้วิจัย
จะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป รายละเอียด ดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคง
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๕๒

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริ ถีอาสนา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามความคิดเห็นสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะ
การจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนา
โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๒
เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑

เพื่อให้การดำเนินการการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีคุณภาพและบรรลุตาม
วัตถุประสงค์ของการวิจัย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี ได้
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้ผู้วิจัย
จะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป รายละเอียด ดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคง
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๕๒

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัย

เรียน ดร.อัจฉรา สากระจ่าย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามความคิดเห็นสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะ
การจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนา
โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัด ศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๒
เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑

เพื่อให้การดำเนินการการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีคุณภาพและบรรลุตาม
วัตถุประสงค์ของการวิจัย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง
จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัยในครั้งนี้
เพื่อให้ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่ง
ว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๕๒

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัย

เรียน ดร.รุ่งอรุณ ไสยโสภณ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามความคิดเห็นสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะ
การจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๒ เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑

เพื่อให้การดำเนินการการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีคุณภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป รายละเอียด ดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๕๒

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัย

เรียน นางมาลินี สุนทรศร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามความคิดเห็นสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะ
การจัดการเรียนรู้ของ ครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนา
โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัด ศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๒
เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ในศตวรรษที่ ๒๑

เพื่อให้การดำเนินการการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีคุณภาพและบรรลุตาม
วัตถุประสงค์ของการวิจัย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี ได้
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้ผู้วิจัย
จะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป รายละเอียด ดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคง
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๖๖

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๒ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานิตย์ อาษานอก

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างโปรแกรมฯ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๓ เป็นการพัฒนาโปรแกรมฯ กำหนดให้มีการตรวจสอบ ยืนยันโปรแกรมฯ ด้วยการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ในการนี้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในวันอังคารที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓ เวลา ๑๔.๐๐ น. - ๑๖.๓๐ น. เพื่อให้ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๘๑๕/ว ๐๖๖

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๒ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

เรียน นางสาวนพกนก บุรุษนันท์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างโปรแกรมฯ

จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๓ เป็นการพัฒนาโปรแกรมฯ กำหนดให้มีการตรวจสอบ ยืนยันโปรแกรมฯ ด้วยการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ในการนี้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในวันอังคารที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓ เวลา ๑๔.๐๐ น. – ๑๖.๓๐ น. เพื่อให้ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนาจการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๖๖

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๒ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

เรียน ดร.ชนกพร จุฑาสงษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างโปรแกรมฯ

จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๓ เป็นการพัฒนาโปรแกรมฯ กำหนดให้มีการตรวจสอบ ยืนยันโปรแกรมฯ ด้วยการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ในการนี้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในวันอังคารที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓ เวลา ๑๔.๐๐ น. – ๑๖.๓๐ น. เพื่อให้ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๖๖

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๒ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

เรียน นายคมสัน สารแสน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างโปรแกรมฯ

จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๓ เป็นการพัฒนาโปรแกรมฯ กำหนดให้มีการตรวจสอบ ยืนยันโปรแกรมฯ ด้วยการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ในการนี้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในวันอังคารที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓ เวลา ๑๔.๐๐ น. – ๑๖.๓๐ น. เพื่อให้ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๖๖

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๒ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

เรียน นางสาวจิราวัลย์ ชาเหลา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างโปรแกรมฯ

จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๓ เป็นการพัฒนาโปรแกรมฯ กำหนดให้มีการตรวจสอบ ยืนยันโปรแกรมฯ ด้วยการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ในการนี้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในวันอังคารที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓ เวลา ๑๔.๐๐ น. – ๑๖.๓๐ น. เพื่อให้ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๖๖

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๒ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

เรียน นางวิจิตราวลิน พรปัญญาภัทร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างโปรแกรมฯ

จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๓ เป็นการพัฒนาโปรแกรมฯ กำหนดให้มีการตรวจสอบ ยืนยันโปรแกรมฯ ด้วยการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ในการนี้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในวันอังคารที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓ เวลา ๑๔.๐๐ น. – ๑๖.๓๐ น. เพื่อให้ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๖๖

ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษา
ตามอัยาศัยอำเภอหนองงุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๒ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

เรียน นางนันทวัน มณีวงศ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างโปรแกรมฯ

จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัยาศัยอำเภอหนองงุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัด ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัยาศัยอำเภอหนองงุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๓ เป็นการพัฒนาโปรแกรมฯ กำหนดให้มีการตรวจสอบ ยืนยันโปรแกรมฯ ด้วยการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ในการนี้ ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัยาศัยอำเภอหนองงุงศรี ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในวันอังคารที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓ เวลา ๑๔.๐๐ น. – ๑๖.๓๐ น. เพื่อให้ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัยาศัยอำเภอหนองงุงศรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๖๘

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุสุรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมฯ

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ

สิ่งที่ส่งมาด้วย โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑

จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุสุรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุสุรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๓ เป็นการพัฒนาโปรแกรมฯ กำหนดให้มี การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ในการนี้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุสุรี ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมฯ เพื่อให้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำวิจัยในขั้นตอนต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุสุรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๖๘

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุสุรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมฯ
เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริ ถีอาสนา

สิ่งที่ส่งมาด้วย โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑

จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุสุรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนา
โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัด ศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุสุรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๓
เป็นการพัฒนาโปรแกรมฯ กำหนดให้มี การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมฯ
โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ในการนี้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุสุรี
ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง
จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้
ของโปรแกรมฯ เพื่อให้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำวิจัยในขั้นตอนต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุสุรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๖๘

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุสุรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมฯ
เรียน ดร.อัจฉรา สากระจ่าย

สิ่งที่ส่งมาด้วย โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑

จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุสุรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนา
โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑” สังกัด ศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุสุรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๓
เป็นการพัฒนาโปรแกรมฯ กำหนดให้มี การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมฯ
โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ในการนี้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุสุรี
ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง
จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้
ของโปรแกรมฯ เพื่อให้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำวิจัยในขั้นตอนต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุสุรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๖๘

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุสุรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมฯ
เรียน ดร.รุ่งอรุณ ไสยโสภณ

สิ่งที่ส่งมาด้วย โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑

จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุสุรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนา
โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัด ศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุสุรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๓
เป็นการพัฒนาโปรแกรมฯ กำหนดให้มี การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมฯ
โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ในการนี้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุสุรี
ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง
จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้
ของโปรแกรมฯ เพื่อให้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำวิจัยในขั้นตอนต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุสุรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๖๘

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุสุรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมฯ
เรียน นางมาลินี สุนทรศร

สิ่งที่ส่งมาด้วย โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑

จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุสุรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนา
โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัด ศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุสุรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๓
เป็นการพัฒนาโปรแกรมฯ กำหนดให้มี การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมฯ
โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ในการนี้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุสุรี
ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง
จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้
ของโปรแกรมฯ เพื่อให้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการทำวิจัยในขั้นตอนต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุสุรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๑๒

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๕ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. จำนวน ๑ ฉบับ
๒. แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. จำนวน ๑ ฉบับ
๓. แบบประเมินความพึงพอใจต่อโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๔ เป็นการศึกษาค้นคว้าโปรแกรมฯ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้

เพื่อให้การดำเนินการการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีคุณภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป รายละเอียด ดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๓๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๑๒

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๕ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริ ถีอาสนา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. จำนวน ๑ ฉบับ
๒. แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. จำนวน ๑ ฉบับ
๓. แบบประเมินความพึงพอใจต่อโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๔ เป็นการศึกษาค้นคว้าโปรแกรมฯ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้

เพื่อให้การดำเนินการการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีคุณภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป รายละเอียด ดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๓๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๑๒

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๕ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัย

เรียน ดร.อัจฉรา สากระจ่าย

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. จำนวน ๑ ฉบับ
๒. แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. จำนวน ๑ ฉบับ
๓. แบบประเมินความพึงพอใจต่อโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๔ เป็นการศึกษาผลการนำโปรแกรมฯ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้

เพื่อให้การดำเนินการการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีคุณภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป รายละเอียด ดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๓๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๑๒

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๕ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัย

เรียน ดร.รุ่งอรุณ ไสยโสภณ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. จำนวน ๑ ฉบับ
๒. แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. จำนวน ๑ ฉบับ
๓. แบบประเมินความพึงพอใจต่อโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนา
โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๔
เป็นการศึกษาผลการนำโปรแกรมฯ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้

เพื่อให้การดำเนินการการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีคุณภาพและบรรลุตาม
วัตถุประสงค์ของการวิจัย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี ได้
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้ผู้วิจัย
จะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป รายละเอียด ดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๓๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๑๒

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๕ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัย

เรียน นางมาลินี สุนทรศร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. จำนวน ๑ ฉบับ
๒. แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. จำนวน ๑ ฉบับ
๓. แบบประเมินความพึงพอใจต่อโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๔ เป็นการศึกษาผลการนำโปรแกรมฯ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้

เพื่อให้การดำเนินการการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีคุณภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป รายละเอียด ดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนวยการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๓๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/๐๘๘

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๑๙ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์บุคลากรเพื่อเป็นกลุ่มทดลองในการเก็บข้อมูลดำเนินการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอห้วยเม็ก

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งในการวิจัยระยะที่ ๔ เป็นการศึกษาผลการนำโปรแกรมฯ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้

เพื่อให้การดำเนินการการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีคุณภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี จึงขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดของท่านเป็นกลุ่มทดลอง Try-out หากคุณภาพของเครื่องมือที่จะใช้ในการดำเนินการวิจัยในระยะนี้ เพื่อให้ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณท่านอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ภูคะมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนาจการ

โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ที่ ศธ ๐๒๑๐.๑๙๑๕/ว ๐๖๔

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองงูงศรี

จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๒๒๐

๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๔

เรื่อง เผยแพร่ผลงานการวิจัย

เรียน .....

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
ของครู กศน.ในศตวรรษที่ ๒๑ สังกัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองงูงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน ๑ เล่ม
  ๒. คู่มือการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู กศน.
ในศตวรรษที่ ๒๑ จำนวน ๑ เล่ม
  ๓. แบบตอบรับผลงานการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางเทพี ภูคะมา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยอำเภอหนองงูงศรี สำนักงาน กศน.จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้จัดทำผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนา
โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู กศน. ศูนย์การศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองงูงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งศูนย์การศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองงูงศรี พิจารณาแล้ว เห็นว่าผลงานวิจัยดังกล่าว จะเป็นประโยชน์
ต่อการพัฒนาครู กศน.เพื่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพต่อไป

ในการนี้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองงูงศรี จึงขอ
ส่งผลงานวิจัยดังกล่าวให้กับท่าน เพื่อเผยแพร่ แลกเปลี่ยน เรียนรู้ ให้ข้อเสนอแนะใด ๆ ที่เป็นประโยชน์
ต่อการพัฒนาและปรับปรุงผลงานวิจัยดังกล่าวให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และนำไปใช้ประโยชน์
ทางการศึกษาร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้หากหน่วยงานของท่านได้รับผลงานวิจัยดังกล่าวแล้วขอได้
โปรดแจ้งให้ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองงูงศรีทราบ ตามเอกสาร
แบบตอบรับแนบมาพร้อมนี้ด้วย จักขอบพระคุณอย่างสูงยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเทพี ฤคมา)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี

กลุ่มอำนาจการ

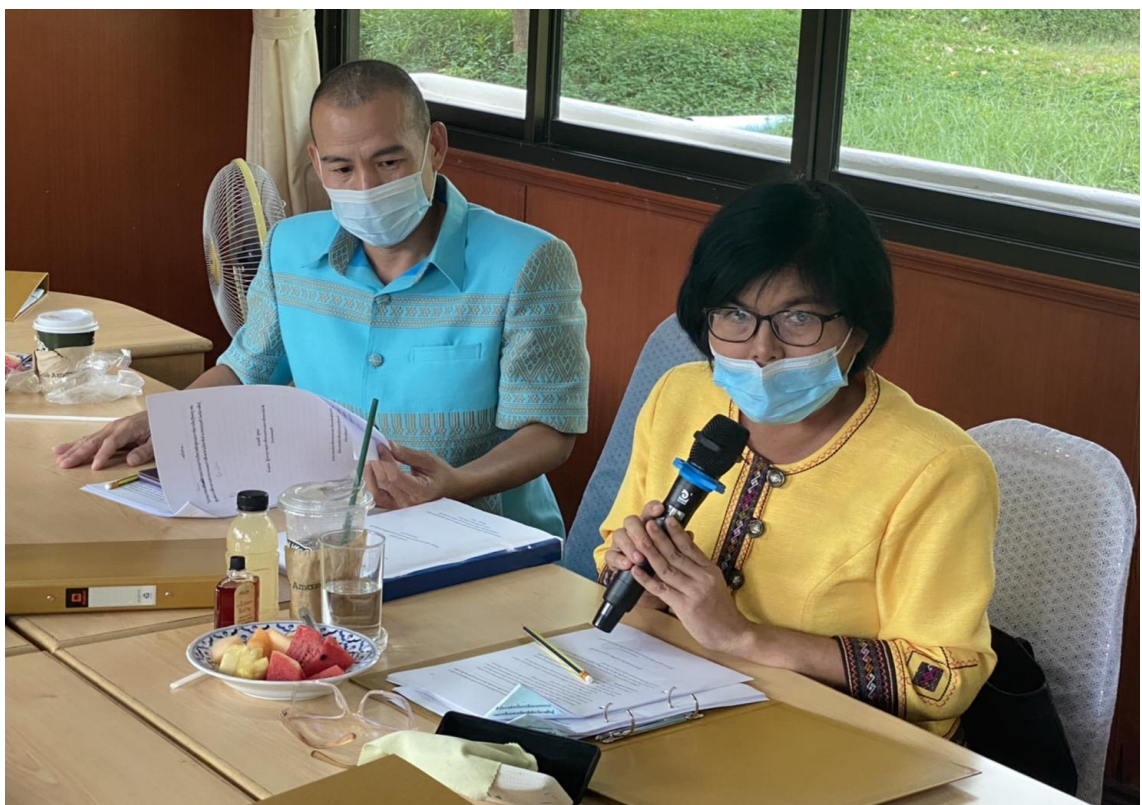
โทร/โทรสาร. ๐๔๓-๘๘๑๓๗๑

ภาคผนวก ง
ภาพกิจกรรมในการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ
ในวันที่ 10 สิงหาคม 2563 เวลา 14.00–16.30 น.

การดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ในวันที่ 10 สิงหาคม 2563 เวลา 14.00-16.30 น.

การนำโปรแกรมฯ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับครู กศน. ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

การนำโปรแกรมฯ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับครู กศน. ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

การนำโปรแกรมฯ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับครู กศน. ศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นางเทพี ภูคะมา
วันเกิด	วันที่ 13 เดือน เมษายน พ.ศ. 2512
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 109 หมู่ 1 ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองกุงศรี จังหวัด กาฬสินธุ์ รหัสไปรษณีย์ 46220
ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาพิเศษ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ศูนย์การศึกษาอนุรักษณ์และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองกุงศรี สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัด กาฬสินธุ์ หมู่ 12 ตำบลหนองกุงศรี อำเภอหนองกุงศรี จังหวัด กาฬสินธุ์ 46220
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2551	ระดับ ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
พ.ศ.2545	ระดับ ปริญญาโท (กศ.ม.) สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม
พ.ศ.2542	ระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู (ปว.ค) สาขาวิชา วิชาชีพรู มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จังหวัดนนทบุรี
พ.ศ. 2535	ระดับ ปริญญาตรี (ศศ.บ.) สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ วิทยาลัยครูเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

ประวัติการทำงาน

- พ.ศ. 2542 รับราชการ ตำแหน่ง บรรณารักษ์ ระดับ 3 ห้องสมุดประชาชนอำเภอลำดวน
กศน.อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์
- พ.ศ. 2546 รับราชการ ตำแหน่ง อาจารย์ 1 ระดับ 4
ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
- พ.ศ. 2546 รับราชการ ตำแหน่ง อาจารย์ 1 ระดับ 5
ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
- พ.ศ. 2552 รับราชการ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา กศน.อำเภอคู
วิทยฐานะชำนาญการ จังหวัดมหาสารคาม
- พ.ศ. 2555 รับราชการ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา กศน.อำเภอนาคู
วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ จังหวัดกาฬสินธุ์
- พ.ศ. 2560-ปัจจุบัน รับราชการ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา กศน.อำเภอหนองกุงศรี
วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ จังหวัดกาฬสินธุ์